וקראת לשבת ענג, ולקדוש ה' מכבד

קונטרס

עונג שבת

מלאים זיו ומפיקים נוגה

דברים - חזון

נתנדב ונתפרסם לכבוד שב"ק ע"י
מו"ה **חנני' יו"ט ליפא גרויס** הי"ו
לע"נ זקינו רבי ישעי' ב"ר משה זיעוכי"א

צו סובסקרייבען שיקט אן אימעיל צו:
onegshabbos+subscribe@googlegroups.com
איר וועט באקומען אן אוטאמאטישע אימעיל,
ריפלייט צוריק מיט א ליידיגען אימעיל.

בס"ד

מיין שבת אוצר

מיט ווערטער שיינע, פאר גרויסע און קליינע.
פ. מאזעסזאהן - "המחנה החרדי"

פערל ווערטער - פ' דברים - שבת חזון תשפ"ה

אלה הדברים אשר דבר משה... (דברים א:א)

רש"י: דער פסוק רעכנט אויס אלע פלעצער ווי אידן האבן דערצערנט דעם באשעפער.

משה רבינו, דער געטרייער פאסטוך און מליץ יושר פון אידישע קינדער, האט אנגעהאנגן די זינד, נישט אין די אידן, נאר אין די ערטער ווי די אידן האבן זיך געפונען. "ומנה כאן כל המקומות",—די ערטער זענען שולדיג, ווייל די טומאה פון די ערטער האט געברענגט אז די אידן זאלן זינדיגן.

(אמרי שאול)

אלה הדברים אשר דבר משה... (דברים א:א)

אין פסוק ווערט אויסגערעכנט זיבן (7) זינד פון די אידן. און כדי דאס מתקן צו זיין, פייערן מיר זיבן טעג פסח, זיבן טעג שבועות (מיט די ימי תשלומין), זיבן טעג סוכות, און לעתיד לבוא וועלן מיר פייערן, די איין און צוואנציג (21) טעג פון י"ז בתמוז ביז ט' באב אקעגן די דערמאנטע איין און צוואנציג (21) טעג פון יום טוב, וואס מיר פייערן אין גלות.

(זרע קודש-ראפשיץ)

הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר (דברים א:ה)

מיט'ן "לאמור", האט משה רבינו געמיינט צו זאגן פאר די אידן, אז מיט דעם וואס ער איז יעצט מבאר די תורה, גיט ער אריין א כח אין אלע אידישע קינדער, אז זיי זאלן אויך קענען מחדש זיין חידושים אין די תורה, ווי חז"ל זאגן, "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, נמסרה למשה מסיני".

(ש"ך על התורה)

ה' אלוקנו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת... (דברים א:ו)

"**ה' אלוקנו דבר אלינו**",—דער באשעפער האט גערעדט צו אונז, "**בחרב**"—אפילו דאס בית המקדש איז חרוב געווארן, און מיר קענען נישט מקריב זיין קרבנות, "**רב לכם שבת**",—האבן מיר אבער דעם הייליגן שבת וואס איז קבוע וקיימא און איז דא מיט אונז שטענדיג אפילו בזמן הזה.

(תפארת שלמה)

רב לכם שבת בהר הזה. (דברים א:ו)

"**בהר הזה**" באדייט דער בארג סיני, ווי אידן האבן געלערנט די מידה פון ענווה. "**רב לכם**",—ווען וועט איר זיין גרויס און געשעצט, **שבת בהר הזה**,—ווען איר וועט זיך האלטן בענווה וואס מ'האט געלערנט פונעם בארג סיני.

(אורח לחיים)

כקטן כגדול תשמעון... (דברים א:יז)

אין די מסורה שטייט צוויי מאהל "**תשמעון**". דא אין פסוק "**כקטן כגדול תשמעון**". און אין פ' שופטים: "**נביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך ד' אלקיך אליו תשמעון**". צו באטאנען, '**כקטן כגדול תשמעון**', אז א שופט אפילו ער וועט זיין קליין, זאל ער זיין חשוב ווי א נביא, און מ'זאל אים אויך הערן.

("לקוטי נסים")

הבו לכם אנשים חכמים... (דברים א:יג)

המשך בעמוד הבא ->->->->->

מתורת רבותינו אויף די פרשה

אלה הדברים אשר דבר משה (דברים א:א)

שטייט אין מדרש, משה רבינו האט געזאגט: איך טוה אייך נישט מוסר'ן אויף דעם וואס איר וועט טוען שפעטער, נאר אויף די מעשים וואס איר האט געטוען פריער. דארף מען פארשטיין פארוואס זאָל זיין א הוה אמינא אז מ'זאָל זיי שטראָפן אויף זאכן וואס זיי וועלן טוען שפעטער, מ'האָפט דאָך אויף יעדער איד אז ער איז אָנגעגרייט צו טוען דעם רצון ה'? נאר באמת ווען א מענטש זינדיגט, איז אויסער דעם וואס "עבירה גוררת עבירה", איז די עבירה גורם ער זאָל זיין צוגעוואוינט צו זינדיגן, און "הרגל נעשה טבע", אבער אויב א איד האט חרטה אויפ'ן עבר, ווערט אָפּגעהאקט פון אים די פריערדיגע מעשים, און דאס ברענגט אז ער וועט שוין מער נישט ממשיך זיין צו טוען עבירות. דאס האט משה רבינו געזאגט צו די אידן, איך טוה אייך נישט מוסר'ן אויף דעם וואס איר וועט טוען שפעטער, ד. מ. אויף די תוצאה וואס קען ארויסקומען צוליב אייערע פריערדיגע מעשים, נאר איך טוה אייך מוסר'ן אויף די מעשים וואס איר האט געטוען פריער, וואס דורכדעם וואס איר וועט חרטה האבן אויף די פריערדיגע מעשים, וועט דאס אָפּשטעלן אז מער וועט דאס נישט ברענגען, ממשיך צו זיין ווייטער צו טוען שלעכטע מעשים.

(כ"ק מרן מהר"י מבעלזא זי"ע)

ה' אלוקינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה. (דברים א:ו)

מ'דארףפארשטיין ווייל 'דבר' און 'לאמר' זענען צוויי אמירות אינעם זעלבן פסוק. רש"י אויף "רב לכם שבת", (דברים א:ו), ברענגט א מדרש אגדה "הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם בהר הזה , עשיתם משכן, מנורה וכלים, קבלתם תורה. האט דער טאטע ז"ל [מרן מהרי"ד זי"ע] געפרעגט קבלת התורה איז דאך געווען פאר'ן מאכן דעם משכן איז פארוואס שטייט פריער עשיית המשכן און דערנאך קבלת התורה? האט דער טאטע ז"ל ערקלעהרט: אברהם אבינו האט זוכה געווען צו קדושת בית המקדש במקומה, אזוי ווי ס'שטיט"בהר ה' יראה". יצחק אבינו האט זוכה געווען צו קדושת בית המקדש במקומה, אזוי ווי ס'שטיט "ויצא יצחק לשיח בשדה", און יעקב אבינו האט זוכה געווען צו קדושת בית המקדש שלא במקומה, אזוי ווי רש"י זאגט אויפ'ן פסוק "כי אם בית אלקים", שקפצה לו הארץ להר המוריה. יעקב אבינו האט געמאכט אן הכנה פאר אידישע קינדער, ווייל ווען ס'וועט זיין די גאולה וועט דאך אלעס זיין בתכלית השלימות, אבער אפילו יעצט אין גלות זענען מיר אויך זוכה צו קדושת בית המקדש שלא במקומה דורך לערנען תורה. אזוי ווי די גמרא (מגילה כט.) זאגט: "**ואהי להם למקדש מעט**", אז ס'מיינט די בתי כנסיות און בתי מדרשות אין בבל, אז אין יעדער פלאץ וואו אידן קומען זיך צוזאמען צו לערנען און דאווענען אפילו אין חוץ

המשך בעמוד הבא ->->->->->

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

פערל ווערטער - פ' דברים - שבת חזון תשפ"ה

<<<<<<

משה רבינו מיט זיין גרויס עניוות האט געזאגט צו די אידן "**הבו לכם**",—זיי זאלן ברענגען קליגע מענטשן. האבן זיי אים געענטפערט, "טוב הדבר אשר דברת לעשות",—אז משה אליין זאל אויסקלויבן די קליגע מענטשן, אזוי ווי ס'שטייט ווייטער: "**ואקח את ראשי שבטיכם...**".

("מלאכת מחשבת")

והדבר אשר יקשה מהם תקריבון אלי... (דברים א:יז)

דער רמב"ן שרייבט: ווען א מענטש האט א ספק צי ער מעג טוען א זאך אדער נישט, זאל ער פריער אוועקנעמען זיין אייגענע נגיעה פון די זאך, אזוי ווי ס'האט נישט קיין שייכות צו אים, און דעמאלט וועט ער קענען זעהן, צי די זאך איז לויט'ן רצון ה'. "**והדבר אשר יקשה מכם**",—די זאך וואס ס'וועט אייך זיין שווער צו וויסן אויב מ'דארף דאס טוען, "**תקריבון אלי**"—זאלט איר דאס דערנענטערן צו מיר, און באטראכטן אלס א רצון ה', אהן קיין אייגענע אינטערעסן, דערמאלט וועט איר וויסן דעם אמת.

(שפת אמת)

ואצוה את שופטיכם בעת ההיא לאמר... (דבריםא:טז)

"**בעת ההיא**" נאר אין די יעצטיגע צייט דארף מען אויסהערן די טענות פון די בעלי דין, כדי צו פסק'נען מיט גערעכטיגקייט. אבער ווען משיח וועט קומען, וועט מען פסק'ענען לויט'ן חיש הריח. ווי דער פסוק זאגט "**והריחו ביראת ה'**"—זאגן חז"ל (סנהדרין צג:) "**דמורח ודאין**".

(קדושת לוי)

ויברך אתכם כאשר דבר לכם (דברים א:יא)

צווי מאהל שטייט אין די מסורה "**ויברך**", איינמאהל דא, און נאכאמאהל "**ויברך כל בשר שם קדשו**". אויפ'ן פסוק '**ואכלת ושבעת וברכת**', זאגן די ספרים הק', אז גשמיות'דיגע הנאות ברענגען דעם מענטש צו שמחה, מיט וואס מ'קען שפעטער דינען דעם באשעפער. **ויברך אתכם כאשר דבר 'לכם'**, איר וועט האבן פונעם '**לכם**' (גשמיות) גענוג און נאך. "**ויברך כל בשר שם קדשו**", און מ'וועט לויבן דעם באשעפער מיט פרייליכע הערצער.

("קדושת ציון" - באבוב)

וייראו מכם ונשמרתם מאד (דברים ב:ד)

"**וייראו מכם**" דאס אז איר וועט זיין העכער פון די גויים און זיי וועלן מורא האבן פון אייך, דאס וועט נאר זיין מיט'ן תנאי אז "**ונשמרתם מאד**" איר וועט זיך זייער היטן פון זיי און אכטונג געבן זיך נישט אויסצומישן מיט די גויים, דעמאלט וועלן זיי טאקע מורא האבן.

(אמרי אמת בשם הרה"ק רבי לייבל'ע איגר מלובלין)

ולמכיר נתתי את הגלעד. (דברים ג:טו)

ווען א איד איז בשמחה, צייגט דאס אז ער ענערקענט דעם באשעפער כביכול. דער פסוק זאגט: "**ולמכיר**",—ווי אזוי ווייסט מען אויב א איד איז מכיר (ענערקענט) דעם באשעפער, "**נתתי את הגלעד**",—אויב ער איז בשמחה (גל-עד) איז די שמחה אן עדות צו דעם.

(הרה"ק רבי דוד מלעלוב זצוק"ל)

מהודרת רבותינו אויף די פרשה

<<<<<<

לארץ, ווערט דארט נמשך מעין קדושת בית המקדש, וואס איז די קדושה פון יעקב אבינו. רש"י אויפ'ן פסוק (תרומה כו:טו), "**ועשית את הקרשים**", זאגט: יעקב אבינו האט געזעהן ברוח הקודש אז מ'וועט מאכן א משכן פון עצי שיטים אין מדבר, האט ער איינגעפלאנצט ארזים ביימער אין מצרים פאר'ן משכן, אזוי ווי מ'זאגט אין פיוט (יוצר הראשון ליום ראשון של פסח) "טס מטע מזורזים", וואס דאס ווייזט אויף קדושה שלא במקומה, ווייל דער משכן איז אויך געווען קדושה שלא במקומה ווייל מ'האט דעם משכן ארום געפיהרט פון איין פלאץ צום אנדערן, און דארט האט די שכינה גערוהט, וואס איך שייך צו קדושת יעקב אבינו, אז אפילו אין מדבר העמים קען מען זוכה זיין צו אלע קדושות, און אלעס דורך תורה, ווייל די תורה איז געגעבן געווארן אין מדבר העמים, און דאס איז דער רמז, "עשיתם משכן וכלים", און דאס אלעס דורך קבלת התורה. **אד"ק ז"ל**. דאס איז דער רמז דא: "**הרבה גדולה לכם**",—מיינט עשיית המשכן, "**ושכר**", דאס איז דער שכר וואס מ'איז זוכה צו קדושת בית המקדש אפילו אין מדבר העמים, וויאזוי, "**על ישיבתכם בהר הזה**", דורך קבלת התורה, און דאס איז אויך דער רמז אין פסוק: "ה' אלוקינו '**דבר**' אלינו בחורב", באדייט עשיית המשכן, און '**לאמר**', איז מרמז אז אלעס איז בזכות התורה וואס הייסט **אמירה**.

(כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע)

ותשבו ותבכו לפני ה' ולא שמע ה' בקלכם ולא האזין אליכם. (דברים א:מה)

מ'דארף פארשטיין אויב דער פסוק זאגט אז זיי האבן תשובה געטוען, פארוואס האט דער באשעפער נישט אהנגענומען זייער תשובה, ס'איז דאך נישטא קיין שום זאך וואס האלט אפ דאס געווין פון תשובה? אזוי ווי די גמרא (ברכות לב:) זאגט: "שערי דמעה לא ננעלו",—די טויערן פון טרערן ווערן נישט פארשפארט? נאר ביים זינד פון די מרגלים, וואס טראץ זיי האבן געזינדיגט כלפי שמיא, קעגן דעם באשעפער, האבן זיי אויך פוגע געווען אינעם כבוד פון משה רבנו, ווייל ער האט דאך געשיקט די מרגלים אויף זיין אייגענעם דעת, אזוי ווי דער באשעפער האט אים געזאגט (שלח יג:ב): "שלח לך, לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח", און אין די ענדע איז דערפון ארויס געקומען א מכשול, און ער איז אויך געשעדיגט געווארן דורך זיי, אזוי ווי דער פסוק (דברים א:לז) זאגט: "גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם". און די גמרא (שבת קיט:) זאגט: ווער ס'פארשעהמט א ת"ח, איז נישטא א היילונג צו זיין מכה. און וויבאלד די אידן האבן נישט געטוען גענוג אריינגעטראכט אז זיי האבן אויך געזינדיגט קעגן משה רבנו, און אויסער זייער תשובה כלפי שמיא, דארפן זיי אויך תשובה טוען און איבערבעהטן משה רבינו, און אזוי ווי זיי האבן דאס נישט געטוען, איז זייער תשובה נישט אנגענומען געווארן. דאס האט זיי משה רבנו געזאגט: "**ותשבו ותבכו לפני ה'**",—איר האט טאקע תשובה געטוען אויף אייער זינד קעגן דעם באשעפער, אבער נישט וואס איר האט געזינדיגט קעגן מיר, און

המשך בעמוד הבא ->->->->

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מתורת רבותינו אויף די פרשה

<<<<<<

דעריבער "**ולא שמע ה' בקלכם ולא האזין אליכם**",—איז אייער תשובה נישט אנגענומען געווארן.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א)

רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה (דברים ב:ג)

ס'איז באקאנט אז דער באשעפער האט אויפגעהאלטן און ארומגערינגעלט די אידן אין מדבר פערציג יאהר, ווייל ער האט געוואלט אויף זיי ברענגן א קדושה וטהרה און זיי אויסלויטערן דורך די הייליגע תורה, וואס זיי האבן דארט באקומען און געלערנט, זיי זאלן דערנאך קענען אריינקומען קיין ארץ ישראל. (ראה מכילתא פר' בשלח, פרשה א ד"ה ויהי בשלח). דעריבער אין די ענדע פון די פערציג יאהר האט דער באשעפער געזאגט: "**רב לכם סוב את ההר הזה**", און דער פסוק איז דאס מרמז, ווייל די אותיות וואס זענען פאר **ה'ר'** זענען **ד'ק'**, און די אותיות נאך **ה'ר'** זענען **ו'ש'**, וואס צוזאמען איז דאס "**קדוש**". און אויך צוויי מאהל **ה'ר'** באטרעפט "**קדוש**". דער באשעפער האט זיי מבשר געווען "**רב לכם סוב את ההר הזה**",—איר האט שוין גענוג ארומגערינגלט דעם מדבר, איר האט שוין זוכה געווען צו אלע קדושות וואס איר האט געדארפט זוכה זיין פאר'ן אריינקומען קיין ארץ ישראל. און דעריבער "**פנו לכם צפונה**",—קעהרט אייך אויף צפון זייט, אריינצוגיין קיין ארץ ישראל, כדי איר זאלט דארט מעלה זיין די גאנצע קדושה.

(כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע "מדבר קדש")

פנו לכם צפונה... (דברים ב:ג)

דער מדרש (מד"ר א:יט) זאגט: וואס מיינט "**פנו לכם צפונה**"?—רבי חייא האט געזאגט אויב איר זעהט אז עשו וויל אייך אנרייצן צו א מלחמה, שטעלט אייך נישט אנטקעגן נאר באהאלט אייך ביז ווען זיין הערשאפט וועט זיך ענדיגן. אזוי ווי ס' שטייט: "**פנו לכם צפונה**". רבי יהודא ב"ר שלום האט געזאגט: די אידן האבן געזאגט פאר'ן באשעפער, דער טאטע זיינער האט אים געבענטשט מיט "**ועל חרבך תחיה**"—איז ווי זאלן מיר אנטלויפן? האט דער באשעפער געזאגט: "**ברחו לתורה**"—אנטלויפט צו די תורה, "**ואין צפונה אלא תורה**", שנאמר (משלי ב), **יצפון לישרים תושיה**". איז דאך לכאורה שווער צו פארשטיין ווייל די גמרא (בבא בתרא כה) זאגט דאך: "**הרוצה להעשיר יצפין**"—זעהט מען דאך אז צפון זייט איז מרומז אויף עשירות, איז וויאזוי קען זיין אז צפון מיינט די תורה? דער תירוץ איז אז צפון מיינט ביידע סיי עשירות און סיי תורה. אזוי ווי ס'שטייט אין שו"ע (או"ח רל"א) אויפן פסוק "**בכל דרכיך דעהו**"—אז א איד דארף מייחד זיין אלע זיינע עניני העולם פאר'ן באשעפער'ס וועגן, און דאס קען מען טוהן נאר דורך תורה. דאס זאגט דער מדרש "**ואין צפונה אלא תורה**" אז אויך דאס עשירות [וואס צפון איז מרומז אויף עשירות] דארף מען מייחד זיין פארן באשעפער דורך תורה.

(כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

המשך בעמוד הבא <-<-<-<-<-

מתורת רבותינו אויף די פרשה

<<<<<<

ונסב את הר שעיר ימים רבים...ויאמר ה' אלי לאמר. רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפנה (דברים ב:א-ג)

אויפ'ן פסוק (א:ו) "רב לכם שבת בהר הזה". טייטשט רש"י: כפשוטו. און ברענגט א מדרש אגדה, "הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם בהר הזה" וכו'. האט דער טאטע ז"ל [כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע] געפרעגט: וויאזוי פארענטפערט דער מדרש "הרבה גדולה לכם ושכר" מיט'ן פסוק "רב לכם סב את ההר הזה", קען מען דען זאגן אויף 'סובבם את הר שעיר' אז 'הרבה גדולה לכם ושכר'? האט דער טאטע ז"ל געענטפערט: ווען אידישע קינדער זענען זיך מתחזק צו דינען דעם באשעפער מיט אן אמונה תמימה, אויך אין די שווערע זמנים און הסתרת פנים אינעם גלות, אין א בחינה פון "ואמונתך בלילות", (עי' תהלים צב:ג וברש"י שם), איז די עבודה שטארק חשובביים באשעפער און דער תענוג ונחת רוח כביכול פון די עבודה, איז אסאך מער ווי דער תענוג און נחת רוח וואס דער באשעפער כביכול באקומט פון די עבודה פון אידישע קינדער בזמן הגאולה און הארת הפנים (ראה "ראשית חכמה" חסד לאברהם וכו'). "ונסב את הר שעיר ימים רבים", איז מרמז אויף גלות אדום, אזוי ווי ס'שטייט (וישלח לו:ח): "וישב עשו בהר שעיר עשו הוא אדום", און דאס באדייט "רב לכם סב את ההר הזה", און לויט'ן 'מדרש אגדה' וואס רש"י דערמאנט וועט מען אויך דא טייטשן: "הרבה גדולה לכם ושכר", אין צייט פון גלות, והיינו, אז א גרויסע שדכר און באלוינונג ווען אידן באקומען אויף זייער עבודה וואס איז זיי טוען מיט אן אמונה תמימה, אינעם פינסטערן גלות און הסתר הפנים, וואס איז שטארק חשוב ביים באשעפער. **אד"ק ז"ל**. לויט'ן די הייליגע רייד קען מען ערקלעהן דעם פסוק ווייטער: "פנו לכם צפנה", מיט אן הקדמה וואס דער זיידע ז"ל [מרן אדמו"ר מהר"י זי"ע) האט געפרעגט זיין טאטע [מרן אדמו"ר מהר"ש זי"ע], אויב דער באשעפער האט אזא גרויסער תענוג און נחת רוח פון די עבודה פון אידישע קינדער אינעם זמן הגלות און הסתר פנים, מער ווי דער תענוג און נחת הרוח פון די בזמן ההתגלות און הארת הפנים, וויאזוי בעהטן אידן אזוי שטארק אויף די גאולה העתידה ס'זאל שוין זיין? האט אים דער עלטער זיידע ז"ל, געענפערט אז די עיקר תפלה אויף די גאולה איז צוליעב'ן חילול ה' און מיעוט כבוד שמים וואס איז דא יעצט אינעם גלות, אזוי ווי ס'שטייט (תהלים קטו:א-ב): "לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד... למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם". און דאס באדייט "רב לכם סב את ההר הזה", ד.מ. אידן האבן טאקע גדולה און א גרויסער שכר פאר די עבודה בזמן הגלות, וואס איז זייער חשוב ביים באשעפער,מער ווי די עבודה בזמן הגאולה, כאמור. אבער: "פנו לכם צפנה",—לייגט צו דאס הארץ צו די הנהגה פון די וועלט פונעם הייליג'ן באשעפער, וואס איז 'צפונה' באהאלטן און פארבארגן פון אונז אינעם פינסטערן גלות, און צוליעב דעם ווערט שמו יתברך פארשוועכט און מחולל ביי די גוים, און מ'זאל מתפלל זיין אויף די גאולה למען כבוד שמו יתברך, אז די גאנצע וועלט זאל וויסן כי לה' המלוכה.

(כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע)

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מַיין שֵׁיינֶער רֶמֶז אויף דִי פַּרְשָׁה

בערבה מול סוף (דברים א:א)

דער פסוק איז מרמז אויף וואס חז"ל זאגן: 'ושוב יום אחד לפני מיתתך', — אז מ'זאל שטענדיג טראכטן און גערענקען אז מ'שטייט קעגן דעם לעצטן טאג פונעם לעבן, וואס דאס איז די ענדע פונעם מענטש. *(אלשיך הק')*

אחד עשר יום מחרב דרך הר שעיר עד קדש ברנע (דברים א:ב)

מ'קען מרמז זיין, אז דאס גייט ארויף אויף די 11 טעג וואס אידן קלאגן אויפ'ן חורבן בית המקדש: **י' בטבת, י"ז בתמוז** און די **9 טעג פון חודש אב**. - **"אחד עשר יום מחורב"**, —פונעם חורבן בית המקדש, **"דרך הר שעיר"**, — וואס מיר גייען ארום אין גלות ביי עשיו וואס וואוינט אין הר שעיר, **"עד קדש"**, —ביז מיר קומען צוריק צום הייליגן שטאט ירושלים ווען מ'וועט צוריק אויפבויען דעם בית המקדש בב"א. *(פני מבין)*

הואיל משה באר את התורה הזאת (דברים א:ה)

"באר" (203) איז בגימטריא "בני חיי ומזונא" מיט די אותיות (203). מרמז צו זיין אז כדי זוכה צו זיין צו בני חיי ומזוני, דארף מען עוסק זיין אין די תורה, וואס דאס ברענגט אלע גוטע השפעות פאר די וואס לערנען איר. *(אהבת שראל - וויזשניץ)*

הואיל משה באר את התורה הזאת (דברים א:ה)

'הואיל' איז די אותיות **'אליהו'**, מרמז צו זיין אזוי ווי משה רבנו האט געלערנט די תורה אזוי אויך וועט אליהו לעתיד לבוא קומען און פארענטפערן אלע שאלות פון חז"ל וואס ענדיגן זיך מיט **'תיקו'** וואס איז די ר"ת **ת**'שבי **י**'תרץ **ק**'ושיות **ו**'איבעיות. *(שם משמואל)*

ואומר אליכם בעת ההוא לאמור לא אוכל לבדי שאת אתכם (דברים א:ט)

משה רבינו איז מרמז, ווען אידן וועלן זאגן **"לא"**, זיי וועלן זיך האלטן בשפלות וענוה, א בחינה פון "לא", **"אוכל לבדי שאת אתכם"**,—וועט ער קענען נעמען אויף זיך די לאסט, און ס'וועט זיין, **"ה' אלקיכם הרבה אתכם"**. *(משמרת איתמר)*

לא אוכל לבדי שאת אתכם (דברים א:ט)

'שאת' מיט'ן כולל באטרעפט **"שבת"**. די נוטריקון פון **'א**'ת **'ש**'בתותי **ת**'שמורו' איז **"שבת"**, מרמז צו זיין אז שבת קודש קען מען נישט זיצן אליין, נאר מ'דארף פארברענגען צוזאמען במסיבת חברים וידידים. *(אמרי חיים - וויז'ניץ)*

ואצוה את שופטיכם בעת לאמר... (דברים א:טז)

ו'אצוה **א**'ת **ש**'ופטיכם **ב**'עת איז די נוטריקון **"ואשב"**. א רמז אז דיינים דארפן זיצן ביים פסק'ענען א דין תורה, ווי די גמרא (שבועות ל:) זאגט: אז ביים גמר הדין האלט יעדער אז די דיינים דארפן זיצן און די בעלי דינים שטיין אזוי ווי ס'שטייט (יתרו יח:יג): "וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם". *(בעל הטורים)*

רב לכם סב את ההר הזה... (דברים ב:ג)

"הר" באדייט דער יצר הרע, אזוי ווי חז"ל (סוכה נב.) זאגן, "צדיקים נדמה להם כהר"...דער פסוק איז מרמז, אז ס'איז נישט גענוג, מ'זאל זיך ארויס דרייען פונעם יצר הרע'ס הענט, "רב לכם סוב את ההר הזה", —נאר מ'דארף אים אינגאנצן אויסרייסן. *("חתם סופר")*

מַיין אוֹצָר... מוּסַר הַשֵּׂכֶל פוּן דִי פַּרְשָׁה

רעדן נאר דברי תורה

אלה הדברים אשר דבר משה... (דברים א:א)

די גמרא (יומא יט) זאגט: **"ודברת בם"**, מ'דארף רעדן נאר תורה רייד, **"ולא בדברים בטלים"**,—און נישט פוסטע רייד. ווייל דער וואס רעדט דברים בטלים איז עובר אויף אן עשה. דער פסוק איז מעיד אויף משה רבינו, "**אלה**" הדברים אשר דבר משה, משה רבינו האט "**נאר**" גערעדט די סארט [תורה] רייד, און דברים בטלים האט מען פון אים קיינמאהל נישט געהערט. *("אור החיים" הק')*

"לאמור לא" - זיך האלטן במדת ההכנעה

ואומר אליכם בעת ההוא לאמור לא אוכל לבדי שאת אתכם (דברים א:ט).

משה רבינו האט מרמז געווען פאר די אידן, אז נאר ווען זיי וועלן זיך האלטן מיט די מדה פון הכנעה און ענוה, א בחינה פון 'לא' מיט גארנישט און מיט שפלות, דעמאלט וועט ער זיי קענען פארטראגן: "ואומר אליכם בעת ההוא לאמור לא", יעדער זאל פאר זיך שטענדיג זאגן מיט'ן מויל ממש, אז ער איז אזוי ווי 'לא', דעמאלט "אוכל לבדי שאת אתכם", און דורכדעם: "ה' אלקיכם הרבה אתכם...". *(משמרת איתמר)*

פיהרן אליין דעם מלחמת היצר

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם... (דברים א:יב)

א מענטש דארף אליין קעמפן קעגן זיין יצר הרע און אים מכניע זיין, און נישט איבערלאזן די ארבעט פאר'ן צדיק הדור. משה רבינו האט געזאגט: **"איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם"**,—ס'קען נישט זיין, אז איך זאל דארפן טראגן אויף זיך אייער מלחמת היצר. ווייל יעדער דארף אליין פיהרן זיין מלחמה מיט'ן יצר הרע, און אים מכניע זיין, און נישט טראכטן, אז דער צדיק הדור וועט דאס טוען פאר אים. *("עבודת הלויים")*

אזוי ווי א פאטער צו א קינד...

אשר נשאך ד' אלקיך כאשר ישא איש את בנו. (דברים א:לא)

דער באשעפער האט דיר מוחל געווען אויף די עבירות (פון לשון "נושא עוון") כאטש ער איז דאך א קעניג און דער דין איז אז א קעניג קען נישט מוחל זיין אויף זיין כבוד. אבער דער באשעפער האט זיך מיט דיר געפיהרט, **"כאשר ישא איש את בנו"**,—אזוי ווי א פאטער צו א קינד, ווייל א פאטער קען יא מוחל זיין אויף זיין כבוד. *(נחל קדומים)*

די ברכה פון באשעפער ווענדט זיך אין דיינע מעשים...

כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך (דברים ב:ז)

די תורה הקדושה זאגט אונז "כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך", די ברכה וואס דער באשעפער גיט פאר א איד איז געווענדן לויט זיינע מעשים, אויב ער טוהט צדקה און חסד מיט אנדערע, דעמאלט וועט דער באשעפער אים בענטשן. "כי ה' אלקיך ברכך" די ברכה פון באשעפער, דאס ווענדט זיך "בכל מעשה ידך" לויט דיינע מעשים טובים. *(יסוד האמונה)*

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מַיין שַׁבָּת אוֹצָר

מַיין אוֹצָר...וואונדער פון די תורה...

• שכינה מדברת מתוך גרונו...

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן. (דברים א:א)

ס'שטייט אין די ראשונים, אז משה רבינו האט גערעדט און ס'האט זיך געהערט אין די גאנצע מחנה. אייגענטליך איז שווער צו פארשטיין, ווייל חז"ל זאגן אז די אידן זענען געווען אויסגעשפרייט א גרויס פון 3 פרסה אויף 3 פרסה. ווי אזוי איז מעגליך אז אלע אידן זאלן הערן די שטימע פון משה רבינו אויף אזוי ווייט? אויף דעם זאגט דער פסוק: "**בעבר** הירדן"—נעם די אותיות וואס איז נאכ'ן ווארט "**ירדן**", נאך י' איז כ' (20), נאך ר' איז ש' (300), נאך ד' איז ה' (5), און נאך נ' איז ס' (60)=385, וואס צוזאמען איז דאס בגימטריא "שכינה" (385), אז די שכינה הק' האט גערעדט מתוך גרונו של משה, און "קול ה' בכח", דער קול פון באשעפער איז שטארק, און אזוי האבן אלע אידן געקענט הערן דריי פרסה. *(דגל מחנה יהודה)*

• צדיקים וואס זענען מקבל תוכחה און שווייגן

יוסף עליכם ככם אלף פעמים (דברים א:יא)

וואס באדייט דער "**ככם**"? זאגט דער מדרש ר' אחא האט געזאגט: די אידן וואלטן געקענט זאגן פאר משה רבינו, האבן מיר דען איינס פון די אלע זאכן וואס דו ביסט אונז מוכיח, [ווייל אלעס וואס ער האט זיי מוכיח געווען איז דאך געווען פאר די זינד פונעם דור פון די יוצאי מצרים, און דער יעציגער דור איז דאך שוין געווען מבני בניהם)? פונדעסטוועגן האבן די אידן מקבל געווען די תוכחה און געשוויגן, האט זיי משה רבינו געבענטשט: "יוסף עליכם ככם"—דער באשעפער זאל פארמערהן צווישן אייך אזעלכע צדיקים אזוי ווי איר זענט, וואס זענען מקבל תוכחה און שווייגן. *(דברים רבה א:יג)*

• די דריי אויפגאבן פון א מנהיג ישראל

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (דברים א:יב).

'**טרחכם**'—מיינט די באמיהונג צו לערנען מיט'ן פאלק די הייליגע תורה. '**משאכם**', מיינט דאס וואס דער מנהיג-ישראל דארף מתפלל זיין פאר יעדן פון זיי ווען ער געפונט זיך אין אן עת-צרה. '**וריבכם**'—מיינט צו משפט'ן און אויסגלייכן זייערע קריגערייען און דין-תורות. אט דאס זענען די דריי אויפגאבן פון א מנהיג-ישראל. *(רמב"ן)*

• שר שבעה אומות אין די הענט פון די אידן...

ראה נתן ה' אלקיך לפניך את הארץ... (דברים א:כא)

לויטן דקדוק הלשון וואלט געדארפט שטיין א לשון הווה, "**נותן** ה' אלקיך לפניך את הארץ"—דער באשעפער גיט אייך ארץ ישראל, ווייל די אידן האבן דאך נאכנישט באקומען ארץ ישראל? נאר ס'איז א רמז אויף'ן שר פון די שבעה אומות וואס האבן געוואוינט

אין ארץ ישראל, אז דער באשעפער האט שוין איבערגעגעבן דעם שר אין די הענט פון די אידן, און דעריבער איז דאס פארערכנט ווי די אידן האבן שוין באקומען ארץ ישראל, דערפאר שטייט א לשון עבר, "**נתן** ה' אלקיך לפניך את הארץ". *(רבינו בחיי)*

• דא האט זיי משה גערופן סתם אנשים...

וייטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט. (דברים א:כג)

דא האט משה רבינו נישט דערמאנט דעם פאקט אז די מרגלים זענען געווען נשיאים ביי אידן, נאר ער האט זיי אנגערופן סתם מענטשן, "אנשים", ווייל נאכדעם ווי זיי האבן געזינדיגט האט משה נישט געוואלט דערמאנען זייער גרויסקייט. *(רמב"ן)*

• איידער זייער שליחות זענען די מרגלים געווען צדיקים...

ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד־נחל אשכל (דברים א:כד)

דאס ווארט "ויפנו" (וואס איז לכאורה איבעריג) לערנט אונז, אז איידער די מרגלים זענען געגאנגען אויף זייער שליחות זענען זיי געווען צדיקים (ווי דער מדרש זאגט אין פ' שלח, "כולם אנשים, כל מקום שנאמר אנשים, בני אדם צדיקים הם"), נאר ערשט ביים ארויפגיין קיין ארץ ישראל האבן די מרגלים זיך אפגעקערט פון זייער צדקות, "ויפנו ויעלו ההרה". *(אור החיים הק')*

• באהאלטן פון די פעלקער רייכקייט

רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה (דברים ב:ג)

ווען אידן געפונען זיך אין גלות דארפן זיי זיך היטן, נישט צו ווייזן זייער שיינקייט פאר די גוים. משה רבינו האט מרמז געווען פאר די אידן אויף די צייט פון גלות. "**רב לכם**"—ס'וועט אייך דויערן לאנג, "**סוב את ההר הזה**", דאס ארומדרייען זיך אין גלות א לאנגע צייט, "**פנו לכם צפונה**"—, זאלט איר באהאלטן פון די גוים אייער רייכקייט ("צפונה" איז פונעם לשון "צפון", באהאלטן) כדי נישט אנצורייצן זיי קעגן אייך. *(כלי יקר)*

• סיחון זאל זעהן אז מ'וועט פאר אלעס באצאהלן...

אוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי. (דברים ב:כח)

די אידן האבן געזאגט פאר סיחון אז זיי וועלן קויפן ביי אים עסן, און אויך פארן וואסער וועלן זיי באצאהלן. ווייל זיי האבן געוואלט אז סיחון זאל זעהן, אז זיי וועלן פאר אלעס באצאהלן, און זיינע מענטשן וועלן פארדינען געלט פון די אידן. *(מלבי"ם)*

• עוג האט געלייגט זיין בעט אין רבה...

הנה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת בני עמון (דברים ג:יא)

ווען עוג האט געהערט אז דער באשעפער האט באפוילן פאר משה, נישט זיך צו רייצן מיט עמון "אל תצרם ואל תתגר בם"—און ער האט געוואוסט אז די אידן ווילן מיט אים האלטן מלחמה, האט ער געלייגט זיין בעט אין רבת, די הויפטשטאט פון עמון, כדי מ'זאל אים דארט נישט שלאגן. *(רשב"ם)*

***

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מַיין שַׁבָּת אוֹצָר

מַיין אוֹצָר... וואונדערליך...

◆

געוואונטשען אלע ברכות...

אלה הדברים אשר דיבר משה (דברים א:א)

א איד האט זיך באקלאגט פאר הרה"ק רבי מאיר'ל פרעמישלאנער זי"ע אויף א צווייטן אז ער וויל אים אויסכאפן א געשעפט וואס ער האט געדינגען פונעם פריץ. האט אים רבי מאר'ל געזאגט: ס'דארף דען זיין דוקא דאס געשעפט דינג דיר אן צווייטע געשעפט. האט דער איד געבעהטן א ברכה דערויף. האט אים רבי מאיר'ל געגעבן א ברכה: **'דברים'**—דו האסט מיט איינעם א **'דין ודברים'**, א סכסוך, ווייל יענער וויל דיר אויסדינגען א געשעפט, **'ואתחנן'**—וועל איך דאווענען צום באשעפער דו זאלסט מצליח זיין, אבער **'עקב'**—**דערווייל איידער וואס ווען**, **'ראה'**—זעה דיך ארום, און דינג דיר אן אנדער געשעפט. און **'שופטים'** — דערנאך זאלסטו דיך מיט יענעם משפט'ן ביי א דין תורה, **'תצא'** — דו וועסט ארויס פון דעם געשעפט, און **'תבוא'**— וועסט אריין קומען אין דעם נייעם געשעפט, **'נצבים'**—דו וועסט גוט שטיין, **'וילך'**—און וועסט גוט גיין, **'האזינו'**—האסט פארשטאנען, **'וזאת הברכה'**—דאס איז מיין ברכה. *(אידישער אוצר)*

◆

מ'קען אויפהערן אינמיט'ן...

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל (דברים א:א)

די זינד וואס אידן האבן געזינדיגט, רעכנט משה רבינו אויס, נישט לויט'ן סדר ווען זיי זענען געשעהן. אזויוי "ודי זהב", וואס מיינט דער חטא העגל וואס איז געווען פון די ערשטע עבירות, און ס'ווערט דא אויסגערעכנט די לעצטע. האט מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע דאס פארענטפערט בדרך צחות: אויב ס'וואלט געשטאנען לויט'ן סדר, וואלט מען זיך טועה געווען און געזאגט: אז אויב מ'האט שוין אנגעהויבן טוען אן עבירה, דארף מען שוין ממשיך זיין און ווייטער זינדיגן, ווייל עבירה גוררת עבירה, דערפאר שטייט אויסגערעכנט די זינד נישט לויט'ן סדר, אונז צו לערנען אז מ'קען אויפהערן אינמיט'ן... *(כ"ק האדמו"ר רבי איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל ששמע מפ"ק במארינבאד)*

◆

"דו געלט ביסט אין אלעם שולדיג..."

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרות ודי זהב', (דברים א:א)

רש"י: משה רבינו האט זיי געשטראפט אויף אלע עבירות וואס זיי זענען באגאנגען אין מדבר, און זיי געזאגט 'ודי זהב:'

האט הרה"ק רבי אלעזר מריישא זצוק"ל געזאגט בדרך צחות אויף **'ודי זהב'**,—"דו געלט', דו ביזט אין אלעם שולדיג".

◆

לאמיר מאכן רבי'שע הויפן...

וחצרות... (דברים א:א)

הרה"ק **רבי העניך פון אלכסנדר זצוק"ל** האט אמאהל געזאגט: "פארוואס האט משה רבינו אנגערופן די מעשה פון קרח מיט'ן נאמען 'חצרות'? דער ענטפער איז, אז דאס אליין איז דאך געווען דער זינד פון קרח, ער האט געשריגן צו זיינע מענטשן: "לאמיר מאכן אייגענע רבי'שע הויפן!" ...

◆

דו האסט דאך נישט מורא פאר'ן באשעפער...

לא תגורו מפני איש. (דברים א:יז)

א איד האט אמאהל געזאגט צו א רעפארמער ראביי: "איך וויל האבן א דין תורה מיט'ן באשעפער". פרעגט אים דער ראביי: "פארוואס קומסטו צו מיר? ס'זענען דאך דא נאך רבנים אין שטאט. ענטפערט דער איד: "ווייל איך זוך א רב וואס קען מקיים זיין דעם **'לא תגורו מפני איש'**—און איר זענט דער איינציגער רב וואס קען דאס מקיים זיין, ווייל איר האט דאך נישט מורא פונעם באשעפער".

◆

פאר דעם 'איש' האב איך מורא...

לא תגורו מפני איש. (דברים א:יז)

אמאהל איז געקומען צו כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע א איד וואס האט ל"ע געליטן אסאך צרות, און ער האט זיך באקלאגט איבער זיין שווערן מצב, זאגנ'דיג פאר מרן זי"ע, אז ער וויל רופן דעם באשעפער צו א דין תורה ביי מרן זי"ע, צוליעב זיין שווערע און ביטערע צושטאנד. האט אים מרן זי"ע געענטפערט: אז ער קען נישט אהננעמען די דין תורה, ווייל ביי א דין תורה שטייט "לא תגורו מפני איש"—**"און פון דעם איש וואס די ווילסט רופן, האב איך זייער שטארק מורא"**.

◆

נאך אין צעלבן טאג וועל איך רופן א גלעזער...

לא תגורו מפני איש (דברים א:יז)

הגאון הקדוש רבי שמואל סאלאנט זצוק"ל, דער רב פון ירושלים, איז געווען באקאנט מיט זיין גוט הארציגקייט און גרויס פיקחות. אמאהל איז געקומען צו אים א ירושלימער איד פיהרן א דין תורה מיט נאך א איד. רבי שמואל האט אויסגעהערט די דין תורה און מחייב געווען דער ירושלימער איד צו באצאהלן. האט ער זיך אנגערופן מיט חוצפה צו רבי שמואל: "רבי, אויב דו ציהסט נישט צוריק און דו ביזט מיך מזכה, וועל איך אויסהאקן אלע שויבן פון דיינע פענסטער אין שטוב". רבי שמואל האט זיך נישט דערשראקן און אים צוריק געענטפערט: "דו מיינסט אז איך וועל אזא זאך פארשווייגן?" האט זיך דער איד דערשראקן, וואוסנדיג אז רבי שמואל האט גוטע פארבונדונגען מיט די טערקישע-אסטרייכישע הערשאפט, און ווער ווייסט וואס זיי וועלן אים נאך טוען? האט זיך דער איד בארוהאיגט און מקבל געווען אויף זיך די דין תורה. האט זיך רבי שמואל אנגערופן צו אים מיט א שמייכל: "וואס האסטו געמיינט אז איך וועל פארשווייגן דאס צוברעכן מיינע שויבן? בכלל נישט! נאך אין זעלבן טאג וועל איך רופן א גלעזער צו פארעכטן די שויבן...

◆

פארטרייב פון דיר דעם יצר הרע...

רב לכם סוב את ההר הזה. (דברים ב:ג)

מ'קען זאגן בדרך צחות לויט ווי כ'האב געהערט אז ס'איז געווען איינער וואס האט געטאנצט מיט די תורה שמחת תורה, און ער באמערקט ווי דער יצר הרע טאנצט צוזאמען מיט אים. אויף זיין פראגע וואס "ער" זוכט נעבן אים? האט דער יצר הרע ערקלעהרט, אז זיין גאנצע תורה איז געגאנגען פאר זיינע כוחות ר"ל, ווייל ער האט נישט געלערנט בקדושה ובטהרה. דאס איז מרומז אין פסוק. "רב לכם סוב",—איר האט שוין געננוג ארום געטאנצט דעם [בלעמער] "ההר", מיט'ן יצר הרע, "פנו לכם צפונה" קעהרט זיך צו די תורה און פארטרייבט פון אייך דעם יצר הרע. *(רב טוב)*

◆◆◆

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנות...

מַיין שַׁבָּת אוֹצָר

מַיין געדאַנק אויף דִי פַּרשָׁה

אלה הדברים אשר דבר משה... (דברים א:א)

רש"י: מתוך שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל.

די מערסטע טייל פון ספר דברים איז פוהל מיט מוסר און שטראף-רייד פאר כלל ישראל. אבער ווען אידן היטן די תורה און מצות, ווערן אלע קללות און שטראפן איבערגעדרייט אויף ברכות. אויב מ'ציילט פון דעם אות "**ב**" פון "**דברים**" 613 (תרי"ג) אותיות, קומט מען אהן צום אות "**ר**". ווען מ'ציילט ווייטער נאך 613 אותיות, קומט מען אהן צו אות "**כ**". ווען מ'ציילט ווייטער 613 אותיות, קומט מען אהן צו אות "**ה**". וואס די ראשי תיבות איז "**ברכה**". מרמז צו זיין, אז כאטש ספר דברים איז פוהל מיט קללות, קען מען אלעס איבערדרייען אויף **ברכות** אויב מ'היט אפ די תרי"ג מצות.

(הגר"א מווילנא)

אלה הדברים אשר דבר משה... (דברים א:א)

רש"י: וויבאלד דאס זענען דברי תוכחה האט זיי משה רבינו דערמאנט נאר ברמז צוליעב'ן כבוד פון די אידן.

פרעגן די מפרשים, די אלע חטאים וואס ווערן דערמאנט ברמז, ווערן דאך שפעטער דערמאנט בפירוש מיט אלע פרטים? נאר מיר געפינען אין מדרש, אז נאכדעם ווי אידישע קינדער האבן געהערט די דברי תוכחה פון משה רבינו האבן זיי געטוען תשובה שלימה, און די גמרא (יומא פו:) זאגט: ווען מ'טוהט תשובה מאהבה ווערן די עבירות איבערגעקעהרט צו [מצוות] זכיות. דערפאר האט משה רבינו שפעטער דערמאנט אלע עבירות בפירוש, ווייל ער האט געוואלט פארמעהרן די זכותים פון אידישע קינדער.

(אמרי אלימלך להרה"ק מגראדזשיסק)

ולבן וחצרות ודי זהב. (דברים א:א)

רש"י: "משה רבינו האט זיי געזאגט מוסר וועגן דעס עגל וואס זיי האבן געמאכט צוליעב די פיהל געלד וואס זיי האבן פארמאגט. אזוי ווי ס'שטייט "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל".

אייגענטליך האבן דאך אידישע קינדער באקומען דעם רכוש מצרים אלס א שכר פאר'ן שווער ארבייטן אין מצרים. איז פארוואס האט דאס גורם געווען אז זיי זאלען מאכן דעם עגל? נאר דער תירוץ קען זיין, ווייל שכר שעבוד איז זיך געקומען נאר פאר אידישע קינדער אליין און נישט פאר'ן ערב רב, וועלכע האבן נישט געארבעט בכלל אין מצרים, און זיי זענען טאקע געווען די וואס האבן געמאכט דעם עגל. דאס איז די כוונה אין פסוק: "וכסף הרביתי להם", איך האב זיי געגעבן מער ווי ס'איז זיי געקומען, אז ס'איז געווען גענוג אויך פאר'ן ערב רב וואס האבן נישט געארבעט אין מצרים, און פון דעם איז ארויס געקומען דער קלקול אז "וזהב עשו לבעל", אז זיי האבן געמאכט דעם עגל.

(הרה"צ רבי פינטשע מפילץ זצוק"ל)

בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר... (דברים א:א)

די מואבים האבן געמאכט די אידן זינדיג'ן, און צוליעב זיי זענען אויס גע'הרג'עט געווארן פיהר און צוואנציג טויזענט אידן, אזוי ווי דער פסוק זאגט סוף פ' בלק. פונדעסטוועגן האט דער באשעפער באפוילן: "**אל תצר את מואב**", —מ'זאל זיך נישט רייצן מיט מואב. פארוואס? ווייל די גמרא (בבא

«««««

מַיין טיעפּע געדאַנק אויף דִי פַּרשָׁה

הבו לכם אנשים חכמים...ואשימם בראשיכם (דברים א:יג)

רש"י: אונז צו לערנען אז די דיינים זענען שולדיג פאר די אשמות פון אידישע קינדער.

אויב אזוי, וואלט לכאורה געדארפט שטיין: "ואשמותיכם בראשיהם"? נאר דער פסוק דא גייט ארויף אויף די בעלי בתים וואס נעמען אויף די רבנים און די דיינים, אז אויב זיי נעמען אויף א דיין וואס טויג נישט, ליגט די שילד פון דעם דיין אויף די ראשי הקהל וואס האבן אים אויפגענומען. "ואשימם", די שילד פון די דיינים וואס טויגן נישט, "בראשיכם", ליגט אויף די ראשי הקהלה, וואס האבן אויפגענומען די דיינים. דעריבער, נאכדעם ווי זיי האבן דאס געהערט, כאטש משה רבינו האט זיי געזאגט: "הבו **לכם** אנשים", אז זיי אליין זאלן באשטימען די דיינים, אבער וויבאלד זיי האבן געהערט די ווערטער "ואשימם בראשיכם", האבן זיי מער נישט געוואלט אויפנעמען אליין די דיינים, נאר געזאגט: "**טוב הדבר אשר דברת לעשות**", אויב אזוי איז בעסער אז דו משה רבינו, זאלסט באשטימען די דיינים, ווייל דו ווייסט בעסער פון אונז ווער ס'איז צוגעפאסט דערצו, ווייל מיר האבן מורא אז אויב מיר וועלן זיי דארפן אויפנעמען וועלן מיר ארייננפאלן מיט דיינים וואס טויגן נישט. האט משה רבינו זיי טאקע געפאלגט, ווי ס'שטייט: "**ואקח** את ראשי שבטיכם", ער אליין.

(תורת משה)

מַיין געדאַנק אויף דִי פַּרשָׁה

«««««

קמא לח:) זאגט: אז פון מואב איז ארויס געקומען רות המואביה און נעמה העמונית, איז אוודאי און אוודאי דארף דער באשעפער זיך דערבארעמען אויף די אידישע קינדער, און זיי אפהיטן פון אלעס שלעכטן, אפילו זיי האבן אמאהל געזינדיגט, דערפאר האט משה זיך אויסגעדריקט: "**בעבר הירדן בארץ מואב**" - כדי דערמיט צו זיין א מליץ יושר פאר'ן אידישן פאלק.

(שפתי כהן)

הואיל משה באר את התורה הזאת (דברים א:ה)

מ'דארף פארשטיין, די מצוות התורה הויבן זיך דאך ערשט אהן ביי די עשרת הדברות, אין פ' ואתחנן, ביז דארט זענען דאך נאר דברי תוכחה, האט דאך "הואיל משה באר את התורה הזאת", געדארפט שטיין דארט, פארוואס שטייט דאס דא? זאגן די ספרים הק', אז פון די הויפט זאכן אין עבודת ה' איז תשובה צו טוען איידער מ'גייט לערנען. דער רבי פון לובלין האט געזאגט אז דער וואס טוהט נישט קיין תשובה פאר'ן לערנען זאגט אויף אים דער פסוק (תהלים נ): "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי". דעריבער האט אויך משה רבינו אנגעהויבן מיט שטראף רייד, איידער ער האט מיט די אידן געלערנט די מצוות־התורה, כדי זיי צו ערוועקן תשובה צו טוען. דעריבער איז שוין ריכטיג וואס די תורה זאגט דא א טעם אויף "אלה הדברים",—וואס משה רבנו רעכנט אויס די ערטער וואו זיי האבן געזינדיגט, ווייל "הואיל משה באר את התורה הזאת",—ער האט געוואלט מיט זיי לערנען די מצוות פון די תורה, דעריבער האט ער זיי געזאגט שטראף רייד אויף זייערע זינד, כדי די זאלן פריער תשובה טוען.

(מאור ושמש)

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

"א דין תורה מיט מרן מהרי"ד זי"ע..."

לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדול תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלקים הוא. (דברים א:יז)

ווען **מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע** האט געוויילט אין די שטאט ראצפערט, איז דאס ענגשאפט אין שטוב געווען זייער גרויס, ס'איז געווען קריג'ס צייטן און חסידים האבן נישט געקענט קומען און איבערלאזן געלט. איין טאג האבן זיך די שטוב מענטשן באקלאגט פאר מרן זי"ע, אז ס'איז באו מים עד נפש, ס'איז ממש נישטא קיין געלט פון וואס צו לעבן. דעריבער ווילען זיי אריבערפאהרן צו הרה"ח ר' יודל פעטנעהאזער [דער טאטע פון הרה"ח ר' יעקב יאקאבאוויטש און זיידע פון הרה"ח ר' וואלף יאקאבאוויטש ז"ל] און בעהטן פון אים געלט. מרן זי"ע האט מסכים געווען, און זיי זענען געפאהרן.

כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע

ווען ר' יעקב, האט געהערט אז די חסידים זענען געקומען אין שליחות פון מרן זי"ע, איז ער צוגעגאנגן צו די פייער קאסע ארויסצונעמען געלט זיי צו געבן, אבער דער זיידע ר' יודל האט אים אפגעהאלטן און געזאגט: **"ניין מיר וועלן אליין פאהרן קיין ראצפערט צו מרן".**

אנקומענדיג קיין ראצפערט האט ר' יודל געזאגט פאר מרן זי"ע. "איך האב נישט קיין געלט צו געבן א מתנה אבער איך קען בארגן געלט פאר'ן רבי'ן, און דער תנאי פון צוריק באצאהלן וועט זיין אז פון יעצט און ווייטער, וועט פון אלע הכנסות פונעם געשעפט, אזויפיהל און אזויפיהלן פראצענט גיין פאר'ן רבי'ן, און פון דעם געלט וועט מען אפצאהלן די הלוואה. און מרן זי"ע איז געווארן א שותף אין די געשעפטן פון ר' יודל פעטנעהאזער, און יעדעס אנפאנג יאהר, איז ר' יודל געקומען צו מרן זי"ע, און געוויזן די חשבונות, און באצאהלט פאר מרן זי"ע זיין פראצענט חלק. צומאהל האט מען זיך געדונגען, וועגן די סומע וואס מרן זי"ע דארף באקומען, און אמאהל איז אויף פארגעקומען א דין תורה צווישן ר' יודל און מרן זי"ע, און דאס שותפות האט ווייטער אנגעהאלטן אפילו נאכ'ן באצאהלן דעם חוב פון די הלוואה.

די געשיכטע מיט'ן דין תורה צווישן ר' יודל און מרן זי"ע, איז געווען אזוי: ר' יודל האט פארמאגט טאבאק פעלדער, וואס פון די בלעטער האט מען געמאכט טאבאק. אמאהל ערב שבת, זענען צוויי אקער אקסן געשטארבן. האט ר' יודל אראפגערעכנט געלט פאר די צוויי געשטארבענע אקסן, פונעם חלק פון מרן מהרי"ד זי"ע, אלס א שותף, ווייל זיי זענען דאך געווען שותפים סיי אויף פארדינסטן און סיי אויף פארלוסטן. ווען מרן זי"ע האט דאס געהערט, האט ער גע'טענה'ט, אז ר' יודל האט געדארפט פארקויפן די טויטע אקסן, און אזוי לכה"פ קלענער מאכן דעם שאדן. דאקעגן האט ר' יודל גע'טענה'ט, אז אזוי ווי ס'איז געווען ערב שבת, האט ער נישט געהאט צייט צו קענען פארקויפן די טויטע אקסן, און מ'האט זיך נישט געקענט פארגלייכן.

הרה"ח ר' וואלף יאקאבאוויטש

ביז מ'האט באשלאסן אריבער צו רופן ר' הערשל'ע דיין, און פארלייגן פאר אים זייערע טענות, און ער זאל באשליסן ווער ס'איז גערעכט. ר' הערשל'ע האט אויסגעהערט די טענות פוןביידע זייטן און גערעכט געגעבן פאר ר' יודל פעטנעהאזער. נאך די פטירה פון מרן מהרי"ד זי"ע, אזוי לאנג ווי ר' יודל האט געלעבט, איז די שותפות ווייטער אנגעגאנגען מיט מרן מהר"א זי"ע, וואס האט באקומען זיין חלק פונעם שותפות, אפילו אהן צו בעהטן א רעכענונג.

(מפי הרה"ח ר' וואלף יאקאבאוויטש ז"ל)

"נעם נישט אין אזא גרויסע גאס..."

כקטון כגדול... והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי... (דברים א:יז)

הרה"ח ר' זלמן האפמאן ז"ל משב"ק האט דערציילט: ווען איך האב פארלאזט מיין דירה אין די קטמון'ער געגענד אין ירושלים, האט מען מיר אנגעטראגן א דירה אויף די יפו גאס. איך האב נישט געוואוסט וואס ס'איז גוט פאר מיר, האב איך מיך פארלאזט אויף די תשובה פון מרן זי"ע, צי איך זאל קויפן א דירה אדער נישט? און דאס איז געווען די הייליגע ענטפער פון מרן זי"ע: "אין אונגארין איז געווען דער אונסדארפער רב, [דער גאון און צדיק רבי שמואל ראזנבערג זצ"ל אבד"ק אונסדארף ובעל "באר שמואל"] ,... און מ'האט אים אנגעטראגן דאס רבנות אין די שטאט אונסדורף, זייער א קליינע שטאט, און דארט האט ער געעפענט זיין ישיבה, און טראץ וואס מ'האט אים שפעטער אנגעטראגן רבנות שטעלעס און גרעסערע שטעט, זייענדיג א מפורסם פאר א גרויסער און הייליגער רב, האט ער דאס אפגעווארפן און געזאגט: "פאר מיין ישיבה איז בעסער א קליינע שטאט", און מרן זי"ע האט אויסגעפיהרט און מיר געזאגט: "נעם נישט אין אזא גרויסע גאס". [די יפו גאס איז געווען א גרויסע רוישיגע גאס]. *(ספר 'משמש בקודש' עמוד 37)*

"א איד וואס פאהרט קין ארץ ישראל דארף מען באגלייטן..."

טובה הארץ אשר ה' אלקינו נותן לנו. (דברים א:כה)

ווינטער תרצ"ג ווען דער רשע ימ"ש האט איבערגענומען די מאכט אין דייטשלאנד, האבן זיך פאר פסח אנגעהויבן די רדיפות קעגן אידן. האט מען געשיקט הרה"ח ר' בעריש אורטנער ז"ל, מיט נאך עסקנים קיין פולין, צו בעהטן ביי די פולישע רעגירונג זיי זאלן זיך אריינמישן לטובת איהרע בירגער אין דייטשלאנד. אהנקומענדיג קיין פולין איז ר' בעריש געפאהרן צו כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע, וואס האט אים געגעבן עטליכע המלצה בריעף צו פארשידענע עסקנים, וואס האבן זיך פארבונדן מיט די פולישע רעגירונג פאר די הצלחה פונעם שליחות. ר' בעריש איז שוין געבליבן אין בעלזא אויף פסח ביז נאך ל"ג בעומר. זעהע'נדיג ווי דער מצב ווערט ערגער פון טאג צו טאג, האט

כ"ק מרן מהר"א זי"ע

>>>>>>>

ער געוואלט רעדן מיט מרן זי"ע וועגן זיין פלאן צו פארלאזן דייטשלאנד, און באקומען אן הסכמה עולה צו זיין קיין ארץ ישראל. ל"ג בעומר איז ער געגאנגען זיך געזעגענען, און מרן זי"ע האט ם געגעבן זיין הסכמה עולה צו זיין קיין ארץ ישראל, און אים געזאגט אז ער זאל זיך באזעצן אין די גרעסטע שטאט דארט. מרן זי"ע האט אים ארויס באגלייט ביז צום שוועל פונעם הויז, זאגנ'דיג: "אויב א איד פאהרט קיין ארץ ישראל דארף מען אים באגלייטן". און ווי פארשטענדליך זענען מיט מרן זי"ע מיטגעגאנגען א גרויסער ציבור אידן אים צו באגלייטן. *(בקדושתו של אהרן)*

"א ברכה צו קענען קומען קיין אר"י..."

טובה הארץ אשר ה' אלקינו נותן לנו. (דברים א:כה)

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א האט דערציילט: דער פעטער ז"ל [כ"ק מרן מהר"א זי"ע] האט געהאט א קרובת משפחה וואס איז געפאהרן פון בעלזא קיין ארץ ישראל. פאר'ן פאהרן איז זי געגאנגען זיך געזעגענען, האט איר דער פעטער ז"ל געבעהטן אז זי זאל אים וואונטשן אז ער זאל אויך קענען פאהרן קיין ארץ ישראל.

"דַאס איז דאַס...גוט אווענט..."

היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים... (דברים ב:כה)

ווען כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע איז אהנגעקומען קיין אונגארין אין יאהר תש"ג האט ער זיך צייטווייליג אויפגעהאלטן אין שטוב פון הרה"ח ר' משה וויינגארטן ע"ה אין נייפעסט, ביז מ'האט פארשאפט די לעגאלע שריפטן אז מרן זי"ע זאל מעגן וואוינען אין די שטאט.

ס'איז געווען תשעה באב אינדערפרי, פאר'ן דאווענען שחרית, ווען דער עסקן ר' יוסף שאלגא ע"ה, איז געקומען זאגן, אז דער הויפט קאמאנדיר, וואס האט די אויפזיכט אויף אלע פליכטלינגען וואס געפונען זיך אין אונגארין, האט געמאלדן אז ער וויל קומען באזוכן מרן זי"ע, און זיכער מאכן אז מ'רעדט דא טאקע פון א פינף און אכציגן יעריגער מענטש, אזוי ווי מ'האט אנגעגעבן אין די שריפטן.

די פאליציי האט אויך אוועקגעשטעלט א וואַך ביים איינגאנג צום הויז, און מ'האט נישט געקענט אריין און ארויס. קיינער האט זיך נישט געוואַגט דאס צו דערציילן פאר מרן זי"ע. האט ר' יוסף מיט א פעסטקייט געזאגט: "איך גיי אריין צום רב דערציילן", און ער האט געזאגט פאר מרן זי"ע, "דער רשע וויל קומען צום רבי'ן!" האט אים מרן זי"ע געענטפערט, מיט א קאלטקייט, "זאג דעם רשע ער זאל קומען נאך מעריב". ר' יוסף האט איבערגעגעבן דעם ענטפער פון מרן זי"ע, און דער קאמאנדיר איז באשטאנען צו קומען ביינאכט. אויפ'ן געזיכט פון מרן זי"ע האט זיך נישט דערקענט קיין זארג אדער פארכט.

כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע

נאך מנחה האט זיך מרן זי"ע געווענדן צו ר' יוסף און אים געזאגט: "אה, הער'זשע, דער 'פריץ' קומט דאך, מ'דארף דאך שיין צוגרייטן, זאל מען אויסשפרייטן טעפיכער לכבוד דעם פריץ!" וואס נעהנטער צום באזוך אלס א גרעסערע שרעק האט יעדן באנומען. ר' יוסף, וואס איז געווען פוהל מיט בטחון, האט אויף זיי געשריגן, "פארוואס זענט איר דערשראקן? הערט איר דען נישט דעם אונטערשייד, אינדערפרי האט אים דער רב אנגערופן 'רשע', און אצינד רופט ער אים 'פריץ', ס'מיינט דאך עפעס..."

נאכ'ן צוגרייטן די שטוב און צוריקשטעלן דעם טיש מיט די בענקלעך אויפ'ן ארט, איז מרן זי"ע אריינגעקומען דאווענען מעריב. נאך מעריב זאגט מרן זי"ע פאר'ן ברודער: "בילגורייא'ער רב! איך קען אים נישט אויפנעמען, וועסטו דיך אוועק זעצן דא, יא דא דא (אויפ'ן פלאץ פון מרן זי"ע), און דו וועסט אים אויפנעמען". און מרן זי"ע איז צוריק אריין אין זיין צימער. אצינד ערשט האט יעדן באנומען א געפעהרליכע שרעק, ווייל אויב אויפ'ן געזיכט פון מרן זי"ע, האט מען נאך געקענט זאגן אז ער איז אן אלטער מענטש, אבער דער בילגורייא רב איז דאך אסאך יונגער פון אים, און נאך מיט א שווארצע בארד, און ווער ווייסט וואס דא וועט פאסיהרן? דער קאמאנדיר איז געקומען אין באגלייטונג פון זיינע געהילפן און מיט געברענגט זיין גרויסער הינט. ר' יוסף שאלגא האט אים ענטפאנגען און אריינגעברענגט אין שטוב. דער קאמאנדיר איז געבליבן שטיין ביי די טיהר, און מיט ציטערדיגע הענט און א וואקלדיגער קערפער, האט ער געגעבן א בליק אריין אין צימער, צום טיש ווי דער בילגורייא רב זי"ע איז געזיצן, און אויף דייטש זיך אנגערופן: "דאַס איז דאַס!" ער האט סאלוטירט מיט די האנט, אלס א עהרע צייכן, און מיט א געבויגענעם קאף און א העפליכ'ן "גוט אַוועט", פארלאזט די שטוב.

שבת נחמו, איז געווען דער ערשטער שבת וואס מרן זי"ע האט זיך שוין לעגאל געפונען אין די גרויסע שטאט פעסט, נאך די אומערמידליכע אונטערוועניץ פון ר' יוסף שאלגא ע"ה ביים קאמאנדיר, וואס האט געהאלפן פארשאפן די נויטיגע שריפטן. פון דעמאלט אהן האבן זיך די טויערן געעפנט, און אידן האבן אנגעהויבן קומען אין די מאסן לחצר הקודש...ביז מרן זי"ע האט פארלאזט אונגארין כ"א טבת תש"ד, און איז אנגעקומען בחסדי ה' קיין ארץ ישראל ט' שבט. *('אור הצפון' שבט קובץ ז')*

"ווען מ'פארדארבט נישט דעם צלם אלוקים..."

ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע... (דברים א:לט)

אין בעלזא האט מען געוואוסט אז די תורות וואס די צדיקים זאגן זענען תפילות. אמאהל זענען עטליכע אינגעלייט גענומען געווארן צום מיליטער דינסט. האט מען געבעהטן אז **מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע** זאל פאר זיי מתפלל זיין. האט מרן זי"ע געזאגט: דער זיידע **מרן מהר"ש זי"ע**, האט נאכגעזאגט פון **הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע**, אז ווען א איד פארדארבט נישט דעם צלם אלוקים פון זיינע קינדער, דארף ער נישט מורא האבן פון עול המלכות. און מרן זי"ע האט דערמיט געטייטשט: "**ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע**",—די קינדער וואס מישן נישט שלעכטס מיט גוטס, זיי קלויבן זיך אויס דאס גוטס, "**המה יבואו שמה ולהם אתננה והם יירשוה**",—זיי וועלן פארטרייבן די גוים און מ'וועט נישט דארפן מורא האבן, ווייל קיינער קען נישט האבן קיין שליטה איבער זיי.

מיין שבת אוצר

מיין אוצר... מעשי צדיקים אויף די פרשה..

"די ברכה האט געווירקט פארקעהרט..."

ויברך אתכם כאשר דיבר לכם... (דברים א:יא).

א איד איז געקומען צום "קדושת ציון" פון באבוב זצוק"ל (יומד"ה ד' מנחם אב) און געבעהטן א ברכה פאר זיין זוהן ער זאל באפרייט ווערן פון מיליטער דינסט. האט דער רבי געוואונטשן אז ער זאל באפרייט ווערן. א שטיק צייט שפעטער קומט דער איד צוריק אז די ברכה האט נישט געהאלפן, ווייל מ'האט גענומען זיין זוהן צום מיליטער דינסט. האט אים דער "קדושת ציון" געפרעגט: "זאג מיר וואס האסטו געטוען נאכדעם וואס איך האב דיר געגעבן מיין ברכה"? ענטפערט דער איד אז ער איז געגאנגען צו נאך א רבי פאר א ברכה ווייל דאפעלט איז שטערקער... האט אים דער "קדושת ציון" געענטפערט: "דין גרמא בנזיקין", און דעריבער ביסטו נישט געהאלפן געווארן, ווייל איך האב געבעהטן אז דער באשעפער זאל איבערדרייען דאס הארץ פונעם מיליטער דאקטער צום גוט'ן, און מיין תפילה האט אין אמת'ן געהאלפן, אבער ווען דו ביסט געגאנגען צו א צווייט'ן רבי, האט יענער אויך געוואונטשן די זעלבע אז דער באשעפער זאל איבערדרייען דעם דאקטער'ס הארץ, און זיין תפילה האט אויך געהאלפן, און דעם דאקטער'ס הארץ איז טאקע איבערגעדרייט געווארן אבער אויף צוריק פון גוט צו שלעכט, און דעריבער איז דיין זוהן גענומען געווארן אין מיליטער, און דו אליין האסט דאס גורם געווען.

"זעה די ארבעט זאל מיר נישט זיין שווער..."

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם (דברים א:יב)

איינער פון מקורבים פון טשעבינער רב זצ"ל וואס האט אים משמש געווען האט דערציילט: אמאהל האב איך באגלייט דעם רב פון זיין שטוב צום בית המדרש. ארויסגייענ'דיג פון שטוב האב איך באמערקט ווי א קנעפל פון זיין בעקיטשע הענגט, און אויב מ'וועט דאס נישט באפעסטיגן, וועט דאס גלייך אראפפאלן. בין איך אריין צוריק אין שטוב, געברענגט א נאדל מיט פאדים צו באפעסטיגן דאס קנעפל. אינמיטן, האב איך בטעות אריינגעשטאכן אינעם רב מיט'ן נאדל. איך בין פארציטיערט געווארן און צו זיך געשריגן: "אוי ווייי איך וועל שוין קיינמאהל פון גיהנום נישט ארויסגיין! האט זיך דער רב צושמייכלט און געזאגט: "דו דארפסט נישט זארגן, אפילו מ'וועט דיך פאר'משפט'ן אין גיהנום וועל איך דיך ארויסשלעפן פון דארט! יאהרן שפעטער, איידער דער טשעבינער רב איז נפטר געווארן, האט ער מיך

גערופן און מיר געזאגט: "געדענקסט אז איך האב דיר צוגעזאגט אז איך וועל דיך ארויסשלעפן פון גיהנום? האב איך געענטפערט: יא! האט ער מיר געזאגט: "מיין צוזאג וועל איך טאקע איינהאלטן, אבער טוה מיר א טובה און זעה אז די ארבעט זאל מיר נישט זיין שווער!...

"אכטונג געבן נישט אריינצופאלן אין א בלאטע..."

אנשים חכמים ונבונים (דברים א:יג)

אין א שטאט איז געווען אן אלטער בעל העגלה וואס איז יאהרן לאנג געשטאנען על משמרתו און געדינט די איינוואוינער פונעם שטאט. איין טאג איז געקומען אין שטאט א נייער יונגער בעל עגלה, און אנגעהויבן משיג גבול זיין דער אלטער בעל העגלה. האט דער אלטער בעל העגלה געזאגט צום יונגען בעל העגלה, "דו ביסט מיך משיג גבול, און על פי דין דארפסטו פארלאזן די שטאט. אבער לפנים משורת הדין, בין איך מסכים אז דו זאלסט בלייבן, אבער מיט א תנאי, אז דו וועסט דיך ביי מיר פארהערן, אויב דו ביסט טאקע א בקי אין הלכות בעל העגלה, און אויב דו וועסט מצליח זיין בין איך מסכים דו זאלסט בלייבן, און אויב נישט דארפסט פארלאזן די שטאט.

האט דער יונגער בעל העגלה מסכים געווען. פרעגט דער אלטער דעם יונגען בעל העגלה, "וואס טוהט מען ווען מ'פאהרט אין וועג, מיט א פוהלן וואגן מיט מענטשן און פעקלעך, און פלוצלינג פאלט דער וואגן אריין אין א טיעפע בלאטע, און די פערד קענען בשום אופן נישט ארויס שלעפן דעם וואגן פון די בלאטע"?

ענטפערט דער יונגער בעל העגלה, "מ'בעהט די רייזענדע זאלן אראפ נעמען די פעקלעך פונעם וואגן, וועט דער וואגן ווערן גרינגער, און דעמאלט וועלען די פערד קענען שלעפן דעם וואגן.

"און אויב די עצה וועט נישט העלפן וואס טוהט מען ווייטער?"

"בעהט מען פון די רייזענדע זיי זאלן אויך אראפגיין פונעם וואגן, ס'זאל ווערן גרינגער."

"און אויב דאס העלפט אויך נישט וואס טוהט מען ווייטער"?

"דעמאלט בעהט מען די רייזענדע זיי זאלן שטופן דעם וואגן פון הונטן, און אזוי באפרייען דעם וואגן פון די בלאטע."

"און אויב נאך דעם אלעם ריקט זיך נישט דער וואגן פון פלאץ וואס טוהט מען?"

הייבט דער יונגער בעל העגלה הענט און ענטפערט: "איך ווייס נישט קיין עצה צו דעם".

"אויב אזוי, ביזטו אדורכגעפאלן מיט דיין בחינה, און אזוי ווי דו האסט צוגעזאגט דארפסטו פארלאזן די שטאט".

רופט זיך אהן דער יונגער בעל העגלה און זאגט, "איך וועל טאקע האלטן מיין צוזאג און פארלאזן די שטאט, אבער איך בעהט דיך, זאג מיר וואס איז טאקע די עצה אין אזא פאל?"

ענטפערט דער אלטער בעל העגלה: "מיין טייערע בעל העגלה, באמת אין אזא מצב, איז טאקע נישטא אן עצה וויזוי ארויסצושלעפן דעם וואגן פון די טיעפע בלאטע, אבער אן ערפארענער בעל העגלה, א בעל נסיון, גיט באלד אכטונג ער זאל נישט אריינפאלן אין אזא טיעפע בלאטע, וואס מ'קען נישט ארויסקריכן דערפון".

דעם משל האט רבי וועלוועל, דער בריסקער רב, געזאגט פאר א איד וואס איז שטארק

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

אדורכגעפאלן אין א געוויסע ציבור'שע עסקנות, און ער האט געפרעגט דעם בריסקער רב, וויאזוי מ'קען דאס פארעכטן? די כוונה פונעם משל איז געווען, ס'איז טאקע דא פעלער וואס זונקט אין א טיפע בלאטע, און ס'איז באמת נישטא אן עצה ווי אזוי ארויסצוקריכן דערפון, דעריבער דארף מען פון פריער זעהן און באלד אכטונג געבן מ'זאל נישט אריינפאלן אין א בלאטע, וואס מ'וועט שפעטער נישט קענען ארויס דערפון. דאס זענען געווען מוסר רייד ברמז פאר יענעם עסקן, וואס האט נישט געגוג אכטונג געגעבן נישט אריינצופאלן אין א טיפע בלאטע. *(דברי גדולים)*

געכאפט דעם שווינדל...

ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו... (דברים א:טז)

צום בית דין פון הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זצוק"ל, איז אמאהל געקומען א שווערע דין תורה. ראובן האט געמאנט ביי שמעון א חוב וואס ער קומט אים, און ער האט געוויזן א שטר אונטער געשריבן פון שמעון אז ער האט ביי אים געבארגט געלט. שמעון ווייטער האט געלייקענט די גאנצע מעשה. ער ווייסט נישט פון קיין שום הלוואה, אז ער זאל האבן געבארגט ביי ראובן געלט, ער איז זיכער ווי "די זון שיינט" אז די גאנצע מעשה איז א ליגענט. דאגעגען אבער האלט ראובן א שטר אין זיין האנט, אונטערגעשריבן פון שמעון וואס ווייזט קלאהר אז ער האט ביי אים געבארגט געלד. שמעון קוקט אויפ'ן שטר און וואונדערט זיך נאך מער, די אונטערשריפט איז טאקע זיינע, אבער ער ווייסט זיכער אז ער האט קיינמאהל נישט געבארגט ביי ראובן קיין געלט. דער רב מיט זיין קלוגשאפט און געניט אויג האט באלד פארשטאנען אז דא איז עפעס געשעהן א פאפעריי און א שווינדל, און אז שמעון זאגט דעם אמת און ער איז טאקע נישט שולדיג פאר ראובן קיין געלט. האט ער געפרעגט שמעון צו ער האט אפשר אמאהל געבארגט פאר ראובן א ספר. האט זיך שמעון דערמאנט אז יא! ער האט געהאט פארבארגט פאר ראובן א ספר. האט דער רב געשיקט א שליח צו ראובן'ס הויז און געבעהטן אין שמעון'ס נאמען מ'זאל צוריק געבן דאס ספר וואס ראובן האט געבארגט. ווען מ'האט געעפענט דאס ספר האט מען געזעהן אז אויפ'ן ערשטן בלעטל ווי מ'שרייבט געווענליך דעם נאמען איז אויסגעשניטן די אויבערשטע טייל פון בלעטל, וואס האט זיך צוגעפאסט פונקט צום גרויסקייט פונעם שטר וואס ראובן האט געוויזן פאר'ן בית דין. באלד האט זיך ארויסגעוויזן דער שווינדל וואס ראובן האט געמאכט, ווען ער האט צוגעשריבן העכער שמעון'ס נאמען, אז שמעון האט ביי אים געבארגט געלט.

נישט געקוקט אויפ'ן בעל דין...

לא תכירו פנים במשפט... (דברים א:יז)

הרה"ק רבי ר' שמואל שמעלקא פון ניקלשבורג זי"ע, אז האט פארמאגט א ספעציעלער מלבוש וואס ער האט גענוצט נאר ביים פיהרן א דין תורה, ער האט דאס אנגעטוהן העכער זיין פנים, כדי נישט צו קענען קוקן אויפ'ן בעל דין. אמאהל ביי א דין תורה האט זיך איינער פון די בעלי דינים אנגערופן, אפשר גיט דער רבי א קוק אויף מיר, ווייל חז"ל זאגן אז א תלמיד חכם איז א מבין מיט זיין טביעת עין, און דער רב וועט שוין זיין א מבין מיט זיין בליק. האט אים דער רבי ר' שמעלקא געענטפערט: **"איך האב נאך אין מיין לעבן נישט געקוקט אויפ'ן געזיכט פון א בעל דין, מקיים צו זיין דעם פסוק 'לא תכירו פנים במשפט', ווייל אז מ'קוקט אויפ'ן פנים פון א בעל דין, איז דאס אליין שוין א שטיקל שוחד"**. נאך ווערט דערציילט אז ביים רבי ר' שמעלקא אין בית דין שטוב, איז געהאנגען אויף די וואנט א שטעקן מיט א קליין זעקעלע. ווען די פרנסי הקהלה האבן אים געפרעגט וואס דאס איז? האט ער זיי ערקלעהרט, אזוי ווי ביי מיר איז נישט פארהאן, אז איך זאל פסק'נען א דין תורה מיט די מינדעסטע פאלשקייט ח"ו, און אויב מאכט זיך א דין תורה, און איך וועל צוליעב דעם אמת'ן פסק דין אנווערן דאס רבנות, בין איך אויף דעם אויך גרייט, דעריבער האב איך שטענדיג אנגעגרייט דעם שטעקן מיט'ן זעקל.

פסק'ענען ריכטיג די דין תורה...

לא תכירו פנים במשפט...כי המשפט לאלקים (דברים א:יז)

אמאהל איז געקומען צום מהרש"ם זצ"ל, אן ארימער בעל מלאכה, וואס האט געהאט א דין תורה ביי א דיין, אין איינע פון די נאענטע שטעטלעך, און ביטערליך געוויינט אז ער איז ארויס חייב ביים דין תורה, ווייל דער דיין האט געגלייבט די טענות פונעם צד שני. האט דער מהרש"ם באלד געשריבן א בריוו צו יענעם דיין, אז ער בעהט ער זאל צו אים קומען. דער מהרש"ם האט זיך אנטשולדיגט פאר'ן דיין אז ער האט אים מטריח געווען צו קומען, און אים געבעהטן ער זאל אים זאגן די פרטים פון די דין תורה. האט דער דיין געזאגט, אז לדעתו האט ער נישט קיין ספק אז מ'קען דעם בעל מלאכה נישט גלייבן ווייל ער איז א באקאנטער רשע און א קל שבקלים... האט דער מהרש"ם געזאגט פאר'ן דיין: "צופעליג האב איך היינט געקוקט דעם פירוש פונעם הגר"א אויף מסכת אבות, און ביטע זעה זיינע הייליגע רייד וואס ער שרייבט אויפ'ן פירוש המכילתא אויפ'ן פסוק "לא תטה משפס אביונך בריבו". וואס די כוונה איז אן אביון במצוות וואס איז א רשע. דעפאר טראכסטו אז דער בעל מלאכה זאגט זיכער ליגנט און זיין חבר זאגט אמת, חלילה וחלילה, ווייל א דיין איז באשוואוירן פון הר סיני לא תטה משפט! דעריבער האט דער מהרש"ם אויסגעפיהרט "בעהט איך דיך נאכאמאהל מעיין צו זיין פונדאסניי אין דעם דין תורה, און מברר צו זיין אויב ער האט א ריכטיגע טענה. ווייל די שאלה אויב ער איז א צדיק אדער א רשע האט נישט קיין שום משמעות אין די דין תורה." *(מתוך מאמר זיכרון - איש לרעהו)*

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

(ח)

הרה"ק רבי יעקב יצחק "החוזה" מלובלין זי"ע

• "זאת זכרון" • ט' מנחם אב תקע"ה

<u>**הולדתו:**</u> **הרה"ק רבי יעקב יצחק הורוויץ, דער "חוזה" פון לובלין, איז געבוירן געווארן אין יאהר תק"ה אין יאזעפאף, לובליבער גובערניע, צו זיין טאטע הגה"צ רבי אברהם אליעזר הלוי, אבד"ק יאזעפאף ואיזשביצא. ער האט געשטאמט פון די חשובע משפחות הלויים, הורוויץ, און א צעהנטער דור בן אחר בן פונעם של"ה הק' ולמעלה בקודש, און צו זיין מאמע הרבנית הצדיקת מאַטיל, א טאכטער פון הרה"ק רבי קאפיל ליקאווער, מגדולי תלמידים הבעש"ט הקדוש. זכר צדיקים לברכה.**

<u>**זוגתו-חותנו:**</u> **הרבנית הצדיקת טילא שפרינצא, די טאכטער פון רבי הערשל'י לאנצוטער, פון די פייערדיגע חסידים פונעם רבי'ן ר' אלימלך. נאכדעם וואס זיין ערשטע רעבעצין איז נפטר געווארן, האט ער חתונה געהאט מיט הרבנית הצדיקת בילא, די טאכטער פון הגאון רבי מאיר אב"ד מאסט, אן אייניקל פונעם "פני יהושע". זכר צדיקים לברכה.**

<u>**תולדותיו:**</u> **בזו"ר, 1) הרה"ק רבי ישראל מלובלין, 2) הרה"ק רבי יוסף מטורטשין. 3) הרה"ק רבי צבי הירש. 4) הרה"ק רבי אברהם (נפטר בחיי אביו). בזו"ש, 5) הילד מאיר שלום (לא האריך ימים). 6) מרת שרה צירל אשת רבי שמואל מרישא. זכר צדיקים לברכה.**

<u>**רבותיו:**</u> **הרה"ק רבי ר' בער המגיד ממעזריטש. הרה"ק רבי ר' אלימלך. הרה"ק רבי ר' שמעלקא מניקלשבורג. הרה"ק רבי ר' זושא מאניפאלי. הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב. הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב. זכר צדיקים לברכה**

<u>**תלמידיו:**</u> **ה"יוד" הק' מפרשיסחא. רבי דוד מלעלוב. רבי ישכר בער מראדישיץ. ה"ישמח משה" מאוהעל. רבי אהרן משה מבראד. רבי שמואל מקארוב. רבי ישעי' מפשעדבורז. ה"בני יששכר" מדינוב. ה"מאור ושמש" מקראקא. רבי שמחה בונם מפרשיסחא. רבי יוסף קעזיס מחעלם. רבי יחזקאל מקוזמיר. רבי יעקב צבי יאליס בעל "מלא הרועים". ה"אור לשמים" מאפטא. ה"עטרת צבי" מזידיטשוב. ה"תפלה למשה" מסאמבור. רבי ישכר בעריש מזידיטשוב. רבי סענדר מקאמארנא. רבי ארי' ליבוש מלאנצוט. רבי שמעון דייטש מזעליחוב. ה"ארי' דבי עילאי" מווישניצא. ה"זרע קודש" מראפשיץ. רבי יצחק משה עזריאל מבעלזיץ. רבי שמעון מיערוסלוב. רבי נחמי' מיוזעפאף. רבי מרדכי דוד אונגער מדאמבראווא. כ"ק מרן ה"שר שלום" מבעלזא. רבי משה קעזיס מיאנוב. רבי נתן ממאקאווא. רבי שמשון אשכנזי מראדזין. רבי שלמה לייב מלענטשנא. רבי בעריש מאושפיצין. ה"נועם מגדים" מטארניגראד. רבי שמעון מדאברימיל בעל "נחת שמעון". רבי חיים מוואלברום בעל "זכרון חיים". רבי יהודא לייב מזקילקוב בעל "לקוטי מהרי"ל". רבי יהושע מדינוב. רבי חנוך העניך מאלעסק בעל "לב שמח" ועוד. זכר צדיקים לברכה.**

<u>**תורתו:**</u> **"דברי אמת". "זאת זכרון". "זכרון זאת".**

<u>**על כסא ממלכתו:**</u> **לאנצוט. רוזבודוב. לאנצוט. טשעחוב. לובלין.**

<u>**פטירתו:**</u> **דער "חוזה" פון לובלין איז נפטר געווארן תשעה באב שנת תקע"ה. און איז נטמן געווארן אויפ'ן אלטן בית החיים אין לובלין. זכר צדיקים לברכה.**

די אפענע רוח הקודש

אזא אפענעם רוח הקודש וואס מ'האט געזעהן ביים הייליג'ן 'חוזה' פון לובלין, האט מען נישט געזעהן כמעט ביי אנדערע צדיקים בימיו. ס'איז געווען ממש אויף א מדריגה פון נבואה. דער הייליגער "ישמח משה" האט זיך אמאהל אויסגעדריקט: "מיין הייליגער רבי פון לובלין האט געהאט אלע מדריגות פון ישעיה הנביא, ס'האט אים נאר געפעהלט די בחינה פון ארץ ישראל, היות ער האט געוואוינט אין חוץ לארץ, דעריבער האט ער נישט געקענט זאגן קיין נבואה ממש מיט'ן לשון "כה אמר ה'". ***(תהלה למשה)***.

מ'געפינט זיך אין ארץ ישראל

הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק האט זיך אמאהל אויסגעדריקט: ווען מ'קומט. קיין לובלין, דארף מען זיך פארשטעלן ווי מ'געפינט זיך אין ארץ ישראל, דאס הויף פונעם בית המדרש איז ירושלים; דאס בית המדרש איז דער הר הבית; דעם רבי'נס דירה איז דער אולם עזרה און היכל; דעם רבי'נס צימער איז דער קודש הקדשים און "שכינה מדברת מתוך גרונו", דעמאלט וועט מען ערשט פארשטיין וואס דער 'חוזה' פון לובלין איז. ***('נפלאות הרבי' אות רצ)***.

אלעס געזעהן אין קוויטל

שטארק מפורסם איז וואס דער הייליגער "בני יששכר" ברענגט אין זיין ספר הק' אגרא דפרקא (רמז כה) וואס מ'האט געזעהן ביים 'חוזה' אין לובלין ביים לייענען קוויטלעך: מיט אונזערע אויגן האבן מיר געזעהן ביי כבוד אדמ"ו הרב הקדוש מהריעי"צ [מורינו הרב רבי יעקב יצחק] זצלה"ה, וואס פלעגט ביים לייענען פונעם קוויטל די נעמען פון מענטשן וואס מ'האט אים געשריבן זיך מתבונן זיין ברוח קדשו אויף די מעשים פון יענעם מענטש, צי זענען זיי לויטער און אויסגעהאלטן, אדער פארקערט ח"ו, און פיהל מאהל האט מען פון זיין מויל געהערט זאגן פאר'ן לייענען דעם קוויטל: לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתי'!" אויף אן אנדער פלאץ שרייבט דער "בני יששכר": די ערשטע צוועלף טעג פון חודש ניסן האבן אין זיך א כלליות'דיגן כח פאר די צוועלף חדשים פון יאהר. יעדער טאג ווייזט אויף אן אנדערן חודש, און די "זכי הראות",—די וואס האבן ריינע אויגן, קענען זיך מתבונן זיין אין יעדן טאג צו זעהן וואס ס'וועט אלץ פאסירן אין יענעם חודש וואס איז קעגן יענעם טאג. וכבוד אדמו"ר הרה"ק מוהריי"צ [=מוה"ר יעקב

ב"ה

ספר

זאת זכרון

חדושי תורה ורזין דאורייתא. אמרות טהורות ומילי מעלייתא. תעלומות חכמה וכבשי דרחמנא. מוסר השכל וכל מדה נבחרה. מעשי ידי איש אלקים קדוש ונורא. ארי שבחבורה שר התורה מופת לרבים גדול ביהודא. אור ישראל לתורה ולתעודה.

הרב הגאון הצדיק מוהר"ר יעקב יצחק זצוק"ל מ"ס לובלין יע"א.

הובא לדפוס ע"י האחים מו"ה ר' יהודה ארי' ומו"ה משה קליין נ"י בני הרבני הנגיד החסיד מו"ה חיים יעקב קליין נ"י ונכדו מו"ה יעקב וויינבערגער נ"י בן הרבני הנגיד החסיד מו"ה ישכר בעריש וו"כ נ"י מעיר סאטמאר תצ"ו

מונקאטש

בשנת אשרי תבחר ו**תקרב** ישכן חצריך לפ"ק.

יצחק] האט געשריבן ברוח קדשו יעדן טאג וואס ס'וועט זיין יענעם חודש, "כנודע הדבר בפרסום לחבורותינו קדש", יענעם יאהר וואס דער רבי פון לובלין איז נסתלק געווארן, האט ער געשריבן נאר ביז צום טאג ה' ניסן, וואס ווייזט אויף חודש מנחם אב, און דער "בני יששכר" פיהרט אויס: "והענין הוא בפרסום".

מקיים געווען מצות הכנסת אורחים

דער הייליגער "חוזה" פון לובלין פלעגט זיך מצטער זיין, אז ס'קומט אים נישט אויס מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים ווי ס'דארף צו זיין. איינמאהל אין א ווינטער נאכט, ווען ס'האט געהערשט א שטארקע קעלט אינדרויסן, האט זיך געמאכט, אז אין א שכנות'דיגן שטעטל פון לובלין, איז געווען א מקשה לילה און די משפחה האט געדונגען א

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מַיין אוֹצָר... "יומא דהילולא"

<<<<

הרה"ק רבי יעקב יצחק "החוזה" מלובלין זי"ע

- ט' אב תקע"ה -

מענטש ער זאל פאהרן קיין לובלין "מזכיר" זיין די יולדת ביים הייליג'ן 'חוזה', ער זאל בעהטן פאר איר. דער שליח איז אהנגעקומען קיין לובלין אינמיטן די נאכט, ווען אלע אידן זענען שוין געשלאפן. אומעטום איז שוין געווען טונקל, בלויז אין איין שטוב איז געווען לעכטיג. דאס איז געווען די שטוב פונעם 'חוזה', האט דער איד אנגעקלאפט אויף יענע טיהר און דער הייליגער 'חוזה' האט אים געעפנט. דער 'חוזה' אים אריינגערופן און אוועקגעזעצט נעבן דעם אויוועו, ער זאל זיך אנווארעמען. דערנאך האט דער איד, וועלכער האט נישט געקענט דעם 'חוזה', אים געזאגט, אז ער איז הונגעריג. האט אים דער 'חוזה' געגעבן צו עסן און צו טרינקען, דערנאך האט ער אים געפרעגט צו וועמען ער איז געקומען. האט דער איד דערציילט: איך בין געקומען אהער צום רבי'ן מזכיר זיין א אשה מקשה לילד, אבער אצינד ביינאכט קען איך אים נישט אויפזוכן, און איך בין שוין זייער מיד געווארן פונעם וועג, וועל איך מיך לייגן שלאפן ,און אינדערפרי וועל איך אויפזוכן דעם רבי'ן. האט אים דער 'חוזה' געפרעגט ווי בדרך אגב: "ווער איז די פרוי, וואס איז איר נאמען און איר מאמעקס נאמען?" האט דער איד געוויזן פאר'ן רבי'ן דעם קוויטל וואס ער האט מיט זיך מיטגעברענגט פאר'ן 'חוזה'. האט אים דער 'חוזה' געזאגט: אצינד גיי שלאפן, און אינדערפרי וועסטו אויפשטיין און גיין צום רבי'ן". דער 'חוזה' האט אים צוגעגרייט א פיינעם געלעגער, און דער איד האט זיך געלייגט שלאפן. אינדערפרי, ווען ער איז אויפגעשטאנען, און געזעהן אז ס'איז שוין שפעט, האט ער זיך דערמאנט אז ער האט א שליחות וואס איז פארבונדן מיט פיקוח נפש, האט ער זיך געוואלט צואיילן און גיין צום רבי'ן. האט אים דער 'חוזה' רבי געפרעגט: "וואו יאגסטו דיך? גיי קודם דאווענען, דערנאך וועסטו עסן פרישטאג, און גיב מיר דעם קוויטל, איך וועל דאס שוין שיקן צום רבי'ן דורך איינעם פון מיינע מענשטן..." דער איד האט מסכים געווען. און דער 'חוזה' האט אים איבערגעגעבן די תשובה וואס ער האט באקומען פונעם רבי'ן, אז די יולדת איז שוין געהאלפן געווארן, און זי האט געבוירן א בן זכר. דער איד האט געגעסן און געטרינקען און דערנאך אהיים געפאהרן, וואו ער האט זיך דערוואוסט, אז דעם רבי'נס ווערטער זענען געווען ריכטיג, די פרוי איז געהאלפן געווארן. און דער איד האט אפילו נישט געוואוסט אז ער איז איינגעשטאנען ביים רבי'ן, און למעשה האט ער דערלאנגט דאס קוויטל פאר'ן רבי'ן גלייך ווי ער איז אהנגעקומען. שפעטער האט דער הייליגער 'חוזה' געזאגט, אז מן השמים האט מען דאס אלעס צוגעפיהרט, ער זאל קענען מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים.

בעבדי במשה

דער בארימטער גאון רבי אריה לייב העלער דער בעל "קצות החושן", איז געווען רב אין די שטאט סטרי. ער איז געווען צווישן די "מתנגדים" צום דרך החסידות,—וואס פיהרן זיך בדרך הבעש"ט ותלמידיו. אין די שטאט סטרי, זענען געווען אסאך צדיקים וואס זענען געפאהרן צום הייליגן 'חוזה', און צוליעב'ן פירוד לבבות צווישן די חסידים און דעם רב, פלעגן זיי אים נישט אפגעבן דעם פאסיגן כבוד. און היות עטליכע

מנהגים פון די חסידים האבן אויסגעקוקט פאר'ן רב ווי נישט אויסגעהאלטן לויט'ן שלחן ערוך. האט ער מוחה געווען קעגן זיי. אבער די חסידים האבן זיך נישט צו טוען געמאכט דערפון. האט זיי דער רב געלייגט אין חרם וואס לויט'ן שלחן ערוך איז דאס דרייסיג טעג. האבן די מענטשן אין שטאט נישט געוואלט האבן צו טוען מיט זיי במשך די צייט. האבן זיך די חסידים בארעכנט צו פאהרן קיין לובלין ביז די דרייסיג טעג פונעם חרם וועלען זיך ענדיגן. אין לובלין איז געווען דער מנהג, אז דער משמש פלעגט ברענגען פאר'ן 'חוזה' די רשימה פון די מענטשן וועלכע זענען פריש אנגעקומען און ווילן געבן שלום, און דער 'חוזה' פלעגט זאגן וועמען ער זאל אריינרופן. ווען די חסידים פון די שטאט סטרי זענען געקומען, האט דער 'חוזה' געזאגט אז מ'זאל זיי נישט אריינלאזן ביז צוויי וואכן מיט עטליכע טעג ארום. דאס איז געווען פונקט נאכדעם ווי דער חרם האט זיך געדארפט ענדיגן. ווען זיי זענען שפעטער אריין צום 'חוזה' האט ער זיי געזאגט: אויפ'ן פסוק "ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה", זאגט רש"י, 'בעבדי, אף על פי שאינו משה, ובמשה אף על פי שאינו עבדי'. פרעגט די וועלט: "עבדי שאינו משה",—פארשטייט זיך, אבער "משה שאינו עבדי", וואס איז זיין יחוס, פארוואס דארף מען האבן דרך ארץ פאר אים? נאר ביי אידן זענען דא צוויי כיתות, איין כת וואס איז עוסק בנגלות התורה און געבן אכטונג אויף אלע דיני התורה ווי ס'שטייט אין שלחן ערוך. און איין כת, וואס איז עוסק בעבודת ה', וואס זענען שטענדיג דבוק אין באשעפער ווי אן עבד נאמן, ווי ס'ווערט מבואר אין "חובת הלבבות", אז דביקות אין באשעפער מיינט בדביקות יעדע מינוט, ביים גיין, זיצן, שלאפן, עסן און טרינקען. דאס איז די כוונה: 'במשה', אין דעם גדול התורה בנגלות התורה, אפילו שאינו עבדי, כאטש ער איז נישט דבוק יעדער רגע אין באשעפער, און 'בעבדי', איינער וואס איז עוסק בנסתרות התורה און איז דבוק יעדע מינוט בעבודת הבורא, אפילו אינו משה ער איז נישט אזא גדול בתורת הנגלה, פון ביידע דארף מען מורא האבן. און אייער רב איז דאך דער שר התורה און גדול הדור בנגלה, און פארוואס האט איר נישט מורא פון אים?

דער צדיק איז דער צינור פון שפע

דער הייליגער 'חוזה' האט נישט געוואלט נעמען קיין קוויטל, אויב ס'איז נישט דארט געשטאנען א בקשה אויף פרנסה. אפילו פון רייכע מענטשן. ווייל ס'איז באקאנט אז ביי יעדע זאך וואס ווערט נשפע פון אויבן, דארף פריער זיין אן "אתערותא דלתתא",—אן ערוועקונג פון אונטן. און דערנאך קומען ערשט די השפעות פון הימל. דאס איז געווען וואס דער הייליגער בעל שם טוב האט איינגעפיהרט צו געבן פדיון נפש מיט קוויטלעך, ווייל מערסטנס האט דעמאלט געפעהלט פאר מענטשן בעיקר פרנסה, ווייל אין יענע לענדער האט געהערשט א גרויס ארימקייט, און די השפעה אויף דער וועלט קומט דורכ'ן צדיק, וואס איז דער צינור פון שפע כידוע, דעריבער האט ער איינגעפיהרט צו געבן פאר'ן צדיק א פדיון נפש, אזוי איז דער פדיון א בחינה פון "אתערותא דלתתא", וועט ממילא זיך גיסן א השפעה פון פרנסה פון הימל דורכ'ן צדיק, דער צינור, דורך וועמען די שפע גייט אריבער צו אידן. ***(מפיהם ומפי כתבם ח"א עמ' קג).***

עניו ושפלות רוח

די געטליכע אנטפלעקונג, וואס מ'האט געזעהן אין לובלין איז געווען מעכטיג און פארכטיג, אפען פאר די אויגן פון טויזנטער מענטשן צו זעהן. חסידים וואס פלעגן פאהרן קיין לובלין, האבן דערציילט וואונדער איבער'ן הייליג'ן לובלינער'ס קדושה, זיינע מורא'דיגע תפילות, זיין פייער'דיגע תורה-זאגן, באגלייט מיט התלהבות און התפשטות הגשמיות. ס'איז באקאנט זיין אויסטערלישן צובראכן הארץ און זיין שפלות רוח'דיגע הנהגה, וואס מ'האט אזוי אפענערהייט געשפירט התגלות אלקית און געשעפט אמפערס פון קדושה ועבודת ה'. אין זיינע הנהגות, געדרוקט אנהויב פון זיין ספר זאת זכרון, שרייבט

<<<<<<<

מַיין אוֹצָר... "יומא דהילולא"

<<<<

הרה"ק רבי יעקב יצחק "החוזה" מלובלין זי"ע

- ט' אב תקע"ה -

דער רבי פון לובלין: מ'דארף געדענקען אז אלעס איז בעסער פון אונז אפילו די משרתת!... אנערקענען דאס שפלות וואס מ'איז ערגער פון יעדן מענטש און פון אלע באשעפענישן! דער רבי פון לובלין האט זיך געהאלטן וויטער פאר אן אדם פשוט, ווי ער שרייבט אין זיין הסכמה צום ספה"ק "אורח לחיים" עה"ת פון הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב: "הגם שאין דרכי להתנהג בגדולות כי ידע אנוש ערכו שאינו לא רב ולא מגיד, אעפ"כ אהבה מקלקלת השורה, מאהבת הבורא ב"ה ללכת בדרכיו והוא ב"ה רצון יראיו יעשה, כן אנחנו". בענוות קדשו האט ער זיך געהאלטן פאר'ן גרעסטן חוטא. ער שרייבט אין די הנהגת פון ספה"ק דברי אמת, "איך דארף זיך שטענדיג שעהמען פון באשעפער, וואס כ'האב אזויפיהל עובר געווען זיין ווילען, ער האט מיר דאך געטוען גוט'ס אהן קיין צאהל און אהן קיין סוף, און איך האב זיך נישט געפירט מיט אים אזוי!" זיין תלמיד הרה"ק רבי איתמר פון קאנסיקוואלי ברענגט אין זיין ספר "משמרת איתמר" (פ' תשא): כ'האב געהערט מפה קדשו אדמו"ר הרבי מלובלין וואס האט מיט זיין גרויס עניוות און שברון לב זיך בארעדט: "וויי איז דעם דור וואס איך בין זיין מנהיג!".

צדיקים האבן דערציילט:

• **הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר** האט דערציילט: איינמאהל ווען ער איז געקומען צום רב'ן דער הייליגער 'חוזה', האט דער רבי געזאגט אז ער זעהט אויף אים א חטא ביטול תורה, ווייל ער האט מבטל געווען זיין לערנען קומענדיג צום רבי'ן, האט ער געזאגט פאר'ן רבי'ן אז ער האט דאך עוסק געווען און זיין קליינעם גמרא וואס ער האט ספעציעל מיט געברענגט אויפן וועג. האט דער הייליגער רבי געזאגט, דאס איז נאך אלס גערעכנט ווי ביטול תורה, ווייל מ'קען דאך נישט לערנען מיט די זעלבע התמדה אין א קליינעם גמרא ווי אין א גרויסע גמרא, און דערפאר זעה איך א חטא פון ביטול תורה אויף דיר.

• **כ"ק מרן ה'שר שלום' מבעלזא** האט מעיד געווען אז דער הייליגער 'חוזה' מלובלין ווען א מענטש איז צו אים געקומען האט ער גלייך געזעהן יענעמס שורש נשמה און וויפיהל מאהל די נשמה איז שוין אראפגעקומען אויף די וועלט און אויך אויף וועלכע חטא ער איז מגולגל געווארן, און דער שר שלום האט געזאגט, אז ווער ס'האט געהאט די זכי' צו קענען דעם 'חוזה' האט געקענט זעהן ווי ווייט א ילוד אשה קען אנקומען מיט זיין קדושה. און מרן זי"ע האט געזאגט אויף זיך: "ווען איך בין געווען דאס ערשטע מאהל אין לובלין ביים 'חוזה', האב איך געגלויבט באמונה שלימה, אז ער ווייסט אלע מיינע געדאנקען, און כ'האב אליין אויך געזעהן ווי ער ווייסט. נאכ'ן זיין אינעווייניג, ווען דער 'חוזה' האט מיר געגעבן שלום און גערעדט צו מיר עטליכע דיבורים, בין איך געגאנגען צו מיין אכסניא און זיך אויסגעגאסן מיין גאנץ הארץ צום באשעפער. דאס איז א שורש פון יראה, ווען מ'ווייסט אז דער צדיק ווייסט וואס מ'טוהט, ווייל אזוי האט מען מורא צו טוען סיי וואס". (טעמי המנהגים עמ' תפו). נאך האט מרן מהר"ש מעיד געווען, אז ווען דער 'חוזה' האט געלייענט איינעמ'ס קוויטל, האט ער באלד געזעהן יענעמ'ס

גלגולים, זיין שורש נשמה ביז אדם הראשון, אלעס וואס יענער האט פוגם געווען און קאליע געמאכט ביי יעדן גלגול באזונדער.

• **הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא** האט געזאגט אז זיין הייליגער רבי האט אים אמאהל געזאגט, איך האב מער ליעב א רשע וואס ווייסט אז ער איז א רשע, ווי א צדיק וואס ווייסט אז ער איז א צדיק, האט דער תלמיד רבי שמחה בונם געפרעגט דעם רבי'ן דעם טעם, האט דער רבי געזאגט, א רשע וואס ווייסט אז ער איז א רשע, איז דאך דבוק אונעם מדה פון אמת, אבער דער צדיק וואס ווייסט אז ער איז א צדיק איז נישט אזוי, ווייל דער פסוק (קהלת ז:כ) זאגט דאך: כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא, קומט דאך אויס אז דער צדיק איז דאך דבוק אין שקר, און דערפאר האט ער מער ליעב דעם רשע ווי דער צדיק,

• **הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ** האט געזאגט: אז ווען א איד איז געקומען צום רבין דער הייליגער 'חוזה' מלובלין, און איז געבליבן דארט איבער די נאכט, האט דער הייליגער רבי ארויס גענומען יענעמס נשמה ביינאכט און דאס אויס געוואשן פון יעדן פגם, און די נשמה צוריק געגעבן ריין,

• **הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא** האט מעיד געווען, אז דער הייליגער חוזה מלובלין האט שוין פון גאר יונג אפילו נישט אויפגעהויבן זיינע אויגן ברעהמען אהן קיין יחוד בלתי שמו יתברך, און אויך איז ער געווען א בעל רוח הקודש מפורסם, און ער האט געקענט זעהן נאר ביים קוקען אויפ'ן פנים פון א מענטש אלע זיינע מעשים, און געזעהן מסוף העולם עד סופו,

כ"ק מרן מהר"י מבעלזא האט אמאהל געפרעגט זיין טאטן דער הייליגער 'שר שלום' מבעלזא, אויב ס'איז אמת וואס מ'זאגט אויפן הייליגען לובלינער, אז ווען ער האט געלערנט גמרא און דערמאנט א נאמען פון א תנא אדער אן אמורא, האט ער געזעהן דעם תנא אדער אמורא שטיין פארנט פון אים, האט דער הייליגער שר שלום געזאגט, אויפן לובלינער איז אלעס צום גלייבן,

• **הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז** האט אמאהל געזאגט בזה"ל: "ווער ס'האט נישט בייגעוואוינט א דאווענען ביים רבי'ן פון לובלין, דער האט קיין גוטס נישט געזעהן, ווען מ'האט אנגעהויבן הודו לה', האבן די ווענט געטאנצט. איר זאלט נישט מיינען אז איך זאג עפעס א גוזמא, נאר טאקע געטאנצט.

הרה"ק רבי משה מסאמבור האט דערציילט אז איין שבת קודש איז ער געווען ביים הייליגען חוזה מלובלין, און ביים טיש נאך די המוציא האט זיך דער הייליגער חוזה זייער מתמרמר געווען און באקלאגט און מצער געווען אז ער איז אינגאנצן נישט קיין צדיק און דער עולם האט אין אים א טעות, און ער איז באמת אן איינפאכער פראסטער איד, הערענדיג די רייד פונעם רבי'ן, האט רבי משה שטילערהייט געזאגט פאר די וואס זענען געשטאנען נעבן אים, "איך קען שווערן אז דער רבי איז א גרויסע צדיק הדור". ווען די ווערטער פון רבי משה זענען אנגעקומען צו די אויערן פונעם הייליג'ן 'חוזה', האט דער 'חוזה' זיך געוואנדן צו רבי משה און געזאגט, "ר' משה הונדערט אידן וואלטן געשוואוירן אז איך בין גוט, אבער אין עולם העליון וועט מען נישט פרעגן נאר מיך אליין, און איך וועל מוזן זאגן דעם אמת". האט ר' משה געזאגט פאר'ן הייליג'ן חוזה, אויף יענער וועלט איז דאך דער עולם האמת, דארט וועט דער רבי מוזן זאגן דעם אמת אז דער רבי איז א צדיק. האט זיך דער חוזה אביסל פארטראכט, און דערנאך געזאגט: "רבי משה ווען מיין משפט וועט פארקומען פאר'ן באשעפער אליין, בין איך אביסל בארואיגט, ווייל דער באשעפער איז דאך א רחום וחנון און ער וועט זיך דערבארעמען אויף מיר, אבער ווען מיין משפט וועט פארקומען פאר'ן בית דין של מעלה, דארט וועט מען מיר נישט נאכגעבן קיין האר, און פאר דעם ציטער איך".

• **הגה"ק בעל "ייטב לב" מסיגעט** האט געהערט פונעם זיידן דער "ישמח משה", אז זיין רבי דער 'חוזה' פון לובלין האט געהאט אלע מדריגות פון ישעי' הנביא, ס'האט אים נאר געפעהלט די בחינה פון ארץ ישראל, ווייל ער האט זיך געפונען אין חוץ לארץ. אויך האט דער "ישמח משה", דערציילט אז ווען דער הייליגער 'חוזה' איז

>>>>>>>

כִּי אַתָּה ה' בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ וּבָאֵשׁ אַתָּה עָתִיד לִבְנוֹתָהּ...

מַיין אוֹצָר... "יומא דהילולא"

<<<<

הרה"ק רבי יעקב יצחק "החוזה" מלובלין זי"ע

- ט' אב תקע"ה -

נאך געווען יונג האט ער זייער לאנג געדאווענט מיט גרויס כוונה. האט מען אים אמאהל געפרעגט וואס דאס איז? האט ער געענטפערט: פאר'ן דאווענען טראכט איך, "וואס ס'איז געווען איז שוין מער נישטא. דער עתיד איז נאך אויך נישטא ווייל א מענטש ווייסט נישט ווען זיין צייט קומט. האב איך נאר די מינוט אין וועלכן איך געפין זיך יעצט, וויל איך כאטש די מינוט זיין אן עבד נאמן מתפלל צו זיין מיט כוונה".

• **הרה"ק דער "עבודת ישראל" מקאזשניץ** האט געזאגט ברבים, דעם לעצטן יום הקדוש בחייו **"ער לייכט דאך ווי דער אורים ותומים, וואס איז געווען אויפ'ן הארץ פון אהרן הכהן"**.

• **הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקולשבורג** פלעגט יעדן אינדערפרי אויסהערן די ברכות פון זיין תלמוד דער הייליגער 'חוזה' פון לובלין, וואס ער האט פאר אים געזאגט בקול רם, און דער רבי ר' שמעלקא האט דערויף געענטפערט אמן. האבן די אנדערע תלמידים מקנא געווען דעם 'חוזה' דערפאר. האט זיי דער רבי ר' שמעלקא געזאגט: **"אויף די ברכות פונעם "חוזה", ענטפערן אמן די גאנצע פמליא של מעלה"**.

• **הרה"ק רבי ר' מאיר'ל פרעמישלאנער** האט אמאהל געזאגט: ווער ס'וויל פארשטיין דעם פסוק "ויחרד יצחק חרדה גדולה", זאל זיך איינקוקן אין די תפילות און תנועות פוו רבי יעקב יצחק פון לובלין! חסידים האבן גערערט פונעם מורא'דיגן ציטער, וואס איז געפאלן אויפ'ן לובלינער בשעת'ן זאגן דברי תורה ביי די טישן. זיין הייליגער קערפער און אלע גלידער האבן זיך ממש געטרייסלט פאר יראה און התלהבות עצומה, ער איז דערפון צוגעקומען צו "התפשטות הגשמיות". צומאהל פלעגט ער לאנגע שעה'ן זיצן און טרייסלען מיט'ן קאפ פארווארפן אויף די שטוהל, מיט א יראת הרוממות וואס האט דערגרייכט צו א בחינה פון כלות הנפש.

• **דער "אהבת ישראל" מוויזשניץ** האט דערציילט אז דער הייליגער לובלינער האט געדאווענט לאנגזאם און געלאסן. ווידער דער ראפשיצער רב, האט געדאווענט גער. אמאהל ווען דער ראפשיצער רב האט זיך מסתופף געווען ביים רבי'ן פון לובלין, האט אים דער רבי מכבד געווען צו דאווענען פאר'ן עמוד, און לכבודו האט זיך דער ראפשיצער רב אנגעשטרענגט צו דאווענען לאנגזאם, ס'איז אבער פארט געווען שנעל כלפי דאס דאווענען פונעם רבי'ן פון לובלין. ווען מ'האט געענדיגט דאווענען, האט זיך דער הייליגער לובלינער אויסגעדרייט צו ראפשיצער רב און געזאגט: "ראפשיצער רב (אזוי האט ער אים גערופן), וואס האט איר זיך געאיילט אזוי מיט'ן דאווענען?" האט דער ראפשיצער רב געענטפערט: "איך וועל זאגן פאר'ן רבי'ן. א מאכל וואס מ'האט ליעב, עסט מען שנעל". האט דער רבי פון לובלין אים צוריק געזאגט: "איך האב דאס אויך נישט פיינט און פונדעסטוועגן דאווען איך לאנגזאם". האט דער ראפשיצער רב געענטפערט: **"אייער דאווענען איז דאך הייס, א הייס מאכל אז מ'עסט דאס שנעל קען מען זיך אפבריען!"**

• **הגה"ק דער "בני יששכר" מדינוב** ברענגט: מיט

אונזערע אויגן האבן מיר געזעהן פון כבוד אדמ"ו הרב הקדוש מהריעי"צ [מורינו הרב רבי יעקב יצחק] זצלה"ה, וואס פלעגט לייענען פונעם קוויטל די נעמען פון מענטשן וואס מ'האט אים געשריבן, און זיך מתבונן געווען ברוח קדשו אויף די מעשים פון יענעם מענטש, צי זענען זיי לויטער און אויסגעהאלטן, אדער פארקעהרט ח"ו. און פיהל מאהל האט מען געהערט פון זיין מויל ווי ער זאגט פאר'ן לייענען: לשם יחוד קודשא בריך הוא!

• **הרה"ק רבי יהודה צבי מראזלא** האט דערציילט: דער הייליגער לובלינער האט אמאהל געוואלט אויפשטיין פריער ווי געוועהנליך פאר א דבר מצוה. האט ער געהייסן מ'זאל אים געבן די ביינאכט-סעודה פריער ווי געוועהנליך. אבער נישט בלויז וואס זיי האבן נישט געטוען וואס ער האט געבעהטן, נאר זיי האבן נאך געשפעטיגט, און זיין גאנצער פלאן איז צעשטערט געווארן. האט דער רבי פון לובלין געזאגט: "ס'וואלט דאך, געפאסט איך זאל זיך בייזערן אויף מיינע בני בית. אבער וואס איז דען געווען מיין כוונה זיך צו פעדערן? צו טוען דעם רצון ה'. אויך דאס איז דער רצון פונעם באשעפער איך זאל זיך נישט בייזערן.

אויסגעקליבן א גוטן שכן

ווען דער הייליגער "חוזה" אז נפטר געווארן, האט דער ראפשיצער רב גענומען די לאפעטע אויף זיין רוקן ווי א פשוט'ער ארבייטער, און געגאנגען זיך אפגעבן מיט די קבורה פון זיין רבי'ן. אין יענע צייטן איז געווען דער רב אין לובלין, הגאון רבי עזריאל, באקאנט אלס דער "אייזערנער קאפ". ער איז געווען א גרויסער מתנגד צו "חסידים", און ער האט נישט געוואלט מ'זאל געבן פאר'ן "חוזה" א בכבוד'יג פלאץ אין "בית החיים". האט דער ראפשיצער רב 'אונטערגעשמיהרט' די ארבייטער פון די "חברא קדישא", און אפגעשמועסט מיט זיי, אז אין די מינוט וואס ער וועט זיי הייסן גראבן, זאלען זיי זיך נעמען גראבן און נישט פרעגן קיין קשיות. דער ראפשיצער רב איז ארויס אויפ'ן בית החיים צוזאמען מיט'ן גבאי'ן פונעם "חברא קדישא", און גענומען ארומגיין אין בית החיים זוכן א פאסיג פלאץ. אזוי גייענדיג האט ער זיך אנגערופן: "פון מיין זייט איז נישט קיין אונטערשייד וואו איר וועט אים לייגן, ס'איז ביי מיר אלעס איינס". הערנדיג די ווערטער האט שוין דער גבאי פון חברא קדישא נישט אזוי שטארק אכטונג געגעבן וואס דער ראפשיצער רב טוהט. דערצו איז דעמאלט פונקט געווען א טונקעלע נאכט, א שטארקע רעגן האט זיך אראפגעלאזט, און מ'האט קוים געקענט זעהן וואו מ'גייט. און אזוי גייענדיג, האט דער ראפשיצער רב פלוצלונג מרגיש געווען אז זיי שטייען אויף א חשוב ארט. האט ער זיך אנגערופן: "ווייסט איר וואס, פון מיין זייט מעג דאס זיין אפילו דא וואו מיר שטייען יעצט". און ער האט גלייך געוואונקען פאר די חברה אז זיי זאלען אנהויבן גראבן. ערשט ווען מ'האט זיך שוין גענומען גראבן דעם קבר, האט דער גבאי באמערקט אז דער ראפשיצער רב האט אויסגעוועלט דאס שענסטע פלאץ, נעבן דעם גרויסן גאון רבי שכנא פון לובלין (דער שווער פונעם רמ"א). ער האט גענומען שרייען געוואלד, אז דאס פלאץ קען ער בשום אופן נישט געבן. מ'האט זיך גענומען ארומקריגן, און דער ראפשיצער רב ווינקט פאר די ארבייטער, אז זיי זאלען דערווייל ווייטער גראבן. אינצווישן איז דער קבר שוין געווען אויפגעגראבן. איז מען געגאנגען פרעגן דעם מרא דאתרא וואס מ'זאל טוען, האט דער רב געזאגט, אז וויבאלד דער קבר איז שוין אויפגעגראבן, איז פארפאלען, מ'טאהר שוין נישט משנה זיין. און מ'האט דעם הייליגן "חוזה" טאקע דארט באהאלטן. חסידים האבן געזעהן דערין א מופת, ווייל דער "חוזה" פלעגט שטענדיג ביי אן עת צרה הייסן גיין מתפלל זיין אויפ'ן ציון פונעם גאון רבי שכנא פון לובלין, און ער האט געזאגט דעם טעם, ווייל אלע צדיקים וואס זענען געווען אין לובלין, זענען אריבער געגאנגען קיין ארץ ישראל, אויסער רבי שכנא וואס איז געבליבן אין לובלין צו שיצן אויף די שטאט. **זכר צדיקים לברכה, וזכותם יגן עלינו ועל כל ישראל. אמן.**

(מקורות: אור הצפון, עלים לתרופה, תולדות וסיפורי צדיקים, מעשי אבות, הילולא קדישא, אנציקלופדיה לחכמי גאליציה, ימי זכרון, נר יהושע, ספר קדושת אהרן, ועוד)

***

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

(ו)

הרה"ק רבי משהל'ע מבעלזא זצ"ל הי"ד

בן כ"ק מרן מהר"א זי"ע

- ט' תמוז - ו' חקת תש"א -

חלק ו'

"כשריפת בית אלקינו"

אין שנת תרצ"ג לפ"ק ווען דער צורר היהודים ימ"ש האט איבערגענומען די מאכט אין דייטשלאנד, האט זיך שטארק דערקענט אן ענדערונג אין די התנהגות פון כ"ק מרן זי"ע. ס'איז באוואסט וואס רבי משה'לע האט דעמאלט געזאגט: "דער רשע האט פאר'ן טאט'ן פארדרייט די זמנים". איין טאג איז רבי משה'לע אריינגעגאנגען צום טאט'ן און אים מפציר געווען אז ער זאל פועל'ן מבטל צו זיין די געפעהרליכע גזירה. ער האט געשריגן: "טאטע זיי מתפלל אז די שלעכטע גזירה זאל צוריסן ווערן! זיי מתפלל אז דער רשע ימ"ש זאל האבן א שנעלע מפלה! איך בין זיכער אז דער טאטע האט דעם כח צו צואיילן די מפלה פון דעם רשע!". האט מרן זי"ע געקרעכצט און געזאגט: אין חכמה ואין תבונה נגד ה',—דאס איז א גזירה פון הימל, און ס'איז נישטא קיין עצה קעגן דעם רצון פון באשעפער, אבער דער סוף וועט זיין אז דער רשע וועט האבן א מפלה [איידער ער וועט אויספירן זיין גאנצע פלאן]"!

אין די ביטערע טעג ווען פינסטערניש האט באדעקט די ערד און טונקלע געדעכטע וואלקענעס דעם הימל, האט מרן זי"ע געוואנדערט פון איין פלאץ צום אנדערן, און די גרעסערע טייל פון שנת תש"א האט ער געוויילט אין די שטאט פרעמישלאן, וואס איז נאך דעמאלט געווען אונטער די רוסישע הערשאפט.

אין אנהויב חודש תמוז תש"א האבן די דייטשן ימ"ש איינגענומען די שטאט פרעמישלאן, און באלד האבן זיי אנגעהויבן צו פלינדערן ראבעווען, שלאגן און מארדן אידן. געציילטע מאנאטן פריער, ערב פסח ביים באקן מצות מצוה, האט רבי משה'לע געטראכט ביי זיך, אז אצינד איז א שעת הכושר... מיט פארכט איז ער צוגעגאנגען צום טאטן, מרן זי"ע, און אים געבעהטן נאכאמאהל ער זאל שעלטן דעם רשע ימ"ש, "ער זאל שנעל פאלן און איינעמען א גאנצע מפלה, צוזאמען מיט אלע שונאי ישראל"

מרן זי"ע איז געשטאנען פארטראכט אין זיינע הייליגע געדאנקען, מוצב ארצה וראשו מגיע

השמימה, אבער צו שעלטן דעם רשע מיט די שונאי ישראל האט ער בשום אופן נישט געוואלט. איז רבי משה'לע צוגעגאנגען צום פעטער דער בילגורייא רב זי"ע, וואס איז געקומען קיין פרעמישלאן צו זיין אויף יום טוב מיט'ן ברודער, כ"ק מרן זי"ע. רבי משה'לע האט געבעהטן דעם פעטער אויב ער וואלט געשאלטן דעם רשע דער צורר כל היהודים. אבער אויך דער בילגורייא רב האט זיך ענטזאגט, "אויב דער ברודער וויל נישט זאל איך שעלטן"?! האט ער געפרעגט פארוואונדערט. פון גרויס צער און ווייטאג, האט זיך רבי משה'לע געשטעלט במקום גדולים און ער איז צוגעגאנגען צום אויוון און אליין געשאלטן דעם רשע מיט אלע סארט קללות, אזויפיהל אז אפשר וועט דער באשעפער זיך מרחם זיין און זיי ארויסנעמען מצרה לרווחה ומאפילה לאור גדול אפשר וועט דאס דערנעהנטערן די מפלה פונעם רשע ימ"ש. און מרן זי"ע האט געענטפערט אמן אויף יעדער קללה. (מפי ר' בן ציון אסטערליץ שליט"א) וויס ביי א געלעגנהייט ווען דער בילגורייא רב זי"ע האט גערעדט דערוועגן האט ער געזאגט: **"חסידים האבן געזאגט אז ס'האט אים [רבי משה'לע] פארשאדט"!** (ד.ה. אז מיט דעם האט ער זיך מוסר נפש געווען פאר'ן כלל ישראל צו זיין אן עולה און קרבן ציבור).

ויהי, א לשון צער, פרייטאג, ערב שבת קודש לסדר "זאת חקת התורה לסדר "דא גזירת אורייתא", א שווערער און ביטערע טאג וואס איז באשטימט געווארן אלס א יום תענית וצרה צוליעב די שווערע גזירות אויף אידן, שוין פון שנת ה"א ד', אין צוגאב פאר בעלזער חסידים איז דער טאג, ט' לחודש תמוז תש"א, א פיינליכער און טרויער טאג, ווייל אין דעם טאג איז אומגעקומען על קידוש ה' הרה"ק רבי משה'לע, דער באליעבטער זוהן פון כ"ק מרן מהר"א זי"ע.

דאס איז געשעהן ווען די דייטשע רשעים ימ"ש האבן אריינמאשירט קיין פרימישלאן, און מיט די הילף פון די אוקרייאינע גוים, האבן זיי באלאגערט די אידישע גאסן, מיט'ן ציהל, צו כאפן אידן און זיי אוועק שיקן צו די ארבעט'ס לאגערן. זיי האבן געגאסן אסאך נאפט אויף די אידישע הייזער וואס זענען שנעל פארוואנדלט געווארן אין פלאמען, כדי די אידן וואס באהאלטן זיך אויס אין די הייזער, זאלן מוזן ארויסלויפן אינדרויסן, און גרויסע דייטשע לאסט מאשינען האבן געווארט אוועק צו פיהרן די אידן. די דייטשע רשעים האבן אויך אונטערגעצונדן די שוהל, וואס איז נאך געבויעט געווארן דורך הרה"ק רבי מאיר'ל פרעמישלאנער, זיי האבן זיך נישט באגענוגנט מיט בלויז אויסגיסן זייער צארן אויף די האלץ און שטיינער, נאר ווי בייזע פארציקנדע חיות, האבן זיי מיט אימפוט געכאפט אידן פון די גאס און זיי אריינגעשליידערט אין די העלישע פלאמען פון די פלאקער'דיגע שוהל, און אזוי זענען פערציג אידן קדושים וטהורים אומגעקומען על קידוש שמו יתברך הי"ד. אויף די הויפט גאס פון די שוהל

<<<<<<<

מַיין שַׁבָּת אוֹצָר

מַיין אוֹצָר...יומא דהילולא • ט' תמוז - ו' חקת תש"א

>>>>>>>

האבן אויך געוואוינט דער שטאט רב, די דיינים און אנדערע חשובי הקהילה. הרה"ק רבי משה'לע, זעעהנדיג וואס ס'גייט פאר אין שטאט, און הערנדיג ווי די אוקריינע רשעים יאגן אונטער די דייטשע רשעים ימ"ש צו טרעפן דעם באהעלטעניש פונעם "וואונדער ראבינער", איז ער געווארן פוהל מיט זארג פאר'ן וואוילזיין פון זיין הייליגער טאטע, איז ער ארויס פון זיין באהעלטעניש און געלאפן אין די גאס און געשריגן: "**טאטע! טאטע! וואו איז דער טאטע?**" זעהענדיג אים לויפן האבן אים די רשעים ימ"ש געכאפט און לעבעדיגערהייט אריינגעווארפן אין די ברויזיגע פלאמען פון די שוהל און זיין הייליגע נשמה איז ארויס בטהרה און גלייך ארויף צום הימל צוזאמען מיט די צינגען פייער וואס האבן ארומגעכאפט זיין הייליג'ן קערפער, מיט די אנדערע קדושים וטהורים הי"ד.

לויט די עדות'שאפט פון הרה"ח ר' ראובן וואולקן ע"ה וואס איז דעמאלט געווען אין פרעמישלאן, זענען צוזאמען מיט רבי משה'לע פארברענט געווארן אויך די געהויבענע בעלזער יושבים הרה"ח רבי רפאל ראוועך, הרה"ח רבי ארי' דים, (זוהן פון הרה"ח רבי חיים קארטישנער) און הרה"ח רבי יוס'ל אורשיצער פון טארנא, און נאך אנדערע אידן פון פרימישלאן הי"ד. זונטאג פ' בלק, י"א תמוז, האט ר' ראובן וואולקן געברענגט רבי משה'לע לקבר ישראל, זייענדיג איינגעהילט אין זיין טלית, מיט די אנדערע קדושים וואס זענען פארברענט געווארן עקדה"ש.

מרן זי"ע האט דעמאלט געהייסן זעצן א בית דין און מ'זאל גובה עדות זיין פון ר' ראובן וואולקן, אז מ'האט באגראבן זיין זוהן רבי משהל'ע, כדי שפעטער זאל זיין רעבעצין נישט בלייבן אן עגונה. הי"ד. *(מפי חתנו של ר' ראובן הרה"ח ר' מיכל פרידמאן אנטווערפן)*

א לעבעדיגער עדות

ר' ראובן ווידערקעהר ע"ה פון ניו דזשערסי, א איבערלעבער פון די מלחמה וואס האט געוואוינט אין פרימישלאן, איז געווען אן לעבעדיגער עדות צו די פארכטיגע טעג און גרויליגע סצענעס, און ער האט דערציילט אזוי: מיין פאטער ר' חיים ווידערקעהר ע"ה איז געווען א טשורטקובער חסיד. מיר האבן געהאט א גרויס הויז, מיט צוויי קינדער, איך דער עלצטער. ווען מרן מהר"א זי"ע איז אנגעקומען פון סקאהל, האט מען געזיכט הייזער ווי צו פלאצירן די גאנצע משפחה. מיר האבן געהאט די זכי' אז רבי משה'לע איז געווען אונזער גאסט, צוזאמען מיט זיין רעבעצין ע"ה און א קינד הי"ד. די אנדערע משפחה מיטגלידער האט מען פלאצירט אין אנדערע הייזער. דאס איז געווען ווען די רוסן האבן געהערשט אין שטאט. און טראץ וואס קיין אפענער רדיפות הדת איז נישט געווען, האבן זיך די אידן

די שוהל אין פרימישלאן

שטארק אכטונג געגעבן. רבי משה'לע איז קיינמאהל נישט געגאנגען דאווענען אין די שטאטישע שוהל, כאטש מיר האבן געוואוינט נאענט, נאר געדאווונט מיט'ן באהאלטענעם מנין פון זיין פאטער מרן זי"ע. אדער האט ער געדאווונט ביי אונז אין שטוב. זיין קליין קינד האט נישט געמעגט ארויסגיין אינדרויסן, און איך האב באקומען די אויפגאבע זיך צו שפיעלן מיט אים. רבי משה'לע איז געווען אן איש מורם מעם, ער האט כמעט נישט גערעדט מיט מיר, און צומאהל פלעגט ער זיך פארשליסן מיט מיין פאטער און זיי האבן געשמועסט. בלויז איינמאהל האב איך געהאט די זכי' אז מיין טאטע האט מיך גענומען צום דאווענען פרייטאג צו נאכט'ס ביי מרן זי"ע, וואס האט געוואוינט נעבן אונז. נאכ'ן דאווענען בין איך אדורך געגאנגען זאגן 'גוט שבת', און איידער איך בין אוועק געגאנגען האט מיך דער רב צוריק גערופן און מיר געגעבן א ברכה , וואס אין דעם זכות בין איך געראטעוועט געווארן און איבערגעלעבט די מלחמה. געציילטע טעג נאכדעם וואס די דייטשן ימ"ש האבן אריינגעדרינגן אין פרימישלאן, האבן דיווילדע רשעים אונטער געצינדן די שוהל, וואס איז געווען נעבן אונזער הויז. רבי משה'לע זעהענ'דיג ווי די בלוט דארשטיגע גוים לאקערן אויף די אידן, האט ער אנגעהויבן זארגן פאר'ן לעבן פון זיין פאטער מרן זי"ע, און געוואלט ארויסגיין פון הויז כדי אים צו באהאלטן. איך געדענק ווי מיין פאטער האט זיך מיט אים געדונגען און אים פרובירט צוריק האלטן ער זאל נישט ארויס גיין. אבער רבי משהל'ע האט נישט געקענט בארוהאיגן זיין פארווייטאגט און זארגפולע הארץ. ער האט ארויסגעשטורמט פון הויז, און מיר האבן נאכגעפאלגט, וויאזוי ער איז פארכאפט געווארן אלס א קרבן און פארברענט געווארן אין די פלאקער'דיגע שוהל. אויפגעברויזט ביז גאר האבן אלע איינוואוינער באוויינט די גרויסע און ערשטע שריפה אין שטאט.

"א חסד פון בורא עולם..."

דער וויעליפאלא רבי זצוק"ל איז געווען אנוועזנד, ווען מ'האט דערציילט די ביטערע בשורה פאר מרן זי"ע, און ער האט שפעטער עדות געזאגט: "ווען נישט וואס איך הער די ווערטער ווי זיי קומען ארויס פונעם הייליגן מויל, וואלט מיר שווער געווען דאס צו גלויבן, אבער איך בין דערויף עדות, אז איך האב אליין געהערט ווי דער רב האט רעאגירט נאכדעם וואס מ'האט אים מיטגעטיילט איבער דעם אומקום פון זיין באליעבטן זוהן מיט די ווערטער: "**א חסד פון בורא עולם, אז איך האב אויך צושטייער געגעבן א קרבן**". פון דעמאלט אהן האט מרן זי"ע מער נישט גערעדט דערוועגן, נאר איינמאהל וואס מ'געדענקט (ביים מאכן די לעכט י"ג מדות) אז מרן זי"ע האט זיך אויסגעדריקט, "**וואס האבן זיי געוואלט פון מיין משה'לע?**" און מער האט מרן זי"ע נישט צוגעלייגט. מרן זי"ע האט אויך נישט געהאלטן די יאהרצייט פון רבי משה'לע, כאטש ער האט געוואוסט דעם פונקטליכן דאטום ווען ער איז אויפגעברענגט געווארן פאר א קרבן הי"ד. **זכר צדיק וקדוש לברכה. ה' יקום דמו מהרה לעינינו. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. אמן.**

***

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מאוצרות הצדיקים

חודש אב

• פארוואס דער חודש הייסט - 'אב'

ד) דער כלל איז, אז ווען די אותיות זענען לויט'ן סדר פון א' ב' און אזוי ווייטער, ווייזט דאס אויף רחמים, אבער ווען די אותיות זענען פארקעהרט לויט'ן סדר פון ת' ש' ר' ק' און אזוי ווייטער, ווייזט דאס אויף מדת הדין.דער נאמען פונעם חודש זענען די אותיות כסדרן, א' און נאכדעם ב', כדי צו ווייזן אז כאטש וואס אין דעם חודש זענען געווען אסאך צרות פאר אידן, דאך ווייזט דאס אויף רחמים, און וויבאלד ס'איז דא אסאך רחמים, דעריבער מוז דאס זיין ארומגענומען מיט דין. אנדערש ווי דער חודש תשרי וואס די אותיות זענען נישט על הסדר, צו ווייזן אז זיי זענען ימי דין. *(שם משמואל פ' מסעי)*

ה) כדי צו שטארקן אונזער הארץ, אז כאטש ס'זעהט אויס אז דער באשעפער פיהרט זיך מיט אונז נישט ווי א טאטע, און מיר זענען נישט זיינע קינדער, דאך איז דאס נישט ריכטיג, נאר ער איז יא אונזער טאטע, און אפילו אין די טעג האט ער אונז נישט פארלאזט, און ער וועט דאס נאך ווייזן פאר די גאנצע וועלט, און אלעס איז חסדים, כרחם אב על בנים כן תרחם ה' עלינו, און '**אב**' איז די ר"ת **א**'ב **ב**'נו. *(דברי שמואל מהרה"ק רבי שמואל מסלאנים זצ"ל)*

ו) דאס ווארט 'אב' איז פונעם לשון 'ראש' - שפיץ.

ווייל אין דעם חודש איז געווען אסאך צרות פאר אידן, דעריבער ווען משיח וועט קומען, וועט דער חודש איבערגעדרייט ווערן, און ס'וועט זיין דער שפיץ פון השפעות טובות. *(בן איש חי פ' דברים)*

ז) ווייל דער באשעפער וועט טרייסטן די א"ב, פונקט ווי מגילת איכה איז געשריבן לויט די א"ב, און די זעלבע איז די גאנצע בריאה באשאפן געווארן דורך די א"ב, אזוי וועט זיין די נחמה, דער באשעפער וועט טרייסטן די א"ב, דעריבער ווערט דער חודש גערופן 'אב'. *(טעמי המנהגים בשם ספר רמתים צופים)*

• "ומצניעין מר"ח ואילך הסכין של שחיטה..."

דער רמ"א (סימן תקנ"א) ברענגט "ומצניעים מר"ח ואילך הסכין של שחיטה כיון שאין שוחטין בו". כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א האט אמאהל געפרעגט פון הרה"ח ר' שלמה דוד מאנדאלאוויטש ז"ל שו"ב בעיר ציריך, א טעם אויף דעם רמ"א פארוואס מ'באהאלט די חלפים. האט הרה"ח ר' שלמה דוד ז"ל געענטפערט בטו"ט. דער בית יוסף (או"ח סי' ק"פ) זאגט א טעם בשם רבינו שמחה, אויפ'ן מנהג וואס מ'דעקט צו די מעסערס ביי ברכת המזון, ווייל איינמאהל האט זיך איינער גע'הרג'עט מיט א מעסער ביי ברכת "בונה ברחמיו ירושלים" מחמת רוב צער, דערמאנענדיג זיך פונעם חורבן בית המקדש. אין שו"ע ווערט געפסקנ'ט אז א שוחט דארף זיין א ירא שמים מרבים, און ס'ווערט אויך געפסקנ'ט (שו"ע (סי' א) "שראוי לכל ירא שמים להיות מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק". דעריבער אין די ניין טעג ווען מען טרויערט נאך מער אויפ'ן חורבן, דארף מען חושש זיין אויפ'ן שוחט וואס איז מיצר ודואג לחשש הנ"ל, דעריבער באהאלטן די שוחטים די מעסערס אין די טעג. כ"ק מרן שליט"א האט שטארק מפליא געווען דעם ביאור. *("המחנה החרדי" שבט תשס"א)*

• מזל פון חודש אב איז א לייב

"דער דערבארימדיגער פאטער איז פארשטעלט ווי א לייב" דאס איז א משל צו א מענטש וואס שפיעלט זיך מיט זיין קינד. ער באהאלט זיך און דאס קינד דארף אים זוכן. ווען דאס קינד וואקסט אונטער און ער פארשטייט אז זיין פאטער מאכט א שפיעל מיט אים, באהאלט זיך דער פאטער אונטער די שאפע, און ווען דאס קינד טרעפט אים, באהאלט זיך דער פאטער אויפ'ן בוידעם, אלץ כדי דאס קינד זאל אים דארפן זוכן מער, ווען דאס קינד וואקסט אונטער נאך מער, און ער פארשטייט אז דאס איז א שפיעל, האט דער פאטער, ווען'דיג אז דאס קינד זאל אים זוכן, אים ארויס געווארפן פון שטוב, און זייענדיג אינדרויסן, טרעפט ער זיך אהן מיט א "לייב", ווייל זיין פאטער האט זיך פארשטעלט פאר א לייב. אויב דאס קינד האט פארשטאנד, זאגט ער צום לייב: "טאטע, איך ווייס אז דו באהאלטס זיך דא אינעם לייב!" דאס איז די כוונה פון "**מזל אב אריה**",— דער מזל פון חודש אב, דער זמן פון הסתר פנים פון די ימי בין המצרים, איז "**אריה**". ס'באהאלט זיך דא א "לייב", אבער באמת אויב א איד האט פארשטאנד, פארשטייט ער, אז דאס איז נישט קיין אנדערער ווי אונזער גרויסער פאטער כביכול, ער איז מיט אונז אויך אין די איצטיגע פינצטערע טעג פון חודש אב. *(באר הפרשה)*

• קידוש החודש

אין די צייט ווען דער בית-דין פון ירושלים האבן מקדש געווען דעם חודש מיט עדים, זענען באזונדערע שלוחים ארויסגעגאנגען אין די ווייטע ערטער צו פארשטענדיגן יעדן ווען ס'איז געווען ר"ח, כדי מ'זאל וויסן ווען ס'איז דער פאסט טאג. ר"ח אב איז שטענדיג איין טאג. ווייל חודש תמוז איז א חסר, ס'האט ניין און צוואנציג טעג. חודש אב איז מלא, ס'האט דרייסיג טעג, ווייל אין דעם חודש איז "תשעה באב" וואס ווערט אנגערופן "מועד". (אלע חדשים וואס זענען מלא, זענען חדשים וואס ס'איז דא אין זיי ימים טובים), ווי ס'ווערט דערמאנט אין איכה: "**קרא עלי מועד**",—דער באשעפער איז גרייט צו פארוואנדלן דעם טאג צו א יום שמחה וששון.

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

גלות וגאולה

• לעכטיג מאכן די פינסטערניש

יעקב אבינו ע"ה האט מתפלל געווען און געמאכט אן הכנה אז דער באשעפער זאל לעכטיג מאכן פאר אידישע קינדער אינעם פינסטערן גלות, און פארגרינגערן דעם שווערן לאסט וואס איז אויף זיי נגזר געווארן. דאס איז מרומז אינעם פסוק (בראשית כח) "וילן שם כי בא השמש",—אז די זון איז אונטער געגאנגען פאר די צייט, אז אפילו

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

• "ס'וועט גארנישט חרוב ווערן, ס'וועט אלעס אראפקומען פון אויבן, אבער וואס ס'איז דא וועט בלייבן..."

ווען כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל איז געווען אין ארץ ישראל אין יאהר תשי"ב, האט ער באזוכט ביי כ"ק מרן מהר"א זי"ע אין ירושלים. און מרן זי"ע איז צוריק געגאנגען אויף א באזוך צו כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל אין האטעל 'צפניה' ירושת"ו. מיר ברענגען דעם שמועס פונעם באזוך.

כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט נאכגעזאגט בשם דעם עלטער זיידע כ"ק מרן מהר"ש זי"ע: וואס האט געזאגט אז משיח וועט אדורך גיין דורך די בעלזער שוהל אויפ'ן וועג צום בית המקדש. און מרן זי"ע האט דערויף ערקלעהרט צוויי פירושים. א) משיח וועט קומען אויף זיין וועג פון רוסלאנד קיין ארץ ישראל און אויפ'ן וועג וועט ער אדורכגיין בעלזא.

ב) די גמרא (מגילה כט.) זאגט: "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, און ממילא וועט די בעלזער שוהל דעמאלט זיין אין ירושלים און שטיין פאר'ן טויער פונעם בית המקדש.

נאך האט מרן זי"ע נאכגעזאגט בשם כ"ק מרן מהר"ש זי"ע וואס האט געזאגט אויף זיך, אז דער ענין פון קריאת המגילה איז ביי אים זייער טייער, און אמאהל ווען דער רבי פון לובלין זי"ע האט זיך נישט גוט געשפיהרט האט ער אים מכבד געווען מיט לייענען די מגילה, און אים זייער אויסגעלויבט דערויף. אויך האט מרן זי"ע נאכגעזאגט בשם מרן מהר"ש זי"ע וואס האט מעיד געווען אויף זיך וועגן דעם ענין פון קריאת המגילה. אז ווען משיח וועט קומען (ואם כל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם) וועט ער אליין לייענען די מגילה און אויב משיח וועט איינעם מכבד זיין וועט ער אים מכבד זיין.

נאך האט מרן זי"ע דערציילט: ביז די ערשטע וועלט מלחמה איז די שוהל אין בעלזא געשטאנען אויפ'ן פלאץ, און דעם צאר'ס מענטשן האבן געוואלט איינווארפן די שוהל, איז געשטאנען אן אפיציר און גערוארנט, ווער ס'וועט אנריהרן דעם בנין וועט געשטאכן ווערן מיט א שווערד, און דעריבער האט מען נישט איינגעווארפן די שוהל. אבער אויפ'ן דאך פון די שוהל זענען געווען גאר שיינע גאלדענע קוגלעך וואס האבן געלאכטן ווי די שטערן, און דאס האבן דעם צאר'ס מענטשן אוועק גענומען. איז געווען דארט א איד אן עושר וואס האט געוואלט אפקויפן כאטש נאר איינס, האט מען אים געזאגט אז מ'קען נישט ווייל דער צאר האט ביי זיך אלעס פארשריבן.

נאך די מלחמה האט דער טאטע ז"ל [כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע] געוואלט צוריק קויפן פאר אסאך

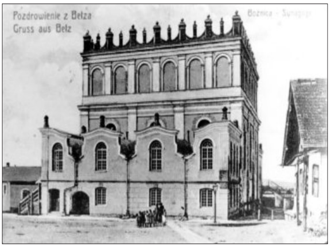

געלט די קוגלעך, אבער ס'איז אים נישט געלונגען, ווייל ס'איז אויפגעשטאנען א קאמיניסטישע רעגירונג, און די קוגלעך זענען געבליבן ביי זיי. און אזוי איז געווען ביז דער רשע ימ"ש האט אלעס חרוב געמאכט (ביי די צווייטע וועלט מלחמה) און דעמאלט איז נאך געשטאנען רוב פון די שוהל מיט דריי ווענט, (שפעטער האט מען דאס אויך חרוב געמאכט).

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל האט געפרעגט אויב ס'זענען נאך געבליבן אידן אין בעלזא. האט מרן זי"ע געענטפערט וויבאלד די שטאט בעלזא איז נאענט צו די גרעניץ פון די רשעים (די קומוניסטין) האבן אידן מורא געהאט דארט צו וואוינען, און מרן זי"ע האט געפרעגט: אבער אין די שטאט סאטמאר זענען אוודאי יא געבליבן אסאך אידן? האט האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל געענטפערט: אז ס'זענען דא דארט עטליכע מנינים אידן.

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל האט דערנאך געזאגט, אז ער איז מסופק וואס שטייט אין די גמרא (מגילה כט.) "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל", אויב דאס פלאץ פון די שוהל (די קרקע) וועט אויך אריבערגיין קיין ארץ ישראל, און דעריבער וועטדי קדושה דערפון נישט אוועקגיין? נאך האט ער געזאגט: ס'שטייט אין תוספות (סוכה מא. ד.ה. א"נ סמוך לשקיה"ח) אז לעתיד לבא וועט אראפקומען א בית המקדש פון פייער פון אויבן און ירושלים של מעלה בשכלולה, און ס'שטייט אין זוהר (ראה זוח"ג רכא:ב) אז גאנץ ארץ ישראל וועט אראפקומען פון אויבן.

האט מרן זי"ע נאכגעזאגט וואס שטייט אין מהרש"א אין מסכת מגילה (שם ח"א ד"ה עתידים) וויבאלד, לעתיד לבוא וועלן די בתי כנסיות און בתי מדרשות פון חו"ל אריבערגיין קיין אר"י, האט דעריבער דוד המלך ע"ה געזאגט (תהלים קכב:א-ג) "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך",— אז ער פריידט זיך שויך היינט צו גיין אין די בתי כנסיות און בתי מדרשות אומעטום, ווייל ס'איז שוין היינט גערעכנט ווי "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים" ווי מיר שטייען שוין יעצט אין ירושלים, דערפאר ווייל "ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו" די שטאט ירושלים וועט לעתיד זיין אזוי גרויס ווי גאנץ ארץ ישראל דערפאר ווייל ס'וועט צוזאמגעשטעלט ווערן פון אלע אומצאליגע בתי כנסיות ובתי מדרשות פון די גאנצע וועלט, "ירושלים הבנויה כעיר שחוברה"; ד.מ. אז ס'איז מחובר פון די אלע בתי מדרשים און שוהלן.

נאך האט מרן זי"ע נאכגעזאגט: דער טאטע ז"ל [כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע] האט געזאגט אז דער דור וואס וועט זוכה זיין מקבל צו זיין פני מלך המשיח, וועט זיין זייער גוט, און ער האט געגעבן א שטארקן קרעכטץ און געזאגט: "**אבער ווען וועט דאס שוין זיין**".

נאכדעם האט כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל געזאגט: וויבאלד אז אלעס וועט אראפקומען פון אויבן, וועט דאך ממילא אלעס חרוב ווערן וואס מ'האט געבויעט אין ארץ ישראל. מרן זי"ע האט אים אויף דעם גארנישט געענטפערט, אבער ווען מרן זי"ע איז שפעטער אהיים געקומען האט ער געזאגט: "**ח"ו ס'וועט גארנישט חרוב ווערן, נאר ס'וועט אויך אראפ קומען פון אויבן, אבער דאס וואס ס'איז דא וועט אויך בלייבן**". *(אור הצפון קובץ ח' עפ"י מכתב שכתב הגה"צ ר' אהרן מרדכי רוטנער שליט"א דומ"ץ ב"קהל מחזיקי הדת" למחותנו כ"ק האדמו"ר מספינקא זצ"ל)*

***

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

<<<<<<<

ביינאכט איז געווען טאג, מרמז צו זיין אז אפילו אין די פינסטערניש פונעם גלות איז אונז אויך לעכטיג. *(כ"ק מרן מהר"י מבעלזא זי"ע)*

• התגלות התורה מדור דור

כ"ק מרן מהר"י זי"ע האט נאכגעזאגט בשם ספר היכלות פון רבי ישמעאל כה"ג: אז ווען דאס צווייטע בית המקדש איז אויפגעבויעט געווארן האבן געפעהלט פינף זאכן וואס איז געווען ביים ערשטן בית המקדש, און כנסת ישראל האט געבעהטן פון באשעפער, מ'זאל זיי דאס צוריק געבן. האט זיי דער באשעפער געענטפערט אז ער וועט אנשטאט דעם געבן א גרויסע זאך וואס זיי האבן נאכנישט געהאט, און דאס איז נועם ה' און בהירות התורה, אזוי ווי מיר געפונען ביי ר' יוחנן בן זכאי וחבריו וואס זענען געווען בזמן בית שני, אז ס'איז פאר זיי נתגלה געווארן סודות התורה וואס איז פריער, ביים בית ראשון, נישט נתגלה געווארן. האט מרן מהרי"ד זי"ע מוסיף געווען און געזאגט: אזוי איז אין יעדער דור, אז דער

באשעפער איז מגלה דורך לימוד התורה באהאלטענע און פארבארגענע סודות התורה וואס איז פריער נישט נתגלה געווארן. *(שאלו שלום ירושלים)*

• "דער שבת זיכט נישט קיין עצבות'דיגע געסט!"

הרה"ק רבי ר' בונם מפרשיסחא זצוק"ל האט אמאהל געהאט א גאסט אויף 'שבת חזון', און יענער איז געווען שטארק בעצבות. זאגט אים רבי ר' בונם: ווען ס'קומט א גאסט צום שבת, טוהט אים דער שבת גאר שטארק מכבד זיין. ווען ראש חודש קומט צו שבת, דאווענט מען א ראש -חודש'דיגע מוסף; ווען יום הקדוש געפאלט אין שבת, דאווענט מען די יום-כיפור'דיגע תפילות, און אזוי ווייטער. אבער ווען תשעה באב געפאלט אין שבת, דעמאלט שטופט מען אים אפ אויף נאך שבת!.... ווייל דער שבת זאגט: "איך זיך נישט קיין געסט וואס זענען בעצבות!"

• "נו! אפשר עסטו אויף די ניין טעג?..."

• הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצוק"ל: האט אמאהל געפרעגט א בחור צי ער האט וואו צו עסן? האט דער בחור געענטפערט: "אז ער עסט "טעג" (ווי דער מנהג איז אמאהל געווען, אז די בחורים האבן יעדן טאג געגעסן ביי אן אנדערן בעה"ב). האט זיך דער בארדיטשובער אנגערופן צו אים: "**נו! אפשר עסטו אויף די ניין טעג?...**"

• פון וואו וועט איר האבן א 'כפרה' ערב יו"כ?!

• הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצוק"ל: איז אמאהל ארומגעגאנגען נאך געלט אין תשעה באב, און גייענדיג צווישן די גבירים וואס זענען ליידער נישט געווען קיין גרויסע 'צדיקים', זעהט ער ווי זיי זיצן און עסן פלייש אין תשעה באב... דער בארדיטשובער רב האט אויפגעציטערט, און זיך אנגערופן צו זיי: "**אויב עסט איר יעצט אלע עופות, פון וואו וועט איר האבן א 'כפרה' ערב יום כיפור?!...**"

• זיך קענען האלטן אינעם גלות

דער הייליגער באשעפער האט אונז געגעבן די תורה דייקא אין מדבר, א נידריג פלאץ, וואס ווערט גערופן "מדבר העמים", וואס האט די טומאת ארץ העמים, כדי מ'זאל נישט האבן א פתחון פה אין גלות אז ס'איז שווער מקיים צו זיין די תורה אין א טמא'נע לאנד צווישן די פעלקער, ווייל על דעת כן, האט מען מקבל געווען די תורה און געזאגט נעשה ונשמע. אזוי אויך האבן די אידן זוכה געווען צו קדושת הדגלים דייקא אין א מקום שפל, אין מדבר העמים, אלס אן הכנה פאר די לאנגע גלות טעג, כדי אידישע קינדער זאלן זיך אינאיינעם מתאחד זיין אין זייערע מחנות און זיך נישט צוגלייכן צו די פעלקער. *(כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע)*

• די גאולה, מיט'ן כח פון אמונה ובטחון

אידן זענען אויסגעלייזט געווארן פון מצרים מיט'ן כח פון אמונה ובטחון אזוי ווי ס'שטייט "ויאמן העם". אזוי אויך וועט די גאולה העתידה במהרה זיין דורך אמונה ובטחון וואס אידן וועלן האבן. *(כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע)*

• קבלה בשמחה - ערובה לגאולה

אידישע קינדער וועלן זוכה זיין צו אלע באהאלטענע גוט'ס און mu הויכע מדריגות, ווייל מ'האט בימי הגלות אלעס מקבל געווען בשמחה. דאס איז פשט: "**אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה**", —ווען משיח וועט קומען וועלן די פעלקער פרעגן, פארוואס האט דער באשעפער געטוען פאר די אידן אזעלכע גרויסע זאכן? וועט מען זיי ענטפערן: "**הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים**"— דער באשעפער האט מיט אונז געטוען גרויסע זאכן ווייל מיר זענען געווען בשמחה טראץ וואס ס'איז אויף אונז אריבער. *(הרה"ק רבי שמעון מיערוסלוב זי"ע)*

• יפשפש במעשיו

אויך אינעם גלות קען א איד זיך מתקן זיין, שטייגן בעבודת ה', און זיך מרצה זיין פאר'ן הייליגער באשעפער. מ'קען זאגן אז ס'איז מרומז בתקנת חז"ל, אז מ'דארף בודק חמץ זיין, דאס מיינט דער יצר הרע, בליל י"ד, און נישט בייטאג, וואס באדייט אז אויך אין די פינסטערע גלות נעכט, דארפן מיר אויך בודק זיין און מפשפש זיין אונזערע מעשים און וועלן שטייגן בעבודת ה'. *(כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע)*

• "אחכה לו בכל יום שיבוא"

אמאהל אין די יונגע יאהרן האט דער רבי פון לובלין זי"ע זיך געשפיעלט מיט זיינע חברים אינדרויסן. ווען זיינע עלטערן האבן דאס געזעהן האבן זיי אים געפרעגט: "מיר גלייבן דאך באמונה שלימה בביאת המשיח, און מיר האפן יעדן טאג אז היינט קומט משיח, וואס פאר א פנים וועסטו האבן ווען משיח וועט קומען און דו וועסט זיך האלטן אינמיטן שפיעלן?". הערנדיג דאס האט ער באשלאסן אפצולאזן אלע שפילערייען, זיך געזעצט לערנען אין בית המדרש און געדינט דעם באשעפערץ פון דעמאלט אהן איז ער געוואקסן זייער גרויס ביז ער איז אנגעקומען צו זיינע גרויסע און הויכע מדריגות. *(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - קידושא רבה פ' דברים תשסט)*

• לבלתי ידח ממנו נדח

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מַיין שַׁבָּת אוֹצָר

מַיין אוֹצָר... שבת חזון... תשעה באב...

<<<<<<<

צדיקים האבן געזאגט אז דער אריכות הגלות איז צוליעב דעם ווייל דער באשעפער וויל "לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל ב' יד:יד), אז אויך די נידריגע און פארווארפענע נשמות, על כל חלקיהן וענפיהן, זאלן באקומען זייער תיקון בשלימות, און זיין ראוי מקבל צו זיין די גרויסע ליכטיגקייט פון מלך המשיח, און די געוואלדיגע און געהויבענע קדושה וואס וועט רוהען ביי די גאולה העתידה. אין אמת'ן זענען געווען צדיקים וואס מיט זייער גרויסער כח האבן זיי געקענט צו איילן די גאולה אבער זיי האבן דאס נישט געטוען, ווייל ווען יא וואלטן אסאך נשמות וואס זענען נאכנישט געווען פאסיג און גרייט מקבל צו זיין דעם גרויסער אור ביים קץ, וואלטן זיי אינגאצן פארווארפן געווארן אדער געדארפט אדורכגיין ביטערע צרות מיט שווערע עינוים זיי זאלן ווערן מזוכך און אויסגעלויטערט, און די צדיקי עולם האבן דאס נישט געוואלט בשום פנים ואופן. *(כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע בשם הבעש"ט הק' זי"ע)*

• ארץ ישראל וועט אויפגעבויעט ווערן פאר ביאת המשיח

דער בילגורייא רב זי"ע שרייבט אין די כתבים: אין יאהר תש"ח, איז דער פוילישער 'קאנסול' אין ארץ ישראל רפאל לוץ, געקומען אויף א באזוך צו כ"ק מרן מהר"א זי"ע, און געפרעגט פון מרן זי"ע, אז ס'זענען דא מנהיגים וואס זענען שטארק קעגן אויפבויען א אידישע מדינה, און זיי זאגן אז ס'איז קעגן דעת תורה, ווייל פריער דארף משיח קומען, און נאר נאכדעם קען מען אויפבויען ארץ ישראל, וויל ער וויסן צי דער בעלזער רב האלט אויך אזוי. האט אים מרן זי"ע געענטפערט, אז ס'איז נישט מנוגד צו דעת תורה, און דער "אור החיים" הק' שרייבט שוין (פ' בלק) און אויך דער תוספות יו"ט, אז ארץ ישראל וועט אויפגעבויעט ווערן פאר משיח וועט קומען. און מרן זי"ע האט אויסגעפיהרט: "אויך שטייט אז אויב מיר וועלן זוכה זיין, וועט דער ענין זיין על פי התורה...". *(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מוצאי יז תמוז תשפב)*

• "בונה ירושלים ה' - נדחי ישראל יכנס"

דער בילגורייא רב זי"ע שרייבט אין די כתבים: ווען דער ברודער שליט"א [מרן מהר"א זי"ע] האט געהערט אז אידן קומען קיין ארץ ישראל, נאך די צווייטע וועלט מלחמה, אומליגאל, אהן די ערלויבעניש פון די 'אנגלענדער', האט ער געזאגט אז ס'שטייט אין די ספרים, אז ווען אידן קומען קיין ארץ ישראל, איז דא אן התעוררות פון די גאולה העתידה, און ס'איז אויך מרומז אין די גמרא (ברכות מט.) "אזוי ווי ס'שטייט "בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס", ווען וועט זיין "בונה ירושלים ה'" ווען ס'וועט זיין 'נדחי ישראל יכנס'". *(אור הצפון קובץ ל"ו)*

• דאווענען נאר פאר די גאולה

דער הייליגע בעל שם טוב זי"ע, איז אמאהל אריבער געפאהרן די שטאט זלאטשוב, און געשיקט זיין משמש, ער זאל געבן א גריס פאר א איד מיט'ן נאמען רבי מיכל'ע, 'וואס דער באשעפער איז זיך שטארק

משתעשע מיט אים'. דער בעל שם הק' האט געמיינט דער צדיק הרה"ק רבי מיכל פון זלאטשוב זי"ע, וואס איז נאך דעמאלט נישט געווען באקאנט. איז דער משמש אריינגעגאנגען אין בית המדרש, און געטראפן א איד מיט'ן נאמען רבי מיכל'ע, האט ער פארשטאנען אז אים האט דער בעל שם הק' געמיינט, איז דער משמש מיט אים אהיים געגאנגען, און דארט האט ער געזעהן אז ער וואוינט אין א ארימע שטוב און אין א גרויסע דחקות. האט ער אים געפרעגט: "אויב דער בעל שם הק' זאגט אויף אייך אז דער באשעפער איך זיך משתעשע מיט אייך, פארוואס בעהט איר נישט פון באשעפער אז ער זאל אייך געבן אביסל געלט כדי איר זאלט קענען וואוינען אין א שענערע שטוב, דער באשעפער וועט אייך דאס זיכער געבן...". האט אים רבי מיכל'ע געענטפערט מיט א משל צו א קעניג וואס האט געהאט אן איינציגע זוהן, און ווען ס'איז געקומען די צייט אים צו חתונה מאכן, האט דער קעניג צוגעגרייט א גרויסע חתונה און די שמחה איז געווען געוואלדיג גרויס. דער קעניג האט אויך געלאזט אויסרופן אז לכבוד די חתונה קען יעדער איינער בעהטן וואס ער וויל, און דער קעניג וועט ערפוהלן זיין בקשה. אבער ווען ס'איז געקומען דער טאג פון די חתונה, איז פלוצלינג דער זוהן פונעם קעניג געשטארבן, און פארשטייט זיך אז די גאנצע שמחה איז געווארן איבערגעדרייט אויף א גרויסע טרויער און קלאג. אבער ס'איז געווען דארטן איין ארימאן וואס איז צוגעגאנגען צום קעניג און אים געבעהטן אביסל געלט לכבוד די חתונה... אזוי אויך, האט רבי מיכל'ע אויסגעפיהרט, אמאהל איז געווען א גרויסע בית המקדש, די כהנים האבן געטוען די עבודה און די לויים האבן געזינגען, און אלעס איז געווען אויפ'ן שענסטן און בעסטן אופן, און ס'איז געווען א גרויסע שמחה אין אלע וועלטן. יעצט אבער איז נעבעך אלעס חרוב געווארן, און ס'איז גארנישט געבליבן, די הייליגע שכינה און די אידישע קינדער זענען געגאנגען אין גלות, און די שמחה איז געווארן איבערגעדרייט אויף א גרויסע טרויער, צי קען איך דען יעצט גיין צום גרויסע באשעפער און אים בעהטן אביסל געלט אז איך זאל קענען קאלעכן מיין דירה?! *(ספר אמרות טהורות - כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מוצאי יז תמוז תשפב)*

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

שבת חזון

• די גאולה נאך פאר'ן זאגן די קינות

כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע פלעגט רעדן 'שבת חזון' פון די גאולה העתידה, און ביאת משיח צדקנו. איין יאהר ווען מרן זי"ע איז געזיצן ביי די סעודה פון שבת חזון וואס איז געפאלן אין תשעה באב, אדער ערב תשעה באב, האט ער דערציילט: דער עלטער זיידע ז"ל [מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע], איז אמאהל געזיצן, ערב תשעה באב שחל בשבת, ביי שלש סעודות און זייער שטארק געוויינט. זאגנ'דיג: ""ישועת ה' כהרף עין' און ס'איז נאך מעגליך מבשר צו זיין די גאולה פאר מען הויבט אהן צו זאגן די קינות היינט ביינאכט.

• צוויי מאהל געזעהן משיח

יעדן שבת חזון פלעגט **כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע** דערציילן אזוי: דער זיידע **כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע** האט צוויי מאהל געזעהן משיח צדקנו. אין זיינע אינגע יאהרן האט ער געזעהן משיח ווי אן

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

<<<<<<<

אלטער איד, און אויף די עלטער האט ער געזעהן משיח ווי א אינגערמאן. **כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע** האט ערקלערט די כוונה פונעם זיידן. דער רמב"ם (הל' מלכים) שרייבט: **אין יעדן דור איז דא א צדיק וואס איז ראוי צו זיין דער מלך המשיח. פריער האט דער זיידע געזעהן משיח פונעם פריער'דיגן דור, אלס אלטער איד, דאס צווייטע מאהל האט ער געזעהן משיח פון זיין דור, אלס אינגערמאן.**

• סעודה שלישית שבת ערב ת"ב

• מאכלי חלב

שבת ערב תשעה באב ביי שלש סעודות איז דער מנהג אין בעלזא צו עסן מילכיג'ס. מרן זי"ע פלעגט דאווענען תפילת שחרית פריער, און ענדיגן די מיטאג סעודה גענוג פריה, ס'זאל זיין זעקס שעה ביז שלש סעודות צו קענען עסן מיליכיגס נאך פאר די שקיעה כפי המנהג. פאר שקיעת החמה האט מרן זי"ע געפיהרט דעם שלש סעודות טיש צוזאמען מיט'ן עולם. נאכ'ן זיך וואשן און אויפשניידן די חלה האט מרן זי"ע געגעסן א כזית חלה און פיש אזוי ווי יעדן שבת, און מ'האט דערלאנגט א טעלער מיט סמעטענע. מרן זי"ע האט איינגעטונקען א שטיקל חלה אין די סמעטענע, און געגעסן דערפון א גאר קליין שטיקל, און דערנאך געטרינקען א קאווע מיט מילך. [דעם טעלער מיט די סמעטענע האט מען אריבערגעפיהרט דעם טיש און יעדער האט איינגעטינקען א שטיקל חלה אינעם טעלער לקיים המנהג.] דער שלש סעודות טיש האט זיך אריינגעצויגן אין די נאכט אריין אזוי ווי יעדן מוצאי שבת, און בעת מ'האט געזינגען די זמירות האט מרן זי"ע געבעהטן מ'זאל זינגען שטילער.

מאוצרות הצדיקים

שבת חזון

• ווען אידן זינגען שירות ותשבחות, איז דער יצה"ר נישטא דארט

דער הייליגער "ישמח משה" שרייבט איבער'ן ענין פון זינגען שירות ותשבחות ובפרט ביי די שבת'דיגע סעודות. ער פרעגט אז ביים זמר "ברוך ה' יום יום ... ראותו כי כן אדומי העוצר", זאגן מיר די דריי טעותים וואס דער יצר הרע וועט מאכן ווען משיח וועט קומען און דערנאך וועט דער באשעפער אים שעכטן. איז דאך שווער א פשוט'ע קשיא: דער יצר הרע הערט יעדער וואך ווי מ'רעכנט אויס זיינע טעותים, און דווקא ער וואס איז אזוי כיטרע, כאפט נישט וואס מ'זאגט, און בלייבט אזוי תמימות'דיג פארנארט מיט זיינע טעותים? נאר ווען אידן זיצן און זינגען שירות ותשבחות, איז דער יצה"ר נישטא דארט. אין יענעם הייליגן זמן ווען אידן זינגען זמירות פאר'ן באשעפער, לאזט מען נישט צו קיין שום מקטרגים, נאר דער באשעפער מיט זיינע גוטע מלאכים וואס ברענגען נאר שפע געפונען זיך דארט ווען דער איד זינגט שירות ותשבחות.

סגולות ורמזים פון "שבת חזון"

• "די טרערן מאכן א רושם אין הימל"

• **דער "תכלת מרדכי" מבערז'אן זצ"ל** ברענגט אינעם נאמען פון **"השרף מסטרעליסק זי"ע:** 'שבת חזון' דארף מען זיך אנשטרענגען און דאווענען אלע תפילות מיט גרויס כוונה. ווייל די תפילות פון דעם שבת זענען מעלה אלע תפילות פון א גאנץ יאהר.

• "זעהן דעם דריטן בית המקדש"

• **דער "חוזה" פון לובלין זי"ע:** "שבת חזון איז מען זוכה צו זעהן דעם דריטן בית המקדש בבנינו!"

• "גרעסער פון אלע שבתות פון יאהר"

• **דער אפטא רב, הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זי"ע:** שרייבט אין זיין ספר "אוהב ישראל" אז שבת חזון איז גרעסער פון אלע שבתות פון יאהר, ספעציעל ווען תשעה באב געפאלט אין שבת. האט הרה"ק רבי ברוך מרדכי פון קאיידנאוו ז"ל געזאגט: "איך האב געהערט בדרך צחות בשם צדיקים, וואס האבן געטייטשט וואס ס'שטייט (חבקוק ב:ג) "כי עוד חזון למועד",—שבת חזון וועט נאך זיין א גרויסער יום טוב. *(הרה"ק רבי שלום פרלוב אב"ד בעיר בראהין זצ"ל)*

• "שבת חזון" די צייט איבערדרייען די קללות צו ברכות

די ר"ת פון ש'בת ח'זון, זענען "**חש**". די גמרא (עירובין נד.) זאגט: "**חש בראשו יעסוק בתורה**",—ד.מ. אויב א מענטש זארגט אויף דעם וואס ער האט זיך נישט גוט אויפגעפיהרט אין זיינע יונגע יאהרן, איז יעצט די פאסיגע צייט צו נעמען אויף זיך, אז פון היינט און ווייטער וועט ער לערנען די הייליגע תורה, און די תורה דרייט איבער די קללה צו ברכה! *(מגן אברהם-טוריסק)*

• די ליכטיגקייט איז גאר גרויס

הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע פלעגט זאגן: "שבת אין ימי בין המצרים איז אזוי ווי מ'ברענגט אריין א ליכטיגקייט אין א פינסטערע שטוב, וואס די ליכטיגקייט איז גאר גרויס, אזוי איז דער שבת אין ימי בין המצרים".

• מ'זעהט אלע שבתות פונעם יאהר

הרה"ק רבי מנחם נחום מראחמסטריווקא זי"ע האט ערקלעהרט דער ענין פארוואס מען רופט דעם שבת 'שבת חזון', ווייל אין דעם שבת קען מען קוקן און זעהן אלע שבתות פונעם יאהר. *(מאורי אור)*

• "ביום השבת שישו ושמחו!"

ווען הרה"ק דער "**בית אהרן**" מקארלין זי"ע האט 'שבת חזון' געזאגט די זמירות "כל מקדש", האט ער די ווערטער "המחכים בבנין אריאל", געזאגט מיט א ניגון פון השתפכות און שטארק געגועים, און ער האט גלייך צוגעלייגט: אבער "ביום השבת שישו ושמחו!"

• "די גאולה אין זכות פון שבת קודש"

• **"דער "חוזה" מלובלין זי"ע:** די גמרא (מגילה ה.) זאגט: 'רצה רבי לעקור תשעה באב שחל בשבת,—רבי האט געוואלט אינגאנצן אויסרייסן די צרה פון תשעה באב, און ברענגען די גאולה, אין זכות פון שבת קודש.

• "די גרויסע שבתים פון די ימי בין המצרים"

דער הייליגער "תפארת שלמה" פון ראדאמסק זי"ע: האט געזאגט: "שבת חזון" איז א זמן מתפלל צו זיין, ווייל די שבתים פון די ימי בין המצרים זענען

<<<<<<<

<<<<<<<

פיהל גרעסער ווי די שבתים פון א גאנץ יאהר, אזוי ווי דער פיוט זאגט: "רב לך שֶׁבֶת בעמק הבכא", דער "שַׁבָּת" אין די טעג פון "עמק הבכא",—די ימי בין המצרים, איז אין א בחינה פון "רב לך",—פיהל גרעסער ווי א גאנץ יאהר.

• "שבת...א נחלה בלי מצרים"

די גמרא (שבת קיח:) זאגט: "כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים",—חז"ל זענען אונז מרמז, אז שבת איז "בלי מצרים",—דער ענין פון בין המצרים, טרויער, איז נישטא אין שבת, ווייל שבת האבן אידן באקומען א מתנה פון באשעפער און ס'ווערט גע'פסק'ענט אז ביי א מתנה איז נישט שייך, "דינא דבר מצרא", [מצרא א לשון פון מיצר, ענגשאפט] דעריבער דארף מען שבת זיין בשמחה. *("אהבת שלום")*

• מ'זעהט וואס ס'ווערט פאסירן

דער הייליגער רוזשינער זי"ע האט געזאגט פארוואס מ'רופט דעם שבת 'שבת חזון', ווייל אין דעם שבת קען מען זעהן וואס ס'ווערט פאסירן אויף די וועלט.

• דער בוי פלאן פון דריטן בית המקדש

דער שבת הייסט "שבת חזון". חז"ל זאגן אויפ'ן פסוק (זכרי' א:טז) 'וקו ינטה על ירושלים',—אז גלייך ביים חורבן האט שוין דער באשעפער כביכול געמאכט א קו,—א צייכן פון א בוי פלאן אויפ'ן דריטן בית המקדש. און וויבאלד ס'שטייט (זוה"ק ח"ב פח.) 'כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין',—אלע ברכות וואס קומען פון אונטן און פון אויבן זענען געווענדן אינעם זיבעטן טאג, דער שבת קודש, קומט אויס אז דער אנהויב פון די גאולה פון 'קו ינטה',—הויבט זיך שוין אהן פון דעם שבת. *(גנזי יוסף)*

• 'חזון' איז א לשון 'מחזה',—זעהן,

דער "קדושת לוי" (דברים, מגילת איכה), זאגט: "דער ענין פארוואס מ'רופט דעם שבת 'שבת חזון', וואס לכאורה איז נישט קיין שבח פון די אידן. קען מען זאגן אז 'חזון' איז א לשון 'מחזה',—זעהן, וואס געוועהנליך ווייזט מען ביי א מלחמה די גוטע זאכן וואס זענען באהאלטן נאך די גרויסער מלחמה. די זעלבע ווייזט מען פאר די אידישע נשמות וואס ווערן אראפגעשיקט אויף די וועלט, מלחמה צו האלטן מיט'ן יצר הרע, אז נאך דער מלחמה וועלן זיי זוכה זיין צו א זעלטן-גוטע באלוינונג!"

• "מ'ווייזט יעדן דעם דריטן בית המקדש"

אין דרושי "צמח צדק" (מגילת איכה) שטייט די ווערטער פונעם "קדושת לוי" מער באריכות. דער ענין פון "שבת חזון", האב איך געהערט פון מיין פאטער, נאכזאגן פונעם באַרדיטשובער רב, אז ער איז אמאהל געווען שבת חזון אין ק"ק בראהין, האט ער געגעבן א משל פון א מענטש וואס האט געהאט א וואויל קינד, און ער האט אים אויפגענייט א גאר טייערע קלייד. דאס קינד האט נישט געהאלטן פאסיג דאס קלייד און נישט אכטונג געגעבן דערויף, האט דער טאטע בלית-ברירה צעריסן דעם קלייד. א צייט שפעטער האט דער טאטע געגעבן פאר'ן קינד א נייע קלייד, אבער אויך דאס מאהל האט דאס קינד נישט אכטונג געגעבן אויפ'ן קלייד, האט דער טאטע דאס ווידער צעריסן. דערנאך

האט דער טאטע אויפגענייט א פרישע קלייד, אבער ער האט דאס באהאלטן, און פון צייט צו צייט האט ער דאס געוויזן פאר'ן קינד, און אים געזאגט: 'זעה דעם קלייד, און ווען דו וועסט זיך גוט אויפפיהרן, וועל איך דיר דאס געבן!' אט דאס איז דער ענין פון 'שבת חזון',—האט דער באַרדיטשובער רב אויסגעפיהרט, "דער באשעפער ווייזט פאר יעדן דעם בית המקדש און דאס גליקליכע לעבן וואס מיר וועלן זוכה זיין לעתיד לבוא!" צדיקים וואס האבן אפענע אויגן זענען טאקע זוכה דאס צו זעהן, ווי דער הייליגער לובלינער זי"ע פלעגט זאגן אז 'שבת חזון' איז מען זוכה צו זעהן דעם בית המקדש השלישי בתפארתו".

• צינדן לעכט ערש"ק פריער

כ"ק האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצוק"ל, פלעגט זאגן אז ס'איז געווען א מנהג ביי חסידים ואנשי מעשה, מקדים צו די הדלקת נרות און קבלת שבת פון שבת חזון, כדי ממעט צו זיין דאס אבילות פון די 'ניין טעג'.

• "יעקב האט געזעהן דעם גרויסן חורבן"

"ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה"(ויצא כח:יז)

פארוואס האט זיך יעקב אזוי דערשראקן פון דעם ארט? ווייל יעקב האט דא געזעהן דעם חורבן הבית און ס'האט אים אנגעכאפט א שרעק. וויאזוי? ווען דאס בית המקדש איז געשטאנען, איז דער ביהמ"ק של מעלה מיט'ן ביהמ"ק של מטה געווען מכוון איינס העכער דעם אנדערן. אין גלות אבער, זענען זיי אפגעריקט. דערמאלט ווען די ערד איז אנטקעגן געלאפן פאר יעקב (רש"י) האבן זיך ביידע בתי מקדש צייטווייליג אפגעריקט האט ער געזעהן דעם שרעקעדיג'ן מחזה וויאזוי ס'וועט ליידער אויסזעהן. און יענע נאכט איז געווען תשעה באב, ווען כלל ישראל טרויערט אויפ'ן חורבן הבית, ווייל אין פסוק שטייט: **"ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב וגו'"** (ויצא, כח:יא) אזוי ווי ס'שטייט אין הל' תשעה באב, אז מ'זאל נעמען א שטיין אנשטאט א קישן, און דערפאר האט יעקב אזוי געטוען. *(דער הייליגער חתם סופר)*

• "שבת איז נישט דא קיין בין המצרים"

אמאהל אין תל אביב, ווען דער "דמשק אליעזר" פון וויזשניץ זצ"ל, האט געפראוועט די שבתות פון בין המצרים, בשמחה ותענוג, מיט זמירות שירות ותשבחות אזוי ווי יעדן שבת פון יאהר, האט אים נאכ'ן טיש א חשובער איד, נישט קיין חסיד, געפרעגט: רבי! היתכן אין די ימי בין המצרים זאלט איר פיהרן טיש ווי געוועהנליך און נאך מיט אזא שמחה? מ'דארף דאך אין די טעג ממעט זיין בשמחה און טרויערן אויפ'ן חורבן? האט דער "דמשק אליעזר" אים געענטפערט בצחות לשונו: "ס'שטייט אין די גמרא אז ביי א מתנה, גייט נישט אהן דינא דבר מצרא. און שבת האבן מיר דאך באקומען אלס א מתנה, אזוי ווי די גמרא (שבת י:) זאגט: "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, אני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם", דעריבער שבת וואס איז א מתנה איז נישט דא דערביי דינא דבר מצרא,—בין המצרים, און מ'דארף זיין בשמחה".

• בגדי החול הביאו לכלל טעות

הגה"ק רבי יוסף שאול נאטאנזאהן, דער בעל 'שואל ומשיב' איז 'שבת חזון', געגאנגען אנגעטוהן מיט וואכנ'דיגע קליידער אזוי ווי ס'ווערט גע'פסק'נט אין שו"ע. אמאהל האט פאסירט אז ער

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

<<<<<<<

האט שיער פארגעסן און כמעט גענומען די לילקא צו רייכערן, ער האט זיך אבער גלייך געכאפט אז ס'איז שבת. האט דער 'שואל ומשיב' פארשטאנען אז דער נסיון איז אים געקומען, ווייל ער גייט אנגעטוהן שבת, מיט די וואכנ'דיגע קליידער. האט ער גלייך אויף זיך גענומען אז פון היינט און ווייטער וועט ער שבת חזון גיין אנגעטוהן מיט די שבת'דיגע קליידער. און ער האט געזאגט: "חסידים זענען גערעכט, וואס זיי האלטן אז שבת חזון גייט מען מיט די שבת'דיגע קליידער ווי געוועהנליך". *(לחם עני להגרש"י אינטראטער)*

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

תשעה באב

• סעודת המפסקת

אין די יאהרן וואס הרה"ח ר' יצחק לאנדא ז"ל האט משמש געווען בקודש, האט מרן זי"ע נישט געגעסן א סעודת המפסקת ערב תשעה באב, ווייל ס'איז נישט אויסגעקומען קיין צייט דערצו. אזוי איז אויסגעקומען א יעדעס יאהר האט מרן זי"ע גארנישט געגעסן פאר צוויי טעג נאכאנאנד. [אבער אין די פריער'דיגע יאהרן לויט ווי ער האט געהערט פון די משמשים, האט מרן יא געגעסן די סעודת המפסקת כנהוג.]

• ליל התענית

תשעה באב ביינאכט, אינדערפרי ביים דאווענען און ביים זאגן די קינות איז מרן זי"ע געגאנגען אנגעטוהן מיט'ן קאלפיק אויפ'ן קאפ.

מרן זי"ע איז געגאנגען תשעה באב מיט שיך וואס די זוילן זענען געווען פון קארטון [פאפענדעקל] און פון אויבן איבערגעדעקט מיט א שטיקל סחורה. תשעה באב שחל בשבת האט מרן זי"ע ערשט אויסגעטוהן די שיך נאכדעם וואס דער שליח ציבור האט געזאגט 'ברכו'. אבער דאס שטריימל האט מרן זי"ע שוין אויסגעטוהן אין צימער פאר מעריב, און געגאנגען אנגעטוהן מיט'ן וואכנ'דיגן הוט [קאלפיק].

דער בעל תפילה צו מעריב און צו איכה איז געווען דער פרעמיסלא רב הגה"צ רבי נח שטאקמאן ז"ל, בעמח"ס 'שיעורי חן' על הש"ס ור"מ בישיבתנו הק'.

נאכ'ן דאווענען מעריב און זאגן איכה איז מרן זי"ע צוריק אריינגעגאנגען צו זיך אין צימער און געלערנט זיינע באשטימטע לימודים, רמב"ם הלכות תעניות [ת"ב] און נאך.

תשעה באב ביינאכט, האט מרן זי"ע מקיים געווען די הלכה אז מ'דארף זיך מצער זיין ווען מ'שלאפט, מיט'ן הייסן אראפציעהן אביסל די ליילעך פונעם מאטראץ, ביים ווינקל פונעם בעט צוקאפענס.

• טלית

תשעה באב שחל מוצאי שבת, האט מרן זי"ע

נישט צוזאמען געלייגט דעם טלית נאר מארגן נאך חצות היום.

• ישיבה

גאנץ תשעה באב ביז חצות היום, איז מרן זי"ע געזיצן אויף א נידריג האלצענעם קעסטל, און אויף דעם איז געווען א זעקל מיט היי.

יום התענית

• תפילת שחרית ואמירת קינות

דער בעל תפילה און זאגן קינות איז געווען דער משב"ק ר' גרשון רייווער ז"ל. מרן זי"ע איז אריינגעקומען אין די שאטע אנפאנג דאווענען. און ווען מ'האט געענדיגט די קינות איז מרן זי"ע געבליבן זיצן אין די שאטע און דער גבאי הרה"ח רבי שלו' פויגל ז"ל האט פארגעלייענט פאר מרן זי"ע מגילת איכה [אזוי ווי דער מג"א זאגט "וטוב שיחיד יקרא איכה גם ביום"] מרן זי"ע איז געבליבן זיצן אויפ'ן קעסטל נאך ענדיגן איכה ביז חצות און אביסל דערנאך.

• תפילת מנחה

צו תפילת מנחה איז מרן זי"ע אריינגעקומען אין די שאטע און געלייגט טלית ותפילין פאר'ן קהל, [אנדערשט ווי א גאנץ יאהר ווען מרן זי"ע האט געלייגט די טו"ת אין זיין צימער].

• "אויסגעלייזט ווערן אפילו אהן זכותים"

כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע: אזוי ווי דער באשעפער האט אונז ארויסגענומען פונעם גלות מצרים פאר די באשטימטע צייט, אזוי העלפט אונז דער באשעפער אין יעדער צייט, און אזוי ווי די אידן זענען ארויס פון מצרים אהן צו האבן זכותים, אזוי אויך וועט זיין ביי די גאולה שלימה, אז דער באשעפער וועט אונז אויסלייזן אפילו מיר האבן נישט קיין זכותים. מיט דעם קען מען ערקלעהרן דעם פסוק: (במדבר כג:כב) "א-ל **מוציאם** ממצרים". זאגט רש"י 'אתה אמרת' (במדבר כב:ה) "הנה עם יצא ממצרים",— אידן זענען נישט ארויס פון זיך אליין אין זייער אייגענעם זכות פון מצרים, נאר דער באשעפער האט זיי ארויסגענומען פון מצרים. פרעה הרשע האט געוואלט זאגן אז די אידן זענען ארויס פון מצרים אין זייערע אייגענעם זכות, און ער האט דאס געזאגט בכוונה כדי מקטרג צו זיין אויף די אידן אז דער באשעפער וועט זיי נישט אויסלייזן לעתיד לבוא אויב זיי וועלן נישט האבן אייגענע זכותים.

• "ווי גייט מען פון אזא לעכטיגן טאג..."

ווען תשעה באב איז געפאלן מוצאי שבת, און **כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע** האט זיך אויסגעטוהן דאס שטריימל, האט ער געקרעכצט: "ווי גייט מען פון אזא לעכטיגן טאג [שבת] צו אזא פינסטערע נאכט?"

• "אורו של משיח"

• הגאון רבי העניך פאדווא זצ"ל גאב"ד לאנדאן:
אמאהל אין תשעה באב ווען כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע איז אהיים געגאנגען פון די קינות, האט ער געזעהן ווי מ'ווארפט זיך מיט "**באבקעס**", און מ'איז אין א פרייליכע שטימונג, אזוי ווי ס'איז געווען דער מנהג אין אמאליגע צייטן. האט זיך מרן זי"ע אנגערופן: "**זיי שפיהרן שוין דעם אור פון משיח**".

• "משיח וועט זיך אן עצה געבן מיט יעדן"

דער מנהג אין בעלזא איז געווען ערב תשעה באב צו רעדן פון מלך המשיח. ערב תשעה באב שנת תש"ו

<<<<<<<

לפ"ק האט כ"ק מרן מהר"א ז"ל פארציילט עטליכע מעשיות. דער עלטער זיידע ז"ל [כ"ק מרן מהר"ש זי"ע] האט געזאגט: "דער דור וואס וועט זוכה זיין צום מלך המשיח, וועט זיין גאנץ גוט. די ערשטע עבודה פון משיח'ן וועט זיין, מקרב זיין און זיך אן עצה געבן מיט אלע אידן, אפילו די היתרים שבהיתרים די אידן מיט כל מיני היתרים".

• געהייסן עסן תשעה באב

אמאהל תשעה באב אינדערפרי האט דער 'רבי' פון לובלין געשיקט רופן כ"ק מרן מהר"ש זי"ע, פארשלאסן די טיהר אונטער זיך, און אים געהייסן ער זאל שוין עסן און טרינקען, פון די מאכלים וואס זענען געווען צוגעגרייט אויפ'ן טיש. מרן מהר"ש זי"ע האט נישט געצווייפלט פאר א מינוט און גלייך געפאלגט. ווען מרן זי"ע איז צוריק אהיים געפאהרן, איז ער פלוצלינג קראנק געווארן און זיין לעבן איז געווען אין א געפאר. נאך עטליכע וואכן האט ער זיך ערהוילט און איז ארויס פון א סכנה. פאר יום כפור, האט מרן מהר"ש זי"ע אנגעפרעגט ביים דאקטער אין לעמבערג אויב ער מעג פאסטן. האט דער דאקטער געענטפערט: אויב ער האט נישט געפאסט איין גאנצער טאג אין די לעצטע צוויי חדשים, קען ער אצינד פאסטן. ערשט דעמאלט האט מרן זי"ע פארשטאנען, אז דער 'רבי' פון לובלין, האט געהאט א ווייטער בליק, און דורכ'ן מבטל זיין א מצוה דרבנן האט ער געקענט מקיים זיין א מצוה עשה דאורייתא.

("יחיד בדורו")

• "געגעסן ת"ב צו קענען פאסטן יום כיפור"

אן עהנליכע פאסירונג ווערט דערציילט וועגן הרה"ק רבי אלטער ראובן מבוקובסק-סאנוק זצוק"ל הי"ד (אן אור-אייניקל פונעם 'בני יששכר' פון דינוב זי"ע. ער איז אמאהל געפאהרן קיין בעלזא און כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע האט אים ארויסגעוויזן גרויס ליעבשאפט און כבוד, און האט אים אפילו געגעבן קוויטלעך). אמאהל איז געקומען צו אים א ניינציג יעריגער איד, און געפרעגט צו ער מעג עסן תשעה באב, ווייל ער האט מורא אז אויב ער וועט פאסטן תשעה באב, וועט ער ווערן אפגעשוואכט, און נישט קענען פאסטן יום כפור? האט אים הרה"ק רבי אלטער ראובן געענטפערט: "חז"ל (יומא פא) זאגן: "כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי",—דער וואס עסט און טרינקט דעם ניינטן טאג (א טאג פאר יום כפור) ווערט גערעכנט, ווי ער וואלט געפאסט דעם ניינטן און צענטן טאג. אייגענטליך פארוואס נוצט דער פסוק דעם אויסדרוק פון פאסטן דעם ניינטן טאג? דער ניינטער טאג דארף מען דאך בכלל נישט פאסטן. נאר חז"ל האבן אינזין געהאט אז ס'וועט קומען אן עלטערער מענטש און ער וועט דארפן עסן אינעם ניינטן טאג פון חודש אב, (תשעה באב) כדי ער זאל קענען פאסטן אינעם צענטן טאג פון תשרי, וועט אים גערעכנט ווערן אזוי ווי ער האט געפאסט דעם ניינטן טאג פון חודש אב, (תשעה באב) און דעם צעהנטן טאג אין תשרי (יום כיפור)...". *("ספר 'הרבי ר' צבי אלימלך מדינוב")*

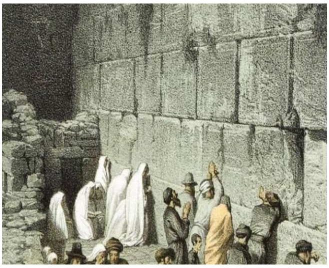

• וואס וועט זיין דער תכלית...

אמאהל ווען מרן מהרי"ד זי"ע איז געגאנגען תשעה באב ביינאכט צום דאווענען האט ער געקרעכצט און געזאגט: **"וואס וועט זיין דער תכלית, נאכאמאהל תשעה באב, נאכאמאהל תשעה באב".**

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

אבלות ציון וירושלים

• תיקון חצות

כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט יעדער נאכט אפגעראכטן "תיקון חצות", לויט זיין הייליג'ן שטייגער. דער משב"ק הרה"ח ר' יצחק לאנדא ז"ל שרייבט אין זיין ספר 'בקודש פנימה' (עמוד רמט) אזוי: יעדער נאכט ארום צוועלף אזייגער ביינאכט, וואס דעמאלט איז חצות [אינמיטן די נאכט סיי ווינטער און סיי זומער]. די הייליגע עבודה איז געווען אינגאנצן פארהוילן פון אונזער פארשטאנד, ווייל מיט די אויגן האט מען גארנישט געזעהן אנדערשט, ווי פון זיין געוועהנליכע הנהגה. מרן זי"ע האט געבעהטן אז מ'זאל אים זאגן ווען דער זייגער ווייזט צוויי מינוט פאר צוועלף אזייגער, און די עבודה פון 'תיקון חצות' האט זיך געצויגן ביז זעכצן מינוט נאך צוועלף אזייגער. און ווען מרן זי"ע האט אנגעהויבן זיין הייליגע עבודה פון 'תקון חצות' האט ער אויסגערופן: "ס'הייבט זיך אהן דער חצות!" צומאהל האט ער געפרעגט צו ס'איז שוין אדורך זעכצן מינוט פון נאך חצות. דער סדר פון 'תיקון חצות' האט מרן זי"ע אפגעראכטן יעדער נאכט, חוק ולא יעבור. אבער צומאהל ווען מרן זי"ע איז געווען ארייגעטועט אין זיינע הייליגע ענינים אדער דביקות, האט ער נישט געקענט אפרעכטן 'חצות' אין די באשטימטע שעה, האט מרן זי"ע אפגעראכטן 'חצות' שפעטער. צומאהל האט געקענט זיין 'חצות' אויך פיהר אזייגער פארטאג'ס, אבער ס'איז נישט געווען שייך אז ס'זאל אדורכגיין א נאכט, אהן אפרעכטן 'חצות'.

• תיקון חצות מוצש"ק

שלש סעודות ביי מרן זי"ע האט זיך פארצויגן ביז שפעט אין די נאכט, און געענדיגט אסאך נאך חצות. דעריבער האט מרן זי"ע נישט אפגעראכטן תיקון "חצות" צוועלף אזייגער, אזוי ווי יעדער נאכט, ווייל ס'איז נאך ביי אים געווען שבת. און אויב מרן זי"ע האט געפרעגט אינמיט'ן שלש סעודות, וויפיהל איז דער זייגער? און ס'איז געווען ארום צוועלף אזייגער, דעמאלט האט דער משמש געדארפט ענטפערן "מ'טאהר נישט זאגן", און מרן זי"ע האט מער נישט געפרעגט. [דער ענטפער 'מ'טאהר נישט זאגן' איז געווען נאר ווען דער זייגער האט געהאלטן אין די צוועלפטע שעה, ווייל מרן זי"ע האט נישט געוואלט מ'זאל זאגן דאס ווארט צוועלף ווייל דעמאלט וואלט ער געדארפט שוין אפרעכטן 'חצות', אבער אויב דער זייגער האט שוין געהאלטן איינס אדער צוויי אזייגער, האט מען געזאגט פאר מרן זי"ע די גענויע צייט.] אזוי איז געווען ביז מרן זי"ע איז אריין אין זיין צימער נאכ'ן מאכן הבדלה, און צוזאמען געלייגט זיין טלית, און גלייך אנגעהויבן אפרעכטן 'חצות'. אזוי אויך יעדער נאכט ווען מרן זי"ע האט געפרעגט די משמשים דעם זייגער? איז אויב מרן זי"ע איז

<<<<<<<

נאכנישט געווען גרייט אפצורעכטן "תיקון חצות", האבן די משמשים געענטפערט, אז מ'טאהר נישט זאגן. דערנאך האט מרן זי"ע מער נישט געפרעגט, ביז די צייט וואס מרן זי"ע איז געווען גרייט אפצורעכטן "חצות".

• 'תיקון חצות' ביום

אויך אינמיטן טאג ארום צוועלף אזייגער, האט מען נישט געזאגט פאר מרן זי"ע די גענויע צייט, און אויב מרן זי"ע האט געפרעגט, איז געווען דער ענטפער 'מ'טאהר נישט זאגן'. ווייל מרן זי"ע האט נישט געוואלט אפרעכטן 'תיקון חצות' בייטאג. אבער אויב ס'האט זיך געטראפן אז א משמש האט זיך ארויסגעכאפט אז ס'איז צוועלף אזייגער, האט מרן זי"ע אפגעראכטן "חצות" אויך בייטאג.

• שבת קודש

אמאהל האט זיך געמאכט שבת מיטאג, און מרן זי"ע האט געפרעגט פונעם משמש ר' יצחק לאנדא ז"ל וויפיהל איז דער זייגער? האט ר' יצחק בטעות געענטפערט אז ס'איז נאענט צו צוועלף אזייגער. האט מרן זי"ע געגעבן א קרעכטץ און געזאגט: "אויב דו האסט שוין געזאגט, דארף איך שוין אפרעכטן 'חצות'. ווען ר' יצחק האט זיך געוואונדערט דערויף, האט אים מרן זי"ע געזאגט: "שבת איז דאס אויף אן אנדערן אופן". פארשטענדליך אז די אלע ענינים און כל שכן כללותיהם ופרטותיהם, זענען העכער פון אונזער מענטשליכער פארשטאנד, ויותר ממה שקראתי וכתבתי לפניכם יש כאן, וכבוד ה' הסתר דבר.

• תיקון חצות אין בעלזא

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א האט דערציילט (סעודה ג' פ' פינחס תשס"ד): איך האב געהערט פון הרה"ח ר' משה גראס ז"ל. אמאהל ווען יר איז געווען אויף פסח אין בעלזא ביי כ"ק מרן מהר"א זי"ע. האט מרן זי"ע בייגאכט אויפגענומען דעם קהל לעצה ולברכה, און נאכ'ן אויפנעמען איז מרן ז"ע געבליבן אין צימער צוזאמען מיט עטליכע שטוב מענשטן, און מ'האט אריין געברענגט נאכטמאהל. אינמיט'ן האט מרן זי"ע אנגעהויבן צו דערציילן: אין די שטאט פראג איז דא א שוהל וואס הייסט "אלט-נייע שוהל", און מ'זאגט אז ס'איז דארט דא שטיינער פונעם בית המקדש, ווייל ווען די אידן זענען פארטריבן געווארן פון ירושלים, האבן זיי מיטגענומען מיט זיך שטיינער פון ירושלים פונעם מקום המקדש, און פון די שטיינער האט מען געבויעט די שוהל אין פראג, און דעריבער ווערט די שוהל גערופן "אלט-נייע שוהל", ווייל פון די אלטע שטיינער האט מען געבויעט, "א נייע שוהל". איינער פון די יושבים אין צימער, האט ארויס גענומען זיין זייגער, און געזעהן אז ס'איז פונקט דעמאלט געווען חצות לילה. מרן זי"ע מיט זיינע רייד האט מכוון געווען פאר תקון חצות.

מאוצרות הצדיקים

תשעה באב

• טרערן אויף סעודת המפסקת

אמאהל ערב תשעה באב האט א תלמיד פונעם הייליגן 'חתם סופר' זי"ע געזעהן ווי זיין רבי זיצט ביים טיש מיט א אפענער ספר, און געהאלטן אין האנט א גלאז, ווען פון זיינע אויגן גיסן זיך טרערן, וועלכע זענען אריינגערינען אינעם גלאז ביז ס'איז פוהל געווארן. פארנאכט'ס ביים סעודת המפסקת, האט דער 'חתם סופר' גענומען דעם גלאז טרערן, און איינגעטונקען זיין ברויט אין די טרערן, דאס איז געווען זיין סעודת המפסקת.

ענייני תשעה באב

• **"ת"ב וועט זיין דער ערשטער טאג יום טוב"**

• **הרה"ק רבי אברהם יעקב פון סאדיגורא זי"ע:** האט נאכגעזאגט פון זיין פאטער דער הייליגער רוזשינער זצוק"ל: ס'שטייט אין די ספרים הק', אז ווען משיח צדקנו וועט קומען, וועט שבעה עשר בתמוז זיין דער ערשטער טאג יום טוב און תשעה באב וועט זיין דער לעצטער טאג, און די טעג אינמיטן וועלן זיין חול-המועד. און איך זאג אז ס'וועט זיין פארקעהרט: תשעה באב וועט זיין דער ערשטער טאג יום טוב, און שבעה עשר בתמוז, פונעם קומענדיגע יאהר, וועט זיין דער לעצטער טאג יום טוב, און אלע אנדערע טעג אינצווישן וועלן זיין חול-המועד.

• **"תשעה באב איז מכפר אויף זינד"**

• **הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע:** תשעה באב איז מכפר אויף זינד, וויבאלד מ'איז זייער שטארק צובראכן ביי זיך, דעריבער שפיהרט מען נאכדעם אזוי ווי נאך יום כיפור.

• **"תשעה באב - מסוגל אויף א ישועה"**

• **הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע:** (אמרי פנחס השלם, אות שפא): "אויב איינער נויטיגט זיך אין א ישועה, איז די פאסיגסטע צייט מתפלל צו זיין און בעהטןביים באשעפער אויף דעם אין תשעה באב, בשעת מ'זיצט אויף די ערד".

• **"תשעה באב ווער קען דען עסן?"**

• **דער אפטא רב זי"ע:** וואלט איך געווען בכח וואלט איך מבטל געווען אלע תעניות, אויסער 'יום כיפור',—ווייל ווער דארף דען עסן, [צוליעב די הייליגקייט פונעם טאג], און 'תשעה באב',—ווייל ווער קען דען עסן [צוליעב'ן צער פונעם חורבן].

• **"די טרערן מאכן א רושם אין הימל"**

• **"קדושת לוי":** "ודמעתה על לחיה". ווען א מענטש וויינט אויפ'ן חורבן בית המקדש, מאכט זיין געוויין און זיינע טרעהרן א רושם אין הימל.

• **"א רמז אויף תשעה באב"**

דער פסוק (וישלח לב:לג) "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", איז מרמז א2ויף די פיהר טעג ווען מ'פאסט, **"את"** איז די נוטריקון **א**'ב **ת**'שעה,—**תשעה באב. "גיד"** באטרעפט (17) י"ז,—שבעה עשר בתמוז. **ג'** איז מרמז אויף ג' בתשרי,—צום גדלי'. און **י'** איז מרמז אויף עשרה בטבת. *(ש"ך על התורה)*

• **"את יום התשעה באב הזה"**

הרה"ק רבי אברהם חיים מפלאנטש זי"ע: איז אמאהל תשעה באב נאכמיטאג געשטאנען מיט די חסידים אונטער א בוים, און ער האט זיי געזאגט בדרך נחמה. ווען משיח וועט קומען וועט מען מאכן קידוש און זאגן: "את יום התשעה באב הזה", ער האט דאס געזאגט מיט'ן ניגון פון קידוש ווען הייסע טרערן האבן זיך געגאסן פון זיינע אויגן.

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

<<<<<<<

• "א טאג פון הלל והודאה"

דער 'רבי' פון לובלין זי"ע פלעגט זאגן: איך זעה שוין יעצט ווי די אידישע קינדער וועלן זיצן תשעה באב ביינאכט ביים סעודה און זאגן הלל והודאה, און אויך ביי קידוש וועלן זיי זאגן "ותתן לנו ה' אלקינו באהבה את יום תשעה באב הגחג הזה..."

• מנהג פון ווארפן "באבקעס"

אמאהל תשעה באב, ביים זאגן די קינות האט איינער געווארפן א קישן, און צו זיין מזל איז דאס געפאלן אויפ'ן צדיק רבי הערש פון רימנוב זי"ע. יענער האט זיך שטארק מצער געווען, האט זיך דער רבי ר' הערש אנגערופן, כדי מלמד זכות צו זיין אויף דעם וואס מ'פיהרט זיך אזוי אויף. ווייל די גאולה איז שוין היינט "נענטער ווי ווייטער", און בקרוב גייט שוין זיין די גאולה, דערפאר שפירט מען שוין נישט אזוי שטארק די אבילות אויפ'ן חורבן. *(ספר "חמדה גנוזה")*

אן ענליכער לימוד זכות האט געזאגט הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזשניץ זי"ע, ווען ער האט געזעהן ווי קינדער ווארפן באבקעס איינער אויפ'ן אנדערן תשעה באב. האט ער זיך אנגערופן: **"רבונו של עולם, אויב איז דיר נישט ניחא ווי אזוי מיר פיהרן זיך אויף אין אזא טאג, נעם דאס שוין אוועק פון אונז".**

• ער האט א ווייטיגע שאלה...

אמאהל תשעה באב ווען דער רבי פון לובלין זי"ע איז געזיצן אויף די ערד, מיט זיין קאפ צווישן די פיס, און געקלאגט אויפ'ן חורבן בית המקדש, ווען ער איז שיער נישט אויסגעגאנגען פון גרויס צער, איז געקומען צו אים דער באקאנטער חסיד ובדחנא דמלכא רבי מרדכי ראקאווער ז"ל, און זעהענדיג ווי דער רבי קלאגט און וויינט אזוי ביטערליך, רופט ער זיך אהן צום רבי'ן: "איך האב א שאלה צו פרעגן פון רבי'ן, מיין כתובה פון די חתונה האט זיך פון אלטקייט צוריסן, האט מיין פרוי דאס צוגעלעבט מיט קלעב פון מעהל, בין איך געקומען פרעגן, אויב איך מעג וואוינען מיט מיין פרוי אין יום טוב פסח, ווייל די כתובה האט דאך חמץ!"... *(החוזה מלובלין, עמ' קצח)*

ווי פארשטענדליך איז דאס אלעס געזאגט געווארן בדרך לימוד זכות, אבער לויט די הלכה איז נישט אויסגעהאלטן זיך צו פיהרן בקלות ראש בשעת'ן זאגן די קינות, וואס דאס נעמט אוועק פון די ערנסטקייט וואס מ'דארף האבן, און דאס וואס מ'האט זיך אזוי געפיהרט איז געווען נאר נאכ'ן זאגן די קינות ווען מ'איז ארויס געגאנגען פון ביהמ"ד.

• מ'האפט שוין אויף די גאולה שלימה.

ס'האט דערציילט הרה"ח שו"ב ר' ליפא מאנן ז"ל, א תלמיד מובהק פון הרה"ק רבי מנחם בראדי זצ"ל דער "באר מנחם" פון קאליב, אז יעדעס יאהר נאך די קינות איז ער געזיצן מיט זיינע תלמידים אויפ'ן פעלד און ווען מענטשן זענען ארויסגעקומען פון ביהמ"ד

מיט א פנים זועפות, האט ער געהייסן די תלמידים זאלן ווארפן אויף זיי פון די באבקעס וואס זענען דארט געוואקסן, צו ווייזן א שמחה אז מ'האפט שוין אויף די גאולה שלימה.

• גאולה מתוך רווחה והרחבה

אמאהל איז דער אפטער רב זי"ע געזיצן מיט הרה"ק מרוזשין זי"ע, און זיין זוהן דער זיבן יעריגער הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, און זיי האבן גערעדט וועגן ביאת המשיח. ביים ענדע פונעם שמועס, פרעגט דער אפטא רב דאס אינגל, "און וואס זאגסטו וועגן דעם?" האט ער געענטפערט מיט חכמה: "איך זאג אז אידער משיח וועט קומען, וואלט געווען פאסיג אז דער באשעפער זאל משפיע זיין פאר אידן אלעס גוט'ס, ברכה והצלחה אין גשמיות, כדי אז ווען משיח וועט קומען און מיר וועלן זוכה זיין צו די ריכטיגע גוטס, וועלן מיר קענען דערקענען צווישן די געמאכטע גוטס און די ריכטיגע גוטס. ווייל אהן דעם וועלן מיר נישט קענען בכלל פארשטיין דעם באדייט פון די געוואלדיגע גוטסקייט וואס דער באשעפער וועט אונז געבן ווען משיח וועט קומען. ווייל ווען איינער גייט ארויס פון א נידריגן און פארקלעמטער זשטאנד, איז יעדער קליינע זאך אין זיינע אויגן א גרויסע זאך, אבער אז די גאולה וועט זיין מתוך רווחה והרחבה, וועט מען דעמאלט קענען פונאנדערשיידן צווישן די געמאכטע גוט'ס און די אמת'ע גוטס". דער אפטא רב האט שטארק מפליא געווען די קלוגע רייד פון דאס יונגע קינד. *(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א סעודה א' תשנ"ו)*

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

מוצאי תשעה באב

• ערבית מוצאי תשעה באב

מוצאי תשעה באב האט מרן זי"ע געדאווענט מעריב ביים בעלזער זמן אין ארץ ישראל פופציג מינוט נאך די שקיעה. און נאכ'ן זאגן ברכו האט מרן זי"ע אנגעטוהן די שיך.

• זמירות ותשבחות פאר'ן באשעפער"

כ"ק מרן מהר"ש זי"ע פלעגט פיהרן א סעודה מוצאי תשעה באב און זאגן דברי תורה. כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע שרייבט [כתבים]: איין יאהר מוצאי תשעה באב, האט מרן מהר"ש זי"ע צוריק געברענגט דאס 'קינות'ל' אהיים. האט אים די רעבעצין מלכה ע"ה געפרעגט: "דער מנהג פון צדיקים איז דאך צו באהאלטן די 'קינות', ווייל מיר גלויבן אז ביז'ן אנדערן יאהר וועט שוין משיח קומען און אונז אויסלייזן...". האט מרן זי"ע געענטפערט: "ס'איז נישט אז מ'וועט זיך נישט באנוצן די אנדערע יאהר מיט די קינות, נאר ווען משיח צדקנו וועט קומען וועלן די 'קינות' ווערן זמירות ותשבחות פאר'ן באשעפער...".

• איבערגעלאזט די קינות אין ביהמ"ד

כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט זיך געפיהרט נישט אוועקצולייגן די 'קינות' פון איין יאהר צום אנדערן, נאר ער האט דאס איבערגעלאזט אין ביהמ"ד, מיט די אמונה און האפענונג פאר די גאולה שלימה.

• "לעקיך און בראנפן-מוצאי ת"ב"

כ"ק מרן מהר"א זי"ע פלעגט מוצאי תשעה באב פיהרן א "לעקיך און בראנפן", און אזוי פיהרט זיך אויך יבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

• כדי זיך צו דערמאנען די אלע צרות

כ"ק מרן מהר"י זי"ע האט נאכגעזאגט בשם המדרש, אז נאך ביאת המשיח בב"א, וועט מען זיך

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

>>>>>>>

זעצן תשעה באב אויף די ערד פאר א קורצע צייט, כדי מ'זאל זיך דערמאנען די אלע צרות וואס אידן זענען אדורך ביים חורבן בית המקדש און די גלות יאהרן. דערנאך וועט מען זיך אויפשטעלן, און פון תשעה באב וועט ווערן א גרויסן טאג פון שמחה.

• נישט מחדש געווען די לבנה מוצאי ת"ב

כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט זיך געפיהרט נישט מקדש צו זיין די לבנה מוצאי תשעה באב. (עי' רמ"א סימן תכ"ו ס"ב).

• מוצאי ת"ב בשמחה

מוצאי תשעה באב האט זיך אנגעזעהן אויפ'ן געזיכט פון כ"ק מרן מהר"א זי"ע א שמחה, און ער איז געווען אויפגעלעבט. *(הרה"ח ר' יוסף דייטשער ז"ל).*

• א פליישיגע סעודת בר מצוה מוצאי ת"ב

כ"ק מרן מהר"א זי"ע, האט באפוילן פאר כ"ק אדמו"ר רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זצ"ל, ער זאל מאכן א פליישיגע סעודה מוצאי תשעה באב, לכבוד די בר-מצוה פון זיין זוהן הרה"צ ר' נחום זצ"ל, וואס איז געווארן דרייצן יאהר אין תשעה באב.

• זיצן אויף די ערד צו דערמאנען די אלע צרות

כ"ק מרן מהר"י זי"ע האט נאכגעזאגט בשם המדרש, אז נאך ביאת המשיח במהרה בימינו, ווען מען תשעה באב זיך זעצן אויף די ערד פאר א קורצע צייט, כדי מ'זאל זיך דערמאנען די אלע צרות וואס אידן זענען אדורך ביים חורבן בית המקדש און אין די גלות יאהרן. דערנאך וועט מען זיך אויפשטעלן, און מ'וועט מאכן פון תשעה באב א גרויסן טאג פון שמחה.

• "איר זעהט, ס'גייט מיר אין לעבן...

מוצאי תשעה באב שנת תשי"ג, איז מרן זי"ע געגאנגען באזוכן ביים רב הראשי הרב הרצוג, צו פועל'ן ביי אים מ'זאל מבטל זיין די גזירה פון "גיוס בנות", און אזוי וועט נישט דארפן פארקומען די מעכטיגע פראטעסט פארזאמלונג קעגן די גזירה, וואס איז פארגעקומען דעם אנדערן טאג י' אב. אינצווישן דעם שמועס האט מרן זי"ע געזאגט צו הרב הרצוג: **"איר זעהט, איך קום נאך א תענית, ס'איז א סימן ס'גייט מיר אין לעבן"**. [אין די ענדע האט מרן זי"ע נישט געפועל'ט ביי אים, און פון דעמאלט אהן האט מרן זי"ע מער נישט געהאט קיין שייכות מיט אים.]

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

משיח'ס טאג

• "א משיח אין יעדער דור"

כ"ק מרן מהר"א זי"ע פלעגט זאגן: פונעם רמב"ם

זעהט מען אז אין יעדן דור איז דא א צדיק וואס איז ראוי צו זיין דער מלך המשיח, און ער וועט נתגלה ווערן צו אונז ווען ס'וועט זיין די גאולה שלימה.

• "אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים"

• **כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע:** חז"ל (סוטה מ"ט:) זאגן "בעיקבתא דמשיחא אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים",—אינעם דור איידער משיח וועט קומען, האבן מיר נישט אויף וועמען זיך אנצולאנען, בלויז אויף אונזער טאטע אין הימל. דארף מען פארשטיין, צו דען אין די פריער'דיגע דורות האבן מיר זיך נישט געדארפט אנלאנען אויפ'ן באשעפער, נאר בלויז אין די לעצטע דורות? נאר דער פשט איז, אין די פריער'דיגע דורות זענען געווען גרויסע צדיקים וואס מיט זייער הייליגקייט האבן זיי צוגעהאלפן די דורות צו דינען דעם באשעפער. אזוי ווי דער רבי פון לובלין זי"ע האט ערקלעהרט די גמרא (שבת קז.), "הבא לטהר מסייעין אותו",—דער וואס וויל זיך רייניגן, העלפט מען אים פון הימל. חז"ל האבן נישט געזאגט: 'מסייע',—לשון יחיד, נאר 'מסייעין',—א לשון רבים, אז די צדיקים העלפן אונז צו דינען דעם באשעפער. אבער אין די לעצטע דורות, אין משיח'ס צייטן, וואס איז א 'דור-יתום',—אהן גרויסע צדיקים און הייליגע פיהרער, האבן מיר נישט זיך אויף וועמען אנצולאנען מיט אונזער עבודה, נאר אויף אונזער טאטע אין הימל.

• "זיך מזכה זיין פאר משיח"

כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע האט געזאגט: "איידער משיח וועט קומען וועט מען אויסלערנען יעדער איד וואס ער זאל טענה'ן, כדי זיך צו קענען מזכה זיין פאר משיח צקדנו.

"א הרהור תשובה ביז משיח'ס טאג"

• **כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע:** "איך האב געהערט פון טאטן ז"ל [כ"ק מרן מהר"י זי"ע], אז ווי ס'געפינט זיך א איד א ירא שמים, און א עהרליך דייטשל אין די גאנצע וועלט, איז דאס אלעס פונעם כח פון הייליג'ן בעל שם טוב, ווייל צוליעב זיין גרויס קדושה און פרישות און מורא'דיגע סיגופים האט ער אויסגע'פועל'ט און אריינגעברענגט הרהורי תשובה אין די אידישע הערצער ביז ביאת משיח".

• "געלט פאר קרבנות אין ביהמ"ק"

אמאהל אלס קינד, האט מרן מהר"א זי"ע געבעהטן פונעם זיידע'ן מרן מהר"י זי"ע, צוויי גרייצער. פרעגט דער זיידע פארוואס דארפסטו האבן געלט, ס'פעהלט דיר דען עפעס, דו באקומסט דאך אלעס וואס די דארפט'ס האבן? האט דאס קינד געענטפערט: "זיידע, איך וויל זאמלען געלט כדי צו קויפן ספרים, ווייל איך האב זייער ליעב ספרים". זאגט דער זיידע: "אהר'לע, וואס וועסטו טוען ווען משיח וועט קומען און מ'וועט שוין נישט דרוקן קיין נייע ספרים"? האט דאס קינד געענטפערט: "דעמאלט וועל איך קויפן קרבנות פאר'ן בית המקדש"! די תשובה איז זייער געפעלן דעם זיידע'ן און ער האט אים געזאגט: **"ווייל דו ביזט א קלוג אינגל, דא האסטו פינף גרייצער, און איך האף טאקע אז דו וועסט קענען קויפן מיט דעם געלט קרבנות פאר'ן בית המקדש"!**

• "קוק ווער זענען אונזערע באשיצער"

ווען **דער בילגורייא רב זי"ע** איז ליידער געווען נישט געזונט, און ער האט נישט געקענט ארויסגיין פון שטוב, האט הרה"ח ר' שלמה מרזל ז"ל געזארגט ס'זאל זיין א מנין דריי מאהל א טאג ביים בילגורייא רב אין זיין שטוב אין תל-אביב. איין נאכט איז אים

<<<<<<<

<<<<<<<

אנגעקומען זייער שווער צו טרעפן א 'צענטער' צו מעריב. האט ר' שלמה ער אנגעטראפן א זעלנער אין גאס, ווייט פון צו זיין א שומר תורה ומצוות, און אים בלית ברירה געבעהטן ער זאל קומען משלים זיין צו א מנין. דער זעלנער איז ארויף געקומען אין שטוב, און איז די גאנצע צייט ביים דאווענען, געשטאנען שטום, נישט וויסנדיג וואס דאווענען איז. נאך מערב ווען דער זעלנער איז שוין געהאט אוועק געגאנגען, האט דער בילגורייא רב געזאגט בדרך צחות: "**מגיננו ראה אלקים**",—קוק באשעפער ווער ס'זענען אונזערע באשיצער. "**והבט פני משיחך**",—און זעה ווי מיר דארפן שוין משיח צדקנו זאל קומען.

• "'משיח'ס' שיסאל'ע"

אמאהל אינעם יומא דהילולא פונעם הייליגן "חוזה" פון לובלין זי"ע, (ס'איז געווען תשעה באב שחל בשבת), האט כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע דערציילט ווי פאלגנד: צווישן די הייליגע ירושה חפצים וואס האבן זיך געפונען אין בעלזא, איז געווען א שיסאל'ע וואס מ'האט גערופן "משיח'ס שיסאל'ע". די סיבה פארוואס מ'האט דאס אזוי גערופן איז געווען צוליעב א מעשה שהיה. ביים רבי'ן פון לובלין זענען געווען צוויי סארט חסידים: די "שארפע חסידים", וואס זענען געגאנגען אנגעטוהן שבת מיט שטריימלעך, און זענען געשטאנען אין די ערשטע רייע ביים רבינ'ס טיש. און די "געוועהליכע חסידים", וואס זענען געגאנגען אנגעטוהן מיט ספאדיק'עס. אמאהל שבת וואס איז געפאלן אין ט' באב, איז אריין געקומען א איד אנגעטוהן מיט א ספאדיק, און זיך אוועק געזעצט אונטערן אויווען. ביי עסן די יאהך האט דער רבי פון לובלין געשיקט מיט זיין משמש דעם גאנצן טעלער מיט יוהך פאר'ן גאסט. דער איד האט אויפגעגעסן די גאנצע יאהך, גארנישט איבערגעלאזט אינעם טעלער, און פארלאזט דאס פלאץ. האט דער רבי פון לובלין געזאגט פאר זיינע תלמידים: "דאס איז געווען משיח צדקינו וואס איז אהער געקומען נאר צו עסן פון די יאהך וואס איך האב אים דערלאנגט!" די מקורבים זענען געשווינד ארויס געגאנגעם זוכן דעם גאסט, אבער ער איז פארשוואונדן..."נאך די הסתלקות פונעם הייליגן רבי'ן פון לובלין", האט מרן מהר"א זי"ע פארענדיגט, "האט דער זיידע ז"ל אפגעקויפט דאס שיסאל'ע פון די יורשים פאר טייער געלט, און מ'האט דאס שיסאל'ע גערופן, "**משיח'ס שיסאל'ע**".

• "משיח וועט קומען מתוך רחמים ורצון..."

ביי די ערשטע וועלט קריג האט כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע פארלאזט די שטאט בעלזא מיט די לעצטע באהן און געפאהרן קיין אונגארין. שטייענדיג אויפ'ן באהן הויף אין לעמבערג, ווי ער האט געדארפט טוישן א באהן. איז דארט אנטשטאנען א גרויסער טומעל און א ליארעם, מענטשן זענען געלאפן פון איין ארט צום צווייטן נישט וויסענדיג ווי מ'לויפט. צווישן די גרויסע בהלה, האט זיך א קליין קינד פארלוירן, און ארום געוואנדערט דעם באהן הויף און געוויינט, זוכנדיג

זיין מוטער. פלוצלינג האט ער באמערקט זיין מוטער, און ער איז צו איר געלאפן. די מוטער בארוהאיגט און טרייסט אים, ער זאל נישט וויינען, "**ווייל באלט קומט שוין משיח...**" ווען מרן מהרי"ד זי"ע האט דאס געהערט האט ער געשיקט זיין משמש זאגן פאר די אידענע אז ס'זאל איר אפילו נישט דאכטן אז אין אזא בהלה און טומעל וועט משיח קומען. משיח וועט קומען מתוך רחמים ורצון...דער שניידער וועט נייען מיט'ן נאדל, דער שוסטער וועט זיצן אויפ'ן שוסטער בענקל...דער סטאלער וועט ארבעטן מיט'ן האמער און זעג... און אזוי יעדער פאכמאן מיט זיין געצייג...און פלוצלונג וועט זיך הערן א געשריי "משיח איז געקומען..."

• "ירושלים של מעלה"

כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע האט אמאהל געזעהן אין חלום, ווי מ'פיהרט אים ארום אין גן עדן העליון, און מ'ווייזט אים די מויערן פון "ירושלים של מעלה". און אויף איינע פון די מויערן שפאצירט ארום אן אלטער מענטש. אויף זיין פראגע ווער יענער מענטש איז? האט מען אים געענטפערט: אז דאס איז רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע, וואס האט געשוואוירן אז ער וועט נישט אראפ גיין פון די מויערן ביז משיח וועט קומען און צוריק אויפבויען דעם בית המקדש!

• דער עיקר-משיח זאל שוין באלד קומען

כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע האט אמאהל געזאגט: "אלע סימנים וואס ווייזן אויף די גאולה שלימה זענען שוין דא—דער עיקר איז אז ער זאל שוין באלד קומען." ביי אן אנדערע געלעגנהייט האט מרן מהר"א זי"ע געזאגט: "**משיח איז שוין גרייט צו קומען יעדער רגע. דער באשעפער זאל העלפן אז ער זאל שוין נתגלה ווערן. ווען מיר וואלטן געוואוסט ווי נאהנט מיר זענען צו ביאת המשיח, וואלטן מיר ארויס געגאנגען מיט די בגדי שבת ויום טוב אין די גאסן און געטאנצט און געזונגען**".

• "א הויך-געשריי פון משיח"

אמאהל האט זיך פארזאמעלט א גאר גרויסער עולם ביי **כ"ק מרן מהר"י מבעלזא זי"ע**, און דער גבאי רבי פנחס האט זיך פרובירט צו מאכן ארדענונג צווישן דעם עולם, אז אפילו זיינע געשרייען האבן נישט געהאלפן און דער געדראנג איז געווען גאר שווער. ביז מרן זי"ע האט געגעבן א געשריי און געמאכט ארדענונג צווישן עולם. צווישן די אנוועזענדע איז אויך געווען א פראפעסער פון וויען. האט אים מרן זי"ע געזאגט: זעה זעה! די געשרייען פונעם גבאי האבן גארנישט געהאלפן און קיינער הערט אים נישט צו. נאר אז איך געב א געשריי, אנטלויפט מען. על אחת כמה וכמה ווען משיח וועט קומען און ער וועט געבן א הויך-געשריי, וועלן אלע פעלקער פון די וועלט אנטלויפן אין די לעכער."

• ולירושלים עירך "ברחמים" תשוב

דער מנהג ביי **כ"ק מרן מהר"ש זי"ע**, איז געווען אז ווען איינער פון זיינע קינדער איז ל"ע נישט געזונט געווען, האט מען דאס קינד אריינגעברענגט מיט'ן בעטל אין זיין צימער, ביז ער איז געזונט געווארן. אמאהל איז הרה"ק רבי אלעזר דער בכור פון מרן זי"ע, קראנק געווארן. און מ'האט אים אריינגעברענגט מיט'ן בעט אין צימער פון מרן זי"ע. אינמיט'ן די נאכט איז זיין פאטער צוגעגאנגען צום בעט, זעהן אויב ער שלאפט שוין. רבי אלעזר האט פארשטאנען אז ווארשיינליך האט מרן זי"ע עפעס א באהאלטענע זאך, וואס ער וויל נישט אז ער זאל זעהן. האט ער זיך געמאכט ווי ער שלאפט.

<<<<<<<

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מַיין שַׁבָּת אוֹצָר

<<<<<<

פלוצלינג זעהט ער ווי זיין פאטער זיצט ביים טיש איינגעבויגן מיט'ן קאפ, און ס'קומט אריין אין צימער א גאר הויכער מענטש אנגעטוהן אין אנדערע סארט קליידער. ער דערנעהנטערט זיך צו מרן ז"ע און זאגט אים עפעס אריין אין אויער, אזוי ווי איינער וואס פארלאנגט עפעס. אבער מרן ז"ע האט זיך נישט וואוסנדיג געמאכט, און געבליבן זיצן אויף זיין ארט מיט א פלאמעדיגע געזיכט. אבער יענער מענטש גיט נישט אויף. ער בויגט זיך נאכאמאהל צו און רעדט אריין אין אויער. אבער אויך דאס מאהל האט זיך מרן ז"ע נישט צוטון געמאכט פון אים. אזוי האט זיך דאס איבער גע'חזר'ט עטליכע מאהל, ביז יענער האט זיך אויפגערעגט, און מיט א צארן פארלאזט דעם צימער, צוקלאפנדיג די טיהר אונטער זיך. פון גרויס באגייסטערונג האט זיך דער געזונט צושטאנד פון רבי אלעזר פארערגערט, ביז זיין פאטער האט אים געפרעגט פארוואס ער שפיהרט זיך שלעכט? האט ער דערציילט אלעס וואס ער האט געזעהן אינמיט'ן די נאכט, אז פון יענע פארכטיגע ערשיינונג, האט אים אנגעכאפט א ציטער און א שרעק. האט אים מרן ז"ע בארואיגט און געזאגט, אז ער זאל נישט ציטערן, און אים דערציילט די גאנצע געשעהעניש: יענער איז נישט געווען קיין אנדערע ווי דער ס"מ (שטן) אליין. ער האט מיר געוואלט איינרעדן אז יעצט איז א פאסיגע צייט וואס טרעפט זיך זייער ווייניג אז משיח זאל קומען. און אין הימל ווארט מען נאר אויף מיין צושטימונג. איך האב אבער נישט צוגעשטימט צו דעם. ווייל אויב משיח וואלט יעצט געקומען, וואלט דאס געווען מיט גרויסע צרות און ווייטאג, און מ'וואלט געטרעטן דאך אין אידיש בלוט ביז צו די קניען, און מיר זענען דאך מתפלל: ולירושלים עירך "**ברחמים**" תשוב,—משיח זאל קומען נאר דורך רחמים און חסדים.

• א ישועה דורך א פראסטער מענטש...

דער בילגורייא רב ז"ע שרייבט: מוצש"ק פ' בלק תש"ו לפ"ק האב איך געפרעגט דעם ברודער שליט"א [מרן מהר"א ז"ע], אויב ס'איז רעכט וואס מ'זאגט נאך אין זיין נאמען אז ס'איז מעגליך אז די גאולה העתידה זאל זיין דורך א פשוט'ער מענטש. האט ער מיר געענטפערט, איך האב נאר דערציילט זאכן וואס איך האב געהערט פון טאט'ן ז"ל, [כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע], וועגן אן ענין פון א ישועה כללית, אז צומאהל דארף די ישועה קומען דורך א פראסטער מענטש, אזוי ווי מיר געפונען אז די אידן האבן געהאט א גרויסע ישועה דורך גיחזי ובניו. אבער דער שמועס איז נישט געווען וועגן די גאולה העתידה. *(פרשת מרדכי)*

מאוצרות הצדיקים

משיח'ס טאג

• משיח וועט פלוצלינג אנקומען

דער פסוק (מלאכי ג') זאגט: "**ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים, ומלאך הברית אשר אתם חפצים**",—אז משיח וועט פלוצלינג אנקומען.

אמאהל ערב שבת נאכמיטאג ווען הרה"ק רבי מענדל'ע מרימנוב זצוק"ל איז געווען אין די שטאט לעמבערג, האט ער געשיקט זיין גבאי זעהן צו די אידן זענען שוין גרייט צום שבת, איז דער גבאי צוריק געקומען זאגנ'דיג, זיי זענען נאכנישט גרייט, זיי זענען נאך שטארק פארנומען מיט די ארבעט, און זיי זאגן אז ס'איז נאך דא אסאך צייט ביז שבת. אינמיטן רעדן האט זיך דער פייפער צובלאזן אלס סימן אז ס'ווערט שוין שבת, און יעדער האט זיך גענומען יאגן, און אלע געשעפטן זענען פארשלאסן געווארן, שבת מלכתא איז אנגעקומען. האט דער רבי ר' מענדל'ע געזאגט צו זיין גבאי, ווען משיח וועט קומען, וועט דאס אויסזעהן פונקט ווי ערב שבת אין לעמבערג, יעדער וועט זיין פארנומען מיט זיינע געשעפטן, און פלוצלונג וועט מען הערן דעם שופר של משיח.

• "משיח וועט קומען בהיסח הדעת"

אמאהל ווען הרה"ק רבי אהרן טשערנאבילער ז"ע איז געגאנגען שב"ק אין בית המדרש דאווענען מנחה, האבן זיך קינדער געשפיעלט און געווארפן שטיינדלעך איינער אויפ'ן אנדערן און איין שטיינדל האט אנגעריהרט דעם שפיץ פון זיין שטריימל. האט הרה"ק רבי אהרן זיי גע'מוסר'ט אז ס'פאסט נישט פאר אזעלכע ווארילע קינדער צו שפיעלן מיט שטיינער בשעת ווען דער ציבור דאווענט שוין מנחה. דערנאך האט ער געזאגט פאר זיינע חסידים אזוי: דוד המלך זאגט אויפ'ן זמן הגאולה (תהלים קכו:ב): "אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה". וואס איז דער פשט פונעם "שחוק פינו"? נאר אין די פריער'דיגע דורות פון די תנאים, אמוראים, די גאונים, ראשונים און ואחרונים מלאכי מעלה, איז משיח נישט געקומען, און אצינד וועט משיח קומען צו אזעלכע נערים, פון דעם אליין וועט זיין א גרויסער "שחוק",—א געלעכטער אויף די וועלט. און ער האט ערקלערט די גמרא (סנהדרין צז.): "שלשה באין בהיסח הדעת, אלו הן, משיח, מציאה, ועקרב". בשלמא א מציאה און אן עקרב קומען בהיסח הדעת פארשטייט מען, אבער ווי אזוי וועט משיח קומען בהיסח הדעת, ווען מיר ווארטן דאך אויף משיח יעדן טאג. "אחכה לו בכל יום שיבוא".

נאר ס'איז באקאנט אז פונקט אזוי ווי אידן ווארטן אויף משיח ער זאל שוין קומען, אזוי ווארט משיח צדקנו שטענדיג אנטפלעקט צו ווערן פאר כלל ישראל, און אין יעדן דור שיקט מען משיח צו זעהן אויב דער דור איז פאסיג אים מקבל צו זיין אדער נישט, און ווען ער ענטפערט "יא", ווארט ער פאר א צייכן פון הימל ער זאל נתגלה ווערן, און אזוי לאנג ווי ער האט נישט באקומען פון הימל דעם 'צייכן' איז א סימן אז די צייט איז נאכנישט געקומען.

בעקבתא דמשיחא, ווען דער באשעפער שיקט דעם מלך המשיח צו זעהן אויב דער דור איז ראוי מקבל צו זיין משיח? און ווען ער וועט זעהן דעם פני הדור, וועט ער טראכטן צו זיך, אז זיכער האט דער באשעפער נישט געמיינט אז איך זאל נתגלה ווערן פאר אזא דור שפל, אבער ווען ס'וועט קומען די ריכטיגע צייט וועט אים דער באשעפער הייסן נתגלה ווערן, ווען ס'איז אים בכלל נישט געקומען אויפ'ן געדאנק, און ער האט אפילו נישט געטראכט, אז ער דארף דווקא אצינד נתגלה ווערן, פאר אזא דור. דאס איז פשט "משיח יבוא בהיסח הדעת",—בהיסח דעתו פון משיח, ווייל ווען ער וועט זעהן דעם פני

<<<<<<

‹‹‹‹‹‹

הדור וועט ער זיין זיכער אז זיי זענען נישט ראוי אויסגעלייזט צו ווערן, און דער באשעפער וועט אים נישט הייסן נתגלה ווערן פאר אזא דור, און דייקא דעמאלט וועט מען הערן דעם קול מבשר, וואס וועט אונז אנצוזאגן די בשורת הגאולה במהרה בימינו אמן.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א - ח' כסליו תשס"ב)

• פארנומען על המחיה ועל הכלכלה

• הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זי"ע: די גאונים האבן זיך געמאטערט מיט'ן גאנצ'ן כח צו ברענגען משיח, און האבן דאס נישט באוויזן, די ראשונים האט געוואלט אויפהייבן די אידן צו א הויכע מדריגה אז זיי זאלן זיין ראוי אז משיח זאל קומען, און האבן אויך נישט מצליח געווען, איך מיין אז משיח וועט קומען ווען די אידן וועלן זיין פארנומען על המחיה ועל הכלכלה, זייער קאפ וועט זיי בכלל נישט זיין אריינגעטועט אין די זאכן, און אינמיטן די ארבעט וועט מען הערן דעם תקיעה פון 'שופר של משיח'.

• "משיח'ס מתנה ביי אים אין שטוב"

די שטוב פון אפטער רב זי"ע איז שטענדיג געווען אפען פאר יעדן, און ער אליין האט זיך אפגעגעבן מיט די געסט און זיי דערלאנגט פון אלעם גוטס. אמאהל איז אריינגעקומען א פושע ישראל און געבעהטן צו עסן, האט אים דער אפטער רב דערלאנגט צו עסן, אים געברענגט וואסער צו וואשן די הענט, און געבעהטן ער זאל מאכן א ברכה. אבער דער גאסט האט בשום אופן נישט געוואלט, נאר געגעסן אהן א ברכה. האט אים דער אפטא רב דן געווען לכף זכות, אז ער איז זיכער אויסגעהונגערט און ער קען זיך נישט מצמצם זיין צו מאכן א ברכה. נאכ'ן עסן האט אים דער אפטא רב געבעהטן ער זאל בענטשן, אבער ער האט נישט געוואלט, און פארלאזט די שטוב אהן צו בענטשן. דער אפטער רב זי"ע האט געהאט גרויס עגמת נפש, און זיך געמאכט א חשבון הנפש, מיט וואס ער האט זיך פארזינדיגט, אז צו אים אין שטוב איז אריינגעקומען אזא פושע ישראל. ער האט געעפנט א תהלים'ל צו זעהן א סימן מן השמים וואס ער דארף מתקן זיין. און געעפענט צום פסוק (תהלים עו:יב) "יובילו שי למורא". האט ער זיך זייער געפרייט און ערקלעהרט: ווען משיח וועט קומען וועט ווערן א רעש, אלע אידן וועלן מפשפש זיין במעשים, און מיט ריינע הערצער וועט משיח אונז פיהרן קיין ירושלים עיר הקודש. די מלכי אומות העולם וועלן זעהן אז מלך המשיח איז דא, וועלן זיי זוכן א מתנה צו קענען שיקן פאר משיח. און זיי וועלן באשליסן אז די שענסטע מתנה צו שיקן פאר משיח איז א איד. איי ווי קען מען אצינד טרעפן א איד, אלע אידן זענען דאך ארויף קיין ירושלים. נאך לאנגע זוכענישן וועלן זיי טרעפן אין א שענק א שיכור'ן פושע ישראל, און זיי וועלן אים פרעגן: "וואס זוכסטו דא, משיח איז דאך געקומען?" אבער זייענדיג אריינגעטועט אין הבלי עולם הזה, וועט ער נישט וועלן הערן פון משיח. וועלן אים די מלכי אומות העולם אנכאפן און מיט כח ברענגען צום מלך המשיח. און משיח וועט זיך זייער פרייען מיט די מתנה,

אז נאך א איד וועט נתקרב ווערן צום באשעפער. נו! האט דער אפטא רב א אויסגעפיהרט, זאל איך זיך נישט פרייען, אז איך האב זוכה געווען אז משיח'ס מתנה זאל זיין ביי מיר אין שטוב".

• "נישט שפירן א געשמאק פון גלות"

דער "מאור עינים", הרה"ק רבי נחום טשערנאבלער זי"ע, האט אמאהל גענעכטיגט אין א דארף. אינמיט'ן די נאכט ווען ער האט געפראוועט תיקון חצות מיט גרויס געוויין, האבן זיך די שטוב מענטשן אויפגעוועקט. דער פשוט'ער בעל הבית, נישט פארשטייענדיג וואס דאס איז חורבן בית המקדש, פרעגט פון הרה"ק רבי נחום פארוואס ער וויינט? האט דער צדיק געענטפערט אז ער וויינט אויפ'ן חורבן ביהמ"ק, אבער דער בעל הבית האט דאס נישט פארשטאנען, ביז דער צדיק האט אים געגעבן צו פארשטיין אז ס'איז אמאהל געווען א בית המקדש, און ס'איז חרוב געווארן און מיר ווילן אז ס'זאל צוריק אויפגעבויעט ווערן כדי צו קענען צוריק גיין קיין ארץ ישראל. דער בעל הבית קוקט אים אהן און פרעגט: "וואס איז שלעכט דא. וואס דארף מען גיין קיין ארץ ישראל?" פרעגט אים דער צדיק, "אז משיח וועט קומען ווועסטו נישט וועלן מיטגיין קיין ארץ ישראל"? טראכט דער בעל הבית און זאגט: "ווייסטו וואס איך וועל זיך אדורך שמועסן מיט מיין ווייב". און באלד קומט ער צוריק און זאגט: "מיין ווייב זאגט אז מ'קען נישט דא איבער לאזן די קיהען און שעפעלעך, מ'קען נישט גיין!" זאגט דער צדיק ווייטער, "און דיר איז אזוי גוט דא, דו האסט נישט קיין צרות פון די גוים"? ענטפערט ער, "יא אוודאי! זיי זענען רשעים זיי זוכן מיך צו בא'גנב'ענען און ווער רעדט נאך פונעם שלעכט'ן פריץ"! זאגט אים דער צדיק: "גיי דערציייל דאס פאר דיין ווייב". באלד קומט ער צוריק: נו! די ווייב זאגט, גערעכט, אבער בעסער זאלן די גוים מיט'ן פריץ גיין קיין ארץ ישראל און מיר וועלן בלייבן דא". האט דער הייליגער "מאור עינים" אויסגעפיהרט: "ס'איז גרינגער ארויס צו נעמען א איד פון גלות ווי דעם גלות פון א איד", און דעריבער האט דער באשעפער געהייסן משה רבינו ער זאל שנעל ארויס נעמען די אידן פון מצרים אז זיי זאלן נישט שפירן א געשמאק און א טעם אין מצרים".

• "גרייט אויף משיח"

ווי באקאנט פלעגט דער 'ישמח משה', ארויסקוקן יעדע רגע אויף משיח. יעדעס מאהל וואס ער האט געהערט עפעס א גערודער אינדרויסן, האט ער געפרעגט, "ער איז שוין דא?" איידער ער איז געגאנגען שלאפן, האט ער געבעהטן דעם משמש ער זאל אים אויפוועקן ווען ער הערט דעם מינדעסטן גערודער. גאנץ חודש ניסן און חודש תשרי איז ער געשלאפן מיט אלע קליידער אויסער די שיך, ווייל אין די גמרא איז דא א מחלוקת צו אין חודש ניסן קומט משיח אדער אין חודש תשרי, און ער האט געוואלט זיין גרייט אים אקעגן צו גיין באלד ווי ער וועט אנקומען...

•"האבן גרייט וויין פאר די נסכים..."

דער 'ישמח משה' האט געבעהטן פון א איד וואס האט געהאט א ווייגארטן ער זאל מאכן א ספעציעלער וויין, וואס נאר אידן האבן געשניטן און געפרעסט די טרויבן, כדי ער זאל האבן גרייט וויין אויף די נסכים ווען משיח וועט קומען. יעדן ערב פסח פלעגט דער 'ישמח משה' נעמען מצות, א פלאש וויין, מיט א כוס, און אריינגעלייגט די אלע זאכן אין א קארב און צוגעבונדן צו זיין שטעקן, און געלייגט אויף די אקסלען. אזוי איז ער געשטאנען

‹‹‹‹‹‹

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

<<<<<<<

ביים פענצטער און ארויסגעקוקט אויף די גאולה, ווארטנדיג צו הערן דעם שופר של משיח...

• "משיח קומט דאך שוין אט-אט",

דער 'ישמח משה' האט געוואוינט אביסל ווייט פון זיין שוהל, אוף די עלטער ווען ס'איז אים געווארן שווער צו גיין, האט א איד אים אנגעבאטן צו פארקויפן זיין הויז וואס איז געווען נאענט צו די שוהל. אויך איז דאס הויז פונעם 'ישמח משה' געווען ענג און אומבאקוועם פאר'ן גרויסן עולם וואס ער האט געדארפט אויפנעמען. אבער דער 'ישמח משה' האט בשום אופן נישט געוואלט הערן פון קויפן א הויז אין גלות. "משיח קומט דאך שוין אט-אט", האט ער גע'טענה'ט, "און אין ארץ ישראל וועל איך שוין האבן א הויז וואו צו וואוינען!"

• גרייט צו די עבודה

הגאון רבי נתן אדלער זצ"ל, איז געווען א כהן מיוחס, און גע'דוכן'ט ברכת כהנים יעדן טאג. ער פלעגט זאגן אז ער קוקט שוין אזוי ארויס אויפ'ן טאג ווען ער וועט קענען טוען די עבודה אין בית המקדש, און ער איז שוין גרייט צוצוטרעטן צו די עבודה באלד ווען משיח וועט קומען, ווייל ער איז בקי אין אלע הלכות.

• אמאליגע אידענעס ...

ווען הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל האט אלס בחור געגעסן "טעג", אין אונגארין, האט ער בייגעוואוינט אמת'ע אמונה פשוטה פון א פשוט'ע אידענע. די פרוי האט געזאגט פאר אירע קינדער: "היינט האב איך געקאכט לינזן, און מארגן, אויב ח"ו, איך וויל נישט אויפ'ן מויל ברענגען, משיח וועט נאכנישט דא זיין, וועל איד מאכן בעבלעך." אזוי האבן אמאליגע נשים צדקניות אריינגעלייגט אמונה פון ביאת המשיח אין זייערע קינדער נאך פון די פריסטע יוגנט.

• "מ'וועט זוכה זיין צו תשובה שלימה"

• "**תפארת שלמה**": דער לעצטער דור איידער משיח וועט קומען, וועט אויך זוכה זיין צו תשובה שלימה. דאס איז מרומז אין פסוק, (נצבים כט:כא-ל:ב) "**ואמר הדור האחרון**"... און ווייטער שטייט "**ושבת עד ה' אלקיך**".

• "זיך אפלערנען פון די מורישקע"

ווען משיח וועט קומען בב"א, וועלן די רשעים זאגן צום באשעפער: לאז אונז אפ און מיר וועלן תשובה טוען. וועט זיי דער באשעפער ענטפערן: איר האט זיך געדארפט אפלערנען פון די מורישקע, זי האט נישט קיין פאליציאנט, קיין הערשער נאר אלעס טוהט זי אליין מיט איר חכמה. *("מדרש שוחר טוב" משלי)*

• "נאך מערר ניסים לעתיד לבוא"

• **מדרש ויושע:** משה רבינו האט געזאגט צו די אידן, איהר האט די נסים, גבורות און נפלאות וואס דער באשעפער האט אייך געטוען? מעהר און מעהר וועט ער אייך טוען לעתיד לבוא ווען משיח וועט קומען!

• "די צעהן שבטים פון סמבטיון"

ווען משיח וועט קומען וועלן די אידן פון שבט יהודה און שבט בנימין גיין צו די צעהן שבטים וואס געפונען זיך אויף די אנדעדע זייט פונעם סמבטיון טייך און זיי ברענגען, כדי אלע צוזאמען זאלן זוכה זיין צו די טעג פון משיח צדקנו און חיי עולם הבא. *(ילקוט שה"ש)*

• "אלעס פונעם כח הבעש"ט הק'"

• **הרה"ק רבי מאטעלע טשערנאבלער זי"ע:** "ביז ביאת משיח ווען א איד אפילו אין טיעף דייטשלאנד וועט געבן א אמת'ן קרעכץ, איז דאס אלעס נאר פונעם כח פון הייליגן בעל שם טוב".

• "א קלאפ אין טירר"

דער חפץ חיים זצ"ל האט זיך שטארק אפגעגעבן מיט'ן לערנען סדר קדשים, וואס רעדט וועגן הלכות וואס זענען נוגע בזמן הבית. וויבאלד ער איז געווען א כהן, האט ער געוואלט זיין גרייט צוצוטרעטן צו די עבודה איו בית המקדש באלד ווען משיח וועט קומען. ער פלעגט זאגן אז די הלכות זענען פונקט אזוי וויכטיג ווי הלכות איסור והיתר, וויבאלד מיר גלויבן אז יעדער מינוט קען משיח קומען. ער האט געזאנט דערויף א משל: אויב א מענטש איז נישט געזונט ל"ע, אוןווארט אז א דאקטאר זאל אים קומען היילן, שפרינגט ער אויף יעדעס מאהל וואס ער הערט א קלאפ אין טיהר, האפנ'דיג אז דער דאקטאר איז שוין דא. אפילו ווען ער זעהט אז ס'איז נישט דער דאקטאר, ווארט ער ווייטער אומגעדולדיג, און ביים פאלגענדן קלאפ לויפט ער נאכאמאהל זעהן צו דאסמאהל איז דאס אפשר יא דער דאקטאר. אזוי ווארטן מיר אויך אויף משיח'ן שוין באלד צוויי טויזנט יאהר ער זאל קומען אויסהיילן אונזערע נפשות. פיהל מאל האבן מיר שוין געהערט א "קלאפ אין טיר", מיינענדיג אז משיח קומט אט-אט צוגיין, און מיר זענען אנטוישט געווארן. דאך טאהרן מיר נישט פארליהרן אונזער האפענונג, נאר ווייטער ווארטן אויפ'ן אמת'ן קלאפ ווען ער וועט קומען צוגיין בב"א.

• "אחדות" שלעפט ארויס פון גלות!

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (ויחי מט:א). "**האספו**",—וועגן דעם ענין פון זיך צונויף זאמלען און זיך האלטן באחדות, "**ואגידה לכם**",—וועל איך אייך דערציילן, "**את אשר יקרא אתכם**",—דאס וועט אייך ארויסרופן פונעם ביטערן גלות "**באחרית הימים**",—אין די טעג פון משיח. "**אחדות**" איז די איינציגסטע מיטל צו ווערן ארויס געשלעפט פון גלות! *(הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע)*

• "אייזערנע הערצער, קופערנע קעפ, און גלאזערנע אויגן..."

הרה"ק רבי נחום מראחמיסטקיווקא זצוק"ל האט דערציילט: ווי באקאנט האט אין שטוב פונעם "מאור עינים" פון טשערנאביל זי"ע געהערשט א גרויס ארעמקייט. אמאהל פאר'ן יום טוב פסח איז נישט געווען אין שטוב קיין געלט אויף צרכי יום טוב. פלוצלונג איז אנגעקומען אן אומבאקאנטער איד, ר' משה, און געברענגט א גאנצן וואגן אנגעפוהלט מיט אלע צרכי יום טוב, און פארשאפט פאר'ן "מאור עינים" גרויס הרחבת הדעת. אלס אן הכרת הטוב האט דער 'מאור עינים' געזאגט פאר ר' משה אז ער קען אים בעהטן וואס ער וויל. האט ר' משה געענטפערט: ס'פעהלט אים ב"ה גארנישט. ער האט פרנסה בשפע, נחת פון די קינדער, ער וויל אבער, דער רבי זאל אים זאגן ווען משיח צדקינו וועט קומען? האט דער "מאור עינים" געזאגט: דו בעהטס פון מיר

>>>>>>>

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

מַיין אוֹצָר... שבת חזון... תשעה באב...

<<<<<<<

זייער א שווערע זאך, אבער אזוי ווי איך האב דיר צוגעזאגט, קען איך דיר זאגן, אז אין מיינע צייטן וועט ער נישט קומען אויך נישט ביי מיינע קינדער און אויך נישט ביי מיינע אייניקלעך אפשר וועט ער קומען ביי מיינע אור אייניקלעך. און הרה"ק רבי נחום האט אויסגעפיהרט: איך בין שוין אן אור אייניקל, און משיח קען שוין קומען, אבער מ'זאל וויסן אז מ'וועט דארפן האבן **'קופערנע שטערנ'ס, גלעזערנע אויגן, און אייזערנע הערצער', צו קענען זיך האלטן איידער משיח וועט קומען"**. *(אוצר ישראל)*

• די גאולה אין שנת כת"ר

אין שנת תרי"ט איז געווען ביי אידן א שטארקע 'שמועה', אז אין די קומענדיגע יאהר - שנת כת"ר - גייט שוין זיין די לאנג-ערווארטעטע גאולה און משיח גייט קומען, און מענטשן האבן געטראפן דערצו פארשידענע רמזים אין תנ"ך אז זיכער גייט משיח קומען אין דעם יאהר. די 'אמונה' האט זיך אזוי שטארק צושפרייט צווישן דעם המון-עם, אז ס'איז געווען אסאך סוחרים וואס האבן אויפגעהערט צו האנדלען, און בעלי-מלאכה האבן אויפגעהערט צו ארבעטן, זאגנדיג אז ס'פעהלט שוין נישט אויס צו ארבעטן און האנדלען, ווייל משיח קומט דאך שוין צו גיין, און אלע וועלן ארויף גיין קיין ארץ ישראל ווי מ'וועט האבן אלעס גוט'ס. הרה"ק רבי אליעזר פון דז'יקוב זי"ע האט דאס אלעס צוגעזעהן, און ער האט מורא געהאט אז אויב די גאולה וועט זיך ח"ו אביסל פארזוימען און משיח וועט נישט קומען אין דעם יאהר, וועלן זיך אידן מייאש זיין פון די גאולה ח"ו, און וועלן שוין נישט גלייבן אין ביאת המשיח. ווען ס'איז געקומען סוכות פון שנת כת"ר, ווען רבי אליעזר'ל איז געזיצן אין זיין סוכה מיט זיינע חסידים, האט ער זיך פלוצלינג שטארק צופייערט און געזאגט: "איך גלייב באמונה שלימה בביאת המשיח, און איך ווארט אויף אים יעדן טאג אז ער זאל שוין קומען, אבער איך שווער יעצט אז אין שנת כת"ר - וועט ער נישט קומען...". אלע חסידים וואס האבן דאס געהערט האבן זיך שטארק דערשראקן הערנדיג די מורא'דיגע ווערטער וואס זענען געזאגט געווארן מיט א געוואלדיגע התלהבות, אבער שפעטער האט ער זיי בארוהאיגט און ערקלעהרט אז ער האט דאס געמוזט טוהן כדי צו ראטעווען דער 'המון-עם' פון צו כופר זיין ח"ו אין ביאת המשיח. *(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבעלזא - שיחת קודש סיון תש"ס)*

• די גאולה אין שנת תרס"ו

אין שנת תרס"ו איז נאכאמאל געווען אויפ'ן וועלט א גרויסע התעוררות און הכנה צו ביאת המשיח. מענטשן האבן געגלייבט אז אין דעם יאהר וועט משיח זיכער קומען. מ'דערציילט, אז דער הייליגע שיניאוואער רב זי"ע, האט עטליכע יאר פאר זיין פטירה [אין שנת תרנ"ט], שוין געזאגט אז ער שפיהרט אז משיח וועט קומען ביז שנת תרס"ו. און ער האט געזאגט א רמז דערויף: "בווין תתקטר",

תרס"ו איז צוזאמען געשטעלט פון אסאך ווי"ן [ת"ר - 600, ס' - 60, ו' - 6], ווייל אין דעם יאהר וועט זיין 'תתקטר' - אידן וועלן זיך אנקניפן צום באשעפער דורכדעם וואס משיח צדקנו וועט קומען. און ער האט זיך דעמאלט אויך אויסגעדרוקט פאר זיינע נאנטע: "ברוך ה', אז מיר זענען שוין אריין געגאנגען אין דער 'שבוע שבן דוד בא' [די 'שמיטה' פון משיח]", ווייל ס'איז געווען דעמאלט זיבן יאהר פאר שנת תרס"ו.

• "זארג נישט, 'גוטע אידן' וועלן שוין זארגן

אמאל איז געווען א פשוט'ע דארפסמאן וואס האט געהערט וויאזוי מענטשן רעדן מיט גרויס התרגשות איבער די גאולה און ביאת המשיח וואס גייט זיין שנת תרס"ו, און אז מ'גייט שוין ארויפגיין קיין ארץ ישראל. איז ער געגאנגען צו הרה"ק רבי משה פון ראזוודאוו זי"ע און זיך אפגערעדט: "אויב איך וועל דארפן ארויף גיין קיין ירושלים מיט משיח'ן, וואס וועט זיין מיט אלע מיינע בהמות און עופות?" האט אים רבי משה ראזוודאוו'ער זי"ע געענטפערט בדרך צחות: "זארג זיך נישט, 'גוטע אידן' וועלן שוין זארגן פאר דיר אז משיח זאל נישט קומען...". מיר האפן אז היינט איז שוין נישט דא אזעלכע 'גוטע אידן', און משיח וועט אונז שוין קומען אויסלייזן בקרוב... *(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבעלזא - סעודה ג' פ' דברים תשנט; שיחת קודש סיון תשס)*

• אוועקגעבן די שיך דערנענטערט די 'גאולה'...

איינע פון די חסידים פון כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע איז געקומען צו פאהרן קיין בעלזא אויף שבועות, און זייענדיג דארט האט ער באמערקט אן ארימאן וואס גייט מיט צוריסענע שיך. האט דער חסיד שנעל אויסגעטוהן זיינע אייגענע שיך, און דאס געטוישט מיט די שיך פונעם ארימאן... ווען מרן מהרי"ד זי"ע האט געהערט פון די מעשה, האט ער שטארק הנאה געהאט דערפון, און ער האט געזאגט אז דאס איז שוין מרומז אין מגילת רות [וואס מ'לייענט שבועות], ווייל ס'שטייט אין פסוק (ד: ז): "וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ..." און בדרך רמז קען מען טייטשן אזוי: "על הגאולה", איין מעלה פון צדקה איז, אז דאס איז מקרב די גאולה, אזויווי ס'שטייט אין גמרא (בבא בתרא י:א); "ועל התמורה", נאך א מעלה האט די מצוה פון צדקה, אזויווי חז"ל זאגן (שבת קנא:) אז א מענטש זאל געבן צדקה ווייל "גלגל הוא שחוזר בעולם", דאס ארימקייט דרייט זיך ארום און גייט אריבער פון איין מענטש צום צווייטן; און דערפאר זאגט דער פסוק ווייטער: "שלף איש נעלו ונתן לרעהו", ער זאל אויסטוהן זיינע שיך און זיי געבן פאר זיין חבר דער ארימאן, און אזוי וועט ער מקרב זיין די גאולה און ניצול ווערן פון די 'תמורה'... *(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבעלזא - סעודה ב' פ' שמות תשמה)*

• די ברכות וואס מ'וועט מאכן ווען משיח וועט קומען

ס'איז אינטערעסאנט וואס דער פוסק-הדור הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שרייבט אין א תשובה, די 4 ברכות וואס מיר וועלן מאכן בקרוב ווען משיח צדקינו וועט קומען: א) **"ברוך...חכם הרזים"**,—וויבאלד ס'וועלן זיכער זיין דארט אריבער 600,000 אידן. ב) **"ברוך...שחלק מחכמתי ליראיו"**. ג) **"ברוך...שחלק מכבודו ליראיו"**. ד) **ברוך..."שהחיינו"**. *(שו"ת מנחת שלמה סימן צא, אות ה')*

יה"ר שיבנה בית המקדש במהרה בימינו. אמן

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

שבת קודש מאוצרות רבוה"ק

א בעקיטשע

חשיבות הבעקיטשע / בעקיטשע מיוחד לכבוד שבת / חינוך
בעקיטשע חדש / בעקיטשע עם סטראקעס / בגדי לבן / אבנט

• חשיבות הבעקיטשע

דער מנהג איז אז אין שבתות און ימים טובים גייט מען אנגעטוהן מיט א לאנגע זיידענע חשובע מלבוש וואס מ'רופט א 'בעקיטשע'. אויך די בחורים פונעם טאג וואס זיי ווערן בר מצוה הייבן אהן צו גיין מיט א בעקיטשע, שבת און יום טוב".

• באנייען א נייע בעקיטשע

כ"ק מרן מהר"א זי"ע, האט זייער ווייניג באנייט א נייע 'בעקיטשע', און געווענליך האט מרן זי"ע באנייט א נייע בעקיטשע יעדעס יאהר לכבוד פסח.

מרן זי"ע האט מקפיד און מחמיר געווען נישט צו באנייען א נייע מלבוש אין חול המועד פסח, צוליעב די ספירה טעג, ווען מ'באנייט נישט קיין קליידער דעמאלט. און מרן זי"ע האט מדקדק געווען צו באנייען און אהנטוהן די נייע בעקיטשע [און אויך אנדערע נייע מלבושים] אויף די ערשטע נאכט פון פסח.

אויך צו די חתונה פון בן חורגו הרה"צ ר' אברהם פאלאק מבערגסאס, האט מרן זי"ע געהייסן פאר זיין שוואגער ר' שמעון קליין ער זאל פאר אים אויך מאכן א נייע בעקיטשע [און מרן זי"ע האט געזאגט פאר ר' שמעון אז ער קען פאר זיך אויך מאכן א נייע בעקיטשע ווייבאלד ער איז געווען אביסל פארמישט אינעם שידוך]. און מרן זי"ע האט געזאגט, אז מזאגט נאך פון פריער'דיגע צדיקים אז אין הימל לאכט מען ווען איינער מאכט חתונה א קינד אדער א קרוב משפחה, און כאפט נישט אריין צו מאכן אויך פאר זיך א נייע מלבוש.

הרה"ח ר' משה הכהן גראס פון גענף איז געקומען ווינטער שנת תש"ח [ביי די מלחמה אין ארץ ישראל] דאס ערשטן מאהל קיין ארץ ישראל מקבל זיין פני קדשו פון כ"ק מרן מהר"א זי"ע. האט ער באמערקט אז מרן זי"ע גייט אנגעטוהן מיט אן אלטע גענוצטע בעקיטשע, מיט לאטעס דערויף. ס'האט אים זייער וויי געטוען דערמאנענדיג זיך תפארת גדולתו פון מרן זי"ע זיצנדיג בימים כתיקונם, על כסא מלכותו אין די שטאט בעלזא. איז ער געגאנגען קויפן א שטיק זיידענע סחורה, כדי צו לאזן נייען א נייע בעקיטשע פאר מרן זי"ע, און ער האט באשטעלט א שניידער ער זאל קומען אין שטוב פון מרן זי"ע כדי צו נעמען די מאס. ווען ער האט דאס דערציילט פאר מרן זי"ע און געבעהטן רשות, אז דער שניידער זאל קומען נעמען די מאס. האט אים מרן אנגעקוקט מיט וואונדער און אים געזאגט: "איך פארשטיי דיך נישט, יודיש בלוט גיסט זיך אויף די בערג, וועל איך יעצט מאכן מלבושים.

אויך אין די לעצטע יאהרן כמעט ווי מרן זי"ע האט נישט מסכים געווען צו באנייען א נייע בעקיטשע. ווען די בעקיטשע פון מרן זי"ע איז שוין געווארן אלט און אויסגעריבן האט דער גבאי ר' שלום פויגל געבעהטן פון מרן זי"ע ער זאל ערלויבן מ'זאל נייען א נייע בעקיטשע, אבער מרן זי"ע האט נישט געוואלט מסכים זיין, או ווען ר' שלום האט זיך איינגעבעהטן אז די בעקיטשע איז שוין אלט און צעריסן, האט מרן זי"ע געהייסן מ'זאל דאס געבן צו פארעכטן און לייגן לאטעס, און נישט קויפן א נייע בעקיטשע, זאגנדיג: "דער טאטע ז"ל [מרן מהרי"ד זי"ע] איז אויך געגאנגען מיט לאטקעלעך אוף די בעקיטשע".

אין די ענדע נאכדעם וואס ר' שלום האט שטארק איינבעהטן, און געזאגט פאר מרן זי"ע אז דער קהל וועט נאך חושד זיין אז די שטוב מענטשן נעמען די געלטער פאר זיך, האט מרן זי"ע שווער מסכים געווען. און ווען די נייע בעקיטשע איז שוין געווען גרייט, האט מרן זי"ע געהייסן דעם משמש, ער זאל דאס פריער באנייען און גיין אנטוהן דערמיט אכט אמות, און ערשט דערנאך האט מרן זי"ע, אנגעטוהן די נייע בעקיטשע.

(ספר 'הליכות הצדיקים' חלק א' עמוד קצ"א-קצ"ב ותשח"ל)

(פארזעצונג אי"ה)

• דאס געשעפט נישט געווען אפען שבת •

ווען דער גאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל איז געווארן רב אין די שטאט לאדזש, האט ער געמאלדן פאר די איינוואוינער פון די שטאט: "ווילאנג איך וועל דינען דא אלס רב, וועט נישט פארקומען קיין חילול שבת". און אזוי איז טאקע געווען. איינמאהל האט א געוויסער איד ביים עק שטאט, געוואלט עפענען זיין געשעפט אין שבת. האט דער רב דעם קומענדיגן שבת צופרי געגאנגען צופיס צו יענעם געשעפט, ער האט געבארגט א בענקל פון א דערנעבנדיגע הויז, און זיך געזעצט ביים טיהר פון געשעפט. ווען דער געשעפט-

אייגנטומער, איז געקומען עפענען דעם געשעפט, האט ער געזעהן דעם רב זיצן ביים טיהר. האט ער געטראכט, מסתמא האט דער רב א ברית אין איינע פון די הייזער, און ער ווארט אז מ'זאל ברענגען דעם קינד. האט ער דערווייל געווארט, ווייל ס'איז אים אפילו נישט בייגעפאלן צו עפענען זיין געשעפט אין די אנוועזנהייט פונעם רב וואס זיצט און ווארט. נאך א שעה, צוויי און דריי פון ווארטן, האט דער געשעפט-אייגנטומער שוין באלד פארשטאנען פארוואס דער רב האט זיך אנגעשטרענגט אהערצוקומען, און פארוואס דער רב פייניגט זיך צו זיצן דארט אזא לאנגע צייט. זיין הארץ האט אנגעהויבן קלעמען, דערויף וואס דער רב איז זיך אזוי שטארק מצער נאר צוליעב אים. באלד האט ער חרטה געהאט אויף זיינע שריט און ער האט זיך געוואנדן צום רב און געזאגט: "איך פארשטיי שוין זייער גוט דעם רב'ס כוונה. איך זאג צו, אז פון היינט און ווייטער וועל איך מער נישט עפענען מיין געשעפט אין שבת, אבער איך בעהט אז דער רב זאל שוין אהיימגיין עפעס עסן"... *(פארזעצונג אי"ה)*

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

"סגולה לבריאות ולרפואה"

ארויסגעקליבן פון ספר "**והייתם לי סגולה**" ותח"ח להמלקט

• "די עסן וואס מ'האט באהאלטן לכבוד שבת אין אויווען פון כ"ק מרן מהר"ש זי"ע..."

ספר 'דובר שלום' (אות מז) ברענגט: א גדול האט געשריבן, אז ער האט געהערט פון הרה"צ מוה"ר שלמה שיחי' אבד"ק סאסוב, וואס האט געהערט פון זיין זיידע הגה"ק מבעלזא [כ"ק מרן מהר"ש זי"ע] וואס האט געזאגט "**די מאכלים וואס מ'באהאלט אין זיין אויוועז לכבוד שבת קודש זענען מסוגל צו רפואה**".

און רבי שלמה [סאסובער] האט דערציילט: ווען ער איז געווען א אינגל פון ניין יאהר אין בעלזא, האט ער געזעהן, ווי ס'איז געקומען א אינגערמאן פון א שטאט אויף שבת צום זיידן. און ער איז געגאנגען צום שטוב ווי מ'טיילט עסן און געפונען א שיסל מיט קאשי, האט ער אויסגעליידיגט דעם שיסל מיט די קאשי אריין אין זיין זיידענע בעקיטשע, און געזוכט א לעפל, האט די מומע די צדיקית [הרבנית רבקה מרים ע"ה] געזאגט פאר דעם אינגערמאן, פאר א זיידענע בעקיטשע וועל איך געבן א זילבערנעם לעפל, און דער אינגערמאן האט אויפגעגעסן די גאנצע קאשי, און אלע האבן געלאכט. אינמיטן איז דער זיידע אריינגעקומען און געפרעגט וואס דאס געלעכטער איז? האט מען זיך געשעהמט צו זאגן. האט ער מיך [רבי שלמה] געפרעגט? האט איך געזאגט פארוואס מ'לאכט. האט דער זיידע געזאגט "איך קען דעם אינגערמאן ער דארף האבן א רפואה און ער האט גוט געטועז. עכ"ל.

קונטרס "אגרת שפ"ל אד"ם" (זאלקאווא, תרכ"ט) וואס איז געדרוקט געווארן בעילום שם המחבר שרייבט: "פון יונגווייז אהן כאטש איך בין נישט געזונט, פונדעסטוועגן עס איך יעדן שבת ווארעמס וואס איז געווען באהאלטן [חמין הטמונים]. נאר דאס פלייש וואס איז שטארק געקאכט, קען איך נישט עסן, פלעג איך עסן נאר קאלט פלייש. אמאהל בין איך געווען ביים טיש פון מחו' אדמו"ר הגאון הקדוש מאור הגולה אבד"ק בעלזא זצוקלה"ה [כ"ק מרן מהר"ש זי"ע]. האט מרן זי"ע גענומען א שטיקל ווארעם פלייש וואס איז געווען באהאלטן, צוזאמען מיט א שטיקל קאלטע פלייש און מיר געגעבן צו עסן, און ער האט געזאגט לפי תומו פאר די מסובים: "חז"ל זאגן אז דער וואס עסט נישט שבת ווארימס וואס איז געווען באהאלטן [חמין הטמונים], דארף מען אים נאכקוקן (אויב ער איז חלילה נישט קיין מין) דעריבער דארף מען שבת עסן פון יעדן מאכל וואס איז געווען באהאלטן עד כאן.

פון דעמאלט אהן עס איך שוין פלייש. אבער דער וואונדער איז געווען אז כאטש מרן זי"ע פלעגט נישט טיילן פלייש פאר די געסט, אבער פאר מיר האט ער יא געגעבן צוליעב די כוונה, איז זאל עסן פלייש.

(פארזעצונג אי"ה)

♦ לערנען חומש מיט פירש"י ז"ל ♦

ס'זענען געווען צדיקים וואס האבן פארגעלערנט א שיעור אין חומש רש"י פאר זייערע תלמידים יעדן ליל ששי, אדער שב"ק.

הרה"ק בעל '**חקל יצחק**' מספינקא זצ"ל פלעגט יעדן ליל ששי תיכף נאך תפלת מעריב פארלערנען ברבים די גאנצע פרשה פון די וואך חומש מיט רש"י.

אין ספר '**חוט המשולש**' אין א בריוו פון הגאון רבי שלמה איגר זצ"ל שרייבט ער צו איינעם: זאלסט נישט זאגן אז ס'נישט פאר דיין כבוד צו לערנען חומש ביי דיין רבי, ווייל דאס קומט נישט פון גרויס קלוגשאפט, אויב דו וועסט זיך נאכפרעגן וועסטו הערן אז מיין שוואגער הגאון הצדיק אב"ד דפרעשבורג [החתם סופר] לערנט יעדע ליל שבת די סדרה מיט פירוש רש"י מיט די גאנצע ישיבה.

אין ספר '**סדר היום**' (הנהגת מוצ"ש) שטייט: נאך הבדלה זאל מען לערנען די פרשה פון די קומענדיגע וואך, און דאס איז א גוטע שיינער מנהג, און אויך זאל מען לערנען אביסל נביאים וכתובים, ווייל אנפאנג וואך איז גוט צו אנהייבן מיט די דריי לימודים תורה נביאים וכתובים, און ער איז פארזיכערט אז ער וועט מצליח זיין מיט זיין לערנען א גאנצע וואך, און אויך אין אלעס וואס ער טוהט.

אין ספר '**כף החיים**' לרבי חיים פלאגי זצ"ל, (סי' ל"א נ"ד) שטייט: ווער ס'האט א קלוגע הארץ און פארשטייט, איז גאר גוט ער זאל לערנען מוצאי שב"ק חומש מיט פירוש רש"י והרא"ם פון די וואכעדיגע פרשה, כדי ער זאל דאס האבן פאר א גוטן סימן פאר א גאנצע וואך, ער זאל שטייגן און געבענטשט ווערן מיט תורה, וואס דאס איז שפייז פארן נפש, און ער וועט דורכדעם אויך האבן שפייז פארן גוף, ער זאל האבן שפע וברכה אמן.

(מלוקט מפי ספרים וסופרים ותשוח"ל - פארזעצונג אי"ה)

ערב שבת קודש

• א סימן אויב מ'האט זיך אויפגעפיהרט בקדושה

א איד וואס א גאנצע וואך פיהרט ער זיך אויף בקדושה, ביי יעדער מצוה וואס ער טוהט האט ער אינזין השי"ת, און ווען ער לערנט תורה האט ער אינזין השי"ת, דעמאלט באלד ווען ס'קומט אהן פרייטאג אינדערפרי, נאך איידער ער הייבט אהן אנצוגרייטן אויף שבת, לייכט שוין אין אים פונעם געהויבענע ליכטיגקייט פונעם קומענדיגן שבת, ווייל זיינע מצות און מעשים טובים פון די פארגאנגענע וואך האבן געהייליגט אלע זיינע רמ"ח אברים און שס"ה גידין אז זיי זאלן שפיהרן דעם קדושת השבת באלד פרייטאג אינדערפרי. קומט אויס אז ס'איז א גוטער סימן אויף די פארגאנגענע וואך אויב מ'האט זיך אויפגעפיהרט בקדושה און אויב זיינע מצות און מעשים טובים זענען געווען לייכט צו מענטשן און לייכט צו השי"ת, אויב פרייטאג אינדערפרי שפיהרט ער שוין די הארה פונעם קדושת השבת נאך איידער דער שבת איז געקומען.

(נועם אלימלך פ' בשלח ד"ה והיה)

(אוצר השבת)

כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה...

ת"ת תורה ויראה
דרבי"ו מסאטמאר
קרית יואל
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בעזהשי"ת

זקניך ויאמרו לך

גליון
תתצ"ו
פרשת מטות-מסעי
שנת תשפ"ה לפ"ק

ז' תקיד) עס דערציילט אונזער יידע
הרה"ח ר' אברהם יוסף רובינשטיין הי"ו

מי אלה? ויאמר בני הם!...

שטייענדיג בימי השלשים נאך די שווערע אבידה מיט די פטירה פון להבחל"ח מיין אומפארגעסליכן זון דער איש החסד, איש חי ורב פעלים הרה"ח ר' **אהרן דוד יצחק** ע"ה, קומט ארויף אויפן זכרון א מעשה פלא וואס איך האב געזעהן ביי **כ"ק מרן רביה"ק זלה"ה** מיט ארום 50 יאר צוריק.

געווען איז דאס ווען אלס אינגערמאן נאך די חתונה בין איך אריין מיט א קוויטל בקודש פנימה, און איך האב אפגעשריבן א קוויטל ביים משב"ק הרה"ח רבי יוסף אשכנזי ז"ל.

אריינגייענדיג צום רבי'ן מיטן קוויטל, האט זיך דער רבי אפגעשטעלט ביים נאמען פון מיין זון 'אהרן דוד' ע"ה, און ער האט איבערגעפרעגט כסדר "ווער איז דאס קינד?", האב איך געזאגט "דאס איז מיין זון", און דער רבי בלייבט שטיין "ווער איז דאס קינד?!"... וויפיל מאל איך האב געזאגט אז דאס איז מיין זון אהרן דוד איז דער רבי נישט געגאנגען ווייטער.

אינצווישן איז אריבער געגאנגען מיין שוואגער הרה"ח ר' מאיר שניצלער הי"ו - דער געוועזענער הויז-בחור - און ער זעהט ווי איך שטיי אזוי פארלוירן מיטן קוויטל, האב איך אים געזאגט אז דער רבי האט זיך אפגעשטעלט ביי דעם נאמען... ער קוקט אריין אין קוויטל און ער ווייזט מיר "דא שטייט 'יצחק אהרן דוד', דיין זון הייסט דאך '**אהרן דוד יצחק**'"...

איך בין באלד ארויסגעגאנגען צו ר' יוסף'ן, און איבערגעשריבן דאס קוויטל, און דער רבי האט דאס געליינט און ווארים אנגעוואונטשן אן קיין שום פראבלעם.

אדי"ר במרום ה'.

ז' תקטו) מ'דערציילט אויף אונזער רבי
הגה"צ ר' שמואל דוד טויב זצ"ל הכ"מ אב"ד בריד

וויינען אויפן חורבן בית המקדש

איך האב זוכה געווען צו לערנען ביי מו"ר **הגה"צ רבי שמואל דוד זצ"ל** אין די סאטמארע ישיבה קטנה אין וויליאמסבורג מיט אסאך יארן צוריק, אבער 'זכרו לא מש מאתנו', דמות דיוקנו שטייט פאר די אויגן, און זיינע דברי מוסר זענען יורד עד חדרי בטן עד היום הזה.

שטייענדיג אין די ימי בין המצרים שווימט מיר אויף אויפן זכרון א דרשה וואס ער האט געזאגט אין יענע טעג אין 'מחנה רב טוב' איבערן ענין פון מתאבל זיין אויף אונזער מצב אין גלות.

האט ער געזאגט א משל פון א משפחה וואס איז נגזר געווארן אויף זיי צו זיין א לענגערע צייט אין א פינסטערע גרוב מיט א ביטערע צער ועוני, און זיי האבן זיך פרובירט דארט צו באקוועם מאכן לפי המצב, און קענען אנגיין מיטן לעבן טראץ זייערע ביטערע אומשטענדן נישט זעהנדיג דעם שיין פון די זון, און נישט קענענדיג לעבן א נארמאל לעבן.

די קינדערלעך וואס זענען דארט אויפגעוואקסן האבן שוין נישט געוואוסט פון עפעס בעסערס און שענערס, זיי האבן נעבעך געמיינט אז דאס איז די וועלט, און דאס איז דער לעבן... אז ווען עס איז געקומען די צייט פון ארויסגיין לחירות האבן זיי גאר געוויינט אויף די דארטיגע באקוועמליכקייט וואס זיי האבן אינעם פינסטערן גרוב.

האט זיך רבי שמואל דוד צעוויינט ברבים און געשריגן "ממעמקים קראתיך ה'"... מיר שרייען צום אייבערשטן פון טיפן גרוב, מיר זענען אזוי טיף אינעם גרוב, אינעם טונקעלן גלות, מיר באגרייפן ניטאמאל וואס עס פעלט אונז, מיר פארשטייען ניטאמאל ווי ביטער עס איז אונזער מצב, אז מיר מיינען אז דאס איז נאטורליך, און אזוי קומט עס צו זיין, מ'ווייסט נישט אז אויבן איז דא א לעכטיגע הייליגע וועלט...

די הייליגע ווערטער זענען אריין אזוי טיף אין די הערצער פון די תלמידים, אז היינט צענדליגער יארן שפעטער טוט דאס נאך אונז אויפציטערן. (אחד התלמידים - הרמי"ה שליט"א)

ז' תקטז) עס דערציילט אונזער יידע
הגה"צ ר' יצחק אייזיק טירנויער שליט"א אב"ד שומרי שבת – ור"מ בישיבה"ק ב.פ.

ביקורת תהיה

איך האב געלערנט בימי בחרותי אין די ישיבה **באר שמואל מאטערסדארף** אין ב.פ. איז געווען פאר חנוכה תשל"ד, ווען אונזער ראש ישיבה **הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זלה"ה** דער מאטערסדארפער **רב האט** מיך גערופן מיט נאך א חבר, און געבעטן אז מיר זאלן גיין נאך געלט אין די ימי החנוכה פאר א דבר נחוץ, און ער האט אונז געגעבן א 'מכתב המלצה'.

מיר האבן געקלערט אז כדי צו קענען מאכן מער געלט איז כדאי צו האבן מכתבי המלצה פון נאך רבנים, האבן מיר גענומען א בריוו פונעם **צעהלים'ער רב הגה"ק רבי לוי יצחק גרינוואלד ז"ל בעל מגדלות מרקחים**, פאר דעם צוועק, און מיר זענען אויך אריין צום **קראסנער רב הגה"ק רבי הילל ליכטענשטיין ז"ל בעל כוונת הלב** און געוויזן אונזערע בריוון, און געבעטן צי ער קען אונז געבן א בריוו.

דער קראסנער רב איז ליידער שוין לאנגע יארן נישט געזונט געווען, ער האט ליידער געליטן אויף די פארקיזאנס מחלה אויף א שווערן אופן ל"ע, און ער האט אונז געבעטן אז מיר זאלן אריינגיין אין ביהמ"ד נעבן זיין דירה און דארט ווארטן.

מיר האבן פארשטאנען אז ער וועט אינצווישן אפשרייבן דעם בריוו, זענען מיר אריין אין ביהמ"ד און ווען עס האט גענומען לענגער ווי געקלערט האבן מיר זיך געזעצט לערנען בני יששכר אויף חנוכה. ביז ווען בנו **הרה"ג ר' שמואל שליט"א דומ"ץ קראסנא** איז אונז געקומען צוריק אריינרופן צום טאטן.

דער קראסנער רב האט אונז געזאגט אז היות ער איז נישט געזונט איז אים שווער צו שרייבן א גאנצע בריוו, ע"כ וועט ער צולייגן זיין חתימה צום בריוו פונעם צעהלים'ער רב. וכך הוה, דער קראסנער רב האט אונטערגעשריבן אויפן זעלבן בריוו פונעם צעהלים'ער רב. און מיר זענען ארויס פון זיין צימער.

מיר זענען געבליבן ווארטן ביז ווען הרה"ג ר' שמואל שליט"א ארויסגעקומען, און מיר האבן אים געפרעגט "אויב דער טאטע האט נישט געשריבן אן עקסטערע בריוו, פארוואס האבן מיר אזוי לאנג געווארט אין ביהמ"ד, צו מוסיף זיין זיין חתימה האט ער דאך געקענט אין איין מינוט ווען מיר זענען געווען ביי אים אינעווייניג?!".

האט זיך ר' שמואל צושמייכלט און אונז אויסגעזאגט דעם סוד "דער טאטע האט מיר געזאגט "עס זענען דא געקומען צוויי בחורים, זיי בעטן מיין חתימה, איך קען זיי נישט, איך ווייסט נישט ווי ערנסט זיי נעמען דעם צוועק, האב איך זיי געשיקט אין ביהמ"ד, גיי קוק נאך וואס זיי טועהן דארט..." ווען איך בין צוריק געקומען זאגן אז איר לערנט בני יששכר, האט דער טאטע געזאגט "אה, זיי זענען ערנסטע בחורים"... האט ער מחליט געווען צו געבן זיין חתימה".

ז' תקיז) עס האט דערציילט אונזער עלטער פעטער
הר"ר אברהם מאיר גלאנצער ע"ה אנטווערפען

ירד לסוף דעתו של רבי...

עס איז געווען אמאל ווען א ידיד האט זיך אויסגערעדט פאר איהם, אז עס זענען ביי אים געבוירן געווארן צוויי טעכטער וואס זענען געווען טויב-שטום ל"ע. ווען ער האט שפעטער געוואלט באקומען א וויזע קיין אמעריקע, וואס איז גאר וויכטיג געווען לטובת זיינע קינדער, האט מען אים צוריק געוויזן זיין בקשה צוליב דעם וואס די אמעריקאנער רעגירונג איז נישט געווען אינטערעסירט אריינצונעמען קראנקע מענטשן, וואס וועלן פאלן צו לאסט אויף די רעגירונג.

האט אים עמיצער פארגעשלאגן אז ער זאל זיך איינשרייבן אין א געוויסע מיסיאנערישע גרופע, וואס אלע מעמבערס אין די גרופע באקומען נאטורליך א וויזע קיין אמעריקע, כאטש זיי דארפן זיך גארנישט מחייב זיין פאר די גרופע, אויסער זיין אויף זייער ליסטע.

דער איד האט מורא געהאט דאס צו טוהן על דעת עצמו - עס איז אבער פארט געווען א פיקוח נפש שאלה - האט ער זיך פארבינדן מיט איינעם פון זיינע חברים וואס האט געוואוינט אין

וויליאמסבורג, אז ער זאל אריינגיין צו **רביה"ק זלה"ה**, און אים פרעגן צי אין זיין פאל - ווען ער מוטשעט זיך נעבעך אזוי מיט זיינע נישט-געזונטע קינדער - זאל ער זיך מעגן איינשרייבן אין די מיסיאנערישע גרופע, כדי צו קענען דורך זיי באקומען א וויזע.

דער רבי האט געענטפערט פאר דעם שליח אז ער וועט אריינטראכטן אין די שאלה, און ער זאל צוריק קומען אין צוויי טעג ארום. ווען דער איד איז צוריק געקומען צוויי טעג שפעטער האט מען אים געזאגט אז דער רבי נעמט נישט אויף קיין מענטשן, אזוי איז געווען איין טאג און נאך א טאג.

עס איז געווארן זייער ענג די צייט, ווייל די גרופע האט שוין געדארפט פארן ביז צוויי טעג, איז יענער איד געגאנגען צו די רביצין ע"ה בעטן אז זי זאל ערלעדיגן אז ער זאל קענען אריינגיין צום רבי'ן.

די רביצין האט געהערט די שאלה, און זי האט זייער רחמנות געהאט, איז זי איז אריין צום רבי'ן ווילנדיג רעדן איבער דעם ענין - ווען יענער איד, דער שליח - שטייט ביי די טיר, ווי נאר די רביצין האט אנגעהויבן צו רעדן צום רבי'ן איבער די נושא, הערט דער איד ווי דער רבי צוקרעכצט זיך מיט ווייטאג "וואס ווילסטו?! דו פארשטייסט אויך נישט אז איך דארף אביסל מנוחה?!"...

דער איז געווען זייער פארקלעמט, זעהנדיג ווי ער קען נישט באקומען דעם רבי'נס תשובה, און דא האט ער אן איינמאליגע געלעגנהייט וואס האלט אים ביים ארויסרינען פון די הענט.

האט ער זיך אויסגערעדט פאר זיין ידיד ר' אברהם מאיר ע"ה, וועלכער האט אים מייעץ געווען "דער רבי ווייסט אויך אז דיר איז דאס אזוי וויכטיג צו הערן א תשובה, און אז ער וויל דוקא נישט ענטפערן, דאס מיינט אז דער רבי וויל דאס נישט אסר'ן אין דיין פאל, ווייל ווען ער וואלט ווען געהאלטן אז דאס איז אסור וואלט ער תיכף געזאגט 'ניין', אבער ער וויל נישט ארויסזאגן קיין 'היתר' כדי עס זאל נישט זיין אן הוראה מפורשת אז 'דער סאטמארער רב האט געגעבן א היתר אויף אזא זאך' ממילא דארפסטו אליין פארשטיין וואס דו האסט צו טוהן..."

דער איד איז אריבער געגאנגען צו **הגה"צ רבי שלמה זלמן פריעדמאן זלה"ה דער ראחובער רב** וועלכער האט געוואוינט אין לוגאנאו-שווייץ, און אים דערציילט די מעשה - און אויך די ווערטער פון רבי אברהם מאיר ז"ל - האט אים דער ראחובער רב שטארק מחזק געווען אז רבי אברהם מאיר האט יורד געווען לסוף דעתו של רבי, און ער האט אים געהייסן אז ער זאל דאס טוהן למעשה. (כמובן שאין במעשה זו שום הוראה להלכה למעשה, בלי הוראת מורה הוראה מובהק).

ז' תקיה) עס דערציילט אונזער זיידע

הרה"ח ר' אהרן יואל סאלינסקי הי"ו

ומצפים לישועה...

מיין טאטע הרה"ח ר' מרדכי ע"ה איז געווען זייער דבוק אלע יארן אין **כ"ק מרן רביה"ק זלה"ה**. דער רבי האט אים אלע יארן ארויסגעוויזן אן התקרבות אויף א ספעציעלן אופן, גלייכנדיג זיין ערליכקייט, יראת שמים און תמימות.

עס איז געווען אין די שפעטערדיגע יארן ווען דער רבי איז געווען בשנות החולשה. מיין טאטע ע"ה איז געקומען צום רבי'ן זיך געזעגענען. עס איז געשטאנען א גרויסער עולם אינדרויסן, און די משמשים בקודש האבן זייער געיאגט דעם ציבור צו גיין שנעל אריין און ארויס.

ווען מיין טאטע ע"ה איז אריין בקודש פנימה, האט דער רבי אויפגעשיינט "אה, ר' מרדכי'"... און דער רבי האט אים געהייסן זיצן, און אנגעהויבן אים אויסצופרעגן וואס ער טוט און מאכט, און מיין טאטע האט געענטפערט מיט א מתינות כדרכו.

די משמשים זענען עטליכע מאל אריינגעקומען זאגן אז עס ווארט א גרויסער עולם אינדערויסן, אבער דער רבי האט געוויזן מיט די האנט "נו, נו..." מיטן גאנצן רוהיגקייט און געדולד. וואס איז אלעמען געווען א פלא.

ווען איינער פון די משמשים איז נאכאמאל צוגעקומען זאגן פארן רבי'ן אז דער עולם אינדערויסן ווערט זייער אויפגעהאלטן, האט דער רבי דערציילט א אלטע מעשה.

אז מיט יארן צוריק ווען מיין טאטע ע"ה איז אנגעקומען קיין אמעריקע, איז ער געקומען נעמען שלום ביים רבי'ן. כאטש ער איז געקומען פרי, זענען כסדר אנגעקומען נאך אידן וואס האבן געוואלט אריינגיין צום רבי'ן, יעדער האט געהאט צו זאגן א סיבה פארוואס עס איז אים אזוי וויכטיג אריינצוגיין פריער, און מיין טאטע בטוב לבו האט יעדן אריינגעלאזט פאר זיך.

ווען מיין טאטע איז ענדליך אריין נאך עטליכע שעה ווארטן, האט אים דער רבי געפרעגט "כ'האב דיך שוין באמערקט דא ווארטן מיט אפאר שעה צוריק?", האט מיין טאטע זיך פארענטפערט אז די אלע אידן וואס זענען אנגעקומען נאך איהם האבן גע'טענה'ט אז זיי האבן גאר וויכטיגע זאכן צו רעדן מיטן רבי'ן, און זייער צייט איז געענגט, און ער האט נישט געשפירט אז ער איז וויכטיגער ווי זיי, ממילא האט ער זיי אריינגעלאזט פריער.

האט דער רבי אויסגעפירט "דעמאלטס האט ער געווארט אויפן עולם, יעצט וועט דער עולם ווארטן וועגן אים"...

עס איז געווען א חידוש גדול אז דער רבי האט דאס געדענקט אזויפיל יארן שפעטער, און דער רבי האט געשפירט אז ער וויל אים דאס אפצאלן.

ז' תקיט) עס דערציילט אונזער זיידע

הרה"ח רבי אליעזר ווייס הי"ו

ער וועט וויסן...

כ'האב געהערט פון א איד וואס ער איז דערביי געווען, פאר איבער זעכציג יאר צוריק אום זומער שנת תשכ"ב ווען **כ"ק מרן רבינו שליט"א**, איז געקומען קיין 'שעראן ספרינגס' אלס בחור אינאיינעם מיטן טאטן **כ"ק מרן רבינו הברך משה** זי"ע אלס סיגוט'ער רב צו וויילן ביים פעטער **רביה"ק מרן הדברי יואל** זי"ע ביום כ"ח תמוז אין יארצייט טאג פונעם הייליגן **ישמח משה** זי"ע ווי ס'געווען זייער שטייגער אין יענע יארן צו זיין דארט ביומא דהילולא פונעם אבי השושלת לרבותיה"ק עצי התמרים.

זייענדיג דארט האט זיך אנטוויקלט א שמועס אינעווייניג ביים רבי'ן אין ביהמ"ד איבער א געוויסע מימרא אין ש"ס, און ס'איז געווארן א דיון צווישן די אנוועזנדע ווער ס'איז דער 'בעל המימרא' און רביה"ק זי"ע האט געזאגט דער נאמען פונעם בעל מימרא און די ארומיגע האבן גע'טענה'ט מיטן רבי'ן אז ס'איז אן אנדערע אמורא, ס'האט זיך אנטוויקלט א שטיקל וויכוח, און ס'נישט געווען דארט צו די האנט א גמרא דאס נאכצוקוקן.

האט זיך דער רבי ז"ל אנגערופן: רוף אריין 'אהרן' ער וועט וויסן צו זאגן...

רבינו שליט"א איז נאך דאן געווען א יונג בחור'ל פון פערצן יאר, און ער איז פונקט געווען אינדרויסן אין הויף, מ'איז איהם געקומען זאגן אז דער פעטער רופט איהם, ער איז מיט גרויס איילעניש געקומען צו לויפן.

ווי נאר ער איז אריינגעקומען ווענדט זיך צו איהם דער פעטער מרן רביה"ק און פרעגט איהם: "זאג נאר ווער זאגט דער און דער מימרא אין ש"ס?" **רבינו שליט"א** האט תיכף ומיד געוואוסט צו זאגן וואו דאס שטייט אין וועלכע מסכת און ווער ס'איז דער בעל המימרא, און ער האט טאקע געזאגט דעם ריכטיגן נאמען וואס דער פעטער מרן רביה"ק זי"ע האט פריער געהאט געזאגט.

דער רבי זי"ע האט שטארק הנאה, פון זיין ענטפער, ס'האט זיך אנגעזעהן א געוואלדיגע קורת רוח ע"פ צורת קדשו, אז ער האט גוט צוגעטראפן מיט דעם וואס ער האט באפוילן צו רופן דעם רבי'ן אלס יונג בחור'ל אים צו פרעגן ווייל ער וועט וויסן!

ז' תקכ) עס דערציילט אונזער זיידע

הרה"ח ר' שלום אליעזר פראנקעל הי"ו גזבר דקהלתינו הק'

טויזנטער חסידים וואס לייגן נישט קיין תפילין...

כידוע האט דער רבי, **כ"ק מרן רבינו הק' זלה"ה**, זייער שווער מקבל געווען מעשיות וואס ער האט נישט געהערט אדער מקבל געווען מבית אבוה"ק, בפרט אויב עס האט נאך געהאט סיי וועלכע ריר קעגן די הלכה אדער מסורת אבותינו הק'.

איך האב געהערט פון **כ"ק הגה"צ רבי עמרם טויב זלה"ה אב"ד ערוגת הבשם באלטימאר** (היארצייט כ"ח תמוז) - א תלמיד פון כ"ק מרן רביה"ק ז"ל - אז אמאל האט איינער דערציילט א מעשה פארן רבי'ן ז"ל א מעשה פלא, און יענער האט זיך אויסגעדרוקט "ווען איך וואלט עס ווען נישט אליין געזעהן וואלט איך דאס ווען נישט געגלייבט"...

האט אים דער רבי געזאגט "איך בין אויף די זעלבע מיינונג ווי אייך, איך האב דאס נישט אליין געזעהן, און איך גלייב דאס טאקע נישט"...

ב. עס איז אמאל געווען אן אסיפת רבנים נאך אינדערהיים, און געווענליך איז דער רבי ז"ל געווען בראש המסובים, און אלע זקני רבנים פלעגן אננעמען חוות דעת קדשו מיט איז געזאגט געווארן מיט א בהירות בשפה ברורה ובנעימה.

איז אמאל געווען אן אסיפה וואו דער רבי איז נישט דארט געווען, און עס זענען געווען אינגערע רבנים וואס האבן געוואלט מחליט זיין אנדערש ווי מ'האט געוואוסט אז דאס איז דעם רבי'נס מיינונג.

האט זיך דארט אנגערופן איינער פון די רבנים "איך ווייס קלאר, אז דער סאטמארער רב האט טויזנטער חסידים וואס לייגן נישט קיין תפילין"...

עס איז געווען א בחינה פון 'ויהס כלב', אלע רבנים זענען שטיל געווארן הערנדיג אזא שארפע לשון הרע אויפן רבי'נס חשבון...

האט יענער רב ממשיך געווען **"יא, זיי זענען וואוילע אידן, נאר זיי זענען נאכנישט בר מצוה, ממילא לייגן זיי נישט קיין תפילין"**... דער מעסעדזש איז געווען זייער קלאר, אז מ'טאר נישט מחולק זיין אויפן חוו"ד קדשו פון אזא רבן של ישראל.

נתנדב ע"י הרה"ח ר' **אברהם אהרן יוסף לאנדא** הי"ו • לרגל הבר מצוה של בנו הב' החשוב **חיים** הי"ו למז"ט בשטומ"צ •

כל הזכיות שמורות להמו"ל

אז תתענג

דברי תורה וחסידות, סיפורי צדיקים ועניני מוסר,
מלוקטים מספרי רבותינו הקדושים מאורי הדורות זי"ע

לע"נ אאמו"ר הרה"ח ר' אברהם ב"ר משה זאב ז"ל (ראזענבערג) - נלב"ע ב' מנחם אב תשע"ה
ולע"נ מו"ח הרה"ח ר' חיים ב"ר מיכאל דוב הכהן ז"ל (הערמאן) - נלב"ע כ"ד ניסן תשפ"ה
ולע"נ אחי מו"ה יצחק ב"ר אברהם ע"ה ~ מו"ה משה זאב ע"ה ב"ר מיכאל דוב שליט"א ~ מו"ה אליעזר צבי ע"ה ב"ר יום טוב הלוי שליט"א

בעזהשי"ת

פרשת דברים – תשעה באב תשפ"ה לפ"ק – כיתה ו'

תורות על הפרשה

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל.

לכאורה דארף מען פארשטיין מיר האבן דאך א כלל, אז איבעראל וואו ס'שטייט **אלה**, אָן א וואו"ו, האקט דאס אפ פון דעם וואס ס'שטייט פריער, פון וואס האקט דא דער פסוק אפ.

ענטפערט דער רבי זי"ע, אז די תכלית פון זאגן מוסר פאר אידישע קינדער איז, אז מ'זאל תשובה טאן, און דער אופן ווי אזוי מ'טוט תשובה איז דורך דעם וואס מ'האקט אפ פון די פריערדיגע עבירות, און מ'נעמט זיך פאָר אז פון היינט און ווייטער וועט מען דאס מער נישט טאן.

דאס איז פשט אין פסוק, **אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל**, די מוסר וואס משה רבינו האט געזאגט צו די אידן, איז, **אלה**, אז מיט'ן אפהאקן די פריערדיגע שלעכטע מעשים, איז מען זוכה צו תשובה.

(רבינו הק' זי"ע)

* * *

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל.

מ'קען זאגן א טעם פארוואס דער פסוק הייבט זיך אן מיט דאס ווארט **אלה**, ווייל דאס ווארט **אלה** באטרעפט, זעקס און דרייסיג (36), און משה רבינו האט געזאגט גאנץ משנה תורה (פון אנפאנג דברים ביז פרשת וזאת הברכה) אין זעקס און דרייסיג (36) טעג, ווייל ער האט אנגעהויבן פרשת דברים, אין ראש חודש שבט, און האט גערעדט ביז'ן טאג וואס ער איז נפטר געווארן, ז' אדר.

(אור החיים הקדוש)

* * *

וחצרות ודי זהב.

רש"י איז מפרש אז **וחצרות** מיינט, ער האט זיי גע'מוסר'ט אויף די מחלוקת פון קרח, און **ודי זהב**, גייט ארויף אויף די עבירה פונעם עגל.

לכאורה דארף מען פארשטיין, די עבירה פונעם עגל, איז דאך געווען פאר די עבירה פון קרח, אויב אזוי, וואלט דאך קודם געדארפט שטיין **ודי זהב**, און דערנאך **וחצרות**.

נאר מ'קען דאס פארענטפערן, לויט ווי רש"י שרייבט אין פרשת יתרו, אז דערפאר האט הקב"ה געזאגט, ביי די עשרת הדברות, דער לשון **אנכי ה' "אלקיך"** א לשון יחיד, דיין באשעפער, און האט נישט געזאגט א לשון רבים, אלקיכם, ענקער באשעפער, ווייל משה רבינו זאל האבן א לימוד זכות צו קענען פארענטפערן די אידן ווען זיי האבן געזינדיגט ביים עגל, אז הקב"ה האט נאר גערעדט צו אים אליינס, בלשון יחיד, **אלקיך**, אבער ער האט נישט באפוילן פאר אלע אידן אז זיי זאלן נישט דינען קיין עבודה זרה.

אבער ביי די מחלוקת פון קרח, ווען זיי האבן גע'טענה'ט, **כי כל העדה כולם קדושים**, אז יעדער איז הייליג, אזוי ווי רש"י איז דארט מפרש, אז זיי האבן געזאגט, יעדער האט געהערט ביים בארג סיני **אנכי ה' אלקיך**, קומט דאך אויס, אז זיי האבן געהאלטן, אז כאטש הקב"ה האט געזאגט א לשון יחיד, **אלקיך**, דיין באשעפער, דאך האט ער גערעדט צו יעדן איד באזונדער, ממילא האט שוין משה רבינו מער נישט געהאט קיין לימוד זכות אויף דעם וואס די אידן האבן געמאכט דעם עגל, ווייל זיי טענה'נן דאך, אז הקב"ה האט גערעדט צו זיי אויך, אז קיינער טאר נישט דינען קיין עבודה זרה.

ממילא איז שוין זייער גוט פארענטפערט פארוואס ס'שטייט קודם **וחצרות**, און דערנאך **ודי זהב**, ווייל די עבירה פונעם עגל (**ודי זהב**) ווערט גערעכנט אלס אן עבירה נאר דורך די עבירה פון קרח (**חצרות**), ווייל ביי די מעשה פון קרח האבן זיי געזאגט, אז הקב"ה האט יא גערעדט צו יעדעם.

(חנוכת התורה)

שבת חזון
ולעניני תשעה באב וחורבן ביהמ"ק

שבת פרשת דברים פאלט אייביג אויס א שבת פאר תשעה באב, ס'ווערט אנגערופן שבת חזון, ווייל מ'זאגט די הפטורה וואס הייבט זיך אן **חזון ישעי' בן אמוץ**, וואו ס'שטייט אז הקב"ה האט געווארנט די אידן דורך ישעיה הנביא אז זיי זאלן תשובה טאן, און אויב נישט, וועלן זיי פארטריבן ווערן אין גלות, דאס איז די לעצטע הפטורה פון די דריי שטראפן.

ס'שטייט אין רמ"א אין שולחן ערוך (סי' תקנ"א), אז אין שבת חזון זאל מען נישט אנטאן בגדי שבת, אבער למעשה ווערט געברענגט פון אר"י הקדוש, אז מ'זאל יא אנטאן געהעריג די שבת'דיגע בגדים.

דער הייליגער חתם סופר זצ"ל האט שבת חזון נישט אנגעטאן קיין בגדי שבת, און ווען זיינע תלמידים האבן אים געפרעגט פארוואס ער פירט זיך אזוי, ס'שטייט דאך פון אריז"ל אז מ'זאל יא אנטאן בגדי שבת, האט ער געענטפערט אז דער אר"י הקדוש האט ברוב קדושתו נישט מסיח דעת געווען פונעם חורבן בית המקדש אפילו ווען ער איז געווען אנגעטאן מיט בגדי שבת, אבער אונז, אויב מיר וועלן אנטאן בגדי שבת וועלן מיר נישט טראכטן פונעם חורבן ביהמ"ק ווי עס דארף צו זיין, ממילא זאל מען נישט אנטאן.

הגה"צ מגאלאנטא ר' יושע בוקסבוים זצוק"ל הי"ד האט צוגעלייגט, אז ממילא דער חתם סופר איז געווען זייער גרויס אז אפילו זייענדיג אנגעטאן וואכנדיגע בגדים אין שבת, האט ער נישט פארגעסן פון קדושת שבת, אבער אונז, אויב מיר וועלן אנטאן וואכנדיגע בגדים אין שבת וועלן מיר נישט געדענקן דעם שבת, מוזן מיר יא אנטאן בגדי שבת.

איינמאל איז הרה"ק ר' שלמה קארלינער זי"ע געקומען אין א שטאט וואו ס'האבן געוואוינט מתנגדים וואס האבן אנגעטאן אין שבת חזון בגדי חול, אבער ער האט יא אנגעטאן בגדי שבת, ווען ער איז געקומען אין בית המדרש האט ער געזאגט, **אוהבי ה' המחכים בבנין אריא' ביום השבת שישו ושמחו**, (זמירות לשבת), דאס מיינט, אז ס'איז ריכטיג אז מ'דארף האפן צום בנין בית המקדש און מ'דארף זיך מצער זיין אויפ'ן חורבן בית המקדש, אבער אין שבת דארף מען זיין בשמחה, און נישט טראכטן דערפון.

ס'שטייט אין ספר אוהב ישראל, אז שבת חזון איז דער גרעסטער שבת אין יאר, ס'איז א בחינה ווען דער קעניג איז אונטערוועגנס קען מען גרינגער צוקומען צו אים.

דער הייליגער תפארת שלמה שרייבט א רמז, אין דעם וואס מ'זאגט ביים פיוט לכה דודי, **רב לך שבת בעמק הבכא**, **רב לך שַ‌בָּת**, אז דער שבת איז זייער גרויס, **בעמק הבכא** אין די טיפע טאלן, דאס מיינט אין די דריי וואכן, ווייל דער שבת אין די ימי המצרים איז אסאך גרעסער ווי אלע שבתים פון א גאנץ יאר.

דער חתם סופר זי"ע, האט יעדעס יאר ביים סעודה המפסקת אויסגערעכנט וויפיל יאר, ס'איז שוין אריבער פונעם חורבן בית המקדש, אזוי ווי ס'שטייט אין מדרש איכה אז דער נביא זאגט צו כלל ישראל, אויב איר וואלט זוכה געווען וואלט איר געציילט וויפיל יאר ס'איז פון איר אויפבויען, אבער יעצט אז איר האט נישט זוכה געווען, ציילט מען וויפיל יאר ס'איז פונעם חורבן, דאס יאר (תשפ"ה) איז 1957 יאר פונעם חורבן פון צווייטן בית המקדש (43 יאר ווייניגער ווי צוויי טויזנט).

בית המקדש	געבויט געווארן דורך	חרוב געווארן דורך	אין יאר	צוליב די עבירות
די ערשטע	שלמה המלך	נבוכדנצר	ג' אלפים של"ח - 3338	ע"ז ג"ע שפיכות דמים
די צווייטע	עזרא ונחמיה	טיטוס	ג' אלפים תתכ"ח - 3828	שנאת חנם

הלכות ערב תשעה באב שחל בשב"ק

אכול משמנים ושתה ממתקים

ווען ערב תשעה באב געפאלט אין שבת, מעג מען עסן פלייש און טרינקען וויין אפילו ביי שלש סעודות (וואס דאס איז די סעודת המפסקת), און אזוי אויך מעג מען עסן אלע מיני מאכלים מיט א רייכקייט און א ברייטקייט אזוי ווי שלמה המלך פלעגט האבן ווען ער איז געווען קעניג, מען דארף אבער זיין געווארנט, אז מען זאל נישט ארויסזאגן אז מען עסט כדי צו האבן כח צו פאסטן

אמירת אב הרחמים וצדקתך

פאר מוסף זאגט מען אב הרחמים, אבער ביי מנחה זאגט מען נישט צדקתך.

לימוד התורה אחר חצות

פון חצות און ווייטער לערנט מען נישט, נאר די זאכן וואס מען מעג לערנען אום תשעה באב. אבער תהלים מעג מען יא זאגן, אויב איינער האט נאך נישט מעביר סדרה געווען קען ער מעביר סדרה זיין נאך חצות.

שפאצירן

מען גייט נישט שפאצירן פון חצות, כדי נישט צו פארמערן קיין תענוג און שמחה.

סוף זמן אכילה

מען דארף אויפהערן צו עסן ביי שקיעת החמה, וואס איז פופצן מינוט נאכן זמן פון ליכט צינדן.

זמן מוצאי שבת

ווען עס ווערט די זמן פון מוצאי שבת, זאגט מען ברוך המבדיל בין קודש לחול, און מען טוט אויס די שיך און מען טוט אן די וואכענדיגע קליידער, און מען נעמט אראפ די ווייסע טישטוך און מען טאר נישט זיצן אויף א הויכע בענקל. אבער אום שבת טאר מען נישט ארויסוויין קיין סימנים פון אבילות.

אמירת ויהי נועם

מען זאגט נישט ויהי נועם וכו'. וויל ויהי נועם האט משה רבינו געזאגט ווען מען האט אויפגעשטעלט דעם משכן. וועגן דעם, אין דעם טאג ווען דאס בית המקדש איז חרוב געווארן זאגט מען דאס נישט.

ויתן לך

מען זאגט נישט דעם סדר פון ויתן לך, ווייל די פסוקים האט מען מתקן געווען צו זאגן פאר א ברכה פון שמחה, און תשעה באב איז נישט קיין טאג פון שמחה.

הבדלה

מען מאכט נישט קיין הבדלה אזוי ווי יעדן מוצאי שבת, נאר זונטאג נאכט נאכן פאסטן. קינדער וואס פאסטן נישט, דארפן נישט מאכן הבדלה פארן עסן, זיי זאלן אבער הערן הבדלה פון די טאטע מוצאי תשעה באב.

בורא מאורי האש

נאכן דאווענען מעריב, פאר מען זאגט איכה, מאכט מען די ברכה "בורא מאורי האש", אויף פייער פון הבדלה ליכט, ווייל די ברכה קען מען נאר זאגן מוצאי שבת, וואס דאס איז א לויב פארן אויבערשטן וואס האט באשאפן מוצאי שבת די ליכטיגקייט פון פייער. - מען מאכט נישט קיין ברכה אויף בשמים.

רחיצת כלים משבת

מען פירט זיך נישט אויפצוראמען די שטוב אדער אוועק וואשן די שבת'דיגע געשיר ביז נאך חצות כדי נישט צו מסיח דעת זיין פון אבילות.

הבדלה במוצאי תשעה באב, זונטאג נאכט

מוצאי תשעה באב "זונטאג ביינאכט", טאר מען נישט עסן ביז ווען מען מאכט הבדלה. - מען הייבט נישט אן "הנה קל ישועתי וכו'" נאר פון "סברי מרנן וכו'". - מען שמעקט נישט קיין בשמים, און מען מאכט נישט קיין בורא מאורי האש. - מען מעג אליין אויסטרינקען די הבדלה וויין.

כיבוס ורחיצה מוצאי תשעה באב

זונטאג נאכט, מוצאי ת"ב טאר מען זיך נאך נישט שערן, וואשן וועש, זיך איבערטוען פרישע בגדים, און זיך באדן. עסן פלייש און טרינקען וויין אלעס איז אסור ביז מאנטאג בייטאג חצות.

ווי אזוי קען מען עסן צוקער אין אזא טאג

אין די שטאט אומאן איז אמאל געווען א שווערע מגיפה ל"ע, די דאקטורים האבן אנגעזאגט, אז קיינער טאר נישט פאסטן, ווייל אויב דער גוף איז אפגעשוואכט, קען מען זייער גרינג כאפען די קרענק, און מ'קען חלילה שטארבן, די רבנים פון יענעם שטאט האבן גע'פסק'נט אז יענעם יאר תשעה באב זאל קיינער נישט פאסטן צוליב די סכנה.

די איינוואוינער'ס פון די שטאט טולנא - וועלכער איז געווען דארט אין די שכינות - האבן געהערט וואס די דאקטורים האבן באפוילן, האבן זיי אנגעפרעגט דעם טולנער רבי, הרה"ק ר' דוד'ל טאלנער זי"ע וואס מ'זאל טאן, האט ער געענטפערט אז אז מ'זאל פאלגן די דאקטורים, און מ'זאל נישט פאסטן אין תשעה באב צוליב די סכנה.

אויך האט מען אנגעפרעגט הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע צו מ'זאל פאסטן, און זיין ענטפער איז הערשט צוריקגעקומען פון סקווירא תשעה באב אינדערפרי, זאגענדיג אז מ'זאל נישט פאלגן די דאקטורים, און יעדער זאל יא פאסטן אזוי ווי געוויינליך.

איז געווען א אן אלטער איד פון די סקווירא חסידים, וואס האט געשפירט תשעה באב צופרי א שוואכקייט, און וויבאלד ער האט נאכנישט געהערט די תשובה פון הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע, האט ער זיך מתיר געווען און זיך פארלאזט אויפ'ן פסק פון הרה"ק ר' דוד'ל טולנער זי"ע אז מ'דארף נישט פאסטען, און ער האט געטרונקען אביסל טיי, כדי זיך צו דערכאפען דאס הארץ.

נאך א קורצע צייט איז אנגעקומען דער ענטפער פון הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע, אז מ'זאל יא פאסטן, הערנדיג די תשובה, האט דער אלטער איד מער נישט געגעסן, און האט פארענדיגט דעם תשעה באב מיט'ן תענית.

עטליכע וואכן שפעטער, נאנט צו די ימים נוראים, ווען די חסידים האבן זיך געגרייט צו פארן צו זייער רבי'ן הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע, איז דער אלטער יוד אויך מיטגעפארן צו זיין רבי'ן אויף ראש השנה.

ראש השנה אינדערפרי זייענדיג אין סקווירא איז דער עלטערער איד פלוצלינג קראנק געווארן, מיט די זעלבע קראנקייט וואס איז געווען צושפרייט מיט עטליכע וואכן פריער אין אומאן.

מ'האט אים דערמינטערט, און אריינגעטראגן אינעם שטיבל ווי הרה"ק ר' יצחק פלעגט דאווענען, ווען דער רבי האט אים געזען, האט ער אים געפרעגט, אויב ער טראכט עפעס א סיבה וואס צוליב דעם איז ער קראנק געווארן, האט דער איד תמימות'דיג געענטפערט, אז ס'דאכט זיך אים אז די פיש וואס ער האט נעכטן געגעסן איז נישט געווען אזוי פריש, דעריבער שפירט ער זיך נישט אזוי גוט.

האט אים הרה"ק ר' יצחק געזאגט, מיינע פיש האבן דיר זיכער גארנישט געשאדט, זאג מיר נאר, דו האסט געפאסט דעם פארגאנגענעם תשעה באב, האט דער אלטער איד געענטפערט, אז אינדערפרי פאר ער האט געהערט דים פסק פונעם רבי'ן אז מ'מוז פאסטן, האט ער געשפירט א שוואכקייט, דעריבער האט ער זיך פארלאזט אויף די תשובה פונעם טולנער רבי'ן אז מ'דארף נישט פאסטן, און ער האט געטרינקען נאר אביסל טיי, און ווען איך האב געהערט דעם רבינ'ס פסק אז מ'דארף יא פאסטן, האב איך יא געפאסט.

האט דער רבי געפרעגט, זאג נאר, די טיי וואס דו האסט געטרינקען איז געווען מיט צוקער אדער אן צוקער, האט דער עלטערער איד געענטפערט, מיט צוקער, האט אים הרה"ק ר' יצחק געזאגט, איך פארשטיי נישט ווי אזוי מ'קען אין אזא טרויעריגן טאג טרונקען טיי מיט צוקער.

דער איד האט פארשטאנען דעם ווונק, און האט זיך מקבל געווען צו פארבעסערן זיינע מעשים, און איז ב"ה צוריק געזונט געווארן.

זיך אביסל איינהאלטן

דא איז טאקע דאס פלאץ מעורר צו זיין די חשוב'ע קינדער, כאטש מ'פאסט נישט דעם גאנצן תשעה באב, פונדעסטוועגן זאל מען זיך צוריקהאלטן פון עסן נאשערייען און אנדערע זאכן וואס זענען נישט וויכטיג פאר'ן גוף, מ'זאל האבן אביסל געפיל מיט'ן צער פון די שכינה, מ'זאל זיך פארשטעלן וואס דאס מיינט, ווען א מענטש האט א הויז און ס'האט חלילה אויסגעבראכן א פייער און אלעס איז חרוב געווארן, וואס פאר א צער און עגמת נפש האט דער מענטש, און זיכער איז דער צער אסאך מער, אויב צוליב סיבות לאזט מען אים נישט צוריקבויען זיין הויז, זאל מען אריינקלערן, הקב"ה האט געהאט א הייליג הויז, א בית המקדש, און צוליב אונז איז דאס חרוב געווארן, און זיכער איז דער צער גרעסער, אויב מ'טוט עבירות וואס דאס ברענגט צו אז הקב"ה זאל דאס נאכנישט אויפבויען, אבער פארקערט מיט א יעדע מצוה וואס מ'טוט, מיט יעדע גוטע נאשעריי וואס מ'האלט זיך צוריק פון עסן, בויעט מען אויף נאך א ציגל אויפ'ן בית המקדש, און נאך א ציגל, ביז מיר וועלן האבן די זכיה צו הערן דעם שופר של משיח, און זען דעם דריטן בית המקדש, און ווערן אויסגעלייזט פונעם ביטערן גלות, במהרה בימינו אמן.

ענינים וספורים בעניני

תיקון חצות

"תיקון חצות" ווערט אנגערופן די מזמורים וואס מען זאגט ווען מען שטייט אויף ביינאכט ביי חצות און מען קלאגט אויפ'ן חורבן בית המקדש און גלות השכינה, און מען בעט דעם אויבערשטן ער זאל שוין צוריק אויפבויען דעם בית המקדש.

מיטוויינען מיט די צער השכינה

נאך אין די צייטן איידער דער ערשטער בית המקדש איז געשטאנען, איז שוין געווען א ספעציעלער באדייט צו מתפלל זיין ביי חצות הלילה.

ווי דוד המלך עליו השלום זאגט אין תהלים, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך, און די גמרא זאגט אין מסכת ברכות (דף ג:) אז העכער די בעט פון דוד המלך איז געהאנגען א פידל און ווי נאר ס'איז געווארן חצות הלילה, איז געקומען א צפון ווינט און אנגעהויבן בלאזן אויפ'ן פידל און עס האט זיך אליינס גענומען שפילן, און דוד המלך איז גלייך אויפגעשטאנען און געלערנט ביז ס'איז געווארן טאג.

יענע שעה וואס ס'איז געווען געווידמעט ביי דוד המלך צו לערנען תורה און צו זאגן שירות ותשבחות פאר'ן אויבערשטן, איז נאכ'ן חורבן בית המקדש געווארן איבערגעקערט צו א צייט פון קלאגן אין הימל און אויף דער ערד אויפ'ן חורבן בית המקדש און גלות השכינה.

די גמרא זאגט (ברכות ג.) אז די נאכט איז איינגעטיילט אין דריי משמרות, און אין יעדן משמר זיצט דער אויבערשטער כביכול און שרייט און וויינט ווי א לייב "ווי פאר מיינע קינדער וואס צוליב זייערע עבירות האב איך חרוב געמאכט מיין הויז, איך האב פארברענט מיין היכל און זיי פארטריבן צווישן די גוי'אישע פעלקער".

עס ווערט געברענגט אין טור און אין מחבר (שולחן ערוך אורח חיים סימן א), אז א איד דארף יעדן טאג זיך שטארקן ווי א לייב אויפצושטיין אינדערפרי צו דינען דעם אויבערשטן, און ס'איז גוט אויסצורעכענען אויפצושטיין פרי און קלאגן און וויינען אויפ'ן חורבן בית המקדש אין דער צייט פון די דריי משמרות ווען די שכינה הקדושה כביכול וויינט, און וייטאגן אינאיינעם מיט די צער פון די שכינה הקדושה.

*

וויינען אויפ'ן חורבן ביי חצות הלילה

אין זוהר הקדוש ווערט געברענגט, אז אין דער צייט פון חצות הלילה איז א גרויסער עת רצון. דער אויבערשטער גייט דעמאלטס אריין אין גן עדן און טרעפט זיך מיט די נשמות פון די צדיקים און לערנט מיט זיי תורה, און דעמאלטס איז די ריכטיגע צייט צו מתפלל זיין און וויינען אויף גלות השכינה און אויף צרות ישראל.

דער מנהג פון "תיקון חצות"

דער אר"י הקדוש ז"ע האט מתקן געווען צו זאגן "תיקון חצות". דאס איז אריגינעל אויסגעשטעלט געווארן זיך צו זעצן אויף דער ערד יעדע נאכט ביי חצות, און אויסטון די שיך און אנטון א זאַק און אַש, און קלאגן מיט געוויין אויפ'ן חורבן בית המקדש.

דער אר"י האט מתקן געווען צען קאפיטלעך תהלים וואס מ'זאל זאגן ביי תיקון חצות, וואו מ'בעט אז דער בית המקדש זאל שוין אויפגעבויעט ווערן. דאס ווערט אנגערופן "תיקון לאה" און דאס זאגט מען אפילו אין די טעג ווען מען זאגט נישט קיין תחנון.

די שפעטערע צדיקים האבן צוגעלייגט נאך פארשידענע תפילות און קינות צו זאגן ביים אפרעכטן תיקון חצות, דאס ווערט אנגערופן "תיקון רחל" און דאס זאגט מען נישט אין די טעג ווען מ'זאגט נישט קיין תחנון.

*

תיקון חצות אין די דריי וואכן

כאטש וואס תיקון חצות איז בעיקר געשטעלט צו זאגן ביינאכט ביי חצות, ווערט אבער געברענגט אין ספר שער

הכוונות פון אר"י הקדוש, אז אין די איין און צוואנציג טעג פון שבעה עשר בתמוז ביז תשעה באב, זאל מען אויך זאגן תיקון חצות בייטאג נאך חצות, וויבאלד אין דעם צייט פון טאג איז דער בית המקדש ליידער פארברענט געווארן.

דער אר"י הקדוש שרייבט ווייטער, אז וועגן זאגן תיקון חצות ביינאכט אין די דריי וואכן, דאס דארף מען ניטאמאל דערמאנען, ווייל דאס דארף מען דאך טון א גאנץ יאר יעדע נאכט, אבער אין די דריי וואכן דארף מען צולייגן און מער וויינען אויפ'ן ביטערן חורבן, ווי די גמרא זאגט אז אין יעדן דור וואס דער בית המקדש ווערט נישט אויפגעבויעט, איז אזוי ווי ס'איז דעמאלטס חרוב געווארן.

אין אסאך קהילות (בעיקר ביי די אשכנז'ישע קהילות) איז טאקע איינגעפירט אין די דריי וואכן צו זאגן "תיקון חצות" בייטאג נאך חצות, וואו מען וויינט און מ'קלאגט אויפ'ן חורבן בית המקדש און גלות השכינה.

אין די ישיבות אין אויבערלאנד (די אשכנז'ישע קהילות פון אונגארן) האט מען זיך געפירט, אז אין די דריי וואכן האט מען יעדן טאג געזאגט תיקון חצות ברבים מיט אלע בחורים. אין טייל פלעצער האט מען יעדן טאג געזאגט דעם גאנצן תיקון רחל, אבער אין אנדערע פלעצער האט מען איינגעטיילט און געזאגט יעדן טאג איין קינה.

*

אין ארץ ישראל ביי די מקובלים איז געווען שטארק צושפרייט דער ענין פון זאגן תיקון חצות, שפעטער איז דאס אריבער קיין אייראפע וואו אסאך צדיקים האבן זיך געפירט צו אויפשטיין ביינאכט ביי חצות און קלאגן אויפ'ן חורבן בית המקדש.

עס ווערט געברענגט אז דער הייליגער מגלה עמוקות הרה"ק רבי נתן נטע מקראקא זי"ע האט זוכה געווען צו גילוי אליהו ווען ער האט געפראוועט תיקון חצות.

תיקון חצות ביים הייליגן בעל שם טוב ותלמידיו

אין ספר שבחי הבעש"ט ווערט געברענגט, אז דער הייליגער בעל שם טוב זי"ע איז געשלאפן ביינאכט נאר צוויי שעה, און ביי חצות הלילה איז ער אויפגעשטאנען און געפראוועט תיקון חצות.

אויך ווערט דארט געברענגט, אז דאס ערשטע מאל וואס דער בעל שם טוב האט זיך אנטפלעקט צום רב פון די שטאט קאלאמייע - אין דער צייט וואס דער בעל שם טוב האט נאך שטארק באהאלטן זיינע מדריגות - איז געווען אין דער צייט ווען ער האט געזאגט תיקון חצות.

אין ספר מגדל עוז ווערט געברענגט, אז אסאך מאל ביים ענדיגן אפרעכטן תיקון חצות, האט דער הייליגער בעל שם טוב צוגעלייגט און געזאגט, "רבונו של עולם, איך דאנק דיר אז איך בין געזונט און איך קען דיר דינען".

די תלמידים פון הייליגן בעל שם טוב האבן זיך אויך געפירט צו אויפשטיין ביי חצות הלילה און זאגן תיקון חצות. אויך אין צעטיל קטן פון הייליגן רבי'ן רבי אלימלך מליזענסק זי"ע (אות י) ווערט דערמאנט אז מ'זאל זאגן תיקון חצות.

*

צהלתו בפניו ואבלו בלבו

דער הייליגער ייטב לב ברענגט (ספה"ק ייטב פנים מאמר אבני זכרון אות יא) וואס ער האט געהערט פון זיין זיידן דער הייליגער ישמח משה זי"ע, אז איידער ער איז נתקרב געווארן צו חסידות, איז אים שווער געווען א קשיא.

ס'שטייט דאך אין שולחן ערוך (אורח חיים סימן א סעיף ג) ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש [ס'איז פאסיג פאר יעדן ירא שמים צו זיין אנגעווייטאגט און פארזארגט וועגן דעם חורבן בית המקדש], אויב אזוי פארוואס זענען די חסידים שטענדיג פריילך?

פארנדיג דעם ערשטן מאל קיין לובלין - נאך וואס זיין איידעם דער אריה דבי עילאי האט גע'פועל'ט ביי אים ער זאל כאטש איינמאל פארן - האט דער הייליגער ישמח משה געטראכט ביי זיך, דער אויבערשטער ווייסט דאך אז איך וויל אים אמת'דיג דינען און עס זאל מיר נישט שווער זיין קיין קשיות, דעריבער האט ער געבעטן דעם אויבערשטן אז ווען ער קומט אריין צום רבי'ן פון לובלין זאל ער אים דערלייכטן די אויגן און פארענטפערן פארוואס די חסידים זענען שטענדיג פריילך.

ווי נאר דער ישמח משה איז אנגעקומען צום הייליגן חוזה, האט אים דער הייליגער חוזה געפרעגט, "פארוואס איז דיין פנים אזוי טרויעריג? אמת ס'שטייט טאקע אין שולחן ערוך אז א ירא שמים דארף שטענדיג טרויערן וועגן חורבן בית המקדש, אבער ס'איז באוואוסט דעם מאמר - וואס ווערט געברענגט אין ספר הקדוש חובת הלבבות - אז ביי א חכם איז צהלתו בפניו ואבלו בלבו" [אינדרויסן אויפ'ן פנים זאל מען זען א פרייד און אינערליך אין הארץ זאל מען זיין טרויעריג].

דער חוזה האט ווייטער געזאגט, "גלייב מיר, אז אפילו ווען מיר זאגן תיקון חצות מיט געוויין און מיט טרערן, ווייזן מיר ארויס נאר פרייד".

דער הייליגער חוזה האט געזאגט פאר'ן ישמח משה א משל וואס דער הייליגער רבי ר' שמעלקא פון ניקלשבורג זי"ע האט געזאגט דערויף:

א גרויסער קעניג איז געפאנגען געווארן אין א ווייטע מדינה, און זייענדיג אין געפענגעניש איז ער אנגעקומען צום הויז פון זיין גוטער פריינט, ווען דער פריינט האט געזען דעם קעניג אין דעם שווערן מצב, איז ער געווען זייער צובראכן און האט זייער געוויינט, אבער פון די אנדערע זייט האט ער זיך געפריידט אז דער קעניג איז ביי אים אין שטוב.

דער נמשל איז, אין די זעלבע צייט וואס מיר קלאגן אויפ'ן חורבן בית המקדש, דארפן מיר זיך פרייען אויף דעם וואס דער אויבערשטער איז מיט אונז.

*

קלאגן אויפ'ן אייגענעם חורבן

דער מחבר זאגט, ווער עס האט יראת שמים זאל קלאגן אויפ'ן חורבן בית המקדש, האט דער הייליגער חידושי הרי"ם זי"ע געפרעגט, און ווער עס האט נישט קיין יראת שמים, וואס זאל ער טון?

האט דער חידושי הרי"ם געזאגט, אזא איינער דארף קלאגן אויפ'ן אייגענעם חורבן, און בעטן ביים אויבערשטן אז ער זאל שפירן דעם צער פון כלל ישראל און ער זאל זיך פרייען ווען מ'וועט אונז אויסלייזן פונעם ביטערן גלות.

וויינען אויף דעם דעת וואס איז געווארן אוועקגענומען

הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע שרייבט אין ספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, אז דער ענין פון קלאגן און וויינען ביי תיקון חצות איז נישט נאר אז דער בית המקדש איז חרוב געווארן פאר צוויי טויזנט יאר צוריק, נאר דער וויטאג איז אז ווען דער בית המקדש איז געשטאנען האבן אלע אידן געהאט דעם ריכטיגן שכל וויאזוי צו דינען דעם אויבערשטן, און דאס האבן מיר ליידער פארלוירן, ווי די גמרא זאגט אין מסכת ברכות (לג.) כל אדם שיש בו דעה, כאילו נבנה בית המקדש בימיו.

דעריבער דארף א איד זאגן תיקון חצות און וויינען אז זיין שכל זאל ווערן פול מיט קלוגשאפט, ער זאל וויסן וויאזוי צו דינען דעם אויבערשטן, און דער אויבערשטער זאל אונז שוין אויסלייזן פון דעם ביטערן גלות.

***

געוויינט מיט אברהם אבינו אויפ'ן גלות

אין ספר הקדוש חקל יצחק (פרשת במדבר) ווערט געברענגט, אז ווען דער הייליגער מאור ושמש הרה"ק רבי קלונימוס קלמן מקראקא זי"ע איז געווען אין ליזענסק, פלעגט ער באדינען דעם הייליגן רבי'ן רבי אלימלך זי"ע. ווי דער רבי ר' אלימלך האט אנגעזאגט אז ווען דער מאור ושמש איז אין ליזענסק, זאל נאר ער אים באדינען.

איינמאל ביינאכט ביי חצות, ווען דער מאור ושמש איז געווען אין פאדער-צימער, האט אים דער רבי ר' אלימלך פלוצלינג גערופן און געהייסן ברענגען א גלעזל טיי.

ארויסגעלאפן פון צימער

אריינטראגנדיג די טיי האט דער מאור ושמש געזען ווי עס זיצט דארט אן עלטערער איד מיט א שיינע צורה און א געוואלדיגע ליכטיגקייט האט געשיינט פון זיין פנים. דער איד איז געזעסן אויף די בעט פונעם רבי'ן רבי אלימלך און געשמועסט מיט'ן רבי'ן רבי אלימלך, ווען טייכן טרערן גיסן זיך פון זייערע אויגן.

ווען דער מאור ושמש האט דאס געזען, איז אים באפאלן א פחד, און פון גרויס פחד איז דאס גלעזל טיי ארויסגעפאלן פון זיינע הענט און עס האט זיך אויסגעגאסן, און דער מאור ושמש איז גלייך ארויסגעלאפן פון צימער.

פון גרויס שרעק האט דער מאור ושמש גע'חלש'ט. ווען ער איז ענדליך געקומען צו זיך, האט ער געהערט ווי דער רבי ר' אלימלך רופט אים. ווען ער איז אריין צום רבי'ן רבי אלימלך, איז שוין דער עלטערער איד נישט דארט געווען, און דער רבי ר' אלימלך האט געפרעגט דעם מאור ושמש פארוואס ער האט נישט געברענגט די טיי.

דער מאור ושמש האט געענטפערט אז פון גרויס פחד איז די טיי ארויסגעפאלן פון זיינע הענט. האט אים דעם רבי ר' אלימלך געפרעגט פון וואס ער האט זיך אזוי דערשראקן.

האט דער מאור ושמש געענטפערט, אז ער האט געזען אין צימער אן עלטערע איד וואס זיין אויסזען איז געווען ווי א מלאך, און ער האט נישט געוואוסט וויאזוי ער איז אריינגעקומען. אלע טירן זענען דאך פארשפארט. דאס האט אים אזוי דערשראקן.

האט אים דער רבי ר' אלימלך געפרעגט אויב ער קען טאקע נישט דעם עלטערן איד. ווען דער מאור ושמש האט געענטפערט אז ניין, האט זיך דער רבי ר' אלימלך צוקרעכצט און געזאגט, "ווי פאר א קינד וואס האט מורא צו קוקן זיין טאטן אין פנים".

דער רבי ר' אלימלך האט געזאגט פאר'ן מאור ושמש: "דער עלטערער איד איז געווען אברהם אבינו, וועלכער איז געקומען זיך אפרעדן אויפ'ן ביטערן גלות, און מיר האבן ביידע געוויינט אויף גלות השכינה און זיך דורכגערעדט

וואס מ'קען טאן צו העלפן דעם כלל ישראל און צואיילן די גאולה שלימה".

תיקון חצות בשעת די נפילה אין לובלין

אין אנהויב פון יאר תקע"ה, אינמיטן די שטורמישע תקופה פון דער גרויסער מלחמה פון נאפאליאן - דער פראַנצויזישער קעניג וועלכער האט געוואלט איינעמען די וועלט, האבן די צדיקי הדור, דער רבי פון לובלין הרה"ק רבי יעקב יצחק הלוי זי"ע, דער רבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע, און דער קאָזשניצער מגיד הרה"ק רבי ישראל זי"ע, פארארבעט מעשים צו מקרב זיין די גאולה שלימה.

יענעם שמחת תורה ביינאכט פאר די הקפות האט דער רבי פון לובלין געזאגט פאר די תלמידים אז ס'איז יעצט אן עת רצון צו ברענגען די גאולה, און דער רבי פון לובלין האט זיך געגרייט אויף א גרויסע עבודה צו מקרב זיין די גאולה שלימה.

אינמיטן די הקפות איז דער הייליגער חוזה ארויסגעפאלן פון פענסטער, און נאכ'ן זוכן אין אלע עקן פון די שטאט האט מען געפינען דעם חוזה אויף דער ערד אויסער די שטאט.

די תלמידים האבן געמאכט א גורל ווער עס זאל אויפהייבן דעם רבי'ן און אהיימברענגען, און דער גורל איז אויסגעפאלן אויף הרה"ק רבי שמואל מקארוב זי"ע ער זאל אנכאפן דעם קאפ פונעם הייליגן חוזה.

ווען רבי שמואל האט אנגעהאלטן דעם קאפ פונעם הייליגן חוזה, האט ער אויפגעפאסט ווי דער רבי שעפשעט מיט די ליפן, און ווען ער האט זיך צוגעבויגן האט ער געהערט ווי דער רבי זאגט 'תיקון לאה' פון תיקון חצות.

רבי שמואל האט געקוקט אויפ'ן זייגער און געזען אז ס'איז גענוי די צייט ווען דער רבי פלעגט אלץ זאגן תיקון חצות. האט רבי שמואל זיך אנגערופן צו זיינע חברים: "זעטס די קדושה פון אונזער רבי'ן, אפילו אין אזא צייט דינט ער אויך דעם אויבערשטן" (זינט די נפילה איז דער הייליגער רבי פון לובלין געווען זייער שוואך, און יענעם יאר תשעה באב איז ער נסתלק געווארן).

תיקון חצות ביי רבי משה לייב סאסובער

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע האט שטארק מקפיד געווען צו זאגן יעדע נאכט תיקון חצות, און דערביי שטארק געטרויערט און געקלאגט אויפ'ן חורבן בית המקדש.

אמאל אין א ווינטער נאכט האט הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע בעל מחבר ספר הקדוש עטרת צבי זיך אויסבאהאלטן אינעם רבי'נס צימער, וועלנדיג זען וויאזוי דער רבי פראוועט תיקון חצות.

געשלעפט א בינטל האלץ

ביינאכט ביי חצות האט רבי הערשעלע געזען ווי דער רבי ר' משה לייב טוט זיך אן א פויערישן פלעצל (א קלייד וואס די פויערן פלעגן אנטון) און ער גייט ארויס אינעם הויף וואס איז געווען באדעקט מיט שניי, און ער שלעפט ארויס א בינטל האלץ פון דעם מאגאזין (סטארעדזש) און נעמט עס אויף זיינע פלייצעס און גייט ארויס ביז צום עק שטאט.

רבי הערשעלע איז נאכגעגאנגען זיין רבי'ן אין די ציפעדיגע קעלט ביז צום עק שטאט. דארט ביי אן איינגעפאלענע הייזקע האט זיך דער רבי ר' משה לייב אפגעשטעלט. רבי הערשעלע האט זיך צוגעשארט צום פענסטער און געזען וואו דארט אין די קליינע הייזקע ליגט א יולדות מיט א ניי געבוירן קינד און זיי זענען פארפרוירן פון קעלט.

רבי משה לייב האט אריינגעקלאפט און געפרעגט צי מ'דארף האלץ צום הייצן, זאגנדיג אז ער שלעפט זיך דא מיט א בינטל האלץ און ער האט שוין נישט קיין כח דאס ווייטער צו טראגן, און ער איז גרייט עס צו פארקויפן פאר די קלענסטע סומע.

די פרוי האט געזאגט פאר רבי משה לייב אז זי האט נישט קיין פרוטה אין שטוב. האט רבי משה לייב געזאגט, "איך וועל קומען אן אנדערס מאל נעמען דאס געלט, ביטע נעמט פון מיר די העלצער".

האט די פרוי געקרעכצט און געזאגט, "וואס זאל איך טון מיט די העלצער? איך קען דאס נישט צוהאקן אויף קליינע שטיקלעך. איך האב אפילו נישט קיין האק. וויאזוי וועל איך דאס קענען אריינלייגן אין אויוון צו אנהייצן מיין שטוב?". האט רבי משה לייב געזאגט, "אויף דעם וועל איך שוין זארגן".

תיקון חצות בשעת'ן האקן האלץ און ווארעמען דעם אויוון

דער רבי ר' משה לייב האט גענומען א האק און צוהאקט די העלצער אויף קליינע שטיקלעך, און בשעת'ן צוהאקן די העלצער האט רבי הערשעלע געהערט ווי דער רבי זאגט 'תיקון רחל'.

נאכדעם האט רבי משה לייב אויפגעהויבן די שטיקלעך האלץ און אנגעהייצט דעם אויוון, און בשעת'ן שטעלן די האלץ אינעם אויוון האט ער שטילערהייט געזאגט 'תיקון לאה'.

רבי הערשעלע איז דארט געבליבן די גאנצע צייט, און געזען ווי דער רבי ר' משה לייב איז נישט אוועקגעגאנגען פון דארט ביז די גאנצע שטוב איז געווארן פיין ווארעם.

יארן שפעטער ווען דער הייליגער עטרת צבי האט געהערט ווי חסידים שמועסן אז דער רבי ר' משה לייב סאסובער איז יעדע נאכט ביי תיקון חצות ארויף אין הימל, האט זיך דער עטרת צבי אנגערופן מיט א שמייכל, "אויב נישט העכער". (עשר צחצחות)

תיקון חצות אין א הייל אין וואלד

הרה"ק רבי נתן נטע מחעלעם זי"ע בעל מחבר ספר הקדוש נטע שעשועים האט אין די יונגע יארן זיך געפירט זייער באהאלטן און קיינער האט נישט געוואוסט פון זיין גרויסקייט.

רבי נטע איז געווען מלמד אין שטוב פון א קרעטשמער אין א דארף נעבן די שטאט וואלדאווקא, און ער האט אויך געדינט אלס אויפזעער אינעם וואלד וואס האט געהערט פאר'ן פריץ. דארט אין וואלד האט ער געהאט א צימער וואו ער האט געלערנט מיט די צוויי יונגלעך פונעם קרעטשמער און זיך געפלאגט אריינצוברענגען אין זיי יראת שמים און מידות טובות.

א גאנצן טאג האט רבי נטע געלערנט מיט די יונגלעך, און ביינאכט ווען יעדער איז שוין געשלאפן פלעגט ער דינען דעם אויבערשטן מיט גרויס דביקות.

באשטימט אלס שומר

דער קרעטשמער - ביי וועם רבי נטע איז געווען מלמד - פלעגט שטארק ליידן פון גניבות. זייער אפט פלעגט זיך פויערן אריינכאפן שפעט ביינאכט צו אים אין וואלד און געהאקט האלץ פון זיינע ביימער און עס דערנאך פארקויפט, האט דער קרעטשמער געבעטן רבי נטע זאל ארויסגיין ביינאכט אין וואלד אכטונג געבן אז די פויערן זאלן נישט גנב'ענען די האלץ.

דער מלמד רבי נטע האט זיך זייער געפריידט צו זיין נייעם פאָסטן, טראכטנדיג אז אזוי וועט אים זיין גרינגער זיך מתבודד צו זיין אין וואלד צווישן די ביימער און דינען דעם אויבערשטן באהאלטענערהייט אנדעם וואס איינער זאל וויסן.

ווען די פויערן האבן געהערט אז דער קרעטשמער האט געשטעלט זיין מלמד אלס וועכטער, האבן זיי זיך נישט דערשראקן, קלערנדיג אז דער מלמד איז א בטלן און מיט אים וועלן זיי זיך קענען אן עצה געבן און אנגיין מיט זייער ארבעט אומגעשטערט.

געהערט א יאמערליכן געוויין

די ערשטע נאכט ווען דער מלמד רבי נטע האט אנגעהויבן אכטונג צו געבן, זענען די פויערן באלד געקומען אין וואלד מיט זייערע וועגענער און העק און זיך געוואלט נעמען האקן ביימער אין וואלד.

צו זיין מער זיכער האבן זיי געשריגן פון איין עק וואלד צום צווייטן צו הערן אויב דער שומר רבי נטע איז וואַך, אבער ווען ס'איז נישט געקומען קיין ענטפער, זענען זיי געווען זיכער אז דער שומר איז איינגעשלאפן און זיי האבן זיך תיכף גענומען צו די ארבעט.

ווי נאר זיי האבן אנגעהויבן צו האקן, האבן זיי פלוצלינג געהערט א יאמערליכן געוויין וואס האט זיך געהערט איבער'ן גאנצן וואלד. קודם האבן זיי געמיינט אז דער קול הערט זיך פון חיות אין וואלד, אבער ווי מער זיי האבן געהאקט, אלס שטארקער האט זיך געהערט דאס געוויין.

די פויערן זענען געווארן דערשראקן און האבן מער נישט געקענט האקן האלץ. זיי זענען א שטיק צייט געשטאנען ווי געלעמט. ווען זיי האבן זיך שוין אביסל בארואיגט און געוואלט צוריק אנהייבן שניידן האלץ, האט זיך ווידער געהערט דאס יאמערליכע געוויין.

די פויערן האבן באשלאסן געוואויר צו ווערן פון וואו דער געוויין קומט, אבער אין וועלכער ריכטונג זיי זענען געגאנגען, האט זיך זיי געדאכט אז דאס קול קומט פון די אנדערע זייט, און דערצו זענען די געוויינען געווארן וואס אמאל שטארקער און העכער.

ס'איז זיי שוין געווארן זייער אינטערעסאנט צו וויסן וואס דא גייט פאר, האבן זיי זיך איינגעטיילט אין עטליכע גרופעס און אזוי זיך ארויסגעלאזט אויף אלע פיר זייטן פונעם וואלד זוכן, אבער ווידער האט פאסירט דאס זעלבע. דאס געוויין האט זיך געהערט איבער'ן גאנצן וואלד, און פאר יעדע גרופע האט זיך געדאכט אז דאס קול קומט פון די אנדערע זייט.

די פויערן האבן מער נישט גע'גנב'ט

אזוי זוכענדיג אינעם שטאק פינסטערן וואלד, האבן זיי פלוצלינג באמערקט פונדערווייטנס א קליינע ליכטיגקייט וואס שיינט ארויס פון צווישן די ביימער. די פויערן זענען געגאנגען צו יענעם ריכטונג, און זיי זענען אנגעקומען צו א קליינע הייל פון וואו ס'האט ארויסגעלויכטן א שיין, און פון אינעווייניג איז ארויס א קול פון א טיפער געוויין.

אריינקוקענדיג אינעם פארלאזטער הייל, האבן זיי געזען ווי דער מלמד רבי נטע ליגט אויף דער ערד מיט אש אויפ'ן קאפ, און פון זיינע אויגן גיסן זיך טייכן טרערן...

די פויערן זענען געבליבן שטיין פארגאפט און זיך צוגעהערט ווי רבי נטע רעכט אפ חצות, און נאכ'ן זען אז דער שומר רבי נטע איז א געטליכער מענטש, האבן זיך די פויערן מער נישט געוואגט צו קומען אין וואלד גנב'ענען האלץ.

באקאנט געווארן אלס פועל ישועות

די מעשה איז צוביסלעך באקאנט געווארן און עס איז ארויס א קול אין די גאנצע געגנט אז דער מלמד רבי נטע איז א באהאלטענער צדיק וואס האט ביז יעצט באוויזן צו באהאלטן זיינע מדריגות, און כאטש ער איז געבליבן א מלמד און געלערנט בייטאג מיט די קינדער פונעם קרעטשמער און ביינאכט איז ער געזעסן און געלערנט אין דער הייל אין וואלד און דארט געפראוועט תיקון חצות, האט אים יעדער אנגעהויבן אפצוגעבן גרויס כבוד.

צוביסלעך האבן אידן פון דעם דארף אנגעהויבן צו קומען צו רבי נטע בעטן ברכות, דערנאך איז מען שוין אויך געקומען פון די ארומיגע דערפער, און מיט דער צייט איז מען אין די גאנצע אומגעגנט געוואויר געווארן אז דא וואוינט א הייליגער איד, א פועל ישועות.

שפעטער האט זיך רבי נטע אוועקגעצויגן פון דעם דארף נעבן וואלדאווקא און איז אריבער וואוינען קיין חעלעם, און ער איז באקאנט געווארן אלס רבי פאר טויזנטער חסידים.

תיקון חצות שוין אלס קינד

מרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע האט דערציילט, אז הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע בעל מחבר ספר הקדוש ליקוטי מהרי"א פלעגט שוין אלס קינד פראווען יעדע נאכט תיקון חצות.

דאס האט מען געהערט פון רבי אייזיק'ל אליין אויף דער עלטער, ווען ער האט זיך אמאל אנגערופן אז שוין איבער צווי און פופציג יאר וואס ער האב נישט פארפעלט צו זאגן תיקון חצות, און זיינע נאנטע - וועלכע האבן געוואוסט ווי אלט ער איז - האבן געמאכט דעם חשבון אז דאס מיינט צו זאגן אז שוין זייענדיג א קינד פון עלף יאר האט ער געפראוועט תיקון חצות.

דער רבי האט צוגעלייגט, אז ס'איז אפטמאל אויסגעקומען אז רבי אייזיק'ל איז געווען ביינאכט אויף אן אסיפה אדער א שמחה, און ווען ס'איז אנגעקומען חצות איז ער פארשוואונדן געווארן און געגאנגען פראווען תיקון חצות. (זכר צדיק לברכה)

פארגיסן טרערן ביי תיקון חצות

אין די ישיבה פונעם הייליגן חתם סופר זי"ע אין פרעשבורג איז געווען איינגעפירט אז יעדן ליל ששי האט מען געזאגט תיקון חצות ברבים. דער בעל תפלה איז געווען הגה"צ רבי פישל סופר זצ"ל, דער טאטע פון הרה"ק רבי חיים סופר זצ"ל בעל מחנה חיים.

איינמאל איז רבי פישל נישט געווען אין בית המדרש און א צווייטער האט פארגעזאגט, און יענער האט געזאגט מיט א קאלטקייט און נישט פארגאסן קיין טרערן, האט זיך דער הייליגער חתם סופר אויסגעדרוקט גאר שארף און געזאגט אז מ'דארף חושש זיין צי ער איז נישט פון די כת ש"צ ימ"ש.

געגעבן צו טרינקן פונעם פלעשל טרערן

דער סערדאהעלער רב הרה"ק רבי יהודה אסאד זי"ע האט געהאט ביי זיך א פלעשל פון די טרערן וואס ער פלעגט פארגיסן יעדע נאכט ביים זאגן תיקון חצות, און מיט דעם פלעשל טרערן האט ער געראטעוועט אסאך אידן פון דינען אין מיליטער. ווער ס'האט געטרונקען דערפון עטליכע טראפן, איז באפרייט געווארן פון דינען אין מיליטער.

דער ירושלימ'ער רב הרה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע האט דערציילט, אז אמאל ווען א איד האט זיך גערארפט שטעלן אין מיליטער, האט ער באקומען פון רבי יהודה אסאד עטליכע טראפן פון די טרערן און איז אינגאנצן אויפגעשוואלן געווארן.

ווען ער איז געגאנגען צום דאקטער זיך אונטערזוכן אויב ער איז פאסיג צו דינען אין מיליטער, האבן זיי אים גלייך באפרייט צוליב די אויפגעשוואלנקייט, אבער ווי נאר ער איז ארויסגעגאנגען פונעם דאקטער, איז ער גלייך געווארן אויסגעהיילט...

די טרערן פון דעם סאלדאט

אמאל ווען הרה"ק רבי יצחק (איצעלע) וואלאזשינער זצ"ל האט געוויילט אין פעטערבורג - וואו ער איז געפארן צו אן אסיפה אינאיינעם מיט נאך גדולי ישראל - איז אים אויסגעקומען אינמיטן די נאכט דורכצוגיין א ליידיגע שטח, פלוצלינג האט ער געהערט ווי איינער שרייט און וויינט "ווי איז פאר די שכינה וואס איז אין גלות".

אויפגעבויעט דארט א בית המדרש

ווען רבי איצעלע האט אויפגעפאסט אז די שטימע קומט פון א אידישער סאלדאט וועלכער שטייט אויף די וואך און ער פראוועט תיקון חצות, איז ער געווארן שטארק איבערגענומען און ס'איז אים גערינען טרערן פון די אויגן.

שפעטער האט מען געזען אז געוויס אויף יענעם פלאץ איז געבויעט געווארן די גרויסע שול אין פעטערבורג.

דער נייטרא ראש ישיבה הגה"צ רבי יונה פארסט זצ"ל האט דערציילט די מעשה אין נאמען הרה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצ"ל, און האט צוגעלייגט, אז דער גאון רבי איצעלע האט שפעטער געזאגט, אז אסאך מענטשן האלטן אז זיי האבן אויפגעבויעט די שול, און זיי ווייסן נישט אז אינ'אמת'ן האבן די טרערן און די תפילות פון יענעם סאלדאט אויף גלות השכינה מעורר געווען אז דארט זאל ווערן א פלאץ וואו אידן זענען מתפלל צום אויבערשטן. (דברי יונה)

זוכה געווען צו א הייליגן זון

דער סיגוטער ראש הקהל הרה"צ רבי משה אריה פריינד זצ"ל האט זוכה געווען צו א זון דער נאסוידער רב הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד זצ"ל, וועלכער איז געווען א גרויסער צדיק און איז געווען בארימט מיט זיין גאונות און קדושה.

דער הייליגער ייטב לב זי"ע האט אמאל געזאגט, אז כאטש רבי משה אריה איז א בעל הבית, האט ער זוכה געווען צו אזא הייליגן זון ווי דער נאסוידער רב, אין זכות וואס ער רעכט אפ יעדע נאכט תיקון חצות.

ווי איינער וואס האט פארלוירן זיין גאנצע פארמעגן

הרה"ק רבי הערשעלע מספינקא זי"ע איז אלס בחור אויפגעוואקסן אין סעליש אין שטוב פון זיין זיידן הרה"ק רבי יצחק אייזיק מספינקא זי"ע הי"ד בעל חקל יצחק.

האט רבי הערשעלע דערציילט, אז דער חקל יצחק פלעגט יעדע נאכט זאגן תיקון חצות, און דערביי געוויינט מיט ביטערע טרערן, אז ס'האט אויסגעקוקט ווי איינער וואס האט געהאט אן אייגן הויז און האט פארלוירן זיין גאנצע פארמעגן.

ווי דער בית המקדש איז יעצט חרוב געווארן

ווי אויבנדערמאנט האט מען אין די ישיבות אין אויבערלאנד זיך געפירט אין די דריי וואכן צו זאגן תיקון חצות ברבים יעדן טאג נאך חצות.

דער נייטרא רב הגה"צ רבי שלום משה הלוי אונגאר זצ"ל האט דערציילט, אז אמאל אינמיטן טאג אין די דריי וואכן איז א חשוב'ער רב אנגעקומען קיין נייטרא פונקט אין דער צייט ווען זיין פאטער דער נייטרא רב הגה"צ רבי שמואל דוד הלוי אונגאר זצ"ל האט געזאגט תיקון חצות מיט די בחורים, און נאך תיקון חצות האט זיך דער רב אויסגעדרוקט צום נייטרא רב, אז דער תיקון חצות האט אויסגעקוקט ווי ס'איז ממש יעצט אנגעקומען א טעלעגראם אז דער בית המקדש איז חרוב געווארן...

תיקון חצות ביים ריבניצער רבי'ן

אין דעם לעצטן דור איז באקאנט די מורא'דיגע עבודה וואס דער הייליגער ריבניצער רבי הרה"ק רבי חיים זאנוויל זי"ע האט אראפגעלייגט יעדע נאכט ביים אפרעכטן תיקון חצות.

דער חצות שטיבל

אין יעדע פלאץ וואו דער ריבניצער רבי איז אנגעקומען, האט ער באלד אויפגעזוכט א פלאץ און דאס באשטימט פאר א 'חצות שטיבל'. געווענליך איז דאס געווען א קליינע שמאלע צימער.

ביינאכט ביי חצות האט דער ריבניצער רבי זיך געזעצט אין דעם שטיבל אויף דער ערד. ער האט אויסגעטון די שוך און אנגעטון אויף זיין קערפער א גרויסן זאַק, און אויפ'ן זאַק אנגעטאן דעם גארטל.

דאן האט ער ארויפגעגאסן אש אויפ'ן שטערן, אויפ'ן פנים און אויף זיין בארד, און אויף אנדערע חלקים פונעם גוף, ביז זיין הייליגע צורה איז געווען אינגאנצן פארשווארצט פון די אש. דערנאך האט ער אנגעצינדן אסאך ליכט אין אלע ווינקלען פונעם צימער און אויך אויף דער ערד ארום דעם פלאץ וואו ער איז געזעסן.

די ליכט האבן ארויסגעגעבן א שרעקליכן היץ און די לופט אינעם שטיבל איז געווען דערשטיקט פון די הויפנס אש, און אזוי איז דער הייליגער ריבניצער רבי געזעסן שעות לאנג אין דעם קליינעם שטיבל און אפגעראכטן זיין הייליגע עבודה פון תיקון חצות, און געוויינט מיט בכיות נוראות אויפ'ן חורבן בית המקדש און אויף גלות השכינה.

אין די צייט ווען דער ריבניצער רבי האט אפגעראכטן תיקון חצות, האט מען אים נישט געטארט שטערן. אויב האט איינער וויכטיג געדארפט געבן א קוויטל, האט מען אריינגעשטופט דעם קוויטל אונטער די טיר, און דעם רבי'נס נאנטע מענטשן האבן שוין געוואוסט אז אויב דער רבי הייבט אויף א קוויטל ביי תיקון חצות און ער ליינט דאס, איז דער מענטש א געהאלפענער.

*

א געוואלדיגע ליכטיגקייט

הרה"ח ר' אברהמ'לע מארקאוויטש ז"ל - פון די נאנטע מענטשן ביים הייליגן ריבניצער רבי נאך אין רוסלאנד - האט דערציילט, אז דער ריבניצער רבי פלעגט קיינעם

נישט ארײנלאזן אין זײן שטיבל װען ער האט געפראװעט זײן עבודה פון תיקון חצות.

אײנמאל איז ר' אברהם אנגעקומען קײן ריבניץ אינמיטן די נאכט װען דער רבי האט פונקט געהאלטן אינמיטן אפרעכטן תיקון חצות. דער ריבניצער רבי האט דאן געװאױנט אין א הײזקעלע װאו עס איז נאר געװען צװײ צימערן. אין קאך איז געזעסן די רעביצין און אין די אנדערע צימער האט דער רבי געזאגט תיקון חצות.

נישט האבנדיג קײן ברירה, האט דער ריבניצער רבי געזאגט פאר ר' אברהם ער זאל ארײנקומען אין תיקון חצות שטיבל. ער האט אים געגעבן א תהילים און געהײסן ער זאל קוקן נאר אױף אראפ, און נישט קוקן װי ער פראװעט תיקון חצות.

האט ר' אברהם דערצײלט, אז בשעת װען דער רבי האט געזאגט תיקון חצות, איז געװען אין צימער א מורא'דיגע ליכטיגקײט, אז ער (ר' אברהם) האט אראפגעצױגן זײן קאפל און צוגעדעקט די אױגן, װײל ער האט מורא געהאט ארױפצוקוקן אז ער זאל ח"ו נישט װערן בלינד.

*

אין די ערשטע צײטן נאך װאס דער ריבניצער רבי איז אנגעקומען אױף אמעריקע, האט ער זיך אױפגעהאלטן אױף עטליכע פלעצער, צװישן אנדערע האט ער זיך אױפגעהאלטן אין די שטאט סי-געיט װעלכע געפינט זיך נעבן ים.

מיט אפאר יאר צוריק איז געװען א גרױסער שטורעם אין סי-געיט ('האריקעין סענדי'), װען די װאסער איז ארױפגעקומען און פילע הײזער זענען פארפלײצט געװארן, איז געװען א גרױסער װאונדער, אז כאטש דאס הױז װאו דער ריבניצער רבי האט זיך אױפגעהאלטן (אין הױז פון הרה"ח ר' ישעי' שװארץ הי"ו) איז אױך געװען שטארק פארפלײצט, איז אבער דער צימער װאו דער רבי האט אפגעראכטן תיקון חצות געבליבן אינגאנצן טרוקן...

***

זאל דער אױבערשטער העלפן, אז אין דעם זכות פון די אלע טרערן װאס אידן פארגיסן אױפ'ן צער וגלות השכינה, זאל משיח צדקינו אונז שױן בקרוב אױסלײזן פונעם ביטערן גלות, במהרה בימינו אמן.

גליון

קוראי עונג

פרשת דברים
שבת חזון

נערך ע"י הרב יצחק דוד טווערסקי - מלמד בישיבת קארלין סטאלין

דברי תורה

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה. (א, א)

די פרשה הייבט זיך אָן מיט 'אלה', ווייל משה רבינו האט גערעדט צו די אידן פון א' שבט, ביז צו זיין פטירה ז' אדר, דאס זענען 36 טעג, און 'אלה' באטרעפט 36.

(דער הייליגער 'אור החיים' זי"ע)

לְפִי שֶׁהֵן דִּבְרֵי תּוֹכָחוֹת וגו' סָתַם אֶת הַדְּבָרִים וְהִזְכִּירָן בְּרֶמֶז מִפְּנֵי כְבוֹדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. (רש"י)

פארוואס האט משה געדארפט באהאלטן די מוסר רייד און זיי מרמז זיין נאר צוליב דער כבוד פון די אידן? ווייל שפעטער שטייט (פסוק ה) 'הואיל משה באר את התורה הזאת', זאגט רש"י 'בשבעים לשון פירשה להם', משה האט ערקלערט די תורה אויף 70 שפראכן. אויב אזוי וועלן דאך די אומות העולם דאס אלעס הערן און זעהן, דעריבער האט משה רבינו נאר מרמז געווען זייערע זינד, כדי די גוים זאלן נישט פארשטיין די רייד.

(דער הייליגער 'באר מים חיים' זי"ע)

לכאו' איז שווער, אלע עבירות וועלכע ווערן דא דערמאנט מיט א רמז, ווערן דאך שפעטער אין די פסוקים קלאר ארויסגעשריבן?

נאר דער מדרש זאגט, 'כיון ששמעו ישראל דברי התוכחות מיד חזרו בתשובה שלימה ממעמקי הלב', ווען די אידן האבן געהערט די דברי מוסר פון משה רבינו האבן זיי באלד תשובה געטוהן.

די גמרא זאגט (יומא פו:), דער וואס טוט 'תשובה מאהבה', ווערן זיינע 'זדונות' איבערגעקערט צו 'מצות'. דעריבער האט די תורה באלד דערנאך געקענט שרייבן אלע עבירות, וויבאלד זיי זענען שוין דאן געווען 'מצות'.

(דער הייליגער רבי אלימלך פון גראדז'יסק זי"ע)

וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב. (א, א)

וַחֲצֵרוֹת, בְּמַחֲלָקְתּוֹ שֶׁל קֹרַח. וְדִי זָהָב, הוֹכִיחָן עַל הָעֵגֶל (רש"י)

פארוואס ווערט ערשט דערמאנט די מחלוקת פון קרח, דער 'חטא העגל' איז דאך געווען פריער?

נאר דער מדרש זאגט, אז ביים חטא העגל האט משה רבינו גע'טענה'ט צום אייבערשטער: "'לי צווית ולא להם', ווען דו האסט געזאגט 'אנכי ה' אלקיך', האסט דו דאך גערעדט נאר צו מיר 'בלשון יחיד', נישט צו אלע אידן, אויב אזוי האבן זיי נישט געזינדיגט מיט'ן עגל!"

אבער ווען קרח האט געזאגט: "'כי כל העדה כולם קדושים, כולם שמעו מפי הגבורה 'אנכי ה' אלקיך'!", האט ער דאך דערמיט אפגעפרעגט די טענה פון משה רבינו צום אייבערשטער, און דער חטא העגל איז צוריק דערוועקט געווארן.

דעריבער האט משה יעצט געזאגט, 'וחצירות', דורך די מחלוקה פון קרח, איז צוריק נתעורר געווארן דעם 'ודי זהב', דער חטא העגל.

(דער הייליגער 'גאון' רבי העשיל פון קראקא זי"ע)

אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב. (א, ב)

די עלף טעג זענען א רמז אויף די עלף טעג אין יאר ווען מען טרויערט אויפ'ן חורבן בית המקדש, דאס זענען די ניין טעג פון חודש אב, י"ז בתמוז, און עשרה בטבת.

(דער הייליגער 'כלי יקר' זי"ע)

הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת. (א, ה)

פארוואס זאגט דא דער פסוק אז משה האט אנגעהויבן צו ערקלערן די תורה, די מצוות ווערן דאך ערשט ערקלערט אינמיטן פרשת ואתחנן, און ביז דארט שטייט נאר די מוסר רייד וואס משה האט געזאגט פאר די אידן, איידער ער האט זיי ערקלערט די תורה?

נאר דער הייליגער 'חוזה' פון לובלין זי"ע האט געזאגט, אז איידער א איד וויל לערנען תורה דארף ער פריער תשובה טוהן, ווייל עס שטייט אין תהלים (נ, טז) 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי', דער אייבערשטער זאגט צום רשע, פארוואס לערנסט דו מיין תורה. דעריבער דארף מען תשובה טוהן צום אייבערשטער איידער מען הייבט אָן צו לערנען תורה.

דערפאר איידער משה האט אנגעהויבן צו ערקלערן די תורה, האט ער זיי מוסר געזאגט אז זיי זאלן תשובה טוהן, דערנאך האט ער געלערנט מיט זיי די תורה.

(ספר 'מאור ושמש')

ה' אֱלֹקֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה. (א, ו)

די פרשה ווערט געליינט אין די ניין טעג, ווייל עס ווערט דא געזאגט טרייסט ווערטער פאר כלל ישראל. 'ה' אלקינו דבר אלינו', דער אייבערשטער רעדט צו אונז און טרייסט אונז, 'בחורב', נאכדעם וואס דער בית המקדש איז חרוב געווארן, 'רב לכם שבת', עס איז אייך געבליבן א גרויסע מתנה, אַן אוצר, דאס איז דער 'שבת', ווייל 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה'. און אין דעם זכות פון היטן דעם שבת, וועט דער דריטע בית המקדש אויפגעבויט ווערן בב"א.

(דער הייליגער 'תפארת שלמה' פון ראדאמסק זי"ע)

כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן. (א, יז)

די משנה זאגט (אבות ד, כ) אז א קינד האט א גרעסערע מעלה פון א גדול, ווייל ווען א קינד לערנט איז דאס גלייך ווי טינט וואס ווערט געשריבן אויף א נייע ריינע פאפיר, ווייל ער געדענקט אלעס וואס ער לערנט, וויבאלד זיין לערנען איז 'הבל פיהם של תשב"ר שאין בהם חטא', ער איז נאך ריין פון זינד. ווייטער דער גדול האט אַן אנדערע מעלה, אז ער קען לערנען 'תורה לשמה', וואס א קינד האט נאכנישט די השגה דערצו.

דאס זאגט דא דער פסוק, 'כקטן כגדול תשמעון', מען זאל לערנען תורה מיט ביידע מעלות אינאיינעם, מיט די מעלה פון א קינד, אז מען זאל זיין ריין פון זינד, און דורכדעם וועט מען געדענקען אלעס וואס מען לערנט, און מען זאל אויך לערנען מיט די מעלה פון גדול, אז מען לערנען 'תורה לשמה', וואס איז די גרעסטע מעלה.

(ספר 'נועם מגדים')

אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ ה' אֱלֹקֶיךָ, כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ. (א, לא)

דאס ווארט 'נשאך' איז אויך א לשון פון 'מחילה', ווי עס שטייט 'נושא עון'. כאטש די גמרא זאגט (קידושין לב.) 'מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול', דער אייבערשטער קען אלס 'מלך' נישט מוחל זיין, פירט ער זיך אבער מיט אונז ווי א טאטע פאר זיין קינד, ווי דער פסוק זאגט דא 'כאשר ישא איש את בנו', און די הלכה איז 'אב שמחל על כבודו, כבודו מחול' (שם).

(דער הייליגער 'חיד"א' זי"ע)

וּבַדָּבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם בַּה' אֱלֹקֵיכֶם. (א, לב)

דער פסוק לערנט אונז וואס עס מיינט אמונה, אמונה מיינט נישט ווען מען זעהט אפענע ניסים, נאר דוקא ווען מען זעהט נישט, דעמאלט דארף מען גלייבן. דאס זאגט דער פסוק, 'ובדבר הזה', ווען מען קען טייטלען מיט'ן פינגער און ווייזן דעם נס, 'אינכם מאמינים', דאס הייסט נישט קיין אמונה, נאר די ריכטיגע אמונה איז דוקא ווען מען זעהט נישט דעם נס.

(דער הייליגער 'בני יששכר' זי"ע)

כל הזכויות שמורות © נאכדרוקן פארבאטן • צו באקומען דעם גליון אדער צו שרייבן הארות און הערות ביטע שיקט צו koreioneg@gmail.com

והצרות ודי זהב.

צום הייליגער ׳תפארת שלמה׳ פון ראדאמסק זי״ע איז אמאל אנגעקומען א חסיד שטארק צובראכן טראכטנ׳דיג אז ער וועט דא קענען אויסצוגיסן זיין צובראכן הארץ אויף זיין שווערן מצב אין פרנסה.

באלד ווען ער איז אנגעקומען צום רבי׳נס שטוב, האט ער געלאזט שרייבן א קוויטל ביים גבאי, אין וועלכע ער האט אריינגעשריבן אז ער איז אַן ׳עני׳.

ווי נאר ער האט איבערגעטרעטן דעם שוועל פון רבי׳נס שטוב און דערלאנגט זיין קוויטל פאר׳ן רבי׳ן, האט דער הייליגער ׳תפארת שלמה׳ געגעבן א געשריי: ״אַן ׳עני׳ איז דאך אזוי ווי א ׳מת׳ ר״ל, ארויס פון מיין שטוב, איך בין דאך א ׳כהן׳!״...

דער חסיד האט זיך זייער דערשראקן פונעם געשריי, און איז ארויסגעלאפן פון רבי׳נס שטוב. דער רבי האט עם באלד געלאזט צוריקרופן און עם געזאגט: ״דו ביסט דאך זיכער א ׳מת מצוה׳, און א כהן מעג זיך מטמא זיין צו א ׳מת מצוה׳!״...

דאן האט עם דער ׳תפארת שלמה׳ געפרעגט: ״פון וואו האסט דו דאס ביסעלע פרנסה?״

האט דער חסיד גע׳ענטפערט: ״מיין פרוי דרייט זיך ארום אין די פריצ׳ישע הויפן וואו זי פרובירט צו פארקויפן קלייניקייטן, אט אזוי קלייבן מיר צוזאמען אביסל פרוטות צום עסן. אבער יעצט ווען איך האלט ביים חתונה מאכן א קינד, איז נישט דא פון וואו״.

האט עם דער הייליגער ׳תפארת שלמה׳ געזאגט: ״עס שטייט דאך אין פסוק ׳והצרות׳, אויב מען דרייט זיך אין די הויפן, ׳ודי זהב׳, האט מען אסאך געלט!״...

מיט די ווערטער האט עם דער רבי אפגעזעגנט צולייגנ׳דיג א ווארימע ברכה.

ווען דער חסיד איז אנגעקומען אהיים, דערציילט עם זיין פרוי, אז זי איז היינט ווי געוועגליך געגאנגען אין די פריצ׳ישע הויפן צו פארקויפן די קלייניגקייטן, און זי האט דארט געפונען דעם זעקל.

ווען זיי האבן גע׳עפענט דעם זעקל האט מען דארט געפונען אַן אוצר מיט גאלדענע רענדלעך, אז זיי האבן שוין געקענט חתונה מאכן זייער קינד. און פון די איבריגע געלט, איז ער אריין אין א געשעפט פון וועלכע ער איז געווארן א גרויסע עושר.

✵ ✵ ✵

וידעים לשבטיכם - שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא. (רש״י)

צום הייליגער ׳חוזה׳ רבי יעקב יצחק פון לובלין זי״ע (יא״צ ט׳ אב) האבן עטליכע חסידים געברענגט א קוויטל פון א פשוט׳ע איד, א בעל עגלה.

ווען דער ׳חוזה׳ האט אריינגעקוקט אין דעם קוויטל האט ער זיך אנגערופן: ״ער שיינט דאך, ער שיינט״.

די חסידים האבן צו זייער גרויסע וואונדער זיך נאכגעפרעגט וואס דער בעל עגלה האט געטוהן ווען זיי האבן איבערגעגעבן דעם קוויטל פאר׳ן ׳חוזה׳.

האבן זיי זיך דערוואוסט אז דער בעל עגלה האט דעמאלט געקויפט א נייעם טלית פאר אַן ארימע חתן און כלה, ווייל דער חתן האט נישט געוואלט גיין צו די חופה ביז ער באקומט א טלית.

דעם געוואלדיגן מצוה האט דער הייליגער ׳חוזה׳ געזעהן אינעם קוויטל, וואס דערפאר האט ער געזאגט: ״ער שיינט, ער שיינט׳. זעה׳ענדיג נאר דעם ליכטיגקייט פון די הייליגע מצוה פון ׳שמחת חתן וכלה׳, און נישט דעם פראסטקייט פון דעם איד.

✵ ✵ ✵

ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו.

אין בית דין שטיבל פון דער הייליגער רבי שמעלקא פון ניקלשבורג זי״ע איז געהאנגען אויף די וואנט א שטעקן מיט א קליין זעקל.

ווען די פרנסים פון די קהילה האבן עם געפרעגט וואס דאס איז? האט ער זיי ערקלערט: ״אזוי ווי ביי מיר איז נישט פארהאן אז איך זאל פסק׳נען א דין תורה מיט די מינדעסטע פאלשקייט ח״ו, און אויב מאכט זיך א דין תורה וואס צוליב דעם אמת׳ן פסק דין וועל איך מוזן פארלירן דאס רבנות, בין איך אויף דעם אויך גרייט, דעריבער האב איך שטענדיג גרייט דעם שטעקן מיט׳ן זעקל, זיך ארויסצולאזן אין וועג״.

✵ ✵ ✵

לא תכירו פנים במשפט.

דער הייליגער רבי שמעלקא פון ניקלשבורג זי״ע האט פארמאגט א ספעציעלן קלייד וואס ער האט אנגעטוהן אויף זיין פנים ביים פירן א דין תורה, כדי נישט צו קענען קוקן אויף די בעלי דינים.

איינמאל אינמיטן פירן א דין תורה האט זיך איינע פון די בעלי דינים אנגערופן: ״זאל דער רבי א קוק געבן אויף מיר, ווייל חז״ל זאגן דאך אז א תלמיד חכם קען דערקענען דורך א טביעות עין, וועט דער רבי שוין זיין א מבין מיט זיין בליק״.

האט רבי שמעלקא עם גע׳ענטפערט: ״איך האב נאך אין מיין לעבן נישט געקוקט אויפ׳ן געזיכט פון א בעל דין, צו מקיים צו זיין דעם פסוק ׳לא תכירו פנים במשפט׳, ווייל ווען מען קוקט אויפ׳ן פנים פון א בעל דין, איז דאס אליין א שטיקל שוחד״.

✵ ✵ ✵

והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתיו.

ווען דער הייליגער ׳גאון׳ רבי משולם איגרא זי״ע איז געווען רב אין טיסמעניץ, זענען אמאל אריינגעקומען צו עם צוויי בעלי בתים פון א נאנטע שטאט וועלכע האבן געהאט א סכסוך צווישן זיי, און האבן געוואלט האבן א דין תורה ביים רב.

ווען רבי משולם האט געהערט זייערע טענות, האט ער געזעהן אז דאס איז א שווערע דין תורה, האט ער זיי געהייסן צוריק קומען מארגן.

די בעלי דינים האבן מחליט געווען אז זיי קענען נישט ווארטן ביז מארגן, זענען זיי געגאנגען מיט די דין תורה צו זייער שטאט׳ס רב.

ווען יענער רב האט געהערט זייער שאלה האט ער זיי געבעטן אז זיי זאל צו ווארטן א קורצע צייט.

ער איז אריין אין זיין צימער און ער האט מתפלל געווען מיט בכיות נוראות אז ער זאל זוכה זיין ארויסצוגעבן א פסק הלכה לאמיתה של תורה.

זיין תפלה איז אנגענומען געווארן, ער האט גענומען א ספר, און האט דארט געטראפן ממש די שאלה מיט א וואונדערליכע תשובה, און ער האט ארויסגעגעבן אַן אויסגעהאלטענעם פסק הלכה.

ווען די בעלי דינים זענען אמאל געווען אין טיסמעניץ, האבן זיי געטראכט אז כאטש זיי האבן שוין זייער פסק, דאך פאסט זיך, זיי זאלן אריינגיין צום רב הערן וואס ער וואלט ווען גע׳פסק׳נט אויף דעם שאלה.

זיי זענען אריין צו רבי משולם, און ער האט זיי געזאגט דעם זעלבן פסק ווי זייער רב האט זיי גע׳פסק׳נט.

האבן זיי עם דערציילט דעם אמת, אז זייער רב האט זיי שוין גע׳פסק׳נט ממש דעם זעלבן פסק הלכה, נאכ׳ן מעיין זיין בלויז א קורצע צייט.

רבי משולם איז געווען אויסער זיך, פארשטייענ׳דיג אז אויב דער רב האט אזוי שנעל געקענט פסק׳ענען אזא שווערע דין תורה מוז ער זיין א גאון עולם. איז ער אריבערגעפארן צום רב און געגעבן גרויס כבוד.

ווען דער רב האט זיך געוואונדערט פארוואס רבי משולם געבט עם אפ אזא גרויסע כבוד, האט עם רבי משולם געזאגט אז ער וואונדערט זיך ווי אזוי ער האט געקענט פסק׳ענען אזא שווערע שאלה אזוי שנעל.

האט יענער רב געזאגט, אז ער האט באמת נישט געוואוסט די תשובה, נאר ער האט מתפלל געווען צום אייבערשטער אז ער זאל עם באלייכטן די אויגן אז ער זאל קענען ענטפערן די ריכטיגע תשובה.

האט זיך רבי משולם אנגערופן: ״וויינען קענען מיר אויך, אבער דער אמת׳ע וועג צו קענען פסק׳ענען ריכטיג, איז זיך צו פלאגן אויף תורה, נאר אזוי קען מען זוכה זיין צום ׳כתרה של תורה׳!״

✵ ✵ ✵

אמרות חכמים

והצרות.

דער הייליגער רבי העניך פון אלכסנדר זי״ע האט אמאל געזאגט: ״פארוואס האט משה רבינו אנגערופן די מעשה פון קרח מיט׳ן נאמען ׳חצרות׳? דער ענטפער איז, אז דאס אליין איז דאך געווען דער זינד פון קרח, ער האט געשריגן צו זיינע מענטשן: ״לאמיר מאכן אייגענע רבי׳שע הויפן!״...

✵ ✵ ✵

לא תגורו מפני איש.

א איד האט אמאל געזאגט צו א רעפארמער ראביי: ״איך וויל האבן א דין תורה מיט׳ן אייבערשטער״.

פרעגט עם דער ראביי: ״פארוואס קומסט דו צו מיר? עס זענען דאך דא נאך רבנים אין שטאט.

ענטפערט דער איד: ״ווייל איך זוך א רב וואס קען מקיים זיין דעם ׳לא תגורו מפני איש׳, און איר זענט דער איינציגער רב וואס קען דאס מקיים זיין, ווייל איר האט דאך נישט מורא פונעם אייבערשטער.

✵ ✵ ✵

זאגט דער הייליגער

רבי ר' אלימלך זצ"ל...

א שטיקל נועם אלימלך אויף די וואכעדיגע פרשה

פרשת
דברים-חזון

נא לומר קודם הלימוד: לע"נ הרה"ק רבי **אלימלך** ב"ר **אליעזר ליפמאן** זצ"ל - ולע"נ בתו **מירל** בת הרה"ק רבי **אלימלך** ע"ה

גַּם בִּי הִתְאַנַּף ה' בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם אַתָּה לֹא תָבֹא שָׁם

גם בי התאנף ד' בגללכם לאמר כו'. די גמרא זאגט (סנהדרין קח.) אז דער דור המדבר האט נישט קיין חלק אין עולם הבא. לכאורה איז דאס שווער צו פארשטיין, דער דור המדבר, דער דור דעה, וועלכע האט מקבל געווען די תורה און געזעהן דעם אייבירשטן, זיי זאלן נישט האבן קיין חלק אין עולם הבא?

נאר, דער אייבירשטער האט ארומגעפירט אידישע קינדער אין מדבר פערציג יאר. די סיבה דערפון, וויבאלד די אידן וועלכע זענען ארויס פון מצרים, מקבל געווען די תורה, זענען אנגעקומען אויף גאר א הויעכע מדריגה, ממש דער יצר הרע האט זיך אפגעלאזט פון זיי. דורך זייער קדושה און הויעכע מדריגה האבן זיי געקענט ממתיק זיין אלע דינים. דערפאר האט זיי דער אייבירשטער ארומגעפירט אין מדבר, דארט ווי עס איז די שורש פון די דינים - דערפאר שיקט מען יום כיפור דעם שעיר לעזאזל אין מדבר אריין, ווייל דארט וואוינען אלע קליפות און דינים - און ווען די אידן גייען ווען אריין ארץ ישראל, וואלט געווען אזא המתקת הדינים אז אידן וואלטן קיינמאל אין גלות געגאנגען.

דאס זאגט די גמרא (שבת קמה:) **'מפני מה עופות שבבבל שמנים, וא"ל לך למדבר עזה ששמנים מהם'.** (פארוואס זענען די פויגלען פון בבל אזוי פעט, האט ער געענפערט, גיי אין מדבר וועסטו זעהן נאכמער פעטערע פייגלען). לכאורה וואס באדייט די שאלה און וואס איז די תשובה. נאר דאס איז א רמז אויף אונזער ביטערע גלות, - די קליפות ווערן אנגערופן 'טמא'נע פויגל' (תיקו"ז קכד.), ווי די גמרא זאגט (סוכה כח.) **'אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל כשלמד תורה עוף הפורח נשרף בההבל פיו'** (ווען דער תנא

גם בי התאנף ד' בגללכם לאמר כו'. נראה לפרש דאיתא בגמרא דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא. ולכאורה הדבר תמוה לחשוב על דור המדבר דור דעה כזה שקיבלו התורה בסיני וראו אלקים שלא יהא להם חלק לעולם הבא. * אלא נראה הטעם שהסיע הקדוש ברוך הוא את ישראל דרך המדבר, הוא מחמת שכשיצאו ממצרים וקבלו התורה ופסקה זוהמתן ומחמת גודל קדושתם היה כח בידם להמתיק הדינים, לכן הנהיגם דרך המדבר ששם הוא מקום ושורש הדינים, כדי שימתיקו הדינים, שבשביל זה נשתלח השעיר למדבר מחמת ששם הוא שורש הדינים והקליפות כידוע. ואלו היה דור המדבר נכנס לארץ ישראל לא היה שום גלות לישראל, מחמת שהיה הדינים נמתקים לגמרי עד שורשם.

וזה שאמרו בגמרא, מפני מה עופות שבבבל שמנים וא"ל לך למדבר עזה ששמנים מהם. ולכאורה מה זו שאלה ומה זו תשובה על שאלה זאת. אך נראה שרמזו בזאת השאלה על גלותינו המר, * דהנה העוף טמא נקרא הקליפות, * זהו דאמרינן בגמרא אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל כשלמד תורה עוף הפורח נשרף בהבל פיו, מחמת שהיה לימודו בקדושה ובטהרה נשרף מהבל פיו הקליפות הנקראין עוף, שכשרצו לפרוח ולהגביר הדינים חלילה על ישראל נשרפו מהבל פיו הקדוש. * וזה ששאל 'מפני מה עופות שבבבל שמנים', רוצה לומר מפני מה יש להדינים והקליפות הנקראים עופות התגברות כל כך על ישראל. והשיב 'לך למדבר עזה ששמנים מהם', רוצה לומר ששם אתה צריך להמתיק הדינים כי עיקר התגברות שלהם הוא משם,

נתנדב לזכות **שלום ברוך מרדכי** בן **דבורה בלומא** וב"ב ויוצ"ח לברכה והצלחה וכל טוב

די גרויסקייט פונעם הייליגן

רבי ר' אלימלך זצ"ל...

ר' יונתן בן עוזיאל האט געלערנט, איז א פייגל וואס איז געפלויגן העכער אים פארברענט געווארן פון גרויס קדושה), **ווייל זיין לערנען איז געווען בקדושה טהרה, זענען אלע קליפות, וועלכע האבן געוואלט פליען העכער אים און זיך שטארקן אויף אידישע קינדער זענען פארברענט געווארן דורך זיין קדושה -**

דאס פרעגט די גמרא, ***'מפני מה עופות שבבבל שמנים'***, פארוואס טוען זיך די דינים אזוי שטארק מתגבר זיין אויף אידישע קינדער, ענפערט די גמרא, ***'לך למדבר עזה ששמנים מהם'***, גיי קיין מדבר, דארט דארף מען מאכן די המתקת הדינים. ווייל וויבאלד דער דור המדבר איז נישט אריין אין ארץ ישראל, האבן זיי נישט געענדיגט דעם תיקון בשלימות, ממילא איז נאך דא היינט דינים. קומט אויס אז די גאנצע נסיעה אין מדבר פערציג יאר איז געווען צוליב זייער גרויסע קדושה.

שבמדבר הוא שרשם, כי עדיין דור המדבר לא המתיקו עד השורש מחמת שלא נכנסו לארץ ישראל. ונמצא עיקר נסיעתם דרך המדבר היה מחמת גודל קדושתם.

וזה שאמר התנא 'דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא', רוצה לומר שחלקם הוא צפון לעולם הבא, דאיתא בגמרא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, רוצה לומר שחלקם הוא צפון לעולם הבא, דהיינו מה שעוסקים בתורה ובמצות נצפן להם לעולם הבא, דהיינו מה שעוסקים בתורה ובמצות נצפן להם לעולם הבא, שבעולם הזה בלתי אפשרי לבא למדרגה הזאת שיהיה יכולים להנות מזיו השכינה שזה הוא העולם הבא. אבל דור המדבר מחמת רוב קדושתם לא היו צריכין להמתין לעולם הבא, ונהנו מחלקם בעודם בחיים חיותם וזה הוא כוונת אין להם חלק לעולם הבא.

דאס זאגט דער תנא ***'דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא'***. 'חלק לעולם הבא' טייטשט אז זייער חלק איז אוועקגעלייגט לעולם הבא, ווי חכמינו ז"ל זאגן (שם צ.) ***כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב***, די שכר פון אלע תורה ומצות איז אוועקגעלייגט לעולם הבא, ווייל אויף דער וועלט איז נישט שייך צוצוקומען צו דעם שכר וואס עס ווארט אנז אף לעולם. די דור המדבר איז אבער געווען אויף גאר א גרויסע מדריגה אז זיי האבן יא באקומען זייער חלק אויף דער וועלט, דאס מיינט 'אין להם חלק לעולם הבא'.

למעשה אבער איז דער דור המדבר נישט אריין אין ארץ ישראל, האט משה רבינו געדארפט נפטר ווערן אין חוץ לארץ, אזוי וועט ער קענען מגולגל ווערן כסדר אין די צדיקי הדורות, אזוי וועלן די צדיקים האבן דעם כח פון המתקת הדינים במשך הדורות. דאס זאגט דער פסוק, **גם בי התאנף ה' בגללכם**, וויבאלד איר האט נישט געענדיגט דעם תיקון, קען איך נישט אריין אין ארץ ישראל, און איך ווער כסדר מגולגל אין די נשמות פון די צדיקים אויף דער וועלט.

* * *

"הטעם שהסיע הקדוש ברוך הוא את ישראל דרך המדבר וכו', ומחמת גודל קדושתם היה כח בידם להמתיק הדינים".

די סיבה פארוואס דער אייבערשטער האט ארומגעפירט אידישע קינדער אין מדבר פערציג יאר, ווייל צוליב זייער גרויסע קדושה האבן זיי געקענט ממתיק זיין די דינים, וועלכע רועהן בעיקר אין מדבר.

תכלית פון 'גלות ליידן', המתקת הדינים

"ווען א צדיק מאכט מיט צער און יסורים ח"ו, טוט דאס באשיצן אויפן דור. ובפרט ווען דער צדיק וואנדערט ארום פון איין פלאץ צום צווייטן, טוט ער אראפנעמען דעם מידת הדין און חרון אף פון דער וועלט און פון אידישע קינדער. **ווי עס איז באוויסט**

גליון
בת עין
דבר השוה לכל נפש
אידיש
• גליון קד • שנה ג
פרשת דברים
תשפ"ה

פארוווארט

ס'איז באקאנט דאס ווארט פון בעל שם טוב זי"ע אויף די פסוק אין תהלים (קיח, א) הודו להוי"ה כי טוב, כי לעולם חסדו. אז שם הוי"ה במספר קטן איז בגימטריא 17 אזויפיל וויפיל ס'איז בגמטריא דאס ווארט 'טוב'. דאס מיינט צו זאגן אז ווען שם הוי"ה וואס איז מרמז אויף חסד איז במספר קטן, און ס'איז באהאלטן, מען זעהט נישט די אפענע חסדים פון באשעפער, אבער מען גלייבט אז דעם באשעפער'ס חסדים ליגט דערין, און סאיז נאך אלץ 'טוב', דעמאלסט ווען זיין 'כי לעולם חסדו' ס'וועט אנטפלעקט ווערן די חסדים פון באשעפער אויף אייביג.

מיט די ווארט איז דער 'קול אריה' מוסיף און מפרש (פתח טוב אות ח) די קומענדיגע פסוק יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו, אזוי ווי עס ווערט געברענגט פון ר' סעדיה גאון אז א מענטש וואס זאגט אויף יעדע זאך גם זו לטובה אזוי ווי נחום איש גם זו איז זוכה צו ממשיך זיין חסדים ונסים, און דאס זאגט דוד המלך: יאמר נא ישראל, זאל מען נאר דאנקען דעם באשעפער אויף די חסדים און זאגען גם זו לטובה, דעמאלסט וועט זיין כי לעולם חסדו.

אין די תורה וועלן מיר זעהן ווי די בת עין איז מסביר ווי משה רבנו האט אויסגעלערנט די יודען אז דורך זיך מתבונן זיין אין חסדי השם אין יעדע זאך קען מען איבערקערן א יעדע זאך פון דין צו רחמים און מעורר זיין חסדי השם אויף דעם מענטש.

תוכן המפתח

[א] לשון הפסוק. / די קשיא אויף די ווארט 'בעבר הירדן'. / די שטאלץ פון די באשעפער אין די יודען אז זיי קערן איבער טונקל צו ליכטיגקייט. / די טייטש פון גם 'זו' לטובה.

[ב] די תירוץ אויף די ווערטער 'בעבר הירדן'. / משה רבינו האט אויסגעלערנט די יודען א עצה ווי אזוי צו ממתיק זיין די דינים. / אויפדעקן די חסד אין א יעדע צרה. / די תעניתים זענען מרמז אויף די חסד וואס ליגט אינדעם.

[ג] די רצון השם איז אז די יודען זאלען איבערקערן די צירופים פון שלעכטס צו גוטס. / די רמזים אין די פסוק 'אלה הדברים'. / די רמזים אין די פסוק 'אלה הדברים'. / משה רבינו האט אויסגעלערנט די יודען ווי אזוי איבערצוקערן צירופים פון דין צו רחמים.

בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית

גליון זה נתנדב ע"י הרה"ח ר' **שמואל דוד טויב** שליט"א והר"ר **שמעיה שפיטצער** נ"ו מייסדי גליוננו זה, זכות רבינו המחבר הק' יגן בעדן שיזכו להמשיך להרבות פעלים לתורה וחסידות ולזכות לכל משאלות לבם לטובה, אכי"ר

מתוך שבח והודאה להשי"ת טוען אונז מיט די גליון אריינגיין אינעם דריטן יארגאנג זייט די ערשיינונג פונעם גליון. ברוך השם אז די גליון ווערט געלערנט וועכנטליך דורך הונדערטער יודן וואס נעמען חיזוק און הדרכה פון די הייליגע ווערטער פונעם בת עין. און אין א בחינה פון מעלין בקודש וועלן אונז זיך משתדל צו אריינלייגן א יעדע וואך א קליינע ליקוט פון דברי מוסר פון לשון קדשו פונעם בת עין, און אונז ווארטן צו הערן פונעם ציבור זייערע הערות.

און ס'בלייבט נאר איבער צו בעטן פון השי"ת עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ און אונז בעטן איך אויף ווייטער וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ ד' אֱלֹקֵינוּ לָנֶצַח. אמן

[א]

לשון הפסוק

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר[א] וְגוֹ' דאס זענען די (שטראף) **רייד וואס משה רבינו האט גערעדט צו אלע יודן ווען משה רבינו האט זיך געפונען בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן** (די אנדערע זייט פון די ירדן) **אויף די זינד וואס איז געטאהן געווארן בַּמִּדְבָּר** (ווי זיי האבן ביי די נסיון פון מָן זיך אפגערעדט און געזאגט 'מִי יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד ד' בְּאֶרֶץ

א. כאטש די תורה הייבט זיך אן מיט די קומענדיגע שטיקל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר וְגוֹ' האבן מיר לתועלת פון די לערנערס זיי זאלן האבן פאר זיך די לשון הפסוק אויף וואס די דרוש איז געבויעט האבן מיר דא מעתיק געווען די גאנצע לשון הפסוק. די לשון הפסוק איז: אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף בֵּין פָּארָן וּבֵין תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב.

מִצְרָיִם') **וגו'** [און די פסוק רעכנט ווייטער אויס אלע פלעצער וואס דאס איז אלעס סימנים אויף די **עבירות וואס זיי האבן דארט געטאהן].**

די קשיא אויף די ווארט 'בעבר הירדן'

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר וְגוֹ'. וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵין זֶה סִימָן מען דארף פארשטיין אז דאס ווארט 'בעבר הירדן' איז נישט קיין סימן ווי מען געפינט זיך, **כִּי לְהָעוֹמֵד בְּחוּץ לָאָרֶץ מַשְׁמַע לוֹ שֶׁעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הוּא בְּאֶרֶץ כְּנַעַן** ווייל ווען איינער געפינט זיך אין חוץ לארץ פארשטייט ער אז 'עבר הירדן' די אנדערע זייט פון די ירדן איז אין ארץ ישראל.

וּמִלַּת 'בַּמִּדְבָּר' אֵינוֹ מֵהַסִּימָן און די ווארט 'במדבר' איז דאך נישט א סימן [אז מען זאל פארשטיין אז 'עבר הירדן' מיינט אז ער געפינט זיך אינדרויסן פון ארץ ישראל], **כִּי אִם הַתְחָלַת הַתּוֹכֵחָה** ווייל די ווארט 'במדבר' דרש'ענען דאך חז"ל איז פון די אנפאנג פון די תוכחה[ב].

> **בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר וְגוֹ'. וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵין זֶה סִימָן, כִּי לְהָעוֹמֵד בְּחוּץ לָאָרֶץ מַשְׁמַע לוֹ שֶׁעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הוּא בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, וּמִלַּת 'בַּמִּדְבָּר' אֵינוֹ מֵהַסִּימָן, כִּי אִם הַתְחָלַת הַתּוֹכֵחָה[א].**
>
> **וּלְתָרֵץ זֶה, הִנֵּה כְּתִיב** (ישעי' מט, ג) **'יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר'[ב].**
>
> **וְיָדוּעַ מַאֲמַר חֲזַ"ל** (ויק"ר לו, ד) **שֶׁעִיקַּר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, שֶׁיּוֹצִיאוּ הָאוֹר מִתּוֹךְ הַחוֹשֶׁךְ וְיַהַפְכוּ חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא.**
>
> **עַל כֵּן כְּשֶׁבָּאִים חַס וְשָׁלוֹם שׁוּם דִּינִים עַל יִשְׂרָאֵל יִסְתַּכֵּל בְּהַטּוֹב הַהוּא הַגָּנוּז בְּתוֹכוֹ, וִיבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה הַנִּגְלֵית, כִּי גַּם זוּ לְטוֹבָה, רַק שֶׁהַטּוֹב נִסְתָּר וְנֶעֱלָם.**
>
> א. ר"ל, שהיות שתיבת 'במדבר' אינו מהסימן, כדברי רש"י, אם כן תיבות 'בעבר הירדן' אינם סימן, כי לעומד בא"י משמע שעבר הירדן הוא בחו"ל, והעומד בחו"ל משמע לו שעבר הירדן הוא בארץ כנען.
>
> ב. ראה מה שכתב רבינו כעין זה לעיל בפרשת וירא ד"ה בפסוק ויסע משם אברהם: וזהו פירוש הפסוק 'ישראל אשר בך אתפאר', שתיבת ישראל בגימטריא חוש"ך או"ר, מרמז שעיקר בחינת ישראל הוא לראות תמיד להפך חושך לאור, לאכללא שמאלא בימינא.

די שטאלץ פון די באשעפער אין די יודען אז זיי קערן איבער טונקל צו ליכטיגקייט

וּלְתָרֵץ זֶה און כדי דאס צו פארענטפערן, **הִנֵּה כְּתִיב** (ישעי' מט, ג) **'יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר'** עס שטייט אין פסוק דער באשעפער רופט אויס זיין פאלק 'די יודען וואס מיט דיר טוה איך שטאלצירן', **וְיָדוּעַ מַאֲמַר חֲזַ"ל** (ויק"ר לו, ד) **שֶׁעִיקַּר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל** און ס'איז באקאנט די מאמר חז"ל אז די עיקר 'בריאת העולם' (באשאפונג פון די וועלט) איז געווען וועגן די יודען, **שֶׁיּוֹצִיאוּ הָאוֹר מִתּוֹךְ הַחוֹשֶׁךְ** אז זיי זאלען ארויסנעמען די ליכטיגקייט פונעם טונקעל, **וְיַהַפְכוּ חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא** און זיי זאלן איבערדרייען די טונקעלקייט צו די ליכטיגקייט.

עַל כֵּן כְּשֶׁבָּאִים חַס וְשָׁלוֹם שׁוּם דִּינִים עַל יִשְׂרָאֵל איז וועגן דעם ווען עס קומען חס ושלום דינים און יסורים אויף די יודען, **יִסְתַּכֵּל בְּהַטּוֹב הַהוּא הַגָּנוּז בְּתוֹכוֹ** זאל ער קוקען אויף די גוטס וואס ליגט באהאלטען אין דעם שלעכטס, **וִיבָרֵךְ עַל הָרָעָה** און ער זאל מאכען א ברכה [דאס מיינט, דאנקען דעם באשעפער] אויף די שלעכטס, **כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה הַנִּגְלֵית** פונקט אזוי ווי ער מאכט א ברכה אויף די אפענע גוטס, **כִּי גַּם זוּ לְטוֹבָה** ווייל דאס איז אויך צום גוטען, **רַק שֶׁהַטּוֹב נִסְתָּר וְנֶעֱלָם** נאר די גוטס איז באהאלטען און פארהוילען.

די טייטש פון גם 'זו' לטובה

וְאָמַר הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי חַיִּים מִקְּרָאסְנִי זצ"ל **עַל גַּם זוּ לְטוֹבָה** און אזוי ווי הרב הקדוש ר' חיים פון קראסני האט געטייטשט אויף די מאמר חז"ל וואס נחום איש גם זו פלעגט כסדר זאגען 'גם זו לטובה',

ב. ווי רש"י איז מסביר אז משה האט זיי געמיינט צו מרמז זיין אויף די עבירה וואס זיי האבן געטאהן אין די 'מדבר' (אנדערש ווי די רשב"ם וואס זאגט טאקע אז די ווארט 'בַּמִּדְבָּר' מיינט אונז צו זאגן אז 'בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן' איז געווען אין די 'מִּדְבָּר').

וְאָמַר הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי חַיִּים מִקְּרָאסְנִי זצ"ל עַל גַּם זוּ לְטוֹבָה[ג], פֵּירוּשׁ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁשֵּׁם הֲוָיָ"ה בָּרוּךְ הוּא הוּא רַחֲמִים, וְהַשֵּׁם כוּז"ו שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת שֶׁאַחַר אוֹתִיּוֹת הֲוָיָ"ה בְּאַלֶ"ף בֵּי"ת הֵם דִּין, רַק שֶׁהַחֶסֶד גָּנוּז בְּתוֹכוֹ בְּהֶסְתֵּר.

וְאוֹתִיּוֹת כ"ו שֶׁל הַשֵּׁם כוּז"ו הַחֶסֶד שֶׁבָּהֶם הֵם יוֹתֵר נִגְלִים, כִּי הֵם גִּימַטְרִיָּא הֲוָיָ"ה.

וְאוֹתִיּוֹת ז"ו הֵם יוֹתֵר דִּין, וְהַחֶסֶד נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ מְאוֹד בְּיוֹתֵר.

וְלָכֵן אָמַר נָחוּם אִישׁ גַּם זוּ (תענית כא.) 'גַּם זוּ לְטוֹבָה', פֵּירוּשׁ גַּם אוֹתִיּוֹת ז"ו שֶׁהֵם מוֹרִים בְּיוֹתֵר עַל בְּחִינַת דִּין מִכָּל הָאוֹתִיּוֹת, אַף עַל פִּי כֵן הֵם לְטוֹבָה גַּם כֵּן, שֶׁבְּוַדַּאי הַחֶסֶד גָּנוּז בְּתוֹכוֹ.

וְלָזֶה מְרַמֵּז הַכָּתוּב 'בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן', פֵּירוּשׁ מִלְּשׁוֹן רִידּוּי וּמַכָּה, בְּחִינַת דִּין, וּפֵירוּשׁ 'בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן' לְהַעֲבִיר הַבְּחִינַת דִּין.

ג. וראה בספר אמרי צדיקים (זיטאמיר תרס"א, דף י ע"א): וקרוב לזה שמעתי מאדמו"ר החסיד עולם מהר"ר חיים מקראסני ז"ל על הגמ' דתענית ואמאי קרו ליה נחום איש גם זו מפני דכל מלתא דהוי סלקי ליה אמר גם זו לטובה, עכ"ל הגמרא. אמר הוא ז"ל, דאיתא בהאר"י ז"ל שיש פנים ואחור, ופנים הם האותיות הקודמים בשם הוי"ה ב"ה, היינו שם הקדוש טדה"ד, ואחור הם אותיות המאוחרות שבשם הוי"ה שם הקדוש כוז"ו, וידוע שהשם הקדוש טדה"ד כלם רחמים גמורים, ושם הקדוש אשר אחר האותיות של שם הוי"ה ב"ה מרומז על דינים, אך שני אותיות הקדומים בשם הקדוש כוז"ו הם כ"ו, וכ"ו היא גמטריא שם הרחמים וכולו רחמים גמורים, רק שנשאר ז"ו שהם דינים כנזכר בכתבי האר"י ז"ל, (ויש רמז נפלא ג"כ בפסוק דכתוב (עי' קהלת ה, יח) 'זו מתת אלהים היא') ולכן פירוש הגמ' כך הוא, אמאי קרו ליה נחום איש גם זו דהוי כל כך איש צדיק, דכל מלתא דהוי סלקי ליה אמר, פירוש המתיק, כמאמר הכתוב (דברים כו, יח) 'וה' האמירך היום', והמתיק הדינים בשורשם, שאפילו גם ז"ו, עשה לטובה ברוב צדקותיו, כי גם זו גימטריא אחד, ומאתו לא תצא הרעה, ומצא ג"כ ברעה דבר טוב לעולם ועד, ונתהפך כלו לרחמים גמורים, זה היא דברי קדשו.

פֵּירוּשׁ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁשֵּׁם הֲוָיָ"ה בָּרוּךְ הוּא הוּא רַחֲמִים די פשט פון דעם איז ווי ס'איז באקאנט אז די שם הוי"ה איז מרמז אויף רחמים, **וְהַשֵּׁם כוּז"ו שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת שֶׁאַחַר אוֹתִיּוֹת הֲוָיָ"ה בְּאַלֶ"ף בֵּי"ת הֵם דִּין** און די שם כוז"ו וואס דאס איז די אותיות וואס קומט נאך די אותיות פון שם הוי"ה איז מרמז אויף מידת הדין[ג].

רַק שֶׁהַחֶסֶד גָּנוּז בְּתוֹכוֹ בְּהֶסְתֵּר און אזוי ווי די שם איז מרמז אויף דין דארף מען וויסען אז די חסד איז באהאלטען דערין מיט א באהאלטענקייט, **וְאוֹתִיּוֹת כ"ו שֶׁל הַשֵּׁם כוּז"ו הַחֶסֶד שֶׁבָּהֶם הֵם יוֹתֵר נִגְלִים** און די חסד וואס ליגט אין די אותיות כ"ו פון די שם **כוז"ו** איז מער אנטפלעקט, **כִּי הֵם גִּימַטְרִיָּא הֲוָיָ"ה** ווייל די אותיות כ"ו איז בגמטריא אזוי ווי די שם הוי"ה וואס איז מרמז אויף חסד ורחמים, **וְאוֹתִיּוֹת ז"ו הֵם יוֹתֵר דִּין** און די אותיות ז"ו פון די שם **כוז"ו** איז מער מרמז אויף דין, **וְהַחֶסֶד נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ מְאוֹד בְּיוֹתֵר** און די חסד איז זייער שטארק באהאלטן אינדעם.

וְלָכֵן אָמַר נָחוּם אִישׁ גַּם זוּ (תענית כא.) **'גַּם זוּ לְטוֹבָה'** און פארדעם האט נחום איש גם זו געזאגט גם 'זו' לטובה, **פֵּירוּשׁ גַּם אוֹתִיּוֹת ז"ו** דאס מיינט צו זאגען אויף די אותיות 'זו' פון די שם כוז"ו, **שֶׁהֵם מוֹרִים בְּיוֹתֵר עַל בְּחִינַת דִּין מִכָּל הָאוֹתִיּוֹת**[ד] וואס די אותיות 'זו' ווייזען מעהר אויף די מידת הדין מער ווי אלע אותיות, **אַף עַל פִּי כֵן הֵם לְטוֹבָה גַּם כֵּן** פון דאס וועגן דאך איז עס אויך צום גוטען, **שֶׁבְּוַדַּאי הַחֶסֶד גָּנוּז בְּתוֹכוֹ** ווייל פאר זיכער איז די חסד באהאלטען דערין.

[ב]

די תירוץ אויף די ווערטער 'בעבר הירדן'

וְלָזֶה מְרַמֵּז הַכָּתוּב 'בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן', און דאס איז מרמז די פסוק מיט די ווערטער 'בעבר הירדן', **פֵּירוּשׁ מִלְּשׁוֹן רִידּוּי וּמַכָּה** די ווארט 'ירדן' איז אויך די זעלבע טייטש פון שטראפען - שלאגען, **בְּחִינַת דִּין** וואס איז א בחינה פון 'דין', **וּפֵירוּשׁ 'בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן' לְהַעֲבִיר הַבְּחִינַת דִּין** און די טייטש פון 'בעבר הירדן' מיינט אוועקצונעמען און אריבערפירן די דינים[ה].

ג. די שם הוי"ה איז מרמז אויף חסד, און די אותיות וואס איז נאך די שם הוי"ה ווי אונז זעהן אז נאך די **י'** קומט די כ', און נאך די **ה'** קומט די ו', און נאך די **ו'** קומט די ז', און נאך די **ה'** קומט די ו' און דאס איז די שם כוז"ו זענען מרמז אויף דין.

ד. ווי דערמאנט אויבן איז די אותיות ז' ו' נאך די אותיות ו' - ה' פון שם הוי"ה.

ה. מיט דעם ווערט פארענטפערט וואס די בת עין האט געפרעגט אז די ווארט 'בעבר הירדן' איז נישט קיין סימן, ווייל די ווארט 'בעבר הירדן' איז טאקע נישט קיין סימן ווי משה רבינו איז דעמאלסט געווען, נאר ס'איז פון די ווערטער פון משה רבינו וואס האט גערעדט צו זיי און געגעבן די עצה ווי אזוי אוועקצונעמען די דינים.

משה רבינו האט אויסגעלערנט די יודען א עצה ווי אזוי צו ממתיק זיין די דינים

וְדִיבֵּר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה עִם יִשְׂרָאֵל אוֹדוֹת שֵׁמוֹת הַלָּלוּ שֶׁל דִּינִים כְּשֶׁבָּאִים עַל יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּם צָרָה חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ בְּהַטּוֹב הַגָּנוּז בְּהַצָּרָה הַהִיא, וְיַהַפְכוּ הַצָּרָה לְרָצָה וּמָרָה לְרָמָה.

כְּמוֹ שֶׁהֶרְאָה ה' יִתְבָּרֵךְ לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה אֵצֶל מֵי מָרָה, כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב (שמות טו, כה) 'וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם', וְנַעֲשָׂה מִן מָרָה רָמָה.

כִּי בְּוַדַּאי בְּכָל צָרָה הַטּוֹב וְהַחֶסֶד גָּנוּז בְּהֶסְתֵּר בְּתוֹכוֹ, רַק שֶׁהַקְּלִיפָּה הַחִיצוֹנָה מַסְתִּירָה, כְּמוֹ הַמּוֹץ שֶׁל הַחִטָּה מַסְתִּיר הַחִטָּה וּצְרִיכִים לַהֲסִירָהּ מִן הַחִטָּה.

כֵּן גַּם הַקְּלִיפָּה וּמוֹץ שֶׁעַל הַחֶסֶד צְרִיכִים לַהֲסִירָהּ עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה וְלֵב נִשְׁבָּר וְצוֹם, וּמְהַפְּכִים מוֹץ לְצוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה וְנִתְהַפֵּךְ מִן צָרָה לְרָצָה, וּמְהַפְּכִים חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא.

וְגַם הַכָּתוּב מְרַמֵּז לָזֶה בְּעִנְיַן הַצּוֹם, דִּכְתִיב (זכרי' ח, יט) 'צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי צוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי' וְגוֹ'.

וְדִיבֵּר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה עִם יִשְׂרָאֵל אוֹדוֹת שֵׁמוֹת הַלָּלוּ שֶׁל דִּינִים און משה רבינו האט גערעדט צו די יודען וועגן די שמות פון דינים, **כְּשֶׁבָּאִים עַל יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּם צָרָה חַס וְשָׁלוֹם** אז ווען ס'קומט חס ושלום אויף די יודען א צרה, **שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ בְּהַטּוֹב הַגָּנוּז בְּהַצָּרָה הַהִיא** זאלען זיי קוקן אויף די גוטס וואס איז באהאלטן אין יענע צרה, **וְיַהַפְכוּ הַצָּרָה לְרָצָה וּמָרָה לְרָמָה** און זיי זאלען איבערקערן די צירוף פון 'צרה' צו 'רצה' (א לשון פון ווילען) **און די צירוף פון די ווארט 'מרה'** (וואס מיינט ביטער) **צו דאס ווארט 'רמה' וואס מיינט דערהויבען.**

כְּמוֹ שֶׁהֶרְאָה ה' יִתְבָּרֵךְ לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה אֵצֶל מֵי מָרָה אזוי ווי דער באשעפער האט געוויזען די יודען ביי די 'מי מרה', **כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב** (שמות טו, כה) **'וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם'** אזוי ווי עס שטייט אין פסוק ביי משה רבינו 'און דער באשעפער האט אים געוויזען א האלץ און ער האט עס אריינגעווארפען אין די וואסער און די וואסער איז זיס געווארן', **וְנַעֲשָׂה מִן מָרָה רָמָה און עס איז אויפגעטויעשט געווארן די אותיות פון די ווארט 'מרה' צו די אותיות פון ווארט 'רמה'.**

אויפדעקן די חסד אין א יעדע צרה

כִּי בְּוַדַּאי בְּכָל צָרָה הַטּוֹב וְהַחֶסֶד גָּנוּז בְּהֶסְתֵּר בְּתוֹכוֹ ווייל פאר זיכער איז אין יעדע צרה באהאלטען אינדעם דאס גוטס און די חסד, **רַק שֶׁהַקְּלִיפָּה הַחִיצוֹנָה מַסְתִּירָה** נאר די דרויסענדיגע שאלעכץ טוט עס באהאלטען, **כְּמוֹ הַמּוֹץ שֶׁל הַחִטָּה מַסְתִּיר הַחִטָּה** אזוי ווי די שטרוי פון די ווייץ טוט באהאלט די ווייץ, **וּצְרִיכִים לַהֲסִירָהּ מִן הַחִטָּה** און מען דארף אפטאהן די שטרוי פונעם ווייץ, **כֵּן גַּם הַקְּלִיפָּה וּמוֹץ שֶׁעַל הַחֶסֶד צְרִיכִים לַהֲסִירָהּ עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה וְלֵב נִשְׁבָּר וְצוֹם** אזוי אויך די שאלעכץ און די שטרוי פון די חסד דארף מען אפטאהן דורך תשובה און א צובראכען הארץ און פאסטן פארן באשעפער.

וּמְהַפְּכִים מוֹץ **לְצוֹם און דורך די תשובה דרייט מען איבער די צירוף פון די אותיות 'מוץ'** (וואס דאס מיינט די דרויסענדיגע שאלעכץ) **צו 'צום'** (דאס מיינט אז די 'מוץ' וואס איז די דין ווערט איבערגעדרייט צו חסד דורך די 'צום'), **וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה וְנִתְהַפֵּךְ מִן צָרָה לְרָצָה און דורכדעם ווערט איבערגעדרייט פון צרה צו רצה** (ווילען), **וּמְהַפְּכִים חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא** און מען דרייט איבער פון טונקעל צו לעכטיגקייט.

די תעניתים זענען מרמז אויף די חסד וואס ליגט אינדעם

וְגַם הַכָּתוּב מְרַמֵּז לָזֶה בְּעִנְיַן הַצּוֹם אויך די פסוק איז מרמז אויף די חסד וואס ליגט אין די ענין פון די תעניתים, **דִּכְתִיב** (זכרי' ח, יט) **'צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי צוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי' וְגוֹ'**[ו] אזוי ווי אונז זעהן רעכנט די נביא זכריה אויס אלע 4 תעניתים דווקא לויט די חדשים וואס אין זיי קומט עס אויס אזוי ווי עס שטייט אין פסוק 'די פאסט וואס איז אינעם פערדן חודש און

ו. צוֹם הָרְבִיעִי מיינט י"ז תמוז וואס איז אין פערדן חודש (ווען מען רעכנט די חדשים פון ניסן), צוֹם הַחֲמִישִׁי מיינט תשעה באב, צוֹם הַשְּׁבִיעִי מיינט צום גדליה, און צוֹם הָעֲשִׂירִי מיינט עשרה בטבת.

וּמִסְפָּר כּוּלָּם גִּימַטְרִיָּא כ"ו[ד] כְּשֵׁם הֲוָיָ"ה בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רַחֲמִים.

כִּי בְּוַדַּאי הַחֶסֶד גָּנוּז בְּתוֹכָם, רַק שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהוֹצִיאָם מִשָּׁם כַּנַּ"ל, וּלְהַפֵּךְ מִצּוֹם לְקוֹל, קוֹל יַעֲקֹב, כִּי מִסְפָּרָם שָׁוֶה צוֹם קוֹל, שֶׁהַגִּימַטְרִיָּא שֶׁל כָּל אֶחָד קל"ו.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (איכה ב, א) 'הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל', כִּי 'אֶרֶץ' הוּא מִלְּשׁוֹן 'רָצוֹן', כְּמַאֲמַר חֲזַ"ל (ב"ר ה, ח) לָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ אֶרֶץ שֶׁרָצְתָה לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָהּ.

רָצָה לוֹמַר הַקָּבָּ"ה 'הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם רְצוֹנוֹ' שֶׁל הִיפּוּךְ צֵירוּף אַתְוָון, בִּשְׁבִיל 'תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל'[ה].

וְזֶהוּ רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם שֶׁתִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל יַהַפְכוּ הַצֵּירוּף אַתְוָון מִן בְּחִינַת דִּין לִבְחִינַת רַחֲמִים, וְיַהַפְכוּ חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא, כַּנַּ"ל. וְזֶה מְרוּמָּז בַּפָּסוּק 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל', פֵּירוּשׁ 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים' גִּימַטְרִיָּא טַל, כִּדְרָשַׁת

ד. ר"ל רביעי היינו ארבע, וחמישי כנ"ל, שביעי ועשירי, עולים יחד למנין כ"ו.

ה. וזהו ביאור הפסוק 'השליך משמים ארץ', היינו שהקב"ה נתן (השליך) משמים, את הכח להפוך הצירופים [שזהו ארץ שהוא לשון רצון], בשביל 'תפארת ישראל' שיהפכו הצירוף מדין לרחמים.

וואס איז אינעם זיבעטן חודש און וואס איז אינעם צענטן חודש', **וּמִסְפָּר כּוּלָּם גִּימַטְרִיָּא כ"ו**[ז] און ווען אונז רעכנען צוזאם די צאהל פון די אלע חדשים איז בגמטריא זעקס און צוואנציג, **כְּשֵׁם הֲוָיָ"ה בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רַחֲמִים** אזוי ווי וויפיל עס בגמטריא די שם הוי"ה וואס איז מרמז אויף רחמים.

כִּי בְּוַדַּאי הַחֶסֶד גָּנוּז בְּתוֹכָם ווייל זיכער ליגט די חסד השם באהאלטען אין זיי, **רַק שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהוֹצִיאָם מִשָּׁם כַּנַּ"ל** נאר ווי אויבענדערמאנט דארפן די יודען ארויסנעמען די חסד השם פון זיי, **וּלְהַפֵּךְ מִצּוֹם לְקוֹל** און צו איבערדרייען פון די צירוף 'צום' צו די צירוף 'קול' (וואס דאס איז מרמז צו תפילה - קוֹל יַעֲקֹב), **כִּי מִסְפָּרָם שָׁוֶה** 'צוֹם – קוֹל' **ווייל די גימטריא פון צום - קול זענען גלייך, שֶׁהַגִּימַטְרִיָּא שֶׁל כָּל אֶחָד קל"ו** ווייל יעדע איינע פון זיי איז בגמטריא 136.

[ג]

די רצון השם איז אז די יודען זאלען איבערקערן די צירופים פון שלעכטס צו גוטס

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (איכה ב, א) **'הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל'**[ח] און דאס איז וואס די פסוק אין איכה זאגט 'דער אייבישטער האט אראפגעווארפן פון הימל צו די ערד די שטאלץ פון די יודן', **כִּי 'אֶרֶץ' הוּא מִלְּשׁוֹן 'רָצוֹן'** ווייל די ווארט 'ארץ' קען אויך ווערן געטייטשט די לשון 'ווילען', **כְּמַאֲמַר חֲזַ"ל** (ב"ר ה, ח) **לָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ 'אֶרֶץ' שֶׁרָצְתָה לַעֲשׂוֹת 'רְצוֹן' קוֹנָהּ**[ט] אזוי ווי די חכמים זאגן אונז פארוואס ווערט די ערד אנגערפן מיטן נאמען 'ארץ'? ווייל די ערד האט געוואלט טאהן די 'ווילען' פונעם באשעפער.

רָצָה לוֹמַר הַקָּבָּ"ה 'הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם רְצוֹנוֹ' שֶׁל הִיפּוּךְ צֵירוּף אַתְוָון דאס מיינט די פסוק צו זאגען דער באשעפער האט אראפגעווארפן פון הימעל זיין ווילען מען זאל איבערדרייען די צירופים פון שלעכטס צום גוטן, **בִּשְׁבִיל 'תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל'** וועגן די שטאלץ פון די יודען זיי זאלען דאס קענען טאהן.

וְזֶהוּ רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם און דאס איז די ווילען פון באשעפער, **שֶׁתִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל יַהַפְכוּ הַצֵּירוּף אַתְוָון מִן בְּחִינַת דִּין לִבְחִינַת רַחֲמִים** אז די יודען זאלען איבערקערן די צירופים פון 'דין' צו 'רחמים', **וְיַהַפְכוּ חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא כַּנַּ"ל** און ווי אויבען דערמאנט צו איבערקערן פון טונקעלקייט צו ליכטיגקייט.

די רמזים אין די פסוק 'אלה הדברים'

וְזֶה מְרוּמָּז בַּפָּסוּק און דאס איז מרומז אין די פסוק **'אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל', פֵּירוּשׁ 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים' גִּימַטְרִיָּא טַל** דאס מיינט צו זאגען אז די ווערטער 'אלה הדברים' איז בגמטריא לט[י], **כִּדְרָשַׁת**

ז. דאס מיינט ווען מען רעכנט די נומערן פון די חדשים וואס די פסוק רעכנט אויס וואס אין זיי געפאלט די תעניתים: 4 (תמוז) מיט 5 (אב) מיט 7 (תשרי) און 10 (טבת) איז עס 26.

ח. דער נביא קלאגט אין די פסוק אז השי"ת האט אראפגעווארפען די שיינקייט פון די יודען פון די הימעל צו די ערד. דער בת עין טייטשט די פסוק בדרך רמז אז השי"ת האט געגעבן פאר די יודען די כח פון איבערדרייען נישט גוטע זאכען צום גוטען.

ט. און דאס מיינט אזוי ווי די פסוק שטייט השליך משמים (ארץ) 'רצונו' אז השי"ת האט אראפגעשיקט זיין ווילען פון הימעל.

י. די גמרא אין מסכת שבת (דף ע') לערנט ארויס די איסור פון ל"ט מלאכות פון די פסוק אין פרשת ויקהל וואס ס'שטייט דארט 'ויקהל משה וגו' אלה הדברים וגו', זאגט די גמרא אז די ווארט 'אלה' איז בגמטריא 36, 'דברים' מיינט צוויי (לשון רבים) איז עס שוין 38, און ס'שטייט 'ה'דברים מיט א

רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שבת ע.) מִכָּאן לְטַ"ל מְלָאכוֹת הַמִּשְׁכָּן.[ו]

וּלְעִנְיָנֵינוּ נְפָרֵשׁ טַ"ל גִּימַטְרִיָּא כְּמִסְפַּר הַשֵּׁם כוז"ו, שֵׁם שֶׁל דִּין כַּנַּ"ל. גַּם סוֹפֵי תֵּיבוֹת שֶׁל אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הוּא תֵּיבַת מָרָה, וְסוֹפֵי תֵּיבוֹת שֶׁל דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל גִּימַטְרִיָּא צָרָה.

וְעַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים דִּבֶּר מֹשֶׁה עִם יִשְׂרָאֵל, וְלִמֵּד אוֹתָם שֶׁיַּהַפְכוּ אֶת כָּל הַנַּ"ל לְרַחֲמִים, כְּשֶׁבָּא חַס וְשָׁלוֹם מָרָה אוֹ צָרָה, יֵדְעוּ שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ חֶסֶד וְרַחֲמִים נֶעְלָם וְגָנוּז בְּתוֹכָהּ, רַק שֶׁהָעֲווֹנוֹת מַסְתִּירִים אוֹתוֹ כְּמוֹץ לִתְבוּאָה.

עַל כֵּן יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה, וַיִּקְרְאוּ צוֹם, וְיַהֲפוֹךְ מוֹץ לְצוֹם, וַה' בְּרַחֲמָיו יַעֲנֶה אוֹתָם וְיַהֲפוֹךְ גַּם כֵּן מִצָּרָה לְרָצָה, וּמִמָּרָה לְרָמָה, וּמִצּוֹם לְקוֹל, קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת.

בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ו. עיין לעיל הערה ד.

רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שבת ע.) **מִכָּאן לְטַ"ל מְלָאכוֹת הַמִּשְׁכָּן**[יא] אזוי ווי אונזערע חכמים דרש'ענען אין די פסוק 'אלה הדברים' אין פרשת ויקהל אז פון די ווערטער 'אלה הדברים' לערנט מען ארויס די ל"ט מלאכות פון שבת.

וּלְעִנְיָנֵינוּ נְפָרֵשׁ טַ"ל **גִּימַטְרִיָּא כְּמִסְפַּר הַשֵּׁם** כוז"ו **אין אונזער פרשה קענען אונז מפרש זיין אז די גימטריא ט"ל** (39) **איז די זעלבע בגמטריא ווי די שם כוז"ו** (39), **שֵׁם שֶׁל דִּין כַּנַּ"ל** וואס דאס איז די שם פון דין ווי אויבען דערמאנט.

גַּם סוֹפֵי תֵּיבוֹת שֶׁל 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים' אֲשֶׁר הוּא תֵּיבַת מָרָה **אויך די סופי תיבות פון די ווערטער אלה הדברים אשר איז דיווארט** מרה.

וְסוֹפֵי תֵּיבוֹת שֶׁל דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל גִּימַטְרִיָּא צָרָה **און די סופי תיבות פון די ווערטער דבר משה אל כל ישראל איז בגימטריא** צרה.

משה רבינו האט אויסגעלערנט די יודען ווי אזוי איבערצוקערן צירופים פון דין צו רחמים

וְעַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים דִּבֶּר מֹשֶׁה עִם יִשְׂרָאֵל און וועגן די זאכען האט משה רבינו גערעדט צו די אידען, **וְלִמֵּד אוֹתָם שֶׁיַּהַפְכוּ אֶת כָּל הַנַּ"ל לְרַחֲמִים** און ער האט זיי אויסגעלערנט אז ער זאל אלעס איבערדרייען צו רחמים, **כְּשֶׁבָּא חַס וְשָׁלוֹם מָרָה אוֹ צָרָה** ווען עס קומט חס ושלום א 'מרה' (ביטערקייט) אדער א 'צרה', **יֵדְעוּ שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ חֶסֶד וְרַחֲמִים נֶעְלָם וְגָנוּז בְּתוֹכָהּ** זאל מען וויסען אז זיכער איז דא באהאלטען אין דעם א חסד און רחמים, **רַק שֶׁהָעֲווֹנוֹת מַסְתִּירִים אוֹתוֹ כְּמוֹץ לִתְבוּאָה** נאר זיינע זינד באהאלטען די חסדים פון אים ער זאל עס נישט קענען זעהן אזוי ווי די שטרוי באהאלט אין זיך די תבואה.

עַל כֵּן יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה וועגן דעם זאלען זיי תשובה טאהן מיט א צובראכען און אונטערטעניג הארץ, **וַיִּקְרְאוּ צוֹם** און זיי זאלען פאררופען א תענית, **וְיַהֲפוֹךְ** 'מוֹץ' **לְ**'צוֹם' **און אזוי וועט מען איבערקערן פון 'מוץ'** (די שטרוי וואס פארדעקט די גוטס) **צו 'צום'.**

וַה' בְּרַחֲמָיו יַעֲנֶה אוֹתָם און השי"ת מיט זיין רחמנות וועט זיי ענטפערן, **וְיַהֲפוֹךְ גַּם כֵּן מִצָּרָה לְרָצָה און וועט אויך איבערקערן די צירוף פון 'צרה' צו 'רצה'** (באוויליגען), **וּמִמָּרָה לְרָמָה** און פון די ווארט 'מרה' צו 'רמה'. **וּמִצּוֹם לְקוֹל** און פון די צירוף **'צום' וועט איבערגעקערט ווערן צו 'קול'**[יב], **קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת** וואס די צירוף 'קול' איז מרמז אויף א קול וואס זאגט אונז פאר בשורה פון ישועות און נחמות, **בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ** שנעל אין אונזערע טעג.

אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

עקסטערע 'ה' פארמערט עס נאך איינס און ס'איז 39.

יא. דאס מיינט די זעלבע רמז וואס חז"ל נוצען אויף די ווערטער 'אלה הדברים' ביי די מצוה פון שבת אז ס'איז בגמטריא 39, איז דער בת עין מרמז אויף די ווערטער 'אלה הדברים' וואס שטייט אין אונזער פרשה.

יב. וואס ווי אויבענדערמאנט (אות ב) איז 'צום' בגמטריא 'קול' וואס איז מרמז צו 'קול יעקב' אז דורך די קול יעקב קען מען צורייסן די דינים און ס'וועט ווערן קול מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת.

אידיש

בסייעתא דשמיא

זרע שמשון

געקליבענע געדאנקען און טרעפליכע פערל ווערטער אויף די וועכענטליכע פרשה.
צוזאמגענומען פון די ספרים פון דער גרויסער צדיק
און גאון רבינו שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני זלה"ה.
וועלכע האט צוגעזאגט פאר די אלע וואס לערנען זיינע ספרים און תורות, וועלן זוכה זיין
צו זעהן ישועות און נפלאות אין אלע הינזיכטן - 'בני חיי ומזוני'.

אמרות שמשון

איידער כלל ישראל האט מקבל געווען ערבות

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף בֵּין פָּארָן וּבֵין תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב (א, א). רש"י ערקלערט אויפן ארט (ד"ה אלה), אז משה רבינו איז מרמז דערמיט דברי תוכחה אויף כלל ישראל אויף די עבירות וואס זיי האבן געטון, און ער זאגט עס נאר ברמיזה, צוליב די כבוד פון כלל ישראל.

לכאורה איז שווער, ווייל שפעטער אין די פרשיות טרעפט מען אז משה רבינו זאגט יא קלאר ארויס די עבירות, די מעשה המרגלים (א, כב), חטא העגל (ט, טז), מחלוקת קרח (יא, ו), אויב אזוי פארוואס האט עס משה רבינו נישט ארויסגעזאגט גלייך אין אנהייב?

מען קען ערקלערן לויט ווי די גמרא זאגט (סנהדרין מג:) ביז ווילאנג כלל ישראל זענען נישט אריבער די ירדן, האבן זיי נישט מקבל קיין 'ערבות' (אחריות) איינע אויף די אנדערע, און דער אויבערשטער האט נישט באשטראפט איינעם אויף די זינד וואס א צווייטער האט געטון.

דאס איז פשט אין פסוק, אז ווען משה רבינו איז געקומען זאגן מוסר פאר כלל ישראל אויף זייערע עבירות איז עס געווען **בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן**, נאך איידער מען איז אריבער די ירדן, וועגן דעם האט ער נישט געזאגט קיין מוסר קלארערהייט פאר גאנץ כלל ישראל, ווייל די עבירות זענען געטון געווארן נאר דורך א חלק פון כלל ישראל, און געוויסע האבן געהאט א גרויסע חלק אין די עבירה, און אנדערע האבן נאר געהאט א קליינע חלק אין די עבירה, און קיינער איז נאכנישט פאראנטווארטליך איינע אויף די אנדערע.

דעריבער פאנגט אן משה רבינו צו דערמאנען די עבירות נאר ברמיזה, פאר די וואס האבן נאר געזינדיגט א קליינע חלק מיט די עבירה, און האבן נישט קיין שייכות מיט די וואס האבן געזינדיגט אסאך. שפעטער אין די פרשיות, רעדט משה רבינו צו די וואס האבן געהאט א גרויסע חלק אין די עבירה, און דארט דערמאנט ער עס קלארערהייט. (אות א' ד"ה ועוד י"ל)

אפגעמאכט אז דאס איז א חסרון

וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָבָר (א, כב). רש"י איז מסביר אויפן ארט (ד"ה וישבו), די מרגלים זאלן גיין און הערן וואספארא שפראך זיי רעדן. די מפרשים שטעלן זיך, וואס גייט אן פאר כלל ישראל וועלכע שפראך זיי רעדן? (עיין בגור אריה ועוד). און אפילו אויב מען וועט זאגן אז עס קען זיין א פראבלעם, פארוואס זאל דאס זיין א סיבה צו זאגן אז ארץ ישראל איז נישט קיין גוטע לאנד?

מען קען ערקלערן, וויבאלד משה רבינו האט אפגעמאכט איידער זיי זענען געגאנגען וועלכע פראבלעם איז פאררעכנט פאר א חסרון און וואס נישט, און דאס וואס מען האט אפגעמאכט האבן זיי געהאט א רעכט צו פאררעכענען פאר א חסרון (אזוי ווי עס ווערט אויסגעשמועסט אינעם קומענדיגן שטיקל).

דערמיט קען מען פארשטיין, אז זיי האבן אפגעמאכט צווישן זיך אז די שפראך קען פאררעכנט ווערן פאר א חסרון, דעריבער האבן זיי געהאט א רעכט עס צו פאררעכענען פאר א חסרון. (אות ד' ד"ה ובדרך זה)

אנדערע חסרונות וואס זענען נישט געווען אפגעמאכט

וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר (א, כג). ווען משה רבינו זאגט מוסר פאר כלל ישראל אויף די מעשה המרגלים, און אויף דעם וואס זיי האבן געבעטן צו שיקן מרגלים, און ער לייגט צו אז ער האט מסכים געווען דערצו. פרעגט רש"י, אויב האט משה רבינו מסכים געווען דערצו, פארוואס זאגט ער זיי מוסר אויף דעם?

מען קען ערקלערן, ווען כלל ישראל איז געקומען צו משה רבינו פארלאנגן מען זאל שיקן מרגלים, האט ער אויסגעשמועסט מיט זיי פונקטליך וועלכע חסרון זיי זאלן קוקן און וועלכע נישט. כדי זיי זאלן נישט שפעטער קענען קומען זאגן אויף פארשידענע זאכן אז עס איז א חסרון און עס איז נישט גוט.

אזוי ווי עס ווערט גע'פסק'נט אין שו"ע (חו"מ סימן רל"ב סעיף ו') ווען מען קויפט א זאך, און מען טרעפט א פראבלעם וואס איז באשטימט ביי אלע מענטשן אין לאנד אז עס איז טאקע א חסרון, קען מען צוריק ציען די מקח. אבער אויב מען טרעפט

הוצאת הגליון והפצתו לזכות

לעילוי נשמת
ימילה בת יהודה ע"ה
נלב"ע ג' אייר
שמואל בן אליעזר ז"ל
נלב"ע כו אדר ב
אליעזר בן שמואל ז"ל בהר
נלב"ע כ"ג תשרי
ת.נ.צ.ב.ה.
הוקדש על ידי
יהודה בהר הי"ו
זכות המחבר יעמוד לו להתברך
בשפע ברכות וכל טוב סלה

לעילוי נשמת
אליהו בן שלמה
נלב"ע ח' אב תשפ"ג
ת.נ.צ.ב.ה.
הוקדש על ידי מרדכי כהן
זכות המחבר יעמוד לו לישועה
והצלחה בכל הענינים
ויזכה למצוא דירה טובה בקרוב

הצלחה וברכה בכל הענינים
צבי יצחק דוב בן גיטל חיה וזוגתו
מרים סאבל בת אסתר
בנו החתן שמעון יחזקאל
עב"ג הכלה
אסתר רבקה בת יוכבד מרים
ובניו ישעיה, יואל אלעזר
שיזכו לכל הברכות של המחבר זי"ע
בקרוב ובניקל

רפואה שלימה
אסתר בת אלנה
לבריאות איתנה ורפואה שלימה
בכל רמ"ח אבריה ושס"ה גידיה
לאורך ימים ושנים טובות ומתוקות

הצלחה גדולה וברכה
ברוך צבי ניסים
בן שושנה לאה
שיצליח בכל עסקיו ויהיה ברכה
ושפע רב בקרוב ממש מתוך מנוחת
הגוף והנפש וימצא חן בעיני כולם

הצלחה גדולה וברכה
חיים דוד בן עטיא
וזוגתו
צביה רחל בת רבקה
שיזכו להצלחה וברכה
בלא גבול ומדה
פרנסה בשפע מתוך הרחבת הדעת
וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה

לזכות ולברכה
להצלחת השותפים
התורמים ומשפחותיהם
החפצים בעילום שמם
שיזכו לשפע ברכה והצלחה
בני בריכי חיי אריכי ומזוני רויחי נחת
מכל יוצ"ח
זכות המחבר יגן בעדם אכי"ר

ישועה וברכה בקרוב
דניאל אורי
בן רג'ינה מלכה
שיזכה לעשירות שפע ברכה
והצלחה בכל העניינים בקרוב ממש

א פראבלעם וואס איז באשטימט ביי יעדעם אז עס איז נישט קיין חסרון, קען מען נישט צוריק ציען.

דעריבער האט משה רבינו קלאר אויסגעשמועסט און באשטימט וועלכע חסרונות זיי זאלן קוקן, און וואס ווערט פאררעכנט פאר חסרון. און ער האט מסכים געווען אויף יעדע זאך וואס זיי האבן געבעטן, ווייל ער האט געוואוסט אז ארץ ישראל פארמאגט נישט קיין שום חסרון.

אבער פונדעסטוועגן - אפילו ער האט מסכים געווען אויף אלעס וואס זיי האבן געבעטן - האט עס נישט געהאלפן, און די מרגלים זענען געקומען מיט אנדערע חסרונות וואס מען האט נישט אפגעשטימט, און האבן געזאגט אז די פירות זענען זייער גרויס.

דאס איז די מוסר וואס משה רבינו זאגט זיי, אפילו עס איז געווען **וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר** איך האב מסכים געווען צו קוקן אויף אלע חסרונות וואס ענק האבן געוואלט, האט עס אבער נישט אפגעהאלטן פון רעדן שלעכט'ס אויף ארץ ישראל, און ענק זענען געקומען מיט חסרונות וואס זענען נישט געווען אפגעמאכט. (אות ד' ד"ה וזהו)

גבורת שמשון
סיפורי ישועה

עס פארציילט הרב עידן פנחסי הי"ו
פון די חשוב'ע ספרד'ישע קהילה אין שטאט נתיבות, ארץ ישראל:

געבוירן דאס ערשטע קינד אינעם טאג פונעם יארצייט

זייענדיג העכער זיבן יאר נאך די חתונה, האב איך נאך ב"ה די זכי' צו זיצן און לערנען אין כולל צוויי סדרים א טאג, און מיין אשת חיל האט א געלונגענע פאסטן אין די מארקעטינג ביזנעס, אזוי אז דער טאג טעגליכן לעבן פארט ב"ה רואיג און געשמאק על מי מנוחות. אבער איין זאך האט צושטערט אונזער רואיגקייט און נישט געלאזט מנוחה, די פאקט אז אונז האבן נאכנישט זוכה געווען צו געבענטשט ווערן מיט זרע של קיימא.

אין די ערשטע יארן נאך מיין חתונה האב איך זיך נישט צופיל געזארגט איבער דעם, מיט די האפנונג אז בקרוב וועט מען אויפגעראכטן ווערן, אבער אזוי ווי עס איז אריבער א יאר נאך א יאר, איז די דאגה געווארן גרעסער, און מען האט זיך שוין אנגעהויבן צו זארגן וואס וועט זיין ווייטער.

עס איז געווען אין געווענליכע ווינטער'דיגע שבת, איך בין געגאנגען דאווענען אין מיין קביעות'דיגע שול אין מיין געגנט, האב איך געטראפן דארט אין ביהמ"ד אויפן טיש א קונטרס וואס איז א זאמלונג פון אסאך שיינע גליונות וואס קומען ארויס וועכנטליך, און ווערט ארויסגעגעבן אינאיינעם אויף א שיינע פארמאט.

דורכבלעטערונג די צענדליגע גליונות פון אלע סארטן, האב איך געטראפן דער גליון 'זרע שמשון' וואס ברענגט אראפ תורות און געדאנקן פונעם גרויסן צדיק און מקובל 'רבינו שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצוק"ל', און דארט איז געווען צוגעשריבן איז די זייט די גרויסע הבטחה וואס דער צדיק האט צוגעזאגט פאר די אלע וואס וועלן לערנען זיין ספר, אז זיי וועלן געהאלפן ווערן מיט 'בני חיי ומזוני'.

גלייך אויפן ארט בין איך זייער נתרגש געווארן פון די גרויסע הבטחה פון א צדיק וואס האט געלעבט אין די פריערדיגע דורות - אין די צייטן פונעם אור החיים הקדוש - מיט דריי הונדערט צוריק, און זאגט צו אזעלכע גרויסע הבטחות, האב איך געשפירט אז די הבטחה וועט מיר זיכער ביישטיין, און מיטן אויבערשטנ'ס הילף וועל איך געהאלפן ווערן מיט א ישועה.

גלייך נאך שבת האט איך געקויפט דער ספר 'זרע שמשון' און אנגעהויבן צו לערנען יעדן טאג בקביעות. נישט נאר דאס, איך האב אויך געוואלט צולייגן און האבן א 'זכות הרבים', האב איך געבעטן פונעם רב פון אונזער שול וועלכע לערנט פאר א טעגליכן 'הלכה שיעור' צווישן מנחה און מעריב, אויב ער קען באשטיין און צולייגן ביים ענדע פונעם שיעור א קורצע ווארט פונעם זרע שמשון, און דאס זאל מיר זיין א זכות אז איך זאל בס"ד אויפגעראכטן ווערן בקרוב.

דער רב האט גערן צוגעשטימט, און מיט רשות פון די באטייליגטע פונעם שיעור, האט ער אנגעהויבן פארצולערנען יעדן טאג א שטיקל זרע שמשון, און די עולם האט דאס אנגענומען זייער ווארעם, אזוי ארום האב איך געהאט די זכי' צו פארמערן לומדים אינעם ספר זרע שמשון.

פירט אויס הרב פנחסי הי"ו: צען חדשים שפעטער בין איך ב"ה געהאלפן געווארן מיט מיין ערשטע מיידעלע בשעה טובה ומוצלחת, וואס איך זוכה געווען צו באקומען מיט ווייניגער פון א יאר זינט איך האב אנגעהויבן צו לערנען און מזכה זיין די רבים מיט די תורות פונעם זרע שמשון.

און צו מיין גרויס שמחה - באטראכטנדיג די קאלענדער - האב איך באמערקט א מורא'דיגע זאך, אז דאס קינד איז געבוירן געווארן אינעם טאג ו' אלול, וואס דאס דער טאג פונעם יארצייט פונעם הייליגן זרע שמשון זי"ע.

דאס איז מיר געווען א קלארע סימן אז דער זכות פונעם גרויסן צדיק איז מיר בייגעשטאנען צוזאמען מיטן זכות הרבים וואס איך האב געטון צו פארמערן נאך לומדים וואס זאלן לערנען תורת ה'זרע שמשון', און איך בין געהאלפן געווארן מיט די גרויסע ישועה בזכות די גרויסע הבטחה פונעם מחבר זי"ע אינעם טאג פון זיין יארצייט.

ארויסגעגעבן דורך 'האיגוד העולמי להפצת תורת רבינו הזרע שמשון'.
צו באקומען דעם גליון וועכנטליך, פאר באמערקונגען, אדער איבערצוגעבן פערזענליכע סיפורים, קען מען זיך ווענדן צו: zera277@gmail.com
אדער קענט איר זיך פארבינדען צו דאס פאלגענדע: **ארץ ישראל**: הרב ישראל זילברברג: 052-716-6450 www.zerashimshon.com
אמעריקע הרב מנחם בנימין פאשקעס: 347-496-5657 mbpaskesz@gmail.com Zera Shimshon C/O B Paskesz 1645 48 St. Brooklyn NY 11204
צו באקומען די ספר 'זרע שמשון' קען מען זיך פארבינדן
ארץ ישראל: 05271-66-450
בארה"ב: 347-496-5657
אזוי אויך קענט איר אטייל נעמען אין די הוצאות, צו מנדב זיין לזכות אדער לע"נ און גלייכצייטיג זוכה זיין צו די זעלטענע ברכה פון דער הייליגער 'זרע שמשון'
ניתן להפקיד בבנק מרכנתיל (17) סניף 635 מ.ח. 71713028 ע"ש זרע שמשון
כמו"כ ניתן לתרום בכרטיס אשראי
וזכות הצדיק ודברי תורתו הקדושים יגן מכל צרה וצוקה, ויושפע על הלומדים ועל המסייעים בני חיי ומזוני וכל טוב סלה כהבטחתו בהקדמת ספריו
זרע שמשון ע"ר 580624120

בס"ד

פרשה
דברים-תשעה באב-איכה
תשפ"ה
גליון קנ"ד
שנה ד'

פון פלאַצקער גאון

הגאון רבי ארי' לייב צינץ ז"ע

אויף אידיש

געקליבענע געדאנקען אויף די פרשה

פרשת דברים

די אידן האבן מורא געהאט אז אפשר האט דער אויבערשטער געגעבן מכות פאר פרעה נאר וועגן פרעה'ס רשעות נישט ווייל ער האט ליב די אידן, האט משה רבינו זיי איבערגעוויזן אז דאס איז נישט ריכטיג והא ראי' אז די אידן האבן דאס געקענט צוזען

וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת ה' אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ. (א, כז)

לכאורה איז ממש א וואונדער; וואס האט געמאכט די אידן טראכטן אז כביכול דער אויבערשטער האט זיי פיינט, און ער האט זיי ארויסגענומען פון מצרים נאר כדי זיי זאלן שטארבן אין מדבר? און בפרט אז פרעה האט דאך באקומען די עשר מכות, וואס איז געוועק די תכלית פון דעם, אויב די פלאן איז געווען נאר זיי צו הרג'ענען אין מדבר?

נאר דער רמב"ם (הל' תשובה פ"ו ה"ה) איז מאריך צו פארענטפערן פארוואס די מצרים האבן געכאפט אזעלכע מכות פאר'ן פייניגן די אידן, דער אויבערשטער האט דאך גוזר געווען "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה" און מען האט דאס געמוזט מקיים זיין? זאגט דארט דער ראב"ד, אז עס איז נישט קיין קשיא: 'שאין הקב"ה נפרע מאדם רע אלא ברע ממנו' - דאס מיינט אז דער אויבערשטער ברענגט נישט קיין שלעכטס פאר א מענטש וואס קומט זיך אים א עונש, נאר דורך איינער **וואס איז ערגער פון אים**, ווייל יענער דארף דאך צום סוף נענש ווערן פאר'ן טון די שלעכטס. און וועגן דעם האט דער אויבערשטער צוגעפירט אז **די מצרים** זאלן פייניגן די אידן, ווייל זיי זענען ווערד געווען צו באקומען די מכות פאר זייער רשעות.

לפי זה קען מען זאגן, אז פרעה האט דאך זיי געזאגט "ראו כי רעה נגד פניכם" אז דער מזל 'רעה' וואס ווייזט אויף שפיכות דמים גייט זיי אקעגן קומען, און עס איז דאך טאקע געווען אמת אזוי, נאר עס איז שפעטער נתהפך געווארן אויף דם מילה. איז יעצט ווען די אידן האבן געהערט פון די מרגלים ווי שטארק די גוים אין ארץ כנען זענען, האבן זיי אנגעהויבן צו טראכטן אז אפשר טאקע איז דער מזל 'רעה' געקומען צו ווייזן אז זיי גייען אלע אויסגע'הרג'עט ווערן אין מדבר, איי פארוואס דען האט פרעה געכאפט די עשר מכות?! האבן זיי געטראכט אז די מכות זענען געווען פשוט צו **שטראפן די מצרים** אויף זייער רשעות, ווייל אפילו די אידן האבן טאקע געדארפט ליידן גלות מצרים, האט דער אויבערשטער צוגעפירט אז די מצרים וואס זיי זענען מער שלעכט זיי זאלן פייניגן די אידן, כדי די מצרים זאלן באקומען זייער פארדינטע שטראף, און די אידן זענען נאר געווען **די סיבה** אז די מצרים זאלן כאפן די פארדינטע מכות, אבער נישט ווייל דער אויבערשטער האט זיי באמת ליב.

איז דאס איז טאקע געווען די סיבה פארוואס יעצט ווען די אידן האבן געזען ווי שטארק די אמוריים זענען, האבן זיי אנגעהויבן צו טראכטן אז דער מזל 'רעה' איז טאקע געקומען צו ווייזן אז זיי גייען **שטארבן אין מדבר**. און וועגן דעם האבן זיי געזאגט: **בשנאת ה' אותנו "הוציאני מארץ מצרים"** אז בשעת יציאת מצרים איז שוין **די מזל רעה** געווען אנטקעגן אונז, און דאס איז געקומען צו ווייזן; **לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו**, אז אונז גייען שטארבן אין מדבר.

און לויט דעם קען מען זייער גוט פארשטיין די המשך הפסוקים, וויאזוי משה רבינו האט אויפגעוויזן פאר די אידן אז דאס איז נישט ריכטיג. ווייל משה רבינו זאגט ווייטער פאר די אידן (א, ל): **ה' אֱלֹקֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם הוּא יִלָּחֵם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם**. און לכאורה וואס פעלט אויס צו צולייגן "**לעיניכם**" אז זיי האבן דאס געזען מיט די אויגן? נאר דא איז משה רבינו געקומען זיי אויפווייזן **אז זיי האבן א טעות!** ווייל ביי לוט שטייט דאך אז דער מלאך האט אים געווארנט "אל תביט אחריך", ווייל ווער עס איז נישט ראוי טאר נישט צוקוקן די מפלה פון די רשעים, איז אויב וואלטן די מכות נאר געקומען וועגן די רשעות פון די מצרים און נישט וועגן די אידנ'ס צדקות וואלטן די אידן דאס נישט געמעגט צוזען.

דאס האט משה רבינו געענטפערט א תשובה ניצחת: "**ה' אלקיכם ההולך לפניכם**" עטס קענטס זען בחוש אז דער אויבערשטער איז מיט ענק, "**הוא ילחם לכם**" און ער וועט מלחמה האלטן פאר ענק קעגן די אמוריים. והא ראיה, "**ככל אשר עשה אתכם במצרים**" ווייל די אלע אותות ומופתים וואס ער האט געטון אין מצרים "**לעיניכם**" איז דאך געווען **קעגן ענקערע אויגן!** און אויב עס וואלט נאר געמיינט צו שטראפן פרעה און ענק זענען נישט ראוי דערצו, וויאזוי האט ער ענק געלאזט דאס צוזען?! אלא מאי קענט עטס קלאר זען אז די אותות ומופתים איז געווען: **ווייל ער האט ענק ליב!** אויב אזוי דארפט עטס נישט מורא האבן פון די אמוריים, ווייל דער אויבערשטער וועט ענק פון זיי אויך אפהיטן.

תשעה באב

פארוואס איז ארץ ישראל שמאל געווארן ביים חורבן לכאורה איז א גרעסערע עונש צו פארטרייבן פון א ברייטע גוטע לאנד

די גמרא זאגט (ב"מ פה.) אז די חכמים און די נביאים האבן געפרעגט: "**עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ**" - פארוואס איז ארץ ישראל פארלוירן געווארן? און זיי האבן נישט געהאט קיין ענטפער, ביז הקב"ה אליין האט געענטפערט: "**עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי**" ווייל זיי האבן פארלאזט די תורה. זאגט רב יהודה אמר רב, דאס מיינט: "**שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ בַתּוֹרָה תְּחִלָּה**" זיי האבן נישט געמאכט קיין ברכה אויף די תורה.

די גמרא איז זייער שווער צו פארשטיין, ווייל אין חז"ל זעט מען דאך (יומא ט:) אז די ערשטע ביהמ"ק איז חרוב געווארן וועגן די אידן האבן געטון אסאך עבירות, איז ערשטנס: וואס איז פשט אז די נביאים האבן נישט געהאט קיין ענטפער "על מה אבדה הארץ", האבן זיי דען נישט געוואוסט אז די אידן האבן געזינדיגט? צווייטנס: וואס האט דער אויבערשטער געזאגט "שלא ברכו בתורה תחילה", איז דאס דען געווען די סיבה? און בכלל דארף מען פארשטיין, וואס איז די גרויסע חטא פון "שלא בירכו בתורה תחילה" אז דאס האט גורם געווען דעם חורבן ביהמ"ק?

נאר אינ'אמת'ן לפי פשטות הפסוקים זעט מען אז די עיקר סיבה פאר גלות בבל איז געווען ווייל די אידן האבן נישט געהיטן שמיטה. אבער למעשה פרעגט שוין דער רשב"א, אז לכאורה וואלטן די אידן געקענט האבן א שטארקע טענה אז זיי דארפן נישט גיין אין גלות אפילו זיי האבן נישט געהיטן שמיטה,

ווייל חז"ל זאגן דאך (שבת פח.) **אז ביים בארג סיני איז** די קבלת התורה געווען בכפיית ההר כגיגית, און רב אחא בר יעקב זאגט "מכאן מודעא רבא לאורייתא", אז אויב מען וועט פארהאלטן א איד פארוואס ער איז נישט מקיים די תורה קען ער ענטפערן אז דאס איז געווען **באונס**. און הגם רבא זאגט דארט אז בימי אחשורוש האט מען נאכאמאל מקבל געווען די תורה מאהבה, אבער גלות בבל איז דאך געווען פארדעם, איז אויב אזוי פארוואס זענען די אידן געגאנגען אין גלות?

ענטפערט דער רשב"א, אז אמת, קבלת התורה איז טאקע געווען באונס, אבער סוף כל סוף האט דער אויבערשטער געגעבן ארץ ישראל נאר בתנאי אז די אידן וועלן היטן די תורה, אזוויי דער פסוק זאגט (תהלים קה, מד-מה) "וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם... בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו", און אויב זיי היטן נישט די תורה - מיט די בעסטע תירוץ - קומט זיך זיי נישט ארץ ישראל.

אבער לכאורה קענען די אידן טענה'ן אויף דעם, אז דער אויבערשטער האט שוין צוגעזאגט ארץ ישראל פאר די אבות הקדושים, אויב אזוי קען מען זיי נישט פארטרייבן אין גלות פאר'ן נישט היטן שמיטה, ווייל זיי האבן דאך שוין ארץ ישראל **בירושה** פון זייערע עלטערן נאך אסאך פאר מען האט זיי בכלל באפוילן די מצוה פון שמיטה, איז אויב אזוי פארוואס זענען זיי געגאנגען אין גלות?

קען מען זאגן, אז דער אויבערשטער האט שוין לכתחילה געוואוסט פון דעם טענה, און וויבאלד ער וויל אז די אידן זאלן גיין בדרך התורה און נישט זוכן קיין תירוצים זיך ארויסצודרייען פון היטן זיין תורה און מצוות, האט ער וועגן דעם געזאגט פאר יעקב אבינו (בראשית כח, יג) "הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ", און ווי רש"י איז מסביר, אז דער אויבערשטער האט איינגעוויקלט ארץ ישראל אונטער יעקב אבינו ווי 4 אמות און געזאגט אז **דעם שטיק ערד** וועט ער געבן פאר זיינע קינדער.

מיט דעם האט דער אויבערשטער זיך באווארענט אז די אידן זאלן זיך נישט קענען ארויסדרייען פון היטן די מצוות, ווייל ער האט געוויזן אז דער שורש פון ארץ ישראל איז בעצם נישט מער ווי **פיר אמות**, נאר דאס האט א ספעציעלע כח פון "ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה" זיך אויסצושפרייטן לויט די זכותים פון די אידן וואס וואוינען דארט, ווי די גמרא זאגט (גיטין נז.) אז ווען די אידן וואוינען אין ארץ ישראל איז די לאנד ברייט און ווען זיי וואוינען נישט דארט ווערט די לאנד איינגעצויגן.

יעצט אויב וועט איינער קומען זאגן אז קבלת התורה איז געווען **באונס**, און ארץ ישראל האט ער שוין **בירושה** פון די אבות הקדושים, און ממילא קומט זיך אים ארץ ישראל אפילו ער איז נישט מקיים די מצוות, וועט מען אים זאגן: גוט, נעם דיר די **ד' אמות** וואס די אבות האבן באקומען, ווייל ארץ ישראל איז דאך בעצם נישט מער ווי 4 אמות וואס ווערט נאר ברייט דורך די זכות פון די וואס היטן די תורה, און דעם זכות האסטו דאך נישט...

ולפי זה שטימט זייער גוט די אויבנדערמאנטע גמרא, אז די חכמים און נביאים האבן געפרעגט **"על מה אבדה הארץ"**, זיי האבן נישט געמיינט צו פרעגן **פאר וועלכע עבירה** די אידן זענען געגאנגען אין גלות, ווייל זיי האבן גוט געוואוסט די סיבה. נאר זייער שאלה איז געווען: **על מה אבדה "הארץ"** - פארוואס האט **די לאנד** פארלוירן איר ברייטקייט ביים חורבן, דער עונש איז דאך לכאורה אסאך שטערקער ווען מען ווערט פארטריבן פון א **ברייטע זאפטיגע לאנד**, נישט פון א שמאלע ענגע לאנד?

האט דער אויבערשטער געענטפערט, אמת, די עונש וואלט טאקע שטערקער געווען אויב די לאנד וואלט געבליבן גרויס און ברייט, אבער די סיבה אז **די לאנד איז שמאל געווארן** איז: **"על עזבם את תורתי - שלא ברכו בתורה תחילה"**, ווייל זיי האבן נישט געזאגט די ברכה וואס מען דאנקט אויף די תורה; **"אשר קדשנו במצוותיו וצונו"**, נאר זיי זוכן זיך א תירוץ אז די גאנצע קבלת התורה איז געווען **באונס**, איז אויב דער אויבערשטער גיבט ווען פאר די אבות **א ברייטע ארץ ישראל** קענען זיי טענה'ן אז אפילו זיי היטן נישט די תורה קומט זיך זיי ארץ ישראל ווייל זיי האבן דאס שוין **בירושה** פון די אבות, וועגן דעם האט דער אויבערשטער לכתחילה געמאכט אז ארץ ישראל זאל נישט זיין מער ווי **ד' אמות** וואס צושפרייט זיך נאר לפי זכותים, אזוי אז אויב זיי היטן נישט די תורה וועט די לאנד אטאמאטיש ווערן שמאל און ענג.

יעצט שטימט זייער גוט אז **"שלא ברכו בתורה תחילה"** קומט נישט זאגן אז וועגן דעם זענען זיי **געגאנגען אין גלות**, נאר אז וועגן דעם איז געשען **"אבדה הארץ"** אז ארץ ישראל האט **פארלוירן איר ברייטקייט** ווען די אידן זענען געגאנגען אין גלות.

'מלא העומר' פרשת בהר כה, א

מגילת איכה

ביים חורבן בית שני איז די לעצטע געלעגנהייט פאר די גוים זיך צו פרייען אויף די צרות פון די אידן

שִׂישִׂי וְשִׂמְחִי בַּת אֱדוֹם... תַּם עֲוֹנֵךְ בַּת צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתֵךְ. (ד, כא-כב)

רש"י זאגט, אז ירמי' הנביא האט דא נביאות געזאגט אז דער צווייטער בית המקדש גייט חרוב ווערן דורך אדום - די רומיים, און ער האט זיי געזאגט אז זיי וועלן זיך טאקע פרייען לפי שעה, אבער צום סוף גייען זיי טייער צאלן אויף דעם.

פארוואס האט ער געזאגט א כפל לשון; **"שישו ושמחו"**? ווייל איינער וואס האט מערערע געלעגנהייטן זיך צו פרייען געבט נישט ארויס זיין גאנצע שמחה אויפאיינמאל, ווייל ער ווייסט אז ער קען איבערלאזן זיך צו פרייען ביי א צווייטע געלעגנהייט. אבער איינער וואס ווייסט אז דאס איז זיין לעצטע געלעגנהייט, כאפט ער אריין זיך צו פרייען ווי מער ער קען, ווייל 'אם לא עכשיו אימתי'.

וועגן דעם האט ירמי' הנביא געזאגט: **"שישו ושמחו בת אדום"** - אדום, כאפ אריין זיך צו פרייען און פרייען ווי מער דו קענסט, ווייל **"תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך"** נאכן חורבן בית שני גייט שוין נישט זיין נאך א גלות און דו וועסט נישט האבן נאך א געלעגנהייט זיך צו פרייען, ווייל נאכדעם גייט שוין קומען די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

די הייליגע צוואה

ומי שישתדל בהדפסתן יהי' לו המחבר למליץ אם יהי' לו זכות

איר קענט שיקן קוויטלעך צום ציון הק' להפקד בדבר ישועה ורחמים

פאראינטערעסירטע ביטע פארבינדט אייך צום מערכת

הגליון נתנדב ע"י

הרבני הנכבד
הר"ר **שמשון סטפנקי** הי"ו

זכות הפצת תורת רבינו זי"ע
יעמוד בעדו לברכה
והצלחה בכל הענינים.

מנדב צו זיין א גליון לשבוע זוכה צו זיין להבטחת הצדיק, אדער אנטייל צו נעמען אין די הוצאות, ביטע זיך ווענדן צו.
gilyonplotzk@gmail.com | plotzk.org | (929) 260-4868

די שווארצע בענדער

תורת יואל

גליון מס' 45

אידיש

מיוחד פאר פרחי התלמידים זיך צו באקענען מיטן רבי'נס הייליגע דיבורים

י.ז. הכהן: עורך

פרשת דברים תשפ"ה

ד' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים (א' י"א) רש"י: אמרו לו משה, אתה נותן קצבה לברכותינו

רש"י זאגט: אז די אידן האבן געזאגט צו משה, פארוואס גיבסטו א באגרעניצונג צו דיין ברכה? טויזענט מאל און מער נישט? השי"ת האט שוין לאנג צוגעזאגט פאר אברהם אבינו, (בראשית י"ג) **אשר אם יוכל להימנות**, אז די אידן וועלן זיין אזויפיל אז מען וועט נישט קענען ציילן, האט משה געענטפערט **זו משלי הוא**: דאס איז מיין ברכה, אבער השי"ת וועט ענק בענטשן אזוי ווי ער האט צוגעזאגט.

פרעגן די מפרשים, לכאורה **בכלל מאתים מנה**, טייטש: אין א גרויסע סכום איז שוין אריינגערעכט דעם קליינע סכום, אויב אזוי וואס האט פשט די ברכה פון משה אז די אידן זאלן זיך פארמערן טויזענט מאל אזויפיל, ווען די ברכה פון השי"ת איז פיהל מער און איז אויך כולל זיין ברכה? אויך דארף מען פארשטיין פארוואס האט משה רבינו געזאגט דוקא **טויזענט**, נאכמער פרעגט דער רבי אויף דעם לשון זו משלי - דאס איז מיין ברכה, לכאורה משה רבינו'ס גאנצע כח צו בענטשן קומט דאך פונעם הייליגן באשעפער, וואס איז פשט זו משלי?

צו פארענטפערן די קשיות, ברענגט די רבי צוויי מדרשים, די ערשטע איז די וואך אויפן פסוק: **יוסף עליכם ככם אלף פעמים** זאגט די מדרש "ככם צדיקים" אז אלע וועט איר זיין צדיקים, די צווייטע מדרש איז אין קהלת, אויפן פסוק: **אדם אחד מאלף מצאתי**, זאגט דער מדרש אז דער סדר איז אז פון טויזענט מענטשן וואס גייען אריין לערנען אין ביהמ"ד, וועלן הונדערט ארויס גייען **למקרא** - צען **למשנה** - און נאר איינער גייט ארויס להוראה, און דאס איז דער פשט אין פסוק **אדם אחד מאלף מצאתי**, טייטש: נאר איינעם האב איך געטראפן, און דער רבי איז מדייק, אז מ'רעכנט נאר פון דיע וואס זענען זיך קובע צו לערנען, נישט פון גאנץ כלל ישראל.

פיהרט אויס דער רבי, משה רבינו האט משתוקק געווען אז אלע וואס גייען אריין לערנען זאלן אויסוואקסן מורי הוראות און צדיקים, נישט נאר איינס פון טויזענט, און דאס איז געווען זיין ברכה צו כלל ישראל, משה רבינו זאגט: **ככם אלף** ווי דער מדרש זאגט ככם צדיקים אלע טויזענט וואס גייען אריין לערנען זאלן ארויסגיין צדיקים, אבער דאס איז פארשטייט זיך נאר איצט, אבער ווען משיח וועט קומען, און ס'וועט זיין דער עולם התיקון, וועט גאנץ כלל ישראל דערהויבן ווערן צו א בחינה פון צדיקים.

דאס איז פשט אין רש"י, די אידן האבן געהאט טענות, פארוואס גיסטו א ברכה נאר אויף טויזענט, השי"ת האט דאך געזאגט **אם יוכל להימנות** אז גאנץ כלל ישראל וועלן זיין צדיקים, האט משה געענטפערט, זו משלי, מיין ברכה איז נאר אויף איצט, ווען מ'איז נאכנישט צוגעקומען צום עולם התיקון, קאן נאך נישט זיין **ועמך כולם צדיקים**, מיין ברכה איז אז אלע וואס גייען אריין אין ביהמ"ד לערנען. **ככם צדיקים** זאלן אלע ארויסגיין צדיקים, אבער לעתיד לבוא, **יברך כאשר דיבר לכם**, דעמאלס וועט מקיום ווערן די ברכה וואס אברהם אבינו האט באקומען פון השי"ת, אז גאנץ כלל ישראל וועלן זיין צדיקים.

ידיעות קאלוס מנהג: שבת'דיגע בגדים (ד) - שבת חזון

ביי אונז חסידים האט מען זיך געפיהרט אנצוטוהן די געוועגליכע שבת'דיגע בגדים אום שבת חזון, ווייל מיר פיהרן זיך ע"פ האר"י הקדוש, אין די אויבערלענדישע אשכנזישע מקומות האט מען נישט געטוישט לכבוד שבת, און מען איז געגאנגען מיט די וואכען'דיגע בגדים, ווי ס'ווערט גע'פסק'נט אין שו"ע בשבת שחל ט"ב אין משנין ללבוש בגדי שבת. דער הייליגער חת"ם סופר האט אויך אנגעהאלטן דעם מנהג נישט צו גיין שבת חזון בבגדי שבת, ווי ער זאגט די וואך אין תורת משה (דברים דף י"א - ד"ה "רבי בקש") אז מיר קענען זיך נישט פארגלייכן צום אר"י הק', וואס האט נישט ארויסגעוויזן קיין אבילות בשבת.

הגאון רבי משה שטערנבוך שליט"א, ירושלימ'ער רב, אין **מועדים וזמנים** (ח"ה סי' שמ"ג) איז מאריך מבאר צו זיין אז היינט צו טאג, דארפן אפילו די אשכנזישע קהילות וואס זייערע זיידעס אינדערהיים זענען געגאנגען שבת חזון אין בגדי חול, איז דאס נאר געווען ווייל די גאנצע שטאט איז אזוי געגאנגען, האט דאס נישט געהייסן קיין אבילות בפרהסיא. היינט אבער ווען ס'איז דא אזא גרויסער קיבוץ אידן, און יעדע שטאט באשטייט פון אזויפיל קהילות אפשטאמיגע פון פארשידענע געגנטן, איז דאס נישט גיין שבת חזון בבגדי שבת יא אבילות בפרהסיא, מוזן די אשכנזישע קהילות אויך גיין שבת חזון אין בגדי שבת.

א בינטעל זכרונות (המשך)

הרה"ח ר' דוד גדלי' פאגעל שליט"א (ה)

און לויט פון די לעצטערע וואכן, האבן די לייענער'ס געוואלדיג הנאה געהאט פון די זכרונות פון הרה"ח ר' גדלי' פויגעל שליט"א, די מערכת האט ב"ה באקומען א געוואלד מיט הערות, תשו"ח לר' גדלי' שליט"א פארן אוועקגעבן די"ל לזכות הדיבור, אונזער בעל מספר האט געבעטן צו פארצייכענען עטליכע נקודות און הערות, ווי פאלגענד:

שב"ק פרשת חקת אין ירושלים, האט דער רבי מכבד געווען ריסקעווער רב זצ"ל מיט קבלת שבת.

בשעת דעם טיש פרייטיג צונאכטס, איז געווען מסוכנ'דיג הייס, ס'איז געווען צוגעגרייט אסאך צו טרינקען, אבער דער רבי האט נישט געטרינקן מער ווי געווענליך, די גבאים האבן מורא געהאט פארן רבי'ן'ס געזונד און געבעטן דער רבי זאל עפעס טרינקען, דער רבי האט אפגעווארפן, שפעטער אין שטוב האבן די גבאים נאכאמאל געבעטן דעם רבי'ן ער זאל עפעס טרינקען, דער רבי האט נישט געוואלט, צוליב זיינע געהויבענע הנהגות, ביז ר' ליפא שווארטץ האט געבעטן דעם רבי'ן, האט דער רבי געזאגט אה!! <u>דער בעל אכסניא הייסט מוז איך פאלגען</u>, אין דער רבי האט עפעס טועם געווען.

שבת פרי פארן דאווענען, האט מען געברענגט א ס"ת צו ר' ליפא אין שטוב, אין מ'האט געלייענט פרשת קרח, און ביהמ"ד נאך שחרית האט מען געלייענט פרשת חקת כסדרן.

מיר בחורים האבן געכאפט פלעצער אויפן ארון קודש, <u>צו קענען זעהן</u> דעם רבי'ן בשעת'ן דאווענען, אונז האב מיר אזוי אריינגעקוקט אין רבי'ן'ס פנים, אינטרעסאנט אז דער רבי האט אונז נישט אוועקגעשיקט, אין ביי **אהבה רבה** האט דער רבי פארגאסן טייכן טרערן, בכיות נוראות וואס ליגט מיר נאך אין די ביינער זינט דאן.

פאר די דרשה, וואס דער רבי האט געהאלטן פארן לייענען, האט הרה"צ רבי משה ארי' געבעטן דעם רבי'ן ער זאל מעורר זיין קעגן די פירצה פון שייטלעך, דער רבי האט געזאגט אז ער גייט רעדן דערפון, למעשה האט דער רבי גארנישט דערמאנט פון דעם ענין, און שפעטער געזאגט פאר רבי משה ארי', איך האב מיך מיישב געווען, בעסער נישט צו רעדן דערפון, איך וויל נישט מען זאל מיינען אז צו גיין מיט א טיכל <u>נישט געגצליך אפגעשוירען</u> איז בעסער ווי א שייטעל.

אין צפת האט דער רבי געדאווענט שחרית אין <u>ביהמ"ד האר"י</u>, נאכן דאווענען איז געווען א לחיים, און דער רבי האט אויסגעשמועסט דאס ענין פון פוקד זיין אויף א צדיק'ס ציון, און געזאגט: <u>אז מען גייט פוקד זיין אויף די ציונים פון די הייליגע צדיקים, דארף מען זיך מקשר זיין צום צדיק, מיט זיינע דיבורים און דברי תורה,</u> **<u>אז נישט איז ווי מ'גייט צו א שטיין.</u>**

דאנערשטיג פרשת בלק, איז דער רבי צוריקגעקומען פון די מקומות הקדושים, און געפארן גלייך קיין בני ברק אויף שבת, און איינגעשטאנען ביי הר"ר חיים הערש שווארטץ ז"ל, ערגעץ אינמיטן די נאכט האט דער רבי דערשנאפט א **לערן-בוך - ילדותינו**, וואס ווערט ארויסגעגעבן דורך די **מזרחי**, דער רבי איז געווארן אויפגעקאכט, היתכן אין א היימישע שטוב זאל זיך אזוינס געפינען, דער רבי איז תיכף ארויסגעלאפן פון די דירה, און אריבער צו די אנדערע דירה ווי די משבקי"ם האבן זיך אויפגעהאלטן, נאכדעם איז דער רבי צוריקגעקומען און <u>ארויסגעווארפן דער בוך פון די פענסטער</u>, ס'איז געליגען אזוי אינדרויסן א שטיק צייט פארשעמט, יעדער האט געוואוסט אז דער רבי האט דאס ארויס גע'זורק'עט.

ביי שחרית איז נאך דער רבי געווען צוקאכט, און ארויסגעשיקט אלע צוקוקערס און געלאזט נאר די וואס האבן מיט געדאווענט מיט זיין מנין, שבת ביי די דרשה, האט דער רבי געזאגט מיט ווייטאג, אז די משנה זאגט ביי **שמחת בית השואבה**, האט מען געזאגט אשרי ילדותינו שלא ביישה זקנותינו, אבער היינט איז ליידער: <u>אוי לנו ילדותינו</u>.

אין די וואכען-טעג האט דער רבי געדאווענט שחרית אין די ביהמ"ד פון דעם ריסקעווער רב זצ"ל, דער רבי האט זיך נוהג געווען צו דאווענען די שטילע שמו"ע אינאיינעם מיט די הויכע שמו"ע פון דעם בעל תפילה, דעם ערשטן טאג האט דער רבי געהערט ווי דער בעל תפילה שרייט: **כהנים**, ריסקעווער רב'ס איינקל (הרה"ג ר' ישכר דוב כ"ץ ז"ל אב"ד דושינסקי - וויליאמסבורג) האט געדוכענט, און דער רבי איז געווארן אביסל דערציטערט דערפון, ווייל ער האט געוואוסט אז נאר אין ירושלים דוכענט מען יעדן טאג.

נאכן אויסטרעטן, דער רבי פרעגט <u>זייט ווען דוכענט מען דא?</u> ר' עזריאל רופט זיך אן **כך נהגו בבני ברק**, דער רבי האט עס אוועקגעמאכט, מיין זיידע הרה"ח ר' שלמה זלמן ווירצבערגער ז"ל האט געוואלט בארואיגען דעם רבי'ן, און געזאגט אז רבנים האב דאס איינגעפיהרט, דער רבי האט עס אויך נישט געוואלט אננעמען, און געזאגט: **זיי האבן דאס איינגעפיהרט**.

דעם לעצטן טאג בארץ הקודש, איז נפטר געווארן <u>הגאון ר' אליעזר יודא פינקל ז"ל ראש ישיבת מיר</u>, דער רבי האט געזאגט אז ער וויל <u>גיין צו די לווי'</u>, די גבאים זאגן ס'איז נישט מעגליך, דער רבי האלט נאך פארן דאווענען, און מ'וועט פארשפעטיגן די שיף, דער רבי זאגט ער מוז גיי צו די לווי', ווייל ער איז געווען מיין שכן יארן צוריק, ווען איך האב געוואוינט אין ירושלים, און און כ'האב געזעהן דעם איד <u>לערנען א גאנצע נאכט</u>.

איז דער רבי מיט די פמליא צוגעפארן קיין חברון, ווי ס'איז פארגעקומען די לווי', דער רבי איז געשטאנען ביים ווינקל פון רחוב הישיבה און רח' חגי אונטער א בוים, און צוליב די היצן האט מען געברענגט א שירעם, און דארט האט דער רבי אויסגעהערט די הספדים, נאכדעם צוריקגעפארן דאווענען שחרית, און שנעל געפארן צום פארט.

גליון פנינים פון אור החיים הק' אויף אידיש

פרשת דברים

הוצאות הגליון לחדשי זה להצלחת אריאל בן יוסף הי"ו
זכות רביה"ק האור החיים זי"ע יגן בעדו ובעד כל הנלווים אליו להתברך בכל משאלות לבם לטובה ולברכה

יעצט איז געווען דאס ערשטע מאל וואס משה רבינו האט גערעדט שטרענג צו די אידן

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (א, א), עס איז באקאנט וואס רש"י ברענגט אנפאנג פרשת מִשְׁפָּטִים, אז דער לשון "אֵלֶּה", האקט אפ די פריערדיגע און קומט זאגן א זאך וואס איז ביז יעצט נישט געווען, ערקלערט דער **אור החיים הק'**, אז דא שטייט "אֵלֶּה הַדְּבָרִים", צו זאגן אז די גאנצע פערציג יאר וואס משה רבינו איז געווען א געטרייער פאסטעך פאר די אידן אין מִדְבָּר, האט ער קיינמאל נישט גערעדט צו זיי שטרענגע ווערטער, און יעצט איז דאס ערשטע מאל וואס ער האט גערעדט צו זיי שטרענג.

אפילו ווען ער האט געזאגט "שִׁמְעוּ נָא הַמֹּרִים" איז דאס נאר געווען פאר א טייל אידן אין נישט פאר גאנץ כל ישראל, וואס צו זיי האט ער קיינמאל בעפאר נישט גערעדט שטרענג, דערפאר שטייט אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל "כָּל" יִשְׂרָאֵל, פאר גאנץ כלל ישראל איז יעצט דאס ערשטע מאל וואס ער האט גערעדט שטרענג.

משה רבינו האט געזאגט מוסר פאר די וואס זענען געווען ביים ים סוף עלטער דרייצן יאר

"אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה" (א, א), מיר טרעפן אז מֹשֶׁה רַבֵּינוּ האט יעצט געזאגט מוסר פאר די אידן אויף דעם וואס זיי האבן ווידערגשפעניגט ביים יַם סוּף, קען מען דאך פרעגן, די אלע וואס זיי זענען געווען עלטער צוואנציג יאר בשעת די אידן זענען געווען ביים ים סוף, זענען דאך שוין געשטארבן במשך די פערציג יאר אין מדבר, ביזן דעם לעצט ט"ו באב פאר ווען משה האט גערעדט צו זיי, איז פאר ווּעמען האט ער יעצט געזאגט די מוסר, דערפאר זאגט דער פסוק "אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה" וואס משה האט גערעדט, ווייל ווען דער אויבערשטער וואלט גערעדט צו זיי וואלט געווען א טענה אז עס איז נישטא פארוועם צו מוסר זאגן, אבער אז משה רעדט, קען ער מוסר זאגן אויך פאר די וואס זענען דאן געווען ווייניגער פון צוואנציג יאר, ווייל אין בית דין של מטה שטראפט מען שוין פון דרייצן יאר און העכער, און טאקע פאר זיי האט משה רבינו יעצט געזאגט שטראף רייד.

פארוואס האט משה רבינו געמוזט רעדן צו "אלע" אידן

אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (א, א), פארוואס שטייט "אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" - צו 'אלע' אידן, ווייל אין די ווערטער פון משה רבינו זענען געווען צוויי סארט עִנְיָנִים, ערשטנס - ער האט איבערגע'חזר'ט די תורה מיט די אידן, און צווייטנס - שטראף רייד אויף וואס זיי האבן געטוהן אין מדבר. ביידע זאכן האט משה רבינו געדארפט רעדן צו "אלע" אידן, ווייל דער טעם פארוואס משה רבינו האט געדרפט חזר'ן די תורה מיט די אידן איז געווען, ווייל ער האט מורא געהאט אז אפשר איז דא איינער וואס פארגעסן איינע פון די מצוות פונעם אויבערשטן, און מען קען דאך נישט וויסן ווער איז דער וואס האט פארגעסן, דעריבער מוז מען רעדן צו אלעמען, כדי אז אלע אידן זאלן מְקַיֵּים זיין די תורה ווי עס דארף צו זיין. און ווייטער די שטראף רייד - טאמער וועט ער עס זאגן נאר פאר טייל אידן, וועלן זיי האבן טענות "פארוואס נאר פאר אונז זאגסטו?", דערפאר האט משה רבינו גערעדט צו אלע אידן.

משה רבינו האט דערמאנט דעם אויבערשטנס נאמען כדי עס זאל נישט געוועלטיגן ח"ו קיין שום שלעכטס אויף די גוטס

"ה' אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם" וגו' (א, י). לכאורה איז שווער, מיר זעהן אז נישט אז די זענען געווען יעצט פיל מער ווי זיי זענען געווען די צווייטע יאר נאכן ארויסגיין פון ממצרים, איז וואס מיינט "דער אויבערשטער האט אייך פארמערט"?. ענטפערט דער הייליגער **אור החיים**, לויט ווי עס שטייט אין זוֹהַרהק' אז דאס רעדן פון פוהל גוטס, געבט כח פארן שָׂטָן צו שלעכטס טוהן און אריינלייגן ח"ו א שלעכט-אויג, דאגעגן שטייט אין זוֹהַר, אז אויב מען דערמאנט דעם אויבעבשטנס נאמען, קען קיין שום כֹּחַ פון די שלעכטע כֹּחוֹתנישט געוועלטיגן אין איהם. דעריבער, נאך וואס משה האט דערמאנט די פול גוטס וואס די אידן האבן באקומען זייענדיג אין מִדְבָּר, האט ער געוואלט דערמאנען דעם אויבערשטנס נאמען כדי עס זאל זי גארנישט שאדן, דערפאר האט ער געזאגט ""ה' אֱלֹקֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם", די אלע גוטס וואס איר האט, איז געקומען נאר פונעם אויבערשטן, אין דערמיט האט ער מבטל געווען אלע שלעכטע כֹּחוֹת.

דער שדיין זאל אויסהערן ביידע בעלי דינים גלייך

"שָׁמֹעַ בֵּין אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו" וגו' (א, טז), דער פסוק קומט זאגן, אז דער דיין זאל נישט אויסהערן אין בַּעַל דין מיט א שמייכלען און א פריינדליכן פנים, און דעם צווייטן אויסהערן מיט אראפגעלאזטע אויגן, נאר ער זאלביידן אויסהערן גלייך אן קיין שום אונטערשייד, דאס זאגט דער פסוק "שָׁמוֹעַ " דער הערן זאל זיין "בֵּין אֲחֵיכֶם" צווישן די צוויי גלייך.

און עס קען זיין אז דער אויבערשטער זאגט מען זאל ביידן נישט קוקן בכלל אין זייער פנים בשעת'ן אויסהערן, ווייל טאמער יא, קען איינער פון זיי אויסטייטשן דאס בליק נישט ריכטיג, און מיינען אז אויף אים קוקט ער מער בייז, און דורך דעם ווער ער ווערן אנטשוויגן מיט זיינע טַעֲנוֹת.

כאטש וואס די אידן האבן געווייינט פון תשובה האט עס דער אויבערשטער נישט אנגענומען

"וַתָּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי ה' וְלֹא שָׁמַע ה' בְּקֹלְכֶם" וגו' (א, מה), דער **אור החיים** הק' ערקלערט דעם פסוק, אז נאך וואס די אֱמוֹרִיים האבן געשלאגן די אידן, זענען די אידן געווארן אונטערטעניג און זיי האבן תשובה געטוהן צום אויבערשטן, און דאס געוויין איז געווען א געוויין פון תשובה און חרטה, טראץ דעם האט דער אויבערשטער נישט צוגעהערט דערצו, ווייל די גְזֵירָה איז שוין געווען אפגעשריבן און זייער עבירה איז געווען זייער גרויס. [און עס איז געווען דערביי א חִילוּל הַשֵּׁם, וואס אויף דעם העלפט נישט קיין געווענליכע תְּשׁוּבָה - **ספורנו, העמק דבר**].

איר קענט האבן דאס זעלטענע געלעגנהייט צו מזכה זיין טויזנטער מיט די ווערטער פון הייליגן "אור החיים" , דורך נעמען א טייל און ספאנסערן דאס גליון דעם קומענדיגן חודש הבעל"ט מיט א סימבאלן פרייז, לעילוי נשמה וכדו'

פארבינדט זיך טעל. 43699712706528+ אדר מעיל. PNINEIORHACHAIM@gmail.com זכותו הטהור יגן עליכם להתברך בכל מילי דמיטב

יו"ל ע"י המלמד ר' משה אהרן פויגל - ווין

בס"ד

דער בלעטל

טיב הקהילה

אויף אידיש

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'
בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ
רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

דברים
ח' אב תשפ"ה

די צייטן לויט אופק ירושלים

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הדה"נ	7:00
מוצש"ק	8:16
ר"ת	8:52

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוזק"ש א'	8:29	סוז"ת א'	9:54
סוזק"ש ב'	9:18	סוז"ת ב'	10:27

די צייטן לויט די זומער זייגער

גליון מס': קמ"ה
שנה ג'

טיב הפרשה

די בענקעניש צו די בית המקדש

ארץ הכנעני והלבנון

אין די וואכענדיגע פרשה לערנען מיר איבער די שטראף רייד וואס משה רבינו האט גערעדט צום כלל ישראל אין מדבר, און זיי גע'מוסר'ט אויף זייערע מעשים איידער ער האט זיך געשיידט פון די וועלט.
אין די שטראף רייד פון משה רבינו האט ער דערמאנט אז הקב"ה האט געזאגט פאר'ן כלל ישראל אז זיי זאלן אנהייבן צו פארן אין ריכטונג פון לאנד 'כנען' און פון דער לאנד 'לבנון' צו די פרת טייך, און ווי עס איז דער לשון הפסוק [דברים א, ז] פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת.
מען קען מדייק זיין פון דעם אז איינס פון די נעמען וואס הקב"ה געבט פאר ארץ ישראל איז 'לבנון'. אבער נישט נאר ארץ ישראל רופט די תוה"ק אן בלשון 'לבנון', נאר אויך די בית המקדש ווערט אנגערופן 'לבנון'.
דער מדרש [מדרש תנאים לדברים פרק א'] ערקלערט פארוואס דער בית המקדש ווערט אנגערופן מיט'ן נאמען לבנון, שכל לבבות שמחים בו, און דער מדרש ברענגט אראפ דער לשון אין תהלים [מח, ג] יפה נוף משוש כל הארץ.
נאך א פשט פארוואס עס ווערט אנגערופן לבנון, ברענגט דער מדרש אראפ בשם ר' יצחק בן טבלאי למה נקרא שמו לבנון? שמלבין עונתיהן של ישראל שנאמר [ישעיהו א, יח] 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו'.
מיר וויסן דאך אז קיין שום זאך אין די וועלט איז נישט קיין צופאל, און זיכער נישט אז די קריאה פון די פרשת דברים קומט אויס ערב תשעה באב ווען מען ליינט די הפטרה פון שבת חזון.
איך האב געקלערט אז עס קען זיין אז די שייכות צווישן די ביידע זאכן איז אז מען וויל אז אין אזא צייט זאל זיך דערוועקן דאס הארץ, און מען זאל אנהייבן פארשטיין און באגרייפן וואס איז דאס געווען דער בית המקדש און וואס מען האט דערלייגט מיט דעם, און אזוי ארום וועט מען זיך מתאבל זיין אויף איר כראוי און זיך משתוקק זיין צו זען נאכאמאל בְּבִנְיָנָהּ.
מען דארף וויסן אז די ציפייה לישועה איז א מצות עשה מדברי קבלה, און עס ווערט שוין געברענגט אין די ווערטער פון דער נביא חבקוק [ב ג] כִּי עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד וְיָפֵחַ לַקֵּץ וְלֹא יְכַזֵּב אִם יִתְמַהְמָהּ חַכֵּה לוֹ כִּי בֹא יָבֹא.
מען זעט אויך אז די אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען אין די שמונה עשרה עטליכע ברכות וואס זענען עוסק אין דעם ענין, ווי די ברכה פון 'את צמח דוד עבדך' וואו מען זאגט די ווערטער 'כי לישועתך קווינו כל היום'.
אזוי אויך איז ידוע די ווערטער פון חז"ל [שבת דף לא ע"א] אז פון די ערשטע שאלות וואס מען וועט פרעגן דעם מענטש ווען ער וועט ארויפקומען אויף יענע וועלט וועט זיין די שאלה פון 'ציפית לישועה' אדער נישט, און אזוי ווי עס איז שווער זיך צו דערוועקן צו די אלע ענינים אן וואס מען זאל זיך מתבונן זיין אין די טובה וואס מיר האבן געהאט אין בית המקדש, דערמאנט מען אונז די טובה דורכ'ן ארײנלייגן א רמז אין די פרשה פון די וואך, דערמאנענדיג דער ענין פון דער 'לבנון', אז מען זאל זיך דערמאנען איבער די שיינקייט און די הייליגקייט וואס עס האט געהערשט אין בית המקדש, ווען זי איז געשטאנען על תילה.
עס קען זיין אז אנדערש ווי אמאליגע צייטן ווען די זאכן זענען געווען זעלבסטפארשטענדליך און מען האט פון זיך אליין געשפירט די חורבן, און וואס עס פעלט אונז איז דער מצב היינטיגע צייטן און פאר אונזער דור דינט די דערמאנונג פון די 'לבנון'.
עס איז נישט צום גלייבן און צו פארשטיין די ירידה פון דעם היינטיגן דור קעגן די פריערדיגע דור ווי אזוי זאכן האבן זיך א רוק געגעבן אזוי שנעל.
עס ליגט מיר אין די ביינער ווי אזוי ווען איך בין געווען א קינד האט מען אסאך מער געשפירט די צער און די ווייטאג און אויך די ציפייה לישועה.
איינס פון די סצענעס וואס זענען נאך ביז היינט איינגעקריצט אין מיינע אויגן איז דער מחזה ווי אזוי דער גרויסער גאון רבי דוד יונגרייז זצ"ל דער ראב"ד ירושלים האט שטענדיג געלעבט מיט די ציפייה צום בית המקדש, און מען האט כסדר געזען א בענקעניש אויף אים צו דער בית המקדש און צו ירושלים עיה"ק שפירנדיג די חורבן און די גרויסע פארלוסט פאר אונז.
מען האט עס געזען אין די ימי בין המצרים

<<< | המשך אין עמוד ב' |

טיב המערכת

דער חיוב צו דינען השם יתברך אין יעדן מצב

איבער הרה"צ רבי זלמן בריזל ז"ל ווערט דערציילט, אז איינמאל האט ער געדארפט ארויספארן קיין חוץ לארץ לצורך מצוה, און וויבאלד רבי זלמן האט געוואוסט דאס וואס עס ווערט געברענגט אין חסיד'ישע ספרים, אז די עצת היצר ביי ערליכע אידן איז, אז ער רעדט זיי איין אויף אן עבירה אז עס איז מצוה, דעריבער האט ער נאכגעזוכט אין די טיפענישן פון זיין הארץ איידער זיין נסיעה, מיט עטליכע זוכענישן, צי זיין כוונה איז טאקע ריין **לשם שמים**, און צי עס איז נישטא אין דעם קין שום פְּנִיָּה מצד דעם יצר.
אזוי טראכטנדיג זיין חשבון הנפש, איז אויסגעקומען פאר רבי זלמן אז עס איז מעגליך אז די נסיעה איז טאקע עצת היצר, וויבאלד די נסיעה וועט אים ארויסציען פון זיינע געוועגליכע סדרים, און דאס איז דאך אוודאי א זיכערע זאך אז די וועלכע וואנדערן צו די מֶרְחַקִּים זענען נישט אזוי מְיֻשָּׁב ביי זיך, און דאס איז אימשטאנד צו גורם זיין אז ער זאל געשטערט ווערן פון לערנען, און דורכדעם וועט מקוים ווערן ביי אים דאס וואס עס שטייט אִם תַּעַזְבֵנִי יוֹם יוֹמַיִם אֶעֶזְבֶךָּ, און דאס 'בטלה' איז דאך דער אנהייב פון יעדער זינד. אבער פון די אנדערע זייט האט רבי זלמן געוואוסט אז דער ציל פון די נסיעה איז דאך וועגן א מצוה וועלכע מען קען נישט אפשטופן.
האט רבי זלמן זיך געקליגט איבער זיין יצר הרע, און איז ארויפגעגאנגען צום הויז פונעם גרויסן ירושלימ'ער רב, מרן הגאב"ד הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, און האט זיך מתחייב געווען מיט זיין אונטערשריפט פארן רב, אז ער נעמט זיך אונטער צו זיך לאזן פארהערן אויף הונדערט און פופציג בלאט גמרא ווען ער וועט זיך צוריקקערן קיין ארץ הקודש. אזוי האט רבי זלמן געוואוסט און איז זיכער געווען אז די עצלות וועט אים אויף קיין פאל נישט קענען באהערשן, און עס וועט נישט געלונגען פארן יצר הרע אויסצופירן זיין פלאן, חס וחלילה.
אין די פרשה פון די וואך, ווען מיר לערנען די מוסר־רייד פון משה רבינו פארן כלל ישראל, זעען מיר די פאלגנדע ווערטער: ה' אֱלֹקֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ וגו' רַב לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה, פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם (דברים א, ו־ז). און דערויף זאגן די הייליגע חז"ל אין די גמרא: תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אֵין לְךָ כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבָעֵמֶק. וויבאלד פאר אלע אידן איז געזאגט געווארן די אויבנדערמאנטע באפעל, אזוי מוז זיין אז יעדער שבט האט באקומען פון אלע סארטן.
איז לאמיר זיך מתבונן זיין – פארוואס האט מען טאקע געדארפט צוטיילן פאר יעדן שבט פון אלע סארטן ערטער? קען מען זאגן, אז דערמיט האט מען געוואלט מרמז זיין, אז אזוי ווי עס זענען דא פארשידענע בחינות אינעם 'שנה', דאס מיינט מען דער צייט, אזוי אויך איז דא פארשידענע בחינות אינעם 'נפש' פון יעדן אידיש קינד. עס זענען דא זמנים פון זיך הייבן, וואס דעמאלטס איז מען אין די בחינה פון א 'הר', א באַרג, און דעמאלטס איז מען זיך משתוקק צו עבודת השי"ת, און פון די אנדערע זייט האט ער אויך זמנים וואס ער איז אין 'קַטְנוּת', א בחינה פון 'שְׁפֵלָה' וואס דאס קומט ארויס פון די בחינה פון 'נֶגֶב', וואס דאס הייסט אז ער איז נישט זוכה צו די הארה פון קדושה, און פון 'חוף הַיָּם', דאס הייסט, צוליב וואנדערונגען און אנדערע טירדות, און ער זאל וויסן אז אזוי ווי אט די בחינות זענען הייליג מיט די קדושה פון ארץ ישראל, אזוי אויך ב'נפש' דארף מען מקדיש זיין די אלע בחינות פארן אויבערשטן. און אפילו אין שווערע צייטן ליגט א פליכט אויפן מענטש, אז ער זאל איבערקליגן זיין יצר הרע און זאל זיך צווינגען צו דינען דעם אויבערשטן.

(עפ"י טיב התורה - דברים)

טיב ההודעות

מען קען הערן שמועס'ן און דרשות
פון מורנו ורבנו שליט"א - אין א עקסטערע נומער
אידיש: 073-2951321 לשה"ק: 073-2951320

יו"ר הוועדה הרוחנית: ר' יעקב רבינוביץ | עורך: ש. גולדשטיין

אבער אויך אגאנץ יאר.

טאג טעגליך פלעגט ער זיך אפשטעלן ביי די ברכה פון 'ולירושלים' עירך', און פארגיסן טרערן ביז ווען זיין בארד איז געווארן נאס פון די טראָפּנס פון טרערן, און דאס האט זיך איבערגע'חזר'ט ביי יעדע איינצעלע שמונה עשרה.

מנהגו בקודש איז אויך געווען אז ווען ער האט געזאגט די ברכה פלעגט ער מאכן א תנועה מיט די הענט פון 'חנק'.

א איד האט מיר ארױפגעלייגט ווי אזוי ער האט מיטגעלעבט ביי זיין זיידן דער נושא פון צער השכינה. דער איד האט געוואוינט אין אלטשטאט ירושלים, און אזוי ווי זיין זיידע איז שוין געווען אויף די עלטער האט מען אים געבעטן ער זאל שלאפן מיט זיין זיידע.

דער אייניקל האט זיך געלייגט שלאפן, אבער אינמיטן די נאכט האט ער זיך אויפגעוועקט צו א קול פון שרייעריי און געוויינעריי. נישט וויסנדיג וואס עס האט פאסירט איז ער אריינגעלאפן אין די צימער פון זיין זיידע און אים געטראפן ליגן אויף די ערד אויסגעלייגט וויינענדיג בדמעות שליש.

אויס מורא אז עפעס איז געשען מיט זיין זיידע, האט ער זיך דערנענטערט צו אים און אים געפרעגט צי ער זאל אפשר גיין רופן א דאקטאר, אבער זיין זיידע האט נישט פארשטאנען וואס ער וויל און ווי עס קומט אריין צו רופן א דאקטאר.

"צי ווייסטו נישט אז דאס בית המקדש איז חרוב געווארן? אז מיר האבן פארלוירן אזא הייליג פלאץ".

דער זיידע האט נישט געקענט פארשטיין פארוואס דער אייניקל פארשטייט נישט פארוואס ער וויינט און אז ער מיינט אז זיין געוויינעריי און קלאגעריי נעמט זיך פון דעם - אז ער מיינט אז ער שפירט זיך נישט גוט.

דער איד האט דערציילט אז ביי זיין זיידע אין שטוב איז געשטאנען א לייטער, און אז מען איז ארויף אויף די לייטער האט מען געקענט זען דער מקום המקדש. ווען ער האט געהערט די זיפצעריי פון זיין זיידע, איז ער ארויף אויפ'ן לייטער און געקוקט אין ריכטונג פון הר הבית צו זען אויב עפעס האט כרגע פאסירט מיט דער בית המקדש - אזוי איבערגענומען איז ער געווען פון די געוויינעריי פון דעם זיידן.

ווי געזאגט פריער שפירט זיך אין דער הינזיכט א שטארקע ירידה, אז מען שפירט כמעט נישט דעם חורבן, אבער אז מען שפירט נישט - דארף מען זיך דערוועקן אז מען זאל יא שפירן און האבן א שטיקל באגריף און זיך מתבונן זיין וואס מען האט געהאט און וואס מען האט פארלוירן.

חז"ל זאגן אונז, אז ווער עס קלאגט נישט אויף ירושלים וועט נישט זוכה זיין צו זען בשמחתה.

אז מען איז זיך מתבונן אין דער גרויסער עונש וואס חז"ל זאגן אז עס איז אנגעגרייט פאר איינער וואס איז זיך נישט מתאבל, כאפט עס א שטיקל פחד.

מען קען זיך פארשטעלן ווי שרעקעדיג עס וועט זיין אז משיח וועט קומען און מען וועט טאנצן אין די גאסן, און ער וועט ווערן דערווייטערט נישט קענענדיג מיטהאלטן די גרויסע שמחה.

דאס איז א נקודה וואס מען דארף אריינעמען אין קאפ און עס חזר'ן מיט א שטארקקייט.

עס איז זיכער אז ווען מיר וואלטן מער געקלאגט און מער געווארט אויף די גאולה השלימה - וואלט מען שוין לאנג געווען געהאלפענע, אבער מען דארף זיך מעורר זיין צו די נקודה.

עס איז ידוע די מעשה מיט'ן ערשטער בריסקער רב דער בית הלוי זצ"ל.

ווען די ראשי הקהילה אין די שטאט בריסק האבן אים געוואלט אויפנעמען אלץ רב, זענען זיי אריבער צו אים צו זיין וואוינארט און געבעטן ער זאל אריבערקומען זיך באזעצן אין בריסק ווייל זיי ווילן אים אלץ רב.

דער בית הלוי האט אפגעזאגט די בקשה, אבער די ראשי הקהילה וויסנדיג אז דער רב וועט אפזאגן די בקשה האבן זיך געגרייט דערצו און האבן געזאגט פאר'ן בריסקער רב זצ"ל אז דרייסיג טויזנט אידן פון בריסקווארטן אויפ'ן רב.

הערנדיג דאס האט דער בריסקער רב געזאגט פאר די רעביצין אז מען גייט - אז דרייסיג טויזנט אידן ווארטן - קען מען זיי נישט לאזן ווארטן.

ווען מען האט איבערדערציילט די מעשה פאר'ן חפץ חיים זצ"ל, האט ער זיך צעוויינט זאגנדיג אז מען זעט ווי גרויס עס איז די כח פון 'ווארטן' אז אויב דער בריסקער רב וועלכער האט געהאט אזא שטארקע מיינונג האט געטוישט זיין מיינונג הערנדיג אז מען ווארט אויף אים איז זיכער אז ווען משיח צדקנו וועלכער וויל בעצם קומען וואלט געהערט אז מען ווארט אויף אים - וואלט ער זיכער געקומען צוגיין.

ער דארף נאר וויסן אז מען ווארט אויף אים, און אז די ציפייה איז אן אמת'ע.

זאל הקב"ה געבן אז מען זאל זיך באמת דערוועקן צו די ציפייה לגאולה און זוכה זיין נאך אין אונזערע טעג אז די גאולה השלימה זאל קומען צוגיין און עס זאל מקויים ווערן די פסוק אין ישעיהו [נב, ח] כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון, אמן כן יהי רצון.

טיב ההשגחה

מעשיות אויף השגחה פרטית

געשריבן דורך לייענערס

דער בעסטער אדוואקאט אין געריכט

וואס וועט זיין דער גורל מיט מיין לייסענס?

זוכנדיג א שטיקל לימוד זכות האב איך זיך געווענדן צו א רב מיט וועמען איך בין נאנט און זיך אויסגערעדט פאר אים. איך בין געווען זיכער אז ער וועט מיר געבן א ברכה, אבער למעשה האט ער מיר געגעבן א גוטער פסק און געפאדערט אז איך זאל עס מער נישט טון.

איך האב זיך בארעכנט און זיך פארגענומען אז מער וועל איך עס נישט טון און אנגעהויבן עוסק צו זיין במעשי התשובה, בעטנדיג הקב"ה ער זאל אננעמען מיין תשובה און אז איך זאל בלייבן מיט מיין לייסענס.

אין נארמאלע אומשטענדן וואלט איך געדארפט ארויסנעמען א גוטער אדוואקאט ער זאל מיר פארטיידיגן אין געריכט, אבער איך האב נישט געהאט קיין געלט פאר דעם און באשלאסן אז איך וועל אליין גיין אין געריכט זיך צו פארטיידיגן.

ווען איך האב דערהאלטן דעם געריכט צעטיל האב איך געזען אז די טאג פון מיין געריכט געפאלט אין דער יארצייט טאג פון דער אור החיים הק'. איך האב באשלאסן אז אנשטאט צו גיין אין געריכט וועל איך גיין צום ציון הק' און מתפלל זיין אויף איר.

איך האב מתפלל געווען אויפ'ן ציון הק' און ענדע האט מען מיר באפרייט פון אלע קלאגעס.

שפעטער האב איך אויסגערעכנט אז אין די זעלבע צייט ווען איך האב געזען די ישועה בין איך געווען ביים הייליגן אור החיים הק'.

[דערציילט דורך דער בעל המעשה: ה.ד.]

די פאראינטערעסירטע צו מיט טיילן מזכה זיין את הרבים מיט מעשיות פון השגחה פרטית זאל שיקן צו ר' שמחה סמואלס אין פקס: 15326517922

טיב הנחמה

עטליכע פסוקים פון מגילת איכה

יתן למכהו לחי ישבע בחרפה

לאמיר האפן אז ווען איר וועט איר לייענען די ווערטער וועלן מיר שוין האלטן נאך די גאולה השלימה, אבער מיר ווילן דא מבאר זיין און אויסשמועסן איין פסוק פון מגילה איכה, דער פסוק פון יתן בעפר פיהו.

מיר וועלן מקדים זיין מיט א סיפור נפלא פון די פריערדיגע קארלינער חסידים. צווישן די בארימטע קארלינער חסידים האט זיך געציילט ר' יוסף מרדכי שאפער זצ"ל. יאר יערליך פלעגט ער פארן אויף די ימים טובים קיין קארלין זיך מסתופף צו זיין בצל קדשו פון דער הייליגער בית אהרן פון קארלין.

איין יאר האט ער זיך ארויסגעלאזט אויפ'ן וועג ערב פסח צו פארן קיין קארלין. נאך א געהויבענער יום טוב האט ער זיך ארויסגעלאזט אויפ'ן וועג אהיימצופארן צו זיין שטוב.

אונטערוועגנס איז ער איינגעשטאנען ביי אן אכסניא, און זייענדיג דארט האט מען געהאלטן אינמיטן פארפאקן די פסח'דיגע געשיר.

אין יענע משפחה האט מען געהאט א בעכער וואס איז אריבער ביי זיי בירושה מדורי דורות, און מען פלעגט עס נוצן פסח ביי די סדר נאכט פאר די כוס של אליהו.

יענע יאר האבן זיי ביים פארפאקן די סדר נאכט נישט געטראפן דעם בעכער, און האבנדיג א גאסט אין שטוב האבן זיי אים חושד געווען אז ער שטייט דערונטער פון די גניבה.

מען האט געצימבלט דער חסיד און אים געהייסן מודה זיין אין די גניבה, אבער ער האט גע'טענה'ט אז ער האט גארנישט מיט די גניבה.

עס איז געווען א טענה'ריי צווישן אים און דער גאסטגעבער, און זעענדיג אז מען וועט נישט ארויסקריכן האט אים דער גאסטגעבער גערופן צו דין תורה.

די דין תורה האט געפאדערט פון דעם חסיד אז ער זאל שווערן אז ער האט נישט גע'גנב'ט די בעכער, אבער דער איד האט נישט געוואלט שווערן.

נישט וועלנדיג שווערן האט ער נישט געהאט קיין ברירה, ער האט געמוזט באצאלן די גניבה.

הערנדיג פון וויפיל עס רעדט זיך האט ער זיך דערשראקן און געבעטן אז מען זאל אים געבן צייט ער זאל קענען ארומגיין אין די שטעט און צוזאמענעמען דאס געלט.

א לענגערע צייט איז ער ארום אין די שטעט און צוזאמענגעקליבן א פרוטה נאך א פרוטה ביז ווען ער האט געהאט דאס גאנצע געלט ביי זיך און אפגעגעבן די גניבה פאר דעם איד.

ר' יוסף מרדכי האט מיטגעמאכט אסאך בזיונות, יעדער האט אים געהאלטן פאר א גנב, מען האט אים חושד געווען מיט די גניבה.

א שטיק צייט איז פארביי און דער בעל האכסניא האט אים געלאזט רופן זאגנדיג אז ער זאל קומען צו גיין ווייל ער וויל אים איבערבעטן, ווייל א שטיק צייט נאך דעם וואס ער האט פארלאזט דאס שטוב האבן זיי געטראפן די בעכער.

ר' יוסף מרדכי האט זיי מוחל געווען, אבער האט עס אנגענומען בשלוה זאגנדיג אז זיכער איז געווען באשערט ער זאל אפקומען עפעס, און אז זיי דארפן זיך נישט שפירן שלעכט מיט די מעשה.

דער חסיד האט זיך געשפירט גוט, אז אויב הקב"ה האט אים געוואלט שטראפן האט ער אים מעניש געווען מיט בזיונות, ער זאל נישט דארפן ליידן ערגערע זאכן.

מיט די בחינה טייטשט דער בית אהרן [דף קנט] דער פסוק אין איכה און מיר זענען דא מעתיק לשונו בקודש: "מרגלא בפומי' דמורי זלה"ה שהיה אומר, שבכל התשובות שבעולם המעולה שבכולם למָרֵק החטאות והזדונות והפשעים היא – סבולת העלבונות והחירופים והגידופים, והיא מעולה יותר מכל מלקיות וסיגופי תעניות שבעולם, כי אם יסגף עצמו לבד, יחוש ויבטל מדברי תורה, למאן דלא אפשר ליה, ונקרא חוטא, וכן במלקיות וכיוצא, אמנם – במידה זו תאכל ותשתה ותעבוד, והעוונות מתכפרים ומבינתך חדל, כי הגע בעצמך שיאמרו לך: תרצה שיבא לך הפסד ממון או נפילת בתים, תשיב לא, ואם יאמרו לך: תרצה עליך מיתת בנים, תשיב חס ושלום! אלא אתה ה' תשמרם, ואם יאמרו: תרצה שיכך ה' בשחפת ובקדחת וכו', מיד ירוץ לבך ותשיב: רחמנא לצלן! וכן אם יאמרו לך על המיתה ועל הגהינם ועל הגלגולים הרעים, על הכל תשיב חס ושלום! אם כן – תאמר לי בחייך, החטאות והעוונות והפשעים שחטאת ושעווית ושפשעת ופגמת בכל העולמות מיום היותך על האדמה, במה יכופר? לכן זאת העצה היעוצה מאת ה' צבאות יצאה לאמר: "יתן למכהו לחי, ישבע בחרפה" כמדובר, ובזה אל יזניחך לעולם, וזהו – "כי לא יזנח לעולם ה'".

דער צדיק טייטשט אויס די סמיכות פון דער פסוק, אז דורך דעם וואס עס וועט מקויים ווערן דער 'יתן למכהו לחי' אז ער וועט אפקומען אלע זיינע צרות דורך בזיונות, וועט מקויים ווערן וואס עס שטייט נאך דעם אין פסוק ווייטער - כי לא יזנח לעולם ה', אז ער וועט נישט דארפן אפלאזן הקב"ה נאר אים קענען ממשיך זיין צו דינען ווייל ער וועט נישט געשטערט ווערן פון עבודת ה'.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע – עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן!

"יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו, יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן" (הפטרת שבת חזון – ישעיה א, ג).

דער נביא **ישעיהו בן אמוץ** הייבט אן דער ספר פון זיינע נבואות, מיטן נבואה פון חורבן ירושלים, און ער זאגט ארויס אין נאמען פון השי"ת אז די סיבה פארן חורבן און דער זינד, איז צוליב א מאנגל אין התבוננות! ווייל אפילו אן אקס טוט אנערקענען אין זיין בעל הבית, און דער אייזל דערקענט דער עסן-קאסטן פון זיין אייגנטימער, אבער **"יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן"**! אזוי ווי עס ווערט ערקלערט אין **רמב"ם** (איסו"ב כב, כא) אז דער זינד טרעפט זיך נאר "בְּלֵב פָּנוּי מִן הַחָכְמָה".

אויב וועט זיך דער מענטש אפשטעלן פאר א רגע, איידער ער לויפט צו די עבירה, און ער וועט ארייננטראכטן מיט איין **מחשבה פון מוסר**, וועט ער נישט זיין מסוגל צו זינדיגן!

אזוי ווי דער הייליגער **רמ"ק זצוק"ל** שרייבט אין זיין ספר **תומר דבורה** (פרק ראשון), אז ווען דער מענטש וועט זיך מתבונן זיין פון וואו ער ווערט געשפייזט און וויאזוי ער טוט עקזיסטירן, און ווער איז דער וועלכער געבט אריין זיין חיות אין אים, און פון וואו שעפט ער דער כח פון דער באוועגונג פון זיינע איברים, וואס ער וויל זיי יעצט חלילה נוצן גייענדיג צו טון אן עבירה... – וועט ער דאך צוטרייסלט און דערציטערט ווערן זיך צו באניצן מיט די זעלבע מתנות און חסדים וואס דער אויבערשטער איז משפיע אויף אים, כדי חלילה צו דערצערנען דער אויבערשטער, ווייל עס איז דאך נישטא קיין גרעסערע מרידה ווי דאס!

פון דעם אלעם זעען מיר, אז דער און שורש פון די עבירה איז – "יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן"!

• • •

די האפענונג צו די ישועה הייבט זיך אן מיט התבוננות, דורכן פארשטיין און ארייננטראכטן אויף ווי ווייט עס פעלט אונז אויס די גאולה, און די נאנטקייט צו די הייליגע שכינה ווען דער בית המקדש געפינט זיך צווישן אונז. – אויב וועט מען נישט מתבונן זיין אין די באדייט פונעם גלות און דעם חורבן, און מען וועט נאר ארויסמורמלען די ווערטער "כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם", קומט אויס אז די אבילות אויף ירושלים איז פעלערהאפטיג, און די אויסקוק אויף די גאולה איז פאלש חלילה.

ענדליך צו די באוואוסטע מעשה וואס ווערט דערציילט אויף דער הייליגער צדיק פון טשערנאבל **בעל מאור עינים זצוק"ל**, וועלכער איז געווען א באוואוסטער **'מגיד מישרים'**, און האט זיך ארומגעדרייט איבער די אידישע שטעטלעך, מעורר צו זיין דעם 'עולם' צו תשובה.

איינמאל, אנקומענדיג צו איינע פון די דערפלעך איז ער איינגעשטאנען אינעם ארטיגן גאסטהויז. דער בעל הבית פונעם גאסטהויז איז געווען א פשוט'ער און תמימות'דיגער איד וועלכער איז ליידער געווען א גרויסער עם הארץ, און האט כמעט נישט געקענט קיין צורת אות, נאר איז שטענדיג געווען באשעפטיגט מיט זיין גרויסער באדן, וואו עס האט אים נישט געפעלט קיין ארבעט... ער האט דארט געהאט קיען, שעפסן און ציגן לָרוֹב, הינער וועלכע האבן געלייגט אייער בשפע, און גרויסע פעלדער צום אקערן און באארבעטן, און נאך און נאך כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה.

דער צדיק איז ווי פארשטענדליך אויפגענומען געווארן בחרדת קודש אינעם שיינעם הויז פונעם איד, וועלכער האט פון זיין זייט געזארגט פאר אלע געברויכן פונעם רבי'ן, און זיכערגעמאכט אז ער זאל זיך פילן באקוועם ביי אים אינדערהיים.

עס איז געקומען האלבער נאכט, ווען פלוצלונג האבן זיך דער קרעטשמער מיטן קרעשטמערקע אויפגעוועקט מיט שרעק, הערנדיג א מורא'דיגער געוויין וואס רייסט זיך ארויס פונעם צימער פון דער הייליגער רבי. זיי זענען אויפגעשפרינגען פון בעט דערשראקענע – ווער ווייסט וואס איז דארט געשען ביים רבי'ן, מעגליך דארף דער צדיק זייער באלדיגע הילף?

ווי ערשטוינט איז דער קרעטשמער געווארן, אריינגייענדיג אינעם רבי'נס צימער, און זעענדיג ווי דער הייליגער רבי איז אויסגעשפרייט אויף דער ערד אן קיין שיך אויף די פיס, מיט א קליינעם **'שערי ציון'** סידור אין די הענט, און וויינט ביטערליך אָן אויפהער. דער קרעטשמער איז צוטרייסלט געווארן פון דאס וואס ער האט געזען מיט זיינע אויגן, און איז גלייך צוגעאנגען צום רבי'ן און אים אביסל גערוקט ביי זיין אקסל, און אים ערוועקט פון זיין געוויין. דער צדיק האט זיך אביסל בארואיגט פון זיין געוויין, און געווארט צו הערן פונעם גאסטגעבער וואס ער וויל פון אים. ווען דער בעל הבית האט באקומען ערלויבעניש צו רעדן, האט ער אים געפרעגט מיט גרויס זארג: וואס איז געשען צום רבי'ן דא אין מיין גאסטהויז? פארוואס וויינט דער רבי אזוי שטארק? מעגליך קען איך מיט עפעס העלפן?

דער רבי האט געבעטן דעם בעל הבית זיך צו זעצן, און מיט גרויס געדולד און געוואלדיגע אהבת ישראל האט ער גענומען ערקלערן פארן עם הארץ, וואס דאס מיינט **'תיקון חצות'**, און אויף וואס מיר וויינען און קלאגן, איבערן גרויסן און פראכטפולן **בית המקדש** וואס עס פעלט אונז אזוי שטארק. און דערויף זענען מיר מתפלל און מיר האפן אז כלל ישראל וועט שוין אויסגעלייזט ווערן און פטור ווערן פון אלע ענגשאפטן פונעם ביטערן גלות, און אז משיח צדקינו וועט שוין קומען און אונז פירן צום הייליגן לאנד.

דער איד האט געהערט און איז זייער באגייסטערט געווארן. ער האט זיך צוריקגעקערט צו זיין ווייב און איר בארואיגט אז עס איז, ברוך השם, גארנישט שלעכט געשען פארן צדיק, נאר ער וויינט און האפט ווען וועלן שוין די הייליגע אידישע קינדער זיך צוריקקערן צו זייער הויז און צו זייער לאנד. דער דארפסמאן האט זיך אוועקגעזעצט און געגעבן צו פארשטיין פאר זיין ווייב דאס וואס ער האט נארוואס געהערט פונעם רבי'ן, און ערקלערט וואס דאס מיינט **גלות** און **גאולה**, און איבערן גרויסן האפענונג און לעכעצניש וואס מיר האבן קיין ירושלים קרתא דשופריא.

אויפצומארגנס, גלייך נאכן דאווענען שחרית, ווען דער בעל הבית האט אריינגעברענגט פארן רבי'ן פרישטיג, האט ער געזאגט צום רבי'ן: מיין ווייב פרעגט, וויאזוי וועלן מיר ארויפגיין מיט משיח קיין ירושלים, און דא איבערלאזן דעם גאנצן הערליכן פלאץ, מיט אלע קיען און הינער א.א.וו.?

דער רבי האט זיך צושמייכלט הערנדיג די פראגע, און געענטפערט: איר זענט טאקע גערעכט אז מען וועט זיך דארפן צושיידן פונעם שיינעם פלאץ... אבער פון די אנדערע זייט וועלן מיר שוין נישט ליידן פון די אלע רדיפות און צרות וואס די שלעכטע גוים און ביטערע קאזאקן האבן אונז געטון, וועלכע האבן ליידער געטון אזויפיל צרות פאר אידישע קינדער.

דער איד האט גוט פארשטאנען די ווערטער פונעם רבי'ן, און איז צוריקגעגאנגען צו זיין ווייב צו הערן איר ענטפער.

א קורצע צייט שפעטער

איז דער בעל הבית צוריקגעקומען, און ערקלערט: איך האב עס איבערגעטראכט מיט מיין ווייב, און מיט איר קלוגשאפט איז זי אויפגעקומען מיט א גוטן 'לעזונג' פאר אלע פראבלעמען אינאיינעם! – דער רבי איז טאקע גערעכט אז מיר ליידן דא שטארק אונטערן יאך פון די רשעות'דיגע קאזאקן, אבער פון די אנדערע זייט ווילן מיר נישט 'דערלייגן' די גאנצע הערליכע באדן וואס מיר פארמאגן. דעריבער ווילן מיר מַצִּיעַ זיין פארן רבי'ן אז ער זאל נעמען אלע קאזאקן קיין ירושלים... און אזוי וועלן מיר קענען רואיג בלייבן אויף אונזער באדן דָאהִי...

אזוי זעט עס אויס ווען עס איז "יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע, עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן"!...

• • •

און פון די אנדערע זייט, וועלן מיר זען פונעם פאלגנדע מעשה, דאס פארקערטע זייט – וויאזוי עס זעט אויס דאס אבילות אויפן חורבן, אין די אויגן פון דער וועלכער איז זיך מתבונן און טוט פארשטיין:

אין מיין יוגנט, האב איך זוכה געווען אביסל צו קענען דעם **באוואוסטן גאון און צדיק רבי שמואל הומינער זצוק"ל** בעל **'עבד המלך'** אין זיינע עלטערע יארן. ער איז געווען איינער פון די גרויסע צדיקים פון ירושלים של מעלה אינעם פריערדיגן דור, וואס זיין **צִפִּיַּת לִישׁוּעָה** איז געווען זייער בולט אזוי שטארק אז מען האט עס ממש געקענט אנטאפן מיט די הענט.

"ערב תשעה באב" איז ביי אים געווען א גרויסער טאג פון תפילות ובקשות, באגלייט מיט א שטארקע האפענונג און א געוואלדיגע שטארקע אויסקוק אז אט-אט וועט נאך היינט בעזרת השם קומען די אויסגעווארטע גאולה, און דער גואל צדק וועט קומען און ברענגען הילף פאר כלל ישראל.

אינדערצייט פונעם **סעודה המפסקת** האט ער זיך געזעצט אויף דער ערד מיט גרויס באגייסטערונג, ווען די גאנצע צייט רינען טרערן פון זיינע לויטערע אויגן, ווען די געוואלדיגע צער השכינה וואס געפינט זיך אין גלות. אויך דעמאלטס, אינמיטן די סעודה, האט ער געהאלטן אין איין דערמאנען, אז מיטן אויבערשטנ'ס הילף וועט מען שוין די יאר נישט דארפן פאסטן! אזוי ווי מען האט מתקן געווען צו זאגן ביי די קינות לתשעה באב: "אֱיוֹמָתִי בְּכָל שָׁנָה אוֹמֶרֶת הִיא הַשָּׁנָה הַזֹּאת"! [זע אין ספה"ק **בני יששכר** (תמוז אב מאמר א שלהי ס"ק י) וואו ער ברענגט דערפון להלכה, איבער וואס עס איז געבליבן פון די בין המצרים טעג פונעם פריערדיגן יאר, אז עס האט נישט קיין שייכות און צירוף צום יעצטיגן יאר, וויבאלד יעדע יאר ווערט פונדאסניי באנייט דעם האפענונג אז יעצט איז שוין די יאר פון די גאולה שלימה, עיין שם].

ווען מען האט געענדיגט די סעודה המפסקת פארנאכטס, האט זיך זיין האפענונג און בענקשאפט נאכמער געשטארקט, און ער האט נישט גערוט ביז ער האט געשיקט איינער פון זיינע אייניקלעך, אז ער זאל ארויסגיין אינדרויסן, און קוקן צום מקום המקדש אויפן הר הבית, וואס מען האט עס געקענט זען פון דארט, און קוקן צי מעגליך איז שוין אראפגעקומען דער פייערדיגער בית המקדש פון הימל!

ווען מען איז צוריקגעקומען צו אים און מען האט אים דערציילט אז צום גרויס באדויערן פון כלל ישראל זענען מיר נאכנישט געהאלפן געווארן, און עס איז געקומען דער צייט צו גיין אין שול און קלאגן אויפן חורבן, האט ער אויסגעבראכן אין א ביטער געוויין, און ער האט

המשך אין עמוד ד' >

געפראוועט דעם ביטערן אבילות פונעם טרויעריגן טאג.

אויף אזעלכע און אויף ענדליכע צדיקים, איז מעיד **אליהו הנביא זכור לטוב** (תנא דבי אליהו רבה, פרק ד'): "כָּל חָכָם וְחָכָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דְּבַר תּוֹרָה לַאֲמִתּוֹ, וּמִתְאַנֵּחַ עַל כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעַל כְּבוֹדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּל יָמָיו, וּמִתְאַוֶּה וּמְחַמֵּד וּמְצַפֶּה עַל כְּבוֹד יְרוּשָׁלַיִם, וְעַל כְּבוֹד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יְשׁוּעָה שֶׁתַּצְמִיחַ בְּקָרוֹב, וְעַל כִּנּוּס גָּלֻיּוֹת. – רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בִּדְבָרָיו [כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר - ישעיה סג, יא] 'הַשָּׂם בְּקִרְבּוֹ אֶת רוּחַ קָדְשׁוֹ'".

• • •

מיט א צאל יארן צוריק, איז אנגעקומען צו מיינע אויגן די '**צוואה**' פון אַן אדם גדול. צווישן די אנווייזונגען וואס ער לאזט איבער פאר זיינע קינדער, שרייבט ער ווי פאלגנד: נאך עפעס בעט איך פון אייך, אז יעדן טאג זאל איר זיך פאַרשפאַרן אליין, **פאר פינף מינוט פון התבוננות!**

אט דאס איז א וואונדערליכע עצה צו צוריקהאלטן דעם **לעבנס-געיעג**, וועלכע יאגט אונז נאך שטענדיג מיט לחץ און בלבול הדעת. דורכדעם וואס מיר וועלן זיך אפשטעלן **פאר פינף מינוט פון התבוננות**, וועלן מיר זיך צוריקקערן אונזער זעלבסט, און דער דעת און נפש וועט צוריקגעקערט ווערן צו זייער ארט מיט יושר. דורכדעם וועט זיך דער מענטש דערמאנען ווער עס האט אים באשאפן, און וואס עס איז דער רצון פונעם אויבערשטן פון אים אינעם יעצטיגן מאמענט. פון אט די פינף מינוט, וועט דער מענטש ארויסגיין מיט א באנייטן פרישקייט, צו קענען מסדר זיין זיינע הנהגות און געדאנקען און אלע זיינע פעולות בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב.

• • •

די פאלגנדע וואונדערליכע דערציילונג, האב איך געהערט דערציילן איבער א חשוב'ער רב פון די גדולים פונעם פריערדיגן דור, וואס ווען ער איז אויפגענומען געווארן אלץ רב פונעם גאנצן אומגעגנט, האבן גע'חתמ'עט אויף זיין '**כתב הכתרה**' נישט ווייניגער ווי **דריי הונדערט חשוב'ע רבנים.**

ווי פארשטענדליך, האט מען אים דארט באטיטלט מיט גאר געוואלדיגע טיטלען, און ווען איינער פון זיינע מקורבים, וועלכער האט גוט געקענט דעם רב פאר א געוואלדיגער עניו, האט אים געפרעגט – וויאזוי האט ער אנגענומען דעם בריוו, וועלכער טוט אים אזוי שטארק אויסלויבן, האט ער אים געגעבן די פאלגנדע ערקלערונג:

פון אט דעם שריפט, האב איך ארויסגענומען א געוואלדיגער מוסר. איך האב עס גוט דורכגעליינט עטליכע מאל, און געמאכט לויט דעם א שטארקן חשבון הנפש, געדענקענדיג אז ווען איך וועל זיך דארפן שטעלן פארן בית דין של מעלה ווען דער צייט וועט קומען, וועט מען דאך אוודאי ארויסברענגען פאר מיר אט דעם כתב, און מען וועט מיר פאַרהאַלטן וועגן יעדן לויב וואס ווערט דארט דערמאנט, און מיר פרעגן צי איך בין טאקע אזוי געווען... ממילא, פון אט די התבוננות קומט מען אן צו תשובה און התעוררות, און נישט חלילה צו גאוה און שטאלץ.

עס ווערט דערציילט אויף איינער פון די גדולי הצדיקים, וועלכער איז אמאל געפארן צו די הויפטשטאט, צוליב א געוויסע השתדלות וואס ער האט געטון אינעם קעניגליכן פאלאץ, וואו ער איז אויפגענומען געווארן מיט גרויס כבוד ביים קעניג און קעניגן. – דורכאויס דעם באזוך האט זיך די קעניגן בארימט און דערציילט ווי שטארק זיי זענען איבערגעגעבן פאר זייער באליבט קינד, דער קרוין-פרינץ, וואס ווען ער גייט ארויס אויף א שפאציר אינעם הערליכן גארטן פונעם פאלאץ, טוען די הערליך געקליידעטע באדינער פארשפרייטן אסאך **צוקער** איבער די זאמדיגע וועגן, כדי די פיס פונעם זון זאלן נישט דארפן טרעטן אויף די שטויב!

דער צדיק האט זיך צושמייכלט הערנדיג די ווערטער, און געפרעגט מיט חכמה: אויב טוט איר טאקע אזוי 'פארפיעטשן' אייער איינציג קינד, וויאזוי קענט איר פארמיידן אז דער 'שר המשקים' זאל אים נישט געבן בטעות א גלאז ווארימע וואסער, אינדערצייט וואס ער איז דארשטיג און וויל דווקא געניסן פון א קאלט גלעזל וואסער?

די קעניגן האט זיך צולאכט און גלייך געענטפערט: כְּלוּם חָסֵר מִבֵּית הַמֶּלֶךְ? – אין אזא פאל, וועט דער באדינער גלייך אויסגיסן די ווארימע וואסער וואס מען האט בטעות אנגעגאסן, און ער וועט גלייך דערלאנגען די אנדערע גלעזל קאלט וואסער, לויטן וואונטש פונעם באליבטן פרינץ!

און וואס פאסירט – האט דער רב ווייטער געפרעגט – ווען דער קלייד פונעם פרינץ האט זיך איבערגעדרייט, און די אינעווייניגסטע זייט ווערט געזען פונדרויסן?

די קעניגן האט זיך זייער געוואונדערט, הערנדיג אזעלכע קליינליכע פראגן, "וואס איז די פראבלעם"? האט זי געזאגט. "אין אזא פאל, וועט זיך דער פרינץ אביסל אנשטרענגען, און צוריקשטעלן דעם קלייד צו איר ריכטיגן אויסזען"!

דא האט דער רב ווייטער געפרעגט: און וואס וועט געשען, אויב דער חשוב'ער פרינץ וועט ארייגלייגן זיין האנט אין טאש, ווענדיג ארויסציען פון דארט דריי מטבעות, אבער עס וועט נאר ארויסקומען פון דארט צוויי?!

דער קעניג און קעניגן האבן זיך זייער געוואונדערט, און נישט געקענט פארשטיין וואס איז דער ציל פונעם רב מיט אלע זיינע מאדנע פראגן. זיי האבן גלייך ערקלערט אז אויך אין אזא פאל וועט זיך דער פרינץ דער 'מפונק' אביסל דארפן אנשטרענגען, און נאכאמאל ארויסציען פון קעשענע די דריטע מטבע! איז דאס דען א שווערער זאך?

האט זיך דער רב צושמייכל און ערקלערט: יעצט וועט איר אוודאי פארשטיין די געוואלדיגע ליבשאפט וואס דער אויבערשטער האט צו זיינע ליבע קינדער, ווייל אזוי שטייט אין די הייליגע גמרא אין מסכת **ערכין** (טז:) אז ביים אידישן פאלק ווערן אויך אזעלכע קליינליכע זאכן פאררעכנט ווי יסורים און פייניגונגען, וועלכע זענען מכפר אויף זייערע זינד! און אזוי שטייט דארט אין די הייליגע גמרא: "עַד הֵיכָן תַּכְלִית יִסּוּרִים, אֲפִילּוּ נִתְכַּוְּנוּ לִמְזֹג בְּחַמִּין וּמָזְגוּ לוֹ בְּצוֹנֵן, בְּצוֹנֵן וּמָזְגוּ לוֹ בְּחַמִּין, אֲפִילּוּ נֶהְפַּךְ לוֹ חֲלוּקוֹ, אֲפִילּוּ הוֹשִׁיט יָדוֹ לְכִיס לִטּוֹל שָׁלֹשׁ וְעָלוּ בְּיָדוֹ שְׁתַּיִם", זע דארט.

ווען דער רב האט זיך צוריקגעקערט צו זיין שטאט, האט ער דאס דערציילט אין זיין וועכנטליכע דרשה, און האט באלויכטן אידישע אויגן און הערצער לויט די אויבנדערמאנטע סוגיא פון די גמרא, אז מען זאל זיך שטארק מתבונן זיין אין אלע וועגן פון אונזער לעבן, און פארשטיין דערפון ביי יעדן געשעעניש וואס פאסירט מיטן מענטש, אז אפילו ווען עס קומט גאר א קליינע זאך וואס פירט זיך נישט פונקט ווי מען האט געוואלט, האט מען אים דערמיט צוגעשיקט פון הימל יסורים, און מען פאדערט פון אים א געוויסע פאדערונג, אז ער זאל זיך צוריקקערן צום גלייכן וועג!

ווייל ווען א אידיש קינד גייט מיט יושר און תמימות אויפן שלימות'דיגן וועג, וועט אלעס זיין אנגעגרייט פאר אים אויפן בעסטן אופן, נאכמער ווי דער קרוין-פרינץ אליין!

• • •

איבער אלע טעג פונעם יאר, ווערט געזאגט אין תהלים (קמה, יח) "קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת". פון דעם זעען מיר אז כאטש דער פסוק הייבט אן אז דער אויבערשטער איז נאנט "לְכָל קֹרְאָיו", צו אלע וואס רופן צו אים, פונדעסטוועגן פירט אויס דער פסוק אז עס איז דא א תְּנַאי, א באדינג, אז עס דארף זיין "יִקְרָאֻהוּ **בֶאֱמֶת**", אז מען זאל רופן צו אים מיט אַן אמת.

אבער וועגן די טעג פון בֵּין הַמְּצָרִים זאגט **ירמיהו הנביא ע"ה** אין **מגילת איכה** (א, ג) "כָּל רֹדְפֶיהָ הִשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים", אין אט די טעג, אפילו אויב מיר האבן נישט זוכה געווען צו די מדריגה פון "יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת", אויב וועלן מיר נאר אביסל מתבונן זיין אינעם 'נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת ה'' (הושע ו, ג), וועלן מיר גרינגער קענען משיג זיין דעם **קִרְבַת אֱלֹקִים טוֹב.**

די ספעציעלע טעלעפאן ליניע צו באשטעלן די ספרים פון 'מכון טיב'
פון הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
0733-22-76-09 קלינגט אריין • באשטעלט • דעליווערי פריי פון אפצאל - ביז צו אייער שטוב!

יהודי יקר! אל תחזיק טובה לעצמך, הנך מוזמן להדפיס ולהפיץ את העלון באזור מגוריך ולהיות שותף לזיכוי הרבים. המעוניינים יקבלו את העלון במייל (אפשר גם ישירות לדפוס) בקובץ להדפסה
Anyone Interested in receiving Tiv Hakehila weekly in Hebrew or English should Email - Sheldon@hpins.net Or | zeligk@gmail.com or text 718-249-7173

אינהאלט

דברים - תשעה באב

כי לישועתך קיוינו - די גאולה וועט קומען אין זכות פון אמונה .... ד
אכן אתה אל מסתתר - די בוכ"ע היט אונז און וועט אונז קיינמאָל נישט פאַרלאָזן .... יב
תולה ארץ על בלימה - די הייליגע מדה פון נישט ענטפערן בשעת אַ בזיון .... טז
רב לך שבת - די גרויסע קדושה פון 'שבת חזון' .... כ
על אלה אני בוכי' - וויינען און קלאגן אויף חורבן הבית און גלות ישראל .... כד
בכה תבכה - מתפלל זיין און בעטן אויף בנין בית המקדש בב"א .... כז

ספה"ק בת עין

... **כִּי בְּוַדַּאי בְּכָל צָרָה הַטּוֹב וְהַחֶסֶד גָּנוּז בְּהֶסְתֵּר בְּתוֹכוֹ** ווייל אין יעדע צרה איז זיכער באהאלטען אינדעם גוטס און חסד, **רַק שֶׁהַקְלִיפָּה הַחִיצוֹנָה מַסְתִּירָה** נאר די דרויסענדיגע שאלעכץ באהאלט עס ... **הַקְלִיפָּה וּמוֹץ שֶׁעַל הַחֶסֶד צְרִיכִים לְהָסִירָהּ עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה וְלֵב נִשְׁבָּר וְצוֹם** דארף מען אפטאהן די שאלעכץ וואס איז איבער די חסד, דורך תשובה און א צובראכען הארץ און פאסטן פארן באשעפער. **וּמְהַפְּכִים מוֹץ לְצוֹם** און דורך תשובה דרייט מען איבער די צירוף פון די אותיות 'מוץ' (ד"ה די שאלעכץ) צו 'צום' (ד"מ אז די 'מוץ' וואס איז די דין ווערט איבערגעדרייט צו חסד דורך די 'צום'), **וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה וְנִתְהַפֵּךְ מִן צָרָה לְרָצָה** און דורכדעם ווערט איבערגעדרייט פון צרה צו רצה (ווילען), **וּמְהַפְּכִים חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא** און מען דרייט איבער פון טונקעל צו לעכטיגקייט.

וְגַם הַכָּתוּב מְרַמֵּז לָזֶה בְּעִנְיַן הַצּוֹם אויך די פסוק איז מרמז אויף די חסד וואס ליגט אין די ענין פון די תעניתים, **דִּכְתִיב 'צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי צוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי' וְגוֹ'** אזוי ווי אונז זעהן רעכנט די נביא זכריה אויס אלע 4 תעניתים לויט די חדשים וואס אין זיי קומט עס אויס, **וּמִסְפַּר כּוּלָּם גִּימַטְרִיָּא כ"ו** און ווען אונז רעכנען צוזאם די צאהל פון די חדשים איז עס בגמטריא 26, **כְּשֵׁם הֲוָיָ"ה בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רַחֲמִים** אזוי ווי די גימ' פון די שם הוי"ה, די שם פון רחמים. **כִּי בְּוַדַּאי הַחֶסֶד גָּנוּז בְּתוֹכָם** ווייל זיכער ליגט די חסד השם באהאלטען אין זיי, **רַק שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהוֹצִיאָם מִשָּׁם כַּנַּ"ל** נאר ווי אויבענדערמאנט דארפן די יודען ארויסנעמען די חסד השם פון זיי, **וּלְהַפֵּךְ מִצּוֹם לְקוֹל** און צו איבערדרייען פון די צירוף 'צום' צו די צירוף 'קול' (רמז צו תפילה), **כִּי מִסְפָּרָם שָׁוֶה 'צוֹם – קוֹל'** ווייל די גימטריא פון צום - קול זענען גלייך.

... **וְעַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים דִּבֵּר מֹשֶׁה עִם יִשְׂרָאֵל** און וועגן די זאכען האט מרע"ה גערעדט צו די אידען, **וְלִמֵּד אוֹתָם שֶׁיַּהַפְכוּ אֶת כָּל הַנַּ"ל לְרַחֲמִים** און ער האט זיי אויסגעלערנט, אלעס צו איבערדרייען אויף רחמים, **כְּשֶׁבָּא חַ"ו מָרָה אוֹ צָרָה** ווען עס קומט ח"ו א 'מרה' אדער 'צרה', **יֵדְעוּ שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ חֶסֶד וְרַחֲמִים נֶעְלָם וְגָנוּז בְּתוֹכָהּ** זאל מען וויסען אז זיכער איז דא באהאלטען אין דעם חסד ורחמים, **רַק שֶׁהָעֲווֹנוֹת מַסְתִּירִים אוֹתוֹ כְּמוֹץ לִתְבוּאָה** נאר די זינד באהאלטען די חסדים, אזוי ווי די שטרוי באהאלט אין זיך תבואה. **עַל כֵּן יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה** וועגן דעם זאלען זיי תשובה טאהן מיט א צובראכען און אונטערטעניג הארץ, **וַיִּקְרְאוּ צוֹם** און זיי זאלען פאסטען, **וְיַהֲפוֹךְ 'מוֹץ' לְ'צוֹם'** און אזוי וועט מען איבערקערן פון 'מוץ' צו 'צום', **וַה' בְּרַחֲמָיו יַעֲנֶה אוֹתָם** און השי"ת מיט זיין רחמנות וועט זיי ענטפערן, **וְיַהֲפוֹךְ גַּם כֵּן מִצָּרָה לְרָצָה** און וועט אויך איבערקערן די צירוף פון 'צרה' צו 'רצה', **וּמִמָּרָה לְרָמָה** און פון דיווארט 'מרה' צו 'רמה', **וּמִצּוֹם לְקוֹל** און פון די צירוף 'צום' וועט ווערן 'קול', [מרמז צו זיין] קול מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת א קול וואס זאגט אונז פאר בשורה פון ישועות ונחמות, **בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.** (פרשת דברים, ד"ה אלה הדברים)

תשו"ח להוצאת "גליון בת עין" באידיש

סדר ועימוד: **א.י.ש. אשדוד** shwrtz@bezeqint.net

דברים - תשעה באב

כי לישועתך קוינו - די גאולה וועט קומען אין זכות פון אמונה

די גמרא זאָגט (שבת קיט:) אַז די הייליגע שטאָט ירושלים איז חרוב געוואָרן ווען עס האָבן זיך אָפּגעשטעלט די 'אנשי אמנה' - מענטשן מיט אמונה, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (ירמיה ה, א) 'שוטטו בחוצות ירושלים, ראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש עושה משפט מבקש אמונה, ואסלח לה'.

קומט אויס פון חז"ל, אַז דער חסרון פון אמונה האָט גורם געווען דעם חורבן הבית און חורבן ירושלים. ממילא, איז זיכער אַז דאָס זיך שטאַרקן מיט אמונה, וועט זיין אַ סיבה צו דערנענטערן דעם אויפבוי פון בית מקדשנו ותפארתינו, מיט די גאולה שלימה במהרה בימינו.

אַזוי זאָגן חז"ל (תנחומא בשלח, י) **אַז אידישע קינדער וועלן אויסגעלייזט ווערן פון גלות אַלס שכר פאַר זייער אמונה,** אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (שה"ש ד, ח) 'אתי מלבנון כלה, אתי מלבנון תבואו, תשורי מראש אמנה' וגו'. אַזוי זאָגט אויך דער נביא (ישעיה ב, כב) 'וארשתיך לי באמונה' - דער אויבערשטער וועט צוריק מאַכן זיינע 'אירוסין' די אידן (זיי אויסצולייזן פון גלות) ווען זיי וועלן האָבן אמונה[א].

א. איינע פון די הויפט יסודות פון אמונה איז תמימות, ווי דער פסוק זאָגט (דברים יח, יג) **'תמים תהיה עם ה' אלוקיך'**, און אַזוי האָט דער אויבערשטער געזאָגט צו אברהם אבינו ע"ה, דער ראש המאמינים (בראשית יז, א), **'התהלך לפני והיה תמים'**. טייטשט הרה"ק בעל 'בני יששכר' זי"ע, אין זיין ספר 'דרך פקודיך' (מ"ע ב', מילה), אברהם אבינו האָט זיך מתבונן געווען אין דעם ענין פון אמונה, ביז ער האָט פאַרשטאַנען אַז עס איז דאָ אַ באַשעפער וואָס ער פירט די וועלט, און דער 'בעל הבירה' האָט זיך באַוויזן צו איהם און איהם געזאָגט, 'התהלך לפני והיה תמים', לאָז אָפּ אַלע 'חקירות', און הער-אויף צו זוכן טעמים פאַר די מצוות. דו דאַרפסט מקיים זיין מיינע מצוות און געזעצן ווייל אַזוי האָט דער קעניג באַפוילן.

דער אויבערשטער האט געוואלט ווייזן אויך פאַר זיינע קינדער נאָך איהם, **אַז דער מענטש קען נישט צוקומען צום תכלית פון די טעמים פון די מצוות פון דעם אויבערשטען ברוך הוא,** און דאָס איז דער גאַנצער מענטש, 'לשמור ולעשות ולקיים'. האָט דער אויבערשטער איהם געזאָגט, 'התהלך לפני והיה תמים' - דו דאַרפסט מקיים זיין די מצוות אַזוי ווי דער באַשעפער האָט דיך באַפוילן, און די הצלחה פון דיין נפש רוח ונשמה ווענדעט זיך אין דעם אַז דו זאָלסט נישט קוקן אויף די חקירה מיט דיין שכל וואָס איז באַגרעניצט מיט'ן חומר, ווייל דער אויבערשטער ווייסט וואָס עס איז גוט פאַר אונז און פאַר אונזערע נשמות.

אין דעם כלל איז, אַז דער מענטש דאַרף זיין אַ 'תמים', און נישט פרובירן צו זיין אַן 'אויבער חכם'... זיך איבערצוקליגן און זאָגן אַז וויבאַלד ביי מיר איז נישט שייך דער טעם פון די מצוה (לויט ווי עס דאַכט זיך איהם לויט זיין 'בריייטן פאַרשטאַנד'...) מעג איך זיך אַוועקרוקן רעכטס, אָדער לינקס...

די פאָלגענדע מורא'דיגע מעשה, האָבן מיר געהערט פון דעם בעל העובדא, הרב אברהם אבולעפיא שליט"א, וועלכער וואוינט אין אַריזאָנאַ, איינע פון די שטאַטן אין אַמעריקע. פרשת חוקת תשפ"ד, האָט ער געדאַרפט פאָרן קיין טאָראָנטאָ, כדי צו ערלעדיגן אַ גט. בהשגחה פרטית, האָט זיין רייזע-אַגענט געפונען פאַר איהם דעם לעצטן אָרט אויף אַן עראָפּלאַן קיין טאָראָנטאָ. אַרויפקומענדיג אויפ'ן עראָפּלאַן, האָט ער געזעהן אַז נעבן איהם זיצט אַ שווארצער גוי, אַ מגושמ'דיגע פאַרשוין, גרויס און ברייט. בלית ברירה, האָט ער זיך אַוועקגעזעצט נעבן יענעם חברה-מאַן. וועלנדיג 'באַרואיגן' זיין גוי'שן 'שכן', וועלכער האָט אויסגעזעהן מאוימ'דיג, האט ער פרובירט פאַרפירן מיט איהם אַ שמועס, זאָגנדיג, מיין נאָמען איז 'אבולעפיא', ווי אַזוי הייסטו? האָט דער גוי געזאָגט 'אהה'... האָט הרב אבולעפיא פאַרשטאַנען אַז דער גוי וויל איהם פשוט 'שטיל מאַכן', ווי איינער זאָגט, שאַ... שאַ... האָט ער מער נישט גערעדט מיט איהם.

וועלנדיג מקיים זיין די מצוה פון 'ובלכתך בדרך', האָט הרב אבולעפיא געעפענט א ספר, און מעיין געווען אויף די פּרשה פון דער וואָך - פּרשת חוקת. אַריינקוקנדיג אינעם ספר, האָט הרב אבולעפיא באַמערקט אַז דער גוי ווייזט אַרויס אַן אינטערעס אין דעם ספר וואָס ער האַלט אין האַנט, ער האָט נישט אויפגעהערט צו כאַפּן אַ בליק אינעם ספר... שפּעטער האָט דער גוי געטייטעלט אויף די צוויי ווערטער '**חוקת התורה**', און געפרעגט דעם רב, זאָג מיר, וואָס באַדייטן די צוויי ווערטער? דער רב האָט פאַרשטאַנען אַז דער גוי קען נישט לשון הקודש, האָט ער איהם געזאָגט: דאָס איז אַ ספר וואָס די אידן נוצן, און די שפּראַך איז לשון קודש. דער גוי האָט זיך אָבער גע'עקשנ'ט צו וויסן דווקא דעם באַדייט פון די צוויי ווערטער: '**חוקת התורה**'... האָט הרב אבולעפיא איהם געזאָגט, אַז דאָ שטייען די צוויי ווערטער '**חוקת התורה**', און ער האָט איהם אויסגעלערנט ווי אַזוי מ'זאָגט אַרויס די צוויי ווערטער.

אַזוי רעדנדיג, האָט דער גוי אויפגעהויבן די ערמל פון זיין העמד און איהם געוויזן אַז אויף זיין האַנט זענען אַריינגעקריצט די דאָזיגע צוויי ווערטער: '**חקת התורה**'... האָט דער רב זיך זייער געוואונדערט דערויף, און איהם געפרעגט דעם באַדייט דערפון, וואָס האָסטו מיט '**חקת התורה**'?! האָט דער גוי איהם געענטפערט: באַלד ווען איך בין געבוירן געוואָרן, האָט מיין טאַטע אייגעקריצט אין מיין האַנט די צוויי אידישע ווערטער, זאָגנדיג אַז ער האָט געלערנט זייענדיג אין דעם ווייטן לאַנד כינע, אַז ווען מ'קריצט איין די ווערטער אויף דעם קערפּער פון אַ ניי-געבוירן קינד, זענען באַהאַלטן דערין וואונדערליכע סודות און סגולות פאַר'ן קינד אויפ'ן גאַנצן לעבן...

דער רב האָט פאַרשטאַנען אַז 'יש דברים בגו'. האָט ער געזאָגט צו דעם גוי, אַז זיינע ווערטער לייגן זיך עפּעס נישט אויפ'ן שכל, און ער האָט פּרובירט פאַרשטיין דעם באַדייט דערפון. אָבער אויך דער גוי האָט איהם געזאָגט, אַז ער זוכט שוין פערציג יאָר צייט צו דערגיין דעם באַדייט פון דער דאָזיגער איינקריצונג אין זיין האַנט. ער האָט שוין 'איבערגעדרייט אַ וועלט', אָבער ער האָט נישט געקענט דערגיין דעם באַדייט דערפון. עס איז איהם בכלל נישט איינגעפאַלן אַז דאָס זענען 'אותיות', נאָר ער האָט געמיינט אַז דאָס זענען געוויסע צורות. יעצט זעהט ער אָבער, אַז דאָס זענען אותיות פון אַ געוויסע שפּראַך. דער רב האָט איינגעזעהן אַז דער גוי האָט טאַקע נישט דעם מינדעסטן באַגריף וואָס עס מיינט, מער ווי דאָס וואָס ער האָט איהם געזאָגט.

צום סוף האָט אָבער דער גוי איהם געזאָגט: מיין טאַטע לעבט נאָך, דו קענסט זיך פאַרבינדן מיט איהם, און איהם אויספרעגן איבער דעם ענין. האָט דער רב גענומען פון איהם זיין טאַטן'ס טעלעפאָן-נומער, און באַלד נאָכ'ן אַראָפּשטייגן פונעם עראָפּלאַן, האָט ער טעלעפאָנירט צום טאַטן פון דעם גוי, און רעדנדיג מיט איהם אויף ענגליש, האָט ער איהם קודם-כל איבערגעגעבן אַ 'גרוס' פון זיין זון, און געזאָגט, איך בין געזעסן נעבן איהם אויפ'ן עראָפּלאַן, און איך האָב אַביסל פאַרברענגט מיט איהם. דאַן האָט ער איהם געפרעגט, איך האָב געזעהן אויף דיין זון'ס האַנט אויסגעקריצט צוויי ווערטער פון אונזער הייליגע תורה, '**חקת התורה**', אפשר ווילסטו אַזוי גוט זיין און מיר דערציילן וואָס עס שטעקט הינטער דעם... האָט דער גוי איהם געענטפערט, אַז ער האָט דאָס געלערנט ביי די כינעזער, אַז אויב מ'קריצט אויס די ווערטער אויף אַ ניי-געבוירענעם קינד, איז דאָ אין דעם וואונדערליכע סודות און סגולות פאַר'ן קינד אויפ'ן גאַנצן לעבן.

דער רב האָט אָבער פאַרשטאַנען אַז ער זאָגט איהם נישט דעם אמת, און ער האָט זיך שטאַרק איינגעבעטן ער זאָל איהם זאָגן דעם אמת... דער חברה-מאַן האָט פּרובירט זיך אַרויסצודרייען, אָבער צום סוף האָט הרב אבולעפיא באַוויזן מיט זיין חכמה אַרויסצובאַקומען פון איהם דעם אמת. ער האָט אויסגעבראָכן אין אַ געוויין אויפ'ן טעלעפאָן, און דערציילט אַז ער איז אַ געוועזענער תלמיד פון דער פּאָניעוועזשער ישיבה אין בני ברק. ער האָט דאָרט געלערנט אַלס בחור, און איז געווען שטאַרק אדוק אין זיין רבי'ן, דעם ראש הישיבה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל. ער האָט געלערנט בהתמדה אַלס בחור אין ישיבה, און אויך אין כולל נאָך די חתונה. מיט דער צייט, אָבער, האָט דער עול פון פרנסה אָנגעהויבן צו דריקן אויף איהם, און פּונקט דאַן האָט מען איהם אָנגעבאָטן אַרבעט אין אַן אָפיס, אויף עטליכע שעה אַ טאָג, אַזוי אַז ער וועט קענען בלייבן ווייטער לערנען די אַנדערע שעה'ן פון טאָג.

איז ער אַריינגעגאַנגען פרעגן זיין רבי'ן, הרב שך זצ"ל, צי ער זאָל אָננעמען די הצעה. הרב שך האָט אַריינגעטראַכט אין דער זאַך פון אַלע צדדים, און ער האָט איהם גע'עצה'ט אָנצונעמען יענעם פּאָסטן. אַזוי איז עס אָנגעגאַנגען פּאַר אַ שטיק צייט. דעם גרעסטן טייל פון טאָג האָט ער געלערנט, און עטליכע שעה האָט ער געאַרבעט אין יענעם אָפיס אַליין, און דער עול פון פרנסה איז אים פיל לייכטער געוואָרן.

אַ צייט שפּעטער, האָט די פאַרוואַלטונג אַריינגעברענגט אַ שוואַרצע גוי'טע צו רייניגן דאָס אָרט. זי פלעגט קומען רייניגן אין די שעה'ן ווען ער האָט דאָרט געאַרבעט. איז ער געגאַנגען פרעגן זיין רבי'ן, הרב שך, אויב ער מעג

דאָרט אַרבעטן ווייטער. האָט הרב שך געזאָגט אַז ער טאָר נישט פאַרזעצן צו אַרבעטן דאָרט, אַפילו איין טאָג, ווייל ס'איז דאָ דערביי אַן איסור פון 'יחוד'. האָט ער אָנגעהויבן זיך בעטן ביים ראש ישיבה, וואָס וועט זיין מיט זיין פרנסה? דער גאַנצער 'שלום בית' וועט חלילה גיין צוגרונד... האָט הרב שך אַרויסגענומען אַ שולחן ערוך חלק אבן העזר, און איהם געוויזן ווי עס שטייט דאָרט אין סימן כ"ב, אַ קלאָרער פסק דין אַז מ'טאָר זיך נישט מייחד זיין מיט אַ פרעמדע פרוי - אויך מיט אַ גוי'טע. ער האָט זיך אָבער געבעטן ביים ראש ישיבה: אָבער רבי, וואָס האָב איך דען מיט אַ שוואַרצע גוי'טע... איך האָב דאָך נישט מיט איר קיין קירוב הדעת... האָט הרב שך איהם געענטפערט: מאַך נישט קיין חכמות... **זאת חקת התורה, זאת חקת התורה, אַז די תורה לאָזט נישט, טאָר מען נישט...** ווי איינער זאָגט, עס האָט נישט קיין זינען צו מאַכן 'פשט'לעך' און זאָגן, פאַרוואָס האָט די תורה עס גע'אסר'ט, און דאַן צו זאָגן אַז 'איך האָב נישט קיין שייכות מיט דעם טעם', נאָר יעדע זאַך וואָס די תורה האָט גע'אסר'ט, און אויך דאָס וואָס חז"ל האָבן גע'אסר'ט, איז אסור בתכלית, אָן 'טעמים' און 'היתרים'.

צום סוף, איז ער לײדער נישט בייגעשטאַנען דעם נסיון. ער האָט זיך נישט געקענט באַהערשן ווען עס האָט זיך געהאַנדלט אין פרנסה, און ער איז געבליבן אַרבעטן אין יענעם אָפּיס. דער סוף איז לײדער געווען, אַז ער האָט געגעבן פאַר זיין פרוי אַ גט, און איבערלאָזט זיין שטוב און זיינע יונגע קינדער, און לײדער חתונה געהאַט מיט יענע גוי'טע רח"ל. ער איז אַוועקגעפאָרן מיט איר אין איר לאַנד, און במשך פון דער גאַנצער צייט, איז געשטאַנען פאַר זיינע אויגן דאָס בילד ווי זיין רבי, הרב שך, וואָרנט איהם מיט שטרענגע רייד: **מאַך נישט קיין 'חכמות', זאת חקת התורה, זאת חקת התורה. אַז די תורה לאָזט נישט, טאָר מען נישט...** די דאָזיגע מחזה האָט איהם נישט אָפּגעלאָזט. עס האָט איהם ממש נאָכגעיאָגט טאָג און נאַכט.

ווען עס איז ביי איהם געבוירן געוואָרן אַ יונגל, האָט ער איהם אַ נאָמען געגעבן **'שך'**, אויפ'ן נאָמען פון זיין רבי'ן דעם פּאָניעוועזשער ראש ישיבה ז"ל (צוליב דעם, ווען דער גוי האָט געזאָגט פאַר הרב אבולעפיא אַז ער הייסט 'שך', האָט הרב אַבולעפיא געמיינט אַז ער מיינט צו זאָגן 'שאַ'... כדי איהם שטיל צו מאַכן, ווייל די גוים קענען דאָך נישט אַרויסזאָגן דעם אות כ'), **און ער האָט** אויך אויסגעקריצט אויף דער האַנט פון זיין יונגעלע די ווערטער **'חקת התורה'**, כדי צו געדענקען די הוראה פון זיין רבי'ן, און צו געדענקען ווי ער איז אַריינגעפאַלן אין שאול תחתיות רח"ל, ווייל ער איז געווען אַן 'אויבער חכם', און געוואָלט זיך איבערקליגן קעגן די תורה, מיט די איינרעדעניש אַז דער טעם פונעם איסור איז נישט שייך ביי איהם, און יעצט, זעהט ער ווי ווייט ער איז לײדער פאַרקראָכן. מיט איין דורכפאַל, האָט ער געמאַכט אויף זיך אַ 'סתימת הגולל' לדורות עולם. ער איז פאַרוואָרפן אין יענעם עק וועלט, צובראָכן אויף 'שברי שברים' רח"ל, ווייל ער האָט נישט געפאָלגט די שטרענגע הוראה פונעם ראש ישיבה, זאָפאָרט אויפצוהערן אַרבעטן דאָרט, צוליב דעם איסור 'יחוד'. (דער באַשעפער זאָל זיך דערבאַרימען אויף זיין באַטריבטע נשמה, און ער זאָל בקרוב צוריקקומען צו אידישקייט, עס זאָל מקוים ווערן ביי איהם 'אם יהיה נדחך בקצה השמים, משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך').

דאָס קען דינען אַלס אַ לימוד פאַר יעדן איינעם פון אונז. אַ מענטש זאָגט, **וואָס איז דען דער פּראָבלעם מיט אַזאַ 'כלי', אָדער וואָס קען שוין געשען אויב איך וועל גיין אויף יענעם מפוקפּק'דיגן אָרט, איך טוה דאָך סיי ווי פאַרמיאוס'ן יעדע שלעכטע זאַך וואָס געפינט זיך אין די כלי. איך נוץ דאָך עס נאָר פאַר דעם חלק וואָס איז יאָ גוט פאַר מיר** (וואָס די ווירקליכקייט ווייזט באמת, אַז ס'איז דאָרט בכלל נישט דאָ קיין 'גוטס'). **וואָס האָב איך מיט דעם גאַנצן** שלעכטן חלק... דאַרף מען אָבער געדענקען, אַז 'אין עצה ואין תבונה נגד ה'', און **די ביטערע מציאות האָט שוין אויפגעוויזן טויזנטער פאַלן פון אַזעלכע 'חכמים' וואָס זענען לײדער אַראָפּגעפאַלן 'מאיגרא רמא לבירא עמיקתא', טיף אין שאול תחתיות רח"ל, און זיי זענען נאָך אַלץ פאַרזינקען דאָרט מיט אַלע זייערע רמ"ח איברים און שס"ה גידים, ה' ירחם.**

מ'זעהט דאָך פון דעם פאַל מיט יענעם געוועזענעם כולל יונגערמאַן פון בני ברק, אַז מיט זיין 'חכמה' האָט ער עובר געווען אויף אַן איסור פון דער תורה, און איז צום סוף אַריינגעפאַלן אין טיפסטן אָפּגרונד, און ביז'ן היינטיגן טאָג האָט ער נישט קיין מנוחה. ער דערציילט, אַז אין אַלע צייטן איז פאַר איהם געשטאַנען די צורה פון זיין רבי'ן, הרב שך, ווי ער שרייט אויף איהם, 'זאת חוקת התורה... זאת חקת התורה'... איז דאָך שוין פיל בעסער צו זיין קלוג און לכתחילה זיך היטן, זיך צו האַלטן ביי די גדרים פון די קדושה.

דאָס איז גורם אַ חורבן פון דת תוה"ק ח"ו, ווען דער יצר הרע רעדט איין דעם מענטש צו זיין אַן 'אויבער-חכם' קעגן די תקנות פון די חכמי הדורות, מיט פאַרשידענע אויסריידן, ווי די ספרים ברענגען אַז די גאַנצע מציאות פון המן הרשע איז צושטאַנד געקומען דורך אייגענע 'סברות' וואָס שאול המלך ע"ה האָט אויסגערעכנט ביי די מלחמה

מיט אגג. ער האָט רחמנות געהאַט אויף אגג, ווייל ער האָט געמאַכט אַ 'קל וחומר', מה דאָך וועגן איין אידיש נפש זאָגט די תורה אַז מ'דאַרף ברענגען אַן 'עגלה ערופה' (אויב מ'האָט חלילה געטראָפן אַ מענטש טויט), איז דאָך די אַלע מענטשן (פון אגג) אַוודאי געוויס אַז איך דאַרף אויף זיי רחמנות האָבן (יומא כב:). צוליב דעם האָט שאול המלך זיך דערבאַרימט אויף אגג, און עס איז שפּעטער אַרויסגעקומען פון איהם המן הרשע (כאָטש ס'איז דאָך קלאָר און פשוט, אַז מיר האָבן נישט די מינדעסטע השגה אין די גרויסקייט פון שאול המלך ע"ה, אָבער אַ לימוד קען מען אַרויסלערנען פון די מעשה פון אגג). **דער** תיקון פאַר דעם איז **צו גיין מיט'ן קאָפּ אין וואַנט**, אויך אויב מ'פאַרשטייט עס נישט, נאָר מ'דאַרף מקיים זיין די מצוות פון די תורה בתמימות, נישט זיך איבערצוקליגן, און דאָס איז דער אמת'ער עול מלכות שמים.

מיר האָבן געהערט פון אַ איד אַ צדיק, דער אליסקער רב ז"ל, אַז ער האָט געזעהן אין דעם 'פּנקס' פון די שטאָט ליסא, וואו עס האָט משמש געווען אויפ'ן כסא הרבנות דער גאון רבי יעקב זצ"ל, בעל 'חוות דעת' און 'נתיבות המשפט', אַ מורא'דיגע מעשה וואָס איז פאָרגעקומען מיט זיין טאָכטער, וועלכע איז געווען אַן אלמנה ל"ע. ווען איר טאָכטער איז געווען אַ כלה פאַר די חתונה, איז די מאַמע מיט די טאָכטער געפאָרן מיט אַ גוי צו אַן אַנדערע שטאָט, איינקויפן קליידער און אַנדערע זאַכן פאַר די כלה. דער גוי האָט געוואוסט אַז זיי פאָרן קויפן זאַכן פאר די חתונה, האָט ער זיי געפירט צו זיך אַהיים, און ער האָט אַריבערגערופן זיינעם אַ חבר, און צוזאַמען האָבן זיי צוגערויבט דאָס געלט פון די אלמנה און איר טאָכטער. זיי האָבן צוגעבונדן די אומגליקליכע מאַמע און איר טאָכטער מיט שטריק, און אָנגעהייצט דעם אויוון כדי זיי דאָרט אַריינצוואַרפן און פאַרברענען רח"ל, אַז עס זאָל חלילה נישט בלייבן פון זיי אַ זכר.

אינצווישן האָבן די רוצחים אַראָפּגעלייגט דאָס בייטל מיט'ן געלט אויפ'ן טיש, און אָנגעהויבן פירן אַ 'משא ומתן', ווי אַזוי איינצוטיילן דאָס געלט צווישן ביידע מערדערישע שותפים. פּלוצלינג האָט זיך געעפענט די טיר, און ס'איז אַריינגעקומען אַ דייטשער אָפיציר. זענען די צוויי גוים אַנטלאָפן פון דאָרט, און דער אָפיציר האָט אויפגעבונדן די טאָכטער פונעם 'נתיבות' און איר טאָכטער די כלה, זיי צוריקגעגעבן זייער געלט, און זיי אָפּגעפירט צו אַן אכסניא אין שטאָט.

יענע נאַכט, איז דער 'נתיבות' געקומען צו זיין טאָכטער אין חלום, און איר געזאָגט: ווייסן זאָלסטו, אַז ווען איך האָב אויסגעפונען פון אייער צרה, בין איך אַרויפגעגאַנגען צו גאָר אַ הויכן אָרט, און איך האָב פאַר אייך מתפלל געווען, אָבער עס איז מיר נישט געלונגען צו פועל'ן אַז מ'זאָל ענק באַפרייען פון די סכנה, ווייל איר האָט עובר געווען אויף דעם איסור פון 'יחוד' מיט אַ גוי. בין איך אַרויפגעגאַנגען צו אַ העכערן אָרט, און איך האָב זיך ממש געבעטן ברחמים ובתחנונים, עס זאָל מיר ביישטיין דער זכות פון תורה וואָס איך האָב פאַרשפּרייט ביי כלל ישראל מיט מיינע חיבורים, ווי 'נתיבות המשפט', און אַנדערע, און איך האָב באַוויזן צו פועל'ן ענקער באַפרייאונג. ממילא, זאָלט איר פון יעצט און ווייטער זיך שטאַרק היטן נישט עובר צו זיין אויף דעם איסור פון יחוד.

דאָס אַלעס האָט די טאָכטער פונעם 'נתיבות' דערציילט פאַר די פירער פון די קהילה אין ליסא, און זיי האָבן אַריינגעשריבן די מורא'דיגע מעשה אין דעם "פּנקס" פון דער קהילה, לזכרון עולם (געברענגט אין ספר 'לב אליהו', ע' רפד).

אין די דערמאָנטע מעשה פון די אלמנה מיט איר טאָכטער, האָט זיך געהאַנדלט אין **אַן איסור דרבנן** (ווייל דער איסור פון 'יחוד' ביי צוויי פרויען מיט אַ גוי, איז נאָר 'מדרבנן'), און **נישט ווייניגער פון דעם איז אַלעס וואָס די הייליגע חכמים אין אַלע דורות האָבן גוזר געווען מיט אַן 'איסור גמור'.**

דער גאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל האָט קלאָר גע'פּסק'ענט אַז **ס'איז דאָ אַן איסור זיך מתייחד צו זיין מיט די טמא'נע 'כלים'.** פּונקט אַזוי ווי דער 'נתיבות' האָט 'איבערגעדרייט וועלטן' צו ראַטעווען זיין טאָכטער און אייניקל פון טויט, דאַרפן מיר זעהן זיך צו היטן פון אַלעם בייזן, און זיך דערווייטערן אַפילו פון אַן איסור דרבנן. אַזוי וועלן מיר זוכה זיין צו אַ לאַנג גוט גליקליך לעבן, אמן.

הרה"ק בעל 'אמרי אמת' מ'גער זי"ע, האָט געזאָגט אַ כוונה אינעם פסוק (זכריה ב, ט) 'ואני אהי' לה **נאום ה'** חומת אש סביב'. לכאורה וואָלטן די ווערטער 'נאום ה'' געדאַרפט שטיין ביים אָנהייב פון פסוק, אָדער ביים סוף פונעם פסוק. פאַרוואָס איז עס געשטעלט געוואָרן אינמיטן פסוק?

האָט דער 'אמרי אמת' געזאָגט, די ווערטער 'חומת אש' גייען אויף די ווערטער 'נאום ה''. דאָס מיינט, די ווערטער פון דעם אויבערשטען - זיינע מצוות (נאום ה'), דאַרפן זיין אַ 'חומת אש סביב' פאַר יעדן איד, אַז ער זאָל זיך נישט אַוועקרירן דערפון, אַפילו אַ האָר...

כ"ק אדמו"ר מראַכמיסטריווקא זצ"ל פון אַמעריקע האָט דערציילט ('אמרות טהורות', פרשת בשלח): אַמאָל איז צו מיר אַריינגעקומען אַ פשוט'ער איד וועלכער איז געקומען אַ קורצע צייט פריער פון רוסלאַנד. דער איד האָט מיר געזאָגט, אַז אין משך פון דער גאַנצער צייט וואָס ער האָט געוואוינט אין רוסלאַנד, האָט ער און זיין משפחה אָפּגעהיטן תורה ומצוות, אויך אונטער דעם שווערן קאָמוניסטישן רעזשים. ווען דער איד האָט געזעהן ווי איך וואונדער זיך, און איך האָב אויסגעדרוקט דאָס חשיבות דערפון אַז ער און זיין משפחה האָבן געקענט בייסשטיין אַזעלכע שווערע נסיונות, און זענען נישט אַריינגעכאַפּט געוואָרן אין דער נעץ פונעם יצר הרע, האָט דער איד מיט געענטפערט מיט זיין פשטות און תמימות: 'איך פאַרשטיי נישט וואָס איז די גרויסע רבותא... וואָס הייסט מסירות נפש... **אַז גאָט לאָזט ניט, טאָר מען ניט**'...

הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, דער משגיח פון ישיבת 'חידושי הרי"ם' אין תל אביב, פלעגט זאָגן: עס טרעפט זיך אָפּט מאָל אַז אַ מענטש וועט גיין אויף דער גאַס און ער וועט זעהן אַ וואַנט וואָס מ'האָט עס ערשט לעצטענס געפאַרבט מיט 'פעינט', און עס הענגט דערויף אַ גרויס צעטל אַז עס איז 'פרישער פעינט', און אַז יעדער זאָל זיך היטן נישט צוצוקומען נאָנט צום פאַרב, כדי נישט פאַרשמירט צו ווערן דערפון, וועט מען איבעראל טרעפן 'אויבער-חכמים', וואָס וועלן זיך נישט קענען איינהאַלטן, און וועלן צולייגן אַ האַנט צו זעהן אויב די וואַנט איז נאַס פונעם פעינט... פון דער צווייטער זייט, האָט מען קיינמאָל נישט געהערט וועגן איינעם וואָס איז געגאַנגען נעבן אַן עלעקטרישן שטאַנג, וואו עס הענגט אַ גרויסער שילד וואָס וואָרנט די דורכגייער אַז עס איז אַ סכנת מוות חלילה אָנצורורן דעם שטאַנג, אַז ער זאָל צולייגן אַ האַנט צו זעהן אויב עס איז טאַקע אַ סכנה. דער חילוק איז פשוט און קלאָר: דער מענטש איז אַלעמאָל גרייט 'זיך איינצושטעלן' אַז עס זאָל זיך אין איהם אָנקלעבן פונעם פרישן 'פעינט'. ער וועט אָבער גאָר שטאַרק זיך היטן נישט אָנצורירן אַן עלעקטרישן דראָט, כדי נישט זיך אַריינצולאָזן אין אַ '**ספק ספיקא**' פון טויט ח"ו...

דאָס דאַרף מען גוט געדענקען אויך ברוחניות, **אַז אַן עבירה איז נישט 'פרישער פעינט', נאָר אַ טויט סכנה רח"ל.**

מענין לענין, אַ איד האָט אַמאָל געפרעגט אַ שאלה פון דעם גאון בעל 'חזון איש' זי"ע, היות מ'האָט איהם אָנגעבאָטן אַן אַרבעטס-פּאָסטן צווישן מענטשן וואָס זענען נישט קיין שומרי תורה ומצוות, אָבער ס'איז ביי איהם קלאָר אַז ער וועט דאָרט נישט דאַרפן עובר זיין אויף איסורים דאורייתא, און אפילו נישט אויף עבירות דרבנן, נאָר עס הערשט אַ געפאַר אַז ער וועט אַריינגעכאַפּט ווערן אין 'קרירות'... האָט דער 'חזון איש' איהם געזאָגט:

- 'קרירות', איז 'ביהרג ואל יעבור'...

אַן ענליכע מעשה, האָט דערציילט הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל, וועגן אַ יונגערמאַן וואָס האָט געוואוינט אין בני ברק, אין אַ דירה וואָס איז געווען אונטער דער ערד (ווי אין אַ קעלער). די דירה איז געווען פאַרנעצט און פול מיט שימל, ביז עס האָט איהם געשאַדט צום געזונט און דער מצב פון זיינע לונגען איז געוואָרן זייער אָפּגעשוואַכט ל"ע. די דאָקטוירים האָבן געזאָגט, אַז עס איז נישט קיין ספק אַז דאָס וואוינען אין אַזאַ דירה, שאַפט איהם אַ לעבנס געפאַר רח"ל. אין דער זעלבער צייט, האָט מען איהם אָנגעבאָטן צו קויפן אַ דירה אין דער קרית הערצאָג געגנט אין בני ברק, וואָס איז געווען פיל בעסער און באַקוועמער. אין יענע יאָרן, האָבן דאָרט נאָך געוואוינט אידן וואָס זענען ליידער געווען ווייט פון שמירת התורה והמצוות.

איז דער יונגערמאַן אַריבערגעגאַנגען פרעגן דעם 'חזון איש' זצ"ל, וואָס ער זאָל טוהן. האָט דער 'חזון איש' איהם געפרעגט וואָס עס זענען זיינע צדדים און ספיקות, און דער איד האָט געענטפערט, אַז אין צענטער פון בני ברק איז די סביבה זייער גוט, אָבער די דירה איז אַ סכנה פאַר זיין געזונט. פון דער אַנדערער זייט, איז די דירה אין קרית הערצאָג אין אַ פיל בעסערן צושטאַנד, ס'איז פיל גינסטיגער פאַר זיין געזונט-צושטאַנד, אָבער עס קען אָבער שאַפן אַ געפאַר ח"ו פאַר'ן חינוך פון זיינע קינדער. האָט דער 'חזון איש' איהם געזאָגט אַז ער זאָל נישט קויפן די דירה אין קרית הערצאָג, אפילו אויב ער וועט צוליב דעם מוזן פאַרבלייבן אין זיין אַלטע דירה. האָט דער איד געזאָגט, עס האַנדלט זיך דאָך דאָ אין 'פיקוח נפש'. האָט דער 'חזון איש' איהם געזאָגט:

- אין אַן אָרט וואו עס קען זיך שאַפן חלילה אַ 'קאַלטקייט' צו יראת שמים, איז נישט שייך דער היתר פון 'פיקוח נפש'.

און רבי נטע ציינווירט זצ"ל האָט ערקלערט דאָס ענין, לכאורה קען מען פרעגן, מיר ווייסן דאָך אַז נאָר אויף די דריי האַרבע עבירות (עבודה זרה, גילוי עריות, און שפיכות דמים) ווערט גע'פסק'ענט להלכה אַז מ'איז מחויב זיך צו לאָזן

באטש די מצוה פון אמונה אין דעם אויבערשטען גייט אין די 9' טעג' טעג - ווען מיר האפן נאך מער און
אן אייביג, אין יעדן זמן, אבער אבער יעצט, זענען מתפלל אויף נחמת ציון וירושלים[ב], און אז דער

הרג'ענען כדי נישט עובר צו זיין אויף די דריי עבירות, אבער ביי די אנדערע עבירות פסק'ענען מיר דאך אז 'יעבור ואל יהרג' - מ'דארף זיך נישט לאזן הרג'ענען דערויף. נאר די כוונה פונעם 'חזון איש' איז געווען, ווייל באמת דאס וואס מ'איז נישט מחויב זיך צו לאזן הרג'ענען ביי אנדערע עבירות, מיינט נישט אז מ'מעג חלילה טוהן קעגן דעם רצון ה', ווייל וואס איז ווערד דאס גאנצע לעבן פון מענטש אויב ער איז עובר אויף אן עבירה, נאר די כוונה איז אז מיר זאלן היטן דעם רצון פון באשעפער. דאס הייסט, דעם אויבערשטען'ס רצון איז דאך אז מיר זאלן מקיים זיין 'וחי בהם', צו לעבן מיט די תורה, ממילא, ווען עס קומט אונטער א נסיון ביי אנדערע עבירות, זענען מיר מחויב זיך מכניע צו זיין צום רצון ה', און אין דער יעצטיגער מינוט, איז דער רצון פון באשעפער אז דער מענטש זאל עובר זיין אויף אן עבירה כדי ער זאל בלייבן לעבן, און אזוי איז מען זוכה צו זיין נאנט צו דעם אויבערשטען... דאס אבער נאר דערפאר ווייל דער מענטש וויל מקיים זיין דעם רצון פון באשעפער, אבער אויב עס איז דא א חשש פון 'קאלטקייט', וואס **'קאלטקייט' מיינט אז ער זוכט נישט צו טוהן דעם רצון פון באשעפער, ער טוט זיך נאר דערווייטערן פון איהם ח"ו**, קען מען דען זאגן אז מ'מעג זיך דערווייטערן פון עבודת ה', כדי צו בלייבן לעבן? ס'איז דאך קלאר, **אז ס'איז בעסער פאר דעם מענטש נישט צו לעבן ווי איידער חלילה זיך צו דערווייטערן פון דעם אויבערשטען.**

ב. וועגן דעם ענין פון תפילה, ספעציעל היינטיגע צייטן, איז באקאנט דאס ווארט וואס צדיקים האבן געזאגט אויפ'ן פסוק (תהלים פט, כז) 'הוא יקראני אבי אתה, א-לי וצור ישועתי'. אין יעדן מצב וואס א איד געפינט זיך, אויב ער וועט אליין נעמען אין אכט אז דער אויבערשטער איז זיין ליבער טאטע, און ממילא וועט ער מתפלל זיין צו איהם - 'הוא יקראני אבי אתה'. ער וועט אויסשרייען 'טאטעניו העלף!', וועט ער זוכה זיין צו 'א-לי וצור ישועתי', אז דער אויבערשטער זאל איהם וואס שנעלער צושיקן די גאנצע ישועה.

דער מדרש זאגט (שמו"ר פכ"א, כו) אז ווען די אידן זענען געווען ביים ים סוף, האט דער אויבערשטער געוואלט הערן זייער קול נאך אמאל און זיי האבן נישט געוואלט מתפלל זיין, האט דער אויבערשטער אנגערייצט פרעה ער זאל זיי נאכיאגן, אזוי ווי דער פסוק זאגט (שמות יד, י) 'ופרעה הקריב', און באלד דערנאך, **'ויצעקו** בני ישראל אל ה''. אין יענע מינוט האט דער אויבערשטער געזאגט: **דאס האב איך געוואלט, איך האב געוואלט הערן אייער קול** (ווי איר זענט מתפלל צו מיר), אזוי ווי דער פסוק זאגט (שה"ש ב, יד) 'יונתי בחגוי הסלע השמיעיני'. דער פסוק זאגט נישט 'השמיעיני קול', נאר 'השמיעיני את קולך', דאס גייט ארויף אויף דעם קול וואס איך האב שוין געהערט אין מצרים, וועגן דעם שטייט 'את קולך', עכ"ד המדרש.

דארף מען פארשטיין, וואס איז געווען אזוי ספעציעל אין 'יענעם קול' וואס דער אויבערשטער האט געהערט אין מצרים, אז ער האט עס געוואלט הערן נאך אמאל. נאך מער איז שווער, וואס דער מדרש זאגט אז זיי האבן נישט געוואלט מתפלל זיין. פארוואס טאקע האבן די אידן נישט געוואלט מתפלל זיין?

ענטפערט דער 'דברי ישראל' (פ' שמות, ד"ה 'או יאמר ויצעקו'), לויט ווי זיין זיידע, הרה"ק רבי יחזקאל'ע קאזמירער זי"ע, האט געזאגט, אז דער מענטש וואס איז נישט מיט'ן גאנצן דעת, איז ביי איהם די תפילה אזוי ווי ביי א קליין קינד וואס קען נישט רעדן, אויסער וואס ער רופט **'טאטע, טאטע'**, און דאס אליין איז גענוג מעורר צו זיין דאס רחמנות פון זיין טאטן. דאס זעלבע איז מיט תפילה, דער עיקר איז אז ער זאל זיין אין דער בחינה פון א קליין קינד וואס קען נאך נישט רעדן, ער קען נאר אויסרופן מיט א פשוט'ן קול **'טאטע, טאטע'**, און דאן ווערט אוודאי ערוועקט זיין גרויס רחמנות.

לויט דעם זאגט דער 'דברי ישראל', עס איז באקאנט פון ספרים הקדושים ('פרי עץ חיים', שער חג המצות, פ"א) אז אין מצרים איז געווען א 'גלות הדעת', און די אידן האבן נישט געקענט מתפלל זיין געהעריג צום באשעפער. זיי האבן נאר געקענט שרייען **'טאטע, טאטע'**... און זייער געשריי איז ארויף אין הימל. ווען די אידן זענען ארויסגעגאנגען פון מצרים, איז אויך געווען א גאולת הדעת, זייער דעת איז אויסגעלייזט געווארן, און זיי האבן געקענט דאווענען מיט כוונות און מוחין. דער אויבערשטער האט אבער געוואלט הערן נאך אמאל דעם קול פון תפילה וואס ער האט געהערט אין מצרים, פון די טיפענישן פון זייער הארץ, ווי זיי האבן געשריגן **'טאטע, טאטע'**, אבער זיי האבן

בית המקדש זאָל אינגיכן ווידער אויפגעבויט ווערן - איז נאָך מער די צייט איינצוואָרצלען אין אונזערע הערצער די אמונה, אין זכות פון וועלכע מיר וועלן אויסגעלייזט ווערן פון גלות[ג] (ילקוט שמעוני הושע, רמז תקיט).

נאָר געוואָלט בעטן מיט כוונות און מיט 'מוחין'. וועגן דעם האָט ער זיי געברענגט פרעה, און זיי זענען געווען צוטומעלט און פאַרשטעלט אין מדבר, האָבן זיי נישט געקענט דאַווענען מיט 'מוחין', נאָר זיי האָבן בלויז געקענט שרייען **'טאַטע, טאַטע'**... דעמאָלס האָט דער אויבערשטער געזאָגט, **אט דעם קול האָב איך געוואָלט הערן נאָך אַמאָל...**

בכלל, איז כדאי מעורר צו זיין וועגן דעם ענין פון 'כבוד התפילה'. דאָס מיינט, מ'זאָל זיך משתדל זיין **צו קומען צום דאַווענען צייטליך**, און נישט אַריינקומען צו לויפן ווען דער בעל תפילה האַלט שוין ביי 'הודו' א.ד.ג.

הרב הגאון רבי זאב קאָהן שליט"א, אַ משגיח אין דער ישיבה 'מאור התלמוד' אין רחובות, דערציילט, אַז זיין מאמע ע"ה, וועלכע האָט געוואוינט אין קאָפּענהאַגען, דענמאַרק, האָט זוכה געווען צו אריכות ימים, לעבנדיג 101 יאָר. אַזוי האָבן אויך אַסאַך אַנדערע פרומע אידן אין קאָפּענהאַגען געלעבט לאַנגע יאָרן, טייל פון זיי הונדערט יאָר און מער. אַמאָל האָבן די ראשי הקהילה נאָכגעקוקט די זאַך, און זענען דערגאַנגען דעם 'סוד' דערפון, ווייל די אַלע אידן האָבן געהאַט אַ גוטע התנהגות, אַז זיי האָבן קיינמאָל נישט פאַרשפּעטיגט צו קומען צום דאַווענען אין שול. זיי זענען אייביג געקומען ביים אָנהייב פון דאַווענען.

אַמאָל זענען די ראשי הקהילה פון קאָפּענהאַגען געווען אויף אַ באַזוך אין ארץ ישראל, און זענען אַריינגעגאַנגען צום גאון רבי שמואל הלוי וואָזנער זצ"ל, בעל 'שבט הלוי'. זיי האָבן דערציילט פאַר'ן רב וועגן די וואונדערליכע ערשיינונג וואָס מ'זעהט אין זייער קהילה אין קאָפּענהאַגען, אַז די אידן זענען ב"ה זוכה צו אריכות ימים. האָט דער 'שבט הלוי' זיי געזאָגט:

- איך קען אייך זאָגן, איך בין געבוירן געוואָרן אין ווינען, און אויך דאָרט האָט מען געזעהן אַז אידן האָבן זיך געעלטערט און געלעבט לאַנגע יאָרן בעזהי"ת. מ'האָט געזעהן בחוש אַז נישט די שטאָט ווינען איז אַ גורם דערצו, ווייל די גוים פון ווינען האָבן נישט געלעבט אַזוי לאַנג ווי די אידן אין שטאָט (להבדיל), ביז איינמאָל איז אַ איד אַוועק פון דער וועלט ל"ע 'בקיצור ימים ושנים', ביי די זיבעציג יאָר... האָט מען נאָכגעפאָרשט זיינע מעשים, פאַרוואָס ער איז אַוועק ביי די זיבעציג, און נישט געלעבט לענגער, ביז עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז אַלע אידן פון די קהילה קומען-אָן אין ביהמ"ד באַצייטענס צום דאַווענען, אויסער יענער נפטר וואָס פלעגט שפּעטיגן צו קומען צום דאַווענען.

דער אמת איז, אַז מיר געפינען אַ מקור דערויף אין די גמרא (מגילה כז:) וואו עס ווערט דערציילט, אַז די תלמידים האָבן געפרעגט דעם אמורא רבי פרידא - 'במה הארכת ימים', אין וועלכן זכות האָסטו זוכה געווען צו לעבן לאַנג (ער האָט געלעבט 400 יאָר). האָט ער געענטפערט: 'מימי לא קדמני אדם לבית המדרש' - קיינער איז קיינמאל נישט געקומען אין ביהמ"ד איידער מיך.

מ'קען זאָגן אַ רמז, אַז פונקט ווי מיר ווייסן אַז דאָס וואָרט 'שיבה' איז ראשי תיבות **ש**'תיקה **י**'פה **ב**'עת **ה**'תפילה, אַ רמז אַז דער וואָס רעדט נישט ביים דאַווענען וועט זוכה זיין צו אַ גוטע עלטער, אַזוי איז דאָס וואָרט 'שיבה' אויך ראשי תיבות '**ש**עת **ה**'תפילה **י**'היה **ב**'דייקנות (אָדער ב'זמן'...), אַ רמז אַז אויב מ'פירט זיך אַזוי, איז מען זוכה צו אריכות ימים. און אויב מ'וועט פרעגן אַז אין דעם צווייטן רמז, איז די ראשי תיבות נישט 'כסדרן'... (ווייל דער אות ה"א פון 'התפילה' קומט דאָ פאַר דעם אות יו"ד און דעם אות בי"ת פון 'יהיה בדייקנות'...) איז דער תירוץ, אַז דאָס טאַקע קענען מיר לערנען דערפון, די סדר איז דאך אַז ווען מ'שטעלט זיך דאַווענען קומען פלוצלינג אונטער פאַר דעם מענטש פאַרשידענע טירדות און זאַכן וואָס ער דאַרף 'ערלעדיגן' פאַר'ן דאַווענען... איז די 'חכמה', **אַוועקצושטעלן דעם 'סדר'** און זיך שטעלן דאַווענען בעתה ובזמנה.

ג. דער גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע שרייבט וואונדערליכע ווערטער (מחנה ישראל, פכ"ו) אַז אַ מענטש דאַרף וויסן, אַז דער עיקר פון די פולשטענדיגע טובה וואָס וועט זיין אין די צייט פון די גאולה, וועט יענער איינער באַקומען **לויט וויפיל אמונה און התחזקות ער האט געהאט אין דעם אויבערשטען אין צייט פון גלות צווישן די גוים**, אויב זיין אמונה איז געווען שוואַך וועט חלילה פאַרשווענדט ווערן זיין טיש (פון שכר) לעתיד לבוא. אבער דער מענטש וואָס האָט געהאַט אמונה אין באַשעפער, און ער האָט זיך אייביג מתבונן געווען ביי אַלע זאַכן וואָס האָבן פּאַסירט

דאָס אַלעס איז נישט געזאָגט געוואָרן נאָר לגבי די כלליות'דיגע גאולה פון אידישן פאָלק, נאָר אויך די פרטיות'דיגע גאולה פון יעדן איד, אויסגעלייזט צו ווערן פון זיינע צרות, פּאַסירט ווען ער שטאַרקט זיך מיט אמונה, ווי עס שרייבט הרה"ק בעל 'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פרשת ויקהל, אות ג') אין נאָמען פון זיין רבי'ן דער בעל שם טוב הקדוש זי"ע, אַז ביי יעדן שריט פון מענטש, בגשמיות אָדער ברוחניות, אויב ער לייגט צו זיין האַרץ צו געדענקען אַז אויך דער דאָזיגער צער קומט פון דעם אויבערשטען כביכול אַליין, נאָר עס איז 'דרך לבוש' - אָנגעקליידעט מיט אַ לבוש. ווען דער מענטש ווייסט דערפון, ווערט אָפּגעטוהן דער לבוש, און עס ווערט בטל דער צער און אַלע גזירות רעות.

דער 'תולדות יעקב יוסף' פירט אויס, אז דאָס איז דער עצם סוד פון די גאולה, און עס איז שייך ביי יעדן מענטש, און אין יעדע צייט.

אַזוי ווערט געברענגט אין נאָמען פון דעם בעל שם טוב הקדוש זי"ע, אויף די ווערטער פון די גמרא (ברכות לג.) 'כל אדם שיש בו דעה, כאילו נבנה בית

מיט איהם, אַז דער אויבערשטער טוט אַלעס מיט איהם פאַר זיין טובה, וועט ער דערהויבן ווערן צו אַ גאָר הויכע מדריגה לעתיד לבוא, און זיין טיש וועט זיין אָנגעפילט מיט אַלעם גוטן.

דער בעל שם טוב הקדוש זי"ע האָט געזאָגט (געברענגט אין ספר 'תשואות חן', פ' וישב) וועגן נחום איש גם זו, אַז ביי יעדער זאַך וואָס האָט פּאַסירט מיט איהם - אויך ווען עס האָט געשוועבט אַ שרעקליכע סכנה ח"ו אויף איהם - האָט ער פאַרשטאַנען אַז עס איז דאָ גוטס באַהאַלטן דערין, און דורך זיין אמונה אין דעם, און וואָס ער האָט געזאָגט 'גם זו לטובה', איז טאַקע אַנטפּלעקט געוואָרן דאָס גוטע וואָס איז טאַקע געווען באַהאַלטן דערין.

מיר ווייסן דאָך אַז **'אין אדם שומע לי ומפסיד'. דער וואָס פאָלגט די הייליגע תורה, האָט קיינמאָל נישט קיין שאָדן.** קיין מענטש האָט נאָך נישט געהאַט אַ שאָדן ווען ער האָט זיך געפירט על פי תורה, ביושר ובצדק (כאָטש עס דאַכט זיך אַמאָל פאַר דעם מענטש אַז דורך זיך איבערקליגן און מורה היתר זיין וועט ער פאַרדינען, איז עס אָבער נישט אַזוי, נאָר דער וואָס גייט גראָד, פאַרדינט אייביג).

מיר האָבן געהערט פון אַ פאַרלעסליכן איד, אַז זיין איידים, אַן אמת'דיגער 'בן תורה', וואוינט אין בראַזיל. לעצטענס איז ער געפאָרן מיט זיין אַלטן קאַר, און ער האָט בטעות אָנגעריירט אַ גרויסע שיינע קאַר וואָס איז געשטאַנען ביי די זייטן פון וועג, און ער האָט אַביסל 'אָפּגעקראַצט' איינע פון זיינע גלאַנצנדיגע טירן. דער יונגערמאַן, אַ ירא שמים, האָט געוואָלט רעדן מיט'ן בעה"ב פון יענעם קאר כדי איהם איבערצובעטן און איהם באַצאָלן פאַר דעם געלט שאָדן וואָס ער האָט איהם פאַראורזאַכט. ער האָט אָבער נישט געוואוסט ווער יענער איז, אויב ער איז אַ איד, אָדער אַ גוי (להבדיל). האָט ער דעריבער אויפגעשריבן אויף אַ שטיקל פּאַפּיר אין קורצן וואָס דאָ האָט פּאַסירט, און ער האָט צוגעשריבן זיין טעלעפאָן-נומער, אַז דער אייגנטימער פונעם שיינעם קאר זאָל זיך פאַרבינדן מיט איהם. ער האָט אַרויפגעלייגט דאָס צעטל מיט זיין נאָמען און טעלעפאָן-נומער אויפ'ן פאָדערשטען פענצטער פון יענעם'ס קאַר.

ער האָט געוואַרט עטליכע טעג, אָבער 'אין קול ואין עונה' - מ'הערט נישט און מ'זעהט נישט אַן ענטפער פון יענעם... אַ וואָך שפּעטער, איז ער צוריקגעגאַנגען צו יענעם אָרט, און ער האָט געזעהן אַז די קאַר שטייט נאָך דאָרט, צוזאַמען מיט'ן קראַץ... האָט ער גענומען אַ גרעסער שטיקל פּאַפּיר, און געשריבן מיט גרעסערע ווערטער די זעלבע 'מגילה' וואָס ער האָט פריער געשריבן, צולייגנדיג אַ ביטע צום בעה"ב פונעם קאַר, אַז ער זאָל איהם טעלעפאָנירן, ווייל ער וויל איהם באַצאָלן דעם שאָדן וואָס ער האָט איהם אָנגעמאַכט. אַ פּאָר טעג שפּעטער, האָט דער בעה"ב פון יענעם קאַר איהם טעלעפאָנירט, און איהם דערציילט אַז ער האָט אַריינגעשיקט אין זיין באַנק-קאָנטע די סומע פון פופציג טויזנט דאָלאַר, ווייל ער האָט געזעהן אַז עס פעלט איהם אין זיין באנק קאָנטע 50 טויזנט דאָלאַר... עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָס צעטל וואָס ער האָט איבערגעלאָזט פאַר יענעם, איז בטעות געווען אַ צעטל מיט'ן חשבון פון זיין באַנק-קאָנטע. און אויף די צווייטע זייט פונעם צעטל איז געווען אויפגעשריבן זיין בקשה... יענער האָט צוגעגעבן אינעם טעלעפאָן געשפּרעך מיט איהם, אַז אויב אין דער צוקונפט וועסטו זיך ווייטער געפינען מיט אַ 'מינוס' אין באַנק, זאָלסטו נישט טראַכטן צוויי מאָל, נאָר דו קענסט זיך ווענדן צו מיר און איך וועל ערפילן דיין 'מינוס', ווייל איך זעה אַז דו ביזט אַן ערליכער מאַן.

המקדש בימיו'. דער מענטש וואָס האָט פאַרשטאַנד און שכל ווייסט, אַז דער אויבערשטער איז מיט איהם, און עס איז אינגאַנצן נישט קיין גלות. נאָר אויך אין גלות איז ער גליַיך ווי ער וואָלט געזעסן רואיג און זיכער, ווי איינער וואָס עס פעלט איהם גאָרנישט, אַזוי ווי עס וועט זיין ווען דער בית המקדש וועט אויפגעבויט ווערן במהרה בימינו[ד].

אכן אתה אל מסתתר - די בוכ"ע היט אונז און וועט אונז קיינמאָל נישט פאַרלאָזן

מיר לייענען אין דער היינטיגער פרשה (ב, ז) ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר'. האָבן צדיקים געטייטשט, ה' אלוקיך עמך' - ווען אַ מענטש וואָרצעלט איין אין זיך די ריינע אמונה אַז דער אויבערשטער איז מיט איהם, און ער האַלט זיין השגחה אויף איהם ביי יעדן פרט אין יעדער צייט, און ער האָט קיינמאָל נישט אָפגעטוהן פון איהם זיין השגחה, ווערט טאַקע מקוים ביי איהם 'לא חסרת דבר' - עס וועט איהם קיינמאָל גאָרנישט פעלן. ווייל ווען דער מענטש איז זוכה צו שפירן אַז ער ווערט געפירט פון דעם אויבערשטען, ער און אַלעס וואָס ער פאַרמאָגט זענען איבערגעגעבן אין 'באַגלייבטע הענט' פון זיין ליבן טאַטן אין הימל, טוט די דאָזיגע ידיעה איהם געבן כח און שטאַרקייט און שמחה[ה]. ער ווערט נישט פאַרלוירן אויך אין זיינע

ד. דער גאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל שרייבט, דער רמב"ם הייבט אָן זיין גרויסן ספר 'יד החזקה', מיט די מצוה פון אמונה אין באַשעפער, ווי ער שרייבט: 'יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא לכל נמצא', און אויך ענדיגט דער רמב"ם מיט אמונה אין ביאת המשיח, 'און אינצווישן' זענען געשריבן געוואָרן אַלע הלכות און דינים... אונז צו לערנען, אַז די גאַנצע תורה ווענדעט זיך אין די צוויי חלקים פון אמונה.

ה. עס זענען באַקאַנט די גרויסע פעולות הצלה וואָס דער גאון און צדיק רבי חיים מיכאל דוב ווייסמאַנדל זצ"ל, דער ראש ישיבה פון די נייטרער ישיבה, האָט געטוהן פאַר אידן אין די שרעקליכע צייטן פון די צווייטע וועלט מלחמה. ער האָט ממש געראַטעוועט טויזנטער אידן פון די נעגל פון די רשעים ימ"ש. עס האָט זיך איהם געמאַכט אַ געלעגנהייט צו ראַטעווען נאָך 100 טויזנט אידן, אָבער עס זענען געווען געוויסע פאַרשוינען (ליידער, פון אידישן אָפּשטאַם) וואָס האָבן מיט פאַרשידענע פעולות גורם געווען צו פאַרמיידן די רעטונג פון צענדליגער טויזנטער אידן. רבי מיכאל בער זצ"ל האָט געהאַט דערפון גרויס צער. ער האָט ממש נישט געקענט קומען צו זיך דערפון.

שוין זייענדיג אין אַמעריקע, איז ער אַמאָל אַריינגעגאַנגען צום פריערדיגן ליובאַוויטשער רבי'ן הרה"ק רבי יוסף יצחק זי"ע, און זיך אויסגעגאָסן פאַר איהם זיין ביטער האַרץ אויף דעם וואָס אַזוי פיל אידיש בלוט איז ליידער פאַרגאָסן געוואָרן אין אַ צייט ווען מ'איז געווען ביכולת צו ראַטעווען אַזוי פיל אידן, נאָר די רשעים האָבן עס געשטערט. האָט דער ליובאַוויטשער רבי איהם געזאָגט מיט אַ פייערדיג קול:

- **און ווער האָט דאָס אַלעס געטוהן?**

ער האָט געמיינט צו זאָגן, אַלעס ווערט דאָך געמאַכט פון דעם אויבערשטען בכבודו ובעצמו. אויך די רשעים וואָלטן נישט געקענט טוהן זייערע רשעות אויב דער אויבערשטער וואָלט נישט געוואָלט אַז עס זאָל אַזוי זיין, און מיר האָבן נישט די מינדעסטע השגחה אין די הנהגה פון באַשעפער.

רבי מיכאל בער פלעגט שפעטער זאָגן, אַז די דאָזיגע ווערטער פון ליובאַוויטשער רבי'ן האָבן אַריינגעבלאָזן אין איהם אַ רוח החיים, און מיט באַנייטע כוחות האָט ער אויפגעשטעלט שפעטער די נייטרער ישיבה אין אַמעריקע לשם ולתפארת.

אַן עלטערער איד, אַ באָבובער חסיד, וועלכער האָט ליידער פאַרלוירן אין די מלחמה זיין גאַנצע משפחה, זיין ווייב און קינדער וועלכער זענען אומגעקומען עקה"ש, הי"ד, און אויך זיין רבי, הרה"ק בעל 'קדושת ציון' זי"ע, איז אומגעקומען און אַרויפגעגאַנגען במעלות קדושים וטהורים, הי"ד, איז אינמיטן די מלחמה געווען צובראָכן ביז גאָר, ער האָט ממש נישט געקענט קומען צו זיך. איינמאָל האָט ער געזעהן אין חלום זיין רבי'ן, הרה"ק בעל 'קדושת ציון' זצ"ל, און ער האָט זיך באַקלאָגט פאַר'ן רבי'ן אויף זיין ביטערן מצב, האָט דער 'קדושת ציון' איהם געזאָגט אין חלום: דער פסוק זאָגט (דברים יא, יז) 'וחרה אף ה' בכם'. דער פסוק איז מרמז, אַז אויך אויב עס איז אַ מצב פון **'וחרה אף'** ח"ו, דאַרף אַ איד אייביג געדענקען אַז **'ה' בכם'** - דער אויבערשטער איז מיט אייך, און ער האַלט אַן אויג אויף יעדן איד אויף יעדן שריט און טריט. ער שפירט-מיט דעם צער פון יעדן איד, אַזוי ווי דער פסוק

שווערסטע צייטן ח"ו, ווייל ער גליבט און ער ווייסט אַז 'ה' אלוקיך עמך'. דער אויבערשטער געפינט זיך מיט איהם אויף יעדן טריט און שריט, ער האָט איהם קיינמאָל נישט פאַרלאָזט, און ער וועט איהם אויך ווייטער נישט פאַרלאָזן', און אַלעס וואָס פאַסירט מיט איהם איז מיט אַ גענויע השגחה פּרטית פון הימל, מיט רחמנות און ליבשאַפט, וואָס מיר קענען אַפילו נישט פאַרשטיין אַן 'אפס קצהו' דערפון, אַלעס איז פאַר זיין פולשטענדיגע און אמת'דיגע טובה'.

מ'דאַרף וויסן, אַז פונקט אַזוי ווי אמונה איז אַ 'סם חיים' וואָס ברענגט דעם מענטש צו שמחה,

---

זאָגט (תהלים צא, טו) 'עמו אנכי בצרה', און ער האַלט אַן אויג אויף אידישע קינדער מיט אַ פונקטליכע השגחה פּרטית. די ווערטער פון באָבוב'ער רב, האָבן אַריינגעבלאָזן פרישקייט אין זיין חסיד, און ער האָט נאָך די מלחמה געזאָגט, אַז דאָס האָט איהם געהאַלטן אין אַלע זיינע שווערע צייטן.

ביים סוף פון יאָר תש"ג, איז פאָרגעקומען אין ירושלים אַן אסיפת הרבנים, וואו ס'איז געווען אָנוועזנד אַ איד וואָס האָט באַוויזן זיך צו ראַטעווען פון די ביטערע מלחמה. ער איז געזעסן און געשילדערט פאַר די אָנוועזנדע רבנים די שוידערליכקייטן וואָס די דייטשע רשעים ימ"ש און זייערע אַרויסהעלפער טוהען מיט אידישע קינדער אין אייראָפּע אויף אַ טאָג-טעגליכן אופן. ביים ענדע פון זיין רעדע, האָט ער זיך אויסגעדרוקט אין זיין צעטומלעניש, 'זיי טוהען און ער שווייגט'... האָט דער גאון רבי איסר זלמן מעלצער זצ"ל, סלוצקער רב און ראש ישיבה פון דער ישיבה 'עץ חיים' אין ירושלים, זיך צעשריגן אויפ'ן קול:

- **זיי טוהען?! זיי טוהען?! ער טוט!**

ער האָט געמיינט צו זאָגן, אַז אַלעס קומט פאַר מיט אַ חשבון פון הימל, וואָס מיר, מענטשן, 'קרוצי חומר', זענען נישט בכח צו פאַרשטיין די וועגן פון באַשעפער.

אַ יונגערמאַן האָט אַמאָל געפרעגט דעם משגיח פון ישיבת 'חידושי הרי"ם' אין תל אביב, הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, ווי אַזוי ער האָט געקענט ביישטיין אַלע שוועריגקייטן אין די ביטערע צייטן פון די מלחמה, און נאָך מער פון אַלעם, ווען ער האָט פאַרלוירן זיין איינציגע טאָכטער אונטער די נאַצישע נעגל. ווען מ'האָט געפרעגט רבי גדל'ען די פראַגע, איז פונקט געלעגן אויפ'ן טיש אַ פלעשל. האָט רבי גד'ל אַראָפּגענומען דעם דעקל פונעם פלעשל און עס באַהאַלטן צווישן זיינע פינגער. דאַן האָט ער זיך אָנגערופן צו דעם יונגערמאַן: זאָג נאָר, וואו געפינט זיך דאָס דעקל פונעם פלאַש? האָט דער יונגערמאַן געענטפערט, אַז עס 'באַהאַלט זיך' אונטער די פינגער פון דעם משגיח. האָט רבי גד'ל ווייטער געפרעגט, און אויב עס וועט יעצט אַריינקומען איינער פון די גאַס און ער וועט זוכן דאָס דעקל, וועט ער עס געפינען? האָט דער יונגערמאַן געענטפערט, זיכער אַז נישט, ווייל דער משגיח האָט דאָך עס באַהאַלטן צווישן זיינע פינגער. האָט רבי גד'ל פאָרגעזעצט צו פרעגן: און אויב ער וועט הערן אַז דאָס דעקל געפינט זיך צווישן מיינע פינגער, וועט ער עס נאָך אַלץ זוכן? האָט דער יונגערמאַן געענטפערט, ניין, ווייל אויב ער ווייסט אַז דאָס דעקל געפינט זיך צווישן אייערע פינגער, וואָס האָט ער צו זוכן. האָט רבי גד'ל איהם געזאָגט:

- אָט אַזוי, האָב איך געקענט אַדורכמאַכן די שווערע צייטן פון די מלחמה, ווייל איך האָב געוואוסט **אַז אין די גרויסע הסתרה, 'אכן אתה א-ל מסתתר' - געפינט זיך דער גרויסער ליבער באַשעפער וואָס ער שטייט און היט מיך.** און אַז איך האָב געוואוסט אַז דער אויבערשטער האַלט אויף מיר אַן אויג, האָב איך פאַרשטאַנען **אַז איך דאַרף איהם נישט זוכן, ווייל ער געפינט זיך דאָך מיט מיר.**

ו. אַזוי שרייבט דער קאָזשניצער מגיד זי"ע אין 'עבודת ישראל' אויף דעם פסוק אין דער היינטיגער סדרה (ב, ז) 'כי ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך, ידע לכתך את המדבר הגדול הזה' וגו'. מיר לייענען דעם פסוק יעדעס יאָר אין די 'ניין טעג', צווישן ראש חודש אב און תשעה באב. לערנט אונז דער פסוק, אַז אין אַלע אונזערע איבערלעבענישן, ווען מיר האָבן געוואַנדערט פון איין אָרט צום אַנדערן, איז דער אויבערשטער ברוך הוא געווען מיט אונז, צו ווייזן אונז אַז אויך **ווען מ'געפינט זיך אין שווערע טעג ח"ו - 'בין המצרים' - דאַרף מען געדענקען אַז 'ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך'.** דער אויבערשטער בענטשט דיך און ער האַלט אויף דיר אַן אויג. פונקט אַזוי ווי ער האָט אונז געפירט אין אַ לאַנגען שווערן מדבר, אַזוי גייט ער אויך היינט פאַר אונז, און ער וועט אונז קיינמאָל נישט פאַרלאָזן חלילה.

ז. דער גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע האָט געזאָגט אַ משל, פאַרוואָס מיר זעהען היינט אַז אידישע קינדער ליידן נעבעך אַזוי פיל גרויסע צרות ה' ירחם. די סדר איז, אַז אַ גרויסער סוחר (וואָס מ'רופט היינט אַ 'האָולסעילער'), פאַרקויפט

זיין סחורה פאַר קליינע סוחרים, יחידים. די קליינע סחורים האָבן דאָך נישט אייביג ביי דער האַנט 'מזומנים' געלט. צאָלן זיי דעריבער אַ קליינעם סכום ווען זיי נעמען די סחורה, און דאָס איבעריגע, בלייזט אַלס אַ חוב אויף באָרג. אַ יאָר שפּעטער, קומען די סוחרים נאָך אַמאָל, זיי נעמען די סחורה ביי דעם מעקלער, און זיי באַצאָלן ווידעראַמאָל נאָר אַ קליינעם טייל פונעם חוב, און דאָס איבעריגע טוהען זיי צושטעלן צום חוב פון אַ יאָר פריער, און אַזוי וואַקסט דער חוב פון יאָר צו יאָר...

איינמאָל ווען די סוחרים זענען געקומען אויפ'ן מאַרק, האָבן זיי געהערט צו זייער שטוינונג ווי דער סוחר לאָזט וויסן, רבותי, היי יאָר האָט דער 'שפּיל' זיך געענדיגט... יעדער איינער וואָס וויל קויפן סחורה, דאַרף באַצאָלן דאָס גאַנצע געלט אין מזומן, און אויך ערלעדיגן דעם גאַנצן חוב וואָס ער איז שולדיג פון פריער...

האָבן די קונים זיך געוואונדערט, און אין שרעק האָבן זיי געפרעגט דעם סוחר, 'מה יום מיומיים'. וואָס האָט היינט פּאַסירט אַז איר ווילט האָבן דאָס גאַנצע געלט פאָראויס, איר שפּירט זיך אפשר נישט גוט... פאַרוואָס פאַרלאָזט איר זיך נישט אויף אונז אַז מיר וועלן שפּעטער באַצאָלן? האָט דער סוחר זיי געענטפערט:

- גאַנץ פּשוט. 'נער הייתי גם זקנתי'. איך ווער שוין עלטער ב"ה, און ס'איז יעצט דאָס לעצטע יאָר וואָס איך וועל דאָ שטיין ביי דעם יריד, און צוליב דעם פאָדער איך איר זאָלט באַצאָלן אַלע איירע חובות, און אויך פאַר די סחורה פון קומענדיגן יאָר...

דער נמשל איז פאַרשטענדליך. דער אויבערשטער האָט געהאַט אַ 'געשעפט' וואָס רופט זיך מיט'ן נאָמען 'גלות'. דאָס דאָזיגע 'געשעפט' האָט אַ ציל און אַ תכלית, מ'זאָל פאַררעכטן וואָס מ'האָט קאָלעי געמאַכט. לײדער, זענען אָבער אידישע קינדער געבליבן מיט'ן 'חוב', און דער שטן האָט מקטרג געווען אַז זיי האָבן נישט באַצאָלט אַלעס וואָס זיי דאַרפן באַצאָלן, און נאָך ערגער דערפון - זיי האָבן ליידער צוגעלייגט נאָך אַ 'חוב' צום אַלטן חוב... זאָגט יעצט דער אויבערשטער, איך האַלט ביים שליסן דעם 'גלות', איך וויל פאַרמאַכן דאָס געשעפט אויף אַ פולשטענדיגן אופן און מאַכן אַ סוף צום גלות, ממילא, דאַרף איר באַצאָלן דעם גאַנצן חוב, 'חדשים גם ישנים'.

ממילא, טאָר מען נישט ווערן צעמישט און צעטומלט פון דעם שווערן גלות און די צרות וואָס שטאַרקן זיך ל"ע, ווייל אדרבה, דאָס איז אַ סימן אַז די צייט פון אונזער אויסלייזונג דערנענטערט זיך. התייצבו וראו את ישועת ה', בקרוב ממש, במהרה בימינו אמן.

מן הבאר

אַן אָרימאַן איז געגאַנגען ביי די זייט פון וועג, מיט אַ טאָרבע אויף די פּלייצע. אינמיטן וועג, איז פאַרביי געפאָרן אַ רייכער מאַן מיט זיין פּרעכטיגן וואָגן, און זעהענדיג דעם אָרימאַן גיין אַ פאַרמאַטערטער פון דעם שווערן פּעקל און דעם וועג, האָט ער רחמנות באַקומען אויף איהם, און איהם איינגעלאַדן אַרויפצוקומען אויף זיין וואָגן. דער אָרימאַן איז טאַקע אַרויפגעשטיגן אויפ'ן וואָגן, אָבער ער האָט ווייטער געהאַלטן זיין טאָרבע אויף די פּלייצע. האָט דער עושר זיך געוואונדערט, פאַרוואָס לייגט איר נישט אַראָפּ אייער שווערן פּעקל? האָט דער אָרימאַן געענטפערט מיט זיין נאַרישן שכל: צי דען איז נישט גענוג אַז איך בין אייך מטריח **מיך** צו טראָגן אַזאַ ווייטן וועג, איז דען רעכט אַז איך זאָל אויך אַרויפלייגן **מיין לאַסט** אויף אייער וואָגן? ס'איז נישט מער ווי יושר אַז דער וואָגן זאָל נאָר מיך פירן, און דאָס שווערע פּעקל וועל איך שוין אַליין טראָגן... האָט דער עושר זיך צעלאַכט, און געזאָגט: נאַר איינער, יעצט טראָגט דאָך דער וואָגן אויך דיך און דיין פּעקל. דו טוסט גאָרנישט אויף מיט דעם וואָס דו טראָגט די לאַסט אַליין.

דער נמשל איז, אַ מענטש וואָס זאָרגט זיך, און ער טראָגט אַליין זיין 'פּעקל', טראַכטנדיג, איך וויל נישט 'מטריח זיין' כביכול דעם באַשעפער צו טראָגן מיין פּעקל, נאָר איך וועל אַליין טראָגן מיינע דאגות אויף די פּלייצע, און מיט דעם וועל איך העלפן דעם באַשעפער כביכול מיך צו טראָגן... איז דאָך אַ שוטה גמור, אַזוי ווי יענער אָרימאַן וואָס מיינט אַז ער טוט לייכטער מאַכן פאַר'ן וואָגן ווען ער טראָגט אויף זיין פּלייצע זיין פּעקל... דער מענטש מיט זיין גאַנצן פּעקל זענען דאָך אויף די 'פּלייצעס' פון דעם אויבערשטען כביכול.

אַזוי איז פאַרקערט ח"ו, די דאגה און דער צער וואָס אַ מענטש האָט, ווייזן אַז עס פעלט איהם אמונה[ח]. אַזוי ווי די ספרים טייטשן דעם פסוק אין דער היינטיגער סדרה (א, יב) 'איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם'. זאָגט רש"י, 'משאכם, מלמד שהיו אפיקורסים'. דאָס וואָרט 'משאכם' ווייזט, אַז זיי זענען געווען אפיקורסים און האָבן נישט געגלייבט אין דעם אויבערשטען. דאַרף מען לכאורה פאַרשטיין, ווי אַזוי איז משמע פונעם וואָרט 'משאכם', אַז זיי זענען געווען אפיקורסים?

איז דער תירוץ, אַז דער מענטש וואָס ער שפירט אַז 'משאכם' - די לאַסט איז 'זיינע', ער אַליין טראָגט דעם עול פון זיין פרנסה, דעם עול פון רפואה, דעם עול פון שידוכים, דעם עול פון חינוך הבנים און נחת בכלל, דעם עול פון זיין הויז מיט אַלע באַדערפענישן, און ער אַליין טראָגט די לאַסט פון זיינע צרות וואָס דריקן זייער שווער חלילה אויף איהם, איז אַזאַ געפיל אַ געדאַנק פון אפיקורסות, ווייל דער מענטש וואָס גלייבט אין דעם אויבערשטען ווייסט קלאָר, אַז דער אויבערשטער טראָגט אויף זיינע פלייצעס כביכול, איהם מיט אַלע זיינע 'פעקלעך' און צרות. ממילא, האָט ער זיך נישט וואָס צו באַקלאָגן. ער דאַרף נאָר אַרויפוואַרפן זיין 'פעקל' אויף דעם באַשעפער, און ער וועט איהם העלפן און געבן אַלעס וואָס ער דאַרף האָבן.

אַזוי ברענגט הרה"ק בעל 'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פ' צו, חוקת, ועוד) אין נאָמען פון 'אלשיך' הקדוש זי"ע, אויף דעם פסוק אין די הפטרה (ישעי' א ג) 'ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן'. דער נביא טוט מוסר'ן די אידן פאַרוואָס זיי האָבן זיך נישט מתבונן געווען אין דעם ווער עס טוט זיי שפייזן און ערפילט אַלע זייערע באַדערפענישן.

דאַרף מען לכאורה פאַרשטיין, גאַנץ רעכט די ערשטע טענה פון 'ידע שור קונהו', איז אַ טענה אויף אידישע קינדער, פאַרוואָס ווייסט דער אָקס יאָ ווער עס איז זיין בעה"ב, און איר, אידן, אנערקענט נישט אַז דער אויבערשטער איז דער 'בורא ומנהיג לכל הברואים', ער האָט באַשאַפן און ער פירט אַלע באַשעפענישן פון דער וועלט, מיט אַלע זייערע באַדערפענישן. אָבער די צווייטע טענה - 'וחמור אבוס בעליו', איז שווער, וואָס פאַראַ טענה איז עס אויף די אידן, אַז זיי ווייסן נישט וואו זייער שפייז געפינט זיך, פון וואו זאָל אַ מענטש ווייסן וואו זיין שפייז ליגט.

זאָגט דער 'אלשיך' הקדוש זי"ע, אַז דער נביא מיינט צו זאָגן, דאָס אייזל זאָרגט זיך נישט וועגן זיין פעקל מיט שפייז ווייל ער 'ווייסט' קלאָר אַז זיין בעה"ב וועט איהם אַלעס צושטעלן. ממילא קומט דער נביא מיט אַ טענה צו די אידן, פאַרוואָס זאָרגט איר זיך וועגן אייער פרנסה און וועגן אַלע אייערע באַדערפענישן. פאַרוואָס טוט איר זיך נישט פאַרלאָזן אויף דעם אויבערשטען וואָס ער שפייזט די גאַנצע וועלט, ווייל דער מענטש וואָס די ריינע אמונה איז איינגעוואָרצלט ביי איהם אין האַרץ, ווייסט קלאָר אַז ס'איז נישט דאָ קיין אָרט צו זאָרגן וועגן פרנסה, וואָס ער באַקומט סיי-ווי פון דעם אויבערשטען[ט].

ח. הרה"ק רבי דוד'ל לעלובער זי"ע האָט געזאָגט אויף דעם פסוק ביים סוף פון דער היינטיגער פרשה (ג, טו) 'ולמכיר נתתי את הגלעד', אַז די ספר תורה איז נישט געפינטעלט מיט נקודות, כדי מ'זאָל קענען דרש'ענען די ווערטער און די פסוקים פון די תורה, ווי עס קומט אונז אויס פאַר אונזער באַדאַרף. האָט רבי דוד'ל לעלובער געזאָגט, **'ולמַכִּיר'** (מיט אַ נקודה פון 'פתח' אויף דעם אות מ"ם). ווי אַזוי קען דער אויבערשטער **דערקענען** אויב אַ איד האָט אמת'ע אמונה אָדער נישט? איז דער תירוץ, **'את הגל-עד'**, פון לשון 'גילה'. **די שמחה וואָס אַ איד האָט אין יעדן מצב, איז אַן 'עד'**. עס זאָגט אַז ער קען דעם אויבערשטען (ספר 'מרום הרי"ם', און 'ליקוטי דברי דוד', ועוד).

ט. הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע האָט געזאָגט אַ וואונדערליכן משל, דער זון פון אַ קעניג האָט זיך נישט געפירט ווי ס'דאַרף צו זיין, האָט דער טאַטע איהם באַשטראָפט און איהם פאַרשיקט זיך צו געפינען צווישן אָרימע געלט-זאַמלער, אַז ער זאָל שפירן אַ טעם פון אָרימקייט. דער זון פונעם קעניג איז אַזוי לאַנג געזעסן צווישן די אָרימע בעטלער, ביז ער האָט אינגאַנצן פאַרגעסן זיין אָפּשטאַם, און איז געוואָרן ווי איינער פון זיי.

מיט דער צייט, האָט זיין טאַטע דער קעניג רחמנות באַקומען אויף איהם, און ער האָט געשיקט איינע פון זיינע באַדינער איהם צו פרעגן אויב עס פעלט איהם עפּעס. האָט דער זון פונעם קעניג זיך געפרייט, אַז יעצט וועט ער

תולה ארץ על בלימה - די הייליגע מדה פון נישט ענטפערן בשעת א בזיון

מיר לייענען אין דער היינטיגער פרשה (ב, ה) 'כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר'. זאָגט רש"י, 'ירושה לעשו, מאברהם' - פון אברהם וואָס איך האָב איהם געגעבן צען פעלקער. זיבן פעלקער זענען געגעבן געוואָרן צו די אידן. דריי פון זיי זענען עמון, מואב און שעיר איין לאַנד פאַר עשו, און צוויי פון זיי זענען פאַר די קינדער פון לוט, אַלס שכר פאַר דעם וואָס לוט איז געגאַנגען מיט אברהם אבינו ע"ה קיין מצרים, און ער האָט געשוויגן ווען אברהם האָט געזאָגט וועגן שרה אַז זי איז זיין שוועסטער, האָט אברהם געמאַכט אַז לוט זאָל זיין אַזוי ווי איינער פון זיינע קינדער (ער האָט איהם געגעבן אַ ירושה), ע"כ.

זאָגט דער גאון בעל 'חפץ חיים' זצ"ל (מאמר כבוד שמים, פ"א, אות ה) אַ מורא'דיגע זאַך: אָפּט מאָל איז אַ מענטש זוכה ווען ער טוט זיך איינהאַלטן צו רעדן, אַז די וועלט האָט דורך איהם אַ קיום. צום ביישפּיל, ביי אַ קריגעריי, אויב דער מענטש ווערט פאַרשעמט און ער האַלט זיך צוריק נישט צו ענטפערן יענעם וואָס האָט איהם פאַרשעמט', אַזוי זאָגט די גמרא (חולין פט.)

קענען ערפילן זיינע פאַרלאַנגען, און ער האָט מיט פרייד געענטפערט פאַר דעם שליח פון זיין טאַטן דעם קעניג: איך בעט פון מיין טאַטן, ער זאָל מיר שיקן אַ נייע 'טאָרבע' (וואָס די אָרימעלייט וואָס פלעגן גיין זאַמלען נדבות איבער די שטעט, האָבן זיך באַנוצט דערמיט), ווייל מיין אַלטע טאָרבע איז שוין געוואָרן אָפּגעריבן און פאַרשימלט.

דער נמשל איז, אידישע קינדער, די זון פון דעם גרויסן קעניג דער באַשעפער ברוך הוא, זענען פאַרטריבן געוואָרן אין אַ לאַנגען גלות, און מיר זענען ליידער אַזוי פאַרזינקען, אַז אָפּט מאָל דערגרייכן אונזערע השגות נאָר צו אַ נייע טאָרבע. ערשט ווען די גאולה וועט קומען און מיר וועלן אויסגעלייזט ווערן אויף אַ פולשטענדיגן אופן בב"א, וועלן מיר פאַרשטיין און שפּירן אַז עס זענען דאָ פיל וויכטיגערע זאַכן וואָס האָבן געפעלט אין ביטערן גלות.

ענליך ווערט געברענגט אין נאָמען פון דעם גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע, אַ מורא'דיגער משל, אַ קליין קינד וואָס מ'האָט פון איהם אַוועקגענומען זיין טאַטן, זיין מאַמען, זיין הויז, און אויך זיינע שפּילערייען. שטייט דאָס קינד אינמיטן גאַס און וויינט און שרייט, קלאָגנדיג אויף דעם שפּילצייג וואָס מ'האָט אַוועקגענומען פון איהם. אין אַ זייט שטייט אַ קלוגער מענטש און ער טראַכט ביי זיך, וואָס האָט פּאַסירט מיט דעם יונגל? איז ער אינגאַנצן נישט ביים דעת חלילה? מ'האָט דאָך איהם איבערגעלאָזט אָן אַ טאַטן, אָן אַ מאַמען, אָן אַ הויז, און ער וויינט אויף זיינע שפּילצייגן...

דער נמשל איז, אין ביטערן גלות האָט דער אויבערשטער כביכול זיך דערווייטערט פון אונז. די הייליגע שכינה, אונזער 'מאַמע', האָט זיך אָפּגעטוהן פון אונז, דעם בית המקדש האָט מען חרוב געמאַכט, מיר זענען פאַרשיקט געוואָרן אין גלות, און מיר שטייען און וויינען אויף נאַרישקייטן, אויף שפּילצייגן וואָס פעלן אונז... רבונו של עולם, ערפיל אונזערע פאַרלאַנגען און גיב אונז...

פון דער אַנדערער זייט, אָבער, קען מען דאָ זעהן און לערנען אַ גרויסן לימוד זכות אויף אידישע קינדער. **אין דעם גאַנצן 'טירוף הדעת' פון גלות, זעהען מיר ווי אידישע קינדער לערנען תורה אין די ישיבות און כוללים, אין די היכלי תורה און ביי שיעורי תורה, מ'זוכט די נאָנטקייט צו דעם אויבערשטען ביים דאַווענען, און מ'פּרובירט שפּירן עפּעס אַ טעם אין די מצוות. 'אכסוף נועם שבת'. דאָס איז דאָך דער גרעסטער לימוד זכות פאַר אידישע קינדער אין גלות.**

י. מ'קען זיך גאָרנישט פאָרשטעלן ווי חשוב עס איז אין הימל ווען מ'ליידט אַ בזיון און מ'ענטפערט נישט דערויף,

ווי דער שאַמלויער רב, הגאון רבי שלמה זלמן עהרענרייך זצ"ל הי"ד, בעל 'לחם שלמה' ועוד, האָט געזאָגט אויף דעם פסוק (תהלים עו, יא) 'חמת אדם תודך, שארית חמות תחגור'. **'חמת'** - אַז ווען דער מענטש איז אויפגערעגט, און ער האַלט זיך צוריק נישט צו ענטפערן יענעם, **'תודך'** - ווערט עס איהם גערעכנט אַזוי ווי ער וואָלט מקריב געווען אַ 'קרבן תודה' פאַר דעם אויבערשטען ברוך הוא. און נישט נאָר דאָס, נאָר **'שארית חמות'** - דאָס וואָס ס'איז איבערגעבליבן פון יענעם צאָרן אין זיין האַרץ, ער האָט זיך איינגעהאַלטן דעם כעס און זיך נישט אויפגערעגט... **'תחגור'** - טוט דער אויבערשטער כביכול זיך 'אָנגאַרטלען' דערמיט, אַזוי ווי אַ מענטש לייגט אַרויף אַ גאַרטל אויף זיין בגד.

אויפ'ן פסוק (איוב כו, ז) 'תולה ארץ על בלימה', 'על מי העולם קיים, על מי שבולם פיו בשעת מריבה'.

דאָס איז 'מדה כנגד מדה', ווייל צומאָל מערן זיך די קיטרוגים ח"ו דורך די עבירות וואָס מענטשן טוהען, און די וועלט קען ח"ו פאַרלענדט ווערן, אָבער דורך די הייליגע מדה פון שווייגן בשעת אַ בזיון, וכדומה, פאַרשטאָפּט מען דאָס מויל פון די מקטריגים.

זאָגט דער 'חפץ חיים', פון ווי זעהן מיר דאָס? פון לוט. ווייל אַפילו לוט וואָס ער איז בכלל נישט געווען אַזוי חשוב, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (בראשית יג, יא) 'ויסע לוט מקדם', זאָגט רש"י, 'הסיע עצמו מקדמונו של עולם' - לוט האָט געזאָגט, איך בין נישט אינטערעסירט, נישט אין אברהם, און נישט אין זיין גאָט. פונדעסטוועגן, וויבאַלד ער האָט געשוויגן ווען ער האָט געהערט אַז אברהם אבינו ע"ה זאָגט אַז שרה איז זיין שוועסטער, איז ער געוואָרן אַזוי ווי אַ קינד פון אברהם, און ער האָט באַקומען אַ ירושה פון איהם.

קען מען פון דעם לערנען אַ 'קל וחומר', וויפיל טובות דער אויבערשטער געבט פאַר אַ איד אויב ער פאַרמאַכט זיין מויל נישט צו רעדן ביי אַ מחלוקת[א], א.ד.ג.

ענליכע ווערטער האָט געזאָגט הרה"ק בעל 'אמרי חיים' זי"ע, אויפ'ן פסוק (תהלים קמז, ב) 'נדחי ישראל יכנס', אַז דאָס וואָס אַ איד טוט 'אַוועקשטופּן' און זיך איינהאַלטן דערפון (סיי פון אַ וואָרט וואָס מ'טאָר נישט רעדן, און סיי פון אַנדערע סאָרטן איינהאַלטונגען, נישט נאָכצוגעבן זיך די תאוות), טוט דער אויבערשטער עס צונויפזאַמלען, און ער באַהאַלט עס אין זיינע אוצרות, ווייל זיי זענען באַליבט ביי איהם מער פון אַלעם...

יא. די פאָלגענדע מעשה, האָבן מיר געהערט פון אַ יונגערמאַן פון אונזער חבורה, וועלכער וואוינט אין ניו יאָרק.

דער יונגערמאַן האָט געהאַט דריי קינדער - דער יונגסטער פון זיי, איז שוין געווען 11 יאָר אַלט. די דאָקטוירים האָבן איהם געזאָגט, אַז ער האָט שוין נישט קיין האָפענונג צו געבוירן נאָך קינדער.

אין אַ פרייטאָג, זומער פון יאָר תשפ"ג, איז ער אַריינגעגאַנגען אין אַ בעקעריי, כדי דאָרט איינצוקויפן געבעקסן, חלות און 'קעיק', לכבוד שבת. אין יענעם געשעפט איז איינגעפירט (אַזוי ווי אין אַסאַך עסן געשעפטן) אַז די קונים טוהען אָן 'הענטשקעס', איידער זיי רירן אָן די חלות און געבעקסן. יענער יונגערמאַן האָט אָבער נישט געהיטן דעם מנהג, און ווען ער האָט גענומען אַ חלה אין האַנט (צו זעהן אויב ער וויל עס קויפן), האָט אַן אַנדערער קונה איהם אָנגעשריגן, הויך אויפ'ן קול: 'צי דען דאַרפן אַנדערע מענטשן קויפן דאָס וואָס דו האָסט אָנגערירט מיט דיינע הענט?!'. ער איז פאַרשעמט געוואָרן דערפון אויף אַ שרעקליכן אופן. דער גרעסטער בזיון איז נאָך באַשטאַנען אינעם פאַקט, וואָס אַלע אַנדערע קונים אין די בעקעריי האָבן געשוויגן, און ער האָט געשפּירט אַז זיי זענען מסכים מיט דעם קונה וואָס האָט איהם פאַרשעמט... ס'איז דאָרט נישט געווען אַפילו איין מענטש וואָס זאָל זיך אָננעמען פאַר איהם.

אויפ'ן אָרט, האָט דער יונגערמאַן אויפגעהויבן זיינע אויגן צום באַשעפער, און ער האָט שטילערהייט מתפלל געווען פון טיפן האַרצן: ליבער טאַטע אין הימל, זאָלן מיינע בזיונות זיין אַ זכות פאַר מיינע צוויי שוועסטער, וואָס וואַרטן שוין לאַנגע יאָרן געהאָלפן צו ווערן מיט קינדער. איין שוועסטער זיצט און וואַרט שוין פיר יאָר, און די צווייטע, וואַרט שוין זעקס און אַ האַלב יאָר.

דער אויבערשטער האָט געהערט זיין תפילה, און נישט נאָר **זיינע צוויי שוועסטער זענען געהאָלפן געוואָרן מיט קינדער** - איינע, ערב פורים, און די צווייטע, ערב פסח - נאָר **אויך ער**, וואָס ער איז געווען אַ 'מתפלל בעד חבירו', **האָט זוכה געווען צו נאָך אַ קינד - טראָץ אַלע 'שוואַרצע נביאות'ן' פון די דאָקטוירים.** זעהען מיר דאָ אַ פאַל פון דריי קינדער וואָס זענען געבוירן געוואָרן אין זכות פון אַ פאַרשעמונג, ווען מ'האָט געשוויגן נאָך אַ בזיון. ס'איז נישט געווען אַ בחינה פון 'יש קונה עולמו בשעה אחת', נאָר גאָר 'דריי וועלטן' - 'יש קונה **שלשה עולמות** בשעה אחת'...

אַן ענליכע מעשה האָבן מיר געהערט, אַ רב איז געזעסן זומער שנת תשפ"ג ביי שלש סעודות - 'רעוא דרעווין', אין איינע פון די 'קאָנטריס' אין ניו יאָרק, און האָט מאריך געווען מיט דברי תורה. ס'איז שוין געווען נאָך דעם זמן פון מוצאי שבת, און דער רב זיצט נאָך אַלץ און דרש'ענט... איז איינער פון די מתפללים געוואָרן אומגעדולדיג, און ער האָט זיך גענומען שרייען אויף דעם רב: 'טירחא דציבורא'... 'פאַרוואָס זענען איר מאריך מיט דרשות וואָס האָבן נישט קיין טעם'... אַזוי האָט ער איהם 'אָנגעגאָסן' מיט אַ 'פולן קראַן' פון בזיונות, לעיני קהל ועדה. דער רב האָט אָבער געשוויגן, און נישט געענטפערט אַפילו מיט אַ וואָרט.

שפעטער איז אַ יונגערמאַן צוגעגאַנגען צו יענעם רב, און איהם געזאָגט: 'איך וואַרט שוין זעקס יאָר געהאָלפן צו ווערן מיט אַ קינד, זינט מיין יונגסטער זון איז געבוירן געוואָרן. בעט איך פון אייך אַ ברכה, אין זכות פון אייער שווייגן ביי דעם בזיון'. האָט דער רב איהם געוואונטשן פון טיפן האַרצן, צוגעבנדיג: 'נישט איין זון, נאָר צוויי'...

וכך הוה, חודש תמוז תשפ"ד, איז ביי דעם יונגערמאַן געבוירן געוואָרן **אַ צווילינג**, צוויי געזונטע קינדער למזל טוב.

עטליכע וואָכן צוריק, איז נפטר געוואָרן אין ניו יאָרק אַ איד אַ גדול בתורה, הרב הגאון רבי אברהם שלמה יאַוואָ זצ"ל, לעמבערגער רב, וועלכער האָט זוכה געווען צו זיין אַ מרביץ תורה פאַר טויזנטער אידן (ער איז ליידער נפטר געוואָרן נאָך אַ שווערע מחלה רח"ל אין עלטער פון בלויז 55 יאָר). ער האָט לאַנגע יאָרן פאָרגעלערנט שיעורים אויף גאַנץ ש"ס מיט אַ זעלטענע קלאָרקייט, און אַסאַך אידן זאָגן עדות אַז זיי האָבן באַקומען אַ חשק און אַ געשמאַק אין לערנען, נאָכ'ן הערן זיינע קלאָרע שיעורים.

הרב יאַוואָ האָט דערציילט וועגן זיך, אַז ווען ער איז אַלט געווען 14 יאָר, האָט ער מקיים געווען 'הוי גולה למקום תורה', און איז געפאָרן קיין קאַנאַדע, לערנען אין דער טאָהשער ישיבה. ליידער, האָט ער נישט געזעהן אַ ברכה אין זיינע לימודים. ער האָט נישט פאַרשטאַנען די שיעורים, א.א.וו. נאָך אַ צייט וואָס ער האָט טאָג-טעגליך פּרובירט און נישט מצליח געווען, האָט ער געקלערט ביי זיך, ווער ווייסט, אפשר בין איך בכלל נישט שייך צו דעם אַלעם, און דער יאוש האָט שוין אָנגעהויבן צו עגבערן ביי איהם אין מוח און אין האַרץ.

אַמאָל אין אַ שבת, ווען ער איז געזעסן ביי די גמרא, האָט ער נישט פאַרשטאַנען וואָס ער לערנט... האָט ער אויסגעבראָכן אין אַ געוויין ביז די היילִיגע גמרא איז געוואָרן איינגעזאַפּט מיט זיינע הייסע טרערן. ער איז אַרויסגעגאַנגען פון ביהמ"ד, און האָט ווייטער געוויינט. איינער פון די מגידי שיעור אין ישיבה האָט איהם באַמערקט, און ער האָט איהם שטאַרק מחזק געווען. ער האָט איהם אַריינגעפירט צום טאָהשער רבי'ן זי"ע, דערציילנדיג פאַר דעם רבי'ן וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך.

דער טאָהשער רבי האָט איהם שטאַרק ערמוטיגט און מחזק געווען, זאָגנדיג, **'דו וועסט נאָך זוכה זיין צו מאַכן אַ סיום אויף גאַנץ ש"ס'**. דאָס זענען געווען ווערטער, וואָס האָבן דעמאָלס אויסגעזעהן ווי 'על מנת שתעלה לרקיע'... און וואונדער איבער וואונדער: שפּעטער האָבן די שערי תורה און חכמה זיך געעפנט פאַר איהם, און ער האָט זוכה געווען צו ענדיגן איין מסכתא נאָך די צווייטע, ביז ער איז אָנגעקומען דאָרטן וואו ער איז אָנגעקומען...

די דאָזיגע מעשה האָט דערציילט זיין זון אין זיין הספד ביי די לוי', צוגעבנדיג, אַז **אַלס קינד** האָט זיין טאַטע געלערנט אין אַ תלמוד תורה אין וויליאַמסבורג, און ער האָט דאָרט געליטן שרעקליכע רדיפות, פיזיש און גייסטיש. ער איז געווען דער גרעסטער 'נרדף' אין זיין כיתה, ליידנדיג אַסאַך בזיונות. דאָס האָט איהם שטאַרק צובראָכן און משפיע געווען אויף איהם ער זאָל נישט מצליח זיין אין זיינע לימודים. אָבער ווי געזאָגט, האָט ער **אַלס בחור** זיך אויסגעגאָסן דאָס האַרץ פאַר דעם טאָהשער רבי'ן זי"ע, וועלכער האָט איהם געזאָגט, **דו וועסט נאָך זעהן, וועסט נאָך מסיים זיין גאַנץ ש"ס**. אויך ביים טיש, האָט דער טאָהשער רבי מערערע מאָל איהם געשיקט שיריים, און איהם געזאָגט: **דאָס שיקט מען פאַר דעם בחור וואָס וועט ענדיגן ש"ס...**

די וואַרימע חיזוק-רייד פון טאָהשער רבי'ן זי"ע, האָבן אַריינגעדרינגען אין זיין האַרץ, און ער איז געוואָרן אַ נייער מענטש. ער האָט באַקומען פרישע כוחות צום לערנען, ביז ער האָט צום סוף זוכה געווען איבערצולאָזן הונדערטער און טויזנטער תלמידים, זקנים עם נערים, וועלכע האָבן געהערט זיין שיעורים אויף גאַנץ זכות. **אַלעס, אין זכות פון איין גוט וואָרט פון חיזוק.**

מיר האָבן געהערט פון עדים נאמנים, אין נאָמען פון אַ חשוב'ן איד מיט'ן נאָמען ר' מענדל, אַ מגיד שיעור אין אַ ישיבה אין ארץ ישראל פאַר בחורים פון אַמעריקע. דערציילט ער, אַז מיט יאָרן צוריק, האָט אַ יונגערמאַן פון חוץ לארץ וואָס האָט אַמאָל געלערנט אין זייער ישיבה, טעלעפאָנירט צו דעם משגיח פון די ישיבה, הרב ראָטמאַן שליט"א, און איהם דערציילט, אַז ער איז אַרויסגעגאַנגען טוהן פאַר פרנסה, און איז געוואָרן אַ מעקלער ('בראָקער' בלע"ז). לעצטענס האָט ער אָנגעבאָטן פאַר עמיצן אַ געשעפט, צו קויפן אַ 'נוירסינג האָום'. געוועהנליך, באַקומען דער 'בראָקער' פאַר די מעקלעריי, איין פּראָצענט אָדער צוויי פּראָצענט פון דער גאַנצער טראַנזאַקציע. אין דעם פאַל, האָט דער קונה (וועלכער האָט זייער געוואָלט קויפן דעם 'נוירסינג האָום'), איהם געזאָגט, אַז וויבאַלד עס איז נאָך דאָ סאַך אַרבעט, צוליב די שוועריגקייטן צו באַקומען די נויטיגע באַשטעטיגונגען און דאָקומענטן, וועט ער איהם געבן פינף פּראָצענט פון גאַנצן מקח, אויב ער וועט איהם אַלעס ערלעדיגן און צושטעלן די נויטיגע דאָקומענטן, אַז ער זאָל קענען רואיג אָפּקויפן דאָס פּלאַץ.

דער יונגערמאַן האָט שווער געאַרבעט צו ערלעדיגן אַלע באַשטעטיגונגען. דריי חדשים צייט, איז ער אַרומגעלאָפן פון איין אָפיס צום אַנדערן, ביז עס איז איהם געלונגען צו באַקומען אַלע נויטיגע פּאַפּירן. ער האָט צוזאַמענגעזעצט דעם קונה מיט דעם מוכר, און דער מקח איז צושטאַנד געקומען בשעה טובה ומוצלחת. אַ טאָג שפּעטער, האָט דער יונגערמאַן געשיקט אַ 'פאַקס' צום קונה, פאַרלאַנגענדיג די פינף פּראָצענט וואָס עס קומט איהם. יענער האָט איהם אָבער געענטפערט: להד"ם' - לא היו דברים מעולם... איך קען דיך נישט, און דו זאָלסט נישט וואַגן נאָך אַמאָל צו בעטן פון מיר דאָס געלט...

האָט דער יונגערמאַן זיך פאַרבונדן מיט זיין געוועזענעם משגיח, הרב ראָטמאַן (באַלד נאָך דעם ווי דער קונה האָט איהם אַזוי געענטפערט), מיט אַ שאלה, וואָס ער זאָל טוהן. האָט דער משגיח איהם געענטפערט אַז ער ווייסט נישט וואָס ער דאַרף טוהן, און ער האָט איהם געפרעגט וואָס ער אַליין טראַכט צו טוהן. האָט דער יונגערמאַן געענטפערט: 'איך ווייס נישט, איך וויל דאָך נישט גיין אין געריכט. האָט דער משגיח איהם געזאָגט אַז ער וועט פרעגן אַ שאלה ביי אַ רב. ער איז יענעם טאָג אַריבערגעגאַנגען צו הרב הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א, וועלכער וואוינט אין זיין געגנט, און ער האָט פאָרגעלייגט פאַר הרב קופשיץ די שאלה, דערציילנדיג דערביי די גאַנצע מעשה. הרב קופשיץ האָט געטראַכט אַ פּאָר מינוט, און דאַן האָט ער געזאָגט צו הרב ראָטמאַן:

- אויב דער שואל, דער יונגערמאַן, האַלט אַז ער איז אימשטאַנד מוחל צו זיין פאַר יענעם מיט'ן גאַנצן האַרצן, בתנאי אַז עס זאָל נישט איבערבלייבן אין זיין האַרץ אַפילו איין ברעקל פון תרעומות, זאָל ער איהם מוחל זיין, און כ'בין זיכער אַז מ'וועט איהם צוריקצאָלן פון הימל 'כפל כפלים'. אויב ער איז נישט גרייט דערויף, קען ער רופן דעם קונה צו אַ דין תורה ביי אַ בית דין.

אַ טאָג שפּעטער, ווען דער יונגערמאַן האָט טעלעפאָנירט צו הרב ראָטמאַן און איהם געפרעגט וואָס דער רב האָט גע'פסק'ענט, האָט דער משגיח איהם איבערגעגעבן דברים כהוויתן. האָט דער יונגערמאַן געפרעגט, 'נו, וואָס זאָל איך טוהן?'. האָט דער משגיח איהם געענטפערט:

- איך האָב דאָך דיר איבערגעגעבן דעם פסק פון הרב קופשיץ. טראַכט אַריין אויב דו ביזט מסוגל מוחל צו זיין פאַר דעם קונה.

האָט דער יונגערמאַן געפרעגט, וואָס וואָלט דער משגיח געטוהן, אויב ער וואָלט געווען אויף מיין אָרט? האָט דער משגיח געטראַכט אַ מינוט, און איהם געענטפערט:

- איך וואָלט אַריינגעגאַנגען אין אַ ביהמ"ד, און זיך אַוועקגעזעצט מיט'ן ספר 'חובות הלבבות'. דאַן וואָלט איך זיך מתבונן געווען אין די ווערטער פון דעם 'ספר החינוך' (מצוה רמא) וואָס ער שרייבט, 'מיד אדם מיד איש לא יהיה דבר בלתי רצון הבורא ברוך הוא'. דאַן וואָלט איך זיך אַליין נאָכקאָנטראָלירט, צו זעהן אויב איך וואָלט געקענט פועל'ן ביי זיך איז גוט, און אויב נישט, וועל איך רופן דעם קונה צו דין תורה ביי אַ בית דין.

עטליכע טעג שפּעטער, האָט דער יונגערמאַן טעלעפאָנירט צו דעם משגיח און איהם געזאָגט: איך וויל איבערגעבן פאַר אייך די בשורה, אַז איך האָב, ברוך השם, מצליח געווען. האָט דער משגיח איהם געפרעגט, 'אין וואָס איז באַשטאַנען דיין הצלחה?'. האָט דער יונגערמאַן געענטפערט, **'איך האָב באַשלאָסן מוותר צו זיין מיט'ן גאַנצן האַרץ**, ווייל איך גלייב באמונה שלימה אין די ווערטער פון חז"ל, 'אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלוא נימא'.

וויניגער ווי דריי וואָכן שפּעטער, האָט דער יונגערמאַן טעלעפאָנירט צו דעם משגיח, און איהם געזאָגט: עטליכע מינוט צוריק, האָב איך געענדיגט אַ געשעפט פון **אַ גאַנצע גאַס** (נישט בלויז איין בנין), און **איך האָב, ברוך השם, פאַרדינט דריי מאָל אַזוי פיל, ווי איך וואָלט פאַרדינט ביי דעם געשעפט מיט'ן 'נווירסינג האָום'**... און נישט נאָר דאָס, נאָר דאָרט האָב איך זיך געפלאָגט דערויף גאַנצע דריי חדשים, און דאָ האָב איך געאַרבעט נאָר דריי וואָכן, און איך האָב פאַרדינט אַ דרייפאַכיגן סכום.

אַ איד אַ תלמיד חכם, האָט צוגעשטעלט אַ מקור פאַר די ווערטער פון הג"ר נתן קופשיץ שליט"א, פון די ווערטער וואָס עס שרייבט דער הייליגער בעל 'חפץ חיים' זי"ע ('שמירת הלשון', שער התבונה, פי"א), אַ משל, אַ טאַטע האָט געטיילט דאָס עסן פאַר זיינע קינדער ביי די סעודה. איינער פון די קינדער האָט צוגעכאַפּט פון זיין ברודער די פּאַרציע וואָס ער האָט באַקומען פונעם טאַטן. וועט דער טאַטע זיי לאָזן זיך אַרומשלאָגן צווישן זיך, זאָלן זיי זיך אַליין 'אַן עצה געבן' צווישן זיך... אָבער אויב דאָס באַ'גנב'עטע קינד וועט זיך ווענדן צום טאַטן און איהם זאָגן, טאַטי, מיין ברודער האָט אַוועקגענומען מיין פּאַרציע, אָבער איך וויל זיך נישט קריגן מיט איהם, ווייל דו ווילסט

מורא'דיגע ווערטער שרייבט דער גאון רבי יהונתן אייבעשיץ זי"ע (׳אלון בכות׳, איכה ג, ל) אויף'ן פסוק (תהלים ד, ה-ו) 'ודומו סלה, זבחו זבחי צדק' וגו'. עס איז ידוע אַז איינער וואָס פאַרשעמט זיין חבר ברבים, ווערט איהם גערעכנט גלייך ווי ער וואָלט ח"ו פאַרגאָסן יענעמ'ס בלוט. 'אזיל סומקא ואתא חיוורא' - עס גייט אַוועק דער רויטער קאָליר פון זיין פנים, און דאָס פנים באַקומט אַ ווייסן קאָליר (פון די בושה). דער פאַרשעמטער, ווען ער הערט זיין בזיון און ער ענטפערט נישט דערויף, ער נעמט עס אָן מיט ליבשאַפט, איז זיין בלוט לרצון פאַר דעם אויבערשטען, גלייך אַזוי ווי מ'וואָלט געשפריצט זיין בלוט אויף דעם מזבח. דאָס איז דער גרעסטער אופן פון באַזיגן דעם יצר הרע"כ.

אויף דעם זאָגט דער פסוק, 'ודומו סלה'. דאָס מיינט, מ'טוט איהם פאַרשעמען און ער נעמט עס אָן מיט ליבשאַפט און ער שווייגט, איז עס אַ בחינה פון אַ קרבן. 'זבחו זבחי צדק'.

רב לך שבת - די גרויסע קדושה פון 'שבת חזון'

דער הייליגער 'קדושת לוי' זי"ע זאָגט (איכה, ד"ה 'ואומר אבד נצחי'), אַ טעם פאַרוואָס דער שבת פאַר תשעה

דאָך נישט אַז מיר זאָלן זיך אַרומשלאָגן... וועט דער טאַטע איהם ענטפערן, פאַר דיין ברודער וואָס האָט צוגענומען זיין פּאָרציע, וועט ביי דער קומענדיגער סעודה, גאָרנישט באַקומען פון מיר, און דעמאָלס וועל איך דיר משלים זיין די פּאָרציע וואָס ער האָט צוגעכאַפּט פון דיר. דאָס קומענדיגע מאָל, וועסטו באַקומען אַ דאָפּלטע פּאָרציע...

זעהען מיר פון די ווערטער פונעם 'חפץ חיים', אַז אַ איד וואָס לעבט מיט אמונה, און ער ווייסט אַז דער אויבערשטער איז דער וואָס 'גיט', און ער איז דער וואָס 'נעמט', וועט קיינמאָל נישט פיינט האָבן זיין חבר, ווייל ער ווייסט דאָך אַז קיינער קען איהם נישט גורם זיין אַ שאָדן. אדרבה, אין דעם זכות וועט ער באַקומען פונעם באַשעפער אַ דאָפּלטן שכר.

יב. לעצטענס האָבן מיר באַקומען אַ בריוו פון קרית יואל יצ"ו, וואו מ'שרייבט צו אונז די פאָלגענדע פּאַסירונג:

ווי באַקאַנט, איז איינגעפירט אין אַמעריקע, אַז די ישיבה-בחורים פאַרברענגען די זומער-חדשים תמוז און אב אין קעמפּ. אין די ישיבה וואו מיין זון לערנט, איז אָבער נישט אזוי, ווייל די ישיבת אין קרית יואל פאָרן אַרויס אין אַ 'קעמפּ' נאָר אויף צען טעג סוף חודש סיון, כדי צו געבן פאַר די בחורים אַ געלעגנהייט זיך אָפּצורוהען אַביסל.

היי יאָר, זענען די בחורים פון די ישיבה קטנה אַרויסגעפאָרן אויף צען טעג, פון זונטאָג פרשת בהעלותך, ביז מיטוואָך פרשת שלח. פאַר'ן אַרויספאָרן אין קעמפּ, האָט די הנהלה פון די ישיבה געזאָגט פאַר די בחורים, אַז יעדער בחור זאָל אויפשרייבן אויף אַ צעטל דעם נאָמען פון אַ בחור מיט וועמען ער וויל שלאָפן צוזאַמען אין קעמפּ. אַזוי קען מען מסדר זיין אַלע שלאָף-צימערן פאַר די צופרידנהייט פון די תלמידים.

אסרו חג פון יום טוב שבועות, האָט מען אויפגעהאַנגען אין ישיבה אַ צעטל מיט די ליסטע פון די צימערן, און מיין זון האָט געזעהן אַז אַ געוויסער בחור וועט זיין צוזאַמען מיט איהם אין איין צימער במשך די צען טעג אין קעמפּ, לויט'ן פאַרלאַנג פון יענעם בחור. ליידער, איז אָבער יענער בחור נישט געווען צוגעפאַסט פאַר זיין זון (אדרבה, פאַרקערט, ודי למבין), און ס'איז פאַר איהם געווען זייער שווער. ער האָט אָבער באַשלאָסן נישט צו מאַכן אַ מחלוקת, און ער האָט מתפלל געווען צו דעם אויבערשטען, אַז דער זכות פון זיין וותרנות זאָל ער זוכה זיין צו זעהן די ישועה פון הימל, אַז זיין 22 יעריגער ברודער זאָל טרעפן זיין זיווג נאָך אין דער צייט ווען ער וועט פאַרברענגען אין קעמפּ, און זיין שוועסטער, די קומענדיגע אין דער רייע, וועלכע איז שוין אויף 21 יאָר, זאָל ווערן אַ כלה ביז 40 טעג.

למעשה, האָבן זיינע חששות זיך אַרויסגעשטעלט פאַר ריכטיג. דער בחור, זיין שותף אינעם שלאָף-צימער, האָט איהם גורם געווען אַסאַך עגמת נפש, אָבער ער האָט געשוויגן, מוותר געווען, און נאָך אַמאָל מוותר געווען... און ער האָט קיינעם נישט דערציילט וואָס ער לעבט איבער.

זיין תפילה און זיין וותרנות האָבן גע'פועל'ט: זיין ברודער איז אַ חתן געוואָרן בשעה טובה ומוצלחת, דינסטאָג פרשת שלח, ווען ער איז נאָך געווען אין קעמפּ, און די שוועסטער האָט 'געבראָכן טעלער' בשעה טובה ומוצלחת, י"ח תמוז - געוני אינעם פערציגסטן טאָג פון 'אסרו חג' פון יום טוב שבועות, ווען ער האָט געמומען אויף זיך די קבלה...

און פאָלגענדע, איז נאָך אַ מעשה נורא וואָס מיר האָבן געהערט פון דעם בעל העובדא, אַ יונגערמאַן פון ביתר יצ"ו. פרייטאָג פרשת בלק תשפ"ה, האָט ער געדאַווענט שחרית אין די 'שטיבלעך' (באַקאַנט אַלס 'קארו'). אינמיטן

דאַוועגען איז אַרומגעגאַנגען דער גבאי צדקה פון די שטאָטישע איינוואוינער. בשעת מעשה האָט דער יונגערמאַן געשפּירט אַ התעוררות פון הימל צו געבן אַ שיינע נדבה, און ער האָט טאַקע דערלאַנגט פאַר דעם גבאי צדקה 100 שקלים - אַ נתינה וואָס איז פיל מער ווי זיינע מעגליכקייטן (און בכלל, גיט מען נישט אַזעלכע נתינות אין די 'שטיבלעך').

ווען דער יונגערמאַן איז אַהיימגעקומען, האָט ער געזעהן צו זיין שטוינונג זיין קליין מיידעלע, ווי זי האַלט אַ שאַרפן מעסער אין האַנט...די מאַמע האָט באַלד געזאָגט צו דעם קינד זי זאָל איר דערלאַנגען דעם מעסער, און צום גרויסן מזל, און וואונדער פון ביידע עלטערן, האָט דאָס יונגע קינד געעפענט איר האַנט, און עס געגעבן פאַר די מאַמע (זיך נישט איינשפּאַרנדיג עס דווקא יאָ צו האַלטן ווייטער אין האַנט, ווי ס'איז די סדר ביי אַזעלכע יונגע קינדער), **און ברוך השם, עס האָט מיט איר גאָרנישט פּאַסירט**. ער האָט געזעהן בחוש ווי עס ווערט מקוים דער פסוק (משלי י, ב) 'וצדקה תציל ממות'...

באמת, שטייט קלאָר אין זוהר הקדוש (ח"א, קד.) רבי אלעזר האָט געזאָגט, בא וראה, ווי ווייט דער אויבערשטער טוט חסדים מיט אַלע באַשעפענישן, און אַוודאי מיט די מענטשן וואָס פירן זיך אויף זיינע וועגן. אַפילו אין אַ צייט ווען ער טוט משפּט'ן די וועלט, איז ער גורם פאַר דעם מענטש וואָס ער האָט איהם ליב, ער זאָל באַצייטענס זוכה זיין בדין דורך דעם וואָס **ער שיקט איהם אַ 'מתנה', אַן אָרימאַן וואָס איז איהם מזכה מיט די מצוה פון צדקה**, און ער איז גורם ער זאָל זוכה זיין בדין.

מן הבאר

עס דערציילט הרה"ח ר' שלום אליעזר פרענקל, אַז דער פּשעוואָרסקער רבי, הרה"ק רבי יאַנקעלע זי"ע, איז אין זיינע לעצטע יאָרן אויף דער וועלט געווען זייער שוואַך. איינמאָל אין אַ תשעה באב נאָכמיטאָג, האָט טעלעפאָנירט צום רבי'נס הויז אַ איד, אַן איש מכובד, און געבעטן צו רעדן מיט'ן רבי'ן. האָבן די משמשים איהם געזאָגט אַז דער רבי איז אָפּגעשוואַכט, ער פאַסט דאָך נאָך כדת היום. דער איד האָט אָבער נישט געוואָלט וויסן פון קיין תירוצים, און ער האָט זיך איינגע'עקשנ'ט אַז ער מוז רעדן מיט'ן רבי'ן תיכף ומיד. ער האָט אַ וויכטיגע זאַך צו פרעגן דעם רבי'ן, און עס האַנדלט זיך ממש אין אַן ענין פון 'פּיקוח נפש'. האָט מען איהם געזאָגט, אַז דער רבי האָט זיך צוגעלעהנט, אָבער דער פאַרשוין האָט געפאָדערט אויסדריקלעך מ'זאָל אויפוועקן דעם רבי'ן, און איהם זאָגן אַז ער דאַרף רעדן מיט'ן רבי'ן וועגן אַן ענין פון 'פּיקוח נפש'.

בלית ברירה האָט דער משמש אויפגעוועקט דעם פּשעוואָרסקער רבי'ן. דער רבי האָט גענומען אין האַנט דעם טעלעפאָן, און געזאָגט: 'יאָ...', האָט דער איד געזאָגט, אַז ער האָט געוואָלט פרעגן דעם רבי'ן, היות דער דאָקטאָר האָט איהם געזאָגט אַז נאָר אויב ער שפּירט אַז ער איז בכח צו פאַסטן ביז'ן סוף פונעם תענית, מעג ער פאַסטן, און אַז נישט, טאָר ער נישט פאַסטן. וויל ער אַלזאָ וויסן וואָס ער זאָל טוהן... האָט דער רבי איהם געהייסן טוהן אַזוי ווי דער דאָקטאָר האָט איהם געזאָגט, און ער האָט אַראָפּגעלייגט דעם טעלעפאָן.

דאָס האָט זייער שטאַרק פאַרדראָסן פאַר די גבאים, און איינער פון זיי האָט זיך אָפּגערעדט אויף דעם וואָס יענער האָט פאַר אַזאַ שאלה מטריח געווען דעם רבי'ן וועלכער איז שוין אַלט און שוואַך, איהם אויפצואוועקן פון שלאָף, און נאָך דערצו אינמיטן דעם תענית. האָט הרה"ק רבי יאַנקעלע זי"ע איהם געזאָגט:

- איך בין בכלל נישט אין כעס אויף דעם איד. אויך בין איך נישט ברוגז אויף דעם משמש וואָס האָט מיך אויפגעוועקט, ווייל איך ווייס אַז פון הימל האָט מען געוואָלט אויספּרובירן די 'מדות' פון יאַנקעלע לייזער, צי ער וועט זיך בייזערן, אָדער נישט... ממילא, זענט איר נישט שולדיג, ווייל נישט אייך האָט מען דאָ געמיינט. מ'האָט געמיינט נאָר מיך...

דאָס מיינט, אַז בשעת דעם נסיון האָט דער פּשעוואָרסקער רבי געדענקט, אַז דאָס איז נישט נאָר סתם אַ 'שגעון' פון יענעם 'איש מכובד', נאָר אדרבה, דער אויבערשטער האָט איהם אַריינגעגעבן דעם 'שגעון' אין קאָפּ, כדי איהם אויסצופּרובן... (ספר 'זקניך ויאמרו לך')

נאָך אַ מעשה האָבן מיר געהערט פון אַ יונגערמאַן פון אונזער חבורה וואָס וואוינט אויך אין ביתר, אַז צוויי וואָכן צוריק, איז ער געפאָרן שפּעט ביינאַכט מיט זיין משפּחה זיך אָפּצורוהען עטליכע טעג אין דעם דאָרף 'אור

באב ווערט אָנגערופן 'שבת חזון', ווייל דאָס וואָרט 'חזון' איז פון לשון זעהן. דער אויבערשטער ווייזט פאַר אידישע קינדער אַלע גוטע זאַכן צו וועלכע זיי וועלן זוכה זיין לעתיד לבא[ג].

הגנוז', אין גליל העליון. פאָרנדיג אויפ'ן וועג, וואָס פירט צו דעם ישוב 'אור הגנוז', האָט ער באַמערקט אַ איד גיין צופוס, און וויבאַלד ס'איז נאָך געווען היבש ווייט ביז צום ישוב 'אור הגנוז', האָט ער זיך דערבאַרימט אויף דעם איד, און ער האָט איהם געוואָלט געבן אַ 'טרעמפ' מיט'ן קאַר. דער קאַר איז אָבער געווען איבערגעפילט, ווייל זיינע קינדער זענען געזעסן פון אונטן, און ער האָט נישט געקענט אַוועקזעצן דאָרט דעם איד. זיין גוטהאַרציגקייט האָט איהם אָבער נישט ערלויבט צו לאָזן דעם איד גיין צופוס, האָט ער איהם געפרעגט אויב ער קען 'דרייוון' אַ קאַר. האָט דער איד געענטפערט, אַז יאָ. האָט ער געזאָגט פאַר דעם איד, אויב אַזוי, וועל איך זיך זעצן אויפ'ן אונטערשטען זיץ, און איר וועט פירן די קאַר, און אַזוי האָבן זיי טאַקע געטוהן.

אָנקומענדיג צום אריינגאַנג פונעם דאָרף, האָט דער בעה"ב פונעם קאַר זיך דערמאַנט אַז אין אַזאַ שפּעטע נאַכט-שעה איז דער דאָרף פאַרמאַכט מיט אַן עלעקטרישן טויער, און ווי אַזוי, וועט ער יעצט קענען דאָרט אַריינגיין... האָט דער 'דרייווער', זיין גאַסט, איהם געזאָגט: עמיצער וואַרט מיך אָפּ דאָ אינעם דאָרף, און ער וועט פאַר מיר עפענען דעם טויער...

האָט דער יונגערמאַן געזעהן בחוש, ווי **אַלעס וואָס דער מענטש טוט, טוט ער נאָר פאַר זיך.** לכתחילה האָט זיך איהם אפשר געדאַכט, אַז ער טוט אַ טובה פאַר יענעם איד, אָבער עטליכע מינוט שפּעטער האָט זיך איהם אַרויסגעשטעלט אַז ער האָט גאָר געטוהן אַ טובה פאַר זיך אַליין...

מ'האָט אַמאָל געבעטן אַ געוויסן עסקן זיך אַריינצוטוהן אין אַ שווערן פאַל און זעהן אַרויסצוהעלפן אַ איד אין זיין צרה ל"ע. וויבאַלד ס'איז געווען זייער שווער פאַר דעם עסקן זיך צו באַשעפטיגן דערמיט, האָט ער געפרעגט הרה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל, אויב ער דאַרף זיין דער 'קרבן' אָפּצוגעבן זיך מיט דעם פאַל... האָט רבי אשר איהם געענטפערט:

- נישט דו ביזט דער 'קרבן', נאָר דו דאַרפסט האָבן אַ געוויסן 'תיקון', און יענער וואָס געפינט זיך אין די צרה איז דער 'קרבן'...

ער האָט געמיינט צו זאָגן, פון הימל פאַראַנגט מען פון דיר אַז דו זאָלסט העלפן פאַר אַנדערע אידן כדי צו פאַרעכטן דיין אייגענעם נפש און נשמה. ס'איז נאָר ליידער נגזר געוואָרן אויף יענעם באַטריבטן און צובראָכענעם איד צו זיין דער 'קרבן', **כדי דו זאָלסט האָבן וועמען צוהעלפן**, און אַזוי וועסטו אָנקומען צו דיין תיקון הנפש...

יג. עס ווערט טאַקע געברענגט אין נאָמען פון הייליגן **באַרדיטשובער רב** זי"ע (דרושי צמח צדק למגילת איכה, וואָס ער האָט עס געהערט פון זיין טאַטן, אין נאָמען פון דעם באַרדיטשובער רב זי"ע, ווען ער איז געווען אויף שבת אין דער שטאָט בראהין), **אַז ער האָט** געזאָגט אַ משל: אַ קעניג האָט געלאָזט אויפנייען פאַר זיין זון אַ טייערן שיינעם אנצוג. דער זון האָט אָבער נישט געהאַט געניג שכל אָפּצושאַצן די חשיבות פון דעם קלייד, און ער האָט נישט אַכטונג געגעבן דערויף ווי ס'דאַרף צו זיין. דאָס קלייד איז געוואָרן צעריסן אויף מערערע שטיקער. האָט דער קעניג ווידעראַמאָל געלאָזט אויפנייען אַ נייעם בגד פאַר זיין זון, אָבער דאָס קינד האָט נאָך אַלץ נישט געהאַט געניג שכל צו פאַרשטיין די חשיבות פון דעם נייעם בגד, האָט ער עס ווייטער נישט אָפּגעהיטן, און עס האָט זיך צעריסן, אַזוי ווי פריער.

וואָס האָט דער קעניג געטוהן? מיט זיין רחמנות אויף זיין קינד, האָט ער געלאָזט אויפנייען אַ בגד צום דריטן מאָל, אָבער דאָס מאָל האָט ער עס נישט געגעבן פאַר דעם זון, נאָר ער האָט עס אויפגעהאָנגען אין אַן אָפּגעהיטענעם אָרט. פון צייט צו צייט האָט ער צוגערופן זיין זון און איהם געזאָגט: זעה, מיין קינד, דאָס קלייד איז אָנגעגרייט פאַר דיר. דו וועסט עס אָבער נישט באַקומען ביז דו וועסט זיך אויסלערנען צו היטן עס געהעריג. דאַן וועל איך דיר שענקען דעם שיינעם אנצוג.

דער נמשל איז, דער אויבערשטער האָט אויפגעבויט פאַר אונז דעם בית המקדש, אָבער ס'איז ליידער חרוב געוואָרן איין מאָל און אַ צווייטן מאָל, ווייל מיר האָבן זיך נישט געהיטן נישט צו פאַרשמירן מיט עבירות. האָט דער אויבערשטער צוגעגרייט פאַר אונז אַ בית המקדש צום דריטן מאָל, אָבער ער האָט עס אונז נאָך נישט געגעבן, און **יעדעס יאָר אין שבת חזון, טוט דער אויבערשטער אויסרופן צו אונז, און ער ווייזט אונז: זעהט נאָר דעם דריטן בית המקדש, ווי עס שטייט גרייט אַראָפּצוקומען אויף דער וועלט מיט אַ פייער פון הימל. עס ליגט אָבער אין**

דער אַפּטער רב זי"ע זאָגט ('אוהב ישראל', לשבת חזון) אַז שבת חזון איז גרעסער ווי אַלע אַנדערע שבתים איבער'ן יאָר[יד].

דער אמת איז, אַז יעדן שבת ווערט נתעורר די ליבשאַפט פון דעם אויבערשטען צו אידישע קינדער. דעמאָלס רוהט זיין הייליגע שכינה נאָך מער אויף זיי, אין יעדן מצב וואָס זיי געפינען זיך.

די גמרא זאגט (יומא נד:) אַז ווען די שונאים זענען אַריינגעקומען אין היכל און חרוב געמאכט דעם ביהמ"ק, האָבן זיי געזעהן ווי די 'כרובים' נעמען אַרום איינער דעם אַנדערן.

פרעגן די ראשונים (ר"י מיגאש, ריטב"א ב"ב צט., און אַנדערע ראשונים), די גמרא זאָגט דאָך (ב"ב צט.) אַז די כרובים זענען געשטאַנען מיט'ן פנים איינער צום אַנדערן, נאָר אין אַ צייט ווען די אידן האָבן געטוהן דעם אויבערשטען'ס רצון, אָבער ווען זיי האָבן נישט געטוהן זיין רצון, איז דאָס פנים פון די כרובים געווען געוואָנדן צו די וואַנט פונעם בית המקדש. אויב אַזוי, ווי אַזוי האָבן די כרובים אַרומגענומען איינער דעם צווייטן, ווען דער בית המקדש איז חרוב געוואָרן?

ענטפערט דער גאון רבי יהונתן אייבעשיץ זי"ע ('יערות דבש', ח"א, דרוש יג), לויט ווי עס שטייט אין ירושלמי (תענית פ"ד, ה"ה) אַז ביי דעם ערשטן בית המקדש, איז די מויער פון דער שטאָט ירושלים געשפּאָלטן געוואָרן ט' תמוז, און דער חורבן הבית האָט פּאַסירט א' אב (21 טעג שפּעטער), און מיר ווייסן דאָך אַז יענעם יאָר איז תשעה באב געווען זונטאָג (תענית כט.). קומט אויס, אַז דער ערשטער טאָג פון חודש אב איז געווען בעצם יום השבת. צוליב דעם האָבן די 'כרובים' אַרומגענומען איינער דעם אַנדערן, ווייל אין שבת ווייזט דער באַשעפער זיין גרויסע חביבות פאַר די אידן, אפילו אויב זיי טוהן נישט זיין רצון[טו].

לויט דעם, טייטשט דער רבי ר' יהונתן די ווערטער פון חז"ל 'מעולם לא זזה שכינה מישראל, אפילו בשבתות של חול'. פרעגן די מפרשים, וואָס באַדייטן די ווערטער 'שבתות של חול'.

זאָגט דער רבי ר' יהונתן, אַז די כוונה איז, די שבתים וואָס מ'טוט פאַרשוועכן ח"ו, מ'פירט זיך אין זיי מיט אַ 'מנהג של חול'. פונדעסטוועגן, טוט די שכינה הקדושה זיך נישט אַוועקרירן פון די אידן, אויך אין אַזעלכע שבתים.

עס שטייט אין ספה"ק 'שם משמואל' (פ' מסעי, שנת עת"ר) אין נאָמען פונעם 'יוד הקדוש' זי"ע, אַז די שבתים פון 'בין המצרים' (און נאָך מער שבת חזון - זעה 'שפתי צדיק', ועוד), איז דער גאַנצער 'מעת לעת' אַ בחינה פון **'רעוא דרעוין'**. (דאָס מיינט, עס איז אַן 'עת רצון', אַזוי ווי יעדע וואָך ביי שלש סעודות). יעדן טאָג פון דער וואָך, טוהען זיך אין דער צייט פון תפילת מנחה שטאַרקן די דינים ח"ו. דאַקעגן אין דער זעלבער צייט אין שבת, ווערן די דינים נמתק דורך די קדושה פון שבת, און ווען מדת הדין ווערט איבערגעדרייט צו רחמים, איז אַ גרויסער 'עת רצון', און אַ צייט פון רחמים. אויף יענע צייט שטייט דאָס לשון 'רעוא דרעוין אשתכח'.

לויט דעם, קען מען זאָגן וועגן די טעג פון 'בין המצרים', וואָס אינדערוואָכן איז דאָך דער גאַנצער טאָג (נישט נאָר ביי מנחה) אַ צייט פון ווייטאָג ח"ו, ממילא, ווען עס קומט דער הייליגער שבת, 'באה שבת, באה מנוחה', און דער באַשעפער טוט דעמאָלס אויסשפּרייטן אויף דער גאַנצער וועלט זיין סוכה פון רחמים, און עס ווערט נמתק די דינים וואָס הערשן ליידער אין די ניין טעג.

אייערע הענט. 'שובו אלי, ואשובה אליכם'. אויב איר וועט אויפהערן צו פאַרפלעקן אייערע נשמות מיט שלעכטע מעשים, און איר וועט זיך אָפּהיטן נישט צו זינדיגן ח"ו, וועל איך תיכף ומיד אַראָפּברענגען פאַר אייך דעם בית המקדש פון הימל במהרה בימינו, אמן.

יד. די באָבוב'ער רבי'ס פלעגן זאָגן, אַז **שבת חזון זאָל מען זעהן צו מאכן 'תוספת שבת'**, ווייל מיט דעם טוט מען צונעמען פון דעם טרויער פון די 'ניין טעג' פאַר דעם שבת, און עס ווערט מקוים 'ונס יגון ואנחה'.

טו. אַזוי שרייבט דער רמב"ן ז"ל (במדבר כח, ב) אַז ביי די קרבנות מוסף וואָס מ'האָט מקריב געווען אין די שבתים, איז נישט געווען אַ קרבן חטאת אַזוי ווי ביי די אַנדערע מוספים, ווייל **כנסת ישראל איז דער 'בת זוג' פונעם שבת:** 'והכל שלום, והמשכיל יבין', עכ"ל.

דער גאַנצער שבת איז אַ בחינה פון 'המתקת הדינים', און התעוררות פון רחמים. עס איז בלויז 'רעוא דרעוין'.

על אלה אני בוכי' - וויינען און קלאָגן אויף חורבן הבית און גלות ישראל

די ספרים הקדושים שילדערן דעם גרויסן צער וואָס דער אויבערשטער כביכול האָט פון דעם וואָס דער בית המקדש איז חרוב געוואָרן, ווי די גמרא זאָגט (ברכות ג.) 'מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם', און ווי דער פסוק זאָגט (ישעיה כב, יב) 'ויקרא ה' אלקים צבקות לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק'.

אויך זאָגט די גמרא (חגיגה ה:) אויפ'ן פסוק (ירמיה יג, יז) 'ודמוע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה''. רבי אלעזר האָט געזאָגט, פאַרוואָס ווערן דאָ דערמאָנט דריי 'דמעות'. איין טרער איז אויף איין בית המקדש, דער צווייטער טרער איז אויפ'ן צווייטן בית המקדש, און דער דריטער טרער איז אויף דעם וואָס די אידן זענען ליידער פאַרטריבן געוואָרן אין גלות. און די גמרא פירט דאָרט אויס: 'שאני חורבן בית המקדש, דאפילו מלאכי השלום בכו'. דער חורבן פון בית המקדש איז אַנדערש, ווייל אַפילו די מלאכי השלום אין הימל האָבן דעמאָלס געוויינט, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (ישעיה לג, ז) 'הן אראלים צעקו חוצה, מלאכי שלום מר יבכיון'.

דער מדרש דערציילט (איכ"ר פתיחתא, כד) וועגן דעם גרויסן צער וואָס מ'שפירט אין הימל, פחד'יגע ווערטער וואָס צוברעכן יעדעם האַרץ: אין די צייט וואָס די גוים האָבן חרוב געמאַכט דעם ביהמ"ק, האָט דער אויבערשטער כביכול געוויינט און געזאָגט, ווי איז מיר, וואָס האָב איך געטוהן. איך האָב געמאַכט רוהען מיין שכינה צוליב די אידן, און יעצט, אַז זיי האָבן געזינדיגט איז עס צוריקגעגאַנגען צו איר פריערדיגן אָרט. האָט דער אויבערשטער געזאָגט צו די מלאכים: קומט, לאָמיר גיין, און מיר וועלן זעהן אין מיין הויז, וואָס די שונאים האָבן דאָרט געטוהן. איז דער אויבערשטער געגאַנגען מיט די מלאכים, און ירמיה הנביא איז געגאַנגען פאַראויס.

ווען דער אויבערשטער האָט געזעהן דעם בית המקדש, האָט ער געזאָגט, דאָס איז אַוודאי מיין הויז און מיין רוה-אָרט, וואָס די גוים זענען געקומען און האָבן דאָרט געטוהן וואָס זייער האַרץ האָט געגליסט. דעמאָלס האָט דער אויבערשטער געוויינט און געזאָגט, ווי איז מיר אויף מיין הויז. מיינע קינדער, וואו זענט איר? מיינע כהנים, וואו זענט איר? מיינע גוטע פריינט, וואו זענט איר[טז]? וואס זאל איך טוהן, איך האָב דאָך אייך געוואָרנט, אָבער איר האָט נישט תשובה געטוהן, וכו'.

יעדעס יאָר ווערט באַנייט דער צער און דער געוויין אין הימל, ווי דער גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע שרייבט (דרוש ליום ז' אב שנת תק"ס, ע' שו), ס'איז ידוע אַז

טז. אין די קינות פון תשעה באב, באַוויינען מיר דעם אומקום פון די צדיקים, און דאָס פריצייטיגע פטירה רח"ל פון יונגע קינדער.

מיר האָבן ערשט געליינט אין פרשת פנחס, דעם פסוק (במדבר כח, ב) 'את קרבני לחמי לאשי, ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו'.

הרה"ק רבי שלמה ממונקאַטש זי"ע, בעל 'שם שלמה', איז נסתלק געוואָרן כ"א סיון שנת תרנ"ג, אין עלטער פון בלויז 61 יאָר. ביי זיין הספד ביי די לוי', האָט זיין זון, הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע, דער בעל 'דרכי תשובה', געזאָגט: די גמרא זאָגט (מנחות קי.) אַז מיכאל, דער 'שר הגדול', שטייט און איז מקריב קרבנות אויפ'ן מזבח (אויך בזמן הזה). זאָגט דאָרט תוספות (ד"ה 'מיכאל'), 'יש מי שאומר' - ס'זענען דאָ וואָס זאָגן אַז **מיכאל ברענגט אַלס קרבן די נשמות פון די צדיקים**.

האָט דער 'דרכי תשובה' געזאָגט: דער מלאך מיכאל איז מקריב די נשמות פון די צדיקים אויף דעם מזבח, ווייל זיי ווערן אַ כפרה אויף גאַנץ כלל ישראל. אָבער דער אויבערשטער בעט אונז אַז מיר זאָלן תשובה טוהן, און ממילא, אויך אויב עס דאַרף זיין **'קרבני לחמי לאשי'** - 'מיינע מענטשן' ('אשי' קען אויך באַדייטן מיינע מענטשן), דאָס הייסט, פון די צדיקים. **'תשמרו'** - זאָלט איר היטן און אַכטונג געבן, אַז דאָס זאָל פאַסירן (זייער קרבן) נאָר **'במועדו'** - אין זיין צייט. די צדיקים זאָלן נישט נסתלק ווערן, זיי זאָלן נישט געברענגט ווערן אַלס אַ קרבן ח"ו, פאַר דער צייט (ספר 'תפארת בנים', פ' פנחס).

יאָרן שפּעטער, ט"ו תמוז שנת תרפ"ט, איז נסתלק געוואָרן הרה"ק רבי יעקב משה מקאַמאַרנא זי"ע, באַקאַנט אַלס 'רבי יאַנקעלע קאַמאַרנער', זייענדיג בלויז 68 יאָר אַלט. אין דעם הספד וואָס זיין איידים, הרה"ק בעל 'מנחת

אלעזר' זי"ע, האט געהאלטן אויף זיין שווער, הרה"ק רבי יאנקעלע קאמארנער, האט ער איבערגעזאגט דאס ווארט וואס זיין טאטע, דער 'דרכי תשובה', האט געזאגט אין זיין הספד מיט מער ווי 35 יאר פריער, אויף זיין טאטן, דעם 'שם שלמה', אז די הסתלקות פון די צדיקים זאל זיין 'במועדו' - אין זיין צייט, נישט פריער.

ביים הספד, האט דער גאנצער עולם אויסגעבראכן אין א געוויין, און דער מונקאטשער רב האט געזאגט: 'די דאזיגע טרערן זאלן זיין אזוי ווי די '**נסכים**' וואס מ'ברענגט מיט יעדן קרבן, און זיי זאלן ארויפגיין לרצון פאר דעם אויבערשטען ברוך הוא.

חז"ל זאגן (ר"ה יח:) 'שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו'. אויך איז באקאנט וואס חז"ל דרש'ענען אויפ'ן פסוק (דברים כח, סא) 'גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזה', אז מיתת צדיקים איז א 'מכה אשר לא כתובה בתורה'. דארפן מיר אויך קלאגן אויף 'מיתת צדיקים' - אידישע בחורים וואס זייער 'צדקות' איז ליידער 'געשטארבן', און זיי זענען געפאלן מיט איין ירידה נאך די אנדערע רח"ל. וויפיל אידישע הייזער זענען חרוב געווארן צוליב די פארשאלטענע כלים ל"ע. 'על אלה אני בוכי', מאנה להתנחם', ביז די קינדער וועלן צוריקקומען צום ערליכן אידישן וועג.

דער חורבן הבית איז דאך געקומען מכפר צו זיין אויף די עבירות פון אידישע קינדער, ווי דער מדרש זאגט (תנחומא פרשת פקודי) אויפ'ן פסוק 'אלה פקודי **המשכן משכן** העדות'. דאס ווארט 'משכן' ווערט דא דערמאנט צוויי מאל אין פסוק, מרמז צו זיין אויף דעם בית המקדש וואס איז 'פאר'משכונ'ט' געווארן צוויי מאל צוליב די אידישע עבירות. **אבער יעצט, אז דער בית המקדש איז ליידער חרוב און מיר האבן נישט וואו צו ברענגען קרבנות כדי מכפר צו זיין אויף די עבירות, קומען ליידער צרות און יסורים ל"ע.**

מיר דארפן טאקע אסאך וויינען און קלאגן אויף די חורבנות און צרות ישראל וואס באנייען זיך ליידער, אויסער די אומגליקן בכלליות ביי כלל ישראל, ליידט מען דאך ליידער אזוי פיל צרות בפרטיות, ה' ירחם.

'ראה ה' והביטה למי עוללתה כה'. עס איז מקוים געווארן ביי אונז מעין פון דעם פסוק (איכה ב, ו) 'שכח ה' בציון מועד ושבת'. אינגעלייטלעך קענען ליידער נישט זיצן ביים שבת-טיש אין זייער היים, ווייל זיי ליגן נעבעך קראנק אין בעט רח"ל. אויב לו לאב שגלה מעל שולחן... א אינגערמאן וועלכער האט נעבעך אסאך מיטגעמאכט, אז ער קען שוין אפילו נישט 'שרייען', אז ער ווייסט נישט וועמענס צער איז גרעסער - צי זיין צער פון די יסורים ל"ע איז גרעסער פון זיינע קינדער, אדער אפשר ליידן די קינדער מער, זעהענדיג ווי זייער טאטע ליגט נעבעך אין אזא מצב.

אויך דארף מען פארגיסן טייכן טרערן אויף דעם וואס ס'איז מקוים געווארן 'שכח ה' בציון מועד ושבת', אין אידישע שטובער וואו עס פעלט נעבעך איינער פון די קינדער, צי פאר דעם ווייל ער איז ליידער ארויף אין 'ישיבה של מעלה', אדער פאר דעם ווייל ער איז ליידער אראפ אין 'ישיבה של מטה', פאלנדיג אין די אפגרונטן פון שאול תחתיות רח"ל. אזעלכע שבת-טישן האבן ליידער נישט קיין שום טעם.

'שפכי כמים לבך נוכח פני ה', שאי אליו כפייך על נפש עולליך העטופים'. וויפיל קינדער זענען היי יאר אריין אין די שפיטעלער ל"ע, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם. **מיר דארפן שרייען און בעטן, 'מי שאמר לעולמו די, יאמר לצרותינו די'**, און אויב מיר געפינען זיך אין א מצב פון 'סכותה בענן לך מעבור תפילה', דארף מען מקיים זיין 'הורידי כנחל דמעה', צו פארגיסן טייכן טרערן ביז דער באשעפער ברוך הוא וועט זיך דערבארימען אויף אונז.

'אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם'. מיר האבן געהערט פון א יונגל וואס זיין טאטע איז ליידער אומגעקומען על קידוש השם אין דער שטאט אלעד, דורך מערדערישע אראבער ימ"ש, און דאס קינד איז געווען צוויי וואכן פאר זיין בר מצוה, און ער קען זיך נישט קיין עצה געבן ווי אזוי ער וועט קענען צוגיין צו די 'בר מצוה' אן זיין טאטן...

נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה. דער תכלית פון די צרות איז נישט אן עונש און נקמה ח"ו, נאר כדי מעורר צו זיין דעם מענטש תשובה צו טוהן צום באשעפער ברוך הוא.

דער דובנער מגיד זי"ע האט געזאגט א משל, א קינד איז געווארן נישט געזונט ל"ע. ווען זיין טאטע האט איהם גענומען צו פראפעסארן, האבן אלע איהם געווארנט, אז אין אזא מצב דארף מען זייער שטארק היטן דאס קינד ער זאל נישט שלאפן אפילו א רגע, ווייל עס הערשט א גרויסע סכנה אויב עס וועט איהם באפאלן א שלאף, דאן ער קען חלילה איינשלאפן אויף אייביג רח"ל. ווען דער פאטער האט געהערט זייערע ווערטער, האט ער אוועקגענומען דעם קישן אונטער דעם קאפ פונעם קינד, כדי ער זאל נישט קענען איינשלאפן. מיט דער צייט, אבער, האט דאס קינד זיך שוין צוגעוואוינט צו ליגן אן א קישן, און ער איז שיער איינגעשלאפן. האט דער טאטע אוועקגענומען דאס בעט, טראכטנדיג אז אזוי וועט דאס קינד זיכער נישט קענען שלאפן. צום סוף האט אבער דאס קינד זיך

'עוז וחדוה במקומו'. די שכינה רוהט נישט אויפ'ן מענטש אויב ער איז בעצבות. תשעה באב ווערט אָבער באַצייכנט אַלס אַ ביטערער טאָג, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (ישעיה כב, יב) 'ויקרא ה' אלוקים ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה', און צוליב דעם איז ריכטיג פאַר יעדן צובראָכענעם האַרץ צו וויינען און קלאָגן אין די טעג, ווען דער באַשעפער אין הימל כביכול וויינט און קלאָגט, ווייל דעמאָלס גייט דער מענטש וואָס קלאָגט אויפ'ן חורבן בית המקדש, צו אַ גאָר הויכע מדריגה, און ער הערט דאָס קול פון דעם אויבערשטען ברוך הוא, ווי ער וויינט צוזאַמען מיט איהם", עיי"ש.

אויף אַן אַנדער אָרט ('דרשות חתם סופר', דרוש לז' אב שנת תקפ"ז, ע' שכו), זאָגט דער 'חתם סופר': ביי דעם חורבן בית המקדש, זענען פאַרגעבן געוואָרן די עבירות פון אידישע קינדער. אויך זאָגט דער מדרש (אסת"ר פתיחות, יא) אַז דער טאָג ווען ירושלים איז געפאַנגען געוואָרן איז נישט אַ צרה, נאָר אַ שמחה, ווייל יענעם טאָג איז געבוירן געוואָרן משיח, און די אידן האָבן באַצאָלט דעם 'שטר חוב' פאַר זייערע עבירות, עיי"ש.

זאָגט אויף דעם דער 'חתם סופר': ווען נישט וואָס איך האָב מורא אַזוי צו זאָגן, וואָלט איך געזאָגט, אַז דער טאָג פון תשעה באב זעלבסט איז אַ פריילינבער טאָג, ווייל דער פסוק זאָגט (איכה ד, כב) 'תם עונך בת ציון, לא יוסיף להגלותך' - דיינע עבירות, בת ציון, האָבן זיך געענדיגט, און דער אויבערשטער וועט דיך מער נישט פאַרטרייבן אין גלות. נאָר דאָס טרויערן און

צוגעוואוינט אויך צו אַזאַ מצב, צו שלאָפן אויף דער ערד. האָט דער טאַטע שוין נישט געהאַט קיין אַנדערע ברירה, נאָר צו שלאָגן דאָס קינד כדי ער זאָל נישט קענען איינשלאָפן צוליב דעם ווייטאָג, און ווען דאָס קינד האָט זיך צוגעוואוינט אויך צו דעם, האָט דער טאַטע אים שוין געמוזט געבן גאָר שטאַרקע קלעפּ, מיט'ן ציל נאָר פאַר די טובה פונעם קינד, אַז ער זאָל נישט איינשלאָפן ווייל דאַן וועט זיין לעבן זיין אין אַ געפאַר ח"ו.

דער נמשל איז, **דער אויבערשטער שטראָפט זיינע קינדער אַז זיי זאָלן נישט אינגאַנצן איינשלאָפן אינעם 'שלאָף' פון עולם הזה... נאָר זיי זאָלן נתעורר ווערן תשובה צו טוהן**, אָבער אויב זיי פאַרשטייען נישט דעם מהות און תכלית פון די יסורים מוז דער אויבערשטער כביכול ברענגען גאָר שווערע קלעפּ רח"ל ביז אידן וועלן נתעורר ווערן מיט'ן גאַנצן האַרץ תשובה צו טוהן און זיך אומקערן צום באַשעפער, און ווען מיר וועלן נתעורר ווערן צו תשובה, וועלן די יסורים זיך זאָפאָרט אָפּשטעלן, 'ונס יגון ואנחה'.

יז. הרה"ק רבי פנחס'ל קאָריצער זי"ע זאָגט ('אמרי פנחס', אות שעח) אַז עס איז אַ גרויסע סכנה צו לאַכן אין תשעה באב, ווייל געוועונליך ווען אַ מענטש געפינט זיך אין קעניגליכן פּאַלאַץ גיט ער אַכטונג און ער היט זיך פון לאַכן, און אין דעם טאָג פון תשעה באב זיצט די הייליגע שכינה כביכול אויף דער ערד.

ענליכע ווערטער שרייבט ער אויף אַ צווייט אָרט (אות שפ), אַז דאָרט וואו דער אויבערשטער רוהט, דאָרט געפינען זיך אַלע מלאכים און אַלע וועלטן און ממונים. און וויבאַלד אין דעם טאָג קלאָגט די שכינה הקדושה כביכול, דעריבער, ווען דער מענטש געפינט זיך אויך אויפ'ן זעלבן אָרט, איז ער אָפּגעהיטן מיט אַ העכערע שמירה... און **דעריבער, אין תשעה באב, ווען מ'זיצט אויף דער ערד, קען מען פועל'ן ביי דעם אויבערשטען מיט תפילה אַלעס וואָס מ'דאַרף האָבן.**

אויך שרייבט ער (שם אות שפא) **אַז אויב עס פעלט עפּעס פאַר'ן מענטש, איז אַ גוטע צייט מתפלל צו זיין און בעטן דעם אויבערשטען דערפאַר אין תשעה באב, ווען מ'זיצט אויף דער ערד.**

מן הבאר

הגה"ח רבי אלי' ראַטה זצ"ל האָט דערציילט, אַז אַמאָל אין די 9 טעג, האָט ער באַגלייט זיין רבי'ן, הרה"ק רבי שלמה'קע זוועהילער זי"ע, אויפ'ן וועג צום כותל המערבי. אַרויסגייענדיג פונעם כותל, האָט הרה"ק רבי שלמה'קע געפרעגט ר' אלי'ן, אויב ער האָט באַמערקט ווי די שטיינער פונעם כותל המערבי פאַרגיסן טרערן ווי וואַסער אויפ'ן צער פונעם חורבן... ווייל אין די יעצטיגע טעג ווערט מקוים דער 'אבן מקיר תזעק' - אַפילו אַ שטיין וויינט אויף דעם שרעקליכן חורבן.

וויינען יעדעם יאָר, דאס איז אויף אַ נייעם חורבן בעוה"ר, ווייל 'ואין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו'[יח], און יעדעם יאָר וואס מיר זענען אין גלות ווערט עס גערעכנט כאילו ווי דער בית המקדש ווערט חרוב פונדאָסניי[יט].

קומט אויס, אַז עס וואָלט געפּאַסט זיך צו פרייען און דאַנקען דעם אויבערשטען אין דעם טאָג, אויף דעם פאַרגאַנגענעם חורבן, נאָר וויבאַלד אונזערע עבירות האָבן פאַרלענגערט דעם גלות, טוט דער נייער הספד אַוועקשטופּן די אַלטע שמחה[כ].

בכה תבכה - מתפלל זיין און בעטן אויף בנין בית המקדש בב"א

דער רמב"ן ז"ל שרייבט (אויף דעם ענין פון 'הנה ישכיל עבדי', ישעיה נג, ו, געדרוקט אין 'כתבי הרמב"ן', ח"א, ע' שכד) אַז דער נביא באַשולדיגט די אידן מיט דעם וואָס אין גלות

יח. לויט דעם, קען מען פאַרשטיין די ווערטער פון מדרש (איכ"ר פ"א, כד) אויפ'ן פסוק (איכה א, ב) 'בכה תבכה בלילה', דערציילט דער מדרש אַ מעשה, אַ פרוי וואָס האָט געוואוינט אין דער געגנט פון רבן גמליאל, און זי האָט געהאַט אַ זון אַ קליין קינד וואָס איז געשטאָרבן און זי האָט איהם באַוויינט ביינאַכט, און רבי גמליאל האָט געהערט איר קול און ער האָט זיך דערמאנט פונעם חורבן בית המקדש, און ער האָט מיטגעוויינט מיט איר ביז זיינע אויגן ברעמען זענען אַרויסגעפאַלן.

דאַרף מען פאַרשטיין, פאַרוואָס האָט רבן גמליאל געוויינט אויפ'ן בית המקדש וואָס איז חרוב געוואָרן, אנשטאט צו וויינען דורך באַטייליגן זיך אין איר צער אַז איר זון איז געשטאָרבן. **נאָר רבן גמליאל האָט געוואוסט און פאַרשטאַנען אַז דער שורש און מקור פון אַלע צרות איז דער חורבן בית המקדש. וועגן דעם, ווען ער האָט געהערט איר קול פון געוויין אויף איר פּרטיות'דיגן צער, האָט ער זיך דערמאנט אינעם חורבן הבית וואָס האָט גורם געווען צום פטירה פון איר קינד.**

פון די ווערטער פון מדרש קומט אויס, אַז דער חורבן הבית אין תשעה באב איז דער מקור פון אַלע צרות וואָס קומען ליידער אויף דער וועלט ה"י, און דערפאַר דאַרפן מיר קלאָגן אויפ'ן חורבן הבית, ווי עס שרייבט דער גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע אַז **'אין יעדן דור דאַרף דער מענטש זיך אַליין זעהן גלייך ווי ער איז אַרויס** (אין גלות) **פון ירושלים'.** (דרוש לז' אב תקנ"ט)

יט. דער גאון רבי חיים פאלאַג'י זצ"ל ברענגט ('מועד לכל חי', חודש אב, אות סו) אין נאָמען פון ספר 'קטורת המזבח', וואָס ער שרייבט: **דער וואָס קלאָגט אויף דעם חורבן בית המקדש, איז מען מוחל זיין עבירות און ער איז זוכה צו אריכות ימים. זיינע קינדער וועלן נישט שטאַרבן ביי זיין לעבן, עס וועט מקוים ווערן ביי איהם 'יראה זרע יאריך ימים'.**

עס איז באַקאַנט, דער גאון רבי יהודה אסאַד זצ"ל, פלעגט באַהאַלטן די טרערן וואָס ער האָט פאַרגאָסן ביים אָפּרעכטן תיקון חצות, און ער פלעגט זיך באַנוצן דערמיט פון צייט צו צייט, כדי צו ראַטעווען אידישע בחורים פון מאָביליזירט ווערן אין דער אַרמיי ('תולדות שמואל', קליין תרצ"ח, פ"ט ט, וואָס שרייבט אַז דער מהר"י אַסאַד פלעגט געבן צו פאַרזוכן פון די טרערן, לויט די עדות פון הגאון רבי יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל גאב"ד ירושלים, ועוד), און אויך האָט ער דערמיט געראַטעוועט עמיצן וואָס האָט ליידער פאַרלוירן די ראי' רח"ל, און ער האָט אויך באַוויזן אַנדערע מופתים מיט די דאָזיגע טרערן.

אין דעם כלל איז אויך צו ראַטעווען אידישע בחורים פון אַראָפּפאַלן אין שאול תחתיות רח"ל, ווי דער 'חתם סופר' זי"ע האָט געזאָגט, **אַז דער וואָס וויינט אין די טעג פון 'בין המצרים' אויפ'ן חורבן בית המקדש, איז זוכה צו גוטע קינדער** (מפי הגאון רבי בנימין מענדעלזאָהן זצ"ל, אב"ד קוממיות). ס'איז דעריבער אַ פּאַסיגער זמן צו בעטן אויף די הצלחה פון די קינדער אין תורה און יראת שמים, געראַטעוועט צו ווערן פון די שרעקליכע גזירה פון 'קרא עלי מועד לשבור בחורי'.

דאָס איז אַ סגולה נישט נאָר פאַר די 'קינדער', נאָר אויך פאַר די 'עלטערן', ווי עס שרייבט דער 'קב הישר' (פרק צג), אַז ער האָט אַן 'אמת'ע קבלה', אַז יעדער וואָס האָט שטענדיג אין זיין האַרץ דעם צער אויף גלות השכינה, איז זוכה צו די כתר תורה.

כ. הגאון רבי שמחה וואַסערמאַן זצ"ל, אַ זון פון דעם גאון און צדיק רבי אלחנן וואַסערמאַן זצ"ל הי"ד, האָט דערציילט, אַז ווען ער איז אַלט געווען צען יאָר, האָט ער זוכה געווען צו זיין ביי הייליגן 'חפץ חיים' זי"ע אין יום כיפּור. יענעם יאָר האָט דער 'חפץ חיים' נישט געזאָגט קיין דברי התעוררות, נאָר פאַר תפילת נעילה האָט ער

געזאָגט קורצע ווערטער: **ווי קען מען זיצן אויף אַ גאַנצע און באַקוועמע בענקל, ווען מ'ווייסט אַז 'אין השם שלם, ואין הכסא שלם'**... און דער גאַנצער עולם אין ביהמ"ד האָט אויסגעבראָכן אין אַ געוויין פון די געציילטע הייליגע ווערטער פון דעם רבן של ישראל דער 'חפץ חיים' זי"ע.

היינט האָבן מיר ליידער נישט דעם 'חפץ חיים', צו עפענען אונזערע פאַרשטאָפּטע הערצער, אָבער **ווי קען מען זיצן רואיג ווען הונדערטער און טויזנטער אידן זיצן און קלאָגן אויף דער ערד, און קלאָגן יאָמערליך אויף זייער ווייטאָג און צער.**

ס'איז מעגליך, אַז צוליב דעם טעם האָבן אונזערע הייליגע חכמים מתקן געווען צו זיצן תשעה באב אויף דער ערד, ווייל ווי קען מען זיצן רואיג אין דעם טאָג אויף אַ גאַנץ בענקל... אַן אומטיילבאַרער חלק פון דעם צער און טרויער אויפ'ן חורבן בית המקדש, איז דאָך אויך אויף דעם צער פון אידישע קינדער, און די צרות וואָס זיי ליידן נעבעך אין גלות.

אַזוי האָבן זיך געפירט די צדיקים אין אַלע דורות, ווי דער גאון רבי מרדכי שולמאַן זצ"ל, דער ראש ישיבה פון דער סלאָבאָדקער ישיבה אין בני ברק, האָט דערציילט, אַז אַלס בחור, אין דער צייט פון דער ערשטער וועלט מלחמה, איז ער געשלאָפן אין הויז פון דעם 'חפץ חיים' זי"ע, און דער 'חפץ חיים' איז נישט געשלאָפן מיט אַ קישן, ווייל ער האָט געזאָגט: **'ווען אידן שלאָפן אין בונקערס, קען איך נישט שלאָפן אויף אַ קישן'** (ספר 'מאיר עיני ישראל', ח"א, ע' 90).

אויך ווערט דערציילט, אַז דער קאַפּיטשיניצער רבי, הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זי"ע, האָט אין די יאָרן פון דער ביטערער צווייטער וועלט מלחמה (ווען ער האָט שוין געוואוינט אין אַמעריקע), מסגף געווען זיין גוף, און גאָר ווייניג געגעסן. איין טאָג, האָט ער באַקומען אַ בריוו פון דעם ליובאַוויטשער רבי'ן זי"ע, וואו ער שרייבט צו איהם: איך האָב געהערט אַז מיין ידיד, כתה"ר, איז געווען ביי אַ דאָקטאָר, וועלכער האָט איהם געגעבן אַ שטרענגע 'דיעטע', וואָס נישט צו עסן, און וואָס יאָ צו עסן, און מיין ידיד, כת"ה, היט אָפּ 'בהידור גדול', נאָר אַ העלפט - די זאַכן וואָס נישט צו עסן... אָבער די צווייטע העלפט פון דעם דאָקטאָר'ס ווערטער - וואָס יאָ צו עסן - איז ער וואָס ווייניגער מקיים. וויל איך אייך בעטן בכל לשון של רחמים ותחנונים, איר זאָלט רחמנות האָבן אויף אייערע בני בית, און זיך אָפּלאָזן פון די סיגופים בכל אופן שיהיו', וכו'.

האָט דער קאַפּיטשיניצער רבי זצ"ל צוריק געענטפערט דעם ליובאַוויטשער רבי'ן: כאָטש איך האַלט חשוב אייערע ווערטער, אבער איך האָב גענומען אויף זיך נישט צו עסן פלייש אין די וואָכן-טעג, ביז דער אויבערשטער וועט אַראָפּקוקן פון הימל און רחמנות האָבן אויף אידישע קינדער. עס פאַלט אויף מיר אַ פּחד און אַ ציטער, ווען איך טראַכט פון די גרויסע צרות וואָס אחינו בני ישראל האָבן געליטן, תסמר שערות ראשי וכו'.

אויך ווערט געברענגט ('דרשות משמר הלוי', ח"א, ע' פג) אַז ווען דער גאון רבי שניאור קאָטלער זצ"ל (וועלכער איז שפּעטער געווען ראש ישיבה פון 'בית מדרש גבוה' אין לעיקוואוד) האָט אַלס בחור געלערנט אין ירושלים, איז ער פאַר די חתונה, ווען ער האָט זיך געגרייט צו פאָרן קיין אַמעריקע, אַריינגעגאַנגען צו זיין גרויסן זיידן, דער גאון רבי איסר זלמן מעלצער זצ"ל, סלוצקער רב און מחבר פון ספר 'אבן האזל', זיך צו געזעגענען מיט איהם, און צו באַקומען אַ ברכה פונעם זיידן פאַר די חתונה. דער זיידע, רבי איסר זלמן, האָט איהם געזעגענט און געגעבן וואַרימע ברכות. דאַן האָט ער איהם באַגלייט, אַראָפּגייענדיג מיט'ן אייניקל בלויז צוויי שטיגן. די איבעריגע שטיגן, איז רבי שניאור אַראָפּגעגאַנגען אַליין. ווען רבי איסר זלמן איז צוריק אַריינגעקומען אין הויז, האָט איינער פון די שטוב-מענטשן איהם געפרעגט, פאַרוואָס ער האָט באַגלייט דעם אייניקל, נאָר צוויי שטיגן, און נישט מער. האָט רבי איסר זלמן געענטפערט: די שטיגן וואָס איך בין נישט אַראָפּגעגאַנגען, זענען פאַר אַלע טויזנטער אידישע קינדער וועלכע האָבן ליידער נישט זוכה געווען חתונה צו האָבן און אויפבויען אַ אידישע היים (מיינענדיג די מיליאָנען אומגעקומענע אויף קידוש השם אין צייט פון די מלחמה, וועלכע זענען אַרויף אין הימל במעלות קדושים וטהורים, אָבער ליידער האָבן זיי נישט זוכה געווען צו בויען אידישע היימען).

יאָ, זיין באַליבט אייניקל איז טאַקע זוכה חתונה צו האָבן בשעה טובה ומוצלחת. די שמחה דערגרייכט צו די העכסטע שטאַפּלען, אָבער ווי אַזוי קען רבי איסר זלמן זיך פרייען ווען עס זענען געווען צענדליגער טויזנטער און אַפילו מער אידישע קינדער, וועלכע האָבן ליידער נישט זוכה געווען דערצו.

לדידן ייאמר, אַוודאי פאַרלאַנגט מען נישט פון אונז צו שלאָפן אָן אַ קישן אונטער'ן קאָפּ... אויך פאָדערט נישט קיינער פון אונז אַז מיר זאָלן זיך צוריקהאַלטן פון עסן פלייש אין די וואָכן-טעג... און מיר מעגן אַפילו זיך פרייען

האָבן זיי אין זינען נאָר ענינים פון עולם הזה, יעדער איינער טראַכט נאָר וועגן זיך, וועגן זיין הויז און זיינע געשעפטן, ווען באמת דאַרפן אידן זויינען און מתפלל זיין צו דעם איבערשטען ביינאַכט און בייטאָג אַז ער זאָל מוחל זיין די עבירות פון די אידן און צואיילן דעם קץ פון די גאולה[כא], וויל ווען אידן וועלן תשובה טוהן, וועט משיח באלד קומען וכו'.

אַזוי זאָגט דער זוהר הקדוש (ח"ב יב:) רבי יצחק האָט געזאָגט, די גאולה פון אידישע קינדער ווענדט זיך

מיט די שמחות פון אונזערע קינדער ב"ה, אָבער **מיר דאַרפן כאָטש מיטשפּירן דעם צער פון אידישע קינדער, להיות מיצר בצרתם של ישראל**, ווען מ'זאָגט די ווערטער אין קינות, 'ואסלדה בחילה בהעלותי על לבי גודל הצרות והשבר שסבלו אחינו בני ישראל עד כי תסמר שערות ראשי'.

אַ יונגערמאַן פון אונזער חבורה אין בית שמש, וועלכער איז ליידער געוואָרן אַן אלמן ל"ע עטליכע יאָר צוריק, האָט אונז דערציילט, אַז זיין זעכצן-יעריגע טאָכטער, האט זיך צו איהם אויסגערעדט, אַז זי קען ליידער נישט צוקוקן דעם צער פון אירע יונגערע שוועסטער. זי זאָגט: מילא, איך האָב נאָך אָנגעיאָגט צו שפּירן אַביסל אַ מאַמע'ס ליבשאַפט, ווי ווייט אונזער מאַמע ע"ה איז געווען איבערגעגעבן צו מיר, און געזאָרגט פאַר אַלע מיינע באַדערפענישן. איך שפּיר כאָטש דעם גרויסן חסרון, ווען די 'עקרת הבית' איז ליידער נישט דאָ... אָבער די קליינע פינף און זעקס יאָריגע קינדער אין הויז, וועלכע האָבן ליידער כמעט נישט זוכה געווען צו שפּירן וואָס עס מיינט די איבערגעגעבנקייט פון אַ מאַמע צו אירע קינדער, און זיי געדענקען איר אינגאַנצן נישט. זיי באַגרייפן נישט וואָס עס פעלט זיי, אין זייער יתמות רח"ל.

ווען דער יונגער אלמן האָט געהערט די ווערטער פון זיין טעכטער, האָט ער אויסגעבראָכן אין אַ געוויין, און געזאָגט צו איר:

- יעצט פאַרשטיי איך אונזער מצב אין דעם לאַנגן אידישן גלות, וואָס מיר שפּירן נישט וואָס עס פעלט אונז. 'על זה היה דוה לבינו'.

כא. הרה"ג רבי דוד פרידלאַנדער זצ"ל (אַ ברודער פון הרה"ק בעל 'טל חיים' זי"ע פון ליסקא, אַן איידים פון ליסקער רב הרה"ק בעל 'אך פרי תבואה' זי"ע) איז געווען אַ תלמיד פון דעם גאון מהר"ם שיק זצ"ל. ער איז געווען אַ גרויסער תלמיד חכם און אַן עסקן אין דער שווערער תקופה ווען די קהילות אין אונגאַרן זענען צעטיילט געוואָרן. רבי דוד איז געווען אַ מקורב ביים עסטרייכישן קייסער פראַנץ יאָזעף, און ער פלעגט באַזוכן ביים קייסער פון צייט צו צייט.

אין אַ טאָג, ווען רבי דוד איז געווען ביים קייסער, האָט דער קייסער איהם געזאָגט, 'איך האָב באַשלוסן אַז אידן זענען נישט איבערגעגעבן פאַר די מלוכה... ווייל איך, פון מיין זייט, אַרבעט איך שווער צו מאַכן אנגענעם פאַר זיי זיך אויפהאַלטן אין אונזער לאַנד, אַז זיי זאָלן זיך שפּירן גוט אינעם לאַנד, אָבער למעשה, זענען זיי יעדן טאָג מתפלל, אין זייער תפילת 'שמונה עשרה', די תפילה פון 'ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים'... וואָס פעלט זיי דאָ ביי מיר אין לאַנד, וואָס זיי ווילן אַזוי שטאַרק צוריקפאָרן קיין ירושלים. איך טוה דאָך מיט זיי אַזוי פיל טובות'...

רבי דוד האָט פאַרשטאַנען, אַז דאָ איז אַוודאי אַריינגעגעבן געוואָרן אַ 'מסירה' דורך די 'משכילים' און אַנדערע מהרסים פון דת תוה"ק, און אויף די מינוט, איז ער געווען אין אַ פאַרלעגנהייט. דער אויבערשטער האָט איהם אָבער דערלויכטן די אויגן און ער האָט זיך אָנגערופן: אדוני המלך, איך וועל דיר זאָגן אַ משל, אַ גרויסער מעכטיגער קעניג האָט זיך אַמאָל געגוויטיגט אין אַ גרויסע סומע געלט, און ער איז דעריבער געווען געצוואונגען צו באָרגן דאָס געלט פון דעם קעניג אין אַן אַנדערן לאַנד. בלית ברירה, האָט ער געמוזט אוועקגעבן אַלס אַ משכון, איינעם פון זיינע קרוינען...

אַ צייט שפּעטער, האָט דער קעניג געוואָלט וויסן וואָס עס מאַכט זיין 'קרוין', איז ער אַריבערגעפאָרן צו באַזוכן יענעם קעניג וואָס האָט איהם געבאָרגט דאָס געלט, און ער האָט געזעהן אַז זיין קרוין ליגט צווישן די רעדער פון זיין קעניגליכע קאַרעטע. האָט עס איהם זייער וויי געטוהן אַז איינער פון זיינע קרוינען ליגט אַזוי בבזיון. בלית ברירה, האָט ער צוזאַמענגענומען דאָס געלט און באַצאָלט דעם חוב, און צוריק באַקומען זיין משכון, די קייסערליכע קרוין. דאַן איז ער געגאַנגען צו אַן אַנדערן קעניג און געבאָרגט פון איהם דאָס געלט, און אויך איהם האָט ער געגעבן אַ משכון, זיין קרוין. שפּעטער, ווען ער איז געפאָרן אַהין צו יענעם קעניג צו זעהן אין וואָס פאַר אַ מצב

נאָר אין דעם געוויין, אַז אידישע קינדער זאָלן וויינען אויף דעם חורבן בית המקדש, און מ'לערנט עס אַרויס פונעם פסוק (ירמיה לא, ח) 'בבכי יבואו ובתחנונים אובילם'[כב].

זיין קעניגליכע קרוין געפינט זיך יעצט, אַלס אַ משכון ביי יענעם קעניג, האָט ער דאָרט געזעהן אַז זיין קרוין ליגט בכבוד'יג אין דעם קאַסטן וואו עס ליגן אַלע טייערסטע אוצרות פון יענעם קעניג, און יענער קעניג איז זיך ממש משתעשע מיט זיין קרוין. האָט ער זיך געפרייט, ווייל כאָטש ער האָט מיט'ן גאַנצן האַרץ געוואָלט צוריקגעבן די הלוואה כדי צוריק צו באַקומען זיין קרוין, אָבער פונדעסטוועגן, האָט ער זיך געפרייט אַז אין אַזאַ מצב, אַז ער דאַרף פאַר'משכונ'ען די קרוין, געפינט זיך כאָטש זיין קרוין אויף אַ מכובד'יגן אָרט.

און רבי דוד פרידלאַנדער האָט אויסגעפירט צום קייסער פראַנץ יאָזעף: אדוני המלך, דאָס זעלבע איז מיט אונז, אידן. בעוונותינו הרבים, איז דער אויבערשטער כביכול געווען געצוואונגען אַוועקצוגעבן אַלס אַ 'משכון' זיין 'קרוין' - זיינע ליבע אידישע קינדער, וואָס זענען ביי דעם אויבערשטען ווי זיין קרוין, און ער האָט אונז פאַרשיקט אין גלות. ער וויל אָבער זעהן כסדר ווער עס האַלט אונז בכבוד'יג, און ווען ער האָט געזעהן אַז די גוים האַלטן אונז נישט בכבוד, האָט ער אונז גענומען און איבערגעגעבן אַלס אַ משכון אין דיין האַנט, ווייל דו ביזט דאָך אַ קייסער וואָס טוט גוטס מיט זיינע אונטערטאַנען די בירגער פון עסטרייך, און יעדן טאָג וואָס מיר געפינען זיך ביי דיר אין דיין מלוכה, פרייט זיך דער אויבערשטער. פאַרשטייט זיך, אָבער, אַז מיר זענען נאָך אַלץ מחויב מתפלל צו זיין זיך אומצוקערן קיין ירושלים, ווייל דאָס הויפּט-אָרט פון דעם אויבערשטען'ס קרוין באַלאַנגט צו זיין אין קייסערליכן פּאַלאַץ, אין ירושלים, אָבער אַזוי לאַנג ווי עס ליגט אויף אונז צו זיין אין גלות, איז ביי דיר דאָס בכבוד'יגסטע אָרט, ווייל דו ווייסט דאָך ווי אַזוי אָפּצוגעבן כבוד פאַר די אידן - דעם אויבערשטען'ס קרוין...

הערנדיג דעם קלוגן ענטפער פון רבי דוד פרידלאַנדער, האָט דעם קעניג'ס פּנים אויפגעשיינט און ער האָט געלאָזט טרערן פון התרגשות.

לדידן ייאמר, מיר, כלל ישראל, זענען דאָך די קרוין פון דעם אויבערשטען, און אויב מ'האַלט עס נישט בכבוד, האָט די שכינה הקדושה כביכול גרויס צער ח"ו, ממילא, דאַרפן מיר יעדן טאָג און יעדע שעה מתפלל זיין, 'א-ל הביטה דל כבודינו בגוים, עד מתי עוזך בשבי'. מיר זענען דיין קרוין, און מיר בעטן זיך דו זאָלסט קומען זעהן וואָס מ'טוט מיט דיין קרוין, און נעם אונז אַרויס פון גלות בקרוב בימינו, אמן.

מן הבאר

עס האָט אונז דערציילט אַ חשוב'ער יונגערמאַן פון אונזער חבורה, אַז עטליכע יאָר צוריק איז ביי איהם געבוירן געוואָרן אַ יונגל למזל טוב. די ערשטע דרייסיג סעקונדעס האָט דאָס ניי-געבוירענע קינד נישט געוויינט, און די עלטערן האָבן געשפּירט ווי די נשמה גייט זיי אויס ח"ו פון גרויס זאָרג און שרעק. ערשט נאָך דרייסיג סעקונדעס האָט דאָס קינד אָנגעהויבן צו וויינען, און דאַן האָבן די עלטערן זיך באַרואיגט און זיך געפרייט מיט'ן געבורט פון זייער קינד למזל טוב. דאַן האָט דער טאַטע פאַרשטאַנען, אַז **אַ טאַטע וואַרט און קוקט אַרויס אַז זיין קינד זאָל וויינען, ווייל דאָס געוויין איז דאָך אַ סימן אַז דאָס קינד לעבט**, און וועט לעבן בעזהי"ת. דאָס זעלבע איז מיט'ן חורבן בית המקדש. דער אויבערשטער וואַרט און קוקט אַרויס אויף אונזער געוויין, און **דער געוויין איז אַ סימן אַז מיר 'לעבן' ברוך השם ברוחניות, ווייל מיר האָבן נישט פאַרלוירן האָפענונג אויף אַ גוטן עתיד.**

כב. אַמאָל איז דער מגיד פון שטעטל ראַדין, וועמען מ'האָט גערופן 'רבי בנימין הצדיק', אַריינגעקומען אין הויז פונעם 'חפץ חיים' זי"ע. האָט דער 'חפץ חיים' איהם געזאָגט:

- רבי בנימין, **וואָס וועט זיין דער תכלית, ס'איז דאָך אַזאַ לאַנגער גלות, מיט אַזאַ גרויס פינצטערניש. וואָס וועט זיין?!**

האָט רבי בנימין געענטפערט דעם 'חפץ חיים': רבי, איך וועל אייך זאָגן אַ משל. אַמאָל אינמיטן ווינטער, זענען אַסאַך 'באַלעבאַטים' אַרויסגעפאָרן אויף אַ לאַנגע נסיעה פון פעטערבורג קיין אָדעס, אַ וועג וואָס געוועהנליך דאַרף עס דויערן עטליכע טעג. זיי האָבן געדינגען אַ גוי'שן בעל עגלה, וואָס זאָל זיי פירן מיט זיין 'שליטן', געשפּאַנט צו צוויי געזונטע פערד. זיי האָבן זיך אַליין אויך אָנגעטוהן גוטע מאַנטלען א.א.וו., און מיט דעם אַלעם, זייענדיג ביינאַכט

אויפ'ן וועג, האָבן זיי אָנגעהויבן שפּירן ווי זיי ווערן פאַרפרוירן פון די גרויסע קעלטן און פרעסטן, און זיי האָבן דעריבער געעפענט דאָס פלעשל 'משקה' וואָס זיי האָבן צוגעגרייט פון פריער, און זיך גוט דערוואַרימט מיט'ן בראָנפען. אַ קורצע צייט שפּעטער, זענען זיי אַלע איינגעשלאָפן מיט אַ טיפן שלאָף. ס'איז שוין געוואָרן טאָג, און זיי שלאָפן נאָך... אַזוי איז אַדורך דער גאַנצער טאָג - ווינטער, זענען דאָך די טעג זייער קורץ אין רוסלאַנד. ווען זיי האָבן זיך אויפגעכאַפּט פון זייער טיפן שלאָף, און זיך אויסגעטשוכעט פון דעם שיכרות פונעם בראָנפען, האָבן זיי געזעהן אַז ס'איז שוין טונקל אינדרויסן. האָבן זיי געמיינט, אַז די (ערשטע) נאַכט האָט זיך נאָך נישט געענדיגט, און זיי האָבן זיך אַוועקגעזעצט שמועסן איינער מיט'ן אַנדערן. ס'איז זיי ווידער געוואָרן קאַלט, און זיי האָבן ווידער געטרינקען און זענען ווידער איינגעשלאָפן, און ווידעראַמאָל האָבן זיי זיך ערוועקט ווען עס איז שוין געווען אַ נייע נאַכט אויף דער וועלט, און זיי האָבן נאָך אַלס געמיינט אַז זיי האַלטן נאָך אין דער ערשטער נאַכט, ווייל זיי האָבן נישט געזעהן אַפילו איינמאָל אַז ס'זאָל ווערן לעכטיג אויף דער וועלט...

האָבן זיי זיך געוואונדערט צו זייער 'בעל עגלה', ווי אַזוי איז מעגליך אַז עס איז אַזאַ לאַנגע נאַכט, וואָס ענדיגט זיך נישט?... וואָס האָט דאָ פּאַסירט אויף דער וועלט? האָט דער 'בעל עגלה' זיי געענטפערט:

- נאַראָנים וואָס איר זענט! וועגן וועלכע לאַנגע נאַכט רעדט איר?! ס'איז שוין צוויי מאָל געוואָרן טאָג און אַ לעכטיגקייט איז אַראָפּגעקומען אויף דער וועלט, נאָר איר זענט געשלאָפן מיט אַ טיפן שלאָף, און איר האָט נישט געזעהן... דעריבער מיינט איר אַז עס הערשט נאָך אַלץ אַ פינצטערניש אויף דער וועלט.

און רבי בנימין הצדיק, דער מגיד פון ראַדין, האָט אויסגעפירט זיינע ווערטער צום 'חפץ חיים': מיר ווייסן דאָך וואָס דער נביא זאָגט (ישעיה כא, יא-יב) 'שומר מה מלילה, שומר מה מליל. אמר שומר אתה בוקר וגם לילה, אם תבעיון בעיו, שובו אתיו'. דער נביא מיינט צו זאָגן, מיר שטייען און וואונדערן זיך מיט ווייטאָג פאַר דעם באַשעפער, 'מה מלילה, מה מליל'. **פאַרוואָס דויערט אַזוי לאַנג די נאַכט פונעם גלות?** ענטפערט דער אויבערשטער, דער 'שומר' פון אידישע קינדער, 'אתה בוקר', **ס'איז שוין געקומען דער טאָג, עס איז שוין מערערע מאָל געווען דער זמן פאַר די גאולה צו קומען, נאָר איר זענט יעדער געווען פאַרטיפט אין אייער שלאָף.** איר האָט פאַרשפעטיגט דעם פרימאָרגן ביז 'וגם לילה', ס'איז שוין ווידעראַמאָל געוואָרן טונקל און ס'איז אַראָפּגעקומען אַ נייע נאַכט אויף דער וועלט, און אַזוי יעדעס מאָל ווען איך טוה צוגרייטן די לעכטיגקייט, שלאָפט איר און איר האָט שאָדן די לעכטיגקייט. **וואָס איז די עצה דערצו?** 'אם תבעיון בעיו', וואָס רש"י טייטשט דאָרט, אַז **אויב איר וועט בעטן צוצואיילן דעם קץ פון די גאולה, וועט קומען די ישועה.** 'שובו אתיו' - **איר זאָלט תשובה טוהן, ווייל תשובה צוזאַמען מיט תפילה אויף די גאולה, וועט ברענגען די גאולה פאַר אידישע קינדער.**

עס ווערט געברענגט אַ וואונדערליכע מעשה וועגן דעם ענין פון האָפען אויף די ישועה פון כלל ישראל דורך די גאולה. ווען דער גאון און צדיק רבי נפתלי אַמסטערדאַם זצ"ל (אַ תלמיד פון הגאון רבי ישראל סאַלאַנטער זצ"ל) איז אַרויפגעקומען קיין ארץ ישראל און זיך באַזעצט אין ירושלים עיה"ק, האָט איהם געפעלט נאָר איין זאַך - אַ רבי... איז ער אַריבערגעגאַנגען צו דעם גאון רבי שמואל סאַלאַנט זצ"ל אב"ד ירושלים, און איהם געפרעגט: מיר זענען דאָך מצווה צו נעמען אויף זיך אַ רבי'ן, אַזוי ווי דער תנא זאָגט אין אבות (פ"א מ"ו) 'עשה לך רב'. אפשר קען דער רבי מיר זאָגן וועלכן רב איך קען דאָ אין ירושלים נעמען אויף זיך אַלס אַ רב (דער גאון און צדיק רבי נפתלי אַמסטערדאַם, וועלכער האָט אין חוץ לארץ משמש געווען ברבנות אין מערערע שטעט מיט שיינע אידישע קהילות, האָט אָבער געשפּירט מיט זיין ענוות אַז עס פעלט איהם אַ רב...). האָט רבי שמואל איהם געענטפערט:

- דער גאון און צדיק רבי יוסף חיים זאָנענפעלד לערנט פאַר יעדן טאָג צווישן מנחה און מעריב, אַ שיעור אין משניות. גייט אַריין אין שול און הערט אויס דעם שיעור. ווען איר וועט הערן פון איהם אַ נייעם ענין, וועט ער ווערן אייער רבי...

צומאָרגענס, זענען אַלע אָנוועזענדע ביים שיעור משניות פון רבי יוסף חיים זאָנענפעלד, געוואָרן ערשטוינט צו זעהן נישט קיין אַנדערן ווי דעם אַלטן צדיק רבי נפתלי אַמסטערדאַם, זיצן ביי אַ 'פּשוט'ן' שיעור אין משניות. רבי נפתלי, ווידער, האָט אַדאַנק זיין גאונות פאַרשטאַנען ווי אַזוי רבי יוסף חיים טוט אויסשפּרייטן די גאַנצע סוגיא מיט זיין פירוש אין די משנה, ער פאַרענטפערט אַלע קשיות וואָס זענען דאָ אויף די משנה. ער האָט אָבער נאָך אַלץ נישט געהערט קיין חידושים, ווייל אַלעס איז איהם שוין געווען באַקאַנט פון פריער, ממילא, איז רבי יוסף חיים נישט געוואָרן זיין 'רבי'.

דער גאון רבי יעקב עמדין זצ"ל שרייבט (סידור בית יעקב, עניני ט' באב, חלון ו, אות טז) אַז אויב מיר וואָלטן געהאַט נאָר דעם דאָזיגן חטא, וואָס מ'טוט נישט טרויערן אויף ירושלים געהעריג, איז דאָס גענוג צו פאַרלענגערן דעם גלות, און דאָס איז אין מיינע אויגן די נאָנטסטע סיבה פאַר אַלע שרעקליכע שמדיות וואס אידן ליידן נעבעך אין גלות, 'על צווארנו נרדפנו', מ'לאָזט אונז נישט במנוחה צווישן די גוים מיט שפלות און אָרימקייט, ווייל דער געוויין און טרויער אויפ'ן חורבן בית המקדש האָט זיך אָפגעטוהן פון אונזער הארץ.

די גמרא זאָגט (תענית ל:) 'כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה'. דער מענטש וואָס טרויערט אויף דעם חורבן פון ירושלים, איז זוכה צו זעהן אין איר שמחה. און אַזוי זאָגט אויך דער זוהר הקדוש (ח"ב נה:) רבי יהודה איז געזעסן פאַר רבי שמעון און געלייענט דעם פסוק (ישעיה נב) 'קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו'. 'צופיך' מיינט די אידן וואס האָפען און קוקן אַרויס צו די צייט ווען דער אויבערשטער וועט זיך דערבאַרימען און צוריק אויפבויען זיין בית המקדש. 'נשאו קול'. לכאורה וואָלט דער פסוק געדאַרפט זאָגן אַ לשון עתיד: 'ישאו קול'? נאָר עס גייט אַרויף אויף יעדן מענטש וואָס וויינט און הייבט אויף זיין קול אויפ'ן חורבן בית המקדש, וועט ער שפּעטער זוכה זיין צו די הבטחה פון 'יחדיו ירננו' - ער וועט זיך קענען פרייען מיט'ן בנין בית המקדש[כג].

אזוי איז דאס אנגעגאנגען ביז זיי זענען אָנגעקומען ביים שיעור צום פרק 'חלק', וואָס איז דער לעצטער פרק פון מסכת סנהדרין, וואו רבי יוסף חיים האָט אַרומגערעדט ביים שיעור די 13 עיקרים פונעם רמב"ם ז"ל אין זיין הקדמה צו דעם פרק.

בתוך הדברים, האָט רבי יוסף חיים דערמאנט דעם מאמר חז"ל (סנהדרין צז.) אַז משיח וועט קומען נאָר ווען אידן וועלן מסיח דעת זיין פון די גאולה. דאָ האָט רבי נפתלי אַמסטערדאַם זיך שוין אָנגערופן, און אויסגעדריקט זיין וואונדער וואָס איז איהם שוין שווער געווען אַ לענגערע צייט, ווי אַזוי קענען אידן מסיח-דעת זיין פון די גאולה? עס איז דאָך איינער פון די ערשטע שאלות וואָס מ'פרעגט אין הימל (שבת לא.) 'צפית ישועה'? אין יעדע תפילת 'שמונה עשרה', זאָגן מיר עדות וועגן זיך אַז מיר האָפען און קוקן אַרויס אויף די גאולה שלימה: 'כי לישועתך קוינו כל היום', אויך ביי 'קדושה', בעטן מיר: 'ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך'. איז דען מעגליך אַז אַ איד זאָל מסיח-דעת זיין פון בעטן אויף די גאולה? האָט רבי יוסף חיים איהם געענטפערט:

- לאָמיר אָננעמען, אַז יעצט וועט זיך עפענען די טיר און עס וועט עמיצער אַריינקומען און אונז זאָגן, 'רבותי, וואָס זיצט איר דאָ? משיח איז דאָך געקומען'... וועלן מיר זיך וואונדערן אין האַרץ: 'יאָ, באמת?...' **נו, פרעג איך אייך, איז דען דאָ אַ גרעסערער 'היסח הדעת' פון דעם?** ווען מ'ערוואַרט אַ חשוב'ן גאַסט אין שטוב און מ'הערט אַז ער איז אָנגעקומען, פאַרזוימט מען זיך נישט אַפילו אַ סעקונדע, נאָר מ'שטעלט זיך אויף פונעם אָרט און מ'גייט אַרויס איהם מקבל פנים זיין...

הערנדיג די ווערטער פון רבי יוסף חיים ז"ל, האָט רבי נפתלי זיך זייער געפרייט און אויסגערופן: ריכטיג, ריכטיג, איך האָב שוין אַ רבי'ן... איך האָב שוין געהערט אַ חידוש!

כג. הגה"צ רבי אליהו לאַפּיאַן זצ"ל פלעגט זאָגן (געברענגט אין ספר 'בית קלם', ע' שצו), אַז אין קעלם האָט מען מדייק געווען אינעם לשון פון די גמרא, 'כל' המתאבל. עס איז באַקאַנט, אַז איבעראל וואו עס שטייט 'כל', קומט עס עפּעס צו פאַרמערן. אויב אַזוי, וואָס האָבן חז"ל דאָ געוואָלט פאַרמערן ווען זיי האָבן געזאָגט 'כל' המתאבל? **נאָר חז"ל ווילן אונז לערנען, אַז אפילו אויב דער 'מתאבל' וואָס טרויער אויף חורבן ציון וירושלים, האָט חלילה עבירות און ער איז נישט באמת ראוי צו זעהן די שמחה פון ירושלים ווען זי וועט אויפגעבויט ווערן בקרוב בימינו, אָבער פונדעסטוועגן, די עצם אבילות אויפ'ן חורבן בית המקדש ברענגט אַ קדושה אויפ'ן מענטש, ביז ער וועט קענען זוכה זיין צו זעהן די שמחה פון ירושלים.**

דער גאון רבי אלחנן וואַסערמאַן זצ"ל הי"ד האָט דערציילט, אַמאָל ביי אַן אסיפה פון רבנים איבער עניני הכלל, האָט דער גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע אָנגעוויזן אויף די ווערטער פונעם 'תנא דבי אליהו' (רבה, פ"כ, ד"ה 'פעם אחת'), אַז דער אויבערשטער האָט אַזוי צוגעפירט צו ברענגען די לענדער פון פרס און מדי אויף דער וועלט, נאָר אַלס שכר פאַר כורש, וואָס ער האָט געוויינט און געקרעכצט אין דער צייט ווען די גוים האָבן חרוב געמאַכט דעם בית המקדש.

מיט'ן קלאָגן אויפ'ן חורבן בית המקדש, איז מען זוכה צו בויען דעם בית המקדש, ווי דער של"ה הקדוש זי"ע שרייבט (מסכת תענית, פרק נר מצוה, מענין העבודה, אות לג), אַ טעם פאַרוואָס מ'טרויערט נישט אין שבת (זעה או"ח סי' תקנ"א ס"א), ווייל אבילות איז גורם דעם בנין בית המקדש, און חז"ל זאָגן 'אין בנין בית המקדש דוחה שבת'.

מיר האָפען און זענען מתפלל, אבינו מלכינו חוס ורחם עלינו, דער יום המר והנמהר תשעה באב זאל איבערגעדרייט ווערן צו אַ יום טוב, און מיר זאָלן אַלע צוזאַמען זוכה זיין צו פראַווען דעם יום טוב בירושלים הבנויה, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, אמן כן יהי רצון.

און דער 'חפץ חיים' האָט צוגעגעבן, אַז ווען מיר זאָלן אויסרעכענען די צאָל פון די יאָרן, וועט אויסקומען אַז כורש איז דעמאָלס געווען נישט מער ווי זיבן יאָר אַלט. דאַרפן מיר זיך מתבונן זיין אין דעם: וואָס פאַרשטייט דען אַ יונגל דעם באַדייט פון דעם חורבן בית המקדש, און פונדעסטוועגן, **אין זכות פון דעם וואָס ער האָט געוויינט אויפ'ן חורבן בית המקדש, האָט דער אויבערשטער געבענטשט די קעניגרייכן פון פרס און מדי אויף דער וועלט**, איז דאָך אַ קל וחומר פאַר אונז, **וויפיל שכר וועט דער אויבערשטער אונז באַצאָלן פאַר אונזער טרויערן אויפ'ן גרויסן און שרעקליכן חורבן.**

הן גאלתי אתכם אחרית כראשית

אַ זון פון הרה"ק רבי שלמה קאַרלינער זי"ע, איז געווען אַן איידים ביי הרה"ק רבי ברוכ'ל פון מעזיבוזש זי"ע. ביים שידוך, האָט רבי שלמה שלמה קאַרלינער זי"ע זיך אונטערגענומען צו געבן 'נדן' פינף הונדערט רובל. ווען ער איז אַהיימגעקומען פון דעם שידוך-שליסן אין מעזיבוזש, האָט רבי שלמה קאַרלינער אָנגעהויבן צוזאַמענצושטעלן דאָס געלט פאַר' 'נדן', אָבער יעדעס מאָל ווען עס האָט זיך שוין צוזאַמענגעשטעלט אַ שיינע סומע געלט, האָט ער פאַרטיילט דאָס גאַנצע געלט אויף צדקה פאַר אָרימעלייט. אַזוי איז עס אָנגעגאַנגען עטליכע מאָל, ביז די משמשים בקודש האָבן באַשלאָסן צו נעמען שריט. זיי האָבן געזאָגט דעם רבי'ן, אַז דאָס קומענדיגע מאָל ווען עס וועט זיך צוזאַמען זאַמלען אַ שיינער סומע, וועלן זיי אַוועקלייגן דאָס געלט און עס האַלטן ביי זיך, ביז מ'וועט פאָרן קיין מעזיבוזש צו די חתונה, און אַזוי האָבן זיי טאַקע געטוהן.

אויפ'ן וועג קיין מעזיבוזש צו די חתונה, האָט הרה"ק רבי שלמה קאַרלינער געהערט אויפ'ן וועג אַז דער הייליגער רבי נחום טשערנאָבילער זי"ע איז אַרעסטירט אין תפיסה ל"ע. איז ער שנעל צוגעפאָרן אַהין, און ער האָט אונטערגעקויפט דעם וועכטער מיט הונדערט רובל (פון די 500 רובל וואָס ער האָט אָנגעגרייט פאַר'ן 'נדן'), אַז ער זאָל איהם לאָזן אַריינגיין באַזוכן דעם 'מאור עינים'. אַרויסקומענדיג פונעם צעל אין וועלכן רבי נחום איז געזעסן, האָט ער געפרעגט דעם וועכטער, ווי לאַנג רבי נחום וועט דאָ געהאלטן ווערן אין תפיסה, און דער וועכטער האָט גענענטפערט, אַ פאָר טעג. האָט דער קאַרלינער געגעבן דעם וועכטער די איבעריגע פיר הונדערט רובל, אַז ער זאָל שוין באַפרייען רבי נחום טשערנאָבילער, און ער איז געפאָרן צו די חתונה קיין מעזיבוזש מיט ליידיגע הענט.

די חתונה און די 'שבע ברכות' זענען אריבער אין אַ מזל'דיגע שעה. ווען רבי שלמה קאַרלינער האָט זיך געגרייט אַהיימצופאָרן, האָט זיין זון, דער חתן, איהם געזאָגט: 'טאַטע, דו לאָזט מיך דאָ איבער, און איך האָב מורא אַז מיין שווער וועט פאָדערן פון מיר דאָס געלט פונעם נדן. וואָס וועל איך איהם ענטפערן?'... האָט רבי שלמה קאַרלינער געזאָגט צום זון, אויב דער שווער וועט פון דיר פאַרלאַנגען דעם 'נדן', זאָלסטו זיך אַוועקשטעלן אין אַ ווינקל, און אויסשרייען די ווערטער **'אוי טאַטע'...** (ער האָט געמיינט צו זאָגן, אַז מיט זיינע הייליגע אויגן וועט ער שוין מרגיש זיין פונדערווייטנס, און ער וועט אַלעס 'ערלעדיגן'...).

ס'איז אַריבער אַ צייט נאָך די חתונה, און דער רבי ר' ברוך האָט נישט גערעדט אַ וואָרט מיט זיין נייעם איידים וועגן דעם נדן. איינמאָל אין אַ פרייטאָג, האָט דער איידים געהערט ווי דער רבי ר' ברוכ'ל זאָגט 'שיר השירים', און ווען ער איז אָנגעקומען צום פסוק (שה"ש א, יג) 'צרור המור דודי לי', האָט ער עס איבערגעזאָגט אַ פאָר מאָל מיט גרויס התלהבות. דער איידים האָט געמיינט, אַז דער שווער, דער רבי ר' ברוכ'ל, מיינט דערמיט איהם מרמז צו זיין די שאלה, וואָס הערט זיך מיט'ן **'צרור' - דאָס בינטל געלט**, וואָס **'דודי' - דער מחותן**, רבי שלמה קאַרלינער - האָט געזאָלט באצאלן... איז דער איידים געוואָרן זייער דערשראָקן, און איז שנעל צוגעגאַנגען אין אַ ווינקל, און געשריגן: **'אוי, טאַטע!'...** ווען דער רבי ר' ברוך האט געענדיגט זאָגן 'שיר השירים', האָט ער זיך אָנגערופן צום איידים: 'היינטיגע יונגעלייט... ביי יעדע קלייניגקייט, לויפן זיי באַלד צום טאַטן'... (ווייל הרה"ק רבי שלמה קאַרלינער זי"ע האָט געשפירט פון דער ווייטענס דעם געשריי פון זיין זון, און ער האָט עס 'ערלעדיגט' פונדערווייטענס... 'ומי יעמוד בסוד קדושים').

ישקו העדרים

לדידן ייאמר, מקען פון דעם ארויסנעמען א געוואלד'יגע חיזוק אין דעם ענין פון תפילה. דער מדרש זאָגט (תנחומא, פרשת דברים, א) אַז ווען משה רבינו ע"ה האָט געזעהן ברוח קדשו אַז דער בית המקדש וועט חרוב ווערן און מ'וועט מער נישט אַהין ברענגען 'ביכורים' (ווי דער מדרש זאָגט דאָרט, אַז יעדער איד וואָס האָט געברענגט ביכורים אין בית המקדש, פלעגט מתפלל זיין דאָרט און בעטן רחמים פאַר זיך און פאַר אַלע אידן, און יעצט, נאָך דעם חורבן, וואו וועט מען דאַווענען), האָט ער מתקן געווען אַז מ'זאָל דאַווענען דריי מאָל אַ טאָג צום באַשעפער, ווייל **תפילה איז מער באַליבט ביי דעם אויבערשטען, מער ווי אַלע מעשים טובים און אַלע קרבנות.**

וועט עמיצער פרעגן: וואָס האָב איך צו בעטן דריי מאָל אַ טאָג, איך האָב דאָך נישט דעם קאָפּ און דאָס הארץ דערצו... איך קען דאָך נישט דאַווענען געהעריג... דאַרף מען איהם דערמאָנען די דערמאַנטע מעשה מיט רבי שלמה קאַרלינער, אַז כל זמן דער קאַרלינער איז געווען אין מעזיבוזש, איז זיין זון נישט געווען באַזאָרגט פון וואו ער וועט האָבן וואָס ער וועט דאַרפן, נאָר ווען דער טאַטע האָט זיך געגרייט אַוועקצופאָרן האָט ער מורא באַקומען וואָס וועט זיין אויב דער שווער וועט איהם פרעגן וועגן דעם נדן... אויף דעם האָט זיין טאַטע, רבי שלמה קאַרלינער, איהם געגעבן אַ פּשוט'ע עצה: **שטעל דיך אַוועק אין אַ ווינקל, און גיב אַ געשריי: 'אוי טאַטע', און אַלעס וועט זיין אין אָרדענונג...**

דאָס זעלבע דאַרפן מיר וויסן, אַזוי לאַנג ווי דער בית המקדש איז געשטאַנען האָבן מיר געלעבט 'על מי מנוחות', אָבער ליידער ליידן מיר היינט אין גלות אַזויפיל צרות און פּראָבלעמען. ממילא, לאָמיר אויך שרייען 'אוי טאַטע', יעדעס מאָל ווען עס פעלט אונז עפּעס, און אויב הרה"ק רבי שלמה קאַרלינער האָט געשפּירט פונדערווייטענס ווען זיין זון האָט אויסגעשריגן **'אוי טאַטע'**, און ער איז איהם באַלד געקומען צו הילף, קענען מיר אויך שרייען 'אוי טאַטע', און ס'איז אַ 'קל וחומר, בן בנו של קל וחומר', אַז **דער ליבער טאַטע אין הימל וועט אונז העלפן און ענטפערן אונזערע תפילות.** בפרט אין חודש 'אב', וואָס באַדייט **'טאַטע'**, איז אַוודאי אַז דער געשריי 'טאַטע... טאַטע... טאַטע...' וועט אַרויפגיין אין הימל און צואיילן אונזער ישועה.

מיר זאָגן אין 'כתר' (תפילת מוסף לשב"ק), 'הן גאלתי אתכם אחרית כראשית'. קען מען זאָגן אַ כוונה, אַז מיר בעטן אַז די גאולה העתידה צו וועלכער מיר האָפען און קוקן אַרויס, זאָל קומען צו אונז **'כראשית'** - אַזוי ווי די גאולה פון מצרים. אין מצרים, האָבן די אידן געאַרבעט גאָר שווער און זיי האָבן **נישט** געקענט מתפלל זיין, נאָר **'ויאנחו** בני ישראל מן העבודה ויזעקו' (שמות ב, כג), ווי הרה"ק בעל 'ישמח ישראל' זי"ע ברענגט (פרשת שמות, אות ב) אין נאָמען פון זיין טאַטן, הרה"ק רבי יחיאל זי"ע, אַז זיי האָבן אַפילו נישט געהאַט דעם כח הדיבור. זיי האָבן נאָר געקענט שרייען **'אוי וויי'**... דער דאָזיגער קרעכץ גייט אַרויף אין הימל, און עס איז זייער טייער און חשוב ביי דעם אויבערשטען, און אויך נאָך דעם ווי זיי זענען אַרויס פון מצרים און זענען שוין געשטאַנען ביים ים סוף, האָט דער אויבערשטער ווידער געוואָלט הערן פון זיי אַ 'פּשוט'ן קול'.

'אחרית כראשית' - דאָס זעלבע דאַרפן מיר וויסן אויך אין היינטיגן גלות, אַז מיר טאָרן נישט נתפעל ווערן פון דעם וואָס מיר האָבן ליידער נישט דעם דעת און דעם מח מתפלל צו זיין צום אויבערשטען ריכטיג, נאָר מ'דאַרף זיך שטאַרקן און שרייען צום באַשעפער מיט אַ פּשוט'ן קול: **'אוי טאַטע'**, און דער אויבערשטער וועט אונז שנעל אויסלייזן במהרה בימינו, אמן.

הבינוני
"להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים"
שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט"א
באידיש
פרשת דברים-חזון ||| שנת תשפ"ה לפ"ק ||| גליון קיד
הבינוני
שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט"א

תשעה באב

באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה;

אונזערע פערזענליכע נסיונות זענען די כלים צום בנין בית המקדש

ליל תשעה באב תשפ"ג
ביהמ"ד מחנה צאנז - קלויזענבורג, וואודבורן ניו יארק

א

עמו אנכי בצרה; דאָס באַהאַלטענע געזאַנג וואָס קומט אַרויס פון גלות

פאַרוואָס זענען די עונשים אַ 'שירה'?

דער פסוק זאָגט אין **מגילת איכה** (א, טו): 'קרא עלי מועד'. תשעה באב ווערט אָנגערופן 'מועד'. אַזוי ווערט אויך גע'פסק'נט אין **שלחן ערוך** (או"ח תקנ"ב, יב) אַז מ'זאָגט נישט קיין תחנון אום תשעה באב, ווייל ס'איז אַ 'מועד'.

אין **מכילתא** שטייט (שמות טו) אַז די פרשה פון 'האזינו' איז איינס פון די צען שירות פון דער תורה. אַזויווי ס'איז דאָ 'שירת הים', 'שירת הבאר' און אַנדערע שירות, **אַזוי איז אויך דאָ די שירת האזינו.** די פרשה פון האזינו רעדט זיך וועגן תוכחה, אַז ווען אידן גייען אַריינגיין קיין ארץ ישראל, וועלן זיי זינדיגן און השי"ת גייט זיי שטראָפן, מיט אַ גאַנצע ליסטע פון עונשים וואָס ווערט דאָרט אויסגערעכנט, ביז אידן וועלן תשובה טון, וכפר אדמתו עמו.

די מפרשים פרעגן, **פאַרוואָס ווערט פרשת האזינו אָנגערופן אַ שירה?!** געווענליך איז די אָפּטייטש פון אַ שירה אַז מ'זינגט שירות ותשבחות פאַר'ן רבוש"ע. אָבער אויב די פסוקים רעדן נאר וועגן דורכפעלער, עבירות און עונשים, וואָס פאַראַ סאָרט שירה איז דאָס?

אַן אַנדערע בליק אויף גלות

דער הייליגער **רמב"ן** (דברים לב, מ) איז מסביר דאָס ענין, אַז די שירה איז, ווייל ס'איז טאַקע אמת אַז אידן גייען זינדיגן, און ס'איז טאַקע אמת אַז דער רבוש"ע גייט זיי שטראָפן פאַר אַלע עבירות וואָס זיי האָבן געטון, **אָבער 'לא ישבית זכרינו'**. דער רבוש"ע איז מבטיח: איך גיי נישט אויסמעקן אידישע קינדער! אדרבה, **כ'וועל זיי געבן אַלעס וואָס פאָדערט זיך אַז ס'זאָל אויסגעמעקט ווערן זייערע חטאים**, כדי אַז אידן זאָלן קענען צוריקקומען און זוכה זיין צו נצחיות'דיגע קרבת אלקים.

דאָ שטייט אַ מורא'דיגער יסוד **וויאַזוי אָנצוקוקן גלות**, וויאַזוי אָנצוקוקן חורבן, און וויאַזוי אָנצוקוקן עבירות און עונשים וואָס קומען אויף די חטאים.

שירה ווערט צאַמגעשטעלט פון אַלע ערליי פעלער

דער יסוד ווערט באריכות אויסגעשמועסט אין ספה"ק **ערוגת הבושם** פרשת בשלח, ביי די פסוקים פון שירת הים, לויט דעם כלל וואָס מיר ווייסן, אַז אַ שירה, **אַ ניגון, קען נישט געמאַכט ווערן דורך איין אָדער צוויי נאָטן.** מ'דאַרף שרייבן און צאַמנעמען גאָר אַסאַך נאָטן כדי ס'זאָל ווערן דערפון אַ שיינע מוזיקאַלישע פרעזענטאַציע.

זאָגט דער ערוגת הבשם, אַז די שירה וואָס אידן האָבן געזינגען ביים ים, איז געווען ווען זיי האָבן אָנגעהויבן כאַפּן אַז **אַלע שוועריגקייטן וואָס זיי זענען אַריבער איז אַ חלק פון דעם הערליכן ניגון!** זיי האָבן יעצט פאַרשטאַנען, אַז די קישוי השעבוד אין מצרים; די צרה ווען פרעה האָט געזאָגט 'תכבד העבודה'; די ישועה ווען השי"ת האָט זיי אַרויסגענומען פון מצרים; די נייע צרה ווען פרעה האָט זיי אָנגעהויבן נאָכלויפן; די ענגשאַפט ווען מ'איז געשטאַנען ביים ים נישט וואוסנדיג וויאַזוי ס'גייט קומען אַ ישועה. אָט דאָס אַלעס האָט זיך צאַמגעשטעלט פאַר איין גרויסע געזאַנג.

די גילוי השכינה ביים ים איז געקומען בלויז אַדאַנק די צרות

ווען אידן זענען דורכגעגאַנגען דעם ים, האָבן זיי זוכה געווען צו אַזאַ הכרה אין דעם רבוש"ע, וואָס מיר האָבן נישט קיין השגה דערינען - **ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל.** אידן האָבן דעמאָלט געוויזן מיט'ן פינגער 'זה קלי ואנוהו', און **חז"ל** דרש'נען (שבת קלג, ב) אַז **'ואנוהו, הוי דומה לו'.** די גמרא לערנט אַרויס פון דאָס וואָרט 'ואנוהו' סיי דער ענין פון הידור מצוה, און סיי דער ענין פון זיך מדמה זיין צו השי"ת, מה הוא רחום אף אתה רחום. די ביידע זאַכן קומט פון אַ פּלאַץ וואָס **דער איד איז אַזוי נאָנט צום רבוש"ע אַז ער וויל גאָרנישט, נאר זיין ווי השי"ת.** צו אַזאַ מדריגה זענען אידן אָנגעקומען ווען זיי זענען געשטאַנען ביים ים סוף!

אָבער זיי האָבן דאָס געקענט דערהערן **בלויז נאָכדעם וואָס זיי האָבן צוריקגעקוקט און געזען אַז די אַלע יסורים, די אַלע צער, און אַלע עונשים, האָבן זיך צאַמגעשטעלט**, און פון דאָרט איז אַרויסגעקוועטשט געוואָרן אַזאַ טיפער איד, אַזאַ טיפער חלק הנשמה, וואָס מ'קען גאָרנישט משיג זיין!

אַז מ'קוקט אויפ'ן גאַנצן בילד ווערט אַ שירה

דער אויבנדערמאַנטער רמב"ן אין פרשת האזינו זאָגט אַז **ביי אונזער גלות שפילט זיך אָפּ די זעלבע זאַך.** ווען מ'קוקט אַריין אין איין פסוק פון פרשת האזינו, שטייט דאָרט געפערליכע עונשים, און מען וואונדערט זיך: **דאָס איז אַ שירה?** מ'זעט וויאַזוי אידן גייען זיך מוטשן מיט פּראָבלעמען ברוחניות און בגשמיות. מ'דאַרף דאך דערויף זיצן אויף דער ערד און וויינען, מ'ווערט אַזוי צעבראָכן און צעשאָסן דערפון. **וויאַזוי קען מען דאָס אָנרופן שירה?**

דער תירוץ איז, ווילאַנג מ'קוקט אויף איין זאַך אַליין, זעט מען טאַקע צער מיט עגמת נפש, אָבער **אַז מ'וועט קוקן אויפ'ן גאַנצן בילד, וועט מען זען אַז דאָס איז אַ הערליכע שירה!**

קורא יקר! הפצת הגליון תלוי בהשתתפותך!
לנדב וליטול חלק בההוצאות המרובות
718.387.1122 EXT 5

די שירה דארף טאַקע געשריבן ווערן 'אריח על גבי לבינה', ס'קען נישט געשריבן ווערן אַזוי/ווי מ'שרייבט געווענליך. נאר איינס דאַרף זיין געשריבן העכער דעם צווייטן ווי טרעפּלעך. ווייל **נאר דעמאָלט, ווען מ'זעט די גאַנצע זאַך ווי אַ בנין, פאַרשטייט מען וואָס דער רבוש"ע האָט געטון צו אונז.** ווי **צדיקים** האָבן געטייטשט דעם פּסוק 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', אַז די זעלבע קרענק וואָס ביי די מצריים ווערט עס אָנגערופן אַ 'מחלה', אָבער **ביי אידישע קינדער איז דאָס אַ מהלך פון 'אני ה' רופאיך'.** דער רבוש"ע האַלט אינמיטן אויסהיילן כלל ישראל, **טאַקע דורך די שוועריגקייטן און די יסורים.** צוזאַמען ווערט דורכדעם געבויעט אַ גאַנצע תורה און אַ נצחיות!

השי"ת איז גרייט צו ליידן כביכול פאר אונזער תועלת

נאָכמער: ווען אידישע קינדער גייען דורך די אַלע יסורים אין גלות, **געפינט זיך דער רבוש"ע צוזאַמען מיט אונז אינעם גלות.**

ס'איז דאָ מורא'דיגע לשונות וואָס שטייט אין **מדרש** (פתיחתא דאיכה רבה, לד) אַז אין גלות איז כביכול השי"ת 'אסור בזיקים', צוגעבינדן מיט קייטעלעך. דער מדרש פאַרציילט אַז ווען אידן זענען פאַרטריבן געוואָרן פון ירושלים האָט דער רבוש"ע געזאָגט פאַר ירמיהו הנביא: "אָדער גייסטו מיט זיי, אָדער וועל איך מיטגיין מיט זיי". האָט ירמיהו געענטפערט: **"רבוש"ע, אויב איך וועל מיטגיין, וואָס קען איך זיי העלפן? זאל ענדערש גיין זייער באַשעפער מיט זיי, וואָס ער קען זיי אַסאַך העלפן".** און אַזוי איז טאַקע געווען. ירמיהו הנביא איז געבליבן מיט די שארית הפליטה אין ארץ ישראל, און דער רבוש"ע איז מיטגעגאַנגען כביכול מיט אידן אין דעם לאַנגען גלות.

דאָס ברענגט דאָך אַרויס אַזאַ חיזוק פאַר אידישע קינדער, און **מ'דאַרף דאָס גוט דערהערן.** ווען אַ מענטש האָט אַ פּערזענליכע ווייטאָג אין דער משפּחה, אַ צער מיט גידול בנים, אָדער סיי וועלכע אַנדערע צער, האָט השי"ת אַסאַך אַ טיפערע ווייטאָג דערפון.

דער רבוש"ע זאָגט כביכול: "איך בין טאַקע אין אַ געפערליכע צער, יעדע ווייטאָג וואָס אַ איד שפּירט, איז בלויז אַ קליין משהו פון דעם שטאַרקן צער וואָס איך שפּיר, אָבער עס **גייט מיר נישט אָן וויפיל צער איך וועל שפּירן. איך וויל ענק אויסהיילן! איך וויל ענק ברענגען צו אַ מצב פון נצחיות!** ווייל וויפיל צער איר גייט יעצט אַריבער, איז עס בלויז פאר צייטווייליג, **אָבער ס'וועט ברענגען אַן אייביגע הצלחה פאַר'ן איד.**

אפילו אויב דער צער געדויערט אַ יאָר, אָדער ח"ו נאָך לענגערע תקופות, **ווערט דערפון שפּעטער אַ שירה,** ווייל אַזוי בויעט זיך די אמונה און די בטחון פון דעם איד, עס בויעט זיך זיין אינעווייניגסטע פּנימיות מיט אַ דביקות צו השי"ת. דער רבוש"ע זאָגט: **אויב דיין פּנימיות גייט ווערן געבויעט, וועסטו ווערן אַ נצחיות'דיגער מענטש!** דיין נשמה גייט קענען זיין דבוק צום רבוש"ע לעולמי עולמים. אויב אַזוי וועל איך נישט צוריקהאַלטן קיין שום ענין וואָס גייט ענק אויסהיילן, אפילו אויב דאָס טוט מיר אַליין אַזוי שטאַרק וויי.

די צער השכינה פאַר אידישע קינדער

די אמת'ע רחמנות געפיל פון אַ מאַמע פאר איר קינד איז: **איך דאַרף גאָרנישט פאר מיר. איך געב אַלעס אַוועק פאַר דיר.** איך וועל זיין אויף גאַנצע נעכט; כ'וועל נעמען מיין עסן און עס דיר אַוועקגעגעבן; כ'וועל זיין מיט דיר אין שפּיטאָל; **כ'בין גרייט צו ליידן אַלע צרות אויף דער וועלט, אבי אַז פאַר דיר זאָל זיין גוט!**

ווען אידישע קינדער געפינען זיך אין גלות און גייען נעבעך דורך אַזעלכע יצר הרע'ס און מכשולות מיט געפערליכע זאַכן. ווער ליידט? **אודאי ליידט דער איד, אָבער דער רבוש"ע ליידט נאָך אַסאַך מער דערפון!** דער רבוש"ע זאָגט: דער סוף וועט זיין אַז איר גייט תשובה טון, דעמאָלט וועט איר זיין נאָך העכער, און **דערפאַר לוינט זיך מיר דורכצוגיין די אַלע צער כביכול!**

אָט דאָס איז אַ שירה! ווען מ'קוקט אויפ'ן גאַנצן בילד, ברענגט עס אַרויס ביים אַ מענטש אַ מורא'דיגע קרבת אלקים און אַ טיפע געזאַנג פון שירות ותשבחות.

חיצוניות'דיגע הצלחה בגשמיות און ברוחניות

כדי אַז מ'זאָל קענען אַריינעמען אָט דעם יסוד טיפער אין דער נשמה, דאַרף מען טוישן דעם בליק **וויאַזוי מיר קוקן אָן דעם באַגריף פון הצלחה** אין אונזער לעבן.

די גשמיות'דיגע וועלט פון 'עולם הזה' איז אַגאַנצע צייט מסביר פאַר'ן מענטש, **וואָס הייסט דאָס הצלחה און וואָס מיינט אַז מ'האָט מצליח געווען.** די גוי'אישע וועלט קוקט אָן אַז הצלחה באַדייט די דריי זאַכן: **געלט, כבוד און תאוה.** וויפיל מער דער מענטש האָט דערפון, הייסט עס אַז ער האָט מער מצליח געווען.

וויאַזוי קוקט אַ איד אויף הצלחה? אויב ער קוקט דערויף מיט אַ חיצוניות'דיגע בליק, דעמאָלט איז ער טאַקע נישט מחשיב כבוד וואָס קומט ממש פון גשמיות, אָבער זיין הצלחה איז פון טאַפּעדיגע רוחניות'דיגע זאַכן. ער קוקט זיך אָן ווי אַ מוצלח, ווען ער איז **מסיים מסכתות,** אָדער ווען ער האָט באַקומען **אַ שטעלע פון הרבצת תורה.** ווער רעדט נאָך אַז דער מענטש האָט **נחת פון די קינדער,** קוקט ער דאָס אָן ווי אַ געוואַלדיגע הצלחה. ער האָט בליעה"ר אַוועקגעשטעלט 'בניך כשתולי זיתים סביב'.

די אמת'ע הצלחה איז אין אַ אידישע הארץ

דער אמת איז אָבער, אַז יעדע הצלחה וואָס מ'קען זען און אָנטאַפּן בפּועל, איז דאָס פון די קלענערע הצלחות, **אויב מ'קען עס בכלל אָנרופן הצלחה...** די אמת'ע הצלחה - וואָס דערפאַר איז מען געקומען אויף דער וועלט, און דערמיט קען אַ מענטש אַרויפקומען אויבן אין הימל, און דורכדעם קען דער איד ווערן אַ 'בית המקדש' - זענען **די שטילע הצלחות וואָס די אַרומיגע מענטשן וויסן בכלל נישט דערפון און מ'קען עס נישט זען.**

רוחניות וואָס יענער קען זען, איז נישט די אמת'ע תכלית, ווי דער חובת הלבבות איז מבאר אין זיין הקדמה, אַז דערפאַר איז אַזוי וויכטיג דער 'חובת הלבבות', ווייל **די עיקר הצלחה איז תלוי אינעם האַרץ פון אַ איד,** וויפיל יראת שמים ער האָט; וויפיל ביטול ער שפּירט צום רבוש"ע; וויאַזוי ווענדט ער זיך צו השי"ת בשעת אַ נסיון.

די ריכטיגע הצלחה איז, ווען אַ איד גייט דורך אַ שוועריגקייט און ער רעדט זיך אויס מיט אַן הכנעה צום רבוש"ע: **"דו ווייסט בעסער וואָס איז גוט פאר מיר! אַלעס וואָס דו טוסט האָט אַ חשבון,** קל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא".

די גאולה ווערט געבויעט דורך גלות

ווען אַ מענטש טראַכט אַזוי און שפּירט אַזוי, **דעמאָלט איז ער אַ 'בית המקדש' סאָרט איד!** ער האָט די הרגשים וואָס די לויים האָבן פּרובירט מעורר זיין בשעת מ'האָט מקריב געווען אַ קרבן. **ער האָט די כפרת עוונות און די הרגשה וואָס מ'האָט געהאַט אין בית המקדש,** אַז ס'איז דאָ אַ באַשעפער און איך וויל זוכה זיין אים צו דינען.

אַזעלכע סאָרט הרגשים ווערן אויפגעבויעט **דוקא דורך דעם גלות.** די אַלע יסורים, די עונשים, די צרות און אַלע אַנדערע סאָרט צמצומים, **דאָס שטופּט דעם מענטש און ס'איז אים מכריח צו האָבן הכנעה, און דאָס איז אַ שירה!** דערפאַר ווערט תשעה באב אָנגערופן 'מועד', ווייל די מצבים ברענגען דעם מענטש צוביסלעך צו נצחיות!

ס'איז טאַקע דאָ אַ געוואַלדיגע הסתרה, ווי דער **ירושלמי** זאָגט (סנהדרין פ"י ה"ב): **אין לך שעה קשה בעולם מאותה שעה שנאמר בו 'ואנכי הסתר אסתיר פּני'** - דאָס איז די שווערסטע צייט אין דער וועלט. אָבער **דוקא פון דעם הסתרת פּנים קומט אַרויס די שענסטע זאַך,** וואָס מיר האָבן נישט קיין השגה דערינען.

דערהערן די גאולה וואָס ליגט אין די אבילות

ווען מען זעט וויאַזוי אידן זיצן אויף דער ערד און וויינען אויפ'ן גלות און אויפ'ן חורבן, קען מען דאָס אָנקוקן אויף צוויי וועגן. מ'קען עס אָנקוקן אַזוי אָנגעזעצט: "קוק, דער מצב איז אַזוי ביטער". אָדער קען מען עס אָנקוקן פּונקט פאַרקערט: אויב מ'האַלט שוין באַלד צוויי טויזנט יאָר נאָכ'ן חורבן און אַ איד קען זיצן אויף דער ערד און לאָזן אַ טרער אויפ'ן ביהמ"ק, **האָסטו יעצט געזען גאולה!** האסט יעצט געזען אַז די נשמה פון אידן איז חי וקיים!

ווען אידן אין גלות פירן זיך אויף אמת'דיג ערליך טיף פון אינעווייניג; ווען ס'איז דאָ אַ געלט סכסוך און אַ איד איז מוותר אויף אַ סכום געלט, ווייל "אויב ס'איז נישט מיינס וויל איך עס נישט האָבן", זעסטו וויאַזוי **דוקא פון אַ מחלוקת האָט אַרויסגעשפּראָצט אַ טיפער חלק פון דעם איד.** ווען נישט די פּרשה אַז איינער זאָל אים אָפּטון מיט געלט זאַכן, וואָלט קיינמאָל נישט אַרויסגעקומען פון אים אַזאַ טיפער איד! **גלות קוועטשט אַרויס פון אַ מענטש טיפע חלקים וואָס ברענגען אים אַ געוואַלדיגע גאולה.**

יעדעס מאָל וואס אַ מענטש איז זיך מתגבר, איז דאס נצחיות'דיג!

ובנה אותה בקרוב בימינו: דאָס בית המקדש ווערט געבויעט מיט אונזערע טאָג-טעגליכע נסיונות

די עיקר איז: וואו ליגט דיין האַרץ?

ס'איז דאָ אַ באַקאַנט וואָרט וואס די וועלט זאָגט, אויף דער הלכה אַז יוה"כ ביינאַכט זאָגט מען 'ברוך שם' מיט אַ הויכן קול, ווייל מיר זענען דומה צו די מלאכים. אָבער ביי מעריב פון מוצאי יוה"כ זאָגט מען עס שוין שטיל, ווי געוועגליך אַגאַנץ יאָר.

לכאורה וואָלט געדאַרפט זיין פאַרקערט. יוה"כ ביינאַכט ווען דער מענטש קומט אין שול, זייענדיג זאַט און פריש פון די סעודות וואָס ער האָט געגעסן, **איז ער נאָכנישט אין דער מדריגה ווי אַ מלאך**. אָבער מוצאי יוה"כ ווען מ'האָט אָפּגעדאַוונט אַגאַנצן טאָג, מ'האָט געפאַסט און תשובה געטון און געזאָגט אַזויפיל מאָל וידוי, **איז מען דאָך לכאורה אָנגעקומען צו די שפּיץ איידלקייט און ריינקייט**. הערשט דעמאָלט וואָלט מען געדאַרפט זאָגן 'ברוך שם' בקול רם, יעצט איז מען ווי אַ מלאך!

נאר - זאָגט די וועלט - אַז ס'ווענדט זיך וואו דער קאָפּ פונעם מענטש געפינט זיך. ערב יוה"כ איז ער טאַקע זאַט, אָבער **אויף וואָס קוקט ער יעצט אַרויס?!** ער ווייסט אַז ער גייט יעצט אַריין אין אַ הייליגן טאָג. זיין קאָפּ ליגט אים אַז מ'גייט תשובה טון! ווידעראום, מוצאי יוה"כ, איז ער טאַקע אויסגעריינִיגט פונעם תענית און די תפלות, אָבער ליידער קען אַמאָל זיין אַז אינמיטן דאַווענען מעריב טראַכט מען שוין פונעם אויספאַסטן... דער קאָפּ ליגט אינעם עסן. נו, אַ מלאך איז ער שוין נישט...

מ'דאַרף האָבן דעם 'לב ירושלים'

דער רעיון וואָס ליגט אין דעם וואָרט איז: ווען דו ווילסט אָנקוקן אַ מצב, קוק עס נישט אָן לויט ווי ס'זעט אויס פון אינדרויסן. **זיי זיך מתבונן וואָס טוט זיך אינעווייניג, אין דעם מענטש'נס מח און האַרץ.** בלויז די פּנימיות שטעלט אַוועק ווער דער מענטש איז, אויב ער איז אַ מלאך אָדער אַ מענטש.

דער חורבן בית המקדש איז געקומען טראָצדעם וואָס אידן האָבן געהאַט אַ בית המקדש; מ'האָט געהאַט קרבנות און קטורת; מ'האָט עולה רגל געווען קיין ירושלים; אַלע דרויסנדיגע זאַכן זענען געווען, אָבער טאַקע וויבאַלד ס'איז אַלעס געווען איז **דערפון געוואָרן אַזאַ סאָרט 'מצוות אנשים מלומדה'** און דאָס האָט גורם געווען אַז **ס'איז נישט געווען גענוג פּנימיות!** דערפאַר האָט מען געקענט נכשל ווערן מיט שנאת חנם און אַנדערע עבירות, ווייל דאָס פּנימיות איז נישט געווען ווי ס'דאַרף צו זיין.

אָבער אין גלות, טראָצדעם וואָס ס'קוקט אויס מורא'דיג צעבראָכן, אידן גייען דורך אַזויפיל ברוחניות ובגשמיות, השי"ת זאל אָפּהיטן, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, אָבער **וואו איז דאָס האַרץ און דער מח? אונזער הארץ וואַרט און האָפט אויף משיח!** אידן קוקן אַרויס צו זיין גוט און ווערן נאָנט צו השי"ת. ווען דאָס איז דער מצב, דעמאָלט זענען אידן ווי מלאכים, **און דאָס ברענגט נאָך אַביסל גאולה, און נאָך אַביסל גאולה, ביז מ'וועט אינגאַנצן אויסגעלייזט ווערן!** מ'דאַרף קענען אָנקוקן אַלע שוועריגקייטן און פאַרשטיין וואָס דאָ פּאַסירט בפנימיות.

יסורים ברענגט אַ 'ברוך שם' בקול רם

ס'איז דאָ אַן אינטערעסאַנטע לשון אין ספר **מכתב מאליהו**, וואו רבי **אליהו דעסלער** זצ"ל שרייבט אַז ווען אַ מענטש גייט דורך יסורים - אויב זאָל ער נאר נישט זיין אַ שטאַרקער עקשן, וואָס האַלט זיך דוקא אן אין זיין טעות - וועט ער אויסטערליש דערהויבן ווערן דערפון.

דער מכתב מאליהו זאָגט דאָרט, אַז ס'איז אַ **'דבר בדוק ומנוסה'**, אַז אויב דער מענטש לאָזט זיך אָפּ פון דעם עולם הזה, וועט זיין אַז **'כנגד זה מופיע לעיניו אור האמת'**. דער מענטש וועט זוכה זיין צו זאַכן וואָס ער האָט קיינמאָל נישט געגלייבט אַז ער קען דאָרט אָנקומען, **'דברים למעלה מהדרגתו'!** ווייל יסורים קענען זייער שטאַרק אויפהייבן אַ איד. ס'קוועטשט אַרויס פון אים זיינע טיפסטע חלקים, און **דאָס בויעט אַ 'ברוך שם כבוד מלכותו' בקול רם**, אַז ער זאָל ווערן דערהויבן ווי אַ מלאך. מיר דאַרפן זיך פּשוט לערנען צו מעסטן הצלחה אויפ'ן ריכטיגן אופן.

אַ געוויין פון האָפענונג

דאָס געוויין וואָס מיר וויינען תשעה באב ביינאַכט איז אַ געוויין פון אַ געוואַלדיגע האָפענונג. אַזויווי דאָס געוויין פון יעקב אבינו אויף יוסף הצדיק. **אויב מ'וויינט אַזוי לאַנג איז אַ סימן אַז די זאַך לעבט נאָך**, ווייל אויף אַ מת קען מען נישט מתאבל זיין מער ווי י"ב חודש. אויב זענען אידישע קינדער שוין מתאבל צוויי טויזנט יאָר ליגט דאָ אַ געוואַלדיגע תקוה.

ווען אַ איד קוקט אָן דעם לעצטן דור פון עקבתא דמשיחא קען ער דערהערן: דער רבוש"ע האָט אונז געברענגט אַזעלכע נסיונות, מיט אַזויפיל שוועריגקייטן, **אָבער קוק וואָס פאַראַ סאָרט לעכטיגע אידן קומען אַרויס דערפון! ס'טוט זיך דאָ אַזאַ הצלחה!** ווען איך וויין, איז פּשט אַז איך וועק אויף דעם באַהאַלטענעם 'בית המקדש' וואָס ליגט דאָ. דערווייל איז עס בהסתר אָבער אידן ברענגען דאָס אַרויס פון באַהעלטעניש אַז ס'זאָל זיין באופן נגלה. די יסורים מאַכן אַז ס'זאָל דאָ אַרויסשפּראָצן די כוחות פון אַ איד בנגלה!

אָפּגעהאַלטן דעם חורבן אויפ'ן הייליגן טאָג

די **גמרא** דערציילט אין מסכת גיטין (נו, א) אַז רבי צדוק האָט געפאַסט פערציג יאָר אַז דער חורבן זאָל נישט אָנקומען, און ער איז געוואָרן דערפון גאָר אָפּגעשוואַכט, אַזוי ווייט אַז ער האָט נישט געהאַט קיין כח צו עסן געהעריג.

פרעגט דער הייליגער תפארת שלמה: **וואָס איז געשען מיט די אַלע תעניתים?** רבי צדוק האָט געפאַסט פערציג יאָר, און? **למעשה איז דאך יאָ געקומען אַ חורבן**. פאַרוואָס דערציילט די גמרא די מעשה, וואָס איז לכאורה אַ שטאַרקע דורכפאַל?

נאר, זאָגט דער תפארת שלמה אַ מורא'דיגע תשובה: **דו מאַכסט אַ גרויסן טעות. דו דערהערסט נישט די באַדייט פון הצלחה.** יעדן טאָג וואָס רבי צדוק האָט געפאַסט, האָט ער געבעטן אַז 'היינט' זאָל נישט קומען דער חורבן, און ער האָט ווירקליך גע'פּועל'ט! **יענעם טאָג איז טאַקע נישט געקומען דער חורבן.** רבי צדוק האָט מיט זיינע תעניתים ממשיך געווען אַזאַ אור, וואָס האָט למעשה אָפּגעהאַלטן דעם חורבן טאָג נאָך טאָג, במשך פערציג יאָר. וואָס וועט זיין שפּעטער? דאָס איז שוין נאָך אַ חשבון וואָס אידן דאַרפן דורכגיין.

דער תפארת שלמה פירט אויס אַז דאָס איז אַ געוואַלדיגע חיזוק פאר יעדן איד. ווען אַ מענטש דאַוונט צום רבוש"ע אויף אַ ישועה, **זאָל ער נישט מאַכן קיין חשבונות אויפ'ן עתיד**, אַז איך וויל אָנקומען און דערגרייכן דאָ אָדער דאָרט. דאַוון צום רבוש"ע אַז "היינט זאָל איך ניצול ווערן פון דעם יצר הרע, היינט זאָל איך קענען זיין אַן ערליכער איד", אַזויווי רבי צדוק האָט געפאַסט אַז היינט זאָל נישט קומען דער חורבן.

די גאולה פון אַ תפלה אין דעם טונקלקייט

עס שטייט דאָ אין תפארת שלמה זייער אַ טיפע דערהער: ווען אַ איד ווייסט נישט וואָס גייט זיין בעתיד, ער האָט נישט קיין מושג וואָס דער סוף וועט זיין, אָבער ער איז מתפלל: "רבוש"ע, היינט זאָל איך קענען היטן די אויגן. היינט זאָל איך האָבן הכנעה פאַר דיר. היינט זאָל איך זוכה זיין צו קענען מקיים זיין מיין שליחות. געב מיר סייעתא דשמיא פאַר'ן היינטיגן טאָג". **האָט דער איד יעצט געמאַכט גאולה!** ווייל בלויז די תפלה כשלעצמה איז גאולה!

אויב דו טרעפסט זיך אין אַ מצב פון חושך, און דו ביסט מכיר אַז דו ביסט בלויז אָנגעוויזן אין סייעתא דשמיא, דו ביסט מכיר אַז דו דאַרפסט אָנקומען צום רבוש"ע יעדע סעקונדע. דו האסט אַ פּראָבלעם און דו רעדסט צום רבוש"ע מיט אַ ביטול: "העלף מיר אַז יעצט זאָל איך קענען זיין ערליך. איך ווייס אַז יעדע סעקונדע וואָס איך גיי נישט האָבן דיין סייעתא דשמיא וועל איך דורכפאַלן". **איז דאָס אַליין די גרעסטע הצלחה!**

ס'איז נישטאָ קיין העכערע און מער ריינע זאַך דערפון, **ווען אַ מענטש געפינט זיך אין מצבים פון חושך, און ער פירט זיך ווי אַ איד, יעדן טאָג באַזונדער**. מאָרגן איז אַ פרישער טאָג און ער וועט דעמאָלט נאָכאַמאָל מתפלל זיין, ווי **חז"ל** זאָגן: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. אויב ס'וועט קומען אַ נייע טאָג פון חושך **וועט מען נאָכאַמאָל דאַווענען אַז היינט זאָל איך האָבן אַ גאולה.** רבי צדוק מיט זיינע תעניתים האָט מצליח געווען, און דו מיט דיינע תפלות גייסט אויך מצליח זיין!

ווען דער מענטש פאַרשטייט אַז דער רבוש"ע מאַכט טונקל, כדי אַז איך זאָל טראַכטן מיט די ריכטיגע מהלך המחשבה; כדי אַז איך זאָל דאַווענען ריכטיג, דעמאָלט ווען דאָס געשעט **נעמט דער מענטש נאָך אַביסל חושך און ער דרייט דאָס איבער צו ליכטיגקייט.** אַזויווי מ'זאָגט ביים דאַווענען 'יוצר

אור ובורא חושך', דער רבוש"ע האָט באַשאַפן דעם כח אַז אַ איד זאָל קענען איבערקערן נאָך אַ שטיקל חושך צו אור, און נאָך אַ שטיקל חושך צו אור, **דאָס איז אַ שירה!** ווייל די צער ברענגט אַ גאולה.

יסורין ברענגען אַרויס דאָס זיסקייט פון אַ איד

די **גמרא** זאָגט (ברכות ה, א) אַז ביי זאַלץ שטייט דאָס וואָרט 'ברית', און ביי יסורים שטייט דאָס וואָרט 'ברית'. **מה ברית האמור במלח - מלח ממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסורין - יסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם.**

די נאַטור פון זאַלץ איז, אַז ס'האָט דעם כח צו אַרויסשלעפּן און אַנטפּלעקן דעם זיסן טעם וואָס ליגט אינעם פלייש. אויב מ'ליגט נישט קיין זאַלץ בלייבט דאָס פלייש טרוקן, נאר נאָכדעם וואָס מ'לייגט דערויף זאַלץ, ווערט עס באַ'טעמ'ט צום עסן. דאָס זעלבע איז מיט יסורים, **עס שלעפּט אַרויס דעם איד פונעם איד...** ס'איז מכריח דעם מענטש אַז ער זאָל וועלן נאָענטער ווערן צום רבוש"ע. ער זאָל מכיר זיין אַז גאָרנישט קען אים נישט העלפן, נאר איין באַשעפער אויף דער וועלט. דאָס ברענגט חיים מיט נצחיות פאַר'ן מענטש. **עס ברענגט אַרויס זיין אינערליכע זיסקייט** אַזוי ווי די כח פון זאַלץ.

אויב מ'וועט פּרובירן צו עסן זאַלץ מיט אַ לעפל, איז דאָס אַזוי ביטער אַז מ'קען עס נישט אַריינעמען אין מויל. דוקא ווען מ'נעמט די זאַלץ און מ'לייגט עס אַריין אין אַנדערע מאכלים, דעמאָלט קען די זאַלץ אַרויסברענגען אַלע סאָרט גוטע טעמים.

דאָס זעלבע איז ווען מ'קוקט אָן די יסורים אַליין, איז דאָס זייער ביטער און מ'קען זיך נישט קיין עצה געבן דערמיט. אָבער אויב די יסורים זענען אַריינגעלייגט ביי אַ איד, און דער איד **גייט דאַווענען מיט די יסורים**, ער פּראַוועט **אַ שבת אין דעם מצב פון יסורים**, ער לערנט אַ **'תורה שלמדתי באף' מיט די יסורים**, דעמאָלט זעט מען **וואָס די זאַלץ קען אַלס אַרויסברענגען פון דעם מענטש!** וואָס פאַראַ קאָלירן און טעמים שלעפּט דאָס אַרויס פון זיין פּנימיות! מענטשן וואונדערן זיך: וואָס איז געשען מיט אים?

יסורים צוזאַמען מיט אַ איד מאַכט חידושים נפלאים

אַסאַך מאָל טרעפט מען אַ חבר און מ'וואונדערט זיך: **כ'קען אים דאך פון ישיבה!** ער איז נישט געווען דער ערגסטער בחור, אָבער ער האָט נישט געהאַט אַזויפיל טיפע רעיונות און חידושי תורה. **קוק ווי ער לעבט מיט אַ חיות דקדושה!** ער האָט אַזויפיל אין זיך! ווען האָט דאָס פּאַסירט?

די נשמה פון אַ איד איז זייער באַהאַלטן. אויב מ'גייט צו דערצו אָן קיין זאַלץ, זעט מען טאַקע נישט די טעם אין אים. אָבער **ווען מ'לייגט צו אַביסל יסורים, הייבט דאָס אָן אַרויסשלעפּן מחשבות פון חידושי תורה, הרגשים פון תפלה,** און עס שלעפּט אַרויס אַ גאַנצע בית המקדש פון דעם איד.

ווען מ'קוקט אויף אידן, און מ'זעט נאר די חלק פון דעם צער וואָס זיי גייען אַריבער, איז דאָס אַזויווי מען עסט זאַלץ מיט אַ לעפל. מ'קען אפילו נישט טראַכטן וואָס ביטערע יסורים יענער גייט אַריבער. **אָבער דער רבוש"ע האָט נישט באַשאַפן די זאַלץ פאַר'ן תכלית אַז מ'זאָל עס עסן אַליין.** די יסורים געבט מען פאר אַ איד אַז ער זאָל מצליח זיין, **אַז ס'זאָל מאַכן פון אים אַ טיפער איד וואָס איז דבוק צום רבוש"ע מיט אַ חיות.** ווען אַ מענטש וועט בלויז זיך נישט מתנגד זיין דערצו, ער וועט נישט זיין קיין בועט ביסורין, נאָר ער וועט פּרובירן צו דינען השי"ת מיט די יסורים, דעמאָלט וועט דאָס אַרויסשלעפּן פונעם איד אַזעלכע טיפע כוחות!

ווען דער מענטש דערהערט דעם יסוד, **קוקט ער אָן דעם גאַנצן גלות אַנדערש.** אפילו ווען ער וויינט, **אויב ס'איז אַ געוויין פון געגועים** און פון אַ טיפע דערהער וואָס דער איד האָט געשפּירט, דעמאָלט שלעפּט עס אַרויס באַהאַלטענע כוחות פון דעם איד. **ס'מאַכט אים איידעלער.** ס'מאַכט אים העכער. ס'מאַכט אַז ער זאָל ווערן אַן אַנדערער סאָרט מענטש.

ג

שתרחמינו עוד בגלותי לגאלינו; די גאולה פון אַ איד ליגט אין זיין פּריוואַטע גלות

די צער אין מדבר האָט געבויעט אַן 'אהבת כלולותיך'

מ'זעט דאָס אין די פּסוקים, אַז ווען מ'קוקט צוריק אויף די שווערע תקופות וואָס אידישע קינדער זענען דורכגעגאַנגען, ווערט נתברר למפרע אַז **אידן זענען געוואָרן נייע מענטשן, דוקא אַדאַנק די מצבים וואָס זיי זענען אַריבער.** ווי דער פּסוק זאָגט (ירמיה ב, כ): כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך, אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

אידן זענען געווען אין מדבר אָן קיין וואסער, נישט וואוסנדיג ווען דאָס גייט זיך ענדיגן. **ס'איז אַריבער אַ יאָר נאָך אַ יאָר און מ'קומט נישט אן.** ס'איז נישטאָ קיין בנינים, ס'איז נישטאָ קיין נאָרמאַלע עסן און טרונקן, ס'איז זייער אומבאַ'טעמ'ט.

לאָמיר זיך פאַרשטעלן היינטיגע צייטן, ווי שווער ס'איז **ווען אַ מענטש דאַרף וואַרטן אַ האַלבע שעה אין טראַפּיק.** אָדער נאָך אַרגער, ער האָט געדאַרפט פאָרן מיט אַ פליגער, ער איז שוין געשטאַנען מיט די פּעקלעך גרייט, און **פּלוצים מעלדט מען אַז ס'איז געווען אַ דילעי.** יעצט דאַרף ער וואַרטן לאַנגע שעות ביז'ן קומענדיגע פליגער. דער מענטש האָט אַ שטאַרקע צער אַז מ'האָט דאָ סתם פאַרפּאַטשקעט צייט, ער ווערט זייער ברוגז, ווייל ער וויל שוין גיין ווייטער.

ווען אידן זענען געווען אין מדבר האָבן זיי נישט געזען קיין שום תועלת פון דעם צער פון וואַרטן אַזויפיל יאָר. **אָבער וואָס איז למעשה אַרויסגעקומען דערפון? אהבת כלולותיך!** יעדן ראש השנה חזר'ט מען איבער די פּסוקים וויאַזוי דער רבוש"ע זאָגט: איך געדענק וויאַזוי דו ביסט מיר נאָכגעגאַנגען בארץ לא זרועה, **דעמאָלט זענט איר געוואָרן 'בית המקדש אידן'!**

אַ לעבן פון זיין אָנגעוויזן אויף השי"ת

דורך די שוועריגקייטן אין מדבר האָבן אידן זיך אויסגעלערנט **צו קענען נאָכגיין דעם רבוש"ע אָן קיין חשבונות.** אַז דער ענן וועט זאָגן צו גיין - וועט מען גיין. אַז דער ענן וועט נישט זאָגן - וועט מען בלייבן. דאָס האָט אויפגעבויעט ביי אידן אַ טיפע געפיל פון בטחון. זיי זענען געוואָרן 'השלך על ה' יהבך'דיגע אידן. ווען אַ מענטש האָט געפרעגט אין מדבר: "וואָס איז דער פּלאַן? ווען גייט מען ווייטער" איז די תשובה געווען: "איך ווייס נישט, אפשר אין פינף יאָר, אפשר אין צוואָנציג יאָר, און אפשר היינט... כ'האָב נישט קיין מושג, ס'איז גוט אַזוי"...

אָט אַזאַ סאָרט וועג פון לעבן במשך פערציג יאָר, האָט געברענגט אַז **דער איד זאל ווערן אַזוי אָנגעהאָנגען אין דעם רבוש"ע,** ביז ס'איז געוואָרן זיין גאַנצע מהות. אַלעס וואָס האָט פּאַסירט ביי אים אינדערהיים האָט ער גלייך געטראַכט: "דער רבוש"ע וועט שוין פירן צום גוטן. ס'איז זיכער אַלעס לטובה. כ'ווייס טאַקע נישט וואָס גייט זיין, אָבער כ'דאַרף נישט וויסן."

דאָס איז אַלעמאָל אַזוי בשעת אַ מענטש גייט אַריבער אַ שוועריגקייט, ווען מ'קוקט בשעת מעשה זעט מען גאָרנישט. ס'קוקט אויס ווי ס'האָט נישט קיין שום תכלית, נישט רוחניות'דיג און נישט גשמיות'דיג. אָבער **ווען מ'קוקט שפּעטער זעט מען וואָס ס'איז געשען דערפון,** און וויאַזוי דער איד האָט זיך אַזוי שיין געבויעט דורכדעם.

אינמיטן דעם גלות זעט מען גאָרנישט

מיר געפינען זיך אין אַזאַ שווערער גלות. די נסיונות זענען אַזוי ביטער, ווי צדיקים האָבן געזאָגט אַז די חבלי משיח וועלן זיין רוחניות'דיגע נסיונות. דער מצב איז ביטער ווי גאַל און אַמאָל טראַכט מען: **וואָס איז די פּלאַן דאָ? מ'ווערט דאָך בלויז נידריגער און די נסיונות ווערן נאר ערגער?** וויאַזוי גייט דאָס ברענגען אַ גאולה? וויאַזוי וועט משיח קענען קומען?

די תירוץ איז אָבער, אַז מיר קענען גאָרנישט זען בשעת מעשה. **בלויז שפּעטער, ווען מ'קוקט אויף צוריק, זעט מען וויאַזוי די גרעסטע טונקלקייט ברענגט אַ גאולה.**

די תקומה פון אידישקייט נאָכ'ן חורבן

איינער קען מסביר זיין וויאַזוי די שרעקליכע צווייטע וועלט מלחמה האָט אויפגעבויעט אַ אידישקייט וואָס אין אַסאַך געביטן איז עס נאָך בעסער ווי ס'איז געווען פאַרדעם? **איינער קען דאָס פאַרשטיין?**

ווען אידן זענען דורכגעגאַנגען די מלחמה

וואס דאַרפן מיר יאָ טון? תמים תהי' עם ה' אלקיך!

יאָרן איז געווען באמת אויס-וועלט. ס'איז דאָך אוממעגליך דאָס צו מסביר זיין מיט ווערטער. זיי האָבן געליטן אַזעלכע יסורים וואָס מ'קען נישט מעלה זיין על הדעת, אָבער למעשה האָט **דורכדעם אַרויסגעשפּראָצט אַזעלכע כוחות פון מסירת נפש ביי אידישע קינדער**, וואָס די כוחות האָבן צוריק אויפגעבויעט אַ וועלט. בעפאָר די מלחמה איז ליידער געווען אַסאַך זאַכן וואָס האָבן נישט געטויגט. גרויסע חלקים פון דער יוגנט זענען נעבעך געפאַלן און האָבן זיך דערווייטערט. נאָך די מלחמה האָט זיך דאָס ב"ה אָפּגעשטעלט. צדיקים האָבן איבערגעפלאַנצט אידישקייט מיט הייליגע קהלות פון תורה מיט יראת שמים.

וויאַזוי האָט דאָס פּאַסירט? ווייל **די שמע ישראל וואָס אידן האָבן געזאָגט אונטער די טונקלסטע אומשטענדן** האָט אַרויסגעקוועטשט אַזאַ טיפע חלק פון דעם איד וואָס האָט שפּעטער באַלאַכטן די וועלט! בשעת מעשה קען מען נישט פאַרשטיין וויאַזוי דאָס פּאַסירט, אָבער ווען אידן פירן זיך אַזוי ווי אידישע קינדער דאַרפן זיך פירן, שלעפן זיי דורכדעם אַרויס נאָך אַביסל גאולה און נאָך אַביסל גאולה, אַזוי בויעט זיך אַ בית המקדש צוביסלעך.

יעדן טאָג, אַ שטיין צום בית המקדש

מ'דאַרף געדענקען די ווערטער פון דעם תפארת שלמה אַז **יעדעס מאָל וואָס אַ מענטש איז זיך מתגבר, איז דאָס נצחיות'דיג!** דאָס לייגט צו נאָך אַ שטיין צום בית המקדש. אויב אין דעם טיפּסטן מצב פון חושך מאַכט דער מענטש אַ החלטה אַז "אין דעם היינטיגן נסיון גיי איך אַוועקלויפן און זיין אַ איד". ער איז מתפלל: "רבוש"ע העלף מיר, אַז כ'זאָל היינט זיין ערליך, כ'זאָל קענען לערנען, דאַוונען און זיין אָפּגעהיטן". **איז ער יעצט מוסיף גרויסע שטיקער בית המקדש!**

מיר מוזן דאָס דערהערן. אויב דו דרייסט זיך אַרום מיואש, טראַכטנדיג: "אַזוי איז דאָס, אַלע זענען אַזוי, אַלע ווערן נכשל, דער מצב ווערט נאר אַרגער, יעדן טאָג מיט ערגערע נסיונות, די וועלט ווערט מער אָפּן". **דעמאָלט האָסטו פאַרפעלט די גאַנצע נקודה** פאַרוואָס דער רבוש"ע האָט געמאַכט די אַלע נסיונות.

אָבער אויב יעצט, אין דעם מצב פון 'ארץ לא זרועה', גייסטו האָבן אַן אהבת כלולותיך: "רבוש"ע איך בין דיינס, העלף מיר". אויב דו טראַכסט נישט וועגן דעם עתיד, דו ביסט מקיים 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', דו דאַוונסט און דו טוסט וואָס דו קענסט יעצט טון אויף דער מינוט, **האָסטו דורכדעם באַשאַפן נאָך אַ שטיין אין בית המקדש כפשוטו ממש**. דאָס בויעט אַ גאולה, ווייל דאָס שלעפּט אַרויס אַזעלכע טיפע חלקים פון דעם נפש פון אַ איד.

לעתיד לבא וועט זיך אַנטפּלעקן דאָס בילד

ס'שטייט פון **צדיקים** (חידושי הרי"ם און אַנדערע) אַז אַלע גלות'ער וואָס אידן זענען אַריבער, וועט אָפּגעשריבן ווערן אין דער תורה, פונקט ווי די מ"ב מסעות וואָס אידן זענען דורך אין מדבר.

די תורה האַלט זיך אינמיטן שרייבן. יעצט בשעת מעשה קען מען נישט פאַרשטיין, אָבער **ס'וועט קומען דער טאָג וואָס מ'וועט אַלעס זען קלאָר**. ווען אַ מעלער מאָלט אַ בילד מאַכט ער צוערשט שוואַרצע און ווייסע ליניעס אויף אַלע זייטן, מ'זעט גאָרנישט אינטערעסאַנט: "קענסט מיר זאָגן וואָס ער מאַכט דאָרט?". די תשובה איז, אַז **דו וועסט באַלד זען**. ווען ס'וועט זיך צאַמקומען אַלעס, וועסטו זען אַ הערליכע בילד.

געהאָפט צו הצלחה און באַקומען הצלחה

פונקט ווי דער יסוד איז אמת לגבי דעם גאַנצן כלל ישראל, איז עס אויך נוגע פאַר יעדן יחיד באַזונדער.

דער איד האָט געהאַט אַ פּלאַן אויפצושטעלן אַ משפחה, צו האָבן נחת, און בעז"ה אַליין שטייגן און מצליח זיין מיט תורה וגדולה און קרבת ה', אָבער **אינמיטן האָט דער רבוש"ע איהם געפירט אינגאַנצן ערגעץ אַנדערש**. ער האָט נישט קיין מושג וואו מען טראָגט איהם פון הימל: "וואו גיי איך דאָ?".

ער האָט נפילות ברוחניות, ער מוטשט זיך מיט די קינדער, און **ער טרעפט זיך פאַרנומען אָן קיין ישוב הדעת**. דאָ לויפט ער צום דאָקטער, דאָ לויפט ער צום באַנק, דאָ לויפט ער צו אַ מומחה, דאָ האָט ער אַ קינד וואָס ער זעט נישט קיין שום מהלך וואָס צו טון ווייטער מיט איהם. דער איד זאָגט: "רבוש"ע, כ'האָב דיר געוואָלט ברענגען נחת. כ'האָב דיר געוואָלט אויפשטעלן אַ 'לגיון של מלך'. כ'האָב געוואָלט מאַכן פאַר דיר תורה, תפלה, קדושה. וואו האָסטו מיך דאָ אַריינגעפירט? איך טרעף זיך סתם לעשן פייערס אַגאַנצן טאָג"...

דער אמת איז אָבער, אַז דו **ווייסט נישט וואָס הייסט הצלחה**. אברהם אבינו הייסט ביי דיר אַז ער האָט מצליח געווען? **אברהם אבינו האָט געהאַט אַ לעבן פול מיט נסיונות**. דאָ האָט ער לאַנגע יאָרן נישט געהאַט קיין קינדער. דאָ האָט ער שוין יאָ געהאַט אַ קינד, ישמעאל, איז געווען אַ גאַנצע פרשה ווען ער האָט זיך געמוטשעט מיט צער גידול בנים. דאָ האָט ער נישט געהאַט קיין פרנסה און ער האָט געדאַרפט אַנטלויפן קיין מצרים. **דאָס איז אברהם אבינו** וואָס איז געווען אַ שטיק דביקות אין דעם רבוש"ע.

צדיקים זענען געוואַקסן דורך די שווערקייטן

מענטשן האָבן געוויזן מיט די פינגער אויף אברהם אבינו: "ער איז אַן אַכציג יעריגער איד און ער האָט נאָכנישט קיין קינדער"... שפּעטער האָט מען געוויזן: "קוק וואו ער שלעפּט זיך אַרום מיט זיין ישמעאל נעבעך"... ער האָט געהאַט אַן ערשטע ווייב און נאָכדעם אַ זיווג שני... ס'איז לעבעדיג... דאָס איז אברהם אבינו!

טייל **נישט איין פאַר'ן רבוש"ע וואָס הייסט הצלחה**... הייב אַן פאַרשטיין אַז **זאַכן וואָס זענען חיצוניות'דיג, אפילו אויב ס'איז דברים רוחניים, איז נישט קיין הצלחה**. בכלל נישט! קוק אויף די צדיקים אין אַלע דורות וועסטו זען אַז מען מעסט נישט לויט דעם קיין הצלחה.

ס'לוינט זיך אַלעס פאַר דאָס ביסעלע ליכטיגקייט

דער גלות לערנט אונז אָט די נקודה. דער גלות זאָגט אונז: **דו זעסט נישט וואָס טוט זיך אינעווייניג. לאָז דעם רבוש"ע פירן זיין פּלאַן**. אויב דער גלות האָט אַרויסגעקוועטשט פון דיר אַ טרער פון תשוקה צום רבוש"ע, **האָסטו עס געמאַכט!** אויף דער נידריגער וועלט ביסט געווען אַן אמת'ער ערליכער איד! ווען די נסיונות האָבן אַרויסגעקוועטשט פונעם מענטש אַן התגברות, אָדער אַן אמת'ע בטחון זיך צו פאַרלאָזן אַז השי"ת גייט מיך העלפן, אָדער אַ שמחה בעת צרה אַז ב"ה איך בין אַ איד. **אָט די אַלע זאַכן זענען אמת'ע הצלחה!**

דער כלל איז 'מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך', - 'הרבה מן החושך' איז טייטש אַז **ס'איז כדאי פאַר'ן רבוש"ע אַ גאַנצע הויפן פון חושך, כדי צו אַרויסקוועטשן פון דאָרט אַ 'מעט מן האור'**. ווייל דער חושך בלייבט נישט אויף אייביג, אָבער דאָס קליין ביסל ליכטיגקייט איז אַ נצחיות, און אַלעס איז כדאי געווען דערפאַר! דאָס איז גילטיג אויף אַלע סאָרט מצבים און צער וואָס אידן גייען אַריבער.

די ריווח פאַר השי"ת פון קינדער וואָס גליטשן ל"ע

איינס פון די שווערקייטן וואָס ברענגט די טיפּסטע סאָרט צער, איז דער גרויסער נסיון וואָס דער רבוש"ע איז ליידער מנסה אַזויפיל אידן, אַז ס'איז דאָ קינדער וועלכע זענען נישט זוכה צו שפּירן אַ טעם פון אידישקייט און תורה, און **צוליב די גרויסע נסיונות פאַלן זיי אַוועק מיט מכשולות און ערגערס ה"י**. די עלטערן דאַרפן נעבעך צוקוקן ווי זייערע לעכטיגע קינדער, וואָס זענען ביז נישט לאַנג צוריק געזיצן און געלערנט פלייסיג, ווערן מער אָפּגעקילט און מער דערווייטערט. אַנדערע טוישן זיך דעם לבוש, און אַנדערע האָבן שוין אינגאַנצן אַראָפּגענומען דאָס קאפּל ל"ע. מ'קען דאָך דאָס נישט אויסהאַלטן. ס'איז אַזאַ חושך וואָס צערידערט דעם מענטש, ווי די **גמרא** זאָגט שוין (ברכות ז, ב): **קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג**. מ'קען זיך נישט פאַרשטעלן דעם שרעקליכן צער.

אָבער **ווי טייער איז ביים רבוש"ע די תפלה פון אַזעלכע עלטערן!** ווי חשוב איז ביים אויבערשטן ווען אַזעלכע עלטערן האָבן די שטאַרקייט צו אָנגיין ווייטער און זאָגן: "דער אויבערשטער ווייסט וואָס ער טוט, איך וועל אים ווייטער דינען. **איך ווייס נישט קיין חשבונות פון הימל. איך ווייס נישט קיין סודות פון גלגולים. איך ווייס נישט די סוף פון דער מעשה**. איך גיי פשוט ווייטער דינען דעם רבוש"ע, איך דאַנק דיר באַשעפער פאַר אַלעם".

לויט די חשבונות פון השי"ת האָט זיך דאָס געלוינט! לויט אונזערע חשבונות זיכער נישט, ווייל מיר האָבן נישט קיין וועג וויאַזוי צו מעסטן די זאַכן, מיר קענען דאָס נישט תופס זיין. אָבער **פאַר'ן רבוש"ע איז עס אַ געוואַלדיגע הצלחה, אויב אַ איד וואָס געפינט זיך אין אַזאַ מין טיפע צער, איז זיך מחזק מיט בטחון און אמונה**, ער טוט וואָס מ'דאַרף טון, ער איז מקיים דעם 'השלך על ה' יהבך', און ער גיבט אפילו אַ גוט וואָרט פאַר אַ צווייטן. טראָצדעם וואָס ער גייט אַריבער אַזויפיל סאָרט צער מיט בזיונות דערפון, לאָזט ער נישט אָפּ זיין באַשעפער: "ס'איז נישט ווי איך האָב געפּלאַנט, איז נישט". **אָט דער איד איז אַ געוואַלדיגע הצלחה לויט די חשבונות פון דעם רבוש"ע**. און לעתיד לבא גייען מיר קלאָר זען, נאָכדעם ווען אַלעס וועט זיך צאַמקומען, אַז דאָ איז געווען אַ מעשה פון הצלחה!

ס'איז אַ פּחד, אָבער **אַזוי אַרבעט עס מיט די הימלישע חשבונות**. אַזוי איז געווען ביי אברהם מיט ישמעאל, אַזוי איז געווען ביי יצחק מיט עשו. די אבות הק' זענען נתנסה געוואָרן מיט דעם נסיון, און אויך שפּעטערדיגע צדיקים האָבן געהאַט דעם נסיון.

אַ לעבן פון עבירות מיט אַ הימלישן חשבון

די **גמרא** פאַרציילט (עבודה זרה יז, א) אַז רבי אלעזר בן דורדיא האָט געזינדיגט אַגאַנץ לעבן, אָבער אין זיינע לעצטע מינוטן איז ער נפטר געוואָרן מיט תשובה, און רבי האָט געזאָגט 'יש קונה עולמו בשעה אחת'. עס שטייט פונעם **אר"י הק'** אַז דאָס איז געווען די נשמה פון יוחנן כהן גדול, וואָס האָט אַגאַנץ לעבן געדינט השי"ת אָבער ביים סוף האָט ער פוגם געווען, **דערפאַר האָט די נשמה געדאַרפט אַראָפּקומען אויף אַזאַ אופן**, אַז אַגאַנץ לעבן זאָל עס זיין פאַרבלאָנדזשעט גאָר ווייט, און דוקא די לעצטע סעקונדע זאָל עס צוקומען צו תשובה. **דאָס איז געווען די תיקון פאר דער נשמה.** די נשמה האָט געדאַרפט קומען אויף דער וועלט בלויז פאר דעם תכלית!

מיר קענען דען פאַרשטיין די צער וואָס די שכינה האָט געהאַט פון רבי אלעזר בן דורדיא'ס עבירות? דאָס איז אָבער די שירה פון האזינו! **דער רבוש"ע זאָגט: דאגה נישט וועגן מיין צער, בסדר? איך וועל זיך אַן עצה געבן.** איך וועל נעמען די צער אויף מיר, ווייל כ'האָב דאָ אַ מהלך וואָס איך דאַרף טון יעצט! איך דאַרף אַז אַ איד זאל תשובה טון נאָך פופציג יאָר זינדיגן מיט עבירות. מאַך מיר נישט מיינע חשבונות. איך וועל נעמען די צער מיט די בזיונות אויף מיר. דו זאָלסט מיר נאר ווייטער דינען אָן קיין שאלות.

אַ בשר ודם קען דאָס נישט משיג זיין, ווייל מיר לעבן אין דעם צמצום פון 'זמן'. **וואָס דאַרפן מיר יאָ טון? תמים תהי' עם ה' אלקיך!** אַזוי ברענגט מען נאָך ליכטיגקייט און מען בויעט אויף נאָך אַביסל בית המקדש, ווייל מען גייט מיט אַ תמימות נאָכ'ן רבוש"ע.

ד

זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל; די מורא'דיגע נחת רוח אין הימל פון גלות'דיגע מסירת נפש

דער סאָלדאַט וואָס איז מעכב ביאת המשיח

דער פריערדיגער בעלזער רב, הרה"ק רבי **ישכר דוב** זי"ע, איז אַמאָל געווען אין דער שטאָט וויען אויף אַ שבת. פרייטאָג צונאַכטס האָט ער געהערט אַז אין ביהמ"ד זיצט אַ אידישער סאָלדאַט און לערנט פלייסיג מיט אַ געוואַלדיגע זיסקייט און מיט אַ קול תורה אַגאַנצע נאַכט.

ווען דער בעלזער רב האָט אים געפרעגט פון וואו ער קומט, האָט דער סאָלדאַט דערציילט אַז ווען מ'האָט אים גענומען אין מיליטער האָט ער זיך זייער געזאָרגט אַז ער וועט דאַרפן מחלל שבת זיין. דעריבער **האָט ער מתפלל געווען אַז אויב ער וועט געראַטעוועט ווערן פון חילול שבת, וועט ער אַוועקגעבן דעם גאַנצן שבת פאַר'ן רבוש"ע.**

פאַרציילט דער סאָלדאַט: "מיין תפלה איז ב"ה נתקבל געוואָרן. מ'האָט מיך אויפגענומען צו באַדינען אַ גרויסן שר אין דער מיליטער, וואָס ער האָט מסכים געווען מיר צו געבן אורלויב יעדן שבת, מיט'ן תנאי אַז די אַנדערע זעקס טעג פון דער וואך וועל איך משלים זיין אויך די אַרבעט וואָס כ'וואָלט געדאַרפט טון אום שבת.

"איך האָב דאך צוגעזאָגט פאַר'ן רבוש"ע, אַז אויב ער וועט מיר געבן דעם זכות צו קענען היטן שבת, גיי איך אים אַוועקגעגעבן דעם גאַנצן שבת. **דעריבער בין איך טאַקע מקדיש די גאַנצע 24 שעה פונעם שבת צו לערנען און דאַווענען**, אַלץ הכרת הטוב אַז דער רבוש"ע האָט מיר געגעבן דעם שבת חוץ לדרך הטבע".

ווען דער בעלזער רב האָט געהערט די האַרציגע ווערטער האָט ער זיך אָנגערופן: "יעצט פאַרשטיי איך שוין פאַרוואָס משיח איז נאָכנישט געקומען. צוליב אַזעלכע סאָרט אידן קומט נישט משיח...". דאָס הייסט, אַז דער רבוש"ע וויל נאָכנישט ברענגען די גאולה, ווייל **ער וויל נאָך באַקומען דעם געוואַלדיגן תענוג און מתיקות פון אַזעלכע אידן וועלכע דינען אים מתוך החושך.** דער רבוש"ע וויל נישט כביכול מוותר זיין אויף די אמת'דיגקייט, אויף די דביקות, אויף די יחוד קוב"ה ושכינתיה וואָס געשעט פון אַזאַ סאָרט עבודה.

די גאולה וואָס ליגט אין דעם גלות

צומאָל קען מען טראַכטן ווען מ'הערט אַזאַ וואָרט פון בעלזער רב, אַז ס'איז געזאָגט געוואָרן בלשון צחות, ווייל אויב איז דאָס טאַקע אַזוי בפשטות, דעמאָלט וואָלט אפשר בעסער געווען אַז דער איד זאָל נישט לערנען, כדי נישט מעכב צו זיין ביאת המשיח...

די סיבה פאַרוואָס מיר קענען טראַכטן אַזוי, איז ווייל **מיר פאַרשטייען נישט אַז משיח געפינט זיך שוין דאָ אין גלות ביי אידן וואָס דינען דעם אויבערשטן אויף אַזאַ אופן!** דאָ אין גלות זענען פאַרהאַן 'בית המקדש אידן', וואָס זייער עבודה איז אַזוי חשוב פאַר'ן רבוש"ע, נישט בלויז אַזוי ווי אַ בית המקדש, נאָר **נאָך אַסאַך חשוב'ער ווי אַ בית המקדש!** אויף אַזוי ווייט אַז דער רבוש"ע דערלייגט גאָרנישט ווען ער ברענגט נאָכנישט די גאולה.

אַזאַ סאָרט מעשה איז דען געווען נאר אַמאָל ביים בעלזער רב? **וויפיל אידן זענען דאָ היינטיגע צייטן וואָס טוען די זעלבע זאַך פאַר'ן רבוש"ע?** ס'מוז דען זיין אויף די זעלבע צורה פונקטליך פון אַ אידישער סאָלדאַט? **היינט איז אויך דאָ אַזעלכע אידן וואָס האָבן געדאַרפט מחליט זיין מיט מסירת נפש: "איך גיי זיין אַן ערליכער איד!"**, זיי האָבן זיך געבעטן צום רבוש"ע: "אויב דו וועסט מיר העלפן זיין ערליך, וועל איך זיך אַוועקגעבן פאַר דיר. כ'וועל זיך מוסר נפש זיין. כ'וועל לערנען און דאַווענען און העלפן אַנדערע. אויב דו וועסט מיר העלפן וועל איך העלפן אַנדערע". **דאָס איז דער בית המקדש וואָס שפּראָצט אַרויס פון די נשמה פון אַ איד!** דאָס איז די אמת'ע 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב'. מ'דאַרף דאָס נאר וויסן, בשעת מען געפינט זיך אין אַ נסיון.

היינט איז אויך דאָ אַזעלכע אידן וואָס האָבן געדאַרפט מחליט זיין מיט מסירת נפש: "איך גיי זיין אַן ערליכער איד!",

מקבל זיין באהבה דעם מצב - דאָס איז דיין בחירה

מ'דאַרף געדענקן אַז **יעדער מענטש האָט במשך זיין לעבן צוויי סאָרט נסיונות:** איין מין נסיון איז ווען דער מענטש האָט די מעגליכקייט צו אויסוועלן: "איך גיי יאָ טון, אָדער איך גיי נישט טון". ווען ער איז בוחר בטוב איז אים נישט לייכט. ער גיבט אַוועק אַ שטיק נשמה און רצון. אָבער ער זאָגט: "איך גיי טון וואָס איז ריכטיג ווייל אַזוי דאַרף מען טון". ווען אַ מענטש טוט דאָס איז ער מגלה זיין נשמה און ס'ווערט לעכטיג ביי אים. דאָס ברענגט אַ שטיק גאולה.

דאַן איז דאָ אַן אַנדערע סאָרט נסיון. דאָס זענען **אַזעלכע נסיונות וואָס דער מענטש קען באמת נישט טוישן.** ער קען נישט בייטן דאָס מציאות און בוחר זיין בטוב. **דער מצב איז וואָס ס'איז.** די אַרבעט פון דעם איד איז נישט צו טון עפּעס דערוועגן, אָבער **ער האָט יאָ דעם נסיון צי ער זאָל עס אָננעמען באהבה!** ער האָט אַן אויסוואַל, צי ער זאָל מקבל זיין דעם מציאות און דאַנקן דעם אויבערשטן דערפאַר און זיך מתבונן זיין אַז דאָס איז די בעסטע זאַך פאַר אים. צי ער זאָל ח"ו אַריינגעפאַלן אין אַ יאוש און עצבות.

אויב דער מענטש איז בוחר בטוב, ער נעמט עס אָן ריכטיג באהבה, **לעבט ער בית המקדש'דיג!** ער האָט דאָ געזאָגט פאַר'ן רבוש"ע: "איך האָב גענומען דיין גלות, און די צער וואָס דו האסט מיר געשיקט, און כ'האָב עס גענוצט אַז ס'זאָל פאַר דיר ברענגען אַ נחת רוח".

ווען אַ איד גייט דורך די אַלע סאָרט נסיונות ברוחניות ובגשמיות, **ווער ס'ליידט דערפון דאָס מערסטע איז די שכינה הק'!** אָבער טאָמער דער איד נוצט עס אויס לטובה, זאָגט די שכינה: "זעסטו, ס'האָט זיך מיר אַלעס געלוינט". די מלאכים האָבן מציע געווען פאַר'ן רבוש"ע אַז ער זאָל בכלל נישט באַשאַפן אַ מענטש מיט אַלע זיינע פּראָבלעמען. אָבער דער אויבערשטער האָט געזאָגט: "ניין, כ'וויל יאָ ברענגען דעם צער און דעם גלות. פאַרוואָס? ווייל אויב דער איד וועט זיך מתגבר זיין אין דעם חושך, וועט זיין אַזויפיל בעסער פאר מיר און פאַר אים". אָבער אויב דער מענטש שלאָפט און כאַפּט נישט וואָס טוט זיך, האָט טאַקע די שכינה אַ צער

בחנם. **די שכינה האָט זיך אַריינגעלייגט אין דעם גלות לטובתך**, אָבער דו נוצט נישט אויס דעם מצב ריכטיג.

סופו לקיימה מעושר

חז"ל זאָגן (אבות ד, ט): 'כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר'. די טייטש פון 'עוני' איז **ווען דער מענטש האָט נישט אַלע אַרומיגע מעגליכקייטן צו קענען מקיים זיין די תורה**, אָבער ער טראַכט צו זיך: איך גיי נישט יעצט וואַרטן און זאָגן אי"ה ווען כ'וועל האָבן געלט, אי"ה ווען אַלעס וועט שטימען, דעמאָלט גיי איך בלי נדר זיך זעצן לערנען...

אויב מ'זאָגט אַזוי, דעמאָלט קען מען נישט ממשיך זיין קיין שפע פון עשירות מיט השפעות, ווייל **דערווייל לערנסטו נישט!** ס'איז דאָ מענטשן וואָס פאַרפּאַטשקענען אַגאַנץ לעבן מיט אַזעלכע חשבונות: "**יעצט בין איך אַביסל געדרוקט אין געלט, אָבער בלי נדר...**" ווי די באַקאַנטע מימרא וואָס מ'הערט אַסאַך: "ס'איז דאָ אַ געוויסע דיעל וואָס כ'וואַרט אַז ס'זאָל דורכגיין. נאָכדעם וועל איך געבן צדקה, נאָכדעם וועל איך קובע זיין עתים לתורה, נאָכדעם וועל איך אַלעס טון"... דערווייל וואַרט ער נאָך...

הייב אָן מיט דאָס ביסל וואָס דו קענסט יאָ

חז"ל זאָגן אונז אָבער פאַרקערט: **לאָמיר זען וויאַזוי דו ביסט מקיים די תורה 'מעוני'!** לאָמיר זאָגן אַז אפילו ווען דו האסט נאָכנישט די אַרומיגע געברויכן, אפילו ווען דו האסט נאָכנישט קיין חברותא, אפילו ווען זאַכן קלאַפּן נאָכנישט, זאָלסטו מחליט זיין: "**וואָס קען איך יאָ טון אין די יעצטיגע אומשטענדן?**" און דו זאָלסט אין דעם מצב דינען דעם רבוש"ע. דעמאָלט וועסטו דורכדעם אַליין ממשיך זיין אַלעס גוטס! **מ'וועט דיר צושטעלן פון הימל נאָך כלים און נאָך בעסערע אומשטענדן צו קענען דינען דעם רבוש"ע בהרחבה.** אַזוי זענען חז"ל מבטיח און דער חשבון איז זייער פּשוט: אויב אַ מענטש שטייט און וואַרט, און טוט גאָרנישט, דעמאָלט אויסערדעם וואָס **ער גלייבט נישט אַז השי"ת קען אים העלפן**, ווייל ער דאַרף זען וויאַזוי ס'שטימט פון אַלע זייטן, אָבער חוץ מזה, **האָט ער דאָך נישט דעם זכות** אַז ס'זאָל נמשך ווערן צו אים שפע.

שובו אלי - אפילו מיט אַביסל

דאָס איז בעצם דער ויכוח צווישן כלל ישראל מיט'ן רבוש"ע. אידישע קינדער זאָגן '**השיבנו ה' אליך ונשובה**' - דו רבוש"ע הייב אָן. אָבער דער אויבערשטער זאָגט: '**שובו אלי ואשיבה אליכם**' - אַז איר וועט קומען ערשט וועל איך שוין משלים זיין, **אָבער ערשט קום צוריק צו מיר!** נאָכדעם וועט שוין זיין 'הבא ליטהר מסייעין אותו'. פרעגט דער מענטש: אָבער וויאַזוי וועל איך אָנקומען? זאָגט דער רבוש"ע: **הייב אָן גיין, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.**

דער רבוש"ע זאָגט פאר אברהם אבינו: **לך לך וכו' אל הארץ אשר אראך.** דו הייב אָן גיין, אָן וויסן וויאַזוי און וואו דו וועסט אָנקומען, און האָבן די אַלע מעגליכקייטן אָנצוקומען. **הייב אָן צו טון און איך וועל דיר שוין ווייזן דעם וועג.**

אַ איד געפינט זיך אין גלות אַרומגענומען מיט פּראָבלעמען, ער דאַרף אָנקומען צו הילף פון אַלע זייטן און ער זאָגט: "רבוש"ע אויב דו וועסט מיך אַרויסנעמען פון דאָ, וועל איך דיר דינען". זאָגט אים דער אויבערשטער: **בסדר, אָבער דו הייב אָן גיין.** איך וועל דיר שוין נאָכדעם ווייזן אַ ישועה. קודם הייב אָן צו לערנען וויפיל דו קענסט אין דעם מצב, הייב אָן דאַווענען, **קענסט זיך נישט קאָנצענטרירן? האָב אינזין כאָטש איין ברכה פון שמונה עשרה!** קענסט נישט טון גמילת חסדים אויף אַלע זאַכן? טו כאָטש איין סאָרט חסד, אין דעם מצב וואו דו געפינסט זיך. **עפּעס קענסטו טון יעצט? דאָס הייב אָן צו טון!** אַזוי וועט זיין 'סופו לקיימה מעושר'. דאָס וועט ממשיך זיין אַז דו וועסט עס קענען שפּעטער מקיים זיין בהרחבה גדולה.

אַ לעבן פון קרבת אלקים אין דעם גלות

דער רבוש"ע וואַרט אַז אידן זאלן לעבן ריכטיג. דאָס מיינט אַז אפילו ווען ס'איז געווען אַן עבירה, **אפילו ווען מ'ווייסט נישט וואָס ס'גייט זיין ווייטער, האָפט מען צום רבוש"ע**, מ'דאַוונט אַז ער זאָל מיך העלפן, מ'פאַרשטייט אַז ס'איז דאָ אַ סיבה פאר די אַלע זאַכן. **יעדן טאָג הייבט מען נאָכאַמאָל טון תשובה אין דעם מצב וואו מ'איז**, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, אָבער מען פּרובירט צו פאַררעכטן און צו לעבן ריכטיג אין דעם יעצטיגן מצב. **אַזאַ איד געפינט זיך אין בית המקדש!**

אין בית המקדש איז אויך געווען פּראָבלעמען. מ'האָט געדאַרפט ברענגען אַ קרבן חטאת מיט אַ קרבן אשם פאר לא תעשה'ס, און אַ קרבן עולה פאר הרהור הלב און ביטול מצוות עשה, **פאר ווען האָט מען געדאַרפט די אַלע קרבנות אויב נישט פאר אידן וואָס זענען דורכגעפאַלן?** ס'איז אויך געווען נסיונות מיט פּראָבלעמען, אָבער מ'האָט געלעבט ריכטיג. לעבן ריכטיג איז פּשט אַז **אפילו אויב מ'האָט געטון אַן עבירה האָט מען געהאַט הכנעה פאַר'ן רבוש"ע.** מ'איז געקומען אין בית המקדש און מ'האָט געזאָגט דעם אמת, מ'האָט זיך מתוודה געווען און געברענגט אַ קרבן. **מ'האָט געלעבט מיט'ן רבוש"ע 'אין' דעם פּראָבלעם.**

דער רבוש"ע האָט אַסאַך מער צער - אָבער ס'לוינט זיך

דו גייסט דורך אַ נסיון? **רעדט מיט השי"ת דערוועגן.** זיי אמת'דיג מיט אים. **פאַרמאַך נישט דיין האַרץ מיט אַ יאוש.** פאַרוואָס זאָלסטו זיין מיואש? ווייל ס'איז דאָ גרויסע נסיונות? **דאָס אַלעס האָט אַ חשבון!** ס'איז דאָ אַ הימלישע חשבון פאַרוואָס ס'איז דאָ גשמיות'דיגע נסיונות און ס'איז דאָ אַ חשבון פאַרוואָס ס'איז דאָ רוחניות'דיגע נסיונות.

ווען אַ מענטש זאָל לעבן מיט דער הכנעה, מיט דער ביטול און מיט דעם בטחון, שרייט זיין פּנימיות אַרויס מיט אַ נאָנטקייט צו השי"ת: "**רבוש"ע, איך מאַך טאַקע מיט שוועריגקייטן, אָבער וואָס איז מיט דיר? דו האסט זיכער אַסאַך אַ גרעסערע צער!**"

צומאָל זעט מען אַז אַ פּאָרפאָלק גייט דורך אַ שווערע פּרשה, און איינער זאָגט פאַר'ן צווייטן: "יאָ, ס'איז מיר נישט לייכט, אָבער ס'מוז זיין אַז פאַר דיר איז עס אַסאַך ערגער. פאַר דיר איז עס נאָך שווערער". אַזוי זאָגט אַ איד פאַר'ן רבוש"ע: מירביידע זענען אין אַ צער, מיר זענען אין דעם גלות, **אָבער רבוש"ע, דיין צער מוז דאָך זיין אַסאַך גרעסער ווי מיינס, וואָס קען איך טון צו פאַרגרינגערן דיין צער?**

דער איד גיט עפּעס אַוועק פאַר'ן רבוש"ע. ער שטרענגט זיך אָן צו מתגבר זיין. ס'איז טאַקע געשען אַ מכשול, כ'האָב געהאַט אַ שוואַכע מינוט, **אָבער כ'קען ווייטער לעבן ריכטיג מיט הכנעה, מיט אַן אמת'ע תפלה און מיט בוחר זיין בטוב.** אָט אַזוי ברענגט מען גאולה, נאָך אַ שטיין און נאָך אַ שטיין.

ה

הנה זה עומד אחר כותלינו; מיר דאַרפן בלויז געבן דעם לעצטן שטופּ

די גאולה איז אָט דאָ, מ'דאַרף אונזער קליינע פּעולות

תשעה באב איז דער יאָרצייט פון דעם **רבי'ן פון לובלין** זי"ע. דער הייליגער חוזה האָט געזאָגט אַז אין מסכת כתובות (קיא, א) ביי דער סוגיא פון די שלש שבועות, זאָגט **רש"י** אַז איינס פון די אופנים פון דעם איסור דחיקת הקץ, איז 'שלא להרבות בתחנונים יותר מדיי', מ'זאָל נישט צו שטאַרק איינרייסן מיט תפלות אויף דער גאולה. אָבער היינטיגע צייטן - האָט דער חוזה געזאָגט בימיו - ווען **מ'האַלט שוין ממש ביים סוף, איז נישטאָ מער דער איסור** פון דאַווענען צו שטאַרק אויף דער גאולה. (אבני זכרון עמו' נב).

די פּשט דערפון איז, אַז ווען ס'איז נאָך דאָ אַ לאַנגע וועג, איז נאָך דאָ אַסאַך זאַכן וואָס דאַרף געשען און מ'קען עס נישט צויאָגן. אָבער **ווען מ'האַלט שוין אַזוי נאָנט, דאַרף מען בלויז דעם לעצטן שטופּ.** דוקא וויבאַלד מיר האַלטן שוין ממש ביים סוף. דאָס איז אַ סיבה צו געבן דעם לעצטן שטאַרקן שטופּ.

מ'קען עס זען אַסאַך מאָל ביי אַ געלט קאַמפּיין. מ'דאַרף אָנקומען צו צען מיליאָן דאָלער, אין אָנהויב מוטשעט מען זיך, מ'האַלט ביי 3-4 מיליאָן און ס'רוקט זיך שווער אַרויף. אָבער ווען מ'האַלט שוין ביים לעצטן האַלב מיליאָן דאָלער, **ווען מ'האָט שוין אָט דערגרייכט דעם ציל, דעמאָלט וואַרפן מענטשן אַריין 'יותר מכפי יכלתם'**, ווייל מ'וויל שוין זען אַז מ'איז אָנגעקומען. ס'איז שוין כמעט דאָ, און מ'קען שוין נישט וואַרטן.

אַ תלמיד פונעם **חפץ חיים** האָט זיך אַמאָל מתמרמר געווען צו אים: ס'איז שוין דורך אַזויפיל יאָר פון וואַרטן אויף די גאולה, און משיח איז נאָך אַלץ נישט געקומען. האָט דער חפץ חיים געזאָגט: **אדרבא, יעצט דאַרף מען שוין אַסאַך שטאַרקער וואַרטן!** ווייל אַז ס'איז שוין אַריבער אַזויפיל צייט, מיינט דאָס אַז מ'האַלט שוין ממש אַזוי נאָנט, און מ'קען שוין איינרייסן אַז די גאולה זאל שוין קומען.

צוענדיגן דעם לעצטן מיליאָן...

לאָמיר זיך צאַמנעמען אַ 'כנישתא חדא' פון אידן

און טון פאַר'ן רבוש"ע שווערע זאַכן פון די יסודות היהדות. שווערע זאַכן אין גמילת חסד; שווערע זאַכן אין אהבת ה'; שווערע זאַכן אין יראת שמים, א.א.וו. **לאָמיר צוענדיגן די זאַך, ס'איז נישט אַזוי שווער.** דער רבוש"ע איז מבטיח אַז **אויב מיר וועלן עס טון מיט אן ערנסטקייט וועט ער שוין צוענדיגן.** לאָמיר זיך צאמרעדן וויאַזוי ענדיגט מען שוין דעם בית המקדש השלישי.

צומאָל איז דאָ אַ בנין וואָס מ'האָט דאָרט אינוועסטירט מיליאָנען דאָלער, אָבער ווען ס'קומט צום לעצטן שטאַפּל, שלעפּט זיך עס אַ לאַנגע צייט... **מ'דאַוונט שוין אין דעם נייעם בית המדרש די לעצטע פיר יאָר, אָבער די פענסטער זענען נאָך צוגעדעקט מיט פּלאַסטיק.** ווייל ווען דער בנין איז שוין געווען כמעט גרייט איז מען גלייך אַריינגעגאַנגען, און מ'האָט עס קיינמאָל נישט צוגעענדיגט.

ביז דער 'וועד קרן הבנין' נעמט זיך צוזאַם און מ'זאָגט: **ווילאַנג גייט מען דאָס שלעפּן?** מיר האָבן שוין באַוויזן צו שאַפן מיליאָנען און אָנקומען ביז דאָ, **דוקא דער לעצטער מיליאָן זאָל זיך אַזוי אָפּשטופּן?** לאָמיר זיך אָנשטרענגען און ענדיגן די זאַך איינמאָל פאר אַלעמאָל.

ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ - חברים כל ישראל

וויפיל צער זענען אידן שוין דורכגעגאַנגען! וויפיל מסירת נפש! וויפיל אינקוויזיציעס און שחיטות באש ובמים! דאָס איז זיך אַלעס מצטרף, איינס און נאָך איינס. **ווייסט וויפיל מיליאָנען מיר האָבן שוין געשאַפט?** מ'זעט דאָך אַז מ'האַלט שוין ביים סוף. אַלע סימנים פון עקבתא דמשיחא זענען שוין דאָ. **לערן די משנה אין סוף סוטה וועסטו זען ווי יעדע זאַך איז שוין נתקיים געוואָרן.** מ'טאַפּט שוין די גאולה! אַלע צדיקים האָבן גערעדט וועגן אונזער דור אַז מיר האַלטן שוין אַזוי נאָנט, לאָמיר זיך צוזאַמרעדן: **פאַרוואָס זאָל מען ממשיך זיין מיט די נאַרישע מחלוקת?** ס'איז דאך געבויעט אויף אַזעלכע שטותים און שקרים, מ'חזר'ט איבער די זעלבע נאַרישקייטן נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל. מ'קען זיך נישט צוזאַמרעדן איינמאָל פאר אַלעמאָל? לאָמיר זיך צונויף רעדן און מאַכן סדר, מ'רעדט דאך דאָ פון נאָרמאַלע קלוגע מענטשן. לאָמיר שוין ענדיגן נאָך אַ מחלוקת און נאָך אַ מחלוקת, פאַרוואָס זאָל מען עס ווייטער שלעפּן?!

מ'קען שוין צוענדיגן די גאולה. צדיקים האָבן געזאָגט אַז די ריכטיגע תשובה וועט שוין זיין נאָך די גאולה, אָבער **צוערשט דאַרפן זיך אידן ליב האָבן איינער דעם אַנדערן.** מיר ווייסן און גלייבן אַז מ'האַלט שוין דאָרט. אַז מ'וועט דאָס טון, וועט דער רבוש"ע אונז העלפן, מ'דאַרף בלויז זיין אַן אמת'ע 'בא ליטהר'. אויב זאָגן אונז **חז"ל** אויף יעדע זאַך אַז 'הבא ליטהר מסייעין אותו', איז דאך זיכער אַז **אויף דעם ענין פון דער גאולה וועט אודאי זיין מסייעין אותו.**

זאל השי"ת העלפן אַז מ'זאָל קענען באמת תשובה טון פון טיפעניש פון האַרץ. דער אויבערשטער זאָל אונז ליכטיג מאַכן וויאַזוי צו תשובה טון, **צו קענען טון דאָס ביסל וואָס מיר דאַרפן טון,** און מ'זאָל אינגיכן ווערן געהאָלפן מיט דער גאולה שלימה, במהרה בימינו אמן.

נקודה למחשבה

נישט פאַרפאַסן דעם תשעה באב...

מתוך ס"ג דברים חזון תשפ"ד

צדיקים האָבן געזאָגט אַז **אין די זמנים פון אבילות אויפ'ן חורבן קען אַ איד ממש אויפבויען זיין שייכות מיט'ן רבוש"ע.** אין דעם טאָג פון תשעה באב איז באַהאַלטן אַזאַ לעכטיגער 'נולד בו משיח'. מ'דאַרף עס נאר אויסנוצן ריכטיג.

אַ מענטש זאל זיך מתבונן זיין: **וויאַזוי קען איך מאַכן אַז מיין מח זאל אַרבעטן במשך דעם תשעה באב, אַז כ'זאָל זיין מער בקשר מיט דעם טאָג?!** דאָס דאַרף מען טראַכטן בעפאָר תשעה באב, ווייל איינמאָל מ'פאסט שוין, איז דאָ אַ יצר הרע אַז מ'זאָל גיין שלאָפן, שטופּן דעם טאָג, און וואַרטן אַז ס'זאָל אַריבערגיין. **ס'איז אַזאַ שאָד!** ס'ליגט דאָך אַ מורא'דיגער עומק אין אַזאַ זמן. **דאָס איז דער טאָג וואָס איז קעגן שמיני עצרת** (אמרי נועם ר"ח אב ושא"ס). תשעה באב איז געווען 'כרובים מעורים זה בזה'. ס'איז נאָר אַרומגענומען מיט אַ כיסוי און אַ לבוש. פאַרפאַס נישט דעם טאָג!

אַ מענטש קען זיך מתבונן זיין: מיין עבודה פון דעם טאָג וועט אַרבעטן בעסער אויף אַזאַ סאָרט אופן אָדער אויף אַזאַ סאָרט אופן? **דער עיקר איז, אַז ס'זאָל ווערן אויסגענוצט.** מ'זאָל קענען זיין מקושר מיט'ן טאָג. **אויב מ'גרייט זיך נישט פאַרדעם, ווערט עס זייער אַסאַך מאָל פאַרפּאַטשקעט.** ער איז הונגעריג, דאָרשטיג, מיד, הייס, און דער טאָג איז אַריבער... אָבער דו קענסט דאָ בויען דיין שייכות מיט'ן רבוש"ע! גרייט זיך צו, טראַכט פּראַקטישע חשבונות. "איך וועל לערנען מיט אַ חברותא אָדער אָן קיין חברותא. אָנהויב מיטאָג אָדער שפּעט נאָכמיטאָג, כ'וועל אויסהערן דעם שיעור אָדער יענעם שיעור". מאַך זיך אַ סדר, **וועסטו זוכה זיין צו אַזאַ מין ליכטיגקייט** וואָס דו בויעסט דערמיט די הייליגע טעג.

פּונקט ווי מ'איז מתפלל חמשה עשר בשבט אויף אַן אתרוג, ווייל ווען ס'גייט אָנקומען ערב סוכות גייסטו דאַרפן האָבן אַן אתרוג. **דאָס זעלבע קען מען זיך יעצט אָנגרייטן צו האָבן סייעתא דשמיא אין די הייליגע טעג.** ס'קומט אַ חודש תשרי, און מ'קען יעצט בויען אַ שייכות מיט'ן תשרי! אַז אַ איד פּרובירט וועט דער רבוש"ע אים זיכער העלפן.

פטרון החודש
נתנדב לעילוי נשמתם הטהורים
של אדמור"י בית סקולען
הרה"ק ר' אליעזר זוסיא בן הרה"ק ר' ישראל אברהם זצוק"ל - בעל נועם אליעזר
הרה"ק ר' ישראל אברהם בן הרה"ק ר' אליעזר זוסיא זצוק"ל - בעל מאור ישראל
הרה"ק ר' ישעי' יעקב בן הרה"ק ר' ישראל אברהם זצוק"ל
ולזכות ברוך צבי בן דרעזיל ומשפחתו

פטרון השבוע
נתנדב
לזכות משה שמואל
בן שרה פערל
ומשפחתו
זכות לימוד תורה דרבים של אלפי ישראל
יעמוד לימין הנדבן החשוב
להתברך בבני חיי ומזוני רוויחי מתוך בריות
גופא ונהורא מעליא

פטרוני הפצה בהרי האקעטסקילס
קרית ויואל משה (איחוד):
נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו
לע"נ ר' יהודה ארי' בן ר' אברהם
יום היארצייט - תשעה באב

Apple tree supermarket
נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו
לזכות את הרבים

יש להשיג הגליונות בהרי הקעטסקילס במשך הקיץ אצל:
קרית ויואל משה (איחוד) אצל המקוה
240 Forestburgh Rd, Monticello, NY
Apple Tree Supermarket
1885 NY-52, Liberty, NY
מקוה נחלת צבי קראלי
71 Gamble Rd, South Fallsburg, NY

info@machonhavineini.com - לקבל הגליון בקביעות ע"י אימייל

ניתן להשיג הגליון במקומות הבאים:
בארא פארק: ביהמ"ד סאטמאר 53 לאקער #62, ביהמ"ד קראסנא לאקער #166, ביהמ"ד ראחמיסטריווקא–ליד המקוה, ביהמ"ד טאהש–ליד המקוה, The Winery 18 Ave

וויליאמסבורג: ביהמ"ד סאטמאר–בנין בראך–לאקער #213, ביהמ"ד בראשוב–לאקער 58, Central Market, ביהמ"ד וויען–שמש שטיבעל, ביהמ"ד קראלי–שמש שטיבעל

מאנסי: ביהמ"ד סאטמאר Monsey 13, ביהמ"ד דעלעטין, ביהמ"ד ראדאשיץ–Airmont, ביהמ"ד דאמבראווא, ביהמ"ד ויואל משה סאטמאר, ביהמ"ד ווילעדניק, ביהמ"ד נצח ישראל–פארשעי, ביהמ"ד הגדול וויזניץ 25 Phyllis Terrace

קרית יואל: ביהמ"ד אהל פיגא, ביהמ"ד בית אלעזר, ביהמ"ד בית מנחם זאב, ביהמ"ד ישמח משה, ביהמ"ד אבני צדק, ביהמ"ד רב טוב, ביהמ"ד בית דוב

לאנדאן: ביהמ"ד סאטמאר 26 לאקער 42, ביהמ"ד וויזשניץ לונדון לאקער 25, ביהמ"ד ביאלא 45 לאקער 33, ביהמ"ד בית התלמוד ליד הביהמ"ד, ביהמ"ד חברה ש"ס בביהמ"ד

קול הבינני:
ארה"ב 718.686.8300
א"י 072.257.7726
בריטניה 0204.586.2115
בלגיה 03.300.0223

בס"ד

פרד"ס יהודה

עלון שבועי באידיש ע"י יהודה זבולון הלוי קליטניק

פרשת דברים תשפ"ה | שבת חזון | גליון 804 [שנה י"ז]

מען גיט מוסר פאר די צדיקים כדי נישט פארשעמען די יחידים

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל: (א א) דארף מען פארשטיין אז די רייד זענען דברי תוכחה, אויב אזוי פארוואס רעדט משה צו כָּל יִשְׂרָאֵל? נאר עס שטייט אין ספר ייטב לב צו מפרש זיין די גמ' ענדע תענית "לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכפורים שבהם בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין כדי שלא לבייש את מי שאין לו", איז ער מסביר אז די בגדי לבן פון יו"כ איז צו מעורר זיין תשובה און דערמאנען יום המיתה, ווי עס שטייט (קהלת ט ח) בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים, און די צדיקים וואס זינדיגן נישט, פונדעסטוועגן גייען זיי מיט בגדי לבן, כדי נישט פארשעמען די וואס האבן יא געזינדיגט, קומט אויס ביי די צדיקים איז דאס ווי געבארגט, ווייל זיי דארפן דאס נישט, נאר כדי נישט צו פארשעמען די וואס דארפן דאס יא, דאס מיינט די גמ' "בגדי שאולין" ע"כ, לויט דעם איז גוט וואס משה רבינו האט גערעדט דברי תוכחה פאר כָּל יִשְׂרָאֵל, כדי נישט פארשעמען די וואס האבן יא געזינדיגט, און דאס מיינט שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל א לשון יחיד דורך קְחוּ עִמָּכֶם, פאר די רבים, מיט דְּבָרִים.(אשיב אברהם פאנעט קארלסבורג)

דרוש פארוואס האבן די אידן באקומען די הייליגע תורה?

וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ: (א כב) זאגט רש"י ד"ה וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם: בְּעִרְבּוּבְיָא. אויס געמישט, און שפעטער שטייט (ה כ) "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם" איז רש"י מחלק אז יענער וַתִּקְרְבוּן, איז געווען אויסגעהאלטן, דאס מיינט אז די יונגערע האבן מכבד געווען די זְקֵנִים, און זיי געשיקט פריערט, און די זְקֵנִים האבן מכבד געווען די רָאשִׁים, די הויפט, צו גיין פריערט, אבער ביי אונזער וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם, איז געווען בְּעִרְבּוּבְיָא אויסגעמישט, די יונגער האבן אוועק געשטופט די זקנים, און די זקנים די הויפטן (פון ספרי כ). קומט אויס אז דא ביי די מרגלים איז וַתִּקְרְבוּן נישט געווען מיט דרך ארץ און שפעטער פאר קבלת התורה איז וַתִּקְרְבוּן יא געווען מיט דרך ארץ, און מיר טרעפן אין פרשת שלח האט משה רבינו מתפלל געווען אויף יהושע אז ער זאל נישט גיין מיט די עצת מרגלים, און דאס צו געבן צו פארשטיין, ווייל עס איז שווער ווי האט משה געוואוסט אז די מרגלים וועלן צוריק קומען נגד דעם רצון ה', אז ער האט געדארפט מתפלל זיין אויף יהושע? נאר עס איז דא א שטארקע ווארט פון הייליגן חידושי הרי"ם, וואס פרעגט אז עס שטייט אין גמ' ער"ז שטייט אז דער אויבערשטער איז געגאנגען צו אלע זיבעציג פעלקער אויב זיי ווילן מקבל זיין די הייליגע תורה און יעדער האט געהאט א אנדערע תירוץ פארוואס זיי ווילן נישט מקבל זיין די תורה, פרעגט דער חידושי הרי"ם אז מען טרעפט נישט אז דער אויבערשטער האט געפרעגט די אידן צו זיי ווילן מקבל זיין די תורה? און ער ענטפערט אז דער אויבערשטער האט געגעבן די אידן די מצוה פון הגבלה (שמות יט יב) וְהִגְבַּלְתָּ אֶת הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהָר וגו', זאגט רש"י וְהִגְבַּלְתָּ: קְבַע לָהֶם תְּחוּמִין לְסִימָן, שֶׁלֹּא יִקְרְבוּ מִן הַגְּבוּל וָהָלְאָה. דאס מיינט אז דער אויבערשטער האט געוואלט אויס פרובירן כלל ישראל מיט די נסיון פון שטיין מיט דרך ארץ אין א גבול, ווייל די טבע פון א מענטש איז נישט צו שטיין אין א גרעניץ, און אויב די אידן וועלן קענען מקיים זיין די מצוה פון וְהִגְבַּלְתָּ און שטיין אין א באשטימטע גרעניץ מיט דרך ארץ, זענען זיי ראוי צו מקבל זיין די תורה, און די אידן האבן בייגעשטאנען דעם נסיון און באקומען די תורה עכ"ד דברי חידושי הרי"ם, לפי"ז איז זייער שיין אז משה האט געזען אז דער וַתִּקְרְבוּן ביי די מרגלים איז געווען בערבוביא, נישט מיט דרך ארץ, האט משה שוין געזען אז גוטס וועט נישט ארויסקומען, און דעריבער האט ער מתפלל געווען אויף יהושע, משא"כ דער וַתִּקְרְבוּן ביי מתן תורה איז געווען מיט דרך ארץ, וואס דעריבער איז ארויס גוטס און די אידן האבן מקבל געווען די תורה. (אהלי שם, הרה"ק ר' שם קלינברג הי"ד מזלושיץ) לפי"ז איז גוט וואס שטייט דרך ארץ קדמה לתורה, דאס מיינט ווייל די אידן האבן געהאט דרך ארץ, דעריבער האבן זיי באקומען די תורה, קען מען גיין ווייטער און מחדש זיין בעזה"י, אז דער אויבערשטער האט געוואוסט אז ביי די גוים איז נישט שייך זיך צו פירן מיט דרך ארץ, און דאס זעהט מען קלאר אין די גמ' (ער"ז דף ב' ע"א) וז"ל **עתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת ומניחו בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים "בערבוביא"** שנאמר (ישעיהו מג ט) כָּל הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְיֵאָסְפוּ לְאֻמִּים, **אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא**, איז דאס יעצט הפלא, ווייל דער אויבערשטער האט געוואוסט אז די גוים פירן זיך בערבוביא אן דרך ארץ, דעריבער האט ער זיי נישט געקענט געבן דעם נסיון פון וְהִגְבַּלְתָּ: מיט דרך ארץ, נאר ער האט זיי געפרעגט צו זיי ווילן די תורה, משא"כ כלל ישראל פירן זיך אויף מיט דרך ארץ, האט דער אויבערשטער זיי געגעבן די מצוה וְהִגְבַּלְתָּ: צו באקומען די תורה. (שמח זבולון תשפ"ה)

די שפראך האט געהאלפן די אידן מיטן גרעניץ פון א"י

וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה בָּהּ וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן: (א כב) זאגט רש"י ד"ה וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָבָר, בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן הֵם מְדַבְּרִים, זיי זאלן זעהן וועלכע שפראך זיי רעדן, איז דאס א פלא וואס האט זייער שפראך צו טאהן מיט איינעמען א"י? און נאכדעם זאגט רש"י אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה בָהּ: אֵין דֶּרֶךְ שֶׁאֵין בָּהּ עַקְמִימוּת, עס מוז זיין א קרומע וועג, וואס מיינט אז די וועגן זענען געווען פארקרומט? נאר עס שטייט אין גמ' (גיטין דף ד ע"א) אז די גרעניצן פון א"י איז נישט גלייך, עס זענען דא פלעצער וואס א"י ציהט זיך אריין אין מזרח און עס זענען דא פלעצער וואס חו"ל ציהט זיך אין א"י, און אז די אידן האבן דאך נאר געדארפט איינעמען וואס באלאנגט צו א"י, אויב אזוי וואס וועט זיין זייער סימן? נאר א"י איז ארץ הכנעני, און עס איז פשוט אז יעדער מדינה האט געהאט א אנדערע שפראך, בבל האט גערעט בבלי און כנעני האט גערעדט כנעני שפראך, ממילא איז הפלא וואס רש"י זאגט: בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן הֵם מְדַבְּרִים, זיי זאלן הערן וועלכע שפראך רעדן די מענטשן, און אויב זיי רעדן די כנעני שפראך באלאנגט דאס אין די גרעניץ פון א"י, וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן תְּחִלָּה לִכְבֹּשׁ, און די אידן דארפן דאס איינעמען, און דאס איז וואס רש"י זאגט אֵין דֶּרֶךְ שֶׁאֵין בָּהּ עַקְמִימוּת, ווייל די גרעניץ איז פארקרומט, און אויב אין פלעצער וואס ציהט זיך אריין אין א"י, אבער מען רעדט נישט די כנעני שפראך, וועט זיין א סימן אז דאס איז נישט פון א"י און דאס דארפן די אידן נישט איינעמען. (פנים יפות בעל הפלאה)

מדור העובדות

*****דער הייליגער חוזה מלובלין שיקט זיין תלמיד צום אייזענער קאפ פון לובלין צו פסקנען ריכטיג*****

דער הייליגער רבי יעקב יצחק הורוויץ דער חוזה מלובלין זצוק"ל (ט' באב תקע"ה), איז נישט געווען א רב מטעם די קהילה אין לובלין, נאר הגאון ר' עזריאל הלוי הורוויץ דער מחבר שו"ת ראש הברזל (כ"ב חשון תקע"ט) איז געווען דער רב מטעם הקהילה און עס איז ידוע די גרויסע התנגדות פון דעם אייזערנעם קאפ צום רבי פון לובלין זיע"א. אין די גרויסע שטאט לובלין האט דער חוזה גדאווענט אין זיין בית המדרש מיט זיינע תלמידים, נוסח ספרד, און דער אייזערנער קאפ האט גדאווענט נוסח אשכנז אין די שטאטישע שוהל.

[מען דערציילט אז איינמאל האט דער אייזערנער קאפ געפרעגט דעם חוזה, איר קענט דאך נישט לערנען פארוואס פארט דער עולם צו דיר? האט אים דער חוזה געענטפערט, איר זענט גערעכט, איך וויים טאקע נישט פארוואס! האט אים די אייזערנער קאפ געגעבן א עצה, ער זאל ארויף גיין אויף די בימה און אויסרופן אז דער עולם זאל וויסן אז ער קען נישט לערנען, און מען האט נישט וואס צו פארן צו אים, האט דער חוזה טאקע אויסגעקלאפט אז ער איז א עם הארץ און מען זאל נישט קומען צו אים, אבער נאכן אויסרופן האט דער עולם אנגעהויבן צו שטראמען מער און מער, און ווען דער אייזערנער קאפ האט זיך געטראפן מיטן חוזה, האט ער אים פארגעהאלטן אז עס קומט יעצט אסאך א גרעסערע עולם צו פארן, האט אים דער חוזה געענטפערט איך האב מקיים געווען אייערע עצה, און עס האט נישט געהאלפן! האט אים דער אייזערנער קאפ געזאגט: ווייזט אויס אז די סיבה אז עס קומט א גרעסערע עולם, איז ווייל יעצט 'האלט מען אייך פאר א עניו, דעריבער בעט איך איר זאלט ארויף גיין אויף די בימה און אויסקלאפן אז איר זענט א גרויסער למדן און אזוי וועט מען אייך האלטן פאר א בעל גאוה, אזוי וועלן זיי מער נישט קומען! האט זיך דער חוזה אנגערופן, עס איז א גוטע עצה, אבער ליגענט קען איך נישט זאגן! אין ספר נפלאות הרבי אויפן חוזה שטייט אות רס"א אז א נאכט איידער דער אייזענער קאפ איז נסתלק געווארן האט ער געזאגט ער האט חרטה אויף זיין התנגדות צום חוזה ווייל ער זעהט יעצט זיין גרויסקייט.]

הגאון רב יהושע העשיל תאומים-פרענקל זצ"ל איז געווען פון די גרויסע תלמידים פון חוזה פון לובלין, ער איז געבוירן אין שנת תק"מ, צו זיין גרויסער טאטע, הגאון רבי ברוך תאומים-פרענקל רב אין לייפניק, מחבר ספר ברוך טעם. עס האט זיך געמאכט איינמאל ווען ר' יהושע העשיל איז געקומען קיין לובלין האט אים דער חוזה געפרעגט צו ער האט אמאל באזוכט דעם אייזענער קאפ? האט ער געענטפערט אז ער האט נישט חשק ווייל ער וויל זיין מיטן חוזה, אבער דער חוזה האט אים געבעטן ער זאל גיין באזוכן דעם אייזענע קאפ, וואס דאס איז געווען א גרויסער חידוש וויסענדיג די התנגדות פון אייזענעם קאפ, אבער א חסיד פרעגט נישט און ער גייט אין שטאטישע שול און ער זעהט אז מען גייט גיין דאווענען מעריב און ער איז געבליבן דאווענען, און געטראכט אז נאך מעריב וועט ער רעדן מיטן אייזענער קאפ.

אבער גלייך נאך מעריב האט מען געהייסן אלע זאלן ארויסגיין פון שול ווייל עס גייט יעצט זיין א דין תורה, אבער ר' יהושע העשיל האט געבעטן אויב ער קען נאך בלייבן אין שול לערנען, מען האט געוואוסט זיין גדלות אין תורה און מען האט אים געלאזט בלייבן, ר' יהושע העשיל האט געטראפן א גמ' און ער עפענט דאס און פונקט האט ער אויף געמישט צו די סוגיא וואס רעדט זיך וועגן דעם דין תורה וואס גייט זיין, האט ער פארשטאנען אז דאס איז נישט קיין מקרה און האט מחליט געווען אז ער גייט הערן וואס די טענות זענען, און נאכדעם זען וואס די דיינים וועלן פסקנען.

ווען מען האט געהערט די טענות פון די בעלי דינים האבן די דיינים ארויסגעשיקט די בעלי דינים און האבן אנגעפאנגען צו מפלפל זיין צווישן זיך ווי אזוי צו געבן א פסק, און ר' יהושע העשיל הערט זיך גוט צו, אבער ער זעהט אז זיי האבן פארזעהן א אפענעם תוספות פארקערט פון זייער מיינונג, אבער ער האט נישט געוואלט אריין מישן, אבער ווען ער האט געזען אז זיי זענען געווען גרייט צו געבן זייער פסק, האט ר' יהושע העשיל זיך אנגערופן אפשר זאלן די רבנים מעיין זיין אין דעם סוגיא וואס איך האב יעצט געלערנט. מפני כבודו איז דער אייזערנער קאפ צוגעקומען און אריין געקוקט אין די סוגיא און גענומען לערנען און נאך א פאר מינוט האט ער געזאגט פאר ר' יהושע העשיל אז פון תוס' איז משמע אז זייער פסק איז נישט געווען גערעכט, און ר' יהושע העשיל האט געזאגט אז ער האט אויך אזוי געטראכט, און דער רב האט אים שטארק באדאנקט פארן אויפווייזן דעם אמת, און דער רב איז צוריק צו די דיינים און ער האט ווייטער מפלפל געווען מיט די דיינים און געלערנט מיט זיי די תוס' און זיי האבן געזען אז זייער פסק איז געווען נגד די גמ' און זיי האבן געפסקענט אזוי ווי ר' יהושע העשיל האט זיי געוויזן.

נאכן ענדיגן די דין תורה האט ר' יהושע העשיל זיך געטראפן מיטן אייזערנעם קאפ און גערעדט מיט אים ביסל, און נאכדעם זיך געגאנגען אפרוהען, נאכן דאווענען שחרית מיטן חוזה, איז צו זיין גרויסע וואונדער רופט אים צו דער חוזה און זאגט ר' יהושע העשיל, אז א חידוש איז געווען ביי אים אז די זעלבע דין תורה איז שוין געווען אסאך מאל און אלע מאל האט מען געפסקענט אנקעגען די אפענע גמ', און מער נישט גערעדט וועגן דעם.ר' יהושע העשיל האט שוין יעצט פארשטאנען פארוואס דער חוזה האט אים פונקט יעצט געשיקט, ווייל דער חוזה האט געזען ברוח קדשו אז עס גייט זיין דער זעלבער דין תורה וואס מען האט ביז יעצט נישט ריכטיג געפסקענט, און געוואלט אז מען זאל וויסן פון יעצט ווי אזוי צו פסקנען. (ספר נפלאות הרבי און אוצר הסיפורים ח"א).

ר' יהושע העשיל איז געווען אב"ד קאמארנא נאר איין טאג כדי די קייט פון רבנות זאל זיך ציהען ווייטער עס איז נפטר געווארן ה' תמוז תר"ג, זיין זוהן איז געווען הרה"ק רבי יחזקאל שרגא פייוויש אב"ד קלאסנא-וויעליטשקא, און מחבר ספר דברי יחזקאל, און געווען א תלמיד חביב פון הייליגן דברי חיים מצאנז, זיע"א.

הוצא לאור ע"י "עולם הספרים" מרכז העולמי לספרים שאינם בנמצא ולספרים עתיקים וכתבי יד צו פארקויפן

סעט ירושלמי זיטאמיר מצב מלכות כריכת עור עתיק $5000 תקוני זוהר סלאוויטא ר' משה $9500 זוהר סלאוויטא תקפ"ז מצב יפה $26000 מכתב ע"י תלמידי יח"ל שנת תש"א על צורך הקמת הישיבה ומתארים תועלת ותולדות הישיבה, חותמים בעל שבט הלוי, הרב אלימלך אשכנזי, הרב יצחק פלקסר, והרב מנדל מונדרר $4000 ספר עם הגהות השפת אמת מגור עם האמרי אמת והרה"ק ר' משה בצלאל $60000 דברי יהושע מאניסטריטש ב' חלקים באדיטשוב $1500 ערבי נחל שייך להרה"ק ר' אהרן פערלאוו מקיידינוב $7000 ספר שייך להתפארת עוזיאל תלמיד המגיד ממעזריטש וגם השפת אמת מגור $35000 ייטב לב דפו"ר $1500 מכתב ר' יונתן שטייף מבקש עזרה מר' יעקב רוזנהיים לקבל היתר יציאה מפעסט תש"א $1500 סעט שפתי צדיק פיליץ נדיר $1500 ג' חתימות על דף אמרי אמת מגור $1500 אמרי אלימלך דפו"ר גראדזיסק שייך להרה"ק ר' משה מסטאלין $3000 שו"ע יו"ד ח"ב סלאוויטא $3200 אור המאיר עם הקדשת ר' מאיר שפירא $1000, תהלים בן ביתי דפו"ר $1500, תהלים זיטאמיר מצודות $24000 ערבי נחל שנתן הרה"ק מטאש זצוק"ל עם אישור $750, ספר מצות ה' שייך להרה"ק ר' דוד צבי מניישטאדט בעל חמדת דוד בן הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר $1500 ספר שנתן ובירך אדמו"ר מסקולען זצוק"ל $600 ספר צמח צדיק וויזניץ ג' חלקים דפוס ראשון שייך להגאון בעל שבט הלוי $1200 ספר מהרי"ל שייך להרה"ק ר' ברוך מוויזניץ בעל אמרי ברוך $2000 קדושת יו"ט דפו"ר שייך לבעל חלקת יהושע $1200, שיטה מקובצת הקדשת הגאון ר' אברהם קאלמנאוויטש $800 תורה תמימה ד' חלקים עם הקדשות אמונת אברהם מפיטסבורג זצוק"ל $1800 מהר"ם שיק עם הקדשת קרן לדוד $2800 4403 - 16 Ave Brooklyn, NY 11204 USA ~ 718 - 438 - 8414 ~ 718 - 633 - 5500

Summer Hours are 12 -7:00 Fri 11-1:00, To receive the pardes: pardesyehuda1@gmail.com or pickup in the store. check out our website *www.seforimworld.com*

מיר פארקויפן עכטע זילבערנע מטבעות פאר פדיון הבן און פדיון נפש און אלטע געלט,

דער אויבערשטער זאל אונז שוין אויסלייזן פון דעם לאנגן גלות און די טעג זאלן נתהפך ווערן אויף ימים טובים

דער כותל המערבי

טייערע קינדערלעך!

פונקט יעצט אין די וואכן וואס מען רעדט פון דעם וואס די אידן זענען אריין אין ארץ ישראל, און די אידן זענען שוין געשטאנען די אנדערע זייט פון די ירדן גרייט אריינצוגיין צו ארץ ישראל, ממש די לעצטע פאר וואכן, פונקט אין די טעג פון די יאר געפאלט אויס די צייטן פון די חורבן, שבעה עשר בתמוז, די דריי וואכן, תשעה באב. עס וויל אונז דערמאנענ אויףביידע זייטן וואספארא בית המקדש אונז האבן געהאט און ווי גוט עס איז געווען און ווי ליכטיג עס איז געווען.

די גמרא אין מסכת מכות די לעצטע עמוד, דערציילט דארטן די גמרא ר' גמליאל מיט ר' אלעזר בן עזרי' און ר' יהושע און ר' עקיבא, די פיר הייליגע תנאים זענען ארויפגעגאנגען קיין ירושלים באזוכן, דערציילט די גמרא, ווען זיי זענען אנגעקומען צו "הר צופים" דער בארג וואס מען קען פון דארט זעהן די מקום המקדש, גלייך ווען מען זעהט די הר הבית, מען זעהט די חורבן בית המקדש, האבן זיי גלייך געטוהן ווי די הלכה, צוריסן זייערע קליידער פון גרויס צער. זיי זענען געגאנגען נאנט צו די הר הבית האבן זיי שוין געזעהן קלאר ווי די מקום המקדש איז ממש אויסגעגלייכט אזוי ווי א געאקערטע פעלד, אזוי ווי א פעלד וואס איז אויסגעאקערט אינגאנצן, און זיי האבן געזעהן ווי א פוקס דרייט זיך ארום דארטן, אזוי ווי ער דרייט זיך ביי אונז אין די גארטן. און זיי האבן געזעהן ביי די מקום קדשי קדשים דרייט זיך א פוקס, האבן זיי אנגעהויבן שרעקליך צו וויינען ר' גמליאל מיט ר' אלעזר בן עזרי' מיט ר' יהושע האבן שרעקליך געוויינט, אבער דער תנא ר' עקיבא האט געלאכט.

דעי הייליגע תורה זאגט דאך, והזר הקרב יומת, אויב א פרעמדע מענטש חוץ די כהן גדול טרעט אריין אין די פלאץ פון די קדשי קדשים קומט זיך אים טויט שטראף, און יעצט דרייען זיך פוקס'ן אויף דעם הייליגן פלאץ, האבן די הייליגע תנאים געפרעגט פון ר' עקיבא, און דו לאכסט אין אזא צייט??? וואס גייט דא פאר?

דער הייליגער תנא ר' עקיבא האט געענטפערט מורא'דיג, טאקע פארדעם פריי איך מיר, האט ר' עקיבא געזאגט אזוי, די שרעקליכע בילד וואס אונז האבן געזעהן, גיט מיר חיזוק און עס שטארקט מיר, עס גיבט מיר מוהט און האפענונג! וואס הייסט? האט ער געזאגט אזוי, די נביא אורי', איינער פון די נביאים איז אורי', שטייט אין **מיכה קאפיטל ג' פסוק י"ב, ציון שדה תחרש**, דאס איז טייטש, אז די פלאץ פון די בית המקדש וועט ווערן אויפגעאקערט ווי א פעלד, אזוי האט די נביא געזאגט פאראויס, און דער נביא זכריה זאגט, אין **זכרי' קאפיטל ח' פסוק ד', עוד ישבו זקנים וזקנות בחוצות ירושלים**, אז ירושלים וועט נאך ווערן צוריק אויפגעבויעט און עס וועלן זיצן דארטן אלע אידישע קינדער בחוצות ירושלים. האט דער הייליגער תנא ר' עקיבא געזאגט,ביידע דברי הנביאים זענען אמת און אזוי ווי איך זעה אז די נביא פון אורי' איז מקוים געווארן, אז עס איז געווארן אויפגע'אקערט די מקום פון דער הייליגע בית המקדש איז געווארן צו א פעלד, און אז פוקסן דרייען

זיך שוין ארום דארטן, איז א ראיה און עס איז זיכער אז די נביא זכריה וועט אויך מקוים ווערן און עס וועט צוריק אויפגעבויט ווערן דער הייליגע בית המקדש און מיר וועלן גיין זיצן צוריק בחוצות ירושלים.

האבן אלע דריי תנאים געזאגט פאר ר' עקיבא, עקיבא נחמתנו, עקיבא נחמתנו! דאס איז טייטש, עקיבא דו האסט אונז געטרייסט, עקיבא דו האסט אונז געטרייסט! זיי האבן זיך בארואיגט.

*

בשעת די גזירה איז געווען אז די בית המקדש דארף לא עלינו פארברענט ווערן און חרוב ווערן, האט די אויבערשטער שוין געזאגט, די מערב וואנט די כותל המערבי דאס וועט בלייבן א געדענקעניש אויף אייביג אז דארטן האב איך גערוהט.

דער רשע דער קייסער אספסיאנוס, ער איז געווען דער קייסער פון רוים און ער האט באלאגערט ירושלים און איינגענומען די בית המקדש, די מקום המקדש איז געווען זייער גרויס, ער האט געהאט פיר פון זיינע גענעראלן, האט ער צוטיילט פיר פון די ווענט פון די מקום המקדש פון די הר הבית פאר פיר פון זיינע גענעראלן, דער גענעראל וועט חרוב מאכן דרום וואנט, דער גענעראל וועט חרוב מאכן מזרח וואנט, דער גענעראל וועט חרוב מאכן צפון וואנט און דער גענעראל וועט חרוב מאכן די מערב וואנט.

דריי גענעראלן האבן טאקע אויסגעפאלגט וואס דער קייסער האט זיי געהייסן, **דער גענעראל וואס האט געדארפט חרוב מאכן די מערב וואנט, האט נישט אויסגעפאלגט די באפעל פון די קייסער,** דער קייסער אספסיאנוס האט געזעהן איין וואנט איז געבליבן, א מעכטיגע ריזיגע וואנט, **האט ער געשריגן אויף זיין גענעראל פארוואס האסטו נישט אויסגעפאלגט מיין באפעל? טויט שטראף גלייך!**

דער גענעראל האט זיך געבעטן ביי די קייסער, איך שווער ביים קייסערס לעבן אז דאס פארוואס איך האב איבערגעלאזט די וואנט איז נאר צוליב די כבוד פון אונזער קייסער אספסיאנוס, פאר דיין כבוד האב איך עס איבערגעלאזט און פאר די כבוד פון רוים. ווען איך וואלט צושטערט און אויך צובראכן די וואנט אזוי ווי אלע אנדערע, וואלט דאך נישט געבליבן קיין זכר פון גארנישט, וואלט מען אפילו נישט געוויסט ווי א שטארקע קעניג דו ביזט געווען, און ווי א מעכטיג פאלאץ דו האסט חרוב געמאכט, אזוי אז עס בלייבט א שטיקל וואנט וועט מען אלע יארן זעהן וואס פאר א קייסער דו ביזט געווען, און ווי אזוי דו האסט מיט א העלדישקייט חרוב געמאכט די בית

די קבר פון רבן גמליאל - אין יבנה

די קבר פון התנא רבי עקיבא - אין טברי'

די קבר פון התנא רבי יהושע - אין צפת

קבר התנא רבי אלעזר בן עזרי' - אין גליל

המקדש, אזא פראכטפולע הערליכע געביידע האסטו איינגאנצן צובראכן און צומאלן.

דער קייסער אספסיאנוס זאגט פאר זיין גענעראל, דו ביזט גערעכט, אבער ווייל דו האסט נישט געפאלגט מיין באפעל, קריך ארויף דא אויף די דאך און שפרונג אראפ, אויב בלייבסטו לעבן האסטו באקומען דיין לעבן פאר א מתנה, און אז נישט איז דיך געקומען דיין שטראף פארן זיין א מורד במלכות און נישט פאלגן מיין באפעל.

דער גענעראל איז ארויף אויפן דאך ער איז אראפגעטאנצן און גלייך געפאלן אויף דער ערד א טויטע.

די כותל המערבי איז געבליבן. אלע יארן ממש נאכן חורבן זענען די אידן נאך זיך צוזאמגעקומען נעבן די כותל המערבי און זיך דארטן אויסגעוויינט, אזוי ווי לאמיר זיך פארשטעלן איינער וואס האט געהאט זייער א באליבטע הויז און עס איז נעבעך געווארן אינגאנצן פארברענט ל"ע, עס איז אים געבליבן איין וואנט און ער געדענקט נאך, די וואנט דארטן פלעגט זיין זיין שאפע, דארטן פלעגט זיין זיין בעט, און ער גייט באזוכן די פלאץ עס איז א מורא'דיגע בענקעניש, און ער וויינט אזוי שטארק. יא, די הייליגע בית המקדש איז טויזנטער מיליאנער מאל אזויפיל, עס איז די בית המקדש פון די אויבערשטער די באשעפער'ס וואוינונג, די באשעפער'ס הויז איז פארברענט געווארן, און אונז זענען צוגעבינדן צו די אויבערשטן, אונז וויינען פאר די אויבערשטן, אונז וויינען פאר אונז אויכעט, און די אידן זענען געגאנגען זיך אויסוויינען ביי די כותל המערבי.

די רוימישע הערשער האט נישט אויסגעהאלטן אז די אידן קענען זיך נאך דארטן גיין אויסוויינען, ער האט געהייסן מען זאל אנצינדן ריזיגע פייערן אז מען זאל פארברענען די לעצטע וואנט, אבער עס איז געבליבן שטיין גאנץ.

אידן גיסן זיך אויס זייער הארץ ביים הייליגן כותל

די רומיים זענען אויפגעקומען מיט א מורא'דיגע פלאן ווי אזוי די וואנט זאל אינגאנצן ווערן בטל ומבוטל, און די אידן זאלן מער נישט קומען דארטן וויינען און דאווענען. עס איז געווען אסאך אסאך יארן נאך די חורבן בית המקדש, האט די קעניג געהייסן, א באפעל ארויסגעגעבן, אלע גוים וואס וואוינען אין ירושלים און אפילו אין די דערפלעך ארום ירושלים מוזן ברענגען זייערע שמוץ, זייערע אש, זייערע גארבידז"ש, זייערע אלע נאכגעלאזטע זאכן וואס גייט אין א דאמ"פ יאר"ד, דארטן זאל זיין די דאמ"פ יאר"ד, דארטן ברענגט מען אן אלע אלע אלטע זאכן שמוץ מיט גארבידז"ש ברענגט מען אן ארום דעם וואנט.

אזוי נאך אפאר חדשים האבן זיך שוין אנגעהויבן צוזאמזאמלן אסאך שמוץ, עס האט אנגעהויבן ווערן אביסל העכער די שמוץ און די וואנט איז געווארן אביסל צוגעדעקט פון אונטן, מען האט נאר געזעהן אביסל פון אינדרויסן. די אידן האבן נישט געהאט קיין אנדערע ברירה און זיי זענען ארויף אויף די שמוץ און אזוי האבן זיי געוויינט ביים כותל המערבי. אזוי איז געוואקסן די שמוץ יעדן טאג נאך און נאך און נאך ביז די גאנצע כותל המערבי איז צוגעדעקט געווארן, מען האט נאר געזעהן א בארג פון שמוץ און גארבידז"ש, פארברענטע זאכן, צובראכענע זאכן.

די גוים האבן זיך זייער געפריידט אז די וואנט איז נישט דא מער, און די אידן האבן זיך נעבעך מער נישט געקענט קומען אויסוויינען, און עס איז אפילו פארגעסן געווארן אפילו פון די גאנצע זאך.

עס איז אדורך געגאנגען צענדליגע יארן, די אידן האבן אפילו נישט געוויסט וואו די כותל איז, און אז עס איז אמאל געווען א כותל, זיי האבן געוואוסט אז עס איז געווען א בית המקדש און עס איז חרוב געווארן. יארן לאנג זענען אדורך און די אידן זענען אין גלות נעבעך פארטריבן, די גוים ווייסן אפילו שוין אויך נישט אז עס איז אמאל געווען א כותל, ווייל די אלע יונגע גוים זיי ווייסן

אפילו נישט אז עס איז געווען אמאל א וואנט און מען האט עס צוגעדעקט מיט שמוץ.

א איד וואס האט געוואוינט אין חוץ לארץ איז ארויפגעקומען קיין ארץ הקודש און געפארן גלייך קיין ירושלים מיט זיין קעמל, און ער קומט אריין אין די גרויסע שטאט ירושלים די אמאליגע הערליכע שטאט ירושלים, אוי האט ער געטראפן דארטן נאר גוים נאר רומיים און אראבערס, אוי האט ער געוויינט, און ער האט אזוי שטארק געוויינט, ער געדענקט פון זיין זיידע ווען ער איז געווען א קליין יונגל האט אים די זיידע דערציילט וועגן די כותל המערבי וואס איז דא אין ירושלים, עס איז שוין געווען אפשר אכציג יאר צוריק, איז ער געגאנגען אהין זוכן די כותל המערבי.

ער שטעלט אפ איין גוי, דו ווייסט אפשר וואו די כותל המערבי איז, די וואנט פונעם אלטן בית המקדש וואס איז חרוב געווארן, א וואנט פון די פלאץ ווי עס איז געווען די בית המקדש? און די גוי הייבט אויף זיינע פלייצעס און ער רוקט די קאפ רעכטס און לינקס און ער מאכט ביידע הענט ווי איינער וואס ווייסט נישט וואס מען וויל פון זיין לעבן האבן. שטעלט ער אפ א צווייטן גוי מיט טרערן אין זיינע אויגן, דו ווייסט אפשר וואו די כותל המערבי איז? און די גוי זאגט, נע נע איך ווייס נישט, איך ווייס נישט. וואס ווילנסטו? פרעגט אים דער גוי, איך וויל זיך גיין אויסוויינען ביים כותל, דאס איז אונזערע וואנט די וואנט פון דער הייליגע בית המקדש וואס די שכינה האט דארטן גערוהט.

אזוי איז ער געגאנגען, ער האט נישט געוואוסט וואו צו גיין, ווייל נעבעך די גאנצע מקום המקדש איז געווען אויפגעאקערט ווי א פעלד. די וואנט איז געווען צוגעדעקט ווי א בארג נישט וויסנדיג וואס טוט זיך.

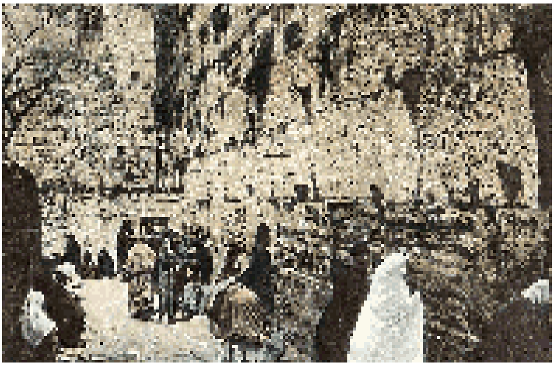

130 יאר צוריק אידן ביים הייליגן כותל המערבי

אזוי וואנדערנדיג אין ירושלים באגעגענט ער זיך מיט גאר אן אלטע זעצער, זייער אן אלטע גוי, און יענער קריכט ממש ווי א קליינע טארטוי”ס וואס ער גייט זייער שטאט, שרעקליך שטאט, און אויף זיינע פלייצעס טראגט ער זייער א שווערע זאק, און פון די זאק איז דא אזעלכע לעכער ווי מען זעהט אז עס איז דא אזעלכע צווייגן מיט שמוץ הענגען ארויס און עס פאלן אזוי שטיקלעך יעדע ביסל צייט פון די זאק, און די אלטע אלטע זעצער שלעפט זיך מיט די זאק, און ער זעהט ווי ער שלעפט זיך צו עפעס א ריזיגע בארג. דער איד האט זיך זייער געוואונדערט וואו שלעפט זיך די אלטע גוי נעבעך, ער שלעפט זיך אליינס מיט א זאק דארטן ביי די וועג צו יענע בארג, זייער אינטערסאנט, ער טראגט עס צו די בארג פון מיסט, עס איז אים געווען א חידוש, ער זעהט ווי יענער זעצט זיך אראפ אויפן וועג אויף זיין זאק און ער רוהט זיך אפ און נאכדעם גייט ער ווייטער און ער גייט נענטער און נענטער צו די בארג.

פאר הונדערט יאר צוריק - אידן ביים כותל

דער איד האט געזאגט פאר די גוי, איך בין גרייט צוצוהעלפן צו שלעפן דיין זאק. איך זעה דו ביזט אזוי אלט און אזוי שוואך און קראנק און דו מוטשעסט זיך מיט אזא זאק, אידן זענען בני רחמנים רחמנות'דיגע מענטשן, מען זעהט איינער מוטשעט זיך העלפט מען אים אפילו עס איז א גוי, נאכדערצו מען מאכט א קידוש השם. שוין, דער איד נעמט איבער די זאק פון די גוי און די גוי באדאנקט זיך, א דאנק א דאנק, און דער איד פרעגט אים וואס איז דא אין די זאק? זאגט

ער, עס איז א זאק פון שמוץ! פרעגט אים דער איד, נו איז וואס ברענגסטו אהער א זאק פון שמוץ? זאגט ער אים, דו ווייסט איך קום פון זייער א ווייטע דארף נישט אזוי נאנט, איך וואוין נישט אין ירושלים. נו, איז וואס קומסטו אהער און דו ברענגסט דיין זאק מיט שמוץ אהער ביז דא? דו ווייסט נישט, איי דו ביזט פון די יונגע מענטשן פון די היינטיגע דור, הע, איך וועל דיך פארציילן א היסטארישע מעשה וועסטו שוין אלעס פארשטיין.

ער נעמט איבער די זאק, ער ווארפט עס ארויף אויף די בארג און ער גיסט אויס די שמוץ און ער הייבט אן צו פארציילן פאר דער איד. דא ביי די בארג וואו איך שטייט יעצט, יא, דא, יא, עס איז א בארג פיל מיט שמוץ און עס איז נישט קיין נייע בארג, עס איז שוין צענדליגע יארן וואס מען גיסט דא אויס שמוץ. פרעגט אים דער איד, וואס איז פשט, פארוואס גיסט מען דא אויס שמוץ?

זאגט ער אים איי איך וועל דיך זאגן, דא איז אמאל געווען א הערליכע שיינע וואנט, א שטיינערדיגע וואנט, וואס האט באלאנגט פאר די אידן, די אידן האבן עס זייער געהייליגט, האט די רוימישע קעניג געהייסן מען זאל דא אהערברענגען אלע שמוץ און א שטיק צייט פלעגט ער אפילו באצאלן געלט פאר ווער עס האט דא אהערגעברענגט זיין שמוץ, און אזוי פיר איך זיך שוין יארן לאנג אז איך קום אהער דא ברענגן מיין שמוץ. און ער האט געענדיגט רעדן מיט דער איד, ער האט אפילו נישט געוויסט אז דאס איז א איד, און ער נעמט זיין צלם וואס האט געהאנגן אויף אים און ער צלמ'ט זיך מיט דעם, און ער איז אוועקגעגאנגען.

דער איד האט זיך גענומען וויינען, ער איז געווארן פארגליווערט ווי א שטיין, ער האט זיך נישט געקענט רירן פון זיין פלאץ, עס האט אנגעהויבן רינען טרערן ער איז געווארן קאלט פון אויבן ביז אונטן און ער האט אנגעהויבן מורא'דיג שטארק צו וויינען, **דא איז די פלאץ וואו עס איז די כותל המערבי** וואס איך זוך שוין פון אינדערפרי, דא איז עס צוגעדעקט מיט שמוץ שוין אזויפיל יאר!!! אזוי האט ער געוויינט ביז נאך א מינוט האט ער זיך געגעבן

די אלטע שטאט רוים מיט אירע בלוטיגע היסטאריע

א כאפ, אהה, איך האב זייער א גוטע געדאנק, ער האט זיך געלאזט אויפן וועג אריין אין שטאט, און די ערשטע מענטש וואס ער האט זיך באגעגנט - די ערשטע גוי - האט ער אים געזאגט, דו ווייסט, דא ביי די בערג פון די שמוץ וואו מען לייגט די שמוץ דו ווייסט פארוואס מען לייגט דארטן שמוץ, ווייל דארטן טיף באגראבן איז דא א ריזיגע אוצר פון גאלדענע מטבעות, וועסטו זעהן, גייט גראבט דארטן, איך האב שוין געטראפן, גייטס אהין וועט עטס טרעפן.

אזוי איז ער געגאנגען צו נאך א מענטש און געזאגט אין די אויער איך זאג עס נאר פאר דיר, און אזוי האבן מענטשן אנגעהויבן ארויסצוגיין מיט זייערע שאוולען, מען האט אנגעהויבן גראבן, די ערשטע טאג איז שוין געווען דארטן אפאר הונדערט מענטשן און זיי האבן געגראבן, און מען האט אוועקגעשארט די שמוץ. און דער איד איז געווען א קלוגע איד, ער האט געהאט געלט, האט ער גענומען זיינע גאלדענע רענדלעך וואס ער האט געהאט און ער האט עס אריינגעווארפן אין די ערד, דא, און דארטן, דארטן און דא, און די גוים האבן געשריגן, אההה איך האב געטראפן גאלדענע רענדלעך, צוויי, איך האב געטראפן איינס, זיי האבן געגראבן מיט א מורא'דיגע פלייסיגקייט, ביז עס איז געווארן טונקל. די ערשטע שורה פון די שטיינער פון די כותל המערבי איז שוין געווארן אויפגעדעקט מען האט שוין געקענט זעהן די ערשטע שורה.

דער איד איז געבליבן דארטן די גאנצע נאכט, ער האט זיך אויסגעוויינט ביי די קליינע כותל המערבי וואס ער זעהט נאר יעצט פון איין שטיין, און די גוים זענען זיך אלע אהיימגעגאנגען שעפן פרישע כוחות.

גלייך עס איז געווארן אינדערפרי זענען געקומען פיל מיט מענטשן, במשך די נאכט האט דער איד ארומגעווארפן גאלדענע רענדלעך אויף די גאנצע בארג, אריינגעשטופט אין די ערד דא און דארטן, זיי זענען געקומען אינדערפרי זיי האבן אנגעהויבן ארבעטן הונדערטער מענטשן און זיי האבן אנגעהויבן טרעפן אזויפיל גאלדענע רענדלעך

דארטן, און זיי האבן געגראבן און אוועקגענומען אלע שמוץ, און אזוי איז געווארן אויפגעדעקט די כותל המערבי נאך אפאר שטיינער נאך אפאר שטיינער און זיי האבן געגראבן זייער פלייסיג און דער איד האט מיטגעגראבן און צוזאמען מיט זיי געהאלפן די ארבעט, און כסדר האט ער אונטער געווארפן באהאלטענערהייט גאלדענע מטבעות גאלדענע רענדלעך, אזוי אז זיי זאלן זיך איינרעדן אז מען טרעפט אן אוצר דא באלד, און אזוי וועלן זיי אלעס אויפגראבן.

מען האט אוועקגעשלעפט פון דארטן גרויסע קאסטענעס, גרויסע קאנטעינערס פול מיט מיסט, מען האט עס אוועקגעטראגן ערגעץ אנדערש, מען האט געארבעט שווער, זייער שווער, אוועקצונעמען אלע שמוץ. יעדן טאג האבן זיי געארבעט פלייסיג, **פערציג טעג האבן די איינוואוינערס פון ירושלים געגראבן ארום און ארום און ארום די כותל המערבי, זיי האבן געזוכט די אוצר,** ענדליך נאך פערציג טעג איז די גאנצע כותל המערבי ארויסגעקומען שיין, עס איז געווארן אינגאנצן אויפגערוימט אינגאנצן אויסגעגראבן די גאנצע שמוץ איז שוין נישט געווען, און פארשטייט זיך אן אוצר איז אויך נישט געווען, **נאר די כותל המערבי דאס איז געווען די אוצר!**

די דריטע בית המקדש וואס וועט אראפקומען פון אויבן אין הימל גאנצערהייט מיטן גאנצן פראכט

עס האט זיך אנטפלעקט פאר זיי א הערליכע ריזיגע שטיינערדיגע וואנט, די פערציגסטע טאג, אלע ארבעטערס זענען אהיימגעגאנגען, וויפיל גאלדענע מטבעות יעדע האט געטראפן האט ער אהיימגענומען.

אין ירושלים אין אזא צייט אין יאר וואס איז דעמאלט געווען, מאכט זיך נישט קיין רעגן. די אויבערשטער האט געמאכט אז די וואלקענעס זענען זיך צוזאמגעקומען, עס האט אויסגעבראכן אזא שטורעם און עס האט גענומען גיין א שלאקס רעגן פון די הימל, עס האט זיך גענומען גיסן, איין טאג און נאך א טאג און נאך א טאג, דריי טעג האט גע'מבול'ט און געגאסן. דאס רעגן איז געווען ספעציעל אפצעוואשן די כותל המערבי פון די אלע שמוץ וואס איז געלעגן אזויפיל צענדליגע יאר אינגאנצן באדעקט אויפן כותל. אזוי איז ארויסגעקומען די כותל ממש ריין און שיין זויבער ציכטער גלאנציג און הערליך. דערנאך נאכן רעגן האט דער איד געקומען צום כותל און געזעהן ווי שיין עס איז אפגעוואשן, די אויבערשטער אליינס האט עס אפגעוואשן, ער האט זיך אויסגעגאסן די הארץ, ער איז ארומגעגאנגען איבראל און דערציילט פאר יעדעם.

הונדערטער טויזנטער אידן האבן אנגעהויבן צו שטראמען קיין ירושלים צום כותל המערבי און זיי האבן זיך אויסגעגאסן דאס הארץ יעדער האט אריין געשטופט א קוויטל, און די אידן וואס זענען געווען דארטן האבן זיך אויסגעגאסן זייערע הארץ, געבעטן די אויבערשטער **ובנה ירושלים עיר הקודש, ער זאל צוריק אויפבויען נאכאמאל דער בית המקדש במהרה בימינו,** און אזוי יעדער גיסט זיך אויס דאס הארץ מיט אלע בקשות פארן אויבערשטן פאר דעם וואנט וואס דאס איז נאך די איינציגע זכר פון אונזערע הייליגע בית המקדש דער באשעפערס, דאס הייליג פלאץ וואו אברהם אבינו האט געברענגט יצחק פאר די עקידה, די פלאץ וואו עס איז געשטאנען די ערשטע בית המקדש וואס שלמה המלך האט געבויעט, און די פלאץ וואו עס איז געשטאנען די צווייטע בית המקדש וואס די נביאים עזרה און נחמיה האבן געבויט, **דא אויף דעם פלאץ גייט דאך שטיין די דריטע בית המקדש** דער ענדגילטיגער בית המקדש וואס וועט אראפקומען פון אויבן אין הימל גאנצערהייט, עס וועט שטיין דא מיט די גאנצע פראכט און דא וועט זיין דאס פלאץ וואו די הייליגע כהנים גייען דאך טוהן די עבודה, די לויים וועלן זינגען שירה, די באשעפער וועט רוען, אזא לעכטיגע פלאץ אזא הייליגע פלאץ, **מיר האפן אז משיח וועט שוין קומען צוגיין און מיר וועלן קענען ארויפגיין און מקריב זיין די קרבנות אינעם הייליגן בית המקדש, במהרה בימינו אמן.** ■